

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

χρήσεως από 1^η Ιανουαρίου μέχρι 31^η Δεκεμβρίου 2016

Σύμφωνα με τον Ν. 3556/ 2007

Μάρτιος 2017

Πίνακας Περιεχομένων

Έκθεση Διοικητικού Συμβουλίου έτους 2016

Εναλλακτικοί Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης (ΕΔΜΑ) σε επίπεδο Ομίλου

Επεξηγηματική Έκθεση

Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης

Δήλωση Επιτροπής Αποδοχών

Δήλωση του άρθρου 4 παρ.2 του Ν. 3556/2007

Διαθεσιμότητα Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης

Έκθεση ελέγχου Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2016

Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2016

Πληροφόρηση βάσει του άρθρου 6 του Ν. 4374 / 2016

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΤΟΥΣ 2016

Το 2016 ήταν ένα κομβικό έτος για την Τράπεζα Πειραιώς. Σε χρηματοοικονομικό επίπεδο, η χρονιά σηματοδότησε τη σταθεροποίηση των επιδόσεων της Τράπεζας, ειδικά και κατά το δεύτερο μισό, όταν οι συνθήκες της αγοράς το επέτρεψαν. Η βελτίωση της ρευστότητας και της ποιότητας του ενεργητικού επιταχύνθηκε και αυτό ήταν εμφανές σε όλο το εύρος των χρηματοοικονομικών δεικτών, όπως και στην πορεία των καθαρών αποτελεσμάτων. Σε θεσμικό επίπεδο η χρονιά χαρακτηρίστηκε από τη δομική αλλαγή της σύνθεσης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, σε εφαρμογή των βέλτιστων διεθνών πρακτικών και των εποπτικών κανόνων, ενώ επισφραγίστηκε από την ανάληψη των καθηκόντων του νέου Προέδρου Δ.Σ. στις αρχές Νοεμβρίου. Η θεσμική θωράκιση της Τράπεζας επιτρέπει την περαιτέρω ισχυροποίησή της και την αδιάλειπτη επιχειρηματική συνέχεια προς όφελος μετόχων, πελατών και εργαζομένων.

Στο πλαίσιο αυτό, οι πυλώνες της στρατηγικής για τη μελλοντική πορεία της Τράπεζας έχουν τεθεί και είναι οι ακόλουθοι: α) βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, με σημαντική παρουσία εξειδικευμένων μελών με εκτεταμένη διεθνή εμπειρία στο Διοικητικό Συμβούλιο, β) επαναλαμβανόμενη κερδοφορία στις βασικές δραστηριότητες, γ) ταχεία εφαρμογή των στόχων αναδιάρθρωσης, δ) έξοδος από μη στρατηγικές δραστηριότητες που θα απελευθερώσει πόρους για να ενισχυθεί η βασική τραπεζική δραστηριότητα, και ε) πρωτοβουλίες τεχνολογίας και καινοτομίας, που θα μειώσουν το λειτουργικό κόστος και θα βελτιώσουν περαιτέρω την αποτελεσματικότητα και την πελατειακή εμπειρία.

Η Τράπεζα Πειραιώς συνεχίζει την υλοποίηση του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, προκειμένου να στηρίξει την οικονομική ανάκαμψη στην Ελλάδα ως η μεγαλύτερη τράπεζα στη χώρα, και να δημιουργήσει αξία για τους μετόχους της.

Σε σχέση με τις εξελίξεις στο διεθνές και εγχώριο οικονομικό περιβάλλον, τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο και την Τράπεζα Πειραιώς, ακολουθούν οι κυριότερες εξελίξεις του έτους 2016 και του 2017 ως τη στιγμή δημοσίευσης των οικονομικών καταστάσεων.

Διεθνές Περιβάλλον και Οικονομικές Εξελίξεις

Το 2016, το διεθνές περιβάλλον χαρακτηρίστηκε από πυκνές πολιτικές εξελίξεις και μεταβαλλόμενες συνθήκες, ενώ η οικονομική και νομισματική σταθερότητα εξασφαλίστηκε κυρίως από τις παρεμβάσεις των Κεντρικών Τραπεζών.

Το παγκόσμιο ΑΕΠ μεγεθύνθηκε κατά 3,1% το 2016 από 3,2% το 2015, με την οριακή επιβράδυνση να οφείλεται στις ανεπτυγμένες οικονομίες (ΑΕΠ στο 1,7% από 2,1% αντίστοιχα), ενώ ο ρυθμός ανάπτυξης στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες παρέμεινε αμετάβλητος στο 4,1%. Για το 2017, ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας εκτιμάται ότι θα επιταχυνθεί στο 3,4%.

Πιο αναλυτικά, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας των Η.Π.Α. επιβραδύνθηκε το 2016 στο 1,6% από 2,6% το 2015, ενώ ο πληθωρισμός επιταχύνθηκε στο 1,3% από 0,1%. Η ενίσχυση της απασχόλησης συνεχίστηκε με σχετικά ικανοποιητικό ρυθμό. Στη συνεδρίαση του Δεκεμβρίου 2016, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Η.Π.Α. (FED) αποφάσισε την αύξηση του βασικού επιτοκίου της από το 0,25%-0,50% στο 0,50%-0,75%. Για το 2017, ο ρυθμός ανάπτυξης εκτιμάται ότι θα επιταχυνθεί στο 2,2%, κυρίως λόγω της δημοσιονομικής τόνωσης που αναμένεται να υιοθετήσει η νέα κυβέρνηση. Η FED, μετά την πρόσφατη αύξηση του βασικού επιτοκίου της τον Μάρτιο 2017 στο 0,75%-1,00%, εκτιμάται ότι θα προχωρήσει σε τουλάχιστον άλλη μια αύξηση κατά 25 μονάδες βάσης για το βασικό επιτόκιο της (στο 1,00%-1,25%), χωρίς να αποκλείεται και δεύτερη αύξηση (στο 1,25%-1,50%).

Επιβράδυνση του ρυθμού μεγέθυνσης σημειώθηκε κατά τη διάρκεια του 2016 και για την οικονομία της Ευρωζώνης, στο 1,7% από 2,0% το 2015, ενώ ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε για τρίτο διαδοχικό έτος σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) αποφάσισε εντός του 2016 την αύξηση του μηνιαίου μεγέθους της αγοράς τίτλων σε € 80 δις από € 60 δις, στοχεύοντας στη δραστικότερη αντιμετώπιση του πολύ χαμηλού πληθωρισμού. Για το 2017, ο ρυθμός ανάπτυξης της Ευρωζώνης εκτιμάται ότι θα επιβραδυνθεί ελαφρώς στο 1,6%, ενώ ο πληθωρισμός θα ενισχυθεί στο 1,6%. Η ΕΚΤ θα συνεχίσει την εφαρμογή του προγράμματος της ποσοτικής χαλάρωσης έως το τέλος του 2017, με αγορές μηνιαίου ύψους € 60 δις από τον Απρίλιο 2017 και

εξής. Σημειώνεται ωστόσο πως η επιτάχυνση του πληθωρισμού θα ασκεί πίεση στην ΕΚΤ για μείωση του μεγέθους του προγράμματος της ποσοτικής χαλάρωσης.

Επιβράδυνση του ρυθμού μεγέθυνσης σημειώθηκε κατά τη διάρκεια του 2016 και για την οικονομία της Κίνας στο 6,7% (από 6,9% το 2015), που αποτελεί το χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης από το 1990. Η σημαντική μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων (κατά \$ 320 δις κατά τη διάρκεια του 2016 ή κατά \$ 830 δις κατά τη διάρκεια της διετίας 2015-2016) για τη στήριξη του κινεζικού νομίσματος, αντανακλά τους αυξανόμενους κινδύνους που ελλοχεύουν για την οικονομία της Κίνας. Για το 2017, ο ρυθμός ανάπτυξης της κινεζικής οικονομίας εκτιμάται ότι θα επιβραδυνθεί περαιτέρω (στο 6,5%) και η Κεντρική Τράπεζα της Κίνας θα συνεχίσει τις ενέργειες για τη στήριξη του νομίσματος και την αποτροπή της απότομης επιβράδυνσης του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας.

Το 2017 αναμένεται να χαρακτηριστεί: α. από την αντίθετη πορεία που εκτιμάται ότι θα ακολουθήσουν οι μεγάλες Κεντρικές Τράπεζες (η FED αναμένεται πως θα πραγματοποιήσει μετάβαση προς την «κανονικότητα» μιας σφιχτότερης πολιτικής, ενώ η ΕΚΤ και η Κεντρική Τράπεζα της Ιαπωνίας θα συνεχίσουν την πολιτική της ποσοτικής χαλάρωσης), β. τη δημοσιονομική τόνωση που προτίθεται να αρχίσει να υιοθετεί η νέα αμερικανική κυβέρνηση και γ. τις ενδεχόμενες πολιτικές εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εξελίξεις στην Ελληνική Οικονομία και στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Το 2016 σηματοδότησε μια σειρά θετικών εξελίξεων για την ελληνική οικονομία, όπως η ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της χώρας, η περαιτέρω χαλάρωση των κεφαλαιακών ελέγχων και η επαναφορά του *waiver* αποδοχής των ελληνικών ομολόγων από την ΕΚΤ για αναχρηματοδότηση, αλλά και η απόφαση στα τέλη του έτους για τα βραχυπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του δημόσιου χρέους. Αν και οι εξελίξεις είχαν θετικό αντίκτυπο στον περιορισμό της αβεβαιότητας και στη βελτίωση του οικονομικού κλίματος, δεν συνετέλεσαν στην πλήρη επανεκκίνηση της οικονομίας και στην επαναφορά της πορείας της σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Το 2016, με βάση τα εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία, η ελληνική οικονομία κινήθηκε με οριακά αρνητικό ρυθμό -0,1%, έναντι ύφεσης -0,3% το 2015. Το 2^ο και το 3^ο τρίμηνο του έτους, το ΑΕΠ κινήθηκε με θετικούς τριμηνιαίους ρυθμούς, όμως το 4^ο τρίμηνο σημειώθηκε αρνητική τριμηνιαία μεταβολή της τάξης του -1,2%. Συνολικά, κατά το 2016 θετική ήταν η συμβολή της εγχώριας ζήτησης, κυρίως λόγω της αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης, όταν αντίθετα αρνητική ήταν η συμβολή του εξωτερικού εμπορίου.

Παράλληλα, το 2016 συνεχίστηκε, με βραδύτερο ωστόσο ρυθμό, η αποπληθωριστική πορεία (2016: -0,8%, 2015: -1,7%). Εντούτοις, το Δεκέμβριο 2016, ο πληθωρισμός, για πρώτη φορά μετά από 45 μήνες αποπληθωριστικής πορείας, παρουσίασε μηδενική μεταβολή σε ετήσια βάση και το δίμηνο Ιαν.-Φεβ. 2017 άρχισε να κινείται σε θετικά επίπεδα. Το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε το 2016 στο 23,5% έναντι 24,9% το 2015, καθώς η απασχόληση αυξήθηκε κατά 1,7% και οι άνεργοι μειώθηκαν κατά 5,5%.

Το 2016 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσίασε έλλειμμα €-1,1 δις (-0,6% επί του ΑΕΠ) έναντι πλεονάσματος της τάξης των € 0,2 δις (0,1% επί του ΑΕΠ) το 2015. Το 2016, οι τουριστικές εισπράξεις παρουσίασαν πτώση 6%, η οποία οφείλεται στη μείωση της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι κατά 11%, καθώς η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση αυξήθηκε κατά 5%.

Σε δημοσιονομικό επίπεδο, για το 2016, σε ταμειακά τροποποιημένη βάση, εκτιμάται πρωτογενές πλεόνασμα στον κρατικό προϋπολογισμό της τάξης των € 4,4 δις. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της εισηγητικής έκθεσης του Προϋπολογισμού 2017, το πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης, με βάση τη μεθοδολογία του προγράμματος οικονομικής στήριξης, αναμένεται το 2016 να υπερβεί το στόχο του 0,5% επί του ΑΕΠ και να φτάσει το 1,1% και το 2017 να διαμορφωθεί στο 2,0% του ΑΕΠ έναντι στόχου για 1,75%. Τα τελικά στοιχεία για το 2016 αναμένονται στα τέλη Απριλίου 2017 από τη Eurostat.

Στα τέλη του 2016, ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 91,8 μονάδες έναντι 89,7 μονάδων το 2015, όμως οι παρατεταμένες διαπραγματεύσεις για την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του οικονομικού προγράμματος της χώρας οδήγησαν στην εκ νέου αύξηση της αβεβαιότητας και στην πτώση του δείκτη το πρώτο δίμηνο 2017.

Ως εκ τούτου, κρίσιμη για την πορεία ανάκαμψης της εγχώριας οικονομίας κατά το 2017, σε μακροοικονομικό και δημοσιονομικό επίπεδο, εξακολουθεί να είναι η ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης, η έγκαιρη εκταμίευση των δόσεων του προγράμματος για την αποπληρωμή υποχρεώσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας, αλλά και την εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων οφειλών του Δημοσίου προς ιδιώτες προμηθευτές και η εφαρμογή μέτρων ελάφρυνσης του χρέους.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μετά την ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης στο τέλος του 2015, δημιούργησε σημαντικά αποθέματα κεφαλαίων, τα οποία ενίσχυσαν την ανθεκτικότητα των ισολογισμών των ελληνικών τραπεζών, παρά τις ευμετάβλητες συνθήκες που επικρατούν στην εγχώρια οικονομία.

Όσον αφορά τις χορηγήσεις της ελληνικής τραπεζικής αγοράς, ο ετήσιος προσαρμοσμένος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα τον Δεκέμβριο 2016 διαμορφώθηκε σε -1,5% στα € 195 δις από -2,0% αντίστοιχα το 2015. Ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις της ελληνικής τραπεζικής αγοράς βελτιώθηκε σε 120% το Δεκέμβριο 2016 από 128% το Δεκέμβριο 2015.

Οι καταθέσεις της εγχώριας αγοράς κατά το 2016 (ιδιωτικός και δημόσιος τομέας σε συγκρίσιμη βάση) αυξήθηκαν κατά 4% και διαμορφώθηκαν σε € 139 δις. Η έκθεση του συνόλου των ελληνικών τραπεζών στο Ευρωσύστημα μειώθηκε σε € 67 δις στο τέλος Δεκεμβρίου 2016 από € 108 δις ένα έτος νωρίτερα, από τα οποία ποσό € 44 δις καλύφθηκε από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας ELA (-€ 25 δις σε ετήσια βάση) και € 23 δις από αναχρηματοδότηση μέσω EKT (-€ 16 δις σε ετήσια βάση).

Στις 22 Ιουνίου 2016, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να επαναφέρει το καθεστώς της κατ' εξαίρεση επιλεξιμότητας των εμπορεύσιμων χρεογράφων που εκδίδει ή εγγυάται η Ελληνική Δημοκρατία (waiver), κάνοντας και πάλι δεκτά τα ελληνικά ομόλογα ως ενέχυρο στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών, πλαίσιο που τέθηκε σε ισχύ από τις 29 Ιουνίου 2016.

Επιπρόσθετα, σημαντική εξέλιξη του 2016 ήταν το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) επέτρεψε στις ελληνικές τράπεζες, οι οποίες είχαν λάβει ομόλογά του στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησής τους και της συγκέντρωσης του κλάδου τα προηγούμενα έτη, να πωλούν τα εν λόγω ομόλογα στο πλαίσιο του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (Quantitative Easing, QE) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή του οικονομικού προγράμματος προσαρμογής, καθώς και τη σταδιακή χαλάρωση των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων από τα τέλη Ιουλίου 2016, και με προοπτική την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης, εκτιμάται ότι οι ελληνικές τράπεζες είναι σε θέση σταδιακά να βελτιώσουν περαιτέρω το προφίλ χρηματοδότησης και να ενισχύσουν την καταθετική τους βάση, εφόσον οι διαπραγματεύσεις έχουν αίσια και γρήγορη έκβαση.

Οι ελληνικές τράπεζες συμμετείχαν στο πρόγραμμα μακροχρόνιας παροχής ρευστότητας TLTRO II (targeted longer-term refinancing operations) της EKT, το οποίο ανακοινώθηκε στις 10 Μαρτίου 2016, υπό την αίρεση της επάρκειας κατάλληλων ενεχύρων. Η διάρκεια του Προγράμματος TLTRO II είναι τετραετής, με τη δυνατότητα συμμετοχής σε τέσσερις διαφορετικές ημερομηνίες, η πρώτη εκ των οποίων τον Ιούνιο 2016 και η τελευταία τον Μάρτιο 2017.

Η αντιμετώπιση του υψηλού σωρευμένου αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων αποτελεί την πλέον σημαντική πρόκληση για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Στα τέλη Νοεμβρίου 2016, η Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δημοσιοποίησε τους επιχειρησιακούς στόχους για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων των ελληνικών τραπεζών, οι οποίοι συνοδεύονται από βασικούς δείκτες απόδοσης. Τέθηκαν τριμηνιαίοι στόχοι από τον Ιούνιο του 2016 έως το τέλος του 2017 και ετήσιοι για τα έτη 2018 και 2019. Οι στόχοι έχουν ενσωματωθεί στη στρατηγική των τραπεζών μέσω των επιχειρηματικών τους σχεδίων. Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπεται συνολικά για τον κλάδο μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ) από περίπου € 107 δις τον Σεπτέμβριο 2016 σε περίπου € 67 δις έως το τέλος του 2019, δηλαδή κατά περίπου -38%.

Να σημειωθεί ότι η πτωτική τάση στα ΜΕΑ της ελληνικής αγοράς ήταν εμφανής κατά τα πρώτα δύο τρίμηνα εφαρμογής των επιχειρησιακών στόχων (3ο και 4ο τρίμηνο 2016). Η μείωση αυτή επιτεύχθηκε κυρίως λόγω της εφαρμογής αποτελεσματικών

ρυθμίσεων που επανέφεραν ληξιπρόθεσμες οφειλές σε κατάσταση κανονικής εξυπηρέτησης, καθώς και λόγω διαγραφής μη εισπράξιμων οφειλών.

Τέλος, από την 1 Ιανουαρίου 2016, τέθηκε σε πλήρη λειτουργική ισχύ ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης Τραπεζών (EME, SRM) για τις τράπεζες της Ευρωζώνης, στον οποίο υπάγεται και η Τράπεζα Πειραιώς. Ο EME διασφαλίζει ότι αν, παρά την αυστηρότερη εποπτεία, μια Τράπεζα που υπάγεται στον EME αντιμετωπίζει σοβαρές δυσχέρειες, η εξυγίανσή της θα μπορεί να αντιμετωπισθεί με αποτελεσματικό τρόπο και με ελάχιστο κόστος για τους φορολογουμένους και την οικονομία. Ο EME θα εφαρμόζει στην πράξη τους αυστηρούς κανόνες της Οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων (Οδηγία 2014/59). Με βάση τον EME συστάθηκε το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης Τραπεζών στην Ευρωζώνη, το οποίο θα βρίσκεται υπό τον έλεγχο του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης (ΕΣΕ, SRB). Το ΕΣΕ αποτελείται από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΚΤ και των αρμόδιων εθνικών αρχών. Το ΕΣΕ θα αποφασίζει (συνήθως σε συνεννόηση με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό - SSM) κατά πόσον και πότε πρέπει να τεθεί μια Τράπεζα υπό καθεστώς εξυγίανσης και θα καθορίζει το πλαίσιο για τη χρήση των εργαλείων και τη χρήση ή μη του Ταμείου Εξυγίανσης.

Εξελίξεις που Αφορούν τον Όμιλο Πειραιώς

Τα σημαντικότερα εταιρικά γεγονότα για τον Όμιλο Πειραιώς κατά τη διάρκεια του 2016, αλλά και έως τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων του έτους, ήταν τα ακόλουθα:

- στις 15 Ιανουαρίου 2016, ο κ. Άνθιμος Θωμόπουλος υπέβαλε την παραίτησή του από τη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου της Τράπεζας Πειραιώς
- στις 20 Ιανουαρίου 2016, το Δ.Σ. ανασυγκροτήθηκε σε σώμα και όρισε το μέλος του κ. Σταύρο Λεκκάκο ως Διευθύνοντα Σύμβουλο, μέχρι την ανάδειξη του νέου Διευθύνοντος Συμβούλου
- στις 27 Ιανουαρίου 2016, το Δ.Σ. της Τράπεζας, σε συνέχεια των παραιτήσεων των κ.κ. Νικόλαου Χριστοδουλάκη, Μη Εκτελεστικού Αντιπροέδρου Δ.Σ. και Στυλιανού Γκολέμη, Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους Δ.Σ., εξέλεξε ως Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ. τον κ. David Hexter και Μη Εκτελεστικά Μέλη για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ. τους κ.κ. Alexander Blades και Andreas Schultheis
- στις 19 Φεβρουαρίου 2016, η Moody's αναβάθμισε την πιστοληπτική αξιολόγηση του κυρίου χρέους της Τράπεζας Πειραιώς στη βαθμίδα 'Ca' με σταθερές προοπτικές από 'C' και επιβεβαίωσε την πιστοληπτική αξιολόγηση των καταθέσεων της σε 'Caa3', αλλάζοντας τις προοπτικές σε σταθερές από αρνητικές
- μετά την απόφαση του ΕΤΧΣ τον Απρίλιο 2016, οι ελληνικές τράπεζες, οι οποίες είχαν λάβει ομόλογα EFSF στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησής τους ή/και κατά την εξαγορά τραπεζών, ξεκίνησαν να συμμετέχουν με τα εν λόγω ομόλογα στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (QE, Quantitative Easing) της ΕΚΤ. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς είχε πωλήσει στο πλαίσιο του προγράμματος QE ομόλογα ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 3,7 δις
- στις 20 Απριλίου 2016, παραιτήθηκε ο κ. Schultheis από τη θέση του ως μη Εκτελεστικού Μέλους του Δ.Σ.
- στις 28 Απριλίου 2016, έληξαν οι τελευταίες Εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου (Πυλώνας II) που χρησιμοποιούσε η Τράπεζα Πειραιώς για την άντληση ρευστότητας στο πλαίσιο του Ν.3723/2008. Η Τράπεζα έχει ήδη αποπληρώσει από το Μάιο 2014 τις Προνομιούχες Μετοχές (Πυλώνας I) που κατείχε το Δημόσιο στο κεφάλαιό της, ενώ από το Σεπτέμβριο 2015 έχει επιστρέψει και το σύνολο των "Ειδικών Ομολόγων" που χρησιμοποιούσε (Πυλώνας III). Με τη λήξη των εγγυήσεων του Πυλώνα II, η Τράπεζα Πειραιώς έπαυσε να κάνει χρήση των μέτρων του Ν.3723/2008 και κατά συνέπεια να εμπίπτει στις δεσμεύσεις του προγράμματος θωράκισης, όπως μεταξύ άλλων η υποχρέωση διορισμού εκπροσώπου του Ελληνικού Δημοσίου στο Δ.Σ. της, όπως γινόταν κατά τα προηγούμενα 7 χρόνια. Σημειώνεται ότι η Τράπεζα Πειραιώς αποπλήρωσε στο ακέραιο όλους τους Πυλώνες του Ν. 3723/2008 χωρίς να προκύψει οποιαδήποτε ζημία για τα κεφάλαια και τις εγγυήσεις που της παρείχε το Δημόσιο, ενώ παράλληλα το Ελληνικό Δημόσιο εισέπραξε από την Τράπεζα, για τους Πυλώνες II και III προμήθειες συνολικού ύψους περίπου € 675 εκατ.
- στις 11 Μαΐου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς πώλησε τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Πίστη (28,7% του μετοχικού κεφαλαίου της) στο πλαίσιο της αποεπένδυσης από μη στρατηγικές συμμετοχές, σύμφωνα με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης που εφαρμόζει μετά την ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησής της τον Δεκέμβριο 2015
- στις 8 Ιουνίου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς στο πλαίσιο υλοποίησης του Σχεδίου Αναδιάρθρωσής της υπέγραψε συμφωνία με την Wert Red Sàrl, εταιρεία που εδρεύει στο Λουξεμβούργο και ανήκει εξ ολοκλήρου στη Vårde Partners, για την

πώληση 18.551.880 μετοχών της θυγατρικής της Trastor A.E.E.A.Π., οι οποίες αντιστοιχούσαν σε ποσοστό 33,8% του μετοχικού κεφαλαίου της. Στο πλαίσιο της ως άνω συμφωνίας η Wert συμμετείχε σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Trastor με την καταβολή μετρητών και δικαίωμα προτίμησης υπέρ των παλιών μετόχων, χωρίς τη συμμετοχή της Τράπεζας. Στις 26 Ιανουαρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι σε συνέχεια της ολοκλήρωσης της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου, το ποσοστό της στην Trastor περιορίστηκε σε 39,4% από 57,9% και η Wert Red ασκεί πλέον τη διοίκηση της εταιρείας (συγγενής εταιρεία εφεξής για την Τράπεζα)

- στις 8 Ιουνίου 2016, το Δ.Σ. της Τράπεζας, σε συνέχεια των παραιτήσεων των κ.κ. Αργυρώς Αθανασίου και Πέτρου Παππά, Ανεξάρτητων Μη Εκτελεστικών Μελών και κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. εξέλεξε ως νέα Ανεξάρτητα Μη Εκτελεστικά Μέλη για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ. τους κ.κ. Karel De Boeck και Arne Berggren
- η απόφαση της ΕΚΤ στις 22 Ιουνίου 2016, για επαναφορά της παρέκκλισης (waiver) από τις ελάχιστες απαιτήσεις πιστοληπτικής διαβάθμισης, για τη χρήση τους ως μέσου εξασφάλισης για την παροχή ρευστότητας, για τα εμπορεύσιμα χρεόγραφα που εκδίδει ή εγγυάται η Ελληνική Δημοκρατία, υπό την επιφύλαξη ειδικών περικοπών αποτίμησης (τέθηκε σε ισχύ την 29^η Ιουνίου 2016) είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της χρηματοδότησης από τον ELA για την Τράπεζα Πειραιώς κατά περίπου € 1 δις.
- η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε στην πρώτη δημοπρασία του προγράμματος TLTRO II που πραγματοποιήθηκε στις 23 Ιουνίου 2016 με € 4 δις, μεταφέροντας € 2,7 δις του TLTRO I στο TLTRO II, με θετική επίπτωση στο κόστος χρηματοδότησης
- στις 29 Ιουνίου 2016, το Δ.Σ. της Τράπεζας Πειραιώς εξέλεξε τον κ. Γεώργιο Πουλόπουλο ως νέο μέλος του και Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο σε συνέχεια της παραίτησης του κ. Λεκκάκου από τη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου, ο οποίος παρέμεινε στο Δ.Σ. ως Αντιπρόεδρος και Μη Εκτελεστικό Μέλος. Στον κ. Πουλόπουλο ανατέθηκε και η άσκηση των καθηκόντων του Διευθύνοντος Συμβούλου, μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών για την ανάδειξη του νέου CEO της
- στις 8 Ιουλίου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι σύναψε συμφωνία με την Holding M. Sehnaoui SAL (HMS) για την πώληση μετοχών της θυγατρικής της στην Κύπρο, Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ (ΤΠΚ) έναντι τιμήματος €3,2 εκατ. Σε συνδυασμό με ταυτόχρονη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ΤΠΚ ύψους € 40 εκατ., την οποία κάλυψαν πλήρως η HMS και αριθμός επενδυτών τους οποίους διασφάλισε η HMS, το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας Πειραιώς στην ΤΠΚ κατήλθε στο 17,7%. Μετά τη λήψη των απαραίτητων κανονιστικών και άλλων εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Κύπρο και την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, η συναλλαγή ολοκληρώθηκε στις 29 Δεκεμβρίου 2016
- στις 20 Ιουλίου 2016, ο Πρόεδρος της Τράπεζας Πειραιώς κ. Μιχάλης Σάλλας ανακοίνωσε την απόφασή του να μην συμμετέχει στο νέο διοικητικό σχήμα της Τράπεζας. Στον κ. Σάλλα απονεμήθηκε ο τίτλος του Επιτίμου Προέδρου του Ομίλου Πειραιώς, μετά από ομόφωνη απόφαση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Σε συνέχεια της παραίτησης, το Δ.Σ. της Τράπεζας εξέλεξε την καθηγήτρια κα Χαρίκλεια Απαλαγάκη ως Προσωρινή Πρόεδρο μέχρι την ανάδειξη νέου Προέδρου του Δ.Σ., με την τήρηση των προβλεπόμενων διαδικασιών
- στις 21 Ιουλίου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι ο κ. Κωνσταντίνος Πασχάλης, ο οποίος κατείχε τη θέση του Deputy CFO από τα τέλη του 2010, ανέλαβε καθήκοντα Chief Financial Officer (CFO)
- στις 25 Ιουλίου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι από 1 Αυγούστου 2016, Επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου Πειραιώς αναλαμβάνει ο κ. Παναγιώτης Τσουκάτος, μετά την αποχώρηση του κ. Παναγιώτη Μοσχονά, Αναπληρωτή Γενικού Διευθυντή Εσωτερικού Ελέγχου, κατά την ίδια ημερομηνία
- την 1 Αυγούστου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της συμφωνίας για την πώληση του 100% του μετοχικού κεφαλαίου της ΑΤΕ Ασφαλιστικής στην Ergo International AG, θυγατρική της Munich Re, μετά την πλήρωση του συνόλου των προβλεπόμενων στη σχετική σύμβαση όρων, καθώς και τη λήψη όλων των απαιτούμενων εγκρίσεων από τους αρμόδιους φορείς, συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η Ergo International AG κατέβαλε τίμημα ύψους € 90,1 εκατ. σε μετρητά, για το συνολικό ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας Πειραιώς στην ΑΤΕ Ασφαλιστική
- στις 2 Αυγούστου 2016, η S&P Global Ratings αναβάθμισε την πιστοληπτική αξιολόγηση της Τράπεζας Πειραιώς σε 'CCC+' με σταθερές προοπτικές από 'SD' προηγουμένως
- στις 8 Αυγούστου 2016, με απόφαση του Δ.Σ. τοποθετήθηκαν ως επικεφαλής των τριών επιτροπών του Διοικητικού Συμβουλίου οι τρεις ανεξάρτητοι διεθνείς εμπειρογνώμονες, ήτοι ο κ. Karel De Boeck στην Επιτροπή Διαχείρισης

Κινδύνων, ο κ. David Hexter στην Επιτροπή Ελέγχου και ο κ. Arne Berggren στην Επιτροπή Ανάδειξης και Αξιολόγησης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.

- στα μέσα Αυγούστου 2016, ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα της εξέτασης της ποιότητας χαρτοφυλακίου (Asset Quality Review-AQR) και τα δεδομένα της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (Stress Test) που διενεργήθηκαν από την Κεντρική Τράπεζα της Βουλγαρίας (BNB). Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η Piraeus Bank Bulgaria, θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς, είναι πολύ ικανοποιητικά κεφαλαιοποιημένη ακόμα και υπό το δυσμενές σενάριο της άσκησης
- στις 30 Αυγούστου 2016, ο κ. Βασίλειος Φουρλής, Μη Εκτελεστικό Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Πειραιώς, υπέβαλε την παραίτηση του από το Συμβούλιο
- στις 22 Σεπτεμβρίου 2016, ο κ. Ευτύχιος Βασιλάκης, Μη Εκτελεστικό Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Πειραιώς, υπέβαλε την παραίτηση του από το Συμβούλιο
- την 1η Νοεμβρίου 2016, κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ., το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς εξέλεξε τους κ.κ. Γεώργιο Χαντζηνικολάου, Enrico Cucchiani και Σολομώντα Μπεράχα ως Μη Εκτελεστικά Μέλη του σε αντικατάσταση παραιτηθέντων μελών του, για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ. Κατόπιν των ανωτέρω, το Δ.Σ. ανασυγκροτήθηκε σε σώμα και εξέλεξε ως Πρόεδρό του τον κ. Γεώργιο Χαντζηνικολάου
- στις 15 Νοεμβρίου 2016 σε συνέχεια της παραίτησης του Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους κ. Χαρίτωνα Κυριαζή, το Διοικητικό Συμβούλιο επέλεξε το μέλος του κ. Cucchiani, έως τότε Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ. για να καταλάβει τη θέση του Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους σε αντικατάσταση του παραιτηθέντος, για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ.
- στις 25 Νοεμβρίου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι διερευνά στρατηγικές επιλογές σχετικά με τη συμμετοχή της στο μετοχικό κεφάλαιο της θυγατρικής της «Olympic Εμπορικές & Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε», συμπεριλαμβανομένης της πώλησης της εν λόγω συμμετοχής, διαδικασία η οποία είναι σε εξέλιξη κατά τον χρόνο δημοσίευσης των οικονομικών καταστάσεων του έτους 2016
- τον Δεκέμβριο 2016, η Τράπεζα Πειραιώς εισήγαγε, πρώτη στην ελληνική αγορά, ένα νέο μοντέλο πλήρως αυτοματοποιημένου ηλεκτρονικού καταστήματος (e-branch) που παρέχει ολοκληρωμένο φάσμα τραπεζικών συναλλαγών, αρχικά σε τρία σημεία εντός Αττικής. Μεταξύ των υπηρεσιών που παρέχονται είναι ο «ταμίας από απόσταση», μέσω της οποίας η πελάτης μπορεί να εκτελέσει μέσω video-κλήσης με ταμία της Τράπεζας τουλάχιστον το 90% των προσφερόμενων συναλλαγών παραδοσιακού ταμείου
- κατά τη διάρκεια του Ιανουαρίου 2017, στο πλαίσιο του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ (QE), η Τράπεζα Πειραιώς προχώρησε σε πώληση ομολόγων ονομαστικής αξίας ύψους € 0,7 δις. Μετά τις 23 Ιανουαρίου 2017, η συμμετοχή στο πρόγραμμα σταμάτησε για τις ελληνικές τράπεζες, συνέπεια της αποστολής δεσμευτικής επιστολής συμμετοχής τους στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων, στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του ελληνικού δημοσίου χρέους
- τον Φεβρουάριο 2017 στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του ελληνικού δημοσίου χρέους, ξεκίνησε η ανταλλαγή ομολόγων EFSF και ESM κυμαινόμενου επιτοκίου που κατείχε η Τράπεζα, με ομόλογα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) σταθερού επιτοκίου. Μέχρι τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων του έτους 2016 είχαν ήδη ανταλλαχθεί ομόλογα ονομαστικής αξίας € 1,95 δις, τα οποία κατείχε η Τράπεζα, με νέα ομόλογα.
- στις 16 Φεβρουαρίου 2017, στο πλαίσιο του προγράμματος καλυμμένων ομολογιών της, η Τράπεζα Πειραιώς εξέδωσε νέα σειρά (3η) καλυμμένων ομολογιών ύψους € 1 δις με κάλυμμα στεγαστικά δάνεια του εγχώριου χαρτοφυλακίου της. Η έκδοση διακρατήθηκε από την Τράπεζα και προγραμματίζεται να αξιοποιηθεί ως ενέχυρο για την άντληση ρευστότητας μέσω γeros στη διατραπεζική αγορά
- στις 22 Φεβρουαρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε την παραίτηση από το Διοικητικό της συμβούλιο των κ.κ. Απόστολου Ταμβακάκη, Α' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους, Σταύρου Λεγκάκου, Β' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Μη Εκτελεστικού Μέλους, και Χαρίκλειας Απαλαγάκη, Εντεταλμένης Συμβούλου, Εκτελεστικού Μέλους. Το Διοικητικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρίασή του της 22ης Φεβρουαρίου 2017 ανασυγκροτήθηκε σε σώμα εκλέγοντας τους κ.κ. Ιάκωβο Γεωργάνα στη θέση του Α' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Μη Εκτελεστικού Μέλους και Karel De Boeck στη θέση του Β' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους
- στις 8 Μαρτίου 2017, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς, κατά τη συνεδρίασή του, εξέλεξε ομόφωνα τον κ. Χρήστο Μεγάλο ως νέο Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας.

Εξέλιξη Μεγεθών και Αποτελεσμάτων Ομίλου Πειραιώς 2016

Σε σχέση με τη χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου Πειραιώς κατά το 2016, το ενεργητικό στο τέλος Δεκεμβρίου 2016 διαμορφώθηκε σε € 81,5 δις από € 87,9 δις στο τέλος του 2015.

Οι καταθέσεις πελατών του Ομίλου, μετά τη σημαντική πτώση το 2015 λόγω της αβεβαιότητας στην Ελλάδα, ανέκαμψαν κυρίως κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2016 και διαμορφώθηκαν σε € 42,4 δις το Δεκέμβριο 2016, αυξημένες κατά 8% έναντι του Δεκεμβρίου 2015. Η αύξηση αυτή προήλθε κυρίως από την Ελλάδα, όπου οι καταθέσεις αυξήθηκαν κατά € 2,8 δις στα € 39,3 δις. Η πτωτική τάση του κόστους των προθεσμιακών καταθέσεων συνεχίσθηκε σε όλη τη διάρκεια του 2016, με το κόστος των νέων προθεσμιακών να διαμορφώνεται σε 0,65% το Δεκέμβριο 2016 έναντι 0,95% τον ίδιο μήνα του 2015. Οι καταθέσεις των διεθνών δραστηριοτήτων του Ομίλου διαμορφώθηκαν στα € 3,0 δις από € 2,8 δις ένα έτος νωρίτερα.

Η χρήση ρευστότητας μέσω Ευρωσυστήματος περιορίσθηκε σημαντικά εντός του 2016, στα € 20,9 δις το Δεκέμβριο 2016 μειωμένη από € 32,7 δις στο τέλος του 2015. Ειδικά η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό ELA μειώθηκε στα € 11,9 δις στο τέλος του 2016 από € 16,7 δις στο τέλος του 2015. Επιπρόσθετα, η πρόσβαση στη διατραπεζική αγορά έναντι ενεχύρων βελτιώθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια του 2016, με υπόλοιπα € 5,9 δις στα τέλη Δεκεμβρίου 2016 έναντι € 1,7 δις ένα έτος νωρίτερα.

Τα δάνεια προ προβλέψεων του Ομίλου στο τέλος Δεκεμβρίου 2016 διαμορφώθηκαν σε € 66,6 δις. Το σύνολο των δανείων στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στα € 63,0 δις, εκ των οποίων ποσό € 1,7 δις αφορούσε στην εκταμίευση εποχικού δανείου προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ για καταβολή κοινοτικών ενισχύσεων προς περίπου 700 χιλιάδες αγρότες (αποπληρώθηκε το Φεβρουάριο 2017). Τα δάνεια από τις διεθνείς δραστηριότητες διαμορφώθηκαν στα € 3,7 δις στο τέλος του 2016 από € 4,1 δις ένα έτος νωρίτερα. Ανά πελατειακή κατηγορία, το σύνολο του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου ανήλθε στα € 44,2 δις, αντιπροσωπεύοντας το 66% του συνολικού χαρτοφυλακίου, ενώ τα δάνεια προς ιδιώτες στα € 22,4 δις ή 34% του συνολικού χαρτοφυλακίου. Το υπόλοιπο των δανείων μετά από προβλέψεις διαμορφώθηκε στα € 49,7 δις, με τον δείκτη δανείων προς καταθέσεις του Ομίλου Πειραιώς στο 113%, με βελτίωση σε σχέση με το τέλος του 2015 (126%) εξαιρώντας την εποχική επίπτωση του δανείου προς ΟΠΕΚΕΠΕ (€ 1,7 δις στο τέλος του 2016 από € 1 δις στο τέλος του 2015).

Ο δείκτης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών προς το σύνολο των δανείων του Ομίλου διαμορφώθηκε στο 37,5% στο τέλος Δεκεμβρίου 2016 από 40,1% ένα έτος νωρίτερα, ενώ στην Ελλάδα ο αντίστοιχος δείκτης καθυστερήσεων έφτασε το 37,5% από 40% αντίστοιχα, εξαιρώντας από τα δάνεια την εποχική επίπτωση του δανείου ΟΠΕΚΕΠΕ για λόγους συντηρητικότητας (ο δείκτης για τον Όμιλο διαμορφώνεται σε 36,6% εάν συμπεριληφθεί και το εποχικό δάνειο ΟΠΕΚΕΠΕ). Ο δείκτης κάλυψης των καθυστερήσεων άνω των 90 ημερών από σωρευμένες προβλέψεις του Ομίλου διαμορφώθηκε στο 69,5% και στην Ελλάδα στο 69,8%. Αξίζει να υπογραμμισθούν, τόσο το ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο του δείκτη σωρευμένων προβλέψεων προς μεικτές χορηγήσεις του Ομίλου, το οποίο διαμορφώθηκε στο 26% στο τέλος του 2016, όσο και το γεγονός ότι καθ'όλη τη διάρκεια του 2016 υπήρξε αρνητική δημιουργία νέων καθυστερήσεων για τον Όμιλο και τις εγχώριες δραστηριότητες, παρά τις αβέβαιες συνθήκες του οικονομικού περιβάλλοντος, υπό τις εντατικές προσπάθειες του τομέα αναδιάρθρωσεων (Recovery Banking Unit) της Τράπεζας. Αντίστοιχα, ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (που συμπεριλαμβάνει και τα εκτός ισολογισμού ανοίγματα των πελατών) προς το σύνολο των πιστοδοτικών ανοιγμάτων του Ομίλου διαμορφώθηκε στο 50,8% στο τέλος Δεκεμβρίου 2016, ουσιαστικά σταθερός σε ετήσια βάση.

Αξίζει να σημειωθεί πως εντός του 2016 τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια άνω των 90 ημερών υποχώρησαν στα € 24,4 δις από € 26,9 δις στα τέλη του 2015, ενώ τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα υποχώρησαν αντίστοιχα στα € 36,2 δις από € 36,9 δις, με βραδύτερο ρυθμό έναντι των μη εξυπηρετούμενων δανείων λόγω των κανόνων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA) περί διακράτησης σε ταξινόμηση μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων για καθορισμένο χρονικό διάστημα μετά τη ρύθμιση.

Στο πλαίσιο της υποβολής των επιχειρησιακών στόχων για την ποιότητα δανείων προς την ΕΚΤ και την Τράπεζα της Ελλάδας, η Τράπεζα Πειραιώς έχει δεσμευθεί για μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της, μεταξύ Ιουνίου 2016 και τέλους 2019, κατά 41% και των μη εξυπηρετούμενων δανείων άνω των 90 ημερών αντίστοιχα κατά 58% (στοιχεία σε επίπεδο μητρικής εταιρείας). Σημειώνεται ότι ο σχετικός στόχος της 31.12.2016, τόσο για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, όσο και για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια άνω των 90 ημερών, επετεύχθη.

Η συνολική στρατηγική της Τράπεζας για τη διαχείριση των NPE είναι η επίτευξη των σχετικών στόχων μείωσης των NPEs με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργήσει αξία για την Τράπεζα σε μακροπρόθεσμη βάση:

- μία από τις προκλήσεις στην μείωση των NPEs είναι ο προσδιορισμός της χρυσής τομής μεταξύ της τρέχουσας και της μελλοντικής ανάκτησης των απαιτήσεων, λαμβάνοντας υπόψη την αναμενόμενη βελτίωση των μακροοικονομικών δεικτών. Συνεπώς, ο στόχος για μείωση των NPEs συνδέεται άρρηκτα με την μεγιστοποίηση της αξίας των μετόχων της Τράπεζας.
- τέλος, η Τράπεζα αναγνωρίζει το καθήκον της να στηρίξει την πραγματική οικονομία με τη συνέχιση της χρηματοδότησης σε βιώσιμες επιχειρήσεις και ιδιώτες.

Οι αρχές αυτές καθορίζουν τις στρατηγικές προτεραιότητες της Τράπεζας για την αντιμετώπιση των οικονομικών περιορισμών που ισχύουν σήμερα:

- την ενίσχυση τόσο εσωτερικά, όσο και με το δίκτυο συνεργατών, της δυνατότητας της Τράπεζας στη διαχείριση των NPEs
- τον εντοπισμό συνεργάσιμων / βιώσιμων πελατών /επιχειρήσεων για παροχή μακροπρόθεσμων και βιώσιμων λύσεων αναδιάρθρωσης που θα επιτρέψει την ανάκαμψη των πελατών καθώς επίσης και τη δυνατότητα για δημιουργία μελλοντικής αξίας
- τη συνέχιση των διαδικασιών εκκαθάρισης των μη βιώσιμων ή μη συνεργάσιμων πελατών/επιχειρήσεων. Οι ρευστοποιήσεις των στοιχείων του ενεργητικού ή η πώληση ακινήτων θα επιταχύνεται όταν είναι σαφές ότι η αναδιάρθρωση δεν αποτελεί βιώσιμη επιλογή, επιτρέποντας έτσι στην Τράπεζα να διατηρήσει την αξία της.
- η Τράπεζα προχωράει σε διαγραφές είτε ως μέρος της λύσης αναδιάρθρωσης σε δικαιολογημένες περιπτώσεις ή μετά από την εξάντληση των νομικών ενεργειών.
- με βάση τα ανωτέρω έχουν εξεταστεί εναλλακτικοί τρόποι, όπως πλατφόρμες διαχείρισης καθώς επίσης και πιλοποίηση επιλεγμένων τμημάτων του χαρτοφυλακίου. Σε πρώτη φάση, έχει τεθεί στόχος μέρος των NPLs και διάθεση των ομολογιών αυτής της πιλοποίησης στην αγορά, έτσι ώστε να επιταχυνθεί η μείωση των NPEs χωρίς να απωλεσθεί η προσδοκώμενη ανάκαμψη της αξίας των εξασφαλίσεων. Σε δεύτερη φάση, δεδομένης της βελτίωσης των δεικτών της ελληνικής οικονομίας η Τράπεζα θα προχωρήσει επιλεκτικά σε πωλήσεις.

Τα καθαρά έσοδα από τόκους του Ομίλου διαμορφώθηκαν σε € 1,8 δις το 2016 έναντι € 1,9 δις το 2015, παρά τη βελτίωση από τη μείωση του κόστους χρηματοδότησης, λόγω της απομόχλευσης του ενεργητικού, της ελαφράς πτώσης του μέσου περιθωρίου χορηγήσεων, αλλά και της μείωσης του Euribor που αποτελεί τη βάση τιμολόγησης των περισσότερων στοιχείων ενεργητικού. Τα καθαρά έσοδα προμηθειών ανήλθαν στα € 0,3 δις, με 7% ετήσια άνοδο, προερχόμενη κυρίως από εργασίες εμπορικής τραπεζικής. Τα καθαρά έσοδα λειτουργίας διαμορφώθηκαν το 2016 στα € 2,4 δις, στο επίπεδο περίπου του 2015. Σημειώνεται ότι στα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα του έτους 2016 περιλαμβάνεται ποσό +€ 106 εκατ. από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα QE της ΕΚΤ από πώληση ομολόγων EFSF, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν. Επιπλέον, € 77 εκατ. προέκυψαν ως έκτακτο έσοδο από τη συμμετοχή στη VISA, συνέπεια της πώλησης της VISA Europe στη VISA Inc στις 21.06.2016.

Τα συνολικά έξοδα λειτουργίας του Ομίλου για το 2016 διαμορφώθηκαν στα € 1,3 δις από € 1,5 δις κατά το 2015, ενώ χωρίς το έξοδο του προγράμματος αποχώρησης που λογιστικοποιήθηκε κατά το 2015 (€ 111 εκατ.), δηλαδή σε συγκρίσιμη βάση, η υποχώρηση του λειτουργικού κόστους του Ομίλου σε ετήσια βάση το 2016 ήταν 3%, συνέπεια των ενεργειών διακράτησης του κόστους στις οποίες έχει προχωρήσει η Τράπεζα Πειραιώς.

Συνέπεια των ως άνω, η κερδοφορία προ φόρων και προβλέψεων του Ομίλου για το 2016 διαμορφώθηκε στα € 1,0 δις από € 0,9 δις το 2015. Τα αποτελέσματα του 2016 επιβαρύνθηκαν από προβλέψεις για δάνεια που ανήλθαν σε € 1,0 δις, σημαντικά μειωμένων έναντι των € 3,5 δις του 2015, σε ευθυγράμμιση με την υποχώρηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, θωρακίζοντας περαιτέρω τον ισολογισμό του Ομίλου και διαμορφώνοντας τις σωρευμένες προβλέψεις στο τέλος του 2016 σε € 16,9 δις. Το σημαντικό ύψος σωρευμένων προβλέψεων δίνει τη δυνατότητα στην Τράπεζα να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα και με μακροπρόθεσμες λύσεις το πρόβλημα των δανείων σε καθυστέρηση, κάτι το οποίο ήδη υλοποιείται μέσω της μονάδας αναδιρθρώσεων Recovery Banking Unit. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε απομείωση αξίας λοιπών απαιτήσεων και στοιχείων ενεργητικού ύψους € 0,2 δις από € 0,4 δις το 2015.

Τα προ φόρων αποτελέσματα του Ομίλου διαμορφώθηκαν σε ζημίες € 168 εκατ., ενώ τα μετά από φόρους αποτελέσματα του Ομίλου από τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους μετόχους διαμορφώθηκαν σε ζημίες € 4 εκατ. το 2016 έναντι ζημιών € 1.858 εκατ. το 2015, έχοντας επηρεασθεί θετικά από την αναγνώριση αναβαλλόμενου φόρου στις απομειώσεις των αξιών των συμμετοχών των προηγούμενων ετών, για τις οποίες υπάρχει υποχρέωση πώλησης ή προβλέπεται ρευστοποίηση κατά το προσεχές διάστημα.

Τα συνολικά ίδια κεφάλαια του Ομίλου Πειραιώς στο τέλος Δεκεμβρίου 2016 ανήλθαν σε € 9,8 δις από € 10,0 δις ένα έτος νωρίτερα, συνένπεια κυρίως της πληρωμής του τόκου € 166 εκατ. περίπου των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 2.040 εκατ. το τελευταίο τρίμηνο του 2016 (€ 118 εκατ. μετά από φόρους). Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου, σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας III, διαμορφώθηκε στο τέλος Δεκεμβρίου στο 17,0%, όπως και ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών Κατηγορίας I (Common Equity Tier 1). Το τμήμα των εποπτικών κεφαλαίων του Ομίλου που σχετίζεται με αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση βάσει των Ν. 4172/2013, 4302/2014, 4340/2015, στις 31 Δεκεμβρίου 2016 ανερχόταν σε € 4,1 δις. Ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών Κατηγορίας I (CET 1) του Ομίλου, με πλήρη εφαρμογή του εποπτικού πλαισίου το 2024 (fully-loaded), διαμορφώθηκε σε 16,2%, ενώ, αν δεν υπολογιστεί η επίπτωση της σχετικής ως άνω νομοθεσίας, ο ανωτέρω δείκτης διαμορφώνεται σε 9,7%.

Με την ολοκλήρωση της Διαδικασίας Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP) για το 2016, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) γνωστοποίησε στον Όμιλο Πειραιώς τη συνολική κεφαλαιακή του απαίτηση, η οποία ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2017.

Σύμφωνα με τη σχετική απόφαση, η Τράπεζα Πειραιώς οφείλει να διατηρεί σε ενοποιημένη βάση, συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ύψους 13,0%, ο οποίος περιλαμβάνει: α) τις ελάχιστες συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα I της Βασιλείας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 92(1) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, β) τις επιπρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό τον Πυλώνα II της Βασιλείας βάσει του άρθρου 16(2) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, και γ) το μεταβατικό απόθεμα ασφαλείας διατήρησης κεφαλαίου του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, το οποίο για το 2017 έχει οριστεί στο 1,25%.

Το δίκτυο καταστημάτων του Ομίλου στο τέλος του Δεκεμβρίου 2016 αριθμούσε 921 μονάδες, με 660 καταστήματα στην Ελλάδα και 261 σε 7 χώρες στο εξωτερικό. Το δίκτυο καταστημάτων στην Ελλάδα μειώθηκε στη διάρκεια του 2016 κατά 49 μονάδες, ενώ στο εξωτερικό κατά 19, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής προγράμματος εξορθολογισμού. Κατά την ίδια χρονική στιγμή, ο αριθμός προσωπικού του Ομίλου από τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες ανερχόταν σε 18.075 άτομα, από τα οποία 14.492 στην Ελλάδα (2015: 19.279 και 15.559 αντίστοιχα).

Στο τέλος Δεκεμβρίου 2016, οι διεθνείς δραστηριότητες του Ομίλου αποτελούσαν το 7% του ενεργητικού, το 28% του δικτύου καταστημάτων και το 20% του ανθρώπινου δυναμικού του.

Μετοχικό Κεφάλαιο

Κατά την 31.12.2016 το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν σε ποσό € 2.619.954.984 διαιρούμενο σε 8.733.183.280 κοινές ονομαστικές με ψήφο μετοχές ονομαστικής αξίας € 0,30 η καθεμία. Οι κοινές μετοχές της Τράπεζας Πειραιώς είναι άυλες και εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3864/2010 και της ΠΥΣ 38/2012 σε συνδυασμό με την ΠΥΣ 6/2013, το ΤΧΣ έχει εκδώσει 843.637.022 τίτλους παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrants) στους ιδιώτες επενδυτές, που συμμετείχαν στην αύξηση του 2013.

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς έγκριση του ΤΧΣ. Οι αγορές και οι πωλήσεις ιδίων μετοχών εντός της χρήσης 2016, καθώς και οι κατεχόμενες ίδιες μετοχές κατά την 31/12/2016 σχετίζονται με συναλλαγές, οι οποίες διενεργούνται από τη θυγατρική εταιρεία Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ. στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, που απορρέουν από την ιδιότητά της ως ειδικού διαπραγματευτή.

Εφαρμογή Σχεδίου Αναδιάρθρωσης

Η Τράπεζα Πειραιώς υπέβαλε το Νοέμβριο 2015 αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το οποίο και εγκρίθηκε από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και στις 29 Νοεμβρίου 2015 και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι δεσμεύσεις, βάσει του αναθεωρημένου σχεδίου, δεν παρεκκλίνουν από τις βασικές δεσμεύσεις του εγκεκριμένου το 2014 σχεδίου αναδιάρθρωσης, ενώ ευθυγραμμίζονται με τους μεσοπρόθεσμους στρατηγικούς και χρηματοοικονομικούς στόχους της Τράπεζας. Περαιτέρω, βάσει του αναθεωρημένου σχεδίου αναδιάρθρωσης, η στοχοθεσία της Τράπεζας επικεντρώνεται στις δραστηριότητές της στην Ελλάδα. Το αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας βασίστηκε στις μακροοικονομικές παραδοχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και σε ρυθμιστικές παραδοχές και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες βασικές δεσμεύσεις αναδιάρθρωσης:

- τη μείωση του αριθμού των υποκαταστημάτων στην Ελλάδα, με μέγιστο αριθμό τα 650 καταστήματα μέχρι τις 31.12.2017,
- τον περαιτέρω περιορισμό του αριθμού των εργαζομένων στην Ελλάδα με μέγιστο αριθμό τους 13.200 μέχρι τις 31.12.2017 έναντι της αρχικής δέσμευσης για μέγιστο αριθμό τους 15.350,
- τη μείωση του συνολικού λειτουργικού κόστους στην Ελλάδα με μέγιστο ποσό τα € 1,1 δις για τη χρήση 2017,
- τη μείωση μέχρι την 31.12.2018 του κόστους χρηματοδότησης της Τράπεζας μέσω της μείωσης του κόστους των καταθέσεων που αντλούνται στην Ελλάδα, ώστε να αποκατασταθεί η κερδοφορία προ προβλέψεων της Τράπεζας,
- τη μείωση του δείκτη δανείων μετά από προβλέψεις προς καταθέσεις για τις τραπεζικές δραστηριότητες στην Ελλάδα στο 115% κατά ανώτατο όριο μέχρι την 31.12.2018,
- ρυθμό αύξησης των δανείων προ προβλέψεων ετησίως που δεν μπορεί να είναι υψηλότερος από το ρυθμό αύξησης της αγοράς, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,
- την περαιτέρω μείωση, μέχρι την 30.06.2018, του χαρτοφυλακίου των στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας στην αλλοδαπή,
- την εκποίηση του χαρτοφυλακίου μη εισηγμένων μετοχών μέχρι την 31.12.2017 για επενδύσεις άνω των 5 εκατ. ευρώ (με την επιφύλαξη μερικών εξαιρέσεων),
- την αποχή από την αγορά τίτλων μη επενδυτικής διαβάθμισης μέχρι την 30.06.2017 (με την επιφύλαξη μερικών εξαιρέσεων),
- την εφαρμογή ανώτατου ορίου στις αποδοχές των υπαλλήλων και διοικητικών στελεχών της Τράπεζας,
- ορισμένες άλλες δεσμεύσεις, που σχετίζονται με περιορισμούς: (α) πληρωμής μερισμάτων σε κοινές μετοχές της Τράπεζας μέχρι i) την 31.12.2017 ή ii) την αποπληρωμή των υβριδικών κεφαλαιακών μέσων που έχουν χορηγηθεί από κρατική ενίσχυση, ήτοι των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών κατοχής του ΤΧΣ ύψους € 2.040 εκατ. (ότι από τα δύο επέλθει νωρίτερα), (β) δυνατότητας της Τράπεζας να προβεί σε κάποιες εξαγορές εκτός αν δοθεί κατ' εξαίρεση έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή αν το τίμημα εξαγοράς είναι μικρότερο ενός προκαθορισμένου ορίου.

Σημειώνεται ότι οι βασικές μακροοικονομικές παραδοχές που διέπουν τα στοιχεία του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας Πειραιώς ήταν σύμφωνες με τις υποθέσεις του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της Ελλάδας, κατά τον χρόνο κατάρτισης του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης. Το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης υλοποιείται μέχρι σήμερα σύμφωνα με τις αναληφθείσες δεσμεύσεις και μέσα στα χρονικά όρια που έχουν τεθεί.

Επιλεγμένα Στοιχεία Μη Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (N.4403/2016)

Όπως προαναφέρθηκε, το ανθρώπινο δυναμικό του Ομίλου, το οποίο απασχολείται σε συνεχιζόμενες κύριες δραστηριότητες στις 31 Δεκεμβρίου 2016 αριθμούσε 18.075 άτομα, από τα οποία 14.492 στην Ελλάδα.

Κατά τη διάρκεια του 2016, όπως και το 2015, το 99% των επιχειρησιακών αναγκών της Τράπεζας καλύφθηκαν με εσωτερική ανακατανομή του ανθρώπινου δυναμικού, σε θέσεις που ανταποκρίνονται στην εμπειρία κάθε στελέχους, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ενίσχυση των μονάδων του τομέα Recovery Banking Unit με 250 άτομα, επιπρόσθετα των 239 που είχαν μετακινηθεί

ήδη από το 2015, στο πλαίσιο υλοποίησης της στρατηγικής της Τράπεζας για την αντιμετώπιση του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων.

Παράλληλα, σε επίπεδο Τράπεζας, κατά το 2016 διοργανώθηκαν ή αξιοποιήθηκαν 3.310 ενδοεπιχειρησιακά και εξωεπιχειρησιακά εκπαιδευτικά προγράμματα, αυξημένα από την προηγούμενη χρονιά κατά 12% (2.966), με 120.000 σχεδόν συμμετοχές, από τις οποίες το 24% αφορούσε σε προγράμματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εταιρικής υπευθυνότητας και καταπολέμησης της διαφθοράς, ενώ καταγράφηκαν κατά μέσο όρο 48 ανθρωποώρες εκπαίδευσης ανά εργαζόμενο, σε σχέση με τις 51 το 2015.

Επιπλέον, ολοκληρώθηκε εντός του 2016, η διαδικασία της ετήσιας αξιολόγησης απόδοσης που αφορούσε το ημερολογιακό έτος 2015, σχεδόν για το σύνολο (94%) των εργαζομένων, όπως και την προηγούμενη χρονιά, ενώ συνεχίστηκαν οι δράσεις για την ενίσχυση της εταιρικής κουλτούρας και της δέσμευσης των εργαζομένων στις αξίες της Τράπεζας, μέσω των εσωτερικών καναλιών επικοινωνίας.

Η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει σε διεθνείς πρωτοβουλίες και δείκτες αξιολόγησης εταιρικής αειφορίας. Από το 2004, η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει εθελοντικά στο Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ (UN Global Compact). Η Τράπεζα συμμετέχει επίσης στην Οικονομική Πρωτοβουλία του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (United Nations Environment Programme Finance Initiative - UNEP FI) και δραστηριοποιείται στις διάφορες πρωτοβουλίες του, όπως η υπογραφή της «Δήλωσης Προθέσεων για την Ενεργειακή Απόδοση (Declaration of Intent on Energy Efficiency)» και του «Μανιφέστου Θετικών Επιδράσεων (Positive Impact Manifesto) για τη μετάβαση στη χωρίς αποκλεισμούς πράσινη οικονομία».

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει αναπτύξει και εφαρμόζει Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ) σε όλα της τα καταστήματα και τα κτήρια διοίκησης, πιστοποιημένο σύμφωνα με τον Κανονισμό Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) και το πρότυπο ISO 14001. Με 1.000 άμεσα εμπλεκόμενους εργαζόμενους (περίπου το 7% του συνόλου των εργαζομένων στην Ελλάδα) και περισσότερες από 700 κτηριακές υποδομές στο ΣΠΔ, η Τράπεζα Πειραιώς είναι ένας από τους μεγαλύτερους οργανισμούς στην Ευρώπη -σε αριθμό εργαζομένων και κτηριακών εγκαταστάσεων- που διαθέτει μία τόσο αυστηρή περιβαλλοντική πιστοποίηση. Μέσω του ΣΠΔ, η Τράπεζα παρακολουθεί και μετρά τις περιβαλλοντικές επιδόσεις κάθε κτηριακής υποδομής, θέτει στόχους βελτίωσης και εφαρμόζει περιβαλλοντικά προγράμματα για την επίτευξη αυτών. Συγκριτικά με το 2015, οι δείκτες κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας ανά εργαζόμενο (kWh/εργαζόμενο) και κατανάλωσης χαρτιού ανά εργαζόμενο (kg/εργαζόμενο) μειώθηκαν περίπου κατά 1%¹ και 2% αντίστοιχα. Συνολικά, από το 2008 οι εκπομπές CO₂ ανά εργαζόμενο έχουν μειωθεί κατά 35%. Πέραν του περιβαλλοντικού οφέλους, υπολογίζεται ότι με την υλοποίηση περιβαλλοντικών προγραμμάτων εξοικονομούνται ετησίως περίπου € 5 εκατ. λειτουργικών εξόδων.

Το 2016, στα Ευρωπαϊκά Βραβεία Επιχειρήσεων για το Περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Τράπεζα έλαβε την πρώτη θέση, σε εθνικό επίπεδο, στην κατηγορία «Διαχείριση» για το ΣΠΔ που εφαρμόζει ("The Expandability of a Robust Certified EMS - The Case of Piraeus Bank"). Η ίδια υποψηφιότητα διαγωνίσθηκε και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπου η Τράπεζα διακρίθηκε στους 4 κορυφαίους οργανισμούς.²

Η Τράπεζα Πειραιώς πραγματοποιεί ετησίως τον υπολογισμό της κλιματικής έκθεσης των επιχειρηματικών της πιστούχων, οι οποίοι ανήκουν σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που ενδέχεται να επηρεασθούν οικονομικά από την κλιματική αλλαγή. Ο υπολογισμός πραγματοποιείται μέσω της Εφαρμογής Διαχείρισης Κλιματικού Κινδύνου, που αποτιμά με οικονομικούς όρους την κλιματική έκθεση των ελληνικών επιχειρήσεων. Η συνολική κλιματική έκθεση των επιχειρηματικών πιστούχων της Τράπεζας υπολογίσθηκε για το 2015 σε €790 εκατ, δηλαδή 1,4% επί του συνολικού κύκλου εργασιών τους. Επί του συνόλου των επιχειρηματικών πιστούχων της Τράπεζας μόνο το 7% βρίσκεται στους κλάδους υψηλής κλιματικής έκθεσης.

Η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει στην πρωτοβουλία «EU Community of Practice Finance and Biodiversity - EU CoP F@B», που αφορά στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής για χρηματοδότηση της βιοποικιλότητας. Συνυπέγραψε τη Διακήρυξη της

¹ Έχουν συμπεριληφθεί και λογαριασμοί που έχουν παραληφθεί μέχρι και το πρώτο δεκαπενθήμερο Φεβρουαρίου 2017

² Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ΣΠΔ και το Περιβαλλοντικό Αποτύπωμα της Τράπεζας:

<http://www.piraeusbankgroup.com/el/corporate-responsibility/environment/environmental-fields-of-action/environmental-management>

Αμβέρσας, για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες και τις αρχές της αειφορίας. Η Τράπεζα υλοποιεί το πρόγραμμα LIFE-Stymfalia (LIFE12 NAT/GR/00275), που αφορά στην προστασία της βιοποικιλότητας στη Λίμνη Στυμφαλία, συγχρηματοδοτούμενο κατά 50% από την Ευρωπαϊκή Ένωση.³

Η Τράπεζα διοργάνωσε το 2016 εθελοντικές περιβαλλοντικές δράσεις με τη συμμετοχή εργαζομένων και υλοποίησε εκπαιδευτικά προγράμματα για τα παιδιά των εργαζομένων, με περισσότερες από 1.500 συμμετοχές συνολικά. Επιπλέον, το 2016 σχεδόν 600 άτομα ολοκλήρωσαν περιβαλλοντικά e-learning προγράμματα και οι ανθρωποώρες εκπαίδευσης ξεπέρασαν τις 4.700. Η εκπαίδευση αφορούσε βασικές περιβαλλοντικές έννοιες, το περιβαλλοντικό έργο της Τράπεζας, την πράσινη επιχειρηματικότητα, τα πράσινα προϊόντα της και τις διαδικασίες του ΣΠΔ.

Το 2016, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς βρίσκεται στη φάση υλοποίησης του Συστήματος Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Διαχείρισης (Environmental and Social Management System, ESMS). Το ESMS αποτελείται από διαδικασίες και πρακτικές για τον έλεγχο, την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών κινδύνων που απορρέουν από τις χρηματοδοτήσεις του Ομίλου.

Συναλλαγές Μεταξύ Συνδεδεμένων Μερών

Σχετικά με τις συναλλαγές της Τράπεζας με συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα, όπως μέλη Διοικητικού Συμβουλίου και Διοίκησης της Τράπεζας και θυγατρικών, σημειώνεται ότι αυτές δεν ήταν σημαντικές κατά το 2016, ενώ σε κάθε περίπτωση σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στις οικονομικές καταστάσεις 2016 του Ομίλου.

Περιγραφή των Κυριότερων Κινδύνων και Αβεβαιοτήτων για το 2017

Το Πλαίσιο Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων που αντιμετωπίζει ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς παρουσιάζεται αναλυτικά στη σημείωση 3 των ετήσιων ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2016. Ειδικότερα, κατά τη χρονιά που πέρασε, οι σημαντικότερες δράσεις βελτίωσης του Πλαισίου Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου ήταν οι ακόλουθες:

- Επικαιροποίηση της Πολιτικής και των Διαδικασιών Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου Τράπεζας Πειραιώς
- Διενέργεια έργου προετοιμασίας (Gap Analysis) για την αξιολόγηση SREP υπό το πρότυπο των οδηγιών της EBA προς τις εποπτικές αρχές (EBA/GL/2014/13 “Guidelines on Common Procedures and Methodologies for the Supervisory Review and Evaluation Process”)
- Ανάπτυξη, αναθεώρηση και έγκριση της Στρατηγικής Διαχείρισης Κινδύνων & Κεφαλαίου (Risk & Capital Strategy), συμπεριλαμβανομένου του Πλαισίου Διάθεσης Ανάλυσης Κινδύνων
- Επέκταση διαδικασιών και υποδομών για τη συλλογή και διαχείριση συμβάντων και ζημιών λειτουργικού κινδύνου
- Εξέλιξη μεθόδων ελέγχου και μείωσης λειτουργικού κινδύνου (σχέδιο Επιχειρησιακής Συνέχειας, ασφαλιστικές καλύψεις, εντατική παρακολούθηση επιπέδου κινδύνων και έργων βελτίωσης υποδομών)
- Υλοποίηση διαγνωστικού έργου βελτιστοποίησης σταθμισμένου ενεργητικού και χρήσης εποπτικών κεφαλαίων
- Λειτουργία νέας αναβαθμισμένης ενδο-ομιλικής πλατφόρμας για την υποστήριξη των λειτουργιών υπολογισμού και αναφορών κεφαλαιακών απαιτήσεων (Moody's Risk Authority)
- Υλοποίηση έργου αυτοματοποιημένων αναφορών για τις ανάγκες εποπτικών υποβολών αναφορών (COREP και FINREP) μέσω της νέας πλατφόρμας
- Επικαιροποίηση του πλαισίου διαδικασίας αξιολόγησης επάρκειας εσωτερικού κεφαλαίου (ICAAP) υπό τον Πυλώνα II της Βασιλείας (ενίσχυση διακυβέρνησης, διαδικασιών και υποστηρικτικών υποδομών)
- Περαιτέρω ανάπτυξη του πλαισίου Διαδικασίας Εσωτερικής Αξιολόγησης Επάρκειας Ρευστότητας (ILAAP)
- Ολοκλήρωση σχεδιασμού και εκκίνηση προγράμματος έργων, με στόχο τη μετάβαση στην προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο (IRB). Υλοποίηση του ορισμού αθέτησης και κατάτμησης πελατών και

³ Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα LIFE-Stymfalia και τις δράσεις του: <http://www.lifestymfalia.gr/>

ανοιγμάτων, ανάπτυξη πλαισίου επικύρωσης υποδειγμάτων πιστωτικού κινδύνου, σχεδιασμός και ανάπτυξη βάσης δεδομένων με ιστορικά δεδομένα για την ανάπτυξη των υποδειγμάτων

- Επικαιροποίηση Πολιτικής Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας και Πλαισίου Stress Test
- Διενέργεια ανεξάρτητων αξιολογήσεων και τακτική παρακολούθηση της εξέλιξης της ποιότητας των εγκεκριμένων πιστοδοτικών ανοιγμάτων (post-approval), καθώς και των πρακτικών παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου
- Έναρξη έργου υλοποίησης μεθοδολογίας προβλέψεων βάσει του νέου λογιστικού προτύπου IFRS 9. Η Τράπεζα εργάζεται εντατικά πάνω σε αυτό το έργο, έχοντας καταλείψει σημαντικούς εσωτερικούς και εξωτερικούς πόρους προκειμένου να είναι καθόλα έτοιμη στην εφαρμογή του σχετικού προτύπου το 1^ο τρίμηνο 2018
- Σχεδιασμός και έναρξη υλοποίησης μεθοδολογίας risk based pricing (διενέργεια άσκησης back-testing exercise για τα στεγαστικά και επιχειρηματικά δάνεια)
- Σχεδιασμός και υλοποίηση πλαισίου Risk Data Quality, σε συμμόρφωση με το Data Governance Framework του Ομίλου, τις αρχές διαχείρισης δεδομένων της BCBS239 και της IRB
- Ολοκλήρωση έργου εναρμόνισης του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων των θυγατρικών με το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου.

Η οικονομική και πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα παραμένει ο πρωταρχικός παράγοντας κινδύνου για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο εν γένει, αλλά και ειδικότερα για την Τράπεζα Πειραιώς. Ενδεχόμενες αρνητικές εξελίξεις στον τομέα αυτό θα είχαν επίπτωση στη ρευστότητα της Τράπεζας, την ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου, τα αποτελέσματα και την κεφαλαιακή της βάση.

Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, η έναρξη των διεργασιών για το «Brexit» και η διεξαγωγή εκλογών σε μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες εντός του 2017 (Γαλλία, Γερμανία) κυοφορούν προβληματισμούς για τη συνοχή της Ευρωπαϊκή Ένωσης, καθώς επίσης και την εμφάνιση πιθανών επιπτώσεων στην ευρωπαϊκή οικονομία και στις χρηματαγορές.

Τέλος, η καθυστέρηση της δεύτερης αξιολόγησης του προγράμματος χρηματοδοτικής διευκόλυνσης προς την Ελλάδα, σε συνδυασμό με τις γεωπολιτικές εξελίξεις στην περιοχή, συνιστούν αστάθμητους παράγοντες που, εάν κλιμακωθούν, ενδέχεται να έχουν αρνητική επίδραση στην οικονομία και στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Εκτιμήσεις για την Εξέλιξη των Δραστηριοτήτων του Ομίλου Πειραιώς κατά το 2017

Οι πρώτοι μήνες του 2017 συνιστούν μια αναμφίβολα ρευστή συγκυρία για το εγχώριο οικονομικό και τραπεζικό περιβάλλον. Οι προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις από το πρόγραμμα οικονομικής στήριξης της Ελλάδας αναμένεται πως θα επιταχύνουν την ανάκαμψη και την αναδιάρθρωση της οικονομίας, ενώ οι εκτιμήσεις των περισσότερων διεθνών οργανισμών και φορέων προσβλέπουν σε ένα θετικό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ για το 2017, αν και χαμηλότερα των αρχικών εκτιμήσεων για ανάπτυξη άνω του 2%.

Προϋπόθεση αποτελεί η επιτυχής κατάληξη της δεύτερης αξιολόγησης του προγράμματος χρηματοδοτικής διευκόλυνσης προς την Ελλάδα, που εκτιμάται πως θα έχει σημαντικές θετικές επιδράσεις για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία.

Η Τράπεζα Πειραιώς, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού της σχεδιασμού, επικεντρώνεται σε όλες τις δυνατότητες και ευκαιρίες ανάκαμψης. Βασικά ζητήματα προς διαχείριση για το 2017 παραμένουν: α) η βελτίωση της ποιότητας ενεργητικού, με συνεπή υλοποίηση ενεργητικής διαχείρισης στο πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων, αλλά και χρήση νέων λύσεων που νομοθετήθηκαν το 2016 ή αναμένεται να νομοθετηθούν το 2017, προκειμένου να τηρηθούν οι δεσμεύσεις προς την ΕΚΤ, β) η ενίσχυση της ρευστότητας, μέσω της σταδιακής επιστροφής καταθέσεων και της μείωσης της έκθεσης στον μηχανισμό ELA και γ) η επάνοδος σε κερδοφόρα αποτελέσματα, με συνεχή βελτίωση των πηγών εσόδων, αλλά και της λειτουργικής αποτελεσματικότητας. Ακόμη, αναμένεται να συνεχισθεί η προσπάθεια για δρομολόγηση περαιτέρω απομόχλευσης, κυρίως των δραστηριοτήτων εξωτερικού, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης.

Τέλος, με την εκλογή του κ. Χρήστου Μεγάλου ολοκληρώθηκε στις αρχές Μαρτίου 2017 η διαδικασία εκλογής του νέου Διευθύνοντος Συμβούλου της Τράπεζας Πειραιώς, σηματοδοτώντας ένα ακόμα μείζονος σημασίας βήμα στην πορεία διαμόρφωσης ενός ισχυρού Διοικητικού Συμβουλίου, που θα διαθέτει την τεχνογνωσία, την εμπειρία και την αποφασιστικότητα να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις σημερινές προκλήσεις και να διασφαλίσει ότι η Τράπεζα θα ανταποκριθεί στις υψηλού επιπέδου απαιτήσεις λειτουργίας και εταιρικής διακυβέρνησης που υπαγορεύονται από τις βέλτιστες διεθνώς πρακτικές, αλλά και τις συστάσεις της ΕΚΤ.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Γιώργος Χαντζηνικολάου

Πρόεδρος Δ.Σ.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ (ΕΔΜΑ) ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΟΜΙΛΟΥ

#	Δείκτης Μέτρησης Απόδοσης	Επεξήγηση
1	Δείκτης Δανείων προς Καταθέσεις	Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες μετά από προβλέψεις και προσαρμογές, προς υποχρεώσεις προς πελάτες. Στις περιπτώσεις που ορίζεται ότι ο δείκτης είναι προσαρμοσμένος για το εποχικό δάνειο προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ, αφαιρείται ποσό € 1,7 δις για τις 31.12.2016 και € 1,0 δις για τις 31.12.2015
2	Οργανικά Έσοδα	Καθαρά έσοδα από τόκους συν καθαρά έσοδα από προμήθειες
3	Δείκτης κόστους προς έσοδα σε επαναλαμβανόμενη βάση	Σύνολο λειτουργικών εξόδων προ προβλέψεων σε επαναλαμβανόμενη βάση (χωρίς το έκτακτο έσοδο του 2016 από τη συμμετοχή στη VISA, συνέπεια της πώλησης της VISA Inc στη VISA Europe στις 21.06.2016) προς σύνολο καθαρών εσόδων σε επαναλαμβανόμενη βάση (χωρίς το έκτακτο έσοδο του 2015 για πρόγραμμα αποχώρησης προσωπικού)
4	Κερδοφορία (ή κέρδη) προ φόρων και προβλέψεων	Σύνολο καθαρών εσόδων μείον σύνολο λειτουργικών εξόδων προ προβλέψεων
5	Επαναλαμβανόμενα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων	Σύνολο καθαρών εσόδων σε επαναλαμβανόμενη βάση μείον σύνολο λειτουργικών εξόδων προ προβλέψεων σε επαναλαμβανόμενη βάση, σύμφωνα με τις προσαρμογές στο ως άνω στοιχείο 3
6	Κέρδη προ φόρων και προβλέψεων κατόπιν προσαρμογής για έκτακτα στοιχεία	Όπως στο ως άνω στοιχείο 5
7	Δάνεια σε καθυστέρηση (NPLs, Non Performing Loans)	Δάνεια σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών
8	Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (MEA ή NPEs, Non Performing Exposures)	Πιστοδοτικά «ανοίγματα» εντός και εκτός ισολογισμού: (α) που έχουν καθυστέρηση άνω των 90 ημερών (β) που έχουν υποστεί απομείωση ή ο οφειλέτης κρίνεται απίθανο να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις του πλήρως χωρίς τη ρευστοποίηση καλυμμάτων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ποσού σε καθυστέρηση ή του αριθμού ημερών καθυστέρησης, (γ) που έχουν υποστεί ρύθμιση και δεν έχει εκπνεύσει η περίοδος παρακολούθησης κατά τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (δ) που έχουν επιμόλυνση από τα (α) ποσά, κατά τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής
9	Δείκτης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (MEA ή NPEs, Non Performing Exposures)	Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα προς δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (με προσθήκη εκτός ισολογισμού απαιτήσεων, προ προβλέψεων και προσαρμογών)
10	Δείκτης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών (NPLs, Non Performing Loans)	Δάνεια σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών προς δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (προ προβλέψεων και προσαρμογών)
11	Δείκτης κάλυψης των καθυστερήσεων άνω των 90 ημερών	Σύνολο συσσωρευμένων προβλέψεων για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών μαζί με τις προσαρμογές, προς δάνεια σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών
12	Δείκτης κάλυψης δανείων σε καθυστέρηση από σωρευμένες προβλέψεις	Όπως το ως άνω στοιχείο 11

13	Δείκτης συσσωρευμένων προβλέψεων προς μεικτές χορηγήσεις	Σύνολο συσσωρευμένων προβλέψεων για απομείωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών μαζί με τις προσαρμογές, προς δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες προ προβλέψεων και προσαρμογών
14	Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	Σύνολο εποπτικών κεφαλαίων προς σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό
15	Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας CET 1	Σύνολο κύριων βασικών εποπτικών κεφαλαίων (CET1) προς σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό
16	Καθαρό Επιτοκιακό Περιθώριο (NIM)	Καθαρά έσοδα τόκων προς μέσο (αρχής και τέλους περιόδου αναφοράς) συνολικό ενεργητικό εξαιρουμένου ενεργητικού διακοπτόμενων δραστηριοτήτων, EFSF/ESM ομολόγων και του εποχικού δανείου προς ΟΠΕΚΕΠΕ ως στοιχείο 1 ως άνω
17	Καθαρά έσοδα προμηθειών ως ποσοστού ενεργητικού	Καθαρά έσοδα προμηθειών προς μέσο (αρχής και τέλους περιόδου αναφοράς) συνολικό ενεργητικό εξαιρουμένου ενεργητικού διακοπτόμενων δραστηριοτήτων, EFSF/ESM ομολόγων και του εποχικού δανείου προς ΟΠΕΚΕΠΕ ως στοιχείο 1 ως άνω
18	Νέες καθυστερήσεις ως προς δάνεια	Παραγωγή νέων καθυστερήσεων δανείων (μεταβολή αποθέματος δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών με επαναπροσθήκη των διαγραφών ή άλλων προσαρμογών πχ πωλήσεων ή μετοχοποιήσεων απαιτήσεων) προς δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (προ προβλέψεων και προσαρμογών)
19	Δείκτης εποπτικού κοινού μετοχικού κεφαλαίου πρώτης κατηγορίας CET1 (με σταδιακή/μεταβατική εφαρμογή)	Δείκτης σύμφωνα με το ως άνω στοιχείο 15, με σταδιακή/μεταβατική εφαρμογή για τα αφαιρετικά στοιχεία στο πλαίσιο των ορισμών Βασιλείας III
20	Δείκτης εποπτικού κοινού μετοχικού κεφαλαίου πρώτης κατηγορίας CET1 (με πλήρη εφαρμογή)	Δείκτης σύμφωνα με το ως άνω στοιχείο 15, με πλήρη εφαρμογή για τα αφαιρετικά στοιχεία στο πλαίσιο των ορισμών Βασιλείας III
21	Δείκτης εποπτικού κοινού μετοχικού κεφαλαίου πρώτης κατηγορίας CET1 (με πλήρη εφαρμογή και χωρίς τις πρόνοιες του Ν.4172/2013	Δείκτης σύμφωνα με το ως άνω στοιχείο 15, με πλήρη εφαρμογή για τα αφαιρετικά στοιχεία στο πλαίσιο των ορισμών Βασιλείας III και χωρίς να συνυπολογίζεται το τμήμα των εποπτικών κεφαλαίων που σχετίζεται με αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση βάσει των Ν. 4172/2013, καθώς και με την αντίστοιχη προσαρμογή στο σταθμισμένο ενεργητικό
22	Δείκτης κεφαλαιακής απαίτησης TSCR (Total SREP Capital Requirement)	Δείκτης κεφαλαιακής απαίτησης που επικοινωνείται στις τράπεζες εποπτείας της ΕΚΤ (Single Supervisory Mechanism, SSM) σε ετήσια βάση μετά από αξιολόγηση, γνωστή ως SREP (Supervisory Review and Evaluation Process). Η κεφαλαιακή απαίτηση TSCR (Total SREP Capital Requirement) ενσωματώνει την κατ'ελάχιστον κεφαλαιακή απαίτηση του 8% επί των στοιχείων σταθμισμένου έναντι κινδύνων ενεργητικού, σύμφωνα με το άρθρο 92(1) του Κανονισμού (ΕΥ) 575/2013 και πρόσθετη απαίτηση 3,75% εξολοκλήρου αποτελούμενη από κεφάλαια CET 1, σε ευθυγράμμιση με το άρθρο 16(2) (α) του Κανονισμού (ΕΥ) 1024/2013
23	Δείκτης κεφαλαιακής απαίτησης OCR (Overall Capital Requirement)	Δείκτης κεφαλαιακής απαίτησης που επικοινωνείται στις τράπεζες εποπτείας της ΕΚΤ (Single Supervisory Mechanism, SSM) σε ετήσια βάση μετά από αξιολόγηση, γνωστή ως SREP (Supervisory Review and Evaluation Process). Η κεφαλαιακή απαίτηση OCR (Overall Capital Requirement) ενσωματώνει το ως άνω στοιχείο 20 και το περιθώριο του άρθρου 128(6) της Οδηγίας 2013/36/ΕΥ
24	Δείκτης κάλυψης θέσεων με αξιοποίηση υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού	Το ποσοστό των θέσεων που καλύφθηκαν εσωτερικά από εργαζόμενους, σε σχέση με το σύνολο των θέσεων που καλύφθηκαν στο διάστημα αναφοράς

25	Επιχειρησιακές ανάγκες	Κενές θέσεις εργασίας, οι οποίες προκύπτουν είτε από μετακίνηση/ αναβάθμιση του εργαζόμενου που την κάλυπτε, είτε από οργανωτική αλλαγή / νέα ανάγκη των επιμέρους μονάδων
26	Ανθρωποώρες εκπαίδευσης	Οι ώρες συμμετοχής των εργαζομένων σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες
27	Δείκτης μέσου αριθμού ωρών εκπαίδευσης ανά εργαζόμενο	Ο αριθμός των ανθρωποωρών εκπαίδευσης που κατά μέσο όρο λαμβάνει κάθε εργαζόμενος κατά το υπό εξέταση διάστημα

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Η παρούσα επεξηγηματική έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Πειραιώς προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της περιέχει πληροφορίες κατά την 31.12.2016 αναφορικά με τα ζητήματα της παραγράφου 7 του άρθρου 4 του Ν. 3556/2007.

1) Πληροφορίες για το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Πειραιώς

Κατά την 31.12.2016 το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν σε ποσό δύο δισεκατομμυρίων εξακοσίων δέκα εννέα εκατομμυρίων εννιακοσίων πενήντα τεσσάρων χιλιάδων εννιακοσίων ογδόντα τεσσάρων ευρώ (€ 2.619.954.984), διαιρούμενο σε οκτώ δισεκατομμύρια επτακόσια τριάντα τρία εκατομμύρια εκατόν ογδόντα τρεις χιλιάδες διακόσιες ογδόντα (8.733.183.280) κοινές ονομαστικές με ψήφο μετοχές ονομαστικής αξίας τριάντα λεπτά (€ 0,30) καθεμία. Οι κοινές μετοχές της Τράπεζας Πειραιώς είναι άυλες και εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Με την επιφύλαξη των διατάξεων του Ν.3864/2010 που προβλέπουν ειδικά δικαιώματα για τις κοινές μετοχές που κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (εφεξής «ΤΧΣ» ή «Ταμείο») (βλ. κατωτέρω), κάθε κοινή μετοχή της Τράπεζας Πειραιώς, παρέχει στο μέτοχο όλα τα δικαιώματα που προβλέπει ο νόμος και το καταστατικό της και ειδικότερα:

- Δικαίωμα συμμετοχής και ψήφου στη Γενική Συνέλευση.
- Δικαίωμα επί του μερίσματος από τα κέρδη της Τράπεζας. Μετά την αφαίρεση μόνο του τακτικού αποθεματικού, ποσοστό 35% των καθαρών κερδών διανέμεται από τα κέρδη κάθε χρήσης στους μετόχους ως πρώτο μέρισμα, ενώ η χορήγηση πρόσθετου μερίσματος αποφασίζεται από τη Γενική Συνέλευση. Η ημερομηνία προσδιορισμού δικαιούχων μετόχων ανακοινώνεται στην Τακτική ΓΣ. Το μέρισμα καταβάλλεται στο μέτοχο περίπου εντός επτά (7) εργασίμων ημερών από την ημερομηνία προσδιορισμού δικαιούχων όπως ειδικότερα ανακοινώνεται μέσω του Τύπου. Το δικαίωμα είσπραξης του μερίσματος παραγράφεται και το αντίστοιχο ποσό περιέρχεται στο Δημόσιο μετά την παρέλευση πέντε (5) ετών από το τέλος του έτους κατά το οποίο ενέκρινε τη διανομή του η Γενική Συνέλευση.

Σημειώνεται ότι για όσο διάστημα η Τράπεζα υπάγεται στις διατάξεις του Ν.3864/2010, η διανομή δεν μπορεί να υπερβεί το κατά τα ανωτέρω πρώτο μέρισμα.

Επιπλέον, μέχρι είτε (i) την 31.12.2017 είτε (ii) την αποπληρωμή των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών έκδοσης της Τράπεζας που καλύφθηκαν από το ΤΧΣ στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης, (όποιο εκ των δύο επέλθει νωρίτερα), η Τράπεζα δεν μπορεί να προβεί σε διανομή μερίσματος.

- Δικαίωμα στο προϊόν της εκκαθάρισης ή, αντίστοιχα, της απόσβεσης κεφαλαίου που αντιστοιχεί στη μετοχή, εφόσον αυτό αποφασισθεί από τη Γενική Συνέλευση. Η Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας διατηρεί όλα τα δικαιώματά της κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης.

Σημειώνεται ότι για όσο διάστημα το ΤΧΣ συμμετέχει στην Τράπεζα ως μέτοχος ικανοποιείται από το προϊόν της εκκαθάρισης προνομιακά έναντι όλων των άλλων μετόχων.

- Δικαίωμα προτίμησης σε κάθε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας που πραγματοποιείται με μετρητά και έκδοση νέων μετοχών, εφόσον δεν αποφασίσει διαφορετικά η Γενική Συνέλευση που εγκρίνει την αύξηση.
- Δικαίωμα λήψης αντιγράφου των οικονομικών καταστάσεων και των εκθέσεων των ορκωτών ελεγκτών και του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας.

Η ευθύνη των μετόχων της Τράπεζας περιορίζεται στην ονομαστική αξία των μετοχών που κατέχουν.

- 2) Η μεταβίβαση των κοινών μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς γίνεται όπως ορίζει ο νόμος και δεν υπάρχει στο καταστατικό της οποιοσδήποτε περιορισμός για τη μεταβίβασή τους.

Η διάθεση των μετοχών που κατέχει το ΤΧΣ γίνεται κατά τις διατάξεις του άρθρου 8 του Ν. 3864/2010 και της ΠΥΣ 38/9.11.2012, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου (ΑΜΚ) της Τράπεζας που αποφασίστηκε κατά την από 23/04/2013 Β' Επαναληπτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων και σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 και της ΠΥΣ 38/9.11.2012 σε συνδυασμό με την ΠΥΣ 6/5.6.2013, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), για τις κοινές μετοχές που ανέλαβε στο πλαίσιο της ΑΜΚ, εξέδωσε 849.195.130 τίτλους παραστατικούς δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrants) στους ιδιώτες επενδυτές που συμμετείχαν σε αυτήν. Κάθε warrant ενσωματώνει το δικαίωμα του κατόχου του να αγοράσει από το ΤΧΣ (σε τιμή που ορίζεται σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/9.11.2012, όπως τροποποιήθηκε από την ΠΥΣ 43/2.12.2015) προκαθορισμένο αριθμό κοινών μετοχών της Τράπεζας τις οποίες απέκτησε το ΤΧΣ λόγω της συμμετοχής του στην ΑΜΚ. Σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/9.11.2012, με την επιφύλαξη των μεταβιβάσεων που λαμβάνουν χώρα συνεπεία άσκησης των warrants, το ΤΧΣ δεν δύναται να μεταβιβάσει τις υποκείμενες στα warrants μετοχές, για περίοδο 36 μηνών από την ημερομηνία έκδοσης των τίτλων. Μετά την λήξη της ως άνω περιόδου 36 μηνών και έως την τελική ημερομηνία άσκησης των warrants (54 μήνες από την έκδοσή τους), το ΤΧΣ δύναται να μεταβιβάσει τις υποκείμενες στα warrants μετοχές εφόσον έχει τηρήσει τη διαδικασία γνωστοποίησης και πρόσκλησης των κατόχων warrants που περιγράφεται στην παρ. 7 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/9.11.2012.

- 3) Σημαντικές άμεσες ή έμμεσες συμμετοχές κατά την έννοια του Ν. 3556/2007.

Κατά την 31.12.2016 το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) κατείχε άμεσα ποσοστό 26,42% του συνολικού αριθμού των δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας.

Περαιτέρω, η "Paulson & Co. Inc.", κατείχε (έμμεσα) 796.960.850 δικαιώματα ψήφου που αντιστοιχούν σε ισάριθμες κοινές, ονομαστικές, μετά ψήφου, άυλες μετοχές (9,12% επί του συνόλου δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας) και τίτλους παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (Warrants), οι οποίοι, εφόσον ασκηθούν πλήρως, αντιστοιχούν σε 1.214.567 δικαιώματα ψήφου (0,01% επί του συνόλου δικαιωμάτων ψήφου της Τραπέζης). Συνεπώς, τα δικαιώματα ψήφου που αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές και Warrants, εφόσον αυτά ασκηθούν πλήρως, ανέρχονται συνολικά σε 798.175.417 ή σε ποσοστό 9,13% επί του συνόλου δικαιωμάτων ψήφου της Τραπέζης. Η "Paulson & Co. Inc." είναι εταιρία συμβούλων επενδύσεων, εγγεγραμμένη στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών σύμφωνα με τον νόμο περί Συμβούλων Επενδύσεων του 1940, παρέχει επενδυτικές συμβουλές και διαχειρίζεται επενδυτικά κεφάλαια.

Τέλος, η "Alden Global Capital, LLC" κατείχε έμμεσα (ως διαχειρίστρια έξι funds και pension plan accounts) 418.479.310 δικαιώματα ψήφου που αντιστοιχούν σε ισάριθμες κοινές, ονομαστικές, μετά ψήφου, άυλες μετοχές (ήτοι ποσοστό 4,792% επί του συνόλου των δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας) και χρηματοπιστωτικά μέσα (συμβάσεις ανταλλαγής με δικαίωμα διευθέτησης τοις μετρητοίς), τα οποία αντιστοιχούν σε 145.776.627 δικαιώματα ψήφου (ήτοι ποσοστό 1,669% επί του συνόλου των δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας). Ο συνολικός αριθμός δικαιωμάτων ψήφου, που αντιστοιχούν σε κοινές, ονομαστικές, μετά ψήφου, άυλες μετοχές και χρηματοπιστωτικά μέσα, ανέρχεται σε 564.255.937, ήτοι ποσοστό 6,461% επί του συνόλου των δικαιωμάτων ψήφου της Τράπεζας.

Κανένας άλλος μέτοχος (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) δεν κατείχε σε ατομική βάση άμεσα ή έμμεσα ποσοστό μεγαλύτερο από 5% του συνολικού αριθμού των κοινών μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς.

- 4) Οι κοινές μετοχές που κατέχει το ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων:

1. το δικαίωμα του ΤΧΣ να διορίζει έναν εκπρόσωπό του, με συγκεκριμένες αρμοδιότητες, στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και ειδικότερα:
 - (α) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων
 - (β) το δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας:
 - i) σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών και πρόσθετων απολαβών (bonus) προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και για όσους έχουν τη θέση ή εκτελούν καθήκοντα γενικού διευθυντή, καθώς και για τους αναπληρωτές τους
 - ii) εφόσον η υπό συζήτηση απόφαση δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία της Τράπεζας (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού κλπ)
 - iii) που αφορά εταιρικές πράξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 7Α του Ν. 3864/2010 και η οποία απόφαση δύναται να επηρεάσει σημαντικά τη συμμετοχή του Ταμείου στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας
 - (γ) το δικαίωμα να ζητεί την αναβολή επί τρεις (3) εργάσιμες ημέρες της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας προκειμένου να λάβει οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή του Ταμείου. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί έως το πέρας της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας
 - (δ) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση του Διοικητικού Συμβουλίου
 - (ε) το δικαίωμα να εγκρίνει τον Οικονομικό Διευθυντή
2. το δικαίωμα πρόσβασης στα βιβλία και στοιχεία της Τράπεζας με στελέχη ή συμβούλους της επιλογής του
3. το δικαίωμα να προβαίνει σε αξιολόγηση του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας, των μελών του ΔΣ και των Επιτροπών αυτού βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, και σε περίπτωση μη πλήρωσης των εν λόγω κριτηρίων να προβαίνει, υπό προϋποθέσεις, στη σύγκληση Γενικής Συνέλευσης των μετόχων ή/και τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης
4. το δικαίωμα προνομιακής ικανοποίησης από το προϊόν της εκκαθάρισης σε περίπτωση εκκαθάρισης της Τράπεζας.

Πέραν των ανωτέρω, με την από 27.11.2015 Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ (Relationship Framework Agreement / RFA), ρυθμίζονται οι σχέσεις της Τράπεζας με το ΤΧΣ για όσο χρόνο το τελευταίο κατέχει μετοχές ή υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της Τράπεζας. Δυνάμει του RFA, το ΤΧΣ έχει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα δικαιώματα:

- ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ συμμετέχει στις Επιτροπές ΔΣ της Τράπεζας, δηλαδή στις Επιτροπές Ελέγχου, Διαχείρισης Κινδύνων, Αποδοχών, Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. καθώς και στην Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού, Επιπλέον, Παρατηρητής που έχει ορίσει το ΤΧΣ παρίσταται χωρίς δικαίωμα ψήφου στις συνεδριάσεις του ΔΣ και των ανωτέρω Επιτροπών,
- ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών της Τράπεζας στις οποίες συμμετέχει,
- ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης σε Γενική Συνέλευση που συγκαλεί το ΔΣ της Τράπεζας,
- το ΤΧΣ διατυπώνει την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του αναφορικά με έναν αριθμό θεμάτων που χαρακτηρίζονται ως ουσιώδη, μεταξύ των οποίων: (α) το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και οποιεσδήποτε τροποποιήσεις αυτού, (β)

σημαντικές σε αξία συναλλαγές και εταιρικούς μετασχηματισμούς καθώς και (γ) η πολιτική διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων καθώς και τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτήν,

- το ΤΧΣ δύναται να επισκοπεί την ετήσια αξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου. Βάσει της επισκόπησης αυτής ή της προβλεπόμενης στο άρθρο 10 του Ν. 3864/2010 αξιολόγησης, το ΤΧΣ δύναται προβεί σε συγκεκριμένες προτάσεις για βελτιώσεις και τυχόν αλλαγές στο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας,
- Το ΤΧΣ παρακολουθεί την υλοποίηση του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας καθώς και την απόδοση της Τράπεζας σε σχέση με αυτά.

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ λαμβάνει υπόψη του την επιχειρηματική αυτονομία της Τράπεζας.

Δεν υφίστανται άλλες κοινές μετοχές της Τράπεζας Πειραιώς που να παρέχουν στους κατόχους τους ειδικά δικαιώματα.

- 5) Δεν προβλέπονται στο καταστατικό της Τράπεζας περιορισμοί του δικαιώματος ψήφου που απορρέει από τις κοινές μετοχές της. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7Α παρ. 2 περ. α) και παρ. 3 του Ν. 3864/2010, το ΤΧΣ ασκεί το δικαίωμα ψήφου που αντιστοιχεί στις μετοχές που ανέλαβε κατά την ανωτέρω αναφερόμενη ΑΜΚ του 2013 μόνο για τις αποφάσεις τροποποίησης του καταστατικού, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης κεφαλαίου ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο διοικητικό συμβούλιο, συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης της διάρκειας, ή διάλυσης, μεταβίβασης στοιχείων του ενεργητικού, περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών, ή για όποιο άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον Κ.Ν.2190/1920. Για τους σκοπούς υπολογισμού της απαρτίας και της πλειοψηφίας στη Γενική Συνέλευση, οι ανωτέρω μετοχές του ΤΧΣ δεν λαμβάνονται υπ' όψιν κατά τη λήψη αποφάσεων για θέματα άλλα από τα προαναφερόμενα.

Για τα δικαιώματα του ΤΧΣ που αντιστοιχούν σε μετοχές που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης κατά την ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας τον Δεκέμβριο του 2015 υπό τον τροποποιημένο νόμο Ν. 3864/2010 δεν ισχύουν οι παραπάνω περιορισμοί.

- 6) Δεν έχουν γνωστοποιηθεί στην Τράπεζα συμφωνίες μεταξύ των μετόχων της, σχετικά με περιορισμούς στη μεταβίβαση των κοινών μετοχών της ή στην άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου.
- 7) Κανόνες διορισμού και αντικατάστασης μελών Δ.Σ. και τροποποίησης καταστατικού.

Σύμφωνα με το καταστατικό της Τράπεζας αν κάποιο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου παραιτηθεί, πεθάνει ή εκπέσει από το αξίωμα του με οποιοδήποτε τρόπο, ή κηρυχθεί έκπτωτο με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου λόγω αδικαιολόγητης απουσίας από τις συνεδριάσεις επί τρεις συνεχείς μήνες, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να συνεχίσει τη διαχείριση και εκπροσώπηση της Τράπεζας χωρίς την αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών εφόσον τα εναπομείναντα μέλη είναι τουλάχιστον εννέα (9). Σε περίπτωση που τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μειωθούν κάτω από εννέα (9), το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να εκλέξει αντικαταστάτες για το υπόλοιπο της θητείας του μέλους ή των μελών που αντικαθίστανται προκειμένου το Διοικητικό Συμβούλιο να έχει και πάλι τουλάχιστον εννέα (9) μέλη. Η απόφαση της εκλογής υποβάλλεται στη δημοσιότητα του άρθρου 7β του κ.ν. 2190/1920, όπως εκάστοτε ισχύει, και ανακοινώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο στην αμέσως προσεχή Γενική Συνέλευση, η οποία μπορεί να αντικαταστήσει τους εκλεγέντες ακόμα κι αν δεν έχει αναγραφεί σχετικό θέμα στην ημερήσια διάταξη. Πάντως, οι πράξεις του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου που έχει εκλεγεί με τον τρόπο αυτό θεωρούνται έγκυρες ακόμη και αν το μέλος αντικατασταθεί από τη Γενική Συνέλευση.

Οι κανόνες που προβλέπει το καταστατικό της Τράπεζας για το διορισμό των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της και την τροποποίηση των διατάξεών του δεν διαφοροποιούνται από τα προβλεπόμενα στον Κ.Ν. 2190/1920.

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας με απόφασή του, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 2 του ν. 3864/2010, ορίζει έναν εκπρόσωπό του στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας με τις ανωτέρω αναφερόμενες αρμοδιότητες.

Εποπτική αξιολόγηση καταλληλότητας μελών ΔΣ από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ): Σύμφωνα με το άρθρο 93 παρ.1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ.468/2014 της ΕΚΤ, η επιλογή ή αντικατάσταση μελών του Δ.Σ. ή ανανέωση της θητείας τους τελεί υπό την προϋπόθεση της θετικής αξιολόγησης της καταλληλότητάς τους από τον SSM.

Επιπλέον, για όσο το ΤΧΣ κατέχει κοινές μετοχές ή υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της Τράπεζας, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου πρέπει να πληρούν τα κριτήρια του Ν.3864/2010 και υπόκεινται στην προβλεπόμενη στις διατάξεις αυτού αξιολόγηση.

- 8) Δεν υφίσταται άλλη εν ισχύ εξουσιοδότηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 παρ. 1 στοιχ. β) του Κ.Ν. 2190/1920, πλην της παρασχεθείσας από την Έκταση Γενική Συνέλευση των μετόχων της 15-11-2015 εξουσιοδότησης προς το Διοικητικό Συμβούλιο να αποφασίζει με την απαιτούμενη κατά νόμο απαρτία και πλειοψηφία, την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας έως του ποσού του ενός δισεκατομμυρίου ευρώ (€ 1.000.000.000,00) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρ.13 παρ.1 του ΚΝ 2190/1920 και να καθορίζει τους ειδικότερους όρους της αύξησης, συμπεριλαμβανομένης της τιμής διάθεσης των νέων μετοχών και γενικότερα να προβαίνει σε κάθε απαραίτητη ενέργεια για την έκδοση και διάθεση αυτών. Η εν λόγω εξουσιοδότηση έχει πενταετή ισχύ.
- 9) Σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 16Γ του Ν.3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο κεφάλαιο της Τράπεζας δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών χωρίς τη συναίνεση του ΤΧΣ. Επιπλέον, κατά το χρονικό διάστημα ισχύος και εφαρμογής του εγκριθέντος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, η Τράπεζα δεν μπορεί να προβεί σε αγορά ιδίων μετοχών εκτός και εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παράσχει την κατ' εξαίρεση συναίνεσή της.
- 10) Δεν υφίστανται συμφωνίες, οι οποίες τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν σε περίπτωση αλλαγής στον έλεγχο της Τράπεζας κατόπιν δημόσιας πρότασης.
- 11) Δεν υπάρχουν συμφωνίες της Τράπεζας με μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ή με το προσωπικό της, οι οποίες να προβλέπουν αποζημίωσή τους σε περίπτωση αποχώρησής τους εξαιτίας διατύπωσης δημόσιας πρότασης.

Γεώργιος Χατζηνικολάου

Πρόεδρος Δ.Σ.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η παρούσα Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας Πειραιώς αποτελεί μέρος της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και περιέχει πληροφορίες αναφορικά με τα ζητήματα του άρθρου 43ββ του κ.ν. 2190/1920 κατά την ημερομηνία αναφοράς της 31/12/2016.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ & ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Η Τράπεζα Πειραιώς, ως εταιρεία εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών, εφαρμόζει τις διατάξεις για την Εταιρική Διακυβέρνηση εισηγμένων εταιρειών που περιέχονται στο ν. 3016/2002, επιπλέον δε, ως χρηματοπιστωτικός οργανισμός που εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, η Τράπεζα εφαρμόζει τις αυστηρότερες ειδικές διατάξεις του Ν. 4261/2014 και της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006 για τις αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Περαιτέρω, η Τράπεζα Πειραιώς έχει καταρτίσει και εφαρμόζει Εσωτερικό Κανονισμό Εταιρικής Διακυβέρνησης και Λειτουργίας (στο εξής «ο Κανονισμός») ο οποίος αποτελεί εσωτερικό έγγραφο της Τράπεζας. Στον Κανονισμό ενσωματώνονται οι κανόνες που απορρέουν από το υποχρεωτικό θεσμικό πλαίσιο (ν. 3016/2002, ν. 4261/2014, Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006, απόφαση υπ' αριθμ. 5/204/14.11.2000 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, οι διατάξεις του Κανονισμού του Χρηματιστηρίου Αθηνών, κ.λπ.) και υιοθετούνται οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης συμπεριλαμβανομένων των Αρχών Εταιρικής Διακυβέρνησης του ΟΟΣΑ (2004). Τόσο το Καταστατικό της Τράπεζας όσο και ο Κανονισμός της, ο οποίος έχει υποβληθεί εγγράφως στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.piraeusbankgroup.com.

Βασικοί στόχοι του Κανονισμού είναι:

- i) η διασφάλιση της διαφάνειας, αρτιότητας, λειτουργικότητας και αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης και εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας,
- ii) η ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς την Τράπεζα των ημεδαπών και αλλοδαπών επενδυτών, των μετόχων, των εργαζομένων και των πελατών της,
- iii) η διαρκής συμμόρφωση της Τράπεζας με τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, οι οποίες ρυθμίζουν την οργάνωση και λειτουργία της, καθώς και τις δραστηριότητές της,
- iv) η διαμόρφωση πλαισίου αυτορρύθμισης της λειτουργίας της Τράπεζας με τη θέσπιση δεσμευτικών κανόνων για τη διοίκηση, τα στελέχη και το προσωπικό της, οι οποίοι λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις διατάξεις του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου και θεσπίζονται με γνώμονα την ενίσχυση της χρηστής και υπεύθυνης διοίκησης και λειτουργίας της Τράπεζας.

Η οργανωτική δομή της Τράπεζας ευθυγραμμίζεται με τις εκάστοτε ισχύουσες αρχές του θεσμικού πλαισίου, το οποίο διέπει τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων, και είναι διαρθρωμένη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των κύριων επιχειρησιακών τομέων στους οποίους δραστηριοποιείται. Η διασφάλιση αποτελεσματικής οργανωτικής δομής και ο σαφής καθορισμός των αρμοδιοτήτων και ορίων ευθύνης κάθε υπηρεσιακής μονάδας της Τράπεζας αποτελούν τη βάση, στην οποία στηρίζονται η λειτουργία και οι εργασίες της Τράπεζας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο σχεδιασμό σαφούς οργανωτικής διάρθρωσης με ευκρινείς, διαφανείς και συνεπείς γραμμές ευθύνης, στη θέσπιση αποτελεσματικών και αναλυτικών διαδικασιών διεξαγωγής των εργασιών της Τράπεζας και επαρκών μηχανισμών ελέγχου αυτών, καθώς και στον

εντοπισμό, διαχείριση, παρακολούθηση και αναφορά των κινδύνων, τους οποίους αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει η Τράπεζα στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της.

Βασικό μέλημα της Τράπεζας αποτελεί, επίσης, η ανάπτυξη και η συνεχής αναβάθμιση, τόσο σε ατομικό όσο και σε επίπεδο Ομίλου, του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της, το οποίο αποτελεί σύνολο επαρκώς τεκμηριωμένων και λεπτομερών καταγεγραμμένων ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών, ενσωματώνει τις βέλτιστες αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης και καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή της Τράπεζας, συντελώντας στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της.

Στον Κανονισμό γίνεται αναλυτική αναφορά στις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των βασικών οργάνων της Τράπεζας, ιδίως αναφορικά με το Διοικητικό Συμβούλιο, την Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, την Επιτροπή Αποδοχών, την Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ., την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού, την Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου και τις Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της υπαγωγής της στις διατάξεις του Ν.3864/2010, έχει υπογραφεί μεταξύ της Τράπεζας και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) η από 27.11.2015 Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας¹ (Relationship Framework Agreement - RFA). Το RFA καθορίζει τη σχέση μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ για θέματα που άπτονται μεταξύ άλλων: (α) της Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, (β) του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και της παρακολούθησης αυτού (γ) της παρακολούθησης της υλοποίησης του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και της απόδοσης της Τράπεζας σε σχέση με αυτό, (δ) των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του Εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας (ε) της συγκατάθεσης του ΤΧΣ για σημαντικά θέματα, καθώς και (στ) της παρακολούθησης του προφίλ κινδύνου σε σχέση με την εγκεκριμένη Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαίων της Τράπεζας.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

1. Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.)

1.1 Σύνθεση

Η Τράπεζα, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Καταστατικού της, όπως αυτό ισχύει μέχρι σήμερα, διοικείται από Δ.Σ. που αποτελείται από εννέα (9) έως δεκαεννέα (19) Μέλη. Βάσει του νόμου 3016/2002, το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη. Ο αριθμός των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου δεν πρέπει να είναι μικρότερος του 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών. Μεταξύ των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, τουλάχιστον δύο (2) πρέπει να είναι ανεξάρτητα, κατά την έννοια του άρθρου 4 του ανωτέρω Νόμου. Σύμφωνα με τον Ν.3864/2010, στο Δ.Σ. της Τράπεζας μετέχει και εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.). Οι αρμοδιότητές του ορίζονται στο Ν.3864/2010 και το RFA.

Επιπρόσθετα, το RFA περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και τις εξής προβλέψεις σχετικά με τη σύνθεση του Δ.Σ. της Τράπεζας: (α) ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. δεν μπορεί να είναι μικρότερος των επτά (7) και μεγαλύτερος των δεκαπέντε (15), επιτρεπόμενου μόνο μονού αριθμού μελών και συμπεριλαμβανομένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ σύμφωνα με το Ν.3864/2010 (β) ο Πρόεδρος του Δ.Σ. πρέπει να είναι μη εκτελεστικό μέλος και δεν μπορεί να προεδρεύει ταυτόχρονα της Επιτροπής Ελέγχου και της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, (γ) η πλειοψηφία των μελών του Δ.Σ. πρέπει να είναι μη

¹ Σχέδιο Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) (βλ. http://www.hfsf.gr/files/rfa/RFA_HFSF_revised.pdf)

εκτελεστικά ενώ τουλάχιστον το 50% αυτών (στρογγυλοποιούμενο στον πλησιέστερο ακέραιο) και σε κάθε περίπτωση όχι λιγότερα από τρία (3), του Εκπροσώπου του ΤΧΣ μη συμπεριλαμβανομένου, πρέπει να είναι ανεξάρτητα κατά την έννοια του Ν. 3016/2002 και της Σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2005/162/EC, (δ) το Δ.Σ. πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο (2) εκτελεστικά μέλη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει υιοθετήσει Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ., η οποία αναθεωρήθηκε το Δεκέμβριο του 2016 από το Διοικητικό Συμβούλιο, κατόπιν σχετικής εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. Η εν λόγω Πολιτική βασίζεται στις ισχύουσες κανονιστικές υποχρεώσεις και ενσωματώνει τα ακόλουθα κείμενα: (α) τις διατάξεις του Ν.4261/2010, (β) τις κατευθυντήριες γραμμές της EAT αναφορικά με την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μελών του Δ.Σ., (γ) τις προβλέψεις του RFA καθώς και βέλτιστες διεθνείς πρακτικές. Στην εν λόγω πολιτική περιγράφονται αναλυτικά οι γενικές αρχές, η διαδικασία καθώς και τα κριτήρια ανάδειξης υποψηφίων μελών του Δ.Σ. (εξαιρουμένου του εκπροσώπου του Τ.Χ.Σ.) στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, (α) κριτήρια καταλληλότητας (fit and proper), (β) κριτήρια αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων, (γ) κριτήρια διαθεσιμότητας και αφιέρωσης επαρκούς χρόνου στις εργασίες του Δ.Σ., (δ) κριτήρια που αφορούν τη χρηματοοικονομική εμπειρία στον τραπεζικό τομέα, τη δέσμευση για την εφαρμογή διεθνώς αναγνωρισμένων βέλτιστων τραπεζικών πρακτικών με έμφαση στη διαχείριση κινδύνων, την κανονιστική συμμόρφωση και το ΣΕΕ, την επαρκή γνώση του κανονιστικού και επιχειρηματικού πλαισίου στο οποίο δραστηριοποιείται η Τράπεζα καθώς και (ε) κριτήρια που αφορούν την ανεξαρτησία, το ήθος, την προσωπικότητα του υποψήφιου μέλους.

Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να θεωρηθεί από το ΔΣ και την Επιτροπή ένα πρόσωπο ως κατάλληλος υποψήφιος, θα πρέπει:

- (αα) να πληροί τα κριτήρια καταλληλότητας (fit and proper) όπως ορίζονται στην παράγραφο (α) κατωτέρω,
- (ββ) να μη συντρέχει περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων με την Τράπεζα,
- (γγ) να είναι σε θέση να αφιερώνει επαρκή χρόνο στο ΔΣ της Τράπεζας ανάλογα με τη θέση για την οποία προτείνεται,
- (δδ) να πληροί ένα ή περισσότερα από τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στην παράγραφο (δ) κατωτέρω.

(α) Κριτήρια καταλληλότητας (fit and proper)

1. **Τιμότητα, ακεραιότητα και αξιοπιστία:** Ο υποψήφιος, με βάση το ιστορικό του, πρέπει να έχει την ικανότητα να εμπνέει στο πρόσωπό του την εμπιστοσύνη που απαιτείται για την ένταξή του στο ανώτατο όργανο διοίκησης της Τράπεζας. Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. διασφαλίζει ότι όλοι οι υποψήφιοι είναι ανεπίληπτα πρόσωπα.
2. **Εμπειρία και Προϋπηρεσία:** Ο υποψήφιος θα πρέπει να διαθέτει επαρκή εμπειρία και επιτυχή σταδιοδρομία στον αντίστοιχο τομέα του. Θα πρέπει, επίσης, να είναι σε θέση να τεκμηριώσει σχετική προγενέστερη προϋπηρεσία του, η οποία καλύπτει τις απαιτήσεις αυτής της παραγράφου.
3. **Ανεξαρτησία πνεύματος:** Ο υποψήφιος θα πρέπει να έχει σαφώς την ικανότητα να σχηματίζει και εκφράζει ανεξάρτητη κρίση επί όλων των θεμάτων που επιλαμβάνεται το ΔΣ.

(β) Απουσία σύγκρουσης συμφερόντων - Ασυμβίβαστο μελών Δ Σ

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών και το Δ.Σ, θα διασφαλίζουν ότι δεν υφίστανται στο πρόσωπο υποψήφιου μέλους ΔΣ επαγγελματικές ιδιότητες ασυμβίβαστες με την ιδιότητα του μέλους του ΔΣ της Τράπεζας, καθώς και ότι τα προσωπικά, επιχειρηματικά ή επαγγελματικά συμφέροντα και σχέσεις των υποψηφίων δεν συγκρούονται σε πάγια βάση με τα συμφέροντα της Τράπεζας και του Ομίλου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας και το εκάστοτε ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και ειδικά το άρθρο 23 του ΚΝ 2190/1920. Όλοι οι υποψήφιοι πρέπει

να υποβάλλουν, πριν από την οριστική εκλογή τους, δήλωση ότι δεν θα συντρέχει περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων με την Τράπεζα μετά την εκλογή τους ως Μέλη ΔΣ.

(γ) Αφιέρωση χρόνου

Όλα τα υπό εξέταση πρόσωπα πρέπει να είναι σε θέση να αφιερώνουν επαρκή χρόνο και ενέργεια για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Στην περίπτωση των μη εκτελεστικών μελών, θα πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στον αριθμό των συμμετοχών τους σε άλλα ΔΣ και των λοιπών δεσμεύσεών τους εκτός Τράπεζας.

Σύμφωνα με το άρθρο 83 παρ. 3 του Ν. 4261/2014 (άρθρο 91.3 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ) και με την επιφύλαξη των παρ. 4 και 5 του ως άνω νόμου, τα μέλη του ΔΣ δεν επιτρέπεται να κατέχουν περισσότερες της μιας εκ του ακόλουθου συνδυασμού θέσεων σε Διοικητικά Συμβούλια ταυτόχρονα: (α) μία θέση εκτελεστικού μέλους ΔΣ και δύο θέσεις μη εκτελεστικού μέλους ΔΣ, (β) τέσσερις θέσεις μη εκτελεστικού μέλους ΔΣ.

(δ) Επιθυμητά χαρακτηριστικά μελών ΔΣ

Οι υποψήφιοι είναι επιθυμητό να διαθέτουν ένα ή περισσότερα από τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στη συνέχεια, και το Δ.Σ. να καλύπτει σε συλλογικό επίπεδο τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Χρηματοοικονομική εμπειρία στον τραπεζικό τομέα (FIE):** Επαρκής κατανόηση των τραπεζικών εργασιών (με έμφαση στις χορηγήσεις και την διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων), του τομέα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των ειδικών χαρακτηριστικών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- Χρηματοοικονομική εμπειρία:** Επαρκής κατανόηση θεμάτων ελέγχου και λογιστικής, και χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.
- Ισχυρή δέσμευση για την εφαρμογή **διεθνώς αναγνωρισμένων βέλτιστων τραπεζικών πρακτικών** με έμφαση στην εταιρική διακυβέρνηση, τη διαχείριση κινδύνων, τη κανονιστική συμμόρφωση και στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου,
- Κανονιστικό πλαίσιο και διακυβέρνηση:** Επαρκής γνώση του κανονιστικού πλαισίου προληπτικής εποπτείας πιστωτικών ιδρυμάτων (π.χ. εθνικού και ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα), θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης και νομικών ευθυνών.
- Διαχείριση κινδύνων: Ικανότητα εποπτείας του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων συμπεριλαμβανομένων της κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων και διάθεσης ανάληψης κινδύνων.** Ικανότητα αναγνώρισης, εκτίμησης και αξιολόγησης των κύριων μορφών κινδύνου που αντιμετωπίζει το πιστωτικό ίδρυμα. Κατανόηση των θεμελιωδών ζητημάτων που αφορούν την διαχείριση των κινδύνων καθώς και την διαχείριση των κεφαλαίων.
- Στρατηγική:** Κατανόηση του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιείται η Τράπεζα, περιλαμβανομένης της ικανότητας αναγνώρισης των συμφερόντων των εμπλεκόμενων μερών (πχ. μέτοχοι, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού/ Monitoring Trustee. Εποπτικές Αρχές, εργαζόμενοι), των οικονομικών αλληλεξαρτήσεων καθώς και των άλλων εξωτερικών επιδράσεων στην ικανότητα του οργανισμού να επιτύχει τους στόχους του.
- Ηγετικό προφίλ:** Εμπειρία σε μεγάλους Ομίλους (εισηγμένους σε χρηματιστήριο ή μη), δραστηριοποιούμενους σε διάφορους τομείς, κατά προτίμηση σε ηγετικές θέσεις (πχ Προέδρου ΔΣ, Διευθύνοντα Συμβούλου, ή άλλου ρόλου σε ανώτατο διοικητικό επίπεδο).
- Θέληση να επιχειρηματολογεί εποικοδομητικά κατά τη διαμόρφωση των αποφάσεων του ΔΣ:** Θέληση και ηθικό και πνευματικό ανάστημα να αντιπαρατίθεται, κατά τρόπο εποικοδομητικό, στις αποφάσεις και ενέργειες της εκτελεστικής διοίκησης της Τράπεζας, διατηρώντας παράλληλα το αναγκαίο πνεύμα ομαδικότητας και αποφεύγοντας τη δημιουργία εντάσεων.
- Ισορροπία στη συμμετοχή των δύο φύλων:** Ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ ανδρών και γυναικών ως μελών του ΔΣ, σύμφωνα με τα εκάστοτε ισχύοντα στο κανονιστικό πλαίσιο.

10. **Ανεξαρτησία:** Σε περίπτωση ανεξάρτητης μη εκτελεστικής θέσης, ο υποψήφιος πρέπει να πληροί όλα τα τυπικά κριτήρια ανεξαρτησίας του Ν. 3016/2002 και να είναι συμβατός με τη σύσταση 2005/162/EC της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα και με τη σχετική πρόβλεψη του RFA.

Πρόσθετα κριτήρια για τα εκτελεστικά μέλη του ΔΣ: Τα υπό εξέταση πρόσωπα για τη θέση εκτελεστικού μέλους ΔΣ θα πρέπει επιπλέον να είναι διατεθειμένα να συνάψουν σύμβαση πλήρους απασχόλησης ή παροχής υπηρεσιών με την Τράπεζα και να έχουν αποδείξει, τόσο στη σημερινή όσο και σε προηγούμενες θέσεις, ότι διαθέτουν την εμπειρία, την ικανότητα και την ακεραιότητα ως εκτελεστικά μέλη για την καθοδήγηση της Τράπεζας (και του Ομίλου της) στην επίτευξη των στρατηγικών της στόχων.

Κατά τη διάρκεια υπαγωγής της Τράπεζας στις διατάξεις του Ν. 3864/2010, η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου και τα μέλη του πρέπει επιπλέον να πληρούν τα κριτήρια που περιγράφονται στις παραγράφους 7, 8 και 10 του άρθρου 10 αυτού.

Σημειώνεται, τέλος, ότι σύμφωνα με το νέο εποπτικό πλαίσιο του Ενιαίου Μηχανισμού Εποπτείας (SSM) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κάθε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας υπόκειται στη διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας και καταλληλότητας του από τον SSM.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγεται από την Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας η οποία ορίζει μεταξύ αυτών και τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη. Η Γενική Συνέλευση κατά την εκλογή των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου μπορεί να εκλέξει ως μέλη και μη μετόχους της Τράπεζας.

Ο εκπρόσωπος του Τ.Χ.Σ. στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ορίζεται με σχετικό γραπτό αίτημα του Τ.Χ.Σ. προς τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου σε συνέχεια του οποίου το Διοικητικό Συμβούλιο προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες σύμφωνα με το Νόμο 2190/1920 και το Καταστατικό της Τράπεζας για την ολοκλήρωση της εκλογής του, συμπεριλαμβανομένης της ανακοίνωσης του διορισμού του στη Γενική Συνέλευση.

Η διάρκεια της θητείας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας είναι τριετής, παρατείνεται δε μέχρι την Τακτική Γενική Συνέλευση που συνέρχεται μετά τη λήξη της θητείας τους. Το παρόν Δ.Σ. εξελέγη από την Τ.Γ.Σ. της 16.05.2014 και ως εκ τούτου η θητεία του λήγει την 16.05.2017, παρατεινόμενη κατά τα ανωτέρω.

Αν κάποιο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου παραιτηθεί, πεθάνει ή εκπέσει από το αξίωμα του με οποιοδήποτε τρόπο, ή κηρυχθεί έκπτωτο με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου λόγω αδικαιολόγητης απουσίας από τις συνεδριάσεις επί τρεις (3) συνεχείς μήνες, το Διοικητικό Συμβούλιο δύναται να συνεχίσει τη διαχείριση και εκπροσώπηση της Τράπεζας χωρίς την αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών εφόσον τα εναπομείναντα μέλη είναι τουλάχιστον εννέα (9). Σε περίπτωση που τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μειωθούν κάτω από εννέα (9), το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να εκλέξει αντικαταστάτες για το υπόλοιπο της θητείας του μέλους που αντικαθίσταται τουλάχιστον μέχρι του αριθμού των εννέα (9). Η απόφαση της εκλογής υποβάλλεται στη δημοσιότητα του άρθρου 7β του κ.ν.2190/1920, όπως εκάστοτε ισχύει, και ανακοινώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο στην αμέσως προσηχή Γενική Συνέλευση.

Το Δ.Σ. της Τράπεζας Πειραιώς, το οποίο εξελέγη από την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 16ης Μαΐου 2014, είχε κατά την 31/12/2016 την παρακάτω σύνθεση, όπως αυτή διαμορφώθηκε έπειτα από μεταβολές (παραιτήσεις, αντικαταστάσεις Μελών), την ανασυγκρότηση του ΔΣ σε σώμα και τον ορισμό των Εκτελεστικών και Μη Εκτελεστικών Μελών, σύμφωνα με το Νόμο 3016/2002:

1. Χαντζηνικολάου Γεώργιος, Πρόεδρος Δ.Σ, Μη Εκτελεστικό Μέλος
2. Ταμβακάκης Απόστολος, Α΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
3. Λεκκάκος Σταύρος, Β΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος
4. Πουλόπουλος Γεώργιος, Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
5. Απαλαγάκη Χαρίκλεια, Εντεταλμένη Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
6. Γεωργάνας Ιάκωβος, Μη Εκτελεστικό Μέλος
7. Μπεράχας Σολομών, Μη Εκτελεστικό Μέλος
8. Blades Alexander, Μη Εκτελεστικό Μέλος
9. Berggren Arne, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
10. De Boeck Karel, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
11. Cucchiani Enrico Tommaso, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
12. Hexter David, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος

Στο Διοικητικό Συμβούλιο έχει ορισθεί ως μέλος και η κα Αικατερίνη Μπερίτση, ως Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με το Ν. 3864/2010.

Βάσει του αναθεωρημένου RFA, στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. μετέχει, επίσης, χωρίς δικαίωμα ψήφου και Παρατηρητής του Τ.Χ.Σ. Τέλος, στις συνεδριάσεις παρίσταται και εκπρόσωπος του Monitoring Trustee (βλ. κατωτέρω).

Κατά τη διάρκεια του 2016, έγιναν οι εξής μεταβολές στη σύνθεση του Δ.Σ.:

- Την 15.01.2016 υπέβαλε την παραίτησή του ο κ. Άνθιμος Θωμόπουλος, Διευθύνων Σύμβουλος της Τράπεζας.
- Την 20.01.2016 και σε συνέχεια της ανωτέρω παραίτησης, το Δ.Σ. ανασυγκροτήθηκε σε σώμα και καθήκοντα Διευθύνοντος Συμβούλου ανέλαβε ο κ. Λεκκάκος Σταύρος.
- Την 27.1.2016, σε συνέχεια των παραιτήσεων των κ.κ. Ν. Χριστοδουλάκη, Μη Εκτελεστικού Αντιπροέδρου Δ.Σ. και Σ. Γκολέμη, Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους Δ.Σ. και κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. το Δ.Σ. εξέλεξε ως νέο Ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ. τον κ. David Hexter του Richard και ως νέα μη εκτελεστικά μέλη για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ. τους κ.κ. Alexander Blades του Ζήση και Andreas Schultheis του Willy.
- Κατά τη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου στις 20.04.2016, έγινε αποδεκτή η παραίτηση του κ. Andreas Schultheis από τη θέση του Μη Εκτελεστικού Μέλους Δ.Σ.
- Κατά τη συνεδρίασή του Δ.Σ. την 08.06.2016, σε συνέχεια των παραιτήσεων των κ.κ. Α. Αθανασίου και Π. Παππά, Ανεξάρτητων Μη Εκτελεστικών Μελών Δ.Σ. και κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. το Δ.Σ. εξέλεξε ως νέα Ανεξάρτητα Μη Εκτελεστικά Μέλη για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ. τους κ.κ. Karel De Boeck και Arne Berggren.
- Κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου την 29.06.2016 παραιτήθηκε ο κ. Σταύρος Λεκκάκος από τη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου & CEO, παραμένοντας ως μη Εκτελεστικό Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Στη συνέχεια, το Δ.Σ. εξέλεξε τον κ. Γιώργο Πουλόπουλο ως νέο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο. Στον κ. Γιώργο Πουλόπουλο ανατέθηκε και η άσκηση των καθηκόντων του Διευθύνοντος Συμβούλου, έως ότου ολοκληρωθούν οι διαδικασίες για την ανάδειξη του νέου CEO.
- Κατά τη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου την 20.07.2016 παραιτήθηκε ο κ. Μιχάλης Σάλλας από τη θέση του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου, και ανακηρύχτηκε ως Επίτιμος Πρόεδρος αυτού. Κατόπιν των ανωτέρω, το Δ.Σ. ανασυγκροτήθηκε σε σώμα εκλέγοντας την κα Χαρίκλεια Απαλαγάκη ως προσωρινή Πρόεδρο Δ.Σ. μέχρι την ανάδειξη νέου οριστικού Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου.

- Στη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 30.08.2016, υπέβαλε την παραίτησή του ο κ. Βασίλειος Φουρλής, Μη Εκτελεστικό Μέλος του Δ.Σ.
- Στις 22.09.2016. ο κ. Ευύχιος Βασιλάκης, υπέβαλε την παραίτηση του από τη θέση του Μη Εκτελεστικού Μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Κατά τη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου την 1.11.2016 και κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ., το Δ.Σ. εξέλεξε τους κ.κ. Γεώργιο Χαντζηνικολάου, Σολομώντα Μπεράχα και Επίκο Tommaso Cucchiani ως νέα μη εκτελεστικά μέλη σε αντικατάσταση παραιτηθέντων μελών. Στη συνέχεια, το Διοικητικό Συμβούλιο εξέλεξε ομόφωνα τον κ. Γεώργιο Χαντζηνικολάου ως νέο του Πρόεδρο.
- Κατά τη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου την 15.11.2016 και σε συνέχεια της παραίτησης του Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους κ. Χαρ. Κυριαζή, το Διοικητικό Συμβούλιο επέλεξε το εκ των μελών του κ. Επίκο Cucchiani, Μη Εκτελεστικό Μέλος του Δ.Σ., για να καταλάβει τη θέση του Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους σε αντικατάσταση του παραιτηθέντος, για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ.

Οι ανωτέρω μεταβολές αποτέλεσαν ένα σημαντικό βήμα για την ενίσχυση του Διοικητικού Συμβουλίου και του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας. Κατά τη διάρκεια του έτους, το Διοικητικό Συμβούλιο εμπλουτίστηκε με διεθνή ηγετική εμπειρία και τεχνογνωσία, ιδιαίτερα στους τομείς των τραπεζικών αναδιαρθρώσεων και της μείωσης των προβληματικών δανείων. Παράλληλα, τα νέα μέλη διαθέτουν βαθιά γνώση και εμπειρία στην τραπεζική αγορά. Η εκλογή την 01.11.2016, του νέου Προέδρου του Δ.Σ. κ. Χαντζηνικολάου, εξαιρετικά έμπειρου στελέχους, κατόχου στο παρελθόν θέσεων υψηλής ευθύνης στο διεθνή χρηματοπιστωτικό τομέα, ήταν η έβδομη κατά σειρά εκλογή νέου μη εκτελεστικού μέλους του Δ.Σ. της Τράπεζας Πειραιώς εντός του 2016, μετά από τα ακόλουθα μέλη:

- κ. Σολομώντα Μπεράχα (Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.)
 - ο σύμβουλος διαχείρισης κινδύνων εγνωσμένου κύρους, με εμπειρία 33 ετών. Διευθύνων Σύμβουλος της Τειρεσίας ΑΕ
- κ. Arne Berggren (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ. και Πρόεδρος των Επιτροπών Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. και Αποδοχών)
 - ο ειδικός σε θέματα τραπεζικών αναδιαρθρώσεων με περισσότερα από 25 έτη εμπειρίας σε 20 χώρες, πρώην Senior Advisor στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και επικεφαλής αναδιαρθρώσεων στη Swedbank
- κ. Alexander Blades (Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.)
 - ο εταίρος στην Paulson & Co Inc., εταιρεία διαχείρισης κεφαλαίων με έδρα τη Νέα Υόρκη, η οποία αποτελεί το μεγαλύτερο ιδιώτη μέτοχο της Τράπεζας Πειραιώς
- κ. Enrico Cucchiani (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.)
 - ο πρώην Διευθύνων Σύμβουλος της Intesa Sanpaolo, της μεγαλύτερης τράπεζας στην Ιταλία
- κ. Karel De Boeck (Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ. και Πρόεδρος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων)
 - ο πρώην Διευθύνων Σύμβουλος των βελγικών τραπεζών Dexia και Fortis
- κ. David Hexter (Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ. και Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου)
 - ο ειδικός τραπεζικών και εταιρικών αναδιαρθρώσεων, πρώην επικεφαλής του τομέα τραπεζικών δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD).

Κατά την ημερομηνία σύνταξης της παρούσας, η Τράπεζα Πειραιώς είχε ήδη ανακοινώσει την παραίτηση από το Διοικητικό Συμβούλιο των κ.κ. Απόστολου Ταμβακάκη, Α΄ Αντιπροέδρου Δ.Σ., Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους, Σταύρου Λεκκάκου, Β΄ Αντιπροέδρου Δ.Σ., Μη Εκτελεστικού Μέλους και Χαρίκλειας Απαλαγάκη, Εντεταλμένης Συμβούλου, Εκτελεστικού Μέλους.

Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρίαση της 8ης Μαρτίου 2017 και κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ., εξέλεξε τον κ. Χρήστο Μεγάλο, ως Μέλος του Δ.Σ., για το υπόλοιπο της θητείας του Δ.Σ., σε αντικατάσταση παραιτηθέντος μέλους.

Κατόπιν των ανωτέρω, το Δ.Σ. ανασυγκροτήθηκε σε σώμα εκλέγοντας τον κ. Χρήστο Μεγάλο ως Διευθύνοντα Σύμβουλο, Εκτελεστικό Μέλος.

Ως εκ τούτου, μετά την ανασυγκρότηση σε σώμα, το Δ.Σ. έχει σήμερα την εξής σύνθεση:

Μη Εκτελεστικός Πρόεδρος Δ.Σ.

- Γεώργιος Χαντζηνικολάου του Πέτρου

Αντιπρόεδροι Δ.Σ.

- Ιάκωβος Γεωργιάδης του Γεωργίου, Α΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος
- Karel De Boeck του Gerard, Β΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος

Εκτελεστικά Μέλη

- Χρήστος Μεγάλο, του Ιωάννη, Διευθύνων Σύμβουλος
- Γεώργιος Πουλόπουλος του Ιωάννη, Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος

Μη Εκτελεστικά Μέλη

- Σολομών Μπεράχας του Αλβέρτου, Μη Εκτελεστικό Μέλος
- Alexander Blades του Ζήση, Μη Εκτελεστικό Μέλος

Ανεξάρτητα Μη Εκτελεστικά Μέλη

- Arne Berggren του Sten, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
- Enrico Tomasso Cucchiani του Clemente, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
- David Hexter του Richard, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος

Στο Διοικητικό Συμβούλιο μετέχει επίσης ως μέλος η :

- Αικατερίνη Μπερίτση του Κωνσταντίνου, ορισθείσα Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ν. 3864/2010)

Πληροφορίες για την τρέχουσα σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου αλλά και σύντομα βιογραφικά των μελών του παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (στον παρακάτω σύνδεσμο:

<http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/board/bod-composition>)

1. 2 Διαφοροποίηση μελών του Διοικητικού Συμβουλίου

Τον Δεκέμβριο του 2016, το Δ.Σ., σε συνέχεια εισήγησης της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. υιοθέτησε Πολιτική Διαφοροποίησης Μελών Δ.Σ.² η οποία προέβη στην αποτύπωση ήδη εφαρμοζόμενων αρχών κατά την διαδικασία επιλογής τόσο των μελών του Δ.Σ. όσο και των ανώτερων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας. Η εν λόγω Πολιτική εφαρμόζεται παράλληλα με την Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. για την οποία έγινε λόγος ανωτέρω.

Η Τράπεζα αναγνωρίζει τη σημασία και τα οφέλη της διαφοροποίησης για τη διατήρηση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας καθώς και για την επίτευξη της μέγιστης ομαδικής αποτελεσματικότητας και απόδοσης. Στο πλαίσιο αυτό, κατά την ανάδειξη μελών Δ.Σ. ή και ανώτερων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας,

²Η «Πολιτική Διαφοροποίησης Μελών Δ.Σ.» είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com)

λαμβάνεται υπόψη ένας συνδυασμός στοιχείων στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι δεξιότητες, ικανότητες, προσόντα, εμπειρία, επαγγελματικό και εκπαιδευτικό υπόβαθρο, το γένος, το φύλο, η ηλικία και άλλες ιδιότητες, οι οποίες ποικίλλουν ανάλογα με τις εκάστοτε τυχόν διαπιστωθείσες αδυναμίες και τις επιχειρησιακές και στρατηγικές ανάγκες της Τράπεζας.

Οι ανωτέρω αναφερόμενες μεταβολές της σύνθεσης του Δ.Σ. κατά τη διάρκεια του 2016 έλαβαν υπόψη τους και εφάρμοσαν, υπό τους περιορισμούς που θέτουν τα αυστηρά κριτήρια του Ν.3864/2010, τις γενικές αρχές που έχουν αποτυπωθεί στην Πολιτική Διαφοροποίησης των Μελών του Δ.Σ., σε εναρμόνιση κυρίως ως προς τους τομείς που αφορούν τις ικανότητες και το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό ιστορικό καθώς και την καταγωγή. Το Δ.Σ. της Τράπεζας διαθέτει πλέον μέλη με διεθνώς αναγνωρισμένη εμπειρία και τεχνογνωσία σε στρατηγικής σημασίας τομείς, όπως η τραπεζική, η ελεγκτική, η διαχείριση κινδύνων, η διαχείριση και αναδιάρθρωση προβληματικών δανείων, η διοίκηση οντοτήτων δημοσίου ενδιαφέροντος, η χρηματοοικονομική διοίκηση κλπ.

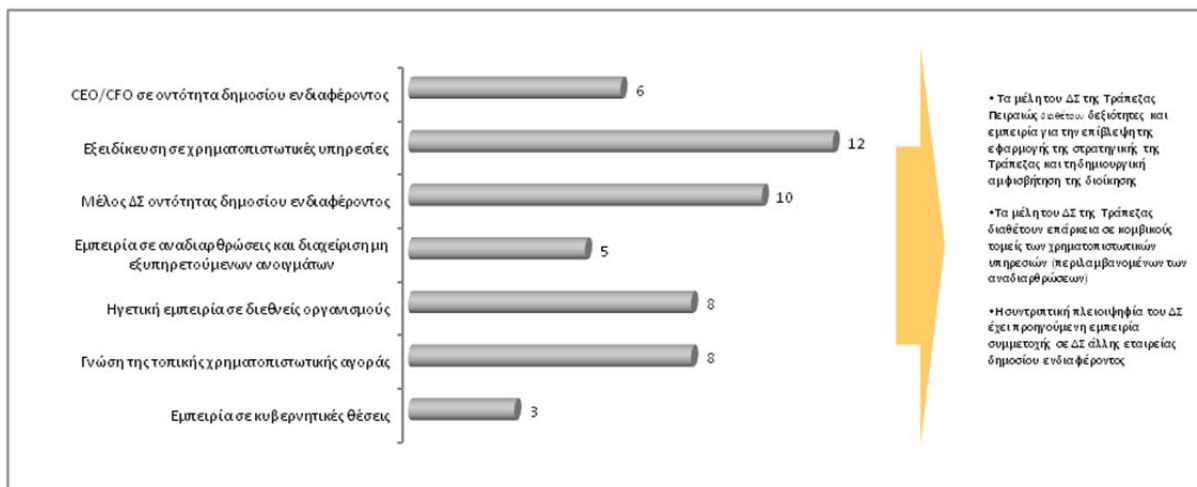
Επιπλέον, αν και το ποσοστό της συμμετοχής του γυναικείου φύλου στο Δ.Σ. της Τράπεζας δεν διαφοροποιείται σημαντικά από το μέσο όρο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, η Τράπεζα αναγνωρίζει την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσής του και θα εργασθεί προς αυτήν την κατεύθυνση, εφόσον αυτό καταστεί εφικτό δεδομένου του αυστηρού νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου που διέπει τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας και περιορίζει σημαντικά το φάσμα των διαθέσιμων υποψηφίων.

Η επιτευχθείσα πολυμορφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου αναμένεται να συμβάλλει αποτελεσματικά στην έκφραση διαφορετικών απόψεων, στην αποφυγή της «συναινετικής ομαδικής σκέψης» και στον εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ των μελών ώστε οι τελικές αποφάσεις να λαμβάνονται με την άσκηση κριτικού ελέγχου από τα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου προς τη Διοίκηση.

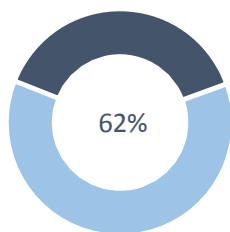
Στοιχεία για τη διαφοροποίηση των μελών του Δ.Σ. κατά την 31/12/2016 παρέχονται στους κατωτέρω Πίνακες.

Κατά τη διάρκεια του έτους, το Δ.Σ. ενισχύθηκε με μέλη τα οποία διαθέτουν εμπειρία σε ηγετικές θέσεις στο εξωτερικό και τεχνική κατάρτιση, ιδίως στους τομείς των αναδιαρθρώσεων, σε συνδυασμό με βαθιά γνώση της αγοράς.

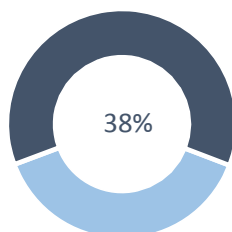
Ικανότητες μελών Δ.Σ.

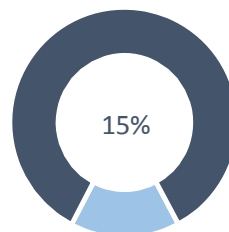
Διαφοροποίηση Δ.Σ.

8 εν ενεργεία & πρώην CEOs

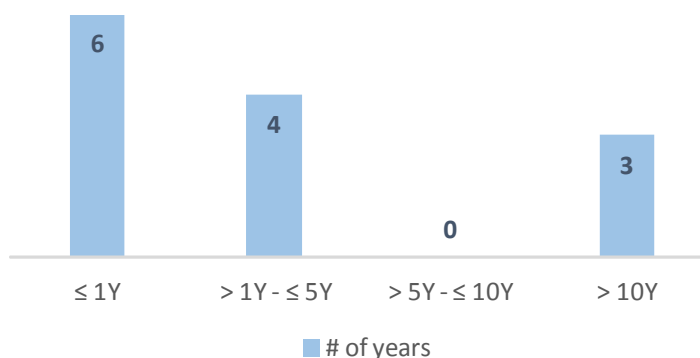
5 μέλη διεθνούς προέλευσης

2 γυναίκες

Διάρκεια συμμετοχής στο Δ.Σ.

46% με θητεία <1 έτους

Ηλικιακή Διαφοροποίηση Μελών

μέσος όρος: 63

2 νεότεροι των 50
7 μεταξύ 50 and 65
4 άνω 65

1.3 Λειτουργία

Το Διοικητικό Συμβούλιο αμέσως μετά την εκλογή του συνέρχεται και συγκροτείται σε σώμα εκλέγοντας Πρόεδρο και έναν ή περισσότερους Αντιπροέδρους και Διευθύνοντες ή Εντεταλμένους Συμβούλους μεταξύ των μελών του. Σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, το RFA και τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, ο Πρόεδρος της Τράπεζας δεν ασκεί ταυτόχρονα και καθήκοντα Διευθύνοντος Συμβούλου.

Ο Πρόεδρος προΐσταται του Διοικητικού Συμβουλίου, προεδρεύει στις συνεδριάσεις του, και όταν απουσιάζει ή κωλύεται τον αναπληρώνει ένας από τους Αντιπροέδρους του Διοικητικού Συμβουλίου και αυτούς άλλο μέλος που ορίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου. Σύμφωνα με το καταστατικό, χρέη Γραμματέα του Διοικητικού Συμβουλίου εκτελεί ένα από τα μέλη του ή οποιοσδήποτε τρίτος ο οποίος ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει αναθέσει με σχετική απόφασή του την υποστήριξη των εργασιών του σε ικανό, εξειδικευμένο και έμπειρο Εταιρικό Γραμματέα, ο οποίος παρίσταται στις συνεδριάσεις του.

Το Διοικητικό Συμβούλιο συγκαλείται από τον Πρόεδρο ή τον αναπληρωτή του και συνεδριάζει στην έδρα της Τράπεζας ή με τηλεδιάσκεψη, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις του κ.ν. 2190/1920, τουλάχιστον μία φορά το μήνα. Το Διοικητικό Συμβούλιο δύναται να συνεδριάζει έγκυρα και σε κάθε τόπο στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή όπου η Τράπεζα έχει εγκατάσταση επιχειρηματικής δραστηριότητας ή θυγατρικό πιστωτικό ίδρυμα.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ισχύον RFA, το Διοικητικό Συμβούλιο ενημερώνει τον Εκπρόσωπο και τον Παρατηρητή του Τ.Χ.Σ. για τις δραστηριότητες και τις αποφάσεις του ΔΣ και προς αυτό το σκοπό γνωστοποιεί στους προαναφερόμενους τις ημερομηνίες των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου. Η εν λόγω γνωστοποίηση αποστέλλεται γραπτώς τουλάχιστον τρεις (3) εργάσιμες ημέρες πριν τη συνεδρίαση και περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα: (α) την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης, (β) το σχετικό υλικό, πληροφορίες και συνοδευτικά έγγραφα. Σε περίπτωση μη τήρησης της ανωτέρω προθεσμίας, ο Εκπρόσωπος του Τ.Χ.Σ. έχει δικαίωμα να αιτηθεί γραπτώς προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. την αναβολή της συνεδρίασης η οποία προσδιορίζεται το νωρίτερο τρεις (3) εργάσιμες ημέρες μετά και με την προϋπόθεση ότι έχουν παρασχεθεί οι σχετικές πληροφορίες.

Το Διοικητικό Συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται σ' αυτό τουλάχιστον τα μισά συν ένα από τα μέλη του, ποτέ όμως δεν επιτρέπεται ο αριθμός των μελών που είναι παρόντα να είναι μικρότερος από πέντε (5). Για να ευρευθεί ο αριθμός απαρτίας παραλείπεται το τυχόν κλάσμα. Όταν το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει με τηλεδιάσκεψη τα μέλη που συμμετέχουν στην τηλεδιάσκεψη θεωρούνται φυσικά παρόντες.

Οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία παρόντων και αντιπροσωπευόμενων μελών εκτός εάν ο νόμος ή το καταστατικό ορίζει διαφορετικά. Η κατάρτιση και υπογραφή πρακτικού από όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή τους αντιπροσώπους τους ισοδυναμεί με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, ακόμη και αν δεν έχει προηγηθεί συνεδρίαση.

Οι συζητήσεις και αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου καταχωρούνται περιληπτικά σε ειδικό βιβλίο που μπορεί να τηρείται και κατά το μηχανογραφικό σύστημα. Ύστερα από αίτηση μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος υποχρεούται να καταχωρίσει στα πρακτικά ακριβή περίληψη της γνώμης του. Η γνώμη της μειοψηφίας καταγράφεται επίσης στα Πρακτικά, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο RFA. Στο βιβλίο αυτό καταχωρείται επίσης κατάλογος των παραστάτων ή αντιπροσωπευθέντων κατά τη συνεδρίαση μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου υπογράφονται από τον Πρόεδρο ή τον αντιπρόεδρο ή τον διευθύνοντα ή τον εντεταλμένο Σύμβουλο που ορίζονται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου και το Γραμματέα του Διοικητικού Συμβουλίου. Αντίγραφα ή αποσπάσματα των πρακτικών εκδίδονται από τα πρόσωπα αυτά, χωρίς να απαιτείται άλλη επικύρωσή τους.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας έχει τα εξής ειδικά δικαιώματα:

(α) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων

(β) το δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας:

i) σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών και πρόσθετων απολαβών (bonus) προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και για όσους έχουν τη θέση ή εκτελούν καθήκοντα Γενικού Διευθυντή, καθώς και για τους Αναπληρωτές τους

ii) εφόσον η υπό συζήτηση απόφαση δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού κλπ)

iii) που αφορά εταιρικές πράξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 7^Α του Ν. 3864/2010 και η οποία απόφαση δύναται να επηρεάσει σημαντικά τη συμμετοχή του Ταμείου στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας

(γ) το δικαίωμα να ζητεί την αναβολή επί τρεις εργάσιμες ημέρες της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας προκειμένου να λάβει οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή του Ταμείου. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί έως το πέρας της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας

(δ) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση του Διοικητικού Συμβουλίου

(ε) το δικαίωμα να εγκρίνει τον Οικονομικό Διευθυντή (CFO)

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ λαμβάνει υπόψη του την επιχειρηματική αυτονομία του πιστωτικού ιδρύματος.

Πέραν των ανωτέρω, δυνάμει του RFA, το ΤΧΣ έχει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα δικαιώματα τα οποία σχετίζονται με τη λειτουργία των οργάνων της Τράπεζας:

- ο Εκπρόσωπος του Τ.Χ.Σ. στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στις εξής Επιτροπές του Δ.Σ: την Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, την Επιτροπή Αποδοχών, την Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. και την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού. Επιπλέον, Παρατηρητής του Τ.Χ.Σ. παρίσταται στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των ανωτέρω Επιτροπών χωρίς δικαίωμα ψήφου.
- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών της Τράπεζας στις οποίες συμμετέχει,
- ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να ζητά την προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης σε Γενική Συνέλευση που συγκαλεί το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας,
- το ΤΧΣ διατυπώνει την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του αναφορικά με έναν αριθμό θεμάτων που χαρακτηρίζονται ως ουσιώδη, μεταξύ των οποίων: (α) το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και οποιοσδήποτε τροποποιήσεις αυτού, (β) η πολιτική συνδεδεμένων οφειλετών (connected borrowers) και τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτή, (γ) σημαντικές σε αξία συναλλαγές και εταιρικοί μετασχηματισμοί καθώς και (δ) η πολιτική διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων καθώς και τυχόν τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή παρεκκλίσεις από αυτήν,
- το ΤΧΣ δύναται να επισκοπεί την ετήσια αξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου. Επιπλέον, βάσει της κατά τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 αξιολόγησης που διενεργεί το ίδιο ή της επισκόπησης της ετήσιας αυτό-αξιολόγησης του Διοικητικού Συμβουλίου, το ΤΧΣ δύναται να προβεί σε συγκεκριμένες προτάσεις για βελτιώσεις και τυχόν αλλαγές στο πλαίσιο Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας.
- Το ΤΧΣ παρακολουθεί την υλοποίηση του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας καθώς και την απόδοση της Τράπεζας σε σχέση με αυτά.

Επιπλέον, σε συνέχεια του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της Ελλάδας και στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ελληνική κυβέρνηση, έχει διοριστεί στην Τράπεζα ως Εμπιστευματοδόχος Εποπτείας (Monitoring Trustee) η εταιρία KPMG. Ο Monitoring Trustee είναι υπεύθυνος για την επίβλεψη του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας καθώς και των δεσμεύσεων που το συνοδεύουν σε συμμόρφωση με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί κρατικών ενισχύσεων. Οι αρμοδιότητές του περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την εξακρίβωση της τήρησης των κανόνων ορθής διακυβέρνησης. («Δεσμεύσεις Εταιρικής Διακυβέρνησης και Εμπορικών Δραστηριοτήτων»)³ Στο πλαίσιο

³ Οι Δεσμεύσεις Εταιρικής Διακυβέρνησης και Εμπορικών Δραστηριοτήτων που έχουν αναληφθεί από την Τράπεζα μας αναφέρονται στα ακόλουθα σημεία: (i) τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού και επαρκούς συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης σύμφωνα με το εταιρικό δίκαιο και τους κανόνες εποπτείας της Τράπεζας της Ελλάδος και του ΤΧΣ, (ii) την εφαρμογή μίας πολιτικής παροχής πιστώσεων, η οποία διασφαλίζει την ισότιμη μεταχείριση των δανειοληπτών, συμπεριλαμβανομένων των συναλλαγών με τους Συνδεδεμένους Πιστούχους (μετόχους, διευθυντές, βασικούς υπαλλήλους, πρόσωπα συνδεδεμένα με την Τράπεζα, θυγατρικές και εταιρίες υπό άμεσο ή έμμεσο έλεγχο, ΜΜΕ, Μ.Κ.Ο, δανειολήπτες συνδεδεμένους με την Ελληνική Κυβέρνηση) και την εποπτεία της εφαρμογής της πολιτικής παροχής πιστώσεων με κατάλληλα μέσα για τη διαχείριση κινδύνων και την ενσωμάτωση στην

αυτό, εκπρόσωποι του Monitoring Trustee μετέχουν ως παρατηρητές στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και σε εκτελεστικές επιτροπές και άλλες σημαντικές επιτροπές, συμπεριλαμβανομένων των επιτροπών Διαχείρισης Κινδύνου και Ελέγχου.

Κατά το 2016, το Διοικητικό Συμβούλιο πραγματοποίησε είκοσι (20) συνεδριάσεις.

Στον κατωτέρω Πίνακα, αποτυπώνεται το ποσοστό συμμετοχής των μελών του Δ.Σ. και των Επιτροπών στις συνεδριάσεις τους.

Όνοματεπώνυμο	Διοικητικό Συμβούλιο		Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων		Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.		Επιτροπή Αποδοχών		Επιτροπή Ελέγχου		Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού		Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου	
	Μέσος όρος συμμετοχής: 94,9%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 20	Μέσος όρος συμμετοχής: 86,5%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 13	Μέσος όρος συμμετοχής: 98,5%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 26	Μέσος όρος συμμετοχής: 83,3%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 4	Μέσος όρος συμμετοχής: 95%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 15	Μέσος όρος συμμετοχής: 89,7%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 9	Μέσος όρος συμμετοχής: 91,8%	Συνολικός αριθμός Συνεδριάσεων: 36
	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Αριθμός Συνεδριάσεων
Γεώργιος Χαντζηγιαννοπούλου	100,0%	4/4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Απόστολος Ταμβακάκης	100,0%	20/20	92,3%	12/13	100,0%	11/11	100,0%	1/1	-	-	100,0%	9/9	-	-
Στάυρος Λεακκάς	100,0%	20/20	-	-	100,0%	11/11	100,0%	1/1	100,0%	6/6	66,7%	6/9	-	-
Γεώργιος Πουλόπουλος	100,0%	10/10	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0%	9/9	97,2%	35/36
Χαρίκλεια Απαλαγάκη	100,0%	20/20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ιάκωβος Γεωργιάνας	95,0%	19/20	100,0%	5/5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σολομών Μπερβέρης	100,0%	4/4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alexander Blades	100,0%	19/19	-	-	100,0%	22/22	100,0%	1/1	-	-	-	-	-	-
Arne Bergesen	81,8%	9/11	60,0%	3/5	100,0%	11/11	100,0%	1/1	-	-	-	-	-	-
Karel De Boeck	81,8%	9/11	100,0%	5/5	-	-	-	-	80,0%	4/5	-	-	-	-
Enrico Cuchiani	75,0%	3/4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
David Hexter	100,0%	19/19	66,7%	8/12	90,9%	20/22	0,0%	0/1	100,0%	5/5	-	-	-	-
Αικατερίνη Μπερτίση	100,0%	20/20	100,0%	13/13	100,0%	26/26	100,0%	4/4	100,0%	15/15	88,9%	8/9	-	-
Κωνσταντίνος Γεωργίου	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0%	9/9	91,7%	33/36
Ευτυχία Κασελάκη	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0%	9/9	94,4%	34/36
Ηλίας Μίλης	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0%	9/9	97,2%	35/36
Σπυρίδων Παπασιούρου	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	66,7%	6/9	83,3%	30/36
Ιωάννης Σγαροβασιλάκης	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0%	9/9	94,4%	34/36
Αθανάσιος Αρβανίτης	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0%	8/8	95,7%	22/23
Πηνελόπη Λαζαρίδου	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	87,5%	7/8	82,6%	19/23
Κωνσταντίνος Λοϊζίδης	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	66,7%	6/9	87,0%	20/23
Γεώργιος Μάντακας	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	97,2%	35/36
Κωνσταντίνος Πασχάλης	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	88,9%	16/18

*Ο ανωτέρω Πίνακας καταρτίστηκε με βάση τη σύνθεση του Δ.Σ. και των Επιτροπών κατά την 31.12.2016. Κατωτέρω αναφέρονται οι ημερομηνίες διορισμού εκάστου μέλους του Δ.Σ. και στις Επιτροπές αντίστοιχα.
 Γεώργιος Χαντζηγιαννοπούλου: Δ.Σ. από 01.11.2016.
 Γεώργιος Πουλόπουλος: Δ.Σ. από 29.06.2016.
 Σολομών Μπερβέρης: Δ.Σ. από 01.11.2016.
 Alexander Blades: Δ.Σ. από 27.01.2016, Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. από 22.02.2016 και Επιτροπή Αποδοχών από 09.08.2016.
 Arne Bergesen: Δ.Σ. από 08.06.2016, Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. & Επιτροπή Αποδοχών από 09.08.2016.
 Karel De Boeck: Δ.Σ. από 08.06.2016, Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων & Επιτροπή Ελέγχου από 09.08.2016.
 Enrico Cuchiani: Δ.Σ. από 01.11.2016.
 David Hexter: Δ.Σ. από 27.01.2016, Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων & Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. από 22.02.2016, Επιτροπή Αποδοχών & Επιτροπή Ελέγχου από 09.08.2016.
 Απόστολος Ταμβακάκης: Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. & Επιτροπή Αποδοχών από 30.06.2016.
 Ιάκωβος Γεωργιάνας: Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων από 09.08.2016.
 Αθανάσιος Αρβανίτης: Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού από 18.03.2016 και Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου από 26.05.2016.
 Πηνελόπη Λαζαρίδου: Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού από 18.03.2016 & Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου από 26.05.2016.
 Κωνσταντίνος Λοϊζίδης: Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου από 26.05.2016.
 Κωνσταντίνος Πασχάλης: Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου από 21.07.2016.

1.4. Αρμοδιότητες

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του Καταστατικού της Τράπεζας, το Διοικητικό Συμβούλιο εκπροσωπεί την Τράπεζα και είναι αρμόδιο να αποφασίζει, χωρίς κανένα περιορισμό, για κάθε θέμα που αφορά τη διοίκηση της Τράπεζας, τη διαχείριση της περιουσίας της και την επιδίωξη γενικά των σκοπών της. Το Διοικητικό Συμβούλιο δεν δικαιούται να αποφασίζει για θέματα τα οποία σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του Καταστατικού της, η Τράπεζα εκπροσωπείται από το Δ.Σ., το οποίο δύναται να αναθέτει εγγράφως με απόφασή του την εκπροσώπηση της Τράπεζας, καθώς και την άσκηση όλων ή ορισμένων από τις εξουσίες

πολιτική παροχής πιστώσεων κανόνων για την τιμολογιακή πολιτική των δανείων και κανόνων για τη ρύθμιση και αναδιάρθρωση των δανείων, (iii) την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα διαχείρισης κινδύνων, (iv) την εφαρμογή μέτρων για τη διαχείριση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων σύμφωνα με την αντίστοιχη πολιτική που περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και τις σχετικές νομοθετικές απαιτήσεις, (v) τους περιορισμούς πληρωμής μερισμάτων στις κοινές μετοχές της Τράπεζας, (vi) τους περιορισμούς για εξαγορές άλλων εταιριών. Επιτρέπονται οι αποκτήσεις εταιριών για την αποκατάσταση της χρηματοοικονομικής ισορροπίας και την εξασφάλιση αποτελεσματικού ανταγωνισμού, έπειτα από έγκριση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επιπλέον, εξαιρούνται από τους περιορισμούς οι αποκτήσεις με αντίτιμο που αναλογεί σε ποσοστό 0,01% των συνολικών κεφαλαίων της Τράπεζας (και συνολικά σε ποσοστό 0,025% σε περίπτωση περισσότερων αποκτήσεων) καθώς και οι εξαγορές στο πλαίσιο άσκησης των συνηθισμένων τραπεζικών εργασιών σχετικά με την αναδιάρθρωση των δανείων προβληματικών εταιριών (περιλαμβανομένης της μετατροπής υπαρχουσών απαιτήσεων σε κεφάλαια), (vii) τους περιορισμούς στη χρήση των διατεθειμένων στην Τράπεζα κρατικών ενισχύσεων για διαφημιστικούς σκοπούς.

του ή αρμοδιότητές του, εκτός από αυτές που απαιτούν συλλογική ενέργεια, σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα μέλη ή όχι του Δ.Σ., καθορίζοντας ταυτόχρονα και την έκταση των εξουσιών που τους ανατίθενται. Βάσει των παραπάνω διατάξεων του Καταστατικού, το Δ.Σ. καθορίζει το σύστημα εκπροσώπησης της Τράπεζας, καθώς και τα όρια εντός των οποίων μπορούν να ενεργούν οι εξουσιοδοτημένοι εκπρόσωποι.

Στον Κανονισμό της Τράπεζας αναφέρεται ότι πρώτηστη υποχρέωση και καθήκον των μελών του Δ.Σ. είναι η διαρκής επιδίωξη της ενίσχυσης της μακροχρόνιας οικονομικής αξίας της Τράπεζας και η προάσπιση του γενικού εταιρικού συμφέροντος. Αναφέρεται, επίσης, ότι το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την κατάρτιση και έγκριση τεκμηριωμένης Επιχειρησιακής Στρατηγικής με χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον ενός έτους και σαφείς επιχειρησιακούς στόχους, τόσο για την ίδια την Τράπεζα όσο και για τον Όμιλο.⁴

1.5 Αξιολόγηση Διοικητικού Συμβουλίου

Τον Ιούλιο του 2016, το Τ.Χ.Σ. με τη βοήθεια της Spencer Stuart, ανεξάρτητου συμβούλου διεθνούς κύρους, προέβη στην αναφερόμενη στο άρθρο 10 παρ.5 του Ν.3864/2010 αξιολόγηση του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας, η οποία περιελάμβανε αξιολόγηση του μεγέθους, της δομής, της συλλογικής εμπειρίας και της κατανομής των αρμοδιοτήτων εντός του Δ.Σ. και των Επιτροπών του καθώς και των μελών του Δ.Σ. και των Επιτροπών του. Η αξιολόγηση διεξήχθη τόσο βάσει ερωτηματολογίων όσο και βάσει προσωπικών συνεντεύξεων με τα μέλη του Δ.Σ. και ανώτερα διοικητικά στελέχη της Τράπεζας. Σε συνέχεια της εν λόγω αξιολόγησης, οι συστάσεις που απευθύνθηκαν στην Τράπεζα αφορούσαν ιδίως τη θέση και την παρακολούθηση της στρατηγικής της Τράπεζας από το Δ.Σ., την επίβλεψη της εφαρμογής ενός αποτελεσματικού πλαισίου διακυβέρνησης, την επίβλεψη της διαδικασίας επιλογής και αξιολόγησης της διοίκησης και την πολιτική αποδοχών της Τράπεζας.

Επιπλέον, το Δ.Σ. προέβη στα τέλη του έτους στην αυτό-αξιολόγησή του μέσω ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν στα μέλη του Δ.Σ.

Τα μέλη του Δ.Σ. κλήθηκαν να αξιολογήσουν τους ακόλουθους τομείς ενδιαφέροντος:

A. Σύνθεση και Διαδικασίες: Η εν λόγω ενότητα περιελάμβανε ερωτήσεις που αφορούσαν το προφίλ, τη σύνθεση, τον όγκο των εργασιών, την ένταξη και συνεχή εξέλιξη των μελών του Δ.Σ., τις αρμοδιότητες, την ποιότητα της πληροφόρησης και των αναφορών προς το Δ.Σ. κλπ.

B. Συμπεριφορές και Δραστηριότητες: Η εν λόγω ενότητα επικεντρωνόταν στην επάρκεια και αποτελεσματικότητα του Δ.Σ. σε θέματα θέσης στρατηγικής, διαχείρισης κρίσεων, διαχείρισης κινδύνων, κατανόησης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, επίβλεψης της απόδοσης της Τράπεζας κλπ.

Η διαδικασία ολοκληρώθηκε στα μέσα Δεκεμβρίου 2016. Από την επεξεργασία των απαντήσεων που δόθηκαν προέκυψαν τα εξής βασικά συμπεράσματα:

- Τα μέλη του Δ.Σ. αποτιμούν εξαιρετικά θετικά τη σύνθεση, τη δομή και τα χαρακτηριστικά των μελών του. Θετικά αξιολογούνται, επίσης, η λειτουργία του Δ.Σ., τα εργαλεία παρακολούθησης και ο προγραμματισμός των εργασιών του, η ποιότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και η διαχείριση κινδύνων σύμφωνα με το προφίλ κινδύνου της Τράπεζας. Με θετικό πρόσημο αξιολογείται και ο ρόλος του Προέδρου του Δ.Σ., η σχέση του με τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, τα εκτελεστικά μέλη καθώς και με τον Εταιρικό Γραμματέα.

⁴ Αναλυτικότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας και τις αρμοδιότητες του Δ.Σ. περιλαμβάνονται στον Κανονισμό που είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα της Τράπεζας.

- Οι αδυναμίες που επισημαίνονται από τα μέλη του Δ.Σ. αφορούν ιδίως τον προγραμματισμό της διαδοχής των μελών του Δ.Σ. και των ανώτερων διοικητικών στελεχών καθώς και την Πολιτική Αποδοχών, ιδίως ως προς τη σύνδεση του επιπέδου των αποδοχών, που κρίνεται χαμηλό συγκριτικά με το μέσο ευρωπαϊκό όρο, σε σχέση με την απόδοση, τη στρατηγική και το προφίλ κινδύνου της Τράπεζας. Περιθώρια βελτίωσης διαπιστώθηκαν, επίσης, στην εκπαίδευση των μελών του Δ.Σ. κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους, τη διαμόρφωση της στρατηγικής της Τράπεζας και τον εποικοδομητικό αντίλογο στις αποφάσεις από τα μη εκτελεστικά μέλη.

Σημειωτέον ότι η Τράπεζα έχει ήδη θέσει σε εφαρμογή βελτιωτικές ενέργειες σε ανταπόκριση των ευρημάτων της αυτό-αξιολόγησης προκειμένου να μεγιστοποιήσει την απόδοση του Δ.Σ. Στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων:

- γίνεται ήδη επεξεργασία της μέχρι τώρα εφαρμοζόμενης πολιτικής προγραμματισμού διαδοχής των ανώτερων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας
- εξετάζονται διορθωτικές παρεμβάσεις στο σύστημα αποδοχών της Τράπεζας, λαμβανομένων, ωστόσο, υπόψη των περιορισμών που θέτει το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο
- η σύνθεση της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού τροποποιήθηκε ώστε να περιλαμβάνει μόνο μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας
- θα προγραμματισθεί η διενέργεια induction programs σε τακτικότερη βάση ενώ έχει αποφασισθεί η διενέργεια ετήσιου “Strategy Seminar” για τα μέλη του Δ.Σ.

Σε κάθε περίπτωση, η νέα σύνθεση του Δ.Σ. αναμένεται να επιφέρει σημαντικές θετικές αλλαγές στη λειτουργία του και να εξαλείψει πρότερες αδυναμίες καθώς, κατά γενική παραδοχή, σηματοδοτεί ακόμη ένα σημαντικό βήμα για την ενίσχυση του Διοικητικού Συμβουλίου και του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας και παρέχει εχέγγυα για την απρόσκοπτη και επιτυχή εφαρμογή των βέλτιστων πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης.

Δέον όπως επισημανθεί ότι, δεδομένης της διενέργειας της προαναφερθείσας αξιολόγησης των Επιτροπών του Διοικητικού Συμβουλίου και μεμονωμένων μελών από την Spencer Stuart στα μέσα του έτους και των σταδιακών, πλην συνεχών, μεταβολών στη σύνθεση του Δ.Σ. και κατ’ επέκταση των Επιτροπών σε μια προσπάθεια προσαρμογής στις νομοθετικές και κανονιστικές απαιτήσεις, κρίθηκε ότι η περαιτέρω αυτό-αξιολόγηση των Επιτροπών και μεμονωμένων μελών δεν θα εξυπηρετούσε ουσιαστικά τις ανάγκες για τις οποίες διενεργείται. Μια εποικοδομητική αυτό-αξιολόγηση προϋποθέτει μία ελάχιστη διάρκεια συμμετοχής σε μια Επιτροπή και την ενεργό ανάμιξη στις εργασίες της, προϋποθέσεις που δεν πληρούνταν για τα περισσότερα μέλη για τους ανωτέρω αναφερθέντες αντικειμενικούς λόγους. Εντούτοις, όλες οι Επιτροπές έλαβαν υπόψη τους τις υποδείξεις της Spencer Stuart. Η Επιτροπή Ελέγχου προέβη στα τέλη του έτους στην αυτό-αξιολόγησή της ενώ αναμένεται να ακολουθήσουν και οι υπόλοιπες Επιτροπές στο αμέσως προσεχές διάστημα.

2. Επιτροπές

Στο πλαίσιο της συνεχούς βελτίωσης του οργανωτικού σχήματος της Τράπεζας και του Ομίλου, έχουν ανατεθεί εξειδικευμένα καθήκοντα στις παρακάτω αναφερόμενες κύριες Επιτροπές.

Η λειτουργία των Επιτροπών διέπεται από τον Κανονισμό Λειτουργίας Επιτροπών, ο οποίος αποτελεί μέρος (παράρτημα) του Κανονισμού. Ο εν λόγω Κανονισμός Λειτουργίας Επιτροπών αφορά στο σύνολο των Επιτροπών του Δ.Σ. καθώς και των λοιπών Εκτελεστικών & Διοικητικών Επιτροπών και Συμβουλίων, με την επιφύλαξη, ωστόσο, των Κανονισμών Λειτουργίας των επιμέρους Επιτροπών οι οποίοι υπερισχύουν κατά το μέτρο που αποκλίνουν από τους γενικούς κανόνες που θεσπίζονται από τον Κανονισμό Λειτουργίας Επιτροπών.

Σύνθεση και Αρμοδιότητες Επιτροπών: Με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο νομικό και κανονιστικό πλαίσιο και τους επιμέρους κανονισμούς λειτουργίας τους, η σύνθεση, η αποστολή και οι αρμοδιότητες κάθε Επιτροπής καθορίζονται με αποφάσεις του οργάνου που είναι αρμόδιο για τη συγκρότηση ή τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων εκάστης Επιτροπής και περιλαμβάνονται σε Πράξεις Προέδρου (εφ' όσον αφορούν στις Επιτροπές Διοικητικού Συμβουλίου) και Πράξεις Διοίκησης που εκδίδει ο CEO (εφ' όσον αφορούν στις λοιπές Εκτελεστικές και Διοικητικές Επιτροπές).

Λειτουργία Επιτροπών

Πρόσκληση: Οι Επιτροπές συνεδριάζουν μετά από πρόσκληση του Προέδρου τους όσες φορές κρίνεται απαραίτητο για επιτέλεση της αποστολής τους. Η συχνότητα των συνεδριάσεων ορίζεται ανά Επιτροπή με την πράξη σύστασής της ή, εάν δεν ορίζεται, οι διοικητικές Επιτροπές συνεδριάζουν τουλάχιστον μία φορά το μήνα. Η πρόσκληση καθορίζει την ημερήσια διάταξη, τον τόπο και το χρόνο συνεδρίασης της Επιτροπής. Κάθε μέλος Επιτροπής έχει το δικαίωμα να ζητά γραπτώς τη σύγκλησή της για συζήτηση συγκεκριμένων θεμάτων. Τα μέλη των Επιτροπών, συμπεριλαμβανομένων και των αναπληρωματικών, λαμβάνουν τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξης τουλάχιστον δύο (2) ημέρες πριν την ημερομηνία συνεδρίασης.

Τα αναπληρωματικά μέλη αναπληρώνουν τα τακτικά σύμφωνα με τα ειδικότερα προβλεπόμενα στον κανονισμό λειτουργίας εκάστης Επιτροπής και, στο πλαίσιο αυτό, συμμετέχουν στις συνεδριάσεις τους, εφ' όσον παραστεί ανάγκη, κατόπιν σχετικής ειδοποίησής από το Γραμματέα της Επιτροπής.

Στον κανονισμό λειτουργίας εκάστης Επιτροπής δύναται να προβλέπεται η συμμετοχή υπαλλήλων, στελεχών ή συμβούλων της Τράπεζας, εφ' όσον, αναλόγως του τομέα καθυκόντων τους, η συμμετοχή τους κρίνεται απαραίτητη για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της Επιτροπής. Ο ρόλος των εν λόγω προσώπων είναι να εισηγούνται ή να παρέχουν διευκρινίσεις στα θέματα της ημερήσιας διάταξης της Επιτροπής και δεν έχουν δικαίωμα ψήφου κατά τη λήψη των αποφάσεων. Πέραν των προαναφερόμενων, οι Επιτροπές δικαιούνται να προσκαλούν στις συνεδριάσεις τους όσους υπαλλήλους, στελέχη ή συμβούλους της Τράπεζας κρίνουν σκόπιμο ή χρήσιμο, οι οποίοι, πάντως, παρίστανται χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Απαρτία- αποφάσεις-αναπληρωματικά μέλη: Προκειμένου να ληφθεί απόφαση απαιτείται απαρτία μεγαλύτερη του 50% των μελών εκάστης Επιτροπής με αυτοπρόσωπη παρουσία είτε στο χώρο συνεδρίασής της είτε σε άλλο χώρο με χρήση τεχνολογιών διάσκεψης.

Με την επιφύλαξη επίτευξης απαρτίας κατά τα ανωτέρω, μέλος Επιτροπής μπορεί σε περίπτωση κωλύματος να εξουσιοδοτήσει εγγράφως άλλο μέλος προκειμένου να το εκπροσωπήσει σε συγκεκριμένη συνεδρίασή της και να ψηφίσει για λογαριασμό του στα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Εφ' όσον στον κανονισμό λειτουργίας εκάστης Επιτροπής προβλέπεται η ύπαρξη αναπληρωματικών μελών, το κωλυόμενο μέλος δύναται να εκπροσωπηθεί μόνο από πρόσωπο που έχει ορισθεί ως αναπληρωματικό μέλος. Κανένα μέλος δεν μπορεί να εκπροσωπήσει παραπάνω από ένα άλλο μέλος της Επιτροπής. Οι αποφάσεις των Επιτροπών λαμβάνονται με πλειοψηφία 2/3 των παρόντων μελών, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στην απόφαση για συγκρότηση ή καθορισμό αρμοδιοτήτων της κάθε Επιτροπής.

Αναπλήρωση Προέδρου-αντικατάσταση μέλους: Τον Πρόεδρο, σε περίπτωση απουσίας του, αναπληρώνει, με απόφαση αυτού και όπου δεν έχει ήδη ορισθεί, μέλος της Επιτροπής, ή, εάν δεν έχει ληφθεί τέτοια απόφαση, το αρχαιότερο (από πλευράς χρόνου παρουσίας στον Όμιλο) παριστάμενο μέλος της Επιτροπής. Σε περίπτωση παραίτησης ή αποχώρησης μελών ο Πρόεδρος της Επιτροπής εισηγείται είτε την αντικατάστασή τους, είτε τη λειτουργία της Επιτροπής με τα εναπομείναντα μέλη αυτής. Για τη νέα σύνθεση που θα προκύψει μετά την εισηγήση του Προέδρου της Επιτροπής και τη

λήψη απαιτούμενων εγκρίσεων από το αρμόδιο εγκριτικό όργανο της Τράπεζας, θα ακολουθεί σχετική Πράξη Προέδρου ή άλλη απόφαση αρμοδίου οργάνου.

Τήρηση Πρακτικών- Γραμματεία: Σε όλες τις συνεδριάσεις των Επιτροπών τηρούνται πρακτικά τα οποία επικυρώνονται από τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Γραμματέα ή τον Γραμματέα τους. Εφόσον οι αποφάσεις δεν είναι ομόφωνες, η γνώμη της μειοψηφίας καταγράφεται στα Πρακτικά. Εάν έχει ορισθεί Εκτελεστικός Γραμματέας, είναι αρμόδιος να συλλέγει υλικό και πληροφορίες που είναι χρήσιμες ή αναγκαίες για το έργο της Επιτροπής, προτείνει στον Πρόεδρο της Επιτροπής θέματα για την ημερήσια διάταξη, διενεργεί την αλληλογραφία της Επιτροπής με τις υπηρεσιακές μονάδες και παρακολουθεί την κοινοποίηση των αποφάσεων της Επιτροπής στις εμπλεκόμενες μονάδες τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και Ομίλου. Ο Γραμματέας της κάθε Επιτροπής είναι υπεύθυνος να ενημερώνει εγγράφως τα μέλη, μετά από συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής, για την ημερήσια διάταξη, τον χώρο και τον χρόνο διεξαγωγής της Επιτροπής, να φροντίζει για την έγκαιρη και ορθή ενημέρωση των εμπλεκόμενων μονάδων κατά την εκάστοτε συνεδρίαση, να οργανώνει τον τόπο διεξαγωγής της Επιτροπής με την απαραίτητη τεχνολογική υποδομή. Οφείλει να τηρεί το αρχείο των Πρακτικών με επιμέλεια και σε ασφαλές σημείο. Σε περίπτωση κατά την οποία παύσει για οποιοδήποτε λόγο να υποστηρίζει την Επιτροπή, θα πρέπει να παραδώσει στον αντικαταστάτη του τα πρακτικά με επιμέλεια και με υπογεγραμμένο πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής. Γραμματειακή υποστήριξη των Επιτροπών της Τράπεζας παρέχεται, εφόσον ζητηθεί, κατά περίπτωση από την Διεύθυνση Εταιρικής Διακυβέρνησης ή την Εταιρική Γραμματεία Διοικητικού Συμβουλίου. Σε κάθε περίπτωση, ο Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζει τον Γραμματέα αυτής, εφόσον δεν ορίζεται από τις εκάστοτε Πράξεις Προέδρου ή CEO.

Ειδικές διατάξεις:

Εφ' όσον στις Επιτροπές συμμετέχει, σύμφωνα με το Ν.3864/2010, ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) τότε ισχύουν βάσει του RFA επιπλέον τα ακόλουθα:

- Οι ημερομηνίες των συνεδριάσεων, τα προς συζήτηση θέματα κάθε συνεδρίασης, καθώς και τα σχετικά έγγραφα, τίθενται στη διάθεση του Εκπροσώπου και του Παρατηρητή του ΤΧΣ τουλάχιστον πέντε (5) ημερολογιακές ημέρες πριν από τη συνεδρίαση. Τα σχετικά έγγραφα μπορούν να διακινούνται και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ μπορεί να ζητά την προσθήκη θεμάτων στην ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης της Επιτροπής, υποβάλλοντας αυτά γραπτώς στον Πρόεδρο της Επιτροπής τουλάχιστον μία (1) ημέρα πριν τη συνεδρίαση της Επιτροπής.
- Ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται να αιτείται την έκτακτη σύγκληση της Επιτροπής μέσα σε διάστημα επτά (7) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή του αιτήματός του στον Πρόεδρο. Το αίτημά του πρέπει να περιλαμβάνει και τα προτεινόμενα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Εφόσον ο Πρόεδρος δεν συγκαλέσει την Επιτροπή εντός της ανωτέρω προθεσμίας ή δεν συμπεριλάβει τα προτεινόμενα θέματα στην ημερήσια διάταξη, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει το δικαίωμα να συγκαλεί την Επιτροπή εντός πέντε (5) ημερών από την εκπνοή της ανωτέρω επταήμερης προθεσμίας. Η πρόσκληση θα κοινοποιείται σε όλα τα μέλη της Επιτροπής και τον Παρατηρητή του ΤΧΣ.

Ο αριθμός των συνεδριάσεων και η συμμετοχή των μελών στις Επιτροπές αποτυπώνεται συγκεντρωτικά στον Πίνακα της σελ. 13 ανωτέρω.

A) Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου**1) Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee)**

Η Επιτροπή Ελέγχου αποτελείται από Μη Εκτελεστικά Μέλη του Δ.Σ, στην πλειονότητά τους ανεξάρτητα κατά την έννοια των διατάξεων του ν.3016/2002. Η Επιτροπή Ελέγχου προεδρεύεται από ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. το οποίο πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ. 8 του Ν. 3864/2010. Στην Επιτροπή μετέχει, με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η Επιτροπή επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα και Γραμματέα και η λειτουργία της διέπεται από την ΠΔΤΕ 2577/2006, το άρθρο 44 του Ν.4449/2017 και συμπληρωματικά από τον κανονισμό λειτουργίας της και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές.

Στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων την 16^{ης} Μαΐου 2014 εκλέχθηκαν, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 37 του Ν. 3693/2008, οι κάτωθι ως μέλη της Επιτροπής Ελέγχου, σύμφωνα με την 2577/2006 Πράξη Διοικητή Τραπέζης Ελλάδος.

- 1) Χαρίτων Κυριαζής
- 2) Γεώργιος Αλεξανδρίδης
- 3) Ιάκωβος Γεωργάνας
- 4) Στυλιανός Γκολέμης

Σημειώνεται ότι στην Επιτροπή Ελέγχου συμμετέχει και η Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας κα Μπερίτση Αικατερίνη.

Κατά την 31/12/2016, η σύνθεση της Επιτροπής Ελέγχου, όπως αυτή διαμορφώθηκε έπειτα από μεταβολές (παραιτήσεις, αντικαταστάσεις Μελών, κτλ), είχε ως εξής:

Πρόεδρος	Hexter David, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος ΔΣ
Μέλη	Λεκκάκος Σταύρος, Β΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος De Boeck Karel, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Στην Επιτροπή συμμετέχει, με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η κα Αικατερίνη Μπερίτση, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Εκτελεστική Γραμματέας: Κουρκιά Χριστίνα, Assistant Manager

Γραμματέας: Σχίζα Έφη, Senior Officer

Στις Συνεδριάσεις της Επιτροπής παρίσταται και ο Παρατηρητής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Κατά την ημερομηνία σύναξης της παρούσας, η σύνθεση της Επιτροπής Ελέγχου είχε διαμορφωθεί ως κατωτέρω συνεπεία παραιτήσεων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου:

Πρόεδρος:	David Hexter, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλη:	Karel De Boeck, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ. Enrico Cucchiani, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ. Σολομών Μπεράχας, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Στην Επιτροπή συμμετέχει, με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η κα Αικατερίνη Μπερίτση, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Στην Επιτροπή παρίστανται επίσης οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Εκτελεστικός Γραμματέας: Χριστίνα Κουτκιά, Assistant Manager

Γραμματέας: Έφη Σχίζα, Senior Officer

Σημειώνεται ότι ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου κ. David Hexter, ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος Δ.Σ., πληροί τα κριτήρια του Ν. 3864/2010. Η Επιτροπή στο σύνολό της διαθέτει επαρκή κατάρτιση και εμπειρία για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων της.

Η Επιτροπή Ελέγχου συνέρχεται τέσσερις (4) τουλάχιστον φορές το χρόνο ή συχνότερα, εάν το απαιτούν οι περιστάσεις.

Εντός του 2016, η Επιτροπή Ελέγχου συνεδρίασε συνολικά δεκαπέντε (15) φορές και όλες οι αποφάσεις της ελήφθησαν ομόφωνα. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου αποτυπώνεται στον Πίνακα της σελ. 13 ανωτέρω.

Οι κυριότερες αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου είναι:

- η επίβλεψη και αξιολόγηση των διαδικασιών κατάρτισης των δημοσιευμένων ετήσιων και περιοδικών οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου, της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιριών,
- η επίβλεψη του διενεργούμενου από τους τακτικούς ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές ελέγχου των ετήσιων και η επισκόπηση των ενδιάμεσων οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου και η σε τακτική βάση συνεργασία μαζί τους,
- η υποβολή πρότασης προς το Διοικητικό Συμβούλιο για την επιλογή των τακτικών ορκωτών ελεγκτών λογιστών. Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης, όποτε το κρίνει σκόπιμο, πρόταση για την αντικατάσταση ή την εναλλαγή τους, και είναι υπεύθυνη για τη διαδικασία επιλογής ορκωτών ελεγκτών ή ελεγκτικών εταιρειών σύμφωνα με το άρθρο 16 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2014,
- η διασφάλιση της ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών, σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία,
- η υποβολή προτάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν διαπιστωθεί και η παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων που αποφασίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο,
- η υποβολή προτάσεων για τις ειδικές περιοχές όπου επιβάλλεται η διενέργεια πρόσθετων ελέγχων από τους εσωτερικούς ή εξωτερικούς ελεγκτές,
- η παρακολούθηση και η ετήσια αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) σε ατομική βάση και σε επίπεδο Ομίλου, με βάση τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου (ΕΕΟ),
- η αξιολόγηση του έργου του ΕΕΟ, με έμφαση σε θέματα που σχετίζονται με το βαθμό ανεξαρτησίας του, την ποιότητα και το εύρος των ελέγχων που διενεργεί, τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται από μεταβολές του οικονομικού περιβάλλοντος, των συστημάτων και του επιπέδου των κινδύνων και την εν γένει αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του,
- ο προσδιορισμός του εύρους κάλυψης και η επιλογή και ανάθεση περιοδικά, τουλάχιστον ανά τριετία, σε ορκωτούς, πλην των τακτικών, ελεγκτές-λογιστές της αξιολόγησης της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου,
- η παρακολούθηση και αξιολόγηση σε ετήσια βάση, του έργου της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου και
- η παρακολούθηση και αξιολόγηση σε ετήσια βάση, της Έκθεσης του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους (ΑΔΣ) για το Ξέπλυμα Χρήματος και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας.

Κατά την άσκηση των καθηκόντων της κατά τη διάρκεια του 2016, η Επιτροπή Ελέγχου μεταξύ άλλων:

- Εξέτασε και ενέκρινε τις οικονομικές καταστάσεις, πριν από τη δημοσίευσή τους, συζητώντας και ζητώντας διευκρινίσεις επί των ακολουθούμενων λογιστικών αρχών
- Συζήτησε με τη Διοίκηση θέματα που αφορούν τις οικονομικές καταστάσεις, καθώς και την εφαρμογή των διορθωτικών μέτρων που υιοθετήθηκαν, ύστερα από τις συστάσεις των Εσωτερικών και Εξωτερικών Ελεγκτών, καθώς και των Εποπτικών Αρχών
- Εξέτασε και συζήτησε εκθέσεις και πληροφορίες σχετικά με το ΣΕΕ, μέσα από τις υποβληθείσες Τριμηνιαίες Εκθέσεις του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου
- Εξέτασε και ενέκρινε την ανάληψη πρόσθετων ελεγκτικών και μη ελεγκτικών έργων από τον τακτικό ελεγκτή.
- Ενέκρινε την αμοιβή του τακτικού ελεγκτή
- Παρακολούθησε την υλοποίηση του Ετήσιου Σχεδίου Δράσης του Εσωτερικού Ελέγχου για το έτος 2016
- Παρακολούθησε την υλοποίηση του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου, για το έτος 2016
- Έλαβε γνώση της ανάλυσης του Προγράμματος Δράσης του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου για το έτος 2017, ενέκρινε την εφαρμογή του και το υπέβαλε στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για την έγκρισή του
- Έλαβε γνώση της ανάλυσης του Προγράμματος Δράσης της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου για το έτος 2017, ενέκρινε την εφαρμογή του και το υπέβαλε στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για την έγκρισή του
- Έλαβε γνώση του ειδικού ελέγχου που διενήργησε ο SSM για την ανακεφαλαιοποίηση του 2015 και ανέθεσε στον Εσωτερικό Έλεγχο Ομίλου τον ειδικότερο έλεγχο της συμμόρφωσης της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας το 2015 με τη σχετική νομοθεσία και κανονισμούς
- Προέβη στην ετήσια αυτό- αξιολόγησή της

Η Επιτροπή Ελέγχου προώθησε τη συνεχή ενδυνάμωση του ΣΕΕ, η οποία αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για το Διοικητικό Συμβούλιο και τη Διοίκηση του Ομίλου, καθώς και τη διαδικασία ανάπτυξης και ενσωμάτωσης κατάλληλων ελεγκτικών μηχανισμών, με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της διαχείρισης των λειτουργικών κινδύνων που αντιμετωπίζει ο Όμιλος στο σύνολο των λειτουργιών του.

Σημειώνεται ότι, η τελική αξιολόγηση της Επιτροπής Ελέγχου σχετικά με την λειτουργία του ΣΕΕ θα υποβληθεί στην Τράπεζα της Ελλάδας - σύμφωνα με τις διατάξεις της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006 - εντός του πρώτου εξαμήνου του 2017, συνοδευόμενη από την αντίστοιχη Ετήσια Έκθεση Αξιολόγησης του ΣΕΕ, η οποία συντάσσεται από τον Τομέα Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου και υποβάλλεται στη Διοίκηση και στο Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της Επιτροπής Ελέγχου.

Εντός του 2016, η Επιτροπή Ελέγχου ανέθεσε σε εξωτερικούς ελεγκτές, το έργο για την «Αξιολόγηση της Επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου για την περίοδο 1/1/2013 – 31/12/2015». Το έργο ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2016 και απεστάλη στην ΤτΕ. Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αξιολογήθηκε ως ικανοποιητικό.

Σε συνέχεια της αξιολόγησης της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν.3864/2010 από τον ανεξάρτητο σύμβουλο διεθνούς εμπειρίας Spencer Stuart, αναγνωρίσθηκε ότι η Επιτροπή Ελέγχου λειτουργεί αποτελεσματικά και δεν έγινε ουδεμία άλλη σύσταση πλην της ενίσχυσης της σύνθεσής της με μέλη που να διαθέτουν εμπειρία στην τραπεζική, την ελεγκτική και την λογιστική, γεγονός που ελήφθη υπόψη κατά τον διορισμό των νέων μελών έτσι ώστε πλέον η σύνθεση να συμμορφώνεται πλήρως τόσο με τις ανωτέρω υποδείξεις όσο και με τις νομοθετικές και κανονιστικές απαιτήσεις και τις ανάγκες λειτουργίας της.

Τέλος, η Επιτροπή, με τη νέα της σύνθεση, προέβη στα τέλη του 2016 στην αυτό-αξιολόγησή της. Από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων προέκυψε ότι η Επιτροπή Ελέγχου επιτελεί το έργο της αποτελεσματικά και χωρίς διαπιστωθείσες δυσλειτουργίες. Η σύνθεση της Επιτροπής σε επίπεδο ικανοτήτων και διαθεσιμότητας των μελών αναδείχθηκε ως σημαντικός παράγοντας της αποδοτικότητάς της. Επιπλέον, η εμπειρία κατέδειξε ότι η συμμετοχή του Προέδρου ή άλλου μέλους της Επιτροπής Ελέγχου στην Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. είναι μία καλή πρακτική.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Ελέγχου είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

2) Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Risk Management Committee)

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΔΚ) ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και αποτελείται από μη εκτελεστικά μέλη του. Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής δεν μπορεί να είναι κατώτερος των τριών (3) και συνολικά δεν πρέπει να υπερβαίνει το 40% (με στρογγυλοποίηση στον πλησιέστερο ακέραιο) του συνολικού αριθμού των μελών του Δ.Σ. Τουλάχιστον το ένα τρίτο (1/3) των μελών (με στρογγυλοποίηση στον πλησιέστερο ακέραιο) πρέπει να πληροί τα κριτήρια ανεξαρτησίας μελών Δ.Σ. σύμφωνα με τον Νόμο 3016/2002 και τη σχετική Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2005/162/EC. Στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων συμμετέχει, με πλήρη δικαιώματα ψήφου ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) στο Δ.Σ. της Τράπεζας.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, πρέπει να πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ.8 στ.α) του Ν.3864/2010 και να διαθέτει σημαντική εμπειρία στην εμπορική τραπεζική και κατά προτίμηση στη διαχείριση κινδύνων και κεφαλαίου, καθώς επίσης και εξοικείωση με το τοπικό και διεθνές κανονιστικό πλαίσιο. Η ιδιότητα του Προέδρου του Δ.Σ. είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του Προέδρου της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων ενώ ο Πρόεδρος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα και Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου της Τράπεζας. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής κ. De Boeck έχει, μεταξύ άλλων, εκτεταμένη εμπειρία στη διαχείριση κινδύνων και θεωρείται εμπειρογνώμων κατά την έννοια του άρθρου 10 του Ν.3864/2010.

Τα μέλη της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων θα πρέπει να διαθέτουν στο σύνολό τους επαρκείς γνώσεις και προηγούμενη εμπειρία στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή στον κλάδο της εμπορικής τραπεζικής, με τουλάχιστον ένα μέλος εξειδικευμένο στους τομείς Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαιακής Επάρκειας, καθώς και εξοικείωση με το τοπικό και διεθνές κανονιστικό πλαίσιο.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα και Γραμματέα. Εκτελεστικός Γραμματέας ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου (Chief Risk Officer Ομίλου), ο οποίος ασκεί τα καθήκοντα που εκάστοτε προβλέπονται από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο (σήμερα Πράξη Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος 2577/2006). Κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου.

Η θητεία των μελών της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων δεν μπορεί να υπερβαίνει τη θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου, αλλά το Διοικητικό Συμβούλιο δικαιούται να τα παύει ή να τα αντικαθιστά οποτεδήποτε.

Κατά την 31/12/2016, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων είχε την κατωτέρω αναφερόμενη σύνθεση:

Πρόεδρος	De Boeck Karel, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλη	Ταμβακάκης Απόστολος, Α΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος

Γεωργάνας Ιάκωβος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
 Berggren Arne, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
 Hexter David, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Στην Επιτροπή συμμετέχει, με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η κα Αικατερίνη Μπερίτση, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης, παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Κατά την ημερομηνία σύνταξης της παρούσας και συνεπεία μεταβολών (παραιτήσεων/ αντικαταστάσεων μελών), η σύνθεση της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων έχει πλέον ως εξής:

Πρόεδρος: Karel De Boeck Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
 Μέλη: Arne Berggren Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
 David Hexter Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
 Alex Blades Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
 Σολομών Μπεράχας: Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Στην Επιτροπή συμμετέχει με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η κα Αικατερίνη Μπερίτση, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Εκτελεστικός Γραμματέας: Γεώργιος Μάντακας, Γενικός Διευθυντής, Chief Risk Officer
 Γραμματέας: Παναγιώτα Κωτσάκου, Head, Group Risk Management

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, έχει την ευθύνη άσκησης των καθηκόντων που καθορίζονται στον νόμο και στον κανονισμό λειτουργίας της, ώστε να είναι σε θέση να υποβοηθή το Δ.Σ. στο έργο του σε σχέση ιδίως με:

- την ύπαρξη της κατάλληλης στρατηγικής για την ανάληψη των κινδύνων και τον καθορισμό αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου, καθώς επίσης και την εποπτεία της εφαρμογής τους
- την καθιέρωση αρχών και κανόνων που θα διέπουν την διαχείριση κινδύνων όσον αφορά την αναγνώριση, πρόβλεψη, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αντιμετώπισή τους
- την ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων και την ενσωμάτωση κατάλληλων πολιτικών διαχείρισης κινδύνων στη λήψη των επιχειρηματικών αποφάσεων
- τη συμμόρφωση της Τράπεζας και του Ομίλου μέσω αυστηρών και αξιόπιστων διαδικασιών με όσα προβλέπει το θεσμικό πλαίσιο για τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων

Επίσης, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ελέγχει την ανεξαρτησία, επάρκεια και αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου.

Η Επιτροπή συνεδριάζει, με πρόσκληση του Προέδρου της, όσες φορές κρίνει απαραίτητο για επιτέλεση της αποστολής της, αλλά πάντως όχι λιγότερο από μία φορά το μήνα.

Δεν επιτρέπεται η παρουσία, συμμετοχή και ψηφοφορία μέλους της Επιτροπής κατά τη συζήτηση θέματος για το οποίο έχει σύγκρουση συμφερόντων. Δεν εμπίπτουν στην παραπάνω απαγόρευση οι αποφάσεις που αφορούν καθορισμό πολιτικής, διαδικασιών, όρων ή κριτηρίων διαχείρισης κινδύνων ή άλλα θέματα γενικής εφαρμογής.

Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής τηρούνται πρακτικά, τα οποία επικυρώνονται από τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Γραμματέα της Επιτροπής. Ο Εκτελεστικός Γραμματέας είναι αρμόδιος να συλλέγει υλικό και πληροφορίες που είναι χρήσιμες ή αναγκαίες για το έργο της Επιτροπής· προετοιμάζει τα θέματα που θα συζητηθούν από την Επιτροπή· έχει την ευθύνη τήρησης των πρακτικών και του αρχείου αποφάσεων της Επιτροπής· διενεργεί την αλληλογραφία της Επιτροπής με τις υπηρεσιακές μονάδες και το Διοικητικό Συμβούλιο· και παρακολουθεί την κοινοποίηση των αποφάσεων της Επιτροπής σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου. Ο Εκτελεστικός Γραμματέας υποβοηθείται από υπαλλήλους της Τράπεζας.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων έχει, μεταξύ άλλων, ως αποστολή:

- (α) να διασφαλίζει ότι η Τράπεζα έχει μια καλά καθορισμένη στρατηγική διαχείρισης και διάθεσης ανάληψης κινδύνων. Η διάθεση ανάληψης κινδύνων της Τράπεζας θα πρέπει να διαρθρώνεται μέσα από μια σειρά ποσοτικών και ποιοτικών θέσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών επιπέδων ανοχής (ανά χαρτοφυλάκιο, τομέα, γεωγραφική περιοχή, πιστοληπτική ικανότητα κλπ.)
- (β) να διασφαλίζει ότι καλύπτονται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων (περιλαμβανομένου του λειτουργικού κινδύνου) που συνδέονται με τη δραστηριότητα της Τράπεζας
- (γ) να διασφαλίζει ότι η διάθεση ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας είναι σαφέστατα γνωστοποιημένη σε όλη την Τράπεζα και αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία θεσπίζονται οι επιμέρους πολιτικές διαχείρισης κινδύνων και τα όρια κινδύνων σε επίπεδο Ομίλου, επιχειρησιακό και περιφερειακό.
- (δ) να διασφαλίζει τον ενοποιημένο έλεγχο διαχείρισης κινδύνων, την εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και τον απαιτούμενο συντονισμό στο επίπεδο της Τράπεζας και του Ομίλου της.

Εντός του 2016, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, προκειμένου να φέρει εις πέρας την αποστολή της, συνεδρίασε συνολικά δεκατρείς (13) φορές. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της Επιτροπής αποτυπώνεται στον Πίνακα της σελ.13 ανωτέρω.

Η Επιτροπή προέβη, μεταξύ άλλων, εντός του 2016:

- στην αξιολόγηση και εισήγηση προτάσεων αναθώρησης στο Διοικητικό Συμβούλιο σχετικά με τη Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαίου και το Πλαίσιο Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων
- στην αξιολόγηση με βάση την ετήσια έκθεση της Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των πολιτικών διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου και ιδίως της συμμόρφωσης προς τα καθορισμένα επίπεδα ανοχής κινδύνων,
- στην εποπτεία και τον έλεγχο της διαχείρισης των προβληματικών περιουσιακών στοιχείων, όπου συμπεριλαμβάνονται:
 - μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs & NPEs)
 - δάνεια υπό αναδιάρθρωση ή καθεστώς επαναδιαπραγμάτευσης
 - ανοίγματα που έχουν διαγραφεί για λογιστικούς σκοπούς, αλλά για τα οποία η Τράπεζα επιδιώκει ακόμα μερική ή πλήρη ανάκτηση,
- στην μηνιαία αξιολόγηση και εισήγηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο των αναφορών της Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου σχετικά με τους σημαντικότερους ανειλημμένους κινδύνους και τη συμμόρφωσή τους με τα εγκεκριμένα όρια διάθεσης ανάληψης κινδύνων, το περίγραμμα κινδύνων και ανοιγμάτων της Τράπεζας και του Ομίλου και παρείχε διαβεβαίωση για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους,

- στην αξιολόγηση και εισήγηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο των αναθεωρήσεων της Πιστωτικής Πολιτικής και της Πολιτικής Διαγραφών,
- στην αξιολόγηση και έγκριση των εισηγήσεων της Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου αναφορικά με το σχεδιασμό, την τεκμηρίωση, την περιοδική επαναξιολόγηση και την παρακολούθηση:
 - της εφαρμογής της Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας του Εσωτερικού Κεφαλαίου
 - της εφαρμογής της Εσωτερικής Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Ρευστότητας
 - του Σχεδίου Ανάκαμψης της Τράπεζας,
- στη διατύπωση γνώμης σχετικά με τις αποδοχές του CRO προκειμένου να ληφθεί σχετική απόφαση από την Επιτροπή Αποδοχών.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

3) Επιτροπή Αποδοχών

Η Επιτροπή Αποδοχών απαρτίζεται από τρία (3) έως έξι (6) μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τα οποία στην πλειοψηφία τους, περιλαμβανομένου του Προέδρου της, πρέπει να είναι ανεξάρτητα, κατά την έννοια του άρθρου 4 του ν.3016/2002 (ΦΕΚ Α' 110), όπως ισχύει. Η Επιτροπή Αποδοχών προεδρεύεται, σύμφωνα με τον Ν.3864/2010, από ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος που πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ.8 του εν λόγω Νόμου. Πρόεδρος της Επιτροπής Αποδοχών έχει οριστεί ο κ. Arne Berggren.

Τουλάχιστον ένα (1) μέλος της Επιτροπής πρέπει να έχει επαρκή εξειδίκευση στη διαχείριση κινδύνων και σε ελεγκτικά θέματα προκειμένου να διασφαλίζει την ευθυγράμμιση της Πολιτικής Αποδοχών με το προφίλ κινδύνου της Τράπεζας.

Στην Επιτροπή συμμετέχει με πλήρη δικαιώματα ψήφου ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης, παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Τα μέλη της Επιτροπής Αποδοχών δεν επιτρέπεται να κατέχουν παράλληλες θέσεις ή ιδιότητες ή να διενεργούν συναλλαγές που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ασυμβίβαστες με την αποστολή της Επιτροπής. Η συμμετοχή στην Επιτροπή Αποδοχών δεν αποκλείει τη δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλες επιτροπές του Δ.Σ.

Τα μέλη της Επιτροπής Αποδοχών ορίζονται, παύονται και αντικαθίστανται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Ο Γραμματέας της Επιτροπής ορίζεται από την Επιτροπή, η οποία έχει δικαίωμα να τον αντικαταστήσει οποτεδήποτε.

Κατά την 31/12/2016, η σύνθεση της Επιτροπής Αποδοχών είχε ως κατωτέρω:

Πρόεδρος	Berggren Arne, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλη	Ταμβακάκης Απόστολος, Α' Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Λεκκάκος Σταύρος, Β' Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος Blades Alexander, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ. Hexter David Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Στην Επιτροπή συμμετέχει, με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η κα Αικατερίνη Μπερίτση, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης, παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Κατά την ημερομηνία σύνταξης της παρούσας, η σύνθεση της Επιτροπής Αποδοχών έχει διαμορφωθεί, συνεπεία μεταβολών (παραιτήσεων/ αντικαταστάσεων κλπ μελών), ως κατωτέρω:

Πρόεδρος: Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλη: Enrico Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Alexander Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Σολομών Μπεράχας	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Στην Επιτροπή συμμετέχει με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η κα Αικατερίνη Μπερίτση, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Εκτελεστικός Γραμματέας: Γεωργίου Κωνσταντίνος, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής

Γραμματέας: Ζαπάνη Μαρία, Εταιρικός Γραμματέας

Η Επιτροπή Αποδοχών συνεδριάζει με πρόσκληση του Προέδρου της όσες φορές κρίνει απαραίτητο για επιτέλεση της αποστολής της, αλλά πάντως όχι λιγότερο από μία φορά σε κάθε ημερολογιακό έτος.

Προκειμένου να ληφθεί απόφαση από την Επιτροπή απαιτείται απαρτία τουλάχιστον δύο (2) μελών της. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων Μελών.

Για την υποβοήθηση του έργου της, η Επιτροπή Αποδοχών υποστηρίζεται από τις υπηρεσιακές Μονάδες της Τράπεζας (ιδίως τις Μονάδες Ανθρώπινου Δυναμικού και Εσωτερικού Ελέγχου) και δικαιούται να προσλαμβάνει εξωτερικούς συμβούλους και να καθορίζει τους όρους συνεργασίας μαζί τους. Η αμοιβή αυτών βαρύνει τον προϋπολογισμό της Διοίκησης.

Η Επιτροπή Αποδοχών συνεδρίασε τέσσερις (4) φορές εντός του 2016. Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της αποτυπώνεται στον Πίνακα της σελ. 13 ανωτέρω.

Η Επιτροπή Αποδοχών είναι αρμόδια για τη διαμόρφωση, έλεγχο εφαρμογής και περιοδική αναθεώρηση της Πολιτικής Αποδοχών της Τράπεζας σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2650/2012, λαμβανομένων υπ' όψιν και των διατάξεων των νόμων 3864/2010 και 4261/2014, ως ισχύουν.

Η Επιτροπή Αποδοχών, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, λαμβάνει υπόψη τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των μετόχων, των επενδυτών και άλλων εμπλεκόμενων μερών στην Τράπεζα καθώς και το δημόσιο συμφέρον, προσανατολίζεται δε στη μακροπρόθεσμα συνετή και χρηστή διαχείριση της Τράπεζας και την αποτροπή ή την ελαχιστοποίηση καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων που αποβαίνουν σε βάρος αυτής της διαχείρισης. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Αποδοχών αφορούν τόσο στην Τράπεζα Πειραιώς όσο και σε όσες θυγατρικές της περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Στο πλαίσιο εκπλήρωσης των καθηκόντων της, η Επιτροπή Αποδοχών προέβη, μεταξύ άλλων, εντός του 2016, στις κατωτέρω ενέργειες:

- επισκόπησε την Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας και παρείχε δήλωση ότι αυτή είναι σύμφωνα με τις διατάξεις των Νόμων 3864/2010, 4261/2014 και την ΠΔ/ΤΕ 2650/2012, ως ισχύουν.
- συνεργάστηκε με την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και ενέκρινε μετά από εισήγηση της τελευταίας τις αποδοχές του CRO
- διαμόρφωσε και εισηγήθηκε στο Δ.Σ. την πολιτική αποζημιώσεων και κάλυψης δαπανών για τα Μέλη ΔΣ και διαμόρφωσε την πρόταση του Δ.Σ. προς τη Γενική Συνέλευση των μετόχων σε σχέση με την ετήσια αμοιβή των μελών της Διοίκησης

ΔΗΛΩΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΠΟΔΟΧΩΝ: Σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της, η Επιτροπή Αποδοχών, παρείχε δήλωση κατά την από 21.02.2017 συνεδρίασή της ότι η Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας, η οποία αναθεωρήθηκε και εγκρίθηκε κατά την από 22.05.2015 συνεδρίαση της Επιτροπής Αποδοχών και την από 27.05.2015 συνεδρίαση του ΔΣ, είναι εναρμονισμένη με τις διατάξεις του Ν. 4261/2014 «Πρόσβαση στη δραστηριότητα και προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων», του Ν. 3864/2010 «Περί Ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», καθώς και την υπ' αριθμ. 2650/19.01.2012 Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Αποδοχών είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

4) Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ (στο εξής «η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων») αποτελείται από τρία (3) έως έξι (6) μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. μεταξύ των οποίων και ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η πλειοψηφία των μελών της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων, μεταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος, πρέπει να είναι ανεξάρτητα (εξαιρουμένου του Εκπροσώπου του ΤΧΣ). Η Επιτροπή προεδρεύεται υποχρεωτικά από ανεξάρτητο μη εκτελεστικό Μέλος που πληροί τα κριτήρια του άρθρου 10 παρ.8 στ. α) του Ν.3864/2010.

Επί του παρόντος, Πρόεδρος της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων έχει οριστεί ο κ. Berggren Arne, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων εξασφαλίζει ότι το Δ.Σ. διαθέτει, ως σύνολο, επαρκείς γνώσεις και εμπειρία τουλάχιστον για τις σημαντικότερες των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος, ούτως ώστε να έχει τη δυνατότητα άσκησης εποπτείας επί του συνόλου των λειτουργιών είτε άμεσα είτε μέσω των Επιτροπών που θεσμοθετούνται υποχρεωτικά ή κατά τη διακριτική ευχέρεια του πιστωτικού ιδρύματος με βάση την ως άνω ΠΔΤΕ 2577/2006.

Κατά την 31/12/2016, η σύνθεση της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων είχε ως εξής:

Πρόεδρος Berggren Arne, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Μέλη Ταμβακάκης Απόστολος, Α' Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος

Λεκκάκος Σταύρος, Β' Αντιπρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος

Blades Alexander, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Hexter David, Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Στην Επιτροπή συμμετέχει με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η κα Αικατερίνη Μπερίτση, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης, παρίσταται ο Παρατηρητής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Κατά την ημερομηνία σύστασης της παρούσας, η σύνθεση της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων είχε διαμορφωθεί, συνεπεία μεταβολών (παραιτήσεις/ αντικαταστάσεις κλπ Μελών), ως εξής:

Πρόεδρος:	Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλη:	Enrico Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	Alexander Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	Σολομών Μπεράχας	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Στην Επιτροπή συμμετέχει, με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η κα Αικατερίνη Μπερίτση, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης, παρίσταται ο Παρατηρητής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Εκτελεστικός Γραμματέας: Λιακόπουλος Γεώργιος, Νομικός Σύμβουλος Διοίκησης Ομίλου

Γραμματέας: Ζαπάντη Μαίρη, Εταιρικός Γραμματέας

Ο κύριος ρόλος της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων συνίσταται στο να εντοπίζει και να προτείνει προς έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο ή από τη Γενική Συνέλευση, υποψηφίους για τις κενές θέσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. Επιπλέον, η εν λόγω Επιτροπή αξιολογεί το συνδυασμό ευρύτητας γνώσεων ανά αντικείμενο, δεξιοτήτων και εμπειρίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Επίσης, προβαίνει στην περιγραφή των επιμέρους δεξιοτήτων και προσόντων που κατά την κρίση της απαιτούνται για την πλήρωση των θέσεων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και εκτιμά τον χρόνο που πρέπει να αφιερώνεται στην αντίστοιχη θέση. Επιπλέον, περιοδικά και τουλάχιστον ετησίως αξιολογεί τη δομή, το μέγεθος, τη σύνθεση και την απόδοση του Διοικητικού Συμβουλίου, των μελών και των Επιτροπών του και απευθύνει συστάσεις προς αυτό σχετικά με τυχόν αλλαγές που κρίνει σκόπιμες. Τέλος επανεξετάζει περιοδικά την πολιτική που εφαρμόζει το Διοικητικό Συμβούλιο για την επιλογή και το διορισμό ανώτερων διοικητικών στελεχών και απευθύνει συστάσεις προς αυτό.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, λαμβάνει υπόψη, σε διαρκή βάση και στο βαθμό που είναι δυνατό, την ανάγκη να διασφαλισθεί ότι κατά τη λήψη των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου δεν βαρύνει ουσιωδώς η βούληση ενός ατόμου ή μιας μικρής ομάδας κατά τρόπο που θίγει τα συμφέροντα της Τράπεζας ως συνόλου.

Η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων μπορεί να χρησιμοποιεί οποιοσδήποτε πόρους κρίνει κατάλληλους, περιλαμβανομένων των εξωτερικών συμβούλων, της παρέχεται δε η δέουσα χρηματοδότηση για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το 2016 υπήρξε ένα έτος διαρθρωτικών μεταβολών στη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας καθώς η σύνθεσή του μεταβλήθηκε σταδιακά ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες νομοθετικές και κανονιστικές απαιτήσεις αλλά και στις ανάγκες που δημιουργούν οι στρατηγικές και επιχειρηματικές επιλογές της Τράπεζας. Η συμβολή της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων σε αυτή τη διαδικασία υπήρξε καθοριστική, εξασφαλίζοντας μία ήπια προσαρμογή στις νέες απαιτήσεις.

Συγκεκριμένα, εντός του 2016, η Επιτροπή Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. συνεδρίασε συνολικά είκοσι έξι (26) φορές και προέβη, μεταξύ άλλων, στις ακόλουθες ενέργειες:

- ανέθεσε στο διεθνή συμβουλευτικό οίκο Egon Zehnder τη συνδρομή στην επιλογή υποψηφίων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, που προτάθηκαν στο Διοικητικό Συμβούλιο για την πλήρωση της θέσης του Διευθύνοντος Συμβούλου
- ανέθεσε στο διεθνή συμβουλευτικό οίκο Korn Ferry τη συνδρομή για επιλογή υποψηφίων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, που προτάθηκαν στο Διοικητικό Συμβούλιο για την πλήρωση θέσεων μη εκτελεστικών μελών του ΔΣ
- αναθεώρησε την Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφίων Μελών Δ.Σ. ενώ παράλληλα επεξεργάστηκε και πρότεινε προς έγκριση του Δ.Σ. Πολιτική Διαφοροποίησης Μελών Δ.Σ. στην οποία περιλαμβάνεται Πολιτική Ενίσχυσης του Μη επαρκώς εκπροσωπούμενου φύλου, καθώς και Πολιτική Αυτό-αξιολόγησης του Δ.Σ., των Μελών και των Επιτροπών του.
- προέβη στην αξιολόγηση και στην πρόταση προς το Δ.Σ. υποψηφίων μελών σε αντικατάσταση μελών που παραιτήθηκαν.

Η συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της αποτυπώνεται στον Πίνακα της σελ. 13 ανωτέρω.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφίων είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.piraeusbankgroup.com).

B) Επιτροπές Στρατηγικής Κατεύθυνσης

1) Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού είναι επιφορτισμένη κυρίως με την παρακολούθηση, την ανάλυση και την εισήγηση στο ΔΣ ή στη ΓΣ θεμάτων που αφορούν στρατηγικές επιλογές της Τράπεζας και του Ομίλου (π.χ. αυξήσεις ή μειώσεις κεφαλαίου, εξαγορές, συγχωνεύσεις, επενδύσεις ή ρευστοποιήσεις στρατηγικών συμμετοχών, στρατηγικές συνεργασίες κλπ) καθώς και τη χάραξη των αξόνων του Επιχειρηματικού Σχεδίου στο πλαίσιο των οποίων η Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου συντάσσει τον προϋπολογισμό. Σε περίπτωση κρίσης έχει αρμοδιότητες Επιτροπής Διαχείρισης Κρίσεων και έχει την εποπτεία και επίβλεψη των ενεργειών ανάκαμψης. Επίσης, έχει την αρμοδιότητα ενεργοποίησης και εφαρμογής του εκάστοτε ισχύοντος Σχεδίου Ανάκαμψης (Recovery Plan), που καταρτίζεται σύμφωνα με το άρθρο 66 Ν. 4261/2014 και την ΠΔ/ΤΕ 2648/19.01.2012, όπως εκάστοτε ισχύουν. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού αφορούν τόσο την Τράπεζα Πειραιώς όσο και τις θυγατρικές του Ομίλου.

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού συνεδριάζει μια φορά το μήνα, σε τόπο και ώρα και με την ημερήσια διάταξη που ορίζει ο Πρόεδρος αυτής και ανακοινώνεται από τη Γραμματέα στα μέλη.

Ο Πρόεδρος με απόφασή του μπορεί να συγκαλεί εκτάκτως την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού ή να μεταβάλλει την ημέρα ή τη συχνότητα των τακτικών συνεδριάσεων.

Κάθε Μέλος της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού έχει δικαίωμα να φέρει θέματα προς συζήτηση εντός του πλαισίου αρμοδιοτήτων του. Τα θέματα τίθενται υπόψη του Προέδρου της, ο οποίος τα περιλαμβάνει στην ημερήσια διάταξη επόμενων τακτικών ή έκτακτων συνεδριάσεων της Επιτροπής.

Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού μπορούν να παρίστανται, εκτός των μελών της, οι υπηρεσιακοί υπεύθυνοι διαφόρων θεμάτων που εισάγονται προς συζήτηση ή και άλλα στελέχη ή σύμβουλοι της Τράπεζας την παρουσία των οποίων επιθυμεί η Επιτροπή.

Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού τηρούνται πρακτικά, τα οποία επικυρώνονται από τον Πρόεδρο και τη Γραμματέα της Επιτροπής.

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού απαρτιζόταν από μέλη του Δ.Σ. της Τράπεζας και από ανώτατα διοικητικά στελέχη. Στην Επιτροπή συμμετέχει ο Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης, παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού αποφασίζει με απαρτία τουλάχιστον του ημίσεως των Μελών της και πλειοψηφία 2/3 των παρόντων μελών.

Κατά την 31/12/2016, η σύνθεση της Επιτροπής είχε ως εξής:

Πρόεδρος	Ταμβακάκης Απόστολος, Α΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Αντιπρόεδρος	Πουλόπουλος Γεώργιος, Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Μέλη	Λεγκάκος Σταύρος, Β΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Γεωργίου Κωνσταντίνος, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Κασελάκη Ευτυχία, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Μίλης Ηλίας, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Παπασπύρου Σπυρίδων, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Σγουροβασιλάκης Ιωάννης, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Αρβανίτης Αθανάσιος, Γενικός Διευθυντής Λαζαρίδου Πηνελόπη, Γενικός Διευθυντής Λοϊζίδης Κωνσταντίνος, Επικεφαλής Διεθνών Δραστηριοτήτων

Σε συνέχεια της διενεργηθείσας από τη Spencer Stuart αξιολόγησης του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας σύμφωνα με την παρ.5 του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, έγινε σύσταση στην Τράπεζα για την ενίσχυση της συμμετοχής μελών του Διοικητικού Συμβουλίου στην Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού κατά τρόπο ώστε αυτή να λειτουργεί πλέον ως Επιτροπή Διοικητικού Συμβουλίου. Η Τράπεζα έλαβε υπόψη της την ανωτέρω σύσταση και πλέον η σύνθεση της Επιτροπής κατά την ημερομηνία σύνταξης της παρούσας είχε ως εξής:

Πρόεδρος:	Γεώργιος Χαντζηνικολάου	Πρόεδρος Δ.Σ., Μη Εκτελεστικό Μέλος
Μέλη:	Arne Berggren	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ
	Karel De Boeck	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	Enrico Cucchiani	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	David Hexter	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
	Alex Blades	Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Στην Επιτροπή συμμετέχει με πλήρη δικαιώματα ψήφου, η κα Αικατερίνη Μπερίτση, Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επίσης παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Γραμματέας: Μαρία Ζαπάντη, Εταιρικός Γραμματέας, Εταιρική γραμματέας

Γ) Εκτελεστικές & Διοικητικές Επιτροπές**1) Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου**

Η Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου απαρτίζεται από ανώτατα διοικητικά στελέχη της Τράπεζας και προεδρεύεται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και εκτελεστικό μέλος Δ.Σ.

Κατά την 31/12/2016, η σύνθεση της Εκτελεστικής Επιτροπής είχε ως ακολούθως:

Πρόεδρος	Πουλόπουλος Γεώργιος, Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
Αντιπρόεδροι	Μίλης Ηλίας, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Παπασπύρου Σπυρίδων, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής
Μέλη	Γεωργίου Κωνσταντίνος, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Κασελάκη Ευτυχία, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Σγουροβασιλάκης Ιωάννης, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Αρβανίτης Αθανάσιος, Γενικός Διευθυντής Λαζαρίδου Πηνελόπη, Γενικός Διευθυντής Λοϊζίδης Κωνσταντίνος, Επικεφαλής Διεθνών Δραστηριοτήτων Μάντακας Γεώργιος, Chief Risk Officer Πασχάλης Κωνσταντίνος, Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής

Στην Επιτροπή παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee.

Κατά την ημερομηνία σύναξης της παρούσας, η σύνθεση της Επιτροπής έχει διαμορφωθεί ως εξής:

Πρόεδρος	Πουλόπουλος Γεώργιος, Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
Αντιπρόεδροι	Μίλης Ηλίας, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Παπασπύρου Σπυρίδων, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής
Μέλη	Γεωργίου Κωνσταντίνος, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Κασελάκη Ευτυχία, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Σγουροβασιλάκης Ιωάννης, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Αρβανίτης Αθανάσιος, Γενικός Διευθυντής Λαζαρίδου Πηνελόπη, Γενικός Διευθυντής Λοϊζίδης Κωνσταντίνος, Επικεφαλής Διεθνών Δραστηριοτήτων Μάντακας Γεώργιος, Chief Risk Officer Πασχάλης Κωνσταντίνος, Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής

Στην Επιτροπή παρίστανται οι Παρατηρητές του Monitoring Trustee.

Εκτελεστικός Γραμματέας: Λιακόπουλος Γεώργιος, Νομικός Σύμβουλος Διοίκησης Ομίλου

Γραμματέας: Σταμπουλέλλη Αικατερίνη, Manager

Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά κάθε δεύτερη Δευτέρα, με πρόσκληση του Προέδρου της και εκτάκτως όποτε συγκαλείται από τον Πρόεδρο αυτής. Η πρόσκληση καθορίζει την Ημερήσια Διάταξη, τον τόπο και το χρόνο συνεδρίασης.

Προκειμένου να ληφθεί απόφαση από την Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου απαιτείται απαρτία τουλάχιστον του 50% των μελών της με αυτοπρόσωπη παρουσία είτε στο χώρο συνεδρίασης της Επιτροπής είτε σε άλλο χώρο με χρήση τεχνολογιών διάσκεψης.

Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία 2/3 των παρόντων και εκπροσωπούμενων Μελών. Δεν επιτρέπεται η παρουσία, συμμετοχή και ψηφοφορία Μέλους της Επιτροπής κατά τη συζήτηση του θέματος για το οποίο έχει σύγκρουση συμφερόντων. Δεν εμπíπτουν στην παραπάνω απαγόρευση οι αποφάσεις που αφορούν καθορισμό πολιτικής, διαδικασιών, όρων ή κριτηρίων διαχείρισης κινδύνων ή άλλα θέματα γενικής εφαρμογής.

Η Επιτροπή δικαιούται να προσκαλεί στις συνεδριάσεις της και όσους, στελέχη, υπαλλήλους ή συμβούλους της Τράπεζας κρίνει σκόπιμο ή χρήσιμο.

Σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής τηρούνται πρακτικά, τα οποία υπογράφονται από τον Πρόεδρο, τον Εκτελεστικό Γραμματέα και το Γραμματέα της Επιτροπής.

Με εξουσιοδότηση από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς, η Εκτελεστική Επιτροπή Ομίλου έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες, τις οποίες μπορεί να εκχωρεί ή να αναθέτει σε Διοικητικές Επιτροπές, σε Μέλη της Επιτροπής ή σε στελέχη της Τράπεζας.

1. Παρακολουθεί την εφαρμογή του Επιχειρηματικού Σχεδίου (Business Plan) και του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης (Restructuring Plan) της Τράπεζας και του Ομίλου και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την επίτευξη των στόχων που περιλαμβάνονται εκεί. Στην πρώτη Συνεδρίαση της Επιτροπής στην έναρξη κάθε τριμήνου ο CFO του Ομίλου και ο Επικεφαλής του Επιχειρηματικού Σχεδιασμού παρουσιάζουν στην Επιτροπή αναφορά με την πρόοδο υλοποίησης τόσο του Business Plan, όσο και του Restructuring Plan και επισημαίνουν τυχόν σημεία τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής.
2. Χαράσσει τις κατευθύνσεις του Προϋπολογισμού και εισηγείται τον Ετήσιο Προϋπολογισμό στο Διοικητικό Συμβούλιο.
3. Στην αρχή εκάστου έτους ο Επικεφαλής κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας ή τομέα υποστήριξης παρουσιάζει στην Εκτελεστική Επιτροπή συνοπτικά το Business Plan των περιοχών ευθύνης του μαζί με συνοπτικά στοιχεία του προϋπολογισμού του και στο τέλος εκάστου εξαμήνου συνοπτικό απολογισμό υλοποίησής του.
4. Συγκροτεί Διοικητικές Επιτροπές και καθορίζει τη σύνθεση και τις αρμοδιότητές τους.
5. Εγκρίνει, συμπληρώνει ή τροποποιεί λογιστικές αρχές του Ομίλου μετά από εισήγηση της Δ/σης Οικονομικών Υπηρεσιών.
6. Αποφασίζει την πολιτική επιτοκίων και το πλαίσιο τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει η Τράπεζα.
7. Εγκρίνει την εισαγωγή νέων, καθώς και τη σημαντική διαφοροποίηση υφιστάμενων προϊόντων και υπηρεσιών της Τράπεζας καθώς και των προϊόντων ρυθμίσεων και καθορίζει την πολιτική τιμολόγησής τους πριν την έναρξη διάθεσής τους σε πελάτες.
8. Εγκρίνει τη στρατηγική Marketing και τις χορηγίες και παρακολουθεί την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητά τους.
Ο επικεφαλής του Marketing παρουσιάζει στην αρχή εκάστου έτους τη στρατηγική του Marketing της Τράπεζας, καθώς και σε κατάλληλο χρόνο τα αποτελέσματα των ποιοτικών ερευνών και των μετρήσεων ικανοποίησης των πελατών.
9. Εγκρίνει τη στρατηγική τεχνολογικών υποδομών του Ομίλου.

10. Εγκρίνει την έναρξη συνεργασιών σε τομείς ή κλάδους της οικονομίας, μετά από σχετική εισήγηση των επικεφαλής των αρμόδιων επιχειρηματικών μονάδων ή μονάδων υποστήριξης.
11. Παρακολουθεί και εποπτεύει την εφαρμογή των κανόνων και προγραμμάτων Εταιρικής Διακυβέρνησης και αποφασίζει τη λήψη μέτρων κανονιστικής συμμόρφωσης μετά από εισήγηση αρμοδίων Μονάδων ή Επιτροπών.
12. Εγκρίνει τα προγράμματα ανθρώπινου δυναμικού (εθελούσιας εξόδου, αμοιβών, ασφαλιστικών και λοιπών παροχών), στο πλαίσιο πάντοτε της εγκεκριμένης Πολιτικής Προσωπικού (ΠΔΤΕ 2650/2012) κατ' ανάθεση της σχετικής αρμοδιότητας του άρθρου 3 §2 Ν. 3016/2002 από το Διοικητικό Συμβούλιο.
13. Καθορίζει, εντός του εύρους των δικών της εγκριτικών ορίων, τα εγκριτικά όρια των Διοικητικών Επιτροπών και Στελεχών της Τράπεζας για θέματα που δεν άπτονται της έγκρισης πιστοδοτήσεων.
14. Ενημερώνει μέσω του Προέδρου της το Διοικητικό Συμβούλιο, σε τριμηνιαία τουλάχιστον βάση, ότι η λειτουργία της Επιτροπής είναι σύμφωνη με την επιχειρησιακή στρατηγική και τη στρατηγική κινδύνων της Τράπεζας.
Οι αρμοδιότητες της Εκτελεστικής Επιτροπής Ομίλου αφορούν τόσο την Τράπεζα Πειραιώς όσο και τις ενοποιούμενες θυγατρικές.

3. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου (ΣΕΕ)

Το ΣΕΕ αποτελεί σύνολο λεπτομερώς καταγεγραμμένων ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτουν σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή της και συντελούν στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της.

Ο Όμιλος παρακολουθεί συστηματικά την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, υλοποιεί άμεσα ενέργειες που ενδεχομένως απαιτούνται για τη διαρκή αντιμετώπιση και μείωση του λειτουργικού Κινδύνου ενώ παράλληλα μεριμνά για την ανάπτυξη και τη συνεχή αναβάθμιση του ΣΕΕ, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ομίλου. Ο Όμιλος ελέγχει με κατάλληλους μηχανισμούς έγκαιρης προειδοποίησης, τη συνεπή εφαρμογή του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου στις Μονάδες, καθώς και την πλήρη συμμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων με τις αρχές και τους στόχους του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Η θέσπιση του ΣΕΕ αποσκοπεί ιδίως:

- στη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής της Τράπεζας και του Ομίλου με αποτελεσματική χρήση των εκάστοτε διαθέσιμων πόρων
- στην αναγνώριση και διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων ή δυνητικών κινδύνων
- στη διασφάλιση της πληρότητας και αξιοπιστίας των στοιχείων, τα οποία είναι απαραίτητα για τη σύνταξη αξιόπιστων χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και εν γένει για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης της Τράπεζας
- στη διεξαγωγή περιοδικών ή και έκτακτων ελέγχων από τις αρμόδιες μονάδες του Τομέα Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου για τη διαπίστωση της συνεπούς εφαρμογής των προβλεπομένων κανόνων και διαδικασιών από όλες τις υπηρεσιακές μονάδες της Τράπεζας

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας υποστηρίζεται, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, από ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής Πληροφόρησης (MIS – Management Information System) και επικοινωνίας, καθώς και μηχανισμούς, οι οποίοι αλληλοσυμπληρώνονται και αποτελούν ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου τόσο της οργανωτικής δομής και των δραστηριοτήτων της Τράπεζας.

Υπεύθυνοι για την τήρηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου είναι οι:

- Εσωτερικός Ελεγκτής
- Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee)
- Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου (Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου)

Τα μέλη του Δ.Σ. αξιολογούν την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του Συστήματος σε ετήσια βάση και χαράζουν τη στρατηγική για τη βελτίωσή του με βάση σχετική έκθεση που τους υποβάλλει η Διοίκηση της Τράπεζας και τις επ' αυτής παρατηρήσεις της Επιτροπής Ελέγχου. Η αξιολόγηση της επάρκειας του Συστήματος σε επίπεδο Τράπεζας και επίπεδο Ομίλου ανατίθεται περιοδικά και τουλάχιστον ανά τριετία, ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής Ελέγχου, σε τρίτους, πλην των τακτικών, ορκωτούς ελεγκτές λογιστές. Η σχετική έκθεση αξιολόγησης γνωστοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος εντός του πρώτου εξαμήνου του έτους μετά από τη λήξη της τριετίας.

Εσωτερικός Ελεγκτής

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής, ως όργανο εσωτερικού ελέγχου που προβλέπεται από τις διατάξεις του Ν. 3016/2002 «Για την Εταιρική Διακυβέρνηση», είναι κατά την άσκηση των καθηκόντων του ανεξάρτητος, δεν υπάγεται ιεραρχικά σε καμία υπηρεσιακή μονάδα της Τράπεζας και εποπτεύεται από ένα έως τρία μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. που ορίζονται από το Δ.Σ. και συμμετέχουν στην Επιτροπή Ελέγχου. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής ορίζεται από το Δ.Σ. και δεν μπορεί να είναι μέλος του Δ.Σ. της Τράπεζας ή διευθυντικό στέλεχος ή συγγενής με μέλος του Δ.Σ. ή διευθυντικό στέλεχος μέχρι και δευτέρου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας. Τα αυτά ισχύουν επί τυχόν πλειονότητας εσωτερικών ελεγκτών. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής εποπτεύει την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου (Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου).

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής κατά την άσκηση των καθηκόντων του δικαιούται να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου, αρχείου, τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της Τράπεζας και να έχει πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της. Για τη διευκόλυνση του έργου του Εσωτερικού Ελεγκτή, τα μέλη του Δ.Σ. οφείλουν να συνεργάζονται και να του παρέχουν κάθε αναγκαία πληροφορία, η δε διοίκηση της Τράπεζας οφείλει να του παρέχει κάθε απαραίτητο προς τούτο μέσο.

4. Κανονιστική Συμμόρφωση

Η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου (Group Compliance Division) συγκροτήθηκε στο πλαίσιο εφαρμογής των κανόνων του εποπτικού πλαισίου ΒΑΣΙΛΕΙΑ II και των διατάξεων της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006 ως διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα, η οποία είναι επιφορτισμένη με την υλοποίηση της πολιτικής που θεσπίζει το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για τη συμμόρφωσή της προς το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο. Η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου αναφέρεται στο Δ.Σ. μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, έχει δυνατότητα απρόσκοπτης πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την εκπλήρωση των καθηκόντων της, και διευθύνεται από επιλεγμένο πρόσωπο (Chief Compliance Officer) με επαρκείς γνώσεις των τραπεζικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων.

Οι κύριες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου είναι οι εξής:

- Θεσπίζει και εφαρμόζει κατάλληλες διαδικασίες και εκπονεί σχετικό ετήσιο Πρόγραμμα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, με στόχο να επιτυγχάνεται η έγκαιρη και διαρκής συμμόρφωση της Τράπεζας και του Ομίλου προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τις διατάξεις της Πολιτικής Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου, την

οποία έχει θεσπίσει η Τράπεζα, και να υφίσταται ανά πάσα στιγμή πλήρης εικόνα για το βαθμό επίτευξης του στόχου αυτού.

- Εξασφαλίζει ότι η Τράπεζα Πειραιώς και ο Όμιλός της συμμορφώνονται με το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο ρυθμίζει την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Για το σκοπό αυτό, ελέγχει τη συμμόρφωση των οργανωτικών μονάδων της Τράπεζας με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ως άνω πλαίσιο, καθώς και από την Πολιτική Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου την οποία έχει θεσπίσει η Τράπεζα, και δομεί κατάλληλο περιβάλλον για τον έγκαιρο εντοπισμό, αποτροπή, διερεύνηση και αναφορά παρόμοιων προσπαθειών.
- Ενημερώνει τη Διοίκηση της Τράπεζας και το Διοικητικό Συμβούλιο, διά των ετήσιων αναφορών της, για θέματα κανονιστικής συμμόρφωσης, και, ιδίως, για κάθε διαπιστωθείσα σημαντική παράβαση του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου ή για τυχόν σημαντικές ελλείψεις στην τήρηση των υποχρεώσεων που αυτό επιβάλλει.
- Σε περίπτωση τροποποιήσεων του εκάστοτε ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου παρέχει, με τη συνδρομή των νομικών υπηρεσιών της Τράπεζας ή και των κατά τόπους νομικών συμβούλων των θυγατρικών εξωτερικού, σχετικές οδηγίες για την αντίστοιχη προσαρμογή των εσωτερικών διαδικασιών και του εσωτερικού κανονιστικού πλαισίου που εφαρμόζονται από τις υπηρεσιακές μονάδες της Τράπεζας, καθώς και από τα καταστήματα και τις θυγατρικές εταιρείες εσωτερικού και εξωτερικού κατά περίπτωση.
- Διασφαλίζει, με κατάλληλες διαδικασίες, την τήρηση των προθεσμιών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και παρέχει για το σκοπό αυτό σχετική έγγραφη διαβεβαίωση προς το Διοικητικό Συμβούλιο μέσω των ετήσιων αναφορών της.
- Διασφαλίζει τη διαρκή ενημέρωση των υπαλλήλων για τις εξελίξεις στο σχετικό με τις αρμοδιότητές τους ρυθμιστικό πλαίσιο, με τη θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών, ενημερωτικών σημειωμάτων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε συνεργασία με την αρμόδια μονάδα του Τομέα Ανθρώπινου Δυναμικού Ομίλου.
- Συντονίζει το έργο των υπευθύνων κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance officers) των εταιρειών του Ομίλου, ώστε όλες οι εταιρείες του Ομίλου να συμμορφώνονται πλήρως προς τις εφαρμοστέες εκάστοτε διατάξεις και προς τις διατάξεις του Ν. 2656/1998 για καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές.
- Υποβάλλει στην Τράπεζα της Ελλάδος μέχρι τη λήξη του πρώτου ημερολογιακού εξαμήνου κάθε έτους έκθεση επί των θεμάτων αρμοδιότητάς της.

5. Διαχείριση κινδύνων

Η Τράπεζα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων, σε ατομικό και επίπεδο Ομίλου, με γνώμονα τη διατήρηση της σταθερότητας και συνέχειας των εργασιών της. Στο πλαίσιο αυτό, τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας μεριμνούν για την καταγραφή και τακτική επαναξιολόγηση της Επιχειρησιακής Στρατηγικής της αναφορικά με την ανάληψη, παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων και τη διάκριση των συναλλαγών και πελατών κατά επίπεδο κινδύνου, τον καθορισμό των εκάστοτε αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου συνολικά για κάθε είδους κινδύνου και την περαιτέρω εξειδίκευση καθενός εκ των ως άνω ορίων, καθώς και τη θέσπιση ορίων παύσης ζημιογόνων δραστηριοτήτων ή άλλων διορθωτικών ενεργειών.

Η Τράπεζα μεριμνά, επίσης, για τη θέσπιση αξιόπιστων, αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων πολιτικών και διαδικασιών για την αξιολόγηση και διατήρηση σε διαρκή βάση του ύψους, της σύνθεσης και της κατανομής των ιδίων κεφαλαίων, τα οποία κρίνονται εκάστοτε από τη Διοίκηση της Τράπεζας κατάλληλα για την κάλυψη της φύσης και του επιπέδου των κινδύνων που αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει η Τράπεζα. Οι ως άνω πολιτικές και διαδικασίες υπόκεινται σε τακτική εσωτερική επανεξέταση και αξιολόγηση από τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, με στόχο να διασφαλίζεται ότι αυτές

παραμένουν πλήρεις, επαρκείς και ανάλογες με τη φύση, την έκταση και την πολυπλοκότητα των εκάστοτε δραστηριοτήτων της Τράπεζας.

Στη διαδικασία του σχεδιασμού, της παρακολούθησης και της διαχείρισης κινδύνων, καθώς και της αξιολόγησης της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος και τη μορφή των αναλαμβανόμενων κινδύνων εμπλέκονται οι ακόλουθες Οργανωτικές Μονάδες:

- Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, στην οποία ανατίθενται από το Διοικητικό Συμβούλιο αρμοδιότητες σχετικές με τη διαχείριση κινδύνων κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/2006, ούτως ώστε να καλύπτονται αποτελεσματικά για όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας όλες οι μορφές κινδύνων και να διασφαλίζεται ο ενοποιημένος έλεγχός τους, η εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και ο απαιτούμενος συντονισμός σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου.
- Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, ο οποίος είναι υπεύθυνος για το σχεδιασμό, την εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής της Τράπεζας σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, η οποία καλύπτει όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας για όλες τις μορφές κινδύνων.
- Ο Τομέας Πίστης Ομίλου, ο οποίος συνιστά την δευτερογενή αξιολόγηση της ανάληψης του πιστωτικού κινδύνου κατά την εγκριτική διαδικασία (δεύτερη γραμμή άμυνας) και είναι αρμόδιος για την κατάρτιση και την συντήρηση της Πιστωτικής Πολιτικής.
- Η Επιτροπή Διαχείρισης Στοιχείων Ενεργητικού-Παθητικού (ALCO)

Η Επιτροπή Διαχείρισης Στοιχείων Ενεργητικού – Παθητικού (ALCO) είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση της στρατηγικής ανάπτυξης των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του Ομίλου, ανάλογα με τα εκάστοτε ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα και τις εξελίξεις του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, με στόχο τη διασφάλιση της υψηλής ανταγωνιστικότητας και αποδοτικότητας, με παράλληλη διατήρηση των αναλαμβανόμενων επιχειρηματικών κινδύνων σε προκαθορισμένα όρια. Η Επιτροπή είναι εννεαμελής, με Πρόεδρο τον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας. Μέλη της Επιτροπής είναι ένας εκ των Αντιπροέδρων του Δ.Σ. Ανώτεροι Γενικοί Διευθυντές, Γενικοί Διευθυντές, καθώς και άλλα στελέχη της Ανώτατης Διοίκησης της Τράπεζας. Η Επιτροπή επικουρείται από Εκτελεστικό Γραμματέα. Η Επιτροπή συνεδριάζει σε μηνιαία βάση και κύριες αρμοδιότητές της Επιτροπής είναι η υλοποίηση της στρατηγικής της Τράπεζας στην ανάπτυξη στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, η διαχείριση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού με παράλληλη άσκηση τιμολογιακής πολιτικής σε προϊόντα και υπηρεσίες, η έγκριση για την εισαγωγή νέων καταθετικών ή δανειακών προϊόντων, η παρακολούθηση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με τους κινδύνους, η εξέταση των σεναρίων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων κρίσης και η λήψη αποφάσεων για τη διατήρηση της διαθέσιμης ρευστότητας του Ομίλου σε αποδεκτά επίπεδα.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου είναι διοικητικά ανεξάρτητη Μονάδα σε σχέση με Μονάδες της Τράπεζας, οι οποίες έχουν εκτελεστικές αρμοδιότητες ή αρμοδιότητες για την πραγματοποίηση και λογιστικοποίηση συναλλαγών και επιτελεί τις αρμοδιότητες της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων κατά τις διατάξεις της Π.Δ.Τ.Ε. 2577/9.3.2006, καθώς και της Μονάδας Ελέγχου Πιστωτικού Κινδύνου κατά τις διατάξεις της Π.Δ.Τ.Ε. 2589/20.8.2007 και Π.Δ.Τ.Ε. 2594/20.8.2007 αντίστοιχα, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν. Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου εποπτεύεται από τον Chief Risk Officer Ομίλου ο οποίος αναφέρεται για τα θέματα της αρμοδιότητάς του στη Διοίκηση και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, ή / και μέσω αυτής στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων, υπόκειται στον έλεγχο του Τομέα Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της, τα αρμόδια στελέχη του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου έχουν πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες της Τράπεζας, καθώς και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου της, τα οποία είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

Ο Επικεφαλής του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, και η τοποθέτησή του, καθώς και η τυχόν αντικατάστασή του γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του ΤΔΚ εντάσσεται και η διενέργεια αποτίμησης ενεργητικού παθητικού για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων και για τα ακόλουθα:

- επικύρωση των πολιτικών, διαδικασιών και μεθοδολογιών (π.χ. mark-to-market mark-to-model κλπ) που χρησιμοποιούνται για την αποτίμησή τους
- έλεγχος της καταλληλότητας των τιμών που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία αποτίμησης
- παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της αποτίμησης και αναφορά των αποκλίσεων στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων

Πληροφορικά στοιχεία της Οδηγίας 2004/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Τα πληροφοριακά στοιχεία της Οδηγίας 2004/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που απαιτούνται δυνάμει του στοιχείου δ) της παρ.1 του άρθρου 43ββ του Κ.Ν.2190/1920, περιλαμβάνονται στην Επεξηγηματική Έκθεση προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων που αποτελεί ειδικό τμήμα της Ετήσιας Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.

Γεώργιος Χαντζηνικολάου

Πρόεδρος Δ.Σ.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΠΟΔΟΧΩΝ

Σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της Επιτροπής Αποδοχών, δηλώνουμε ότι η Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας, η οποία αναθεωρήθηκε και εγκρίθηκε κατά την από 22.05.2015 συνεδρίαση της Επιτροπής Αποδοχών και την από 27.05.2015 Συνεδρίαση του ΔΣ, είναι εναρμονισμένη με τις διατάξεις του Ν. 4261/2014 «Πρόσβαση στη δραστηριότητα και προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων», του Ν. 3864/2010 «Περί Ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», καθώς και την υπ' αριθμ. 2650/19.01.2012 Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4 ΠΑΡ. 2 ΤΟΥ Ν. 3556/2007

Εξ' όσων γνωρίζουμε, οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις 2016, οι οποίες καταρτίστηκαν σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα, απεικονίζουν κατά τρόπο αληθή τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, την καθαρή θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως της Τράπεζας Πειραιώς, καθώς και των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο. Επίσης η ετήσια έκθεση 2016 του Διοικητικού Συμβουλίου απεικονίζει κατά τρόπο αληθή την εξέλιξη, τις επιδόσεις και τη θέση της Τράπεζας Πειραιώς καθώς και των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των κυριότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων που αντιμετωπίζουν.

Γεώργιος Π. Χατζηνικολάου

Ιάκωβος Γ. Γεωργιάνας

Γεώργιος Ι. Πουλόπουλος

Πρόεδρος του Δ.Σ.

Α' Αντιπρόεδρος Δ.Σ.

Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΤΗΣΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Η Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2016, στην οποία περιλαμβάνονται:

- Η Έκθεση Διοικητικού Συμβουλίου έτους 2016
- Οι Εναλλακτικοί Δείκτες Μέτρησης Απόδοσης (ΕΔΜΑ) σε επίπεδο Ομίλου
- Η Επεξηγηματική Έκθεση
- Η Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης
- Η Δήλωση Επιτροπής Αποδοχών
- Η Δήλωση του άρθρου 4 παρ.2 του Ν. 3556/ 2007
- Η Έκθεση Ελέγχου Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή
- Οι Ενοποιημένες Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις τις 31^{ης} Δεκεμβρίου 2016
- Οι Ατομικές Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις τις 31^{ης} Δεκεμβρίου 2016
- Οι Πληροφορίες βάσει του άρθρου 6 του Ν. 4374/ 2016

είναι αναρτημένη στο διαδίκτυο στη διεύθυνση <http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/financials/financial-statements>

Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Προς τους Μετόχους της Εταιρείας «Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.»

Έκθεση Ελέγχου επί των Εταιρικών και Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Ελέγξαμε τις συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Εταιρείας «Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.», οι οποίες αποτελούνται από την εταιρική και ενοποιημένη κατάσταση οικονομικής θέσης της 31ης Δεκεμβρίου 2016, τις εταιρικές και ενοποιημένες καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσεως και συγκεντρωτικού συνολικού εισοδήματος, μεταβολών ιδίων κεφαλαίων και ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών και μεθόδων και λοιπές επεξηγηματικές πληροφορίες.

Ευθύνη της Διοίκησης για τις Εταιρικές και Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις

Η διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση αυτών των εταιρικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για εκείνες τις εσωτερικές δικλίδες που η διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση χρηματοοικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδη ανακρίβεια, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Ευθύνη του Ελεγκτή

Η δική μας ευθύνη είναι να εκφράσουμε γνώμη επί αυτών των εταιρικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων με βάση τον έλεγχό μας. Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία (ΦΕΚ/Β' /2848/23.10.2012). Τα πρότυπα αυτά απαιτούν να συμμορφωνόμαστε με κανόνες δεοντολογίας, καθώς και να σχεδιάζουμε και διενεργούμε τον έλεγχο με σκοπό την απόκτηση εύλογης διασφάλισης για το εάν οι εταιρικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη ανακρίβεια.

Ο έλεγχος περιλαμβάνει τη διενέργεια διαδικασιών για την απόκτηση ελεγκτικών τεκμηρίων, σχετικά με τα ποσά και τις γνωστοποιήσεις στις εταιρικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Οι επιλεγόμενες διαδικασίες βασίζονται στην κρίση του ελεγκτή περιλαμβανομένης της εκτίμησης των κινδύνων ουσιώδους ανακρίβειας των εταιρικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος. Κατά τη διενέργεια αυτών των εκτιμήσεων κινδύνου, ο ελεγκτής εξετάζει τις εσωτερικές δικλίδες που σχετίζονται με την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των εταιρικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρείας, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την έκφραση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων της εταιρείας. Ο έλεγχος περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση της καταλληλότητας των λογιστικών αρχών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και του εύλογου των εκτιμήσεων που έγιναν από τη διοίκηση, καθώς και αξιολόγηση της συνολικής παρουσίασης των εταιρικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε συγκεντρώσει είναι επαρκή και κατάλληλα για τη θεμελίωση της ελεγκτικής μας γνώμης.

*ΠΡΑΙΣΙΟΥΓΩΤΕΡΧΑΟΥΣΚΟΥΠΕΡΣ Ανώνυμη Ελεγκτική Εταιρεία, Λεωφ. Κηφισίας 268, 15232 Χαλάνδρι
Τηλ: +30 210 6874400, Φ: +30 210 6874444, www.pwc.gr*

*Λεωφ. Κηφισίας 260 & Κόδρου, 15232 Χαλάνδρι, Τ: +30 210 6874400, Φ: +30 210 6874444
Εθνικής Αντίστασης 17, 55134 Θεσσαλονίκη, Τ: +30 2310 488880, Φ: +30 2310 459487*

Γνώμη

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την οικονομική θέση της Εταιρείας «Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.» και των θυγατρικών αυτής κατά την 31η Δεκεμβρίου 2016, τη χρηματοοικονομική τους επίδοση και τις ταμειακές τους ροές για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Έμφαση Θέματος

Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 2.1 των εταιρικών και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, όπου γίνεται αναφορά στις ουσιώδεις αβεβαιότητες που απορρέουν από τις υφιστάμενες οικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα και τις τρέχουσες εξελίξεις οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Έκθεση επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και της Δήλωσης Εταιρικής Διακυβέρνησης που περιλαμβάνεται στην έκθεση αυτή, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 2 (μέρος Β) του Ν. 4336/2015, σημειώνουμε ότι:

α) Στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνεται δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης, η οποία παρέχει τα πληροφοριακά στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 43ββ του Κωδ. Ν. 2190/1920.

β) Κατά τη γνώμη μας η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις των άρθρων 43α και 107Α και της παραγράφου 1 (περιπτώσεις γ' και δ') του άρθρου 43ββ του Κωδ. Ν. 2190/1920 και το περιεχόμενο αυτής αντιστοιχεί με τις συνημμένες εταιρικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της χρήσης που έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2016.

γ) Με βάση τη γνώση που αποκτήσαμε κατά το έλεγχό μας, για την Εταιρεία «Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.» και το περιβάλλον της, δεν έχουμε εντοπίσει ουσιώδεις ανακρίβειες στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού της Συμβουλίου.

Αθήνα, 31 Μαρτίου 2017

Η Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής

ΠράξιμουωτερχαουςΚούπερς
Ανώνυμη Ελεγκτική Εταιρεία
Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές
Λ. Κηφισίας 268
152 32 Χαλάνδρι
ΑΜ ΣΟΕΛ 113

Δέσποινα Μαρίνου
ΑΜ ΣΟΕΛ 17681

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΟΜΙΛΟΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2016

Βάσει των Διεθνών Προτύπων
Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Οι συνημμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. την 30^η Μαρτίου 2017 και έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο στη διεύθυνση www.piraeusbankgroup.com

Πίνακας Περιεχομένων των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

	Σελίδα
Καταστάσεις	
Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2
Ενοποιημένη Κατάσταση Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος	3
Ενοποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Θέσης	4
Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών στα Ίδια Κεφάλαια	5
Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών	6
Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων	
1 Γενικές πληροφορίες για τον Όμιλο	7
2 Γενικές λογιστικές αρχές του Ομίλου	7
2.1 Βάση κατάρτισης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων	7
2.2 Ενοποίηση	17
2.3 Ξένα νομίσματα	20
2.4 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων	21
2.5 Αναγνώριση του αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας (deferred day one profit and loss)	24
2.6 Έσοδα και έξοδα τόκων	24
2.7 Έσοδα και έξοδα προμηθειών	25
2.8 Έσοδα από μερίσματα	25
2.9 Χρηματοπιστωτικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων	25
2.10 Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων & δανεισμός χρεογράφων	26
2.11 Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο	26
2.12 Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων	28
2.13 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	29
2.14 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	31
2.15 Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	31
2.16 Άυλα στοιχεία ενεργητικού	32
2.17 Ενσώματα πάγια στοιχεία	34
2.18 Επενδύσεις σε ακίνητα	35
2.19 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού και διακοπτόμενες δραστηριότητες	36
2.20 Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	37
2.21 Μισθώσεις	37
2.22 Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα	38
2.23 Προβλέψεις	39
2.24 Συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων	39
2.25 Παροχές σε εργαζομένους	40
2.26 Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενοι φόροι	41
2.27 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους, υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια	42
2.28 Λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος	42

Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων		Σελίδα
2.29	Τιτλοποιήσεις	42
2.30	Μετοχικό κεφάλαιο και ίδιες μετοχές	42
2.31	Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών	43
2.32	Σύνταξη οικονομικών αναφορών ανά τομέα δραστηριότητας	43
2.33	Συμφηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων	43
2.34	Συγκριτικά στοιχεία και στρογγυλοποιήσεις	44
3	Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων	45
3.1	Πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου	46
3.2	Διαχείριση πιστωτικών κινδύνων	59
3.3	Πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	71
3.4	Ρυθμίσεις δανείων	74
3.5	Χρεωστικοί τίτλοι και άλλα αξιόγραφα	77
3.6	Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο	78
3.7	Συμφηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	80
3.8	Κίνδυνος αγοράς	82
3.9	Κίνδυνος συναλλάγματος	83
3.10	Κίνδυνος επιτοκίου	85
3.11	Κίνδυνος ρευστότητας	88
3.12	Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	92
3.13	Εύλογες αξίες στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	93
3.14	Υπηρεσίες θεματοφυλακής	98
3.15	Κεφαλαιακή επάρκεια	99
3.16	Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση απαιτήσεων (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου	101
4	Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	103
5	Ανάλυση κατά τομέα	107
6	Καθαρά έντοκα έσοδα	110
7	Καθαρά έσοδα προμηθειών	111
8	Έσοδα από μερίσματα	111
9	Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	111
10	Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	112
11	Λοιπά αποτελέσματα	112
12	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	113
13	Έξοδα διοίκησης	113
14	Αποτελέσματα και στοιχεία ισολογισμού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	114
15	Φόρος εισοδήματος	115
16	Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή	118
17	Ανάλυση λοιπών συνολικών εσόδων	119
18	Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	120

Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων		Σελίδα
19	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	120
20	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	121
21	Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	122
22	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	122
23	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	123
24	Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	125
25	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	127
26	Επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες	128
27	Άυλα στοιχεία ενεργητικού	145
28	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	146
29	Επενδύσεις σε ακίνητα	148
30	Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	149
31	Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	149
32	Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	150
33	Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	151
34	Υποχρεώσεις προς πελάτες	151
35	Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	152
36	Λοιπές υποχρεώσεις	153
37	Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	154
38	Αναβαλλόμενοι φόροι	155
39	Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	158
40	Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις	163
41	Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	164
42	Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	166
43	Μέρισμα ανά μετοχή	167
44	Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα	168
45	Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	168
46	Μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	171
47	Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή	177
48	Αναμόρφωση χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικής χρήσης	177
49	Γνωστοποιήσεις του Νόμου 4151/2013	178
50	Γνωστοποιήσεις του Νόμου 4261/2014	178
51	Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	180

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	6	2.542.779	2.967.477
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	6	(732.066)	(1.090.257)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ		1.810.713	1.877.220
Έσοδα προμηθειών	7	370.582	345.167
Έξοδα προμηθειών	7	(44.840)	(39.509)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ		325.742	305.659
Έσοδα από μερίσματα	8	8.792	8.200
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	9	(1.704)	71.362
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	10	163.687	38.068
Λοιπά αποτελέσματα	11	58.821	92.599
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		2.366.052	2.393.107
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	12	(627.511)	(771.908)
Έξοδα διοίκησης	13	(583.945)	(588.995)
Αποσβέσεις	27, 28	(110.611)	(111.778)
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ		(1.322.067)	(1.472.681)
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ		1.043.985	920.426
Απομείωση αξίας δανείων	23	(1.014.620)	(3.486.807)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	31	(119.681)	(157.515)
Απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους		(5.118)	-
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	26, 42	(28.125)	(27.180)
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	27, 28	(15.259)	(120.299)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	30	(1.646)	(9.342)
Λοιπές προβλέψεις	37	(9.148)	(36.470)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	26	(18.169)	(12.766)
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		(167.781)	(2.929.953)
Φόρος εισοδήματος	15	158.966	1.068.562
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		(8.816)	(1.861.390)
Κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	14	(31.327)	(34.606)
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ		(40.143)	(1.895.996)
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		(3.664)	(1.858.220)
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(5.151)	(3.170)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		(31.322)	(34.628)
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στα δικαιώματα μειοψηφίας		(5)	22
Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής (σε €):			
Από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά και Προσαρμοσμένα	16	(0,0004)	(0,8369)
Από διακοπτόμενες δραστηριότητες			
- Βασικά και Προσαρμοσμένα	16	(0,0036)	(0,0156)

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) μετά φόρων (Α)		(8.816)	(1.861.390)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	17	(29.966)	78.662
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	17	(16.448)	(11.784)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	17	(18.463)	25.282
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)	17	(64.877)	92.160
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Α)+(Β)		(73.692)	(1.769.231)
- Αναλογούνται στους ιδιοκτήτες μητρικής		(68.577)	(1.770.526)
- Αναλογούνται στα δικαιώματα μειοψηφίας		(5.115)	1.295
ΔΙΑΚΟΠΤΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδη/ (ζημίες) μετά φόρων (Γ)		(31.327)	(34.606)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	17	(21.681)	3.520
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	17	(2)	(10.800)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	17	67	2.076
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Δ)	17	(21.616)	(5.204)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Γ)+(Δ)		(52.943)	(39.810)
- Αναλογούνται στους ιδιοκτήτες μητρικής		(52.938)	(35.478)
- Αναλογούνται στα δικαιώματα μειοψηφίας		(5)	(4.332)

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	18	3.071.788	3.644.821
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	19	118.859	179.523
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες			
μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	21	193.861	240.398
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	20	445.645	437.678
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	22	30.005	641
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	23	49.707.608	50.591.193
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	24	2.740.246	2.739.687
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	25	13.246.257	16.985.336
Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα	24	6.634	182
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	30	2.494	34.089
Επενδύσεις σε ακίνητα	29	1.208.647	1.035.911
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	26	232.637	297.738
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	28	1.498.411	1.474.160
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	27	281.965	274.159
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	38	5.318.348	5.074.769
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	31	3.394.568	3.329.277
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	14	2.562	1.594.414
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		81.500.534	87.933.978
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	32	27.020.940	34.490.583
Υποχρεώσεις προς πελάτες	34	42.364.829	39.357.642
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	33	-	2.499
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	20	461.676	445.819
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	35	69.515	102.314
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		44.582	51.737
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	38	47.061	31.499
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	39	196.634	192.780
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	37	67.211	182.500
Λοιπές υποχρεώσεις	36	1.402.867	1.571.196
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	14	1.483	1.484.883
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		71.676.796	77.913.452
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές)	41	2.619.955	2.619.955
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	41	13.074.688	13.074.688
Υπό αίτηση μετατρέψιμες ομολογίες	41	2.040.000	2.040.000
Μείον: Ίδιες μετοχές	41	(842)	(460)
Λοιπά αποθεματικά	42	(65.845)	14.096
Αποτελέσματα εις νέον	42	(8.004.333)	(7.840.635)
Ίδια Κεφάλαια αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής		9.663.623	9.907.644
Δικαιώματα μειοψηφίας		160.115	112.882
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		9.823.738	10.020.526
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		81.500.534	87.933.978

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	Σημείωση	Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής					Αποτελέσματα εις νέον	Αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής	Δικαιώματα μειοψηφίας	ΣΥΝΟΛΟ
		Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Ίδιες Μετοχές	Λοιπά Αποθεματικά				
Υπόλοιπο έναρξης την 1 Ιανουαρίου 2015		1.830.594	11.393.314	0	0	(92.453)	(5.921.295)	7.210.160	112.082	7.322.242
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	17					86.845		86.845	111	86.955
Αποτελέσματα μετά από φόρους	42						(1.892.848)	(1.892.848)	(3.148)	(1.895.996)
Σύνολο αναγνωρισμένων καθαρών εσόδων χρήσης 2015		0	0	0	0	86.845	(1.892.848)	(1.806.003)	(3.037)	(1.809.041)
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	41	2.601.649		2.040.000				4.641.649		4.641.649
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	41		(130.915)					(130.915)		(130.915)
Μείωση ονομαστικής αξίας κοινών μετοχών	41	(1.812.288)	1.812.288							0
Μερίσματα προηγούμενης χρήσης κοινών μετοχών									(95)	(95)
Αγοραπωλησίες ιδίων μετοχών	41, 42				(460)		(1.412)	(1.873)		(1.873)
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	42					28.347	(28.347)			0
Εξαγορές, πωλήσεις και μεταβολές ποσοστών	42					(8.643)	3.268	(5.375)	3.932	(1.443)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2015		2.619.955	13.074.687	2.040.000	(460)	14.096	(7.840.635)	9.907.644	112.882	10.020.526
Υπόλοιπο έναρξης την 1 Ιανουαρίου 2016		2.619.955	13.074.687	2.040.000	(460)	14.096	(7.840.635)	9.907.644	112.882	10.020.526
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	17, 42					(86.529)		(86.529)	36	(86.493)
Αποτελέσματα μετά από φόρους	42						(34.987)	(34.987)	(5.156)	(40.143)
Σύνολο αναγνωρισμένων καθαρών εσόδων χρήσης 2016		0	0	0	0	(86.529)	(34.987)	(121.516)	(5.120)	(126.636)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά φόρων)	42						(117.803)	(117.803)		(117.803)
Μερίσματα προηγούμενης χρήσης κοινών μετοχών									(48)	(48)
Αγοραπωλησίες ιδίων μετοχών	41, 42				(381)		(142)	(524)		(524)
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	42					6.767	(6.767)			0
Πωλήσεις, εκκαθαρίσεις και μεταβολές ποσοστών	42					(179)	(4.000)	(4.179)	52.402	48.223
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016		2.619.955	13.074.687	2.040.000	(842)	(65.845)	(8.004.334)	9.663.623	160.116	9.823.738

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
<i>Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων</i>			
Κέρδη/ (Ζημίες) προ φόρων		(167.781)	(2.929.953)
<i>Προσαρμογή κερδών/ ζημιών προ φόρων:</i>			
Προστίθενται: προβλέψεις και απομειώσεις		1.193.597	3.837.613
Προστίθενται: αποσβέσεις	27, 28	110.611	111.778
Προστίθενται: παροχές μετά τη συνταξιοδότηση και εκτίμηση δαπανών κόστους αποχώρησης (Κέρδη)/ ζημίες από αποτίμηση χρηματοοικονομικών μέσων	12	14.505	133.191
αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Κέρδη)/ Ζημίες από επενδυτικές δραστηριότητες		35.350	103.660
		(21.998)	(15.826)
<i>Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν τη μεταβολή σε λειτουργικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων</i>		1.164.284	1.240.463
<i>Μεταβολές λειτουργικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων:</i>			
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των διαθεσίμων στην Κεντρική Τράπεζα		372.393	(331.900)
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		37.424	74.557
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους		3.757.435	8.599
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πιστωτικά ιδρύματα		8.541	(13.638)
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες		(141.058)	1.963.344
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών		(29.364)	63.658
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των λοιπών στοιχείων ενεργητικού		221.154	(348.252)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα		(7.477.429)	10.727.463
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		(2.514)	513
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πελάτες		2.956.480	(14.186.400)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των λοιπών υποχρεώσεων		(329.251)	301.213
<i>Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν την καταβολή φόρου εισοδήματος</i>		538.094	(500.382)
Φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε		(16.309)	(19.317)
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες		521.786	(519.699)
<i>Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων</i>			
Αγορά ενσώματων παγίων στοιχείων	28, 29	(318.317)	(257.372)
Πώληση ενσώματων παγίων στοιχείων		45.372	44.106
Αγορά άυλων στοιχείων ενεργητικού	27	(31.198)	(36.702)
Αγορά διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	30	(4.121)	(12.270)
Πώληση διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού		20.381	10.024
Αγορά χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	24	(7.071.351)	(8.557.045)
Πώληση/ λήξη χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	24	7.086.478	8.277.097
Εξαγορές θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που αποκτήθηκαν		(1)	(43.905)
Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που πωλήθηκαν		(289.879)	(134.795)
Ιδρύσεις, εξαγορές και συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών		(14.868)	(58.887)
Πωλήσεις συγγενών εταιρειών		11.436	32.563
Είσπραξη μερισμάτων		8.788	8.197
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες		(557.280)	(728.989)
<i>Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων</i>			
Έκδοση/ (αποπληρωμή) πιστωτικών τίτλων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων		(47.273)	(346.143)
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου		-	1.340.000
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	41	-	(130.915)
Αγοραπωλησίες ιδίων μετοχών και δικαιωμάτων προτίμησης		(524)	(1.873)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	43	(165.920)	-
Λοιπές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες		-	21.519
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες		(213.717)	882.589
<i>Συναλλαγματικές διαφορές του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων</i>			
		(6.510)	4.897
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (Α)		(255.721)	(361.202)
<i>Καθαρές ταμειακές ροές από διακοπτόμενες λειτουργικές δραστηριότητες</i>			
		(188.496)	193.580
<i>Καθαρές ταμειακές ροές από διακοπτόμενες επενδυτικές δραστηριότητες</i>			
		(17.583)	(220.596)
<i>Καθαρές ταμειακές ροές από διακοπτόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες</i>			
		-	-
<i>Συναλλαγματικές διαφορές του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων</i>			
		(6)	(2.459)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων από διακοπτόμενες δραστηριότητες (Β)		(206.086)	(29.475)
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης (Γ)	44	2.276.758	2.664.133
<i>Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κατά την μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της Πανελληνίας Τράπεζας (Δ)</i>			
		0	3.303
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα στο τέλος της χρήσης (Α)+(Β)+(Γ)+(Δ)	44	1.814.951	2.276.758

1 Γενικές πληροφορίες για τον Όμιλο

Η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. λειτουργεί ως ανώνυμη τραπεζική εταιρεία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2190/1920 περί ανώνυμων εταιρειών, τις διατάξεις του Ν. 4261/2014 περί πιστωτικών ιδρυμάτων και τις διατάξεις των λοιπών συναφών νομοθετημάτων. Σύμφωνα με τον καταστατικό της σκοπό η Τράπεζα μπορεί να διενεργεί κάθε εργασία ή δραστηριότητα, η οποία επιτρέπεται ή επιβάλλεται στις τράπεζες από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.

Η Τράπεζα Πειραιώς (μητρική εταιρεία) έχει έδρα στην Ελλάδα. Η διεύθυνση της έδρας της είναι Αμερικής 4, Αθήνα. Η Τράπεζα Πειραιώς και οι θυγατρικές της (αποκαλούμενες μαζί ως “ο Όμιλος”) αναπτύσσουν δραστηριότητες στη Νοτιοανατολική και Δυτική Ευρώπη. Ο Όμιλος απασχολεί συνολικά 18.995 άτομα, εκ των οποίων 14 άτομα αντιστοιχούν σε μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες (ATE Insurance Romania S.A.).

Η μετοχή της Τράπεζας Πειραιώς συμμετέχει, πέραν του Γενικού Δείκτη του Χ.Α., σε μία σειρά από άλλους δείκτες, όπως FTSE/X.A. (Large Cap, Banks), FTSE (All World, Emerging Markets, Med 100, FTSE4Good Emerging), MSCI (Emerging Markets, EM EMEA, Greece), Stoxx (TMI, All Europe, Greece TM) και S&P (Global, Greece BMI).

2 Γενικές λογιστικές αρχές του Ομίλου

Οι λογιστικές αρχές του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, που ακολουθούνται κατά τη σύνταξη των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, παρατίθενται παρακάτω. Οι λογιστικές αρχές εφαρμόζονται με συνέπεια για όλες τις χρήσεις που παρουσιάζονται.

2.1 Βάση κατάρτισης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Οι παρούσες ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.), που έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα σύμφωνα με τα πρότυπα και τις διερμηνείες, που εκδόθηκαν και ήταν σε ισχύ, κατά το χρόνο σύνταξης των εν λόγω ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς καταρτίζονται σε ευρώ. Στις επισυναπτόμενες ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις τα κονδύλια παρουσιάζονται σε χιλιάδες ευρώ (εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά) και οι στρογγυλοποιήσεις πραγματοποιούνται στην πλησιέστερη χιλιάδα.

Βασική αρχή κατάρτισης των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων αποτελεί το ιστορικό κόστος, το οποίο αναπροσαρμόζεται με τις αποτιμήσεις του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, που αποτελούν μέρος του εμπορικού χαρτοφυλακίου, των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, καθώς και των επενδύσεων σε ακίνητα. Η κατάρτιση των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων απαιτεί την υιοθέτηση εκτιμήσεων, αρχών και παραδοχών, οι οποίες επηρεάζουν την αποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, την αναγνώριση ενδεχόμενων υποχρεώσεων, καθώς και την καταχώρηση των εσόδων και εξόδων στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Αρχή της Συνεχιζόμενης Δραστηριότητας

Οι ετήσιες ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί σύμφωνα με την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern), η οποία κρίθηκε ως κατάλληλη από τη Διοίκηση της Τράπεζας, αξιολογώντας τα παρακάτω:

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Στα μέσα του 2016, η ολοκλήρωση της 1^{ης} αξιολόγησης του 3^{ου} Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής, αποτέλεσε μια σημαντική θετική εξέλιξη για την πορεία της ελληνικής οικονομίας. Ταυτόχρονα σημειώθηκε περαιτέρω χαλάρωση των κεφαλαιακών ελέγχων και επαναφορά από την ΕΚΤ της παρέκκλισης (waiver) που επηρεάζει την καταλληλότητα των ελληνικών ομολόγων τα οποία χρησιμοποιούνται ως εξασφαλίσεις στις πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος. Αν και οι εξελίξεις είχαν θετικό αντίκτυπο στον περιορισμό της αβεβαιότητας και στη βελτίωση του οικονομικού κλίματος δεν συνετέλεσαν στην πλήρη επανεκκίνηση της οικονομίας και στην επαναφορά της πορείας της σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Τον Αύγουστο 2015, μέσα σε ένα έντονα ευμετάβλητο μακροοικονομικό και χρηματοοικονομικό περιβάλλον, η κυβέρνηση προχώρησε στην υπογραφή Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (Financial Assistance Facility Agreement) με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), εντός του πλαισίου του 3^{ου} Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής. Το συνολικό ύψος των δανείων από τον ΕΜΣ για την περίοδο Αυγούστου 2015 - Αυγούστου 2018 θα ανέλθει έως τα € 86 δις. Η εκταμίευση των κεφαλαίων συνδέεται με την πρόοδο στην ικανοποίηση προϋποθέσεων, που έχουν καθορισθεί στη συμφωνία. Συνολικά έως το τέλος του 2015, η Ελλάδα μέσω του ΕΜΣ έλαβε € 21,4 δις, εκ των οποίων τα € 16 δις αφορούσαν κονδύλια για την κάλυψη χρηματοδοτικών αναγκών και € 5,4 δις για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος, η οποία ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο 2015, σε συνέχεια της ανακοίνωσης των αποτελεσμάτων της Συνολικής Αξιολόγησης της ΕΚΤ στις 31/10/2015.

Το 2016, σε συνέχεια του Eurogroup της 25^{ης} Μαΐου και της υπογραφής του συμπληρωματικού μνημονίου (Supplemental memorandum of understanding, SMoU), η πρώτη αξιολόγηση του προγράμματος οδηγείται προς την επιτυχή ολοκλήρωση της και στην απόφαση του ΕΜΣ στις 17/6/2016 για εκταμίευση δόσης ύψους € 10,3 δις σε επιμέρους υπο-δόσεις. Η πρώτη υπο-δότηση ύψους € 7,5 δις καταβλήθηκε στις 21 Ιουνίου 2016, με σκοπό την εξυπηρέτηση των χρηματοδοτικών αναγκών (€ 5,7 δις) και την εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της ελληνικής κυβέρνησης (€ 1,8 δις). Στις 25 Οκτωβρίου 2016 – και σε συνέχεια της ψήφισης από την ολομέλεια της Βουλής των προαπαιτούμενων μέτρων – δόθηκε από τον ΕΜΣ η έγκριση για την εκταμίευση στις 26 Οκτωβρίου της δεύτερης υπο-δόσης ύψους € 2,8 δις, με σκοπό επίσης την εξυπηρέτηση των χρηματοδοτικών αναγκών (€ 1,1 δις) και την εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων οφειλών (€ 1,7 δις). Τέλος, στο Eurogroup του Δεκεμβρίου 2016 αποφασίστηκε η εφαρμογή βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους (επιμήκυνση της περιόδου αποπληρωμής των δανείων EFSF, μείωση του κινδύνου από την αύξηση των επιτοκίων και άρση του αυξημένου περιθωρίου επιτοκίου σε δάνειο του EFSF ύψους € 11,3 δις από το δεύτερο πρόγραμμα).

Το 2016, με βάση τα εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία, η ελληνική οικονομία κινήθηκε με οριακά αρνητικό ρυθμό -0,1%, έναντι ύφεσης -0,3% το 2015. Επίσης, ο δείκτης οικονομικού κλίματος βελτιώθηκε στις 91,8 μνδ., έναντι 89,7 μνδ. το 2015, όμως η αυξημένη αβεβαιότητα στις αρχές του 2017 οδήγησε σε πτώση του δείκτη το Φεβρουάριο. Το 2016 ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο -0,8% (2015: -1,7%). Εντούτοις το Δεκέμβριο του 2016, για πρώτη φορά μετά από 45 μήνες αποπληθωριστικής πορείας παρουσιάστηκε σταθερότητα του δείκτη τιμών καταναλωτή σε ετήσια βάση (0,0%) και θετικός πληθωρισμός το πρώτο δίμηνο του 2017. Το ποσοστό ανεργίας το 2016 περιορίστηκε στο 23,5% από 24,9% το 2015. Επίσης, το 2016 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσίασε έλλειμμα € -1,1 δις (-0,6% του ΑΕΠ), έναντι πλεονάσματος της τάξεως των € 206 εκατ. (0,1% του ΑΕΠ) το 2015. Το 2016 οι ταξιδιωτικές εισπράξεις παρουσίασαν πτώση 6,4%, η οποία οφείλεται στη μείωση της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι κατά 11,3%, ενώ η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση αυξήθηκε κατά 5,1%.

Το 2016, σε ταμειακά τροποποιημένη βάση, το πρωτογενές πλεόνασμα του κρατικού προϋπολογισμού εκτιμάται στα € 4,4 δις. Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2017, το 2016 το πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης με βάση τη μεθοδολογία του προγράμματος οικονομικής πολιτικής αναμένεται να υπερβεί το στόχο του 0,5% του ΑΕΠ και να φτάσει το 1,1% του ΑΕΠ.

Κρίσιμη για την πορεία της οικονομίας το 2017, σε μακροοικονομικό και δημοσιονομικό επίπεδο, είναι η ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης και η έγκαιρη εκταμίευση των δόσεων του προγράμματος για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών και την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του δημοσίου αλλά και η λήψη νέων μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής.

Η οικονομική και πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα παραμένει ο πρωταρχικός παράγοντας κινδύνου και για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο εν γένει αλλά και ειδικότερα για την Τράπεζα Πειραιώς. Κατ' επέκταση οι παρατεταμένες και ενδεχόμενα αρνητικές εξελίξεις αναφορικά με την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του οικονομικού προγράμματος προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας θα είχαν πιθανόν επίπτωση στη ρευστότητα της Τράπεζας (π.χ. εκροές ή παύση εισροών καταθέσεων, μείωση συναλλαγών *repos* με τρίτους στη διατραπεζική αγορά, υποβάθμιση τίτλων και εγγυήσεων του ελληνικού δημοσίου που χρησιμεύουν για την εξασφάλιση ρευστότητας από το Ευρωσύστημα, αύξηση χρηματοδότησης μέσω του μηχανισμού ELA), καθώς και στην κεφαλαιακή της επάρκεια (π.χ. επίδραση στην ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου, τυχόν αρνητική αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου του Ελληνικού Δημοσίου, στο οποίο οι ελληνικές τράπεζες έχουν σημαντική άμεση και έμμεση έκθεση).

Η ολοκλήρωση της αξιολόγησης, σε συνδυασμό με τα προσδοκώμενα μέτρα ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους σε βάθος χρόνου, αναμένεται να οδηγήσουν σταδιακά σε βελτίωση του οικονομικού κλίματος, παράλληλα με την πραγματοποίηση αποκρατικοποιήσεων, την περαιτέρω απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, την επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης του ΑΕΠ και τη συμμετοχή των ελληνικών ομολόγων στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ.

Η Διοίκηση της Τράπεζας Πειραιώς παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και αξιολογεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα την αρνητική επίδραση που πιθανώς αυτές να έχουν στις εργασίες της.

Κεφαλαιακή επάρκεια

Η Συνολική Αξιολόγηση - Comprehensive Assessment (δηλαδή ο έλεγχος της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου και η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων), που διενεργήθηκε από την ΕΚΤ/ Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism-SSM) το 2^ο εξάμηνο 2015 είχε ως σκοπό την ποσοτικοποίηση των κεφαλαιακών ελλειμμάτων, μετά τη εφαρμογή του νομικού πλαισίου (όπως θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων-“Bank Recovery and Resolution Directive”). Τα αποτελέσματα της Συνολικής Αξιολόγησης ανακοινώθηκαν από τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (ΕΚΤ/SSM) στις 31 Οκτωβρίου 2015.

Η Τράπεζα ολοκλήρωσε τον Δεκέμβριο 2015 αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου ύψους € 4,6 δις με κύριο σκοπό:

- την κάλυψη των κεφαλαιακών της αναγκών, όπως προσδιορίστηκαν από την Συνολική Αξιολόγηση της ΕΚΤ,
- τη σημαντική ενίσχυση της κεφαλαιακής της βάσης και
- την ενδυνάμωση της θέσης της Τράπεζας, συμβάλλοντας έτσι στην αναμενόμενη επανάκτηση μέρους των εκροών καταθέσεων στην Ελλάδα κατά το πρώτο ήμισυ του 2015 και στη μείωση της εξάρτησης από το Ευρωσύστημα και ειδικότερα από τον ELA για χρηματοδότηση.

Ο έλεγχος των εποπτικών αρχών (SSM) για την αξιολόγηση της ακρίβειας του υπολογισμού των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας έχει ολοκληρωθεί, χωρίς σημαντική επίπτωση στους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου. Οι προταθείσες διορθωτικές ενέργειες αντιμετωπίζονται ήδη από την Διοίκηση της Τράπεζας, μέσω της ενίσχυσης των εσωτερικών ελεγκτικών μηχανισμών.

Ρευστότητα

Εντός του 2016, οι καταθέσεις της εγχώριας αγοράς (ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, σε συγκρίσιμη βάση με προσαρμογή για τις καταθέσεις του Ταμείου Παρακαταθηκών) αυξήθηκαν (+4%) και διαμορφώθηκαν σε € 139,1 δις. Η έκθεση του συνόλου των ελληνικών τραπεζών στο Ευρωσύστημα μειώθηκε από € 108 δις στο τέλος του Δεκεμβρίου 2015 σε € 67 δις στο τέλος Δεκεμβρίου 2016, από τα οποία ποσό € 44 δις (από € 69 δις αντίστοιχα) καλύφθηκε από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας ELA (η παροχή ρευστότητας από τον ELA χορηγείται σε κεφαλαιακά επαρκή πιστωτικά ιδρύματα με εξασφάλιση αποδεκτά στοιχεία του ενεργητικού και αξιολογείται τακτικά από την ΕΚΤ).

Στη χρήση 2016, η έκθεση του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς στο Ευρωσύστημα μειώθηκε κατά € 11,8 δις στα € 20,9 δις, υποβοηθούμενη κυρίως από την περαιτέρω βελτίωση της πρόσβασης στη διατραπεζική αγορά γερο, μετά και τη σταθεροποίηση των συνθηκών στον τραπεζικό κλάδο από το τέλος του 2015, την περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, αλλά και τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ με πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 3,7 δις κατά τη χρήση 2016. Η χρηματοδότηση μέσω ELA της Τράπεζας Πειραιώς μειώθηκε κατά € 4,8 δις τη χρήση 2016 και διαμορφώθηκε στα € 11,9 δις στα τέλη Δεκεμβρίου 2016. Σημειώνεται ότι εντός του 2016, οι καταθέσεις του Ομίλου Πειραιώς αυξήθηκαν κατά € 3,0 δις ή 7%.

Στις 28 Απριλίου 2016 έληξαν οι τελευταίες εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου (Πυλώνες II) που χρησιμοποιούσε η Τράπεζα Πειραιώς, για την άντληση ρευστότητας στο πλαίσιο του Ν.3723/2008 περί «Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Οικονομίας για την Αντιμετώπιση των Επιπτώσεων της Διεθνούς Χρηματοπιστωτικής Κρίσης» και κατά συνέπεια η Τράπεζα έπαυσε να εμπίπτει στις δεσμεύσεις του προγράμματος θωράκισης. Σημειώνεται ότι η Τράπεζα Πειραιώς αποπλήρωσε στο ακέραιο όλους τους Πυλώνες του Ν.3723/2008 χωρίς να προκύψει οποιαδήποτε ζημία για τα κεφάλαια και τις εγγυήσεις που της παρείχε το Δημόσιο, ενώ παράλληλα το Ελληνικό Δημόσιο έχει εισπράξει από την Τράπεζα, για τους Πυλώνες II και III προμήθειες συνολικού ύψους € 675 εκατ. περίπου.

Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) επέτρεψε στις ελληνικές τράπεζες, οι οποίες είχαν λάβει ομόλογά του στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησής τους και της συγκέντρωσης του κλάδου τα προηγούμενα έτη, να πωλούν τα εν λόγω ομόλογα στα μέλη του Ευρωσυστήματος, σύμφωνα με τους όρους του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (QE) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς είχε πωλήσει στο πλαίσιο του προγράμματος QE ομόλογα ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 3,7 δις.

Στις 22 Ιουνίου 2016, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να επαναφέρει την παρέκκλιση (waiver) από τις ελάχιστες απαιτήσεις πιστοληπτικής διαβάθμισης για τη χρήση τους ως μέσου εξασφάλισης για την παροχή ρευστότητας, για τα εμπορεύσιμα χρεόγραφα που εκδίδει ή εγγυάται η Ελληνική Δημοκρατία, υπό την επιφύλαξη ειδικών περικοπών αποτίμησης. Από την επαναφορά της παρέκκλισης εξαιρούνται, ήδη από τις 2 Μαρτίου 2015, τα εγγυημένα τραπεζικά ομόλογα χωρίς κάλυμμα, τα οποία έχουν εκδοθεί από τον ίδιο τον αντισυμβαλλόμενο ή από νομικό πρόσωπο στενά συνδεδεμένο με αυτόν, όπως για παράδειγμα τα ομόλογα με κρατική εγγύηση του Πυλώνα II του Ν. 3723/2008, σύμφωνα με τις αποφάσεις ΕΚΤ/2012/12 και ΕΚΤ/2013/6. Η επαναφορά της παρέκκλισης τέθηκε σε ισχύ την 29^η Ιουνίου 2016 και η εφαρμογή της είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της χρηματοδότησης από τον ELA από την Τράπεζα Πειραιώς κατά περίπου € 0,9 δις.

Επίσης, οι ελληνικές τράπεζες δύνανται να συμμετέχουν στο πρόγραμμα μακροχρόνιας παροχής ρευστότητας “Targeted Longer-Term Refinancing Operations” (TLTRO) της ΕΚΤ απολαμβάνοντας τις ωφέλειες που συνδέονται με το νέο πρόγραμμα TLTRO II, το οποίο ανακοινώθηκε στις 10 Μαρτίου 2016 από την ΕΚΤ, υπό την αίρεση της επάρκειας κατάλληλων ενεχύρων. Η διάρκεια του Προγράμματος TLTRO II είναι τετραετής, με τη δυνατότητα συμμετοχής σε τέσσερις διαφορετικές ημερομηνίες από τον Ιούνιο 2016 μέχρι τον Μάρτιο 2017. Η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε στην πρώτη σχετική δημοπρασία που πραγματοποιήθηκε στις 23 Ιουνίου 2016 με € 4 δις, μεταφέροντας παράλληλα τα € 2,7 δις του TLTRO I στο TLTRO II.

Εκτίμηση για τη συνέχιση της δραστηριότητας

Η Διοίκηση της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω παράγοντες αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια και την ρευστότητα του Ομίλου, και παρά τις υφιστάμενες αβεβαιότητες που σχετίζονται με την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του τρέχοντος Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής, θεωρεί ότι οι οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου έχουν κατάλληλα συνταχθεί με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern).

Νέα Λογιστικά Πρότυπα, Διερμηνείες και Τροποποιήσεις

Ακολουθούν τα νέα λογιστικά πρότυπα, οι διερμηνείες, καθώς και οι τροποποιήσεις στα υφιστάμενα λογιστικά πρότυπα, που έχουν εκδοθεί και είναι υποχρεωτικά για την κλειόμενη χρήση (ενότητα Α) ή για μεταγενέστερες χρήσεις (ενότητες Β και Γ).

(Α) Οι ακόλουθες τροποποιήσεις και βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και έχουν ισχύ από 1.1.2016.

- **Δ.Π.Χ.Α. 11 (Τροποποίηση), «Σχήματα υπό κοινό έλεγχο» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση παρέχει καθοδήγηση σχετικά με το λογιστικό χειρισμό κατά την απόκτηση μίας από κοινού ελεγχόμενης δραστηριότητας, η οποία συνιστά «επιχείρηση».
- **Δ.Λ.Π. 1 (Τροποποίηση) «Παρουσίαση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η εν λόγω τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις αναφορικά με τη δομή των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και τις γνωστοποιήσεις των λογιστικών πολιτικών, καθώς και την παρουσίαση των στοιχείων των λοιπών συνολικών εσόδων, που προκύπτουν από επενδύσεις που λογιστικοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Επίσης, η τροποποίηση διευκρινίζει ότι οι κατ’ ελάχιστον απαιτούμενες γνωστοποιήσεις από κάποιο Δ.Π.Χ.Α. δύνανται να μην παρατεθούν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, εάν αυτές θεωρούνται ασήμαντες.
- **Δ.Λ.Π. 16 (Τροποποίηση) και Δ.Λ.Π. 38 (Τροποποίηση), «Διευκρίνιση για Αποδεκτές Μεθόδους Απόσβεσης» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει τις αποδεκτές μεθόδους απόσβεσης.
- **Δ.Λ.Π. 19 (Τροποποίηση), «Παροχές σε Εργαζομένους» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση επιτρέπει την αναγνώριση των εισφορών αφαιρετικά στο κόστος προϋπηρεσίας στην περίοδο που αναφέρονται, όταν το ύψος των εν λόγω εισφορών είναι ανεξάρτητο από τα έτη προϋπηρεσίας.
- **Δ.Λ.Π. 27 (Τροποποίηση), «Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση επιτρέπει τη χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης για τη λογιστικοποίηση επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

- **Δ.Π.Χ.Α. 10, Δ.Π.Χ.Α. 12 και Δ.Λ.Π. 28 (Τροποποίηση) «Εταιρείες επενδύσεων: Εφαρμογή της απαλλαγής από την υποχρέωση ενοποίησης» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις όσον αφορά την εφαρμογή από τις εταιρείες επενδύσεων της απαλλαγής από την υποχρέωση ενοποίησης των θυγατρικών τους εταιρειών.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2010 – 2012 (Δεκέμβριος 2013)

- **Δ.Π.Χ.Α. 2 (Τροποποίηση), «Παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει τον ορισμό των προϋποθέσεων κατοχύρωσης στις περιπτώσεις προγραμμάτων παροχών σε μετοχές.
- **Δ.Π.Χ.Α. 3 (Τροποποίηση), «Συνενώσεις επιχειρήσεων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Σκοπός της συγκεκριμένης τροποποίησης είναι η αποσαφήνιση του λογιστικού χειρισμού του ενδεχόμενου τιμήματος σε μία συνένωση επιχειρήσεων.
- **Δ.Π.Χ.Α. 8 (Τροποποίηση), «Λειτουργικοί τομείς» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση απαιτεί τη γνωστοποίηση των εκτιμήσεων της Διοίκησης, με βάση τις οποίες συναθροίζονται οι λειτουργικοί τομείς.
- **Δ.Π.Χ.Α. 13 (Τροποποίηση), «Επιμέτρηση εύλογης αξίας» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις και υποχρεώσεις, χωρίς ονομαστικά επιτόκια, μπορούν να λογιστικοποιηθούν στο ύψος της απαίτησης/ υποχρέωσης, όταν η επίδραση της προεξόφλησης δεν είναι σημαντική.
- **Δ.Λ.Π. 16 (Τροποποίηση), «Ενσώματα πάγια» και Δ.Λ.Π. 38 «Άυλα περιουσιακά στοιχεία» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Σκοπός της τροποποίησης είναι να διευκρινιστούν οι απαιτήσεις για τη μέθοδο της επανεκτίμησης των παγίων.
- **Δ.Λ.Π. 24 (Τροποποίηση), «Γνωστοποιήσεις συνδεδεμένων μερών» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι μια εταιρεία, που παρέχει υπηρεσίες σε βασικά διοικητικά στελέχη της επιχείρησης, αποτελεί συνδεδεμένο μέρος της επιχείρησης.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2012 – 2014 (Σεπτέμβριος 2014)

- **Δ.Π.Χ.Α. 5 (Τροποποίηση), «Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία διακρατούμενα προς πώληση και διακοπείσες δραστηριότητες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Τα περιουσιακά στοιχεία διατίθενται είτε μέσω πώλησης είτε με διανομή στους ιδιοκτήτες. Η εν λόγω τροποποίηση διευκρινίζει, ότι η αλλαγή από τη μία μέθοδο διάθεσης στην άλλη δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα νέο σχέδιο διάθεσης και συνεπώς δεν λογιστικοποιείται ως αλλαγή.
- **Δ.Π.Χ.Α. 7 (Τροποποίηση), «Χρηματοοικονομικά μέσα: Γνωστοποιήσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η εν λόγω τροποποίηση παρέχει πρόσθετες οδηγίες, με σκοπό η Διοίκηση

να μπορεί να προσδιορίσει εάν οι όροι μίας συμφωνίας για την εξυπηρέτηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού που έχει μεταβιβαστεί, συνιστούν συνεχιζόμενη ανάμειξη. Επιπρόσθετα, διευκρινίζεται ότι οι επιπλέον γνωστοποιήσεις βάσει Δ.Π.Χ.Α. 7, που αφορούν στον συμψηφισμό χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων δεν απαιτούνται για όλες τις ενδιάμεσες περιόδους, εκτός εάν απαιτείται και από το Δ.Λ.Π. 34.

- **Δ.Λ.Π. 19 (Τροποποίηση), «Παροχές σε εργαζομένους» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει πως ο προσδιορισμός του επιτόκιου προεξόφλησης των υποχρεώσεων παροχών προσωπικού μετά την έξοδο από την υπηρεσία, εξαρτάται από το νόμισμα στο οποίο παρουσιάζονται οι εν λόγω υποχρεώσεις και όχι από τη χώρα στην οποία αυτές προκύπτουν.
- **Δ.Λ.Π. 34 (Τροποποίηση), «Ενδιάμεση χρηματοοικονομική αναφορά» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η σχετική τροποποίηση διευκρινίζει ότι οι απαιτούμενες πληροφορίες βάσει του Δ.Λ.Π. 34 πρέπει να παρουσιάζονται στις γνωστοποιήσεις της ενδιάμεσης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Στην περίπτωση δε, που αυτές παρουσιάζονται σε σημεία της ενδιάμεσης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης εκτός των γνωστοποιήσεων, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται παραπομπές.

Οι ανωτέρω τροποποιήσεις και βελτιώσεις δεν έχουν σημαντική επίδραση στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

(B) Τα ακόλουθα νέα Δ.Π.Χ.Α. και τροποποιήσεις έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και έχουν υιοθετηθεί από την Ε.Ε. έως τον Δεκέμβριο 2016. Η εφαρμογή τους δεν είναι υποχρεωτική κατά το 2016 και δεν έχουν υιοθετηθεί πρόωρα από τον Όμιλο:

- **Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» και μεταγενέστερες τροποποιήσεις στο Δ.Π.Χ.Α. 9 και Δ.Π.Χ.Α. 7 (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» περιλαμβάνει διατάξεις αναφορικά με την ταξινόμηση και την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, καθώς και το αναθεωρημένο μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών σε αντικατάσταση του υφιστάμενου μοντέλου των πραγματοποιημένων πιστωτικών ζημιών. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνονται οι αναθεωρημένες διατάξεις που αφορούν στη λογιστική αντιστάθμισης, οι οποίες ευθυγραμμίζουν το λογιστικό χειρισμό των σχέσεων αντιστάθμισης με τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων.

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς έχει ξεκινήσει ειδικό έργο για την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α.9. Στο πλαίσιο διακυβέρνησης του έργου έχουν συσταθεί επιτροπές, ειδικό γραφείο διαχείρισης του έργου (PMO) και ομάδες εργασίας με συμμετέχοντες από διαφορετικές διευθύνσεις της Τράπεζας και των θυγατρικών της. Ανώτερα διοικητικά στελέχη συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική, ακριβή και έγκαιρη εφαρμογή του έργου. Δεδομένης της πολυπλοκότητας και του μεγέθους του έργου, η Τράπεζα έχει έγκαιρα εντάξει στη διαδικασία για την εφαρμογή του προτύπου ειδικούς συμβούλους και έχει επενδύσει στην εγκατάσταση νέου λογισμικού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο και οι επί μέρους επιτροπές του (Επιτροπή Ελέγχου και Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων), καθώς επίσης και η Εκτελεστική Επιτροπή του Ομίλου, παρακολουθούν την υλοποίηση του έργου εκ του σύνεγγυς και συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων, που είναι καθοριστικές είτε για τις απαιτούμενες από το νέο πρότυπο βασικές παραδοχές και υποθέσεις είτε για την έγκαιρη και απρόσκοπτη ολοκλήρωσή του.

Ταξινόμηση και επιμέτρηση

Για την ταξινόμηση των στοιχείων ενεργητικού με βάση τα προβλεπόμενα από το Δ.Π.Χ.Α 9, ο Όμιλος θα καθορίσει τα επιχειρηματικά μοντέλα και θα αξιολογήσει τα χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών των χρεογράφων και των δανείων (SPPI test). Η ως άνω αξιολόγηση θα επιτρέψει την ταξινόμηση των στοιχείων ενεργητικού και την επιμέτρησή τους ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο. Για τον καθορισμό των επιχειρηματικών μοντέλων αξιολογούνται το επιχειρηματικό πλάνο του Ομίλου, η συχνότητα, ο όγκος και η αιτία πραγματοποίησης παρελθουσών πωλήσεων, ο τρόπος μέτρησης της απόδοσης του χαρτοφυλακίου, οι κίνδυνοι του χαρτοφυλακίου, η ύπαρξη τυχόν εποπτικών ή άλλων περιορισμών στη διαχείριση του χαρτοφυλακίου, καθώς και όποιος άλλος παράγοντας μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο λειτουργίας και λήψης αποφάσεων του Ομίλου. Στο πλαίσιο του SPPI test των δανείων θα αξιολογηθούν χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών των δανείων και ο έλεγχος θα πραγματοποιηθεί είτε ανά σύμβαση/πρωτόκολλο στην περίπτωση μη τυποποιημένων δανείων είτε σε ομάδες δανείων με κοινά χαρακτηριστικά στην περίπτωση τυποποιημένων δανείων. Επιπρόσθετα, το Δ.Π.Χ.Α. 9 επιτρέπει, κατά την αρχική αναγνώριση, οι επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους να ταξινομηθούν σε κατηγορία αποτίμησης στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων τα οποία καταχωρούνται απευθείας στην καθαρή θέση. Προκειμένου να συμβεί αυτό, η επένδυση αυτή δεν θα πρέπει να διακρατείται για εμπορικούς σκοπούς.

Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων

Το ΔΠΧΑ 9 εισάγει ένα μοντέλο απομείωσης βασισμένο στις αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο, το οποίο θα εφαρμόζεται σε όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, τα οποία υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης και αντικαθιστά το υφιστάμενο μοντέλο των πραγματοποιηθέντων ζημιών του Δ.Λ.Π. 39 (incurred losses). Οι νέες απαιτήσεις του προτύπου καταργούν το όριο του Δ.Λ.Π. 39, σύμφωνα με το οποίο οι ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο αναγνωρίζονταν μόνον μετά την επέλευση ενός ζημιογόνου γεγονότος. Το νέο πρότυπο χρησιμοποιεί μία προσέγγιση «τριών σταδίων» (stage1, stage2, stage3) η οποία θα αντικατοπτρίζει μεταβολές στην πιστοληπτική ικανότητα από την αρχική αναγνώριση. Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού για τα οποία δεν έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού τους κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση, θα αναγνωρίζεται πρόβλεψη για ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12 μηνών («στάδιο 1»). Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την αρχική τους αναγνώριση («στάδιο 2») καθώς και τα αγορασμένα ή δημιουργημένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία απομειωμένης πιστωτικής αξίας («στάδιο 3») θα αναγνωρίζεται πρόβλεψη ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλη τη διάρκεια της ζωής τους ('lifetime expected credit losses'). Ο Όμιλος βρίσκεται σε διαδικασία εκτίμησης των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου για τον υπολογισμό αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για όλη τη διάρκεια ζωής των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, καθώς και καθορισμού των κριτηρίων για τον εντοπισμό των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την αρχική τους αναγνώριση σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α 9. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος βρίσκεται σε στάδιο υλοποίησης των απαραίτητων υποδομών και των διαδικασιών υπολογισμού απομειώσεων χρηματοοικονομικών στοιχείων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α 9.

Ο Όμιλος θα προχωρήσει σε πλήρη εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 9 κατά την 1/1/2018, χωρίς την αναμόρφωση των αντίστοιχων συγκριτικών στοιχείων και με την παράθεση των απαιτούμενων γνωστοποιήσεων κατά την ημερομηνία μετάβασης (transitional disclosures). Για την επίδραση από την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 9 διενεργείται λεπτομερής ανάλυση και ο Όμιλος έχει την πρόθεση να ποσοτικοποιήσει την επίδραση του νέου προτύπου όταν είναι πρακτικά δυνατό να παρέχει αξιόπιστες εκτιμήσεις.

- **Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Το πρότυπο θεσμοθετεί τις αρχές, που πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σχετικά με τη φύση, το ποσό, τη χρονική στιγμή

και την αβεβαιότητα των εσόδων και των ταμειακών ροών, που προκύπτουν από ένα συμβόλαιο με έναν πελάτη. Το νέο πρότυπο έχει εφαρμογή σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες πλην εκείνων που είναι στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων, όπως οι χρηματοδοτικές μισθώσεις, τα ασφαλιστικά συμβόλαια και τα χρηματοοικονομικά μέσα. Σύμφωνα με αυτό, μια εταιρία αναγνωρίζει έσοδα για να απεικονίσει τη μεταφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε πελάτες έναντι αμοιβής. Εισάγεται η έννοια ενός νέου μοντέλου αναγνώρισης εσόδων βάσει πέντε βασικών βημάτων, τα οποία περιλαμβάνουν: τον προσδιορισμό της σύμβασης, τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων απόδοσης στη σύμβαση, τον καθορισμό του τιμήματος συναλλαγής, την κατανομή του τιμήματος συναλλαγής στις υποχρεώσεις απόδοσης της σύμβασης και την αναγνώριση του εσόδου. Η έννοια της υποχρέωσης απόδοσης (performance obligation) είναι νέα και στην ουσία αντιπροσωπεύει κάθε υπόσχεση για μεταφορά στον πελάτη: α) ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που είναι διακριτή ή β) μιας σειράς διακριτών αγαθών ή υπηρεσιών που είναι ουσιαστικά τα ίδια και έχουν το ίδιο μοντέλο μεταφοράς στον πελάτη.

Ο Όμιλος δεν έχει εφαρμόσει το εν λόγω Πρότυπο και αξιολογεί την επίπτωση από την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 15 στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του, ωστόσο η εφαρμογή του δεν αναμένεται να έχει σημαντική επίπτωση.

- **Δ.Π.Χ.Α. 15 (Τροποποίηση) «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση παρέχει συγκεκριμένες οδηγίες, σχετικά με τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων απόδοσης, την αξιολόγηση της εταιρείας ως «εντολέα» ή «εντολοδόχου» και τον λογιστικό χειρισμό των αδειών πνευματικής περιουσίας.

(Γ) Τα ακόλουθα νέα Δ.Π.Χ.Α., τροποποιήσεις, βελτιώσεις και διερμηνείες στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αλλά δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ε.Ε. έως τον Δεκέμβριο 2016 και δεν εφαρμόζονται από τον Όμιλο:

- **Δ.Π.Χ.Α. 4 (Τροποποιήσεις) «Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά μέσα στο ΔΠΧΑ 4 Ασφαλιστήρια συμβόλαια» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018).** Οι τροποποιήσεις εισάγουν δύο προσεγγίσεις. Το τροποποιημένο πρότυπο θα παρέχει α) την επιλογή σε όλες τις οντότητες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια να αναγνωρίζουν στα λοιπά συνολικά εισοδήματα και όχι στην κατάσταση αποτελεσμάτων τις τυχόν αποκλίσεις που θα προκύψουν λόγω της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 πριν την έκδοση του νέου προτύπου για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια, και β) στις οντότητες, οι δραστηριότητες των οποίων αφορούν κυρίως τον κλάδο των ασφαλίσεων, την επιλογή για προσωρινή απαλλαγή από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 έως το 2021. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Δ.Π.Χ.Α. 16 «Μισθώσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019).** Το Δ.Π.Χ.Α. 16 εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2016 και αντικαθιστά το Δ.Λ.Π. 17. Σκοπός του προτύπου είναι να εξασφαλίσει ότι οι μισθωτές και οι εκμισθωτές γνωστοποιούν πληροφόρηση που παρουσιάζει την ουσία των συναλλαγών που αφορούν μισθώσεις, ενώ εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο για το λογιστικό χειρισμό από την πλευρά του μισθωτή, το οποίο απαιτεί την αναγνώριση των δικαιωμάτων χρήσης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων από τον μισθωτή για όλες τις συμβάσεις μισθώσεων με διάρκεια άνω των 12 μηνών, εκτός εάν το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο είναι μη σημαντικής αξίας. Οι εκμισθωτές συνεχίζουν την ταξινόμηση των μισθώσεων ως λειτουργικών ή χρηματοδοτικών και η λογιστική των μισθώσεων για τους εκμισθωτές παραμένει αμετάβλητη σε σχέση με το Δ.Λ.Π. 17. Η λογιστική αντιμετώπιση για τους μισθωτές προβλέπει ότι κατά την έναρξη της μίσθωσης ο μισθωτής αναγνωρίζει το δικαίωμα χρήσης του περιουσιακού στοιχείου ως στοιχείο ενεργητικού και μια αντίστοιχη υποχρέωση. Η αρχική επιμέτρηση του δικαιώματος χρήσης γίνεται στο ποσό της μισθωτικής υποχρέωσης πλέον

των αρχικών άμεσων εξόδων, ενώ μεταγενέστερα στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και απομειώσεις, εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο τηρείται σε εύλογη αξία. Αντίστοιχα, η μισθωτική υποχρέωση επιμετράται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων της μίσθωσης.

Ο Όμιλος δεν έχει εφαρμόσει το εν λόγω Πρότυπο και θα αξιολογήσει την επίπτωση από την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 16 στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του. Το πρότυπο δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **ΔΛΠ 40 (Τροποποιήσεις) «Μεταφορές επενδυτικών ακινήτων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018).** Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι προκειμένου να μπορεί να πραγματοποιηθεί μεταφορά προς ή από τα επενδυτικά ακίνητα θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί αλλαγή στη χρήση. Προκειμένου να θεωρηθεί ότι έχει επέλθει αλλαγή στην χρήση ενός ακινήτου, θα πρέπει να αξιολογηθεί κατά πόσο το ακίνητο πληροί τον ορισμό και η αλλαγή στη χρήση να μπορεί να τεκμηριωθεί. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **ΔΠΧΑ 2 (Τροποποιήσεις) «Ταξινόμηση και επιμέτρηση συναλλαγών που αφορούν παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018).** Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με την βάση επιμέτρησης, όσον αφορά παροχές, που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά, καθώς και τον λογιστικό χειρισμό σχετικά με τροποποιήσεις σε όρους που μεταβάλλουν τον διακανονισμό μίας παροχής από μετρητά σε συμμετοχικούς τίτλους. Επιπλέον εισάγεται εξαίρεση όσον αφορά τις αρχές του ΔΠΧΑ 2 με βάση την οποία μία παροχή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν να επρόκειτο να διακανονιστεί εξ ολοκλήρου σε συμμετοχικούς τίτλους, στις περιπτώσεις όπου ο εργοδότης υποχρεούται να παρακρατά ένα ποσό προς κάλυψη των φορολογικών υποχρεώσεων των εργαζομένων που προκύπτουν από παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και να το αποδίδει στις φορολογικές αρχές. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **ΔΛΠ 7 (Τροποποιήσεις) «Γνωστοποιήσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2017).** Οι τροποποιήσεις εισάγουν υποχρεωτικές γνωστοποιήσεις που παρέχουν τη δυνατότητα στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν τις μεταβολές των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές δραστηριότητες. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Δ.Λ.Π. 12 (Τροποποίηση) «Αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε μη πραγματοποιηθείσες ζημίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017).** Η τροποποίηση διευκρινίζει τον λογιστικό χειρισμό σχετικά με την αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε μη πραγματοποιηθείσες ζημίες που έχουν προκύψει από δάνεια που επιμετρώνται στην εύλογη αξία. Η τροποποίηση δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π 22 «Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και προκαταβολές» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018).** Η Διερμηνεία παρέχει καθοδήγηση, σχετικά με πώς προσδιορίζεται η ημερομηνία της συναλλαγής, όταν εφαρμόζεται το πρότυπο, που αφορά τις συναλλαγές σε ξένο νόμισμα, ΔΛΠ 21. Η Διερμηνεία έχει εφαρμογή όταν μία οντότητα είτε καταβάλει, είτε εισπράττει προκαταβολικά τίμημα για συμβάσεις, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα. Η διερμηνεία δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2014 – 2016 (Δεκέμβριος 2016)

- **ΔΠΧΑ 12 «Γνωστοποίηση συμμετοχής σε άλλες οικονομικές οντότητες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017).** Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με την υποχρέωση για παροχή των γνωστοποιήσεων του ΔΠΧΑ 12 για τις συμμετοχές που έχουν κατηγοριοποιηθεί ως διακρατούμενες προς πώληση.
- **ΔΛΠ 28 «Συμμετοχές σε συγγενείς και κοινοπραξίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018).** Οι τροποποιήσεις παρέχουν διευκρινίσεις ως προς το όταν οι οργανισμοί διαχείρισης επενδύσεων κεφαλαίων, τα αμοιβαία κεφάλαια, και οντότητες με παρόμοιες δραστηριότητες επιλέγουν να επιμετρούν τις συμμετοχές σε συγγενείς ή κοινοπραξίες σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αυτή η επιλογή θα πρέπει να γίνει ξεχωριστά για κάθε συγγενή ή κοινοπραξία κατά την αρχική αναγνώριση.

2.2 Ενοποίηση

Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν την Τράπεζα Πειραιώς, τις θυγατρικές, τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες.

A. Συμμετοχές σε θυγατρικές

Θυγατρικές εταιρείες είναι οι εταιρείες, στις οποίες ο Όμιλος ασκεί έλεγχο άμεσα ή έμμεσα μέσω άλλων θυγατρικών εταιρειών. Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 10 «Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις», ο Όμιλος ελέγχει μία εταιρεία εάν υπάρχουν αθροιστικά τα ακόλουθα:

- (α) εξουσία επί της εταιρείας,
- (β) έκθεση ή δικαιώματα σε μεταβλητές αποδόσεις από τη συμμετοχή του στην εταιρεία και
- (γ) δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την εξουσία του επί της εταιρείας για να επηρεάσει το ύψος των αποδόσεών της.

Για την αξιολόγηση ύπαρξης εξουσίας επί της εταιρείας λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα ψήφου, τα δυνητικά δικαιώματα ψήφου, καθώς και οποιαδήποτε συμφωνία (π.χ. παραχώρηση διοίκησης) μεταξύ του Ομίλου και της εταιρείας ή μεταξύ Ομίλου και τρίτων, που κατέχουν δικαιώματα της εταιρείας. Τα προαναφερθέντα δικαιώματα λαμβάνονται υπόψη μόνο όταν είναι ουσιαστικά, δηλαδή μόνον όταν ο Όμιλος έχει στην πράξη την ικανότητα να τα εξασκήσει. Επιπρόσθετα, τα εν λόγω δικαιώματα θα πρέπει να δίνουν στον Όμιλο τη δυνατότητα να κατευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες της εταιρείας, ήτοι τις δραστηριότητες που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της.

Επιπλέον των ανωτέρω, απαραίτητες προϋποθέσεις για την ύπαρξη ελέγχου σε μία εταιρεία είναι η έκθεση του Ομίλου σε μεταβλητές αποδόσεις (μερίσματα, κεφαλαιακά κέρδη, αμοιβή βάσει απόδοσης) από τη συμμετοχή του στην εταιρεία, καθώς και η δυνατότητα του Ομίλου να χρησιμοποιήσει την εξουσία του σε μία εταιρεία για να κατευθύνει τις δραστηριότητες, που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της εταιρείας.

Σημειώνεται ότι η διαδικασία αξιολόγησης άσκησης ελέγχου των δομημένων εταιρειών (structured entities) είναι ίδια με αυτή των υπολοίπων εταιρειών, όπως περιγράφεται ανωτέρω.

Οι θυγατρικές εταιρείες ενοποιούνται με τη μέθοδο της πλήρους ενοποίησης από την ημερομηνία που αποκτάται ο έλεγχος, ενώ με την απώλεια του ελέγχου παύουν να ενοποιούνται. Ο Όμιλος επανεξετάζει τουλάχιστον σε κάθε τρίμηνο τις συμμετοχές του σε θυγατρικές εταιρείες.

Όλες οι εξαγορές επιχειρήσεων καταχωρούνται με βάση τη μέθοδο εξαγοράς του Δ.Π.Χ.Α. 3 κατά την ημερομηνία που ο Όμιλος αποκτά τον έλεγχο. Για συνενώσεις επιχειρήσεων, ο Όμιλος αναγνωρίζει τυχόν υπεραξία κατά την ημερομηνία απόκτησης ελέγχου και την επιμετρά ως τη διαφορά του (α) από το (β), όπου:

(α) το σύνολο:

- i. της εύλογης αξίας του τιμήματος για την απόκτηση του ελέγχου, καθώς και της αξίας της μειοψηφίας, και
- ii. της εύλογης αξίας της προηγούμενης επένδυσης του Ομίλου στην εξαγοραζόμενη επιχείρηση κατά την ημερομηνία της εξαγοράς, στην περίπτωση εξαγορών επιχειρήσεων, που λαμβάνουν χώρα σταδιακά.

(β) η διαφορά μεταξύ των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων και των αναληφθεισών υποχρεώσεων, επιμετρημένων σε εύλογες αξίες κατά την ημερομηνία εξαγοράς.

Τα δικαιώματα μειοψηφίας αποτιμώνται κατά την ημερομηνία απόκτησης ελέγχου είτε με το ποσοστό συμμετοχής τους επί της καθαρής θέσης είτε στην εύλογη αξία τους.

Στην περίπτωση εξαγοράς, όπου το συνολικό τίμημα, όπως ορίζεται από το (α), είναι χαμηλότερο της αξίας, όπως ορίζεται από το (β), ο Όμιλος αναγνωρίζει στα αποτελέσματα το κέρδος που προκύπτει κατά την ημερομηνία εξαγοράς.

Οι σχετιζόμενες με την εξαγορά δαπάνες περιλαμβάνουν αμοιβές για συμβουλευτικές, νομικές, λογιστικές και λοιπές επαγγελματικές υπηρεσίες, καθώς και τα έξοδα έκδοσης ομολόγων και μετοχών στο πλαίσιο της εξαγοράς. Οι εν λόγω δαπάνες καταχωρούνται ως έξοδα στις περιόδους που πραγματοποιούνται, με εξαίρεση τα έξοδα έκδοσης ομολόγων και μετοχών που λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διατάξεις των προτύπων Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Λ.Π. 39 αντίστοιχα.

Κατά την απώλεια του ελέγχου σε θυγατρική, η επένδυση που διακρατείται αντιμετωπίζεται με βάση τις διατάξεις των σχετικών Δ.Π.Χ.Α. Η εύλογη αξία της διακρατούμενης επένδυσης κατά την ημερομηνία απώλειας του ελέγχου θεωρείται η εύλογη αξία κατά την αναγνώριση της επένδυσης ως χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39. Ο Όμιλος γνωστοποιεί στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις το κέρδος ή τη ζημία από την αναγνώριση της διακρατούμενης επένδυσης στην εύλογη αξία.

Οι διεταιρικές συναλλαγές, τα διεταιρικά υπόλοιπα, καθώς και τα κέρδη/ ζημίες μεταξύ των εταιρειών του Ομίλου, απαλείφονται πλήρως κατά την ενοποίηση.

Στοιχεία ενεργητικού, τα οποία κατέχονται από τις θυγατρικές με την ιδιότητα του θεματοφύλακα, δεν περιλαμβάνονται στην Ενοποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Θέσης.

Οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου ακολουθούν τις λογιστικές αρχές, που έχουν υιοθετηθεί από τον Όμιλο, στο πλαίσιο αναφοράς των προς ενοποίηση οικονομικών στοιχείων τους.

Β. Συναλλαγές και δικαιώματα μειοψηφίας

Οι μεταβολές στο ποσοστό ελέγχου του Ομίλου σε θυγατρική εταιρεία, που δεν καταλήγουν σε απώλεια του ελέγχου, λογιστικοποιούνται ως συναλλαγές με τους μετόχους μειοψηφίας. Τυχόν διαφορά μεταξύ της προσαρμογής των δικαιωμάτων μειοψηφίας και της εύλογης αξίας του τιμήματος, που καταβλήθηκε ή εισπράχθηκε, καταχωρείται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας.

Αντίθετα, όποτε οι συναλλαγές αυτές οδηγούν σε απώλεια ελέγχου της θυγατρικής εταιρείας, ο Όμιλος αναγνωρίζει στα αποτελέσματα το κέρδος ή τη ζημία από την πώληση.

Γ. Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Συγγενείς είναι οι εταιρείες, στις οποίες ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 28, αλλά δεν ασκεί έλεγχο. Γενικά, ουσιώδης επιρροή προκύπτει όταν ο Όμιλος κατέχει μεταξύ 20% και 50% επί των δικαιωμάτων ψήφου. Η ύπαρξη και η επιρροή δυνητικών δικαιωμάτων ψήφου, που είναι άμεσα εξασκήσιμα ή μετατρέψιμα, λαμβάνεται υπόψη στην αξιολόγηση της άσκησης ουσιώδους επιρροής από τον Όμιλο.

Κοινοπραξία είναι ένα σχήμα υπό κοινό έλεγχο όπου τα μέρη που έχουν κοινό έλεγχο διαθέτουν δικαιώματα επί των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του σχήματος.

Οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες ενοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Οι συγγενείς εταιρείες και οι κοινοπραξίες αρχικά καταχωρούνται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης στο κόστος, το οποίο αυξάνεται ή μειώνεται με την αναλογία του Ομίλου στα αποτελέσματα της συγγενούς εταιρείας και της κοινοπραξίας μετά την ημερομηνία εξαγοράς. Οι επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου περιλαμβάνουν την υπεραξία, που δημιουργήθηκε κατά την εξαγορά (μείον όποια απομείωση αξίας). Ο Όμιλος ελέγχει σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, εάν υπάρχει ένδειξη, ότι μία επένδυση σε συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία έχει υποστεί απομείωση. Εάν υπάρχει τέτοια ένδειξη, διενεργείται έλεγχος απομείωσης (impairment test), συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της επένδυσης με τη λογιστική αξία της επένδυσης. Στην περίπτωση που η λογιστική αξία της επένδυσης υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία, απομειώνεται η λογιστική αξία στην ανακτήσιμη.

Η ζημία απομείωσης, που έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενες χρήσεις, μπορεί να αντιστραφεί μόνο στην περίπτωση κατά την οποία υπάρχει μεταβολή στις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού της επένδυσης, από την τελευταία φορά που είχε αναγνωριστεί ζημία απομείωσης. Στην περίπτωση αυτή, η λογιστική αξία της επένδυσης αυξάνεται μέχρι το ανακτήσιμο ποσό και η εν λόγω αύξηση αποτελεί αντιστροφή της ζημίας απομείωσης.

Το μερίδιο του Ομίλου στα μετά την εξαγορά αποτελέσματα των συγγενών εταιρειών και των κοινοπραξιών καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης και το μερίδιο στα μετά την εξαγορά αποθεματικά καταχωρείται στα αποθεματικά του Ομίλου. Οι σωρευτικές μεταβολές των αποθεματικών/ αποτελεσμάτων προσαρμόζουν τη λογιστική αξία της επένδυσης στις συγγενείς εταιρείες και στις κοινοπραξίες. Όταν το μερίδιο του Ομίλου στις ζημίες μιας συγγενούς εταιρείας ή μιας κοινοπραξίας ισούται ή υπερβαίνει το ποσό της συμμετοχής του σε αυτήν, ο Όμιλος δεν αναγνωρίζει περαιτέρω ζημίες, εκτός εάν έχει αναλάβει σχετικές υποχρεώσεις ή έχει κάνει πληρωμές για λογαριασμό της συγγενούς ή της κοινοπραξίας.

Τα σημαντικά κέρδη και οι ζημίες από συναλλαγές μεταξύ των συγγενών εταιρειών και των κοινοπραξιών με τον Όμιλο απαλείφονται κατά το ποσοστό, που κατέχει ο Όμιλος σε αυτές.

Οι λογιστικές αρχές των συγγενών επιχειρήσεων και των κοινοπραξιών έχουν τροποποιηθεί στο πλαίσιο αναφοράς των προς ενοποίηση οικονομικών στοιχείων τους, όπου αυτό ήταν απαραίτητο και εφικτό, ώστε να συμβαδίζουν με αυτές που έχει υιοθετήσει ο Όμιλος.

Κέρδη ή ζημίες από πωλήσεις ποσοστού συμμετοχής σε συγγενείς εταιρείες αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα χρήσης. Στην περίπτωση απώλειας της ουσιώδους επιρροής σε συγγενή εταιρεία, ο Όμιλος επιμετρά στην εύλογη αξία όποια διακρατούμενη επένδυση από τη συγγενή εταιρεία. Η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της επένδυσης και της εύλογης αξίας της κατά την ημερομηνία απώλειας της ουσιώδους επιρροής αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα. Ως εύλογη αξία της εταιρείας που παύει να είναι συγγενής, θεωρείται η εύλογη αξία, η οποία προσδιορίστηκε κατά την αναγνώριση της επένδυσης ως χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39.

2.3 Ξένα νομίσματα

(α) Νόμισμα προσμέτρησης και αναφοράς

Τα κονδύλια τα οποία συμπεριλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εκάστοτε θυγατρικής εξωτερικού, προσμετρώνται στο νόμισμα του κύριου οικονομικού περιβάλλοντος, στο οποίο η θυγατρική λειτουργεί (το νόμισμα προσμέτρησης). Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται σε ευρώ (νόμισμα προσμέτρησης και αναφοράς), που είναι το νόμισμα της χώρας στην οποία έχει την έδρα της η μητρική.

(β) Συναλλαγές και υπόλοιπα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα προσμέτρησης με τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές, που προκύπτουν από την εκκαθάριση τέτοιου είδους συναλλαγών και από τη μετατροπή με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες στο τέλος της χρήσης των νομισματικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα, καταχωρούνται στα αποτελέσματα χρήσης. Τα μη νομισματικά στοιχεία, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα, καταχωρούνται στο ιστορικό κόστος, χρησιμοποιώντας τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία συναλλαγής, εκτός από τις κατηγορίες των μη νομισματικών στοιχείων, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες.

(γ) Θυγατρικές εταιρείες

Τα αποτελέσματα χρήσης και η οικονομική θέση όλων των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου (εκ των οποίων καμία δεν λειτουργεί σε υπερπληθωριστική οικονομία), που έχουν νόμισμα προσμέτρησης διαφορετικό από το νόμισμα αναφοράς, μετατρέπονται στο νόμισμα αναφοράς ως ακολούθως: τα αποτελέσματα χρήσης μετατρέπονται σε ευρώ με τη μέση ισοτιμία της χρήσης των αντίστοιχων νομισμάτων προσμέτρησης σε ευρώ, ενώ τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού ενσωματώνονται με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Τα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής εταιρείας μετατρέπονται σε ευρώ με την ιστορική ισοτιμία.

Οι διαφορές οι οποίες προκύπτουν κατά τη μετατροπή σε ευρώ των οικονομικών καταστάσεων θυγατρικών εξωτερικού, από τη χρήση των συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά την ημερομηνία του ισολογισμού και των μέσων ισοτιμιών της περιόδου, καθώς και από την επανεκτίμηση των εκ μεταφοράς ιδίων κεφαλαίων των θυγατρικών εταιρειών με την ισοτιμία της ημερομηνίας των οικονομικών καταστάσεων, καταχωρούνται απευθείας στα ίδια κεφάλαια σε ειδικό αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών.

Η καθαρή επένδυση σε θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου περιλαμβάνει εκτός από τις καταβολές κεφαλαίου και τυχόν δάνεια που έχουν χορηγηθεί από τον Όμιλο, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει πρόθεση άμεσου διακανονισμού των δανείων αυτών και ότι βάσιμα εκτιμάται ότι θα ανανεώνονται συνεχώς στην περίπτωση όπου έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα ή κατά τη λήξη στην περίπτωση μακροπρόθεσμου δανεισμού. Κατά την ενοποίηση, οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη μετατροπή σε ευρώ των καθαρών επενδύσεων σε εταιρείες εξωτερικού, καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια. Κατά την πώληση της καθαρής επένδυσης στη θυγατρική ή την τακτοποίηση τυχόν δανείων που περιλαμβάνονται στην καθαρή επένδυση, οι σχετικές συναλλαγματικές διαφορές αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα χρήσης.

Η προκύπτουσα υπεραξία και οι προσαρμογές σε εύλογες αξίες των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού εξαγοραζόμενης θυγατρικής εξωτερικού αντιμετωπίζονται ως στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της θυγατρικής εξωτερικού και μετατρέπονται στο νόμισμα αναφοράς κατά την ημερομηνία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων με βάση την εκάστοτε συναλλαγματική ισοτιμία της ημερομηνίας αναφοράς.

2.4 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σκοπό την επίτευξη κερδών εντός των προεγκεκριμένων ορίων των αρμόδιων οργάνων του, την αντιστάθμιση κινδύνων, καθώς και την εξυπηρέτηση πελατειακών αναγκών. Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, στα οποία υπεισέρχεται ο Όμιλος, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ανταλλαγής, προθεσμιακά συμβόλαια, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης και δικαιώματα προαίρεσης.

Οι συμβάσεις ανταλλαγής (swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την ανταλλαγή ταμειακών ρών, λόγω μεταβολής σε επιτόκια, τιμές συναλλάγματος, μετοχικούς δείκτες, τιμές προϊόντων. Στην περίπτωση συμβάσεων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps) συμφωνείται η ανταλλαγή πληρωμών βάσει των ονομαστικών αξιών των πιστωτικών μέσων (π.χ. ομόλογα ή δάνεια), που αποτελούν το αντικείμενο των συμφωνιών αυτής της κατηγορίας, όταν λαμβάνουν χώρα καθορισμένα πιστωτικά γεγονότα.

Τα προθεσμιακά συμβόλαια (FX forwards) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την αγορά ενός νομίσματος έναντι κάποιου άλλου. Οι συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες για την ανταλλαγή ταμειακών ρών επιτοκίων σε καθορισμένη τιμή και ημερομηνία στο μέλλον.

Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures) είναι συμβατικές υποχρεώσεις για την είσπραξη ή πληρωμή ενός καθαρού ποσού σύμφωνα με τις μεταβολές στην τιμή ή στο επιτόκιο του υποκείμενου χρηματοοικονομικού μέσου (underlying financial instrument). Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης διαπραγματεύονται σε τυποποιημένα ποσά σε οργανωμένες αγορές και υπόκεινται σε καθημερινό διακανονισμό του λογαριασμού περιθωρίου.

Τα δικαιώματα προαίρεσης (options) είναι συμβατικές συμφωνίες, οι οποίες ενέχουν το δικαίωμα αλλά όχι την υποχρέωση για τον αγοραστή να αγοράσει ή να πωλήσει ένα ορισμένο ποσό ενός χρηματοοικονομικού μέσου ή ξένου νομίσματος, σε καθορισμένη τιμή ή επιτόκιο, σε μία μελλοντική ημερομηνία. Τα δικαιώματα προαίρεσης διαπραγματεύονται είτε σε οργανωμένες αγορές είτε εξωχρηματιστηριακά (OTC).

Οι ονομαστικές αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων δεν αποτελούν απαραίτητα τα ποσά των σχετικών μελλοντικών ταμειακών ροών ούτε τις τρέχουσες εύλογες αξίες των υποκείμενων μέσων και για το λόγο αυτό δεν υποδηλώνουν απαραίτητα την έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο, στον κίνδυνο αγοράς ή στον κίνδυνο ρευστότητας. Η ονομαστική αξία είναι η αξία του υποκείμενου τίτλου του παραγώγου και αποτελεί τη βάση για τη μέτρηση της εύλογης αξίας των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων. Οι μεταβολές στις εύλογες αξίες καθορίζονται από τις μεταβολές στην τιμή ή το επιτόκιο του υποκείμενου τίτλου και αντανακλούν το ποσό που πρέπει να πληρωθεί (υποχρέωση) ή να εισπραχθεί (απαίτηση).

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα αρχικά καταχωρούνται στην εύλογη αξία τους κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου (trade date) και κατόπιν αποτιμώνται καθημερινά στην εύλογη αξία τους. Στην έναρξή τους έχουν συνήθως μικρή ή μηδενική αξία. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές και από μοντέλα αποτίμησης, όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, που διαπραγματεύονται εξωχρηματιστηριακά, προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης. Τα εν λόγω μοντέλα λαμβάνουν υπόψη, τόσο τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου (Credit Valuation Adjustment “CVA”), με τον οποίο ο Όμιλος διατηρεί ανοικτή θέση, όσο και τον πιστωτικό κίνδυνο που αφορά στον ίδιο τον Όμιλο (Debit Valuation Adjustment “DVA”). Η εκτίμηση του CVA/ DVA εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την ύπαρξη εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων (CSA agreement). Σημειώνεται πως στις περιπτώσεις όπου δεν υφίστανται σχετικές εξασφαλίσεις, αξιολογούνται παράμετροι, όπως το ποσό του ανοίγματος, η μέση διάρκεια του παραγώγου, το κόστος κινδύνου του αντισυμβαλλόμενου, καθώς και το επιτόκιο χωρίς κίνδυνο (risk free rate), ως προεξοφλητικό επιτόκιο της αντίστοιχης μέσης διάρκειας του παραγώγου. Επιπρόσθετα, αναφορικά με την αποτίμηση των ανοιγμάτων προς το Δημόσιο γίνεται διαχωρισμός των παραγώγων, ανάλογα με το δίκαιο από το οποίο διέπονται οι σχετικές συμβάσεις των παραγώγων, σε συνδυασμό με την ύπαρξη ή μη συμφωνίας International Swaps and Derivatives Association (ISDA).

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων εμφανίζονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών». Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα αποτελούν στοιχεία ενεργητικού, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική αποτελούν υποχρεώσεις.

Τα παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά μέσα αναγνωρίζονται ως ξεχωριστά παράγωγα, όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κυρίου συμβολαίου και το κύριο συμβόλαιο δεν λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα παράγωγα παρουσιάζονται στην εύλογη αξία και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων.

Λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Ο Όμιλος έχει θεσμοθετήσει πολιτική για την αντιστάθμιση κινδύνων συμβατή με τις διατάξεις του αναθεωρημένου Δ.Λ.Π. 39. Για τον καθορισμό της σχέσης αντιστάθμισης και τη λογιστικοποίησή της βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 39 πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα:

- Τεκμηρίωση της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης (hedge effectiveness) κατά την έναρξή της.
- Δυνατότητα υπολογισμού της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης καθ' όλη τη διάρκειά της. Η αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 80%-125% καθ' όλη τη διάρκειά της και υπολογίζεται σε όλες τις περιπτώσεις, ακόμη και όταν τα χαρακτηριστικά του μέσου αντιστάθμισης είναι αντίστοιχα των χαρακτηριστικών του αντισταθμιζόμενου στοιχείου.

- Αναλυτική καταγραφή των σχέσεων αντιστάθμισης (μέσο αντιστάθμισης, αντισταθμιζόμενο στοιχείο, σκοπός και στρατηγική της σχέσης αντιστάθμισης).

Η μέθοδος αναγνώρισης του προκύπτοντος κέρδους ή ζημίας από την αποτίμηση σε εύλογη αξία εξαρτάται από το κατά πόσο το παράγωγο προορίζεται ως μέσο αντιστάθμισης κινδύνου, και αν ναι, από τη φύση του αντισταθμιζόμενου στοιχείου. Ο Όμιλος καταχωρεί ορισμένα παράγωγα: α) ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας αναγνωρισμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων ή β) ως μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισμένα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων. Ορισμένα παράγωγα δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης. Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων αυτών αναγνωρίζονται απευθείας στο λογαριασμό αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος, κατά τη σύναψη της συναλλαγής, καθορίζει τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που αντισταθμίζονται, καθώς και το είδος του κινδύνου που αντισταθμίζεται. Επίσης, ελέγχει κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης και σε συνεχή βάση την αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης.

Οι σχέσεις αντιστάθμισης διακρίνονται στους ακόλουθους τύπους:

(i) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας (Fair value hedge)

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των αντισταθμισμένων στοιχείων, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Αν η αντιστάθμιση παύσει να πληροί τα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης, το ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου στοιχείου, για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του. Το ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου μετοχικού τίτλου καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης κατά την πώληση.

(ii) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών (Cash flow hedge)

Το αποτελεσματικό τμήμα της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια. Το κέρδος ή η ζημία του μη αποτελεσματικού τμήματος αναγνωρίζεται απευθείας στο λογαριασμό αποτελεσμάτων. Ποσά που έχουν σωρευθεί στα ίδια κεφάλαια μεταφέρονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων στις περιόδους, κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημία.

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια της αντισταθμιστικής λογιστικής, τα σωρευμένα κέρδη ή ζημίες στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη, παραμένουν στα ίδια κεφάλαια και όταν η προβλεπόμενη συναλλαγή αναγνωριστεί, τότε αναγνωρίζονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων. Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το σωρευμένο κέρδος ή ζημία στα ίδια κεφάλαια μεταφέρεται απευθείας στο λογαριασμό αποτελεσμάτων.

(iii) Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης (Net investment hedge)

Οι αντισταθμίσεις καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού αντιμετωπίζονται παρόμοια με τις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, δηλαδή, οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία του μέσου αντιστάθμισης σχετικά με το αποτελεσματικό τμήμα της αντιστάθμισης αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια, ενώ το κέρδος ή η ζημία σχετικά με το μη αποτελεσματικό τμήμα αναγνωρίζεται απευθείας στο λογαριασμό αποτελεσμάτων. Σωρευμένα κέρδη και ζημίες στα ίδια κεφάλαια μεταφέρονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων κατά την πώληση της θυγατρικής εξωτερικού.

2.5 Αναγνώριση του αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας (deferred day one profit and loss)

Η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία κατά την αρχική καταχώρηση ενός χρηματοοικονομικού μέσου είναι η τιμή της συναλλαγής (π.χ. η εύλογη αξία του τιμήματος που πληρώθηκε ή εισπράχθηκε, όπως αυτή υπολογίζεται σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13), εκτός αν η εύλογη αξία αυτού του μέσου είτε αποδεικνύεται από τη σύγκριση με άλλες τρέχουσες συναλλαγές της αγοράς για το ίδιο μέσο είτε βασίζεται σε τεχνική αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές περιλαμβάνουν μόνο δεδομένα από παρατηρήσιμες αγορές.

Ο Όμιλος έχει συνάψει συναλλαγές, για τις οποίες η εύλογη αξία προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές δεν είναι όλες τιμές ή επιτόκια της αγοράς. Ένα τέτοιο χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται αρχικά στην τιμή της συναλλαγής, η οποία είναι η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία, παρά το γεγονός ότι η αξία που προκύπτει από ένα σχετικό μοντέλο αποτίμησης μπορεί να διαφέρει. Η διαφορά ανάμεσα στην τιμή της συναλλαγής και στην τιμή, που προκύπτει σύμφωνα με το μοντέλο της αποτίμησης, συχνά αποκαλούμενη ως «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα πρώτης ημέρας» (deferred day one profit and loss), δεν αναγνωρίζεται απευθείας στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ο χρόνος αναγνώρισης του «αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας» προσδιορίζεται κατά περίπτωση. Είτε αποσβένεται στη διάρκεια της συναλλαγής είτε αναβάλλεται, έως ότου η εύλογη αξία του μέσου να μπορεί να προσδιοριστεί, χρησιμοποιώντας μεταβλητές από την αγορά είτε αναγνωρίζεται με τον διακανονισμό της συναλλαγής. Το χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται στην εύλογη αξία, προσαρμοζόμενο για το «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα της πρώτης ημέρας». Μεταγενέστερες αλλαγές στην εύλογη αξία καταχωρούνται αμέσως στην κατάσταση αποτελεσμάτων, χωρίς αντιλογισμό των «αναβαλλόμενων αποτελεσμάτων της πρώτης ημέρας».

2.6 Έσοδα και έξοδα τόκων

Τα έσοδα και έξοδα τόκων αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση στην κατάσταση αποτελεσμάτων για όλα τα τοκοφόρα στοιχεία του ισολογισμού, χρησιμοποιώντας το πραγματικό επιτόκιο.

Τα έσοδα ή έξοδα συναλλαγών, που σχετίζονται με τη δημιουργία χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων στο αναπόσβεστο κόστος, όπως είναι τα δάνεια, «αναβάλλονται» και αποσβένονται στη διάρκεια ζωής των μέσων αυτών, με βάση το πραγματικό επιτόκιο. Τα έσοδα ή έξοδα αυτά απεικονίζονται ως έσοδα ή έξοδα από τόκους στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Το πραγματικό επιτόκιο προεξοφλεί ακριβώς τις αναμενόμενες μελλοντικές εισπράξεις ή πληρωμές κατά τη διάρκεια ζωής ενός χρηματοπιστωτικού μέσου ή μέχρι την επόμενη ημερομηνία αναπροσαρμογής του επιτοκίου του, ώστε η αξία προεξόφλησης να ισούται με τη λογιστική του αξία, συμπεριλαμβανομένων και τυχόν εσόδων ή εξόδων συναλλαγών, που έχουν εισπραχθεί ή πληρωθεί.

Τα δάνεια, που έχουν υποστεί απομείωση, λογιστικοποιούνται στο ανακτήσιμο ποσό τους και κατά συνέπεια το έσοδο από τόκους αναγνωρίζεται με βάση το πραγματικό επιτόκιο, που χρησιμοποιήθηκε για την προεξόφληση των ταμειακών ροών, με σκοπό την επιμέτρηση της ζημίας απομείωσης.

2.7 Έσοδα και έξοδα προμηθειών

Τα έσοδα και έξοδα προμηθειών αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση, κατά το χρόνο που παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες προς τους πελάτες ή τον Όμιλο.

Οι προμήθειες από κοινοπρακτικά δάνεια καταχωρούνται ως έσοδα, με την προϋπόθεση ότι έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της κοινοπραξίας και ο Όμιλος δεν κρατά μέρος του δανείου ή κρατά ένα μέρος με την ίδια πραγματική απόδοση, όπως και οι άλλοι συμμετέχοντες. Οι προμήθειες που προκύπτουν από διαπραγματεύσεις ή από συμμετοχή σε διαπραγματεύσεις για λογαριασμό τρίτων, όπως για παράδειγμα ο διακανονισμός για εξαγορά μετοχών ή άλλων χρεογράφων ή η αγορά/πώληση εταιρειών, αναγνωρίζονται κατά την ολοκλήρωση της υποκείμενης συναλλαγής.

2.8 Έσοδα από μερίσματα

Το έσοδο από μερίσματα καταχωρείται, όταν κατοχυρώνεται το δικαίωμα για την είσπραξη του μερίσματος.

2.9 Χρηματοπιστωτικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, περιλαμβάνουν:

(α) χρεόγραφα του εμπορικού χαρτοφυλακίου, που αποκτώνται με σκοπό την βραχυπρόθεσμη πώληση ή αποτελούν μέρος ενός υπό διαχείριση χαρτοφυλακίου, για το οποίο υπάρχει ένδειξη επίτευξης κέρδους από βραχυπρόθεσμες μεταβολές των τιμών και

(β) χρηματοπιστωτικά μέσα, τα οποία κατά την αρχική αναγνώριση κατηγοριοποιούνται ως αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων (όπως οι συμβάσεις ανταλλαγής στοιχείων ενεργητικού), όταν:

- αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των διακυμάνσεων, που θα προέκυπταν, εάν τα εν λόγω χρηματοπιστωτικά μέσα τηρούνταν στο κόστος εξαγοράς τους και τα σχετιζόμενα με αυτά παράγωγα ως διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς ή,
- μία ομάδα χρηματοπιστωτικών στοιχείων ενεργητικού τυγχάνει διαχείρισης σύμφωνα με την τεκμηριωμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων ή επενδύσεων και αναφέρεται στη Διοίκηση σε εύλογη αξία ή,
- εμπειρίχουν ενσωματωμένα παράγωγα, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τις ταμειακές ροές.

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία και στη συνέχεια αποτιμώνται σε εύλογες αξίες με βάση τις τρέχουσες τιμές. Τα έξοδα από τη συναλλαγή καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Όλα τα πραγματοποιηθέντα κέρδη/ζημίες από την πώληση των χρεογράφων εμπορικού χαρτοφυλακίου και των χρηματοπιστωτικών μέσων που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καθώς και τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες από την αποτίμησή τους στην εύλογη αξία, συμπεριλαμβάνονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών».

Οι αγορές και οι πωλήσεις των χρηματοπιστωτικών μέσων, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται για την αγορά ή πώληση των μέσων αυτών. Ο τόκος, που προκύπτει από τη διακράτηση των ομολόγων του εμπορικού χαρτοφυλακίου, καταχωρείται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα». Τα μερίσματα από μετοχές του εμπορικού χαρτοφυλακίου συμπεριλαμβάνονται στα «Έσοδα από μερίσματα».

2.10 Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων & δανεισμός χρεογράφων

Τα χρεόγραφα, τα οποία πωλούνται με βάση τις συμβάσεις πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων (repos), αναταξινομούνται ως στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όταν ο αποδέκτης έχει το δικαίωμα, βάσει συμβολαίου, να πωλήσει ή να επανεκχωρήσει το ενεχυριασμένο στοιχείο. Η υποχρέωση προς το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στις «Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα» ή στις «Υποχρεώσεις προς πελάτες».

Τα χρεόγραφα, τα οποία αγοράζονται και επαναπωλούνται με βάση τις συμβάσεις αγοράς και επαναπώλησης (reverse repos), καταχωρούνται ως «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών». Οι «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών» αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής αγοράς των εν λόγω χρεογράφων λογίζεται ως τόκος και αναγνωρίζεται κατά τη διάρκεια της σύμβασης με βάση το πραγματικό επιτόκιο.

Χρεόγραφα εκχωρημένα από τον Όμιλο σε αντισυμβαλλόμενους εμφανίζονται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου ως στοιχεία ενεργητικού, στην περίπτωση που ο Όμιλος διατηρεί κατ' ουσία τους κινδύνους και τα οφέλη, που απορρέουν από την κατοχή των εν λόγω χρεογράφων.

Χρεόγραφα εκχωρημένα στον Όμιλο από αντισυμβαλλόμενους δεν εμφανίζονται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου, παρά μόνο στην περίπτωση πτώχευσης του αντισυμβαλλόμενου. Στην περίπτωση πώλησης των χρεογράφων σε τρίτο, ο Όμιλος αναγνωρίζει το εισπραχθέν τίμημα και την αντίστοιχη υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων στην εύλογη αξία στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

2.11 Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο

A. Διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο

Το διακρατούμενο ως τη λήξη είναι το χαρτοφυλάκιο που ο Όμιλος έχει την πρόθεση και τη δυνατότητα να κρατήσει ως τη λήξη. Το χαρτοφυλάκιο των χρεογράφων που διακρατείται ως τη λήξη λογιστικοποιείται αρχικά στην εύλογη αξία (η οποία εμπεριέχει και το κόστος συναλλαγών). Στη συνέχεια, τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου μείον τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας.

Ένα στοιχείο του ενεργητικού έχει υποστεί απομείωση, αν η λογιστική του αξία υπερβαίνει τη ρευστοποιήσιμη αξία του. Το ποσό της απομείωσης των στοιχείων ενεργητικού, που λογιστικοποιούνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, υπολογίζεται ως η διαφορά της λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του στοιχείου αυτού. Η απομείωση αξίας επιβαρύνει τα αποτελέσματα χρήσης. Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα διακρατούμενο έως τη λήξη χρεόγραφο έχει απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμο, είναι αυτές που αναφέρονται στη σημείωση 2.13.

Αν ο Όμιλος πωλήσει ή μεταφέρει μέρος του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου πριν από τη λήξη του, τότε το σύνολο του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου πρέπει να μεταφερθεί στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο.

Το διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο μετά τη μεταφορά του στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο αποτιμάται στην εύλογη αξία, απεικονίζοντας την προκύπτουσα υπεραξία ή υποαξία στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου. Στην περίπτωση αυτή, δεν θα είναι δυνατή η κατηγοριοποίηση ενός στοιχείου ενεργητικού στο διακρατούμενο ως τη λήξη χαρτοφυλάκιο για τα επόμενα δύο έτη.

Οι ακόλουθες περιπτώσεις πωλήσεων ή μεταφορών αποτελούν εξαίρεση στον ως άνω λογιστικό χειρισμό με βάση το Δ.Λ.Π. 39:

- τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου βρίσκονται πολύ κοντά στη λήξη τους έτσι ώστε όποιες αλλαγές στο επιτόκιο της αγοράς να μην επηρεάζουν την εύλογη αξία τους,
- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων λαμβάνει χώρα αφού έχει εισπραχθεί το σύνολο του αρχικού κεφαλαίου,
- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων οφείλεται σε γεγονός μεμονωμένο, μη αναμενόμενο κατά την απόκτησή τους, πέραν του ελέγχου του Ομίλου και μη επαναλαμβανόμενο.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει τα χρεόγραφα.

B. Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο

Το διαθέσιμο προς πώληση είναι το χαρτοφυλάκιο χρεογράφων, για το οποίο δεν υπάρχει καθορισμένος χρονικός ορίζοντας διακράτησης και μπορεί να ρευστοποιηθεί ανάλογα με τις ανάγκες ρευστότητας, τις μεταβολές των επιτοκίων ή των τιμών. Η αρχική κατηγοριοποίηση χρεογράφων στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο δεν είναι δεσμευτική και συνεπώς επιτρέπεται η μεταγενέστερη αλλαγή κατηγοριοποίησης.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει τα χρεόγραφα.

Τα χρεόγραφα του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων συναλλαγής, που είναι άμεσα σχετιζόμενα με την απόκτηση των χρεογράφων) και μετέπειτα αποτιμώνται σε εύλογες αξίες, με βάση τις τρέχουσες τιμές ή τις αξίες που προκύπτουν από μοντέλα αποτίμησης, όπου τρέχουσες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 39. Τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημιές, που προκύπτουν από τις μεταβολές της εύλογης αξίας των προαναφερόμενων χρεογράφων, καταχωρούνται σε ειδικό αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια. Κατά την πώληση των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, τα αντίστοιχα σωρευμένα κέρδη/ζημιές μεταφέρονται από το ειδικό αποθεματικό στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος εξετάζει για κάθε περίοδο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων την ύπαρξη ενδείξεων μόνιμης απομείωσης (σημαντικές ή παρατεταμένες μειώσεις της εύλογης αξίας σε σχέση με το κόστος κτήσης) των χρεογράφων αυτών, χρησιμοποιώντας διάφορα μοντέλα αποτίμησης. Σημαντική ή παρατεταμένη μείωση εύλογης αξίας ορίζεται ως:

- α) η μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους της επένδυσης για ποσοστό μεγαλύτερο του 40%, ή
- β) η επί δωδεκάμηνο μείωση της εύλογης αξίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% της αξίας κτήσης.

Ειδικά για τις μετοχές τα χρησιμοποιούμενα μοντέλα, περιλαμβάνουν αποτίμηση με βάση την τιμή προς την εσωτερική λογιστική αξία (P/BV), την τιμή προς τα κέρδη ανά μετοχή (P/E) ή την απόκλιση από την χρηματιστηριακή τους αξία, για μετοχές που έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά με εισηγμένες σε χρηματιστηριακή αγορά.

Όταν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι το διαθέσιμο προς πώληση στοιχείο ενεργητικού έχει υποστεί μόνιμη απομείωση, η σωρευμένη ζημία, που έχει αναγνωριστεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στα αποτελέσματα. Η ζημία αυτή είναι η διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης και της τρέχουσας αξίας, αφού αφαιρεθεί τυχόν ζημία απομείωσης, που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα σε προηγούμενη περίοδο.

Η ζημία απομείωσης των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, που έχει καταχωρηθεί στα αποτελέσματα, δεν μπορεί να αντιστραφεί. Αντίθετα, η ζημία απομείωσης των ομολόγων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μπορεί να αντιστραφεί στα αποτελέσματα, στην περίπτωση μόνον, που η αύξηση της τρέχουσας αξίας του διαθέσιμου προς πώληση ομολόγου μπορεί να συνδεθεί με γεγονός, που συνέβη μετά την αρχική αναγνώριση απομείωσης αξίας στα αποτελέσματα.

2.12 Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησής τους και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακράτησής τους στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους. Ο Όμιλος έχει ορίσει τις ακόλουθες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, έτσι ώστε να αποδεικνύεται η πρόθεση και δυνατότητα διακράτησης των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους:

- το επιχειρησιακό πλάνο δεν πρέπει να περιλαμβάνει την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στις τιμές,
- δεν πρέπει να υπάρχει πρόθεση πώλησης του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού εντός έξι μηνών και
- δεν πρέπει να υφίσταται εσωτερικός ή εξωτερικός περιορισμός στη δυνατότητα του Ομίλου για διακράτηση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που μεταφέρονται ως ανωτέρω, ήτοι από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες», η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς θεωρείται το νέο αποσβέσιμο κόστος κατά την ημερομηνία αυτή. Το κέρδος ή η ζημία από την αποτίμηση, που είχε αναγνωριστεί στο αποτέλεσμα ή στο αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μέχρι την ημερομηνία της αναταξινόμησης, δεν αναστρέφεται. Το νέο πραγματικό επιτόκιο των χρηματοοικονομικών στοιχείων που μεταφέρονται στις κατηγορίες «Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες» και «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» προσδιορίζεται με βάση τις εκτιμώμενες ταμειακές ροές κατά την ημέρα της αναταξινόμησης.

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τα σχετικά χαρακτηριστικά και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακρατήσεώς τους μέχρι τη λήξη.

2.13 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών περιλαμβάνουν μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία με σταθερές ή καθορισμένες πληρωμές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργές αγορές και δεν εμπíπτουν στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- i. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται ως στοιχεία του χαρτοφυλακίου «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμούνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
- ii. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία ο Όμιλος κατά την αρχική τους αναγνώριση κατηγοριοποιεί ως διαθέσιμα προς πώληση,
- iii. χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανόν να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης, για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Τα δάνεια που εκταμιεύονται από τον Όμιλο καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, η οποία εμπεριέχει το κόστος συναλλαγής και μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους, εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι τόκοι των δανείων συμπεριλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου ως «Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα».

Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι ο Όμιλος δεν θα μπορέσει να εισπράξει όλα τα οφειλόμενα ποσά, που ορίζονται στους συμβατικούς όρους των δανείων, σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας. Το ποσό της σωρευμένης πρόβλεψης είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το πραγματικό επιτόκιο του δανείου.

Ένα δάνειο έχει υποστεί απομείωση αξίας, όταν η λογιστική του αξία είναι μεγαλύτερη από το αναμενόμενο ανακτήσιμο ποσό του.

Ο Όμιλος σε κάθε ημερομηνία σύνταξης οικονομικών καταστάσεων εξετάζει, αν υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων έχουν υποστεί απομείωση της αξίας τους. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις, υπολογίζεται το ανακτήσιμο ποσό του δανείου ή της ομάδας δανείων και σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας τους. Το ποσό της πρόβλεψης καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή μία ομάδα δανείων έχουν απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμα, αποτελούν οι ακόλουθες:

- i. Σημαντική οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου.
- ii. Αθέτηση των όρων δανειακής σύμβασης (π.χ. παράλειψη ή καθυστέρηση στις πληρωμές τόκου ή κεφαλαίου).
- iii. Συμφωνία με τον Όμιλο για κάποια ρύθμιση, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους, που σχετίζονται με την οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου, την οποία ο Όμιλος δεν θα εξέταζε κάτω από διαφορετικές συνθήκες.
- iv. Πιθανότητα πτώχευσης ή οικονομικής αναδιοργάνωσης του πιστούχου.
- v. Στοιχεία τα οποία δείχνουν, από την ημερομηνία αρχικής καταχώρησης των δανείων αυτών και ύστερα, την ύπαρξη μετρήσιμης μείωσης στις εκτιμώμενες μελλοντικές εισπράξεις μίας ομάδας δανείων, παρότι η μείωση αυτή δεν μπορεί να εντοπιστεί ακόμη, εξετάζοντας κάθε δάνειο της ομάδας ξεχωριστά, περιλαμβάνοντας:

- Δυσμενείς μεταβολές στο καθεστώς αποπληρωμής των υπολοίπων των πιστούχων της ομάδας (π.χ. αύξηση του αριθμού των καθυστερημένων πληρωμών λόγω προβλημάτων του κλάδου), ή
- Οικονομικές συνθήκες σε εθνική ή τοπική κλίμακα, που σχετίζονται με καθυστερήσεις στην εξυπηρέτηση των δανείων της ομάδας (π.χ. αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε μία γεωγραφική περιοχή πιστούχων, μείωση της αξίας των ακινήτων, που έχουν ληφθεί ως εξασφαλίσεις στην ίδια περιοχή ή δυσμενείς αλλαγές στις συνθήκες λειτουργίας ενός κλάδου, οι οποίες επηρεάζουν τους πιστούχους, που περιλαμβάνονται στη συγκεκριμένη ομάδα).

Η εκτίμηση της ύπαρξης απομείωσης διενεργείται εξατομικευμένα σε επίπεδο δανείου, για τις χορηγήσεις που ο Όμιλος θεωρεί σημαντικές και για αυτές που δεν θεωρεί σημαντικές σε επίπεδο ομάδας δανείων. Οι χορηγήσεις που έχουν αξιολογηθεί σε ατομική βάση και για τις οποίες δεν υπήρξαν ενδείξεις απομείωσης, σημαντικές ή όχι, κατατάσσονται σε ομάδες δανείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου και αξιολογούνται σε συλλογική βάση.

Για το σκοπό εκτίμησης της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση, οι χορηγήσεις ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου (π.χ. κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη, κλάδος οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη, μονάδα διαχείρισης επιχειρηματικής χορήγησης, κατηγορία εξασφάλισης, είδος εξασφάλισης, νόμισμα δανείου και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων δανείων, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές, σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι συλλογικές προβλέψεις λαμβάνονται και για τα δάνεια που βρίσκονται σε ενήμερη κατάσταση (μηδενικά επίπεδα καθυστέρησης).

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας δανείων, που εξετάζονται συλλογικά για απομείωση αξίας, εκτιμώνται στη βάση των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου και σύμφωνα με ιστορικότητα απωλειών για περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά για τον Όμιλο. Τα ιστορικά δεδομένα ζημιών προσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες παρατηρήσεις, έτσι ώστε να αντανakλούν τις τρέχουσες συνθήκες, οι οποίες δεν επηρέασαν την περίοδο, στην οποία αναφέρονται τα ιστορικά δεδομένα ζημιών και παράλληλα, για να αφαιρέσουν τις επιδράσεις συνθηκών της ιστορικής περιόδου, που δεν υφίστανται σήμερα.

Οι εκτιμήσεις για τις μεταβολές στις μελλοντικές ταμειακές ροές ομάδων δανείων αντανakλούν και είναι ευθέως ανάλογες με τις μεταβολές στα δεδομένα από περίοδο σε περίοδο (για παράδειγμα, μεταβολές στους δείκτες ανεργίας, στο επίπεδο των τιμών, στην κανονικότητα ή μη των αποπληρωμών ή οποιοδήποτε άλλοι παράγοντες είναι ενδεικτικοί μεταβολών στην πιθανότητα απωλειών για τον Όμιλο, καθώς και στο ύψος αυτών των μεταβολών).

Η μεθοδολογία και οι παραδοχές, που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, επανεξετάζονται τακτικά από τον Όμιλο.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, το ποσό της σχηματιζόμενης πρόβλεψης μειωθεί και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα, που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, όπως για παράδειγμα βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου, τότε η πρόβλεψη μειώνεται και η διαφορά καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ως ρυθμισμένα χαρακτηρίζονται όλα τα δάνεια στα οποία πραγματοποιήθηκε μετατροπή των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή αναχρηματοδότηση των οφειλών πιστούχου με ευνοϊκότερους όρους λόγω τρέχουσας ή αναμενόμενης οικονομικής δυσκολίας, που δεν εφαρμόζονται σε πιστούχους παρόμοιου προφίλ κινδύνου.

Οι τόκοι των ρυθμισμένων δανείων συμπεριλαμβάνονται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα» στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα δάνεια, που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων, που αναφέρεται στην παρούσα ενότητα.

Σχετική με την πολιτική ρύθμισης δανείων είναι η ενότητα 3.1.11.

2.14 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους

Οι επενδυτικοί τίτλοι που κατηγοριοποιούνται στις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σταθερές ή προκαθορισμένες ταμειακές ροές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά και δεν εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες:

- i. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται στο χαρτοφυλάκιο «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμούνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
- ii. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία ο Όμιλος κατά την αρχική τους αναγνώριση τα κατηγοριοποιεί ως διαθέσιμα προς πώληση,
- iii. χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανό να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Οι απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους αποτιμούνται στο αναπόσβεστο κόστος, ενώ σε κάθε περίοδο αναφοράς διενεργείται έλεγχος για πιθανή απομείωση της αξίας τους.

2.15 Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μέρος αυτού αποαναγνωρίζεται όταν:

- τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών, που απορρέουν από το εν λόγω χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, έχουν λήξει,
- ο Όμιλος έχει μεταβιβάσει τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών που προκύπτουν από το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, καθώς και τους κινδύνους και τα οφέλη που σχετίζονται με την κατοχή του εν λόγω στοιχείου,
- ο Όμιλος έχει διατηρήσει τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών, αλλά έχει επίσης αναγνωρίσει την υποχρέωση να καταβάλλει τις σχετικές ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια,
- ο Όμιλος έχει μεταβιβάσει τόσο τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών όσο και τον έλεγχο του εν λόγω στοιχείου, χωρίς όμως να έχει μεταβιβάσει ούτε να έχει διατηρήσει τους κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από την

κατοχή του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Εάν, σε αντίθετη περίπτωση, ο Όμιλος διατηρήσει τον έλεγχο του μεταβιβασθέντος στοιχείου, το στοιχείο αναγνωρίζεται στο βαθμό της συνεχιζόμενης ανάμειξης.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μία χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν εκπληρώνεται, ακυρώνεται ή λήγει.

Στις περιπτώσεις όπου, μία υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση αντικαθίσταται από μία άλλη από τον ίδιο δανειστή με σημαντικά διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται σημαντικά, αυτή η αλλαγή θεωρείται ως αποαναγνώριση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας, με τη διαφορά μεταξύ των λογιστικών υπολοίπων να αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

2.16 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

2.16.1 Υπεραξία

Για συνενώσεις επιχειρήσεων, ο Όμιλος αναγνωρίζει τυχόν υπεραξία κατά την ημερομηνία της εξαγοράς και την επιμετρά ως τη διαφορά του (α) από το (β), όπου:

- (α) το σύνολο:
- i. της εύλογης αξίας του τιμήματος για την απόκτηση του ελέγχου, καθώς και της αξίας της μειοψηφίας, και
 - ii. της εύλογης αξίας της προηγούμενης συμμετοχής του Ομίλου στην εξαγοραζόμενη επιχείρηση κατά την ημερομηνία της εξαγοράς, στην περίπτωση εξαγορών επιχειρήσεων που λαμβάνουν χώρα σταδιακά.
- (β) της διαφοράς μεταξύ των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων και των αναληφθεισών υποχρεώσεων επιμετρημένων σε εύλογες αξίες κατά την ημερομηνία εξαγοράς.

Στην περίπτωση εξαγοράς όπου το συνολικό τίμημα όπως ορίζεται από το (α), είναι χαμηλότερο της αξίας όπως ορίζεται από το (β), ο Όμιλος αναγνωρίζει το κέρδος ή τη ζημία που προκύπτει στα αποτελέσματα κατά την ημερομηνία εξαγοράς. Ο Όμιλος, σε κάθε περίπτωση, επανεξετάζει εάν ορθά έχει αναγνωρίσει τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποκτήθηκαν πριν την καταχώρηση του κέρδους στα αποτελέσματα.

Η θετική υπεραξία που προκύπτει από την εξαγορά επιχείρησης αναγνωρίζεται στο κόστος ως άυλο πάγιο στοιχείο του ενεργητικού και εξετάζεται σε κάθε χρήση για απομείωση αξίας. Σε περίπτωση απώλειας ελέγχου θυγατρικής εταιρείας, στο κέρδος ή τη ζημία από την πώληση συμπεριλαμβάνεται και το ποσό της υπεραξίας, που σχετίζεται με την πωληθείσα θυγατρική.

Κατά τη διαδικασία ελέγχου απομείωσης της αξίας της, η υπεραξία κατανέμεται σε Μονάδες Δημιουργίας Ταμειακών Ροών (Μ.Δ.Τ.Ρ.), σύμφωνα με τους επιχειρηματικούς τομείς που παρουσιάζονται στη σημείωση 27. Όταν σε μια Μ.Δ.Τ.Ρ. προκύψει ζημία λόγω απομείωσης της αξίας της, η ζημία αυτή καταρχήν μειώνει τη λογιστική αξία της υπεραξίας, που έχει κατανεμηθεί στη μονάδα αυτή και εν συνεχεία μειώνει αναλογικά την αξία των στοιχείων ενεργητικού, που ανήκουν στην εν λόγω Μ.Δ.Τ.Ρ. Αντιστροφή της υπεραξίας απαγορεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 36.

2.16.2 Λογισμικό

Η δαπάνη για αγορά λογισμικού, το οποίο θα επιφέρει μελλοντικά οικονομικά οφέλη στον Όμιλο για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους, καταχωρείται ως άυλο στοιχείο του ενεργητικού. Η συντήρηση των προγραμμάτων λογισμικού αναγνωρίζεται ως έξοδο, όταν πραγματοποιείται η δαπάνη.

Αντίθετα, οι δαπάνες που βελτιώνουν ή επιμηκύνουν την απόδοση των προγραμμάτων λογισμικού πέραν των αρχικών τεχνικών προδιαγραφών ή αντίστοιχα τα έξοδα μετατροπής λογισμικού, ενσωματώνονται στο κόστος κτήσεως του λογισμικού, με απαραίτητη προϋπόθεση να μπορούν να μετρηθούν με αξιοπιστία.

Το λογισμικό αποσβένεται στις περισσότερες περιπτώσεις σε 3-4 χρόνια, με εξαίρεση το λογισμικό κεντρικών μηχανογραφικών εφαρμογών, η ωφέλιμη ζωή του οποίου, εξετάζεται κατά περίπτωση. Σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού εξετάζονται και γίνονται τυχόν προσαρμογές στην ωφέλιμη ζωή του λογισμικού.

Το λογισμικό εξετάζεται για τυχόν απομείωση, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική του αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας του, το λογισμικό απομειώνεται στο ανακτήσιμο ποσό.

2.16.3 Λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού

Ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο ενεργητικού αναγνωρίζεται, όταν αναμένεται να προκύψουν μελλοντικές οικονομικές ωφέλειες από τη χρήση του. Στο κόστος του άυλου περιουσιακού στοιχείου συμπεριλαμβάνεται και κάθε άμεσο κόστος, που απαιτείται για τη δημιουργία, την παραγωγή και την προετοιμασία για τη σωστή λειτουργία του. Παραδείγματα άμεσου κόστους είναι:

- Το κόστος προσωπικού, το οποίο είναι δυνατόν να εξακριβωθεί και να αποδοθεί άμεσα στο συγκεκριμένο άυλο στοιχείο.
- Οι αμοιβές εξωτερικών συνεργατών, που αφορούν στη δημιουργία του άυλου περιουσιακού στοιχείου.

Τα λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν επίσης, άυλα στοιχεία ενεργητικού, που αναγνωρίστηκαν κατά τον επιμερισμό του κόστους εξαγοράς νέων θυγατρικών εταιρειών. Τα λοιπά άυλα στοιχεία δύναται να περιλαμβάνουν πελατολόγιο, δίκτυο καταστημάτων και εμπορικά σήματα.

Τα στοιχεία αυτά αποσβένονται κατά βάση σε 5-10 χρόνια, ανάλογα με την ωφέλιμη ζωή του κάθε στοιχείου, η οποία εξετάζεται κατά περίπτωση. Σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού εξετάζονται και γίνονται τυχόν προσαρμογές στην ωφέλιμη ζωή των λοιπών άυλων παγίων.

Τα ανωτέρω στοιχεία εξετάζονται για τυχόν απομείωση, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική τους αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας τους, τα λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία απομειώνονται στο ανακτήσιμο ποσό.

2.17 Ενσώματα πάγια στοιχεία

Ο Όμιλος κατέχει ενσώματα πάγια στοιχεία με σκοπό τη χρήση τους στη λειτουργική δραστηριότητα ή τη χρήση τους για διοικητικούς σκοπούς. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία περιλαμβάνουν: οικόπεδα, ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια, βελτιώσεις μισθωμένων ακινήτων, εξοπλισμό, έπιπλα και μεταφορικά μέσα.

Τα ενσώματα πάγια στοιχεία αποτιμώνται στο ιστορικό κόστος, μειωμένο κατά τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας. Στο ιστορικό κόστος περιλαμβάνονται δαπάνες, που συνδέονται άμεσα με την αγορά των ενσώματων στοιχείων. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία εξετάζονται για τυχόν απομείωση αξίας, όταν γεγονότα ή αλλαγές στις συνθήκες παρέχουν ενδείξεις, ότι η λογιστική αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη. Η λογιστική αξία ενός ενσώματου παγίου στοιχείου μειώνεται στην ανακτήσιμη αξία, όταν η λογιστική αξία είναι μεγαλύτερη από την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία. Η ανακτήσιμη αξία είναι η μεγαλύτερη μεταξύ της εύλογης αξίας του ενσώματου παγίου στοιχείου, μειωμένης κατά τις δαπάνες για την πώλησή του και της αξίας λόγω χρήσης (value in use).

Ο Όμιλος εφαρμόζει το Δ.Λ.Π. 23 «Κόστος Δανεισμού», σύμφωνα με το οποίο το κόστος δανεισμού μεταφέρεται σε αύξηση του κόστους του σχετικού περιουσιακού στοιχείου, όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23 αναφέρουν ότι: α) το κόστος δανεισμού πρέπει να σχετίζεται άμεσα με την απόκτηση, κατασκευή ή παραγωγή ενός περιουσιακού στοιχείου, που απαιτεί σημαντική χρονική περίοδο προετοιμασίας για τη χρήση, για την οποία προορίζεται ή για την πώλησή του και β) το κόστος δανεισμού θα είχε αποφευχθεί, εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η δαπάνη για το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο.

Οι μεταγενέστερες δαπάνες συμπεριλαμβάνονται στην αξία του παγίου, ή αναγνωρίζονται ως ξεχωριστό πάγιο ανάλογα με την περίπτωση, μόνο όταν πιθανολογείται, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στον Όμιλο και οι δαπάνες αυτές μπορούν να αποτιμηθούν αξιόπιστα. Όλες οι υπόλοιπες δαπάνες επισκευών και συντηρήσεων καταχωρούνται στα αποτελέσματα, κατά τη χρήση στην οποία πραγματοποιούνται.

Τα οικόπεδα δεν αποσβένονται. Οι αποσβέσεις των υπολοίπων ενσώματων παγίων υπολογίζονται χρησιμοποιώντας την ευθεία μέθοδο, με βάση την εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή των ενσώματων παγίων, ως εξής:

- Εξοπλισμός και συστήματα υπολογιστών: 3-5 χρόνια
- Βελτιώσεις επί μισθωμένων ακινήτων: χαμηλότερη διάρκεια μεταξύ ωφέλιμης ζωής και διάρκειας μίσθωσης
- Λοιπός εξοπλισμός και έπιπλα: 5-10 χρόνια
- Μεταφορικά μέσα: 6-9 χρόνια
- Ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια: 25-50 χρόνια

Η διενέργεια αποσβέσεων αρχίζει με την έναρξη χρήσης του ενσώματου παγίου στοιχείου και διακόπτεται μόνο με την πώληση του εν λόγω στοιχείου. Στην περίπτωση όπου το ενσώματο πάγιο παύει να χρησιμοποιείται, συνεχίζεται η απόσβεσή του μέχρι να αποσβεσθεί πλήρως.

Σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού εξετάζονται και γίνονται τυχόν προσαρμογές, τόσο στην ωφέλιμη ζωή των ενσώματων παγίων, όσο και στην υπολειμματική αξία τους. Τα κέρδη ή οι ζημίες από εκποιήσεις παγίων περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα χρήσης και προσδιορίζονται από τη διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της αναπόσβεστης αξίας του παγίου.

2.18 Επενδύσεις σε ακίνητα

Τα ακίνητα που κατέχονται με σκοπό τη μακροπρόθεσμη εκμίσθωση ή την απόκτηση υπεραξίας και δεν μισθώνονται στην Τράπεζα ή σε θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, κατατάσσονται ως επενδύσεις σε ακίνητα. Οι επενδύσεις σε ακίνητα περιλαμβάνουν οικόπεδα, κτίρια ή τμήματα κτιρίων, οικόπεδα και κτίρια λειτουργικής μίσθωσης, καθώς και κτίρια χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Τα ακίνητα, που κατέχονται από τον μισθωτή με συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν και να λογιστικοποιηθούν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του μισθωτή ως επενδύσεις σε ακίνητα, όταν πληρούται ο ορισμός των επενδύσεων σε ακίνητα.

Οι επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται αρχικά στο κόστος, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών εξόδων συναλλαγής.

Μετά την αρχική καταχώρηση, οι επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται στην εύλογη αξία, όπως αυτή εκτιμάται από εκτιμητή. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας και της κατάστασης του συγκεκριμένου παγίου. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13, η επιμέτρηση της εύλογης αξίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ικανότητα δημιουργίας οφελών από τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώλησή του σε τρίτον, που θα χρησιμοποιήσει το εν λόγω περιουσιακό στοιχείο κατά τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του. Εάν η πληροφόρηση για τις εύλογες αξίες δεν είναι διαθέσιμη, χρησιμοποιούνται μέθοδοι, όπως:

- i. Μέθοδος συγκριτική ή στοιχείων κτηματαγοράς: Με αυτήν, η αξία που δίδεται στο προς εκτίμηση ακίνητο, προσδιορίζεται κατόπιν σύγκρισης των αξιών ακινήτων που έχουν ομοειδή χαρακτηριστικά.
- ii. Μέθοδος εναπομένουσας αξίας: Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται κυρίως για τον υπολογισμό της αξίας οικοπέδων κατάλληλων για αξιοποίηση ή ακινήτων που χρήζουν ανακαίνισης. Υπολογίζεται η αξία του τελικού προϊόντος της ανάπτυξης από την οποία αφαιρείται το κόστος της ανάπτυξης, καθώς και το προσδοκώμενο κέρδος. Το αποτέλεσμα της αφαίρεσης αυτής αποτελεί την εναπομένουσα αξία του ακινήτου. Με την εφαρμογή του τύπου της προεξόφλησης επί της εναπομένουσας αξίας, βρίσκεται η παρούσα αξία του προς εκτίμηση ακινήτου.
- iii. Μέθοδος υπολειμματικού κόστους αντικατάστασης: Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο υπολογίζεται η τρέχουσα αξία της γης και στη συνέχεια υπολογίζεται η αξία για την κατασκευή των κτισμάτων εκ νέου. Εφαρμόζεται συντελεστής απόσβεσης με βάση τον οποίο απομειώνεται η αξία κατασκευής των κτισμάτων εκ νέου. Οι δύο αξίες, δηλαδή η αξία γης και η αναπόσβεστη αξία κτισμάτων, προστίθενται και προκύπτει η τρέχουσα αξία του ακινήτου.
- iv. Επενδυτική μέθοδος: Ο σκοπός της μεθόδου αυτής είναι να υπολογίσει την κεφαλαιακή αξία του δικαιώματος, που έχει ένας επενδυτής να λαμβάνει κάποιο ετήσιο εισόδημα από ένα συγκεκριμένο ακίνητο.

Αυτές οι μέθοδοι επανεξετάζονται ετησίως από εκτιμητές. Οι επενδύσεις σε ακίνητα που υπόκεινται σε βελτιώσεις για συνέχιση της χρήσης τους ως επενδύσεις σε ακίνητα ή για τις οποίες η αγορά είναι λιγότερο ενεργή, εξακολουθούν να αποτιμώνται σε εύλογες αξίες. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανακλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικές μισθώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Οι εύλογες αξίες αντανακλούν επίσης, οποιεσδήποτε εκροές αναμένονται για τις επενδύσεις σε ακίνητα.

Μερικές από αυτές τις εκροές καταχωρούνται στις υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις οικοπέδων και κτιρίων, που κατατάσσονται στις επενδύσεις σε ακίνητα.

Μεταγενέστερες δαπάνες καταχωρούνται στη λογιστική αξία του ακινήτου, μόνο όταν είναι πιθανόν, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη, τα οποία σχετίζονται με το ακίνητο, θα εισρεύσουν στον Όμιλο και το κόστος του ακινήτου μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα. Όλες οι άλλες δαπάνες βελτίωσης και συντήρησης καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της χρήσης, στην οποία πραγματοποιούνται.

Για τα ακίνητα που δεν εκτιμώνται από εκτιμητές, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με μεθοδολογία που βασίζεται σε τιμές από πραγματοποιηθείσες εκτιμήσεις.

Μεταβολές στην εύλογη αξία καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Εάν μία επένδυση σε ακίνητο μετατραπεί σε ιδιοχρησιμοποιούμενη, κατηγοριοποιείται στα ενσώματα πάγια και η εύλογη αξία της κατά την ημερομηνία της αλλαγής θεωρείται ως το νέο κόστος.

Τα ακίνητα που κατασκευάζονται ή αναπτύσσονται για μελλοντική χρήση ως επενδύσεις σε ακίνητα κατατάσσονται στα ενσώματα πάγια και καταχωρούνται στο κόστος μέχρι να ολοκληρωθεί η κατασκευή ή η ανάπτυξή τους, οπότε και αλλάζουν κατηγορία και λογιστικοποιούνται ως επενδύσεις σε ακίνητα.

2.19 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού και διακοπτόμενες δραστηριότητες

Στα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» περιλαμβάνονται μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού, τα οποία: α) είναι διαθέσιμα για άμεση πώληση στην παρούσα κατάστασή τους, β) η πώλησή τους είναι πιθανή, γ) η Διοίκηση έχει δεσμευθεί για την πώληση και δ) το κόστος τους θα ανακτηθεί από την πώληση και όχι από τη χρήση τους. Η πώληση των στοιχείων αυτών θα πρέπει να ολοκληρωθεί εντός 12 μηνών από την κατηγοριοποίησή τους ως «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού».

Τα διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ λογιστικής και εύλογης αξίας (αφαιρουμένων των εξόδων για την πώλησή τους). Τα στοιχεία της κατηγορίας αυτής δεν αποσβένονται. Κέρδη/ζημιές από την πώληση των διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα.

Μια διακοπτόμενη δραστηριότητα του Ομίλου, αφορά σε διακριτή επιχειρηματική δραστηριότητα του Ομίλου η οποία έχει πωληθεί ή έχει κατηγοριοποιηθεί ως διακρατούμενη προς πώληση και:

- αντιπροσωπεύει μια ξεχωριστή κύρια επιχειρηματικότητα ή τις δραστηριότητες μιας γεωγραφικής περιοχής,
- είναι μέρος ενός συντονισμένου προγράμματος πώλησης μιας ξεχωριστής κύριας επιχειρηματικότητας ή των δραστηριοτήτων μιας γεωγραφικής περιοχής, ή
- αποτελεί θυγατρική, που αποκτήθηκε με αποκλειστικό σκοπό την μεταπώλησή της.

Τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων των διακοπτόμενων δραστηριοτήτων παρουσιάζονται διακριτά από τα υπόλοιπα στοιχεία του ενεργητικού και υποχρεώσεων, σε ξεχωριστή γραμμή και δεν συμψηφίζονται μεταξύ τους. Ομοίως, τα κέρδη/ζημιές μετά από φόρους από διακοπτόμενες δραστηριότητες παρουσιάζονται σε ξεχωριστή γραμμή της ενοποιημένης κατάστασης

αποτελεσμάτων. Τα ποσά της συγκριτικής χρήσης στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων και στην ενοποιημένη κατάσταση ταμειακών ροών αναμορφώνονται για σκοπούς συγκρισιμότητας.

2.20 Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού

Τα ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού περιλαμβάνουν ακίνητα της Τράπεζας, που έχουν αποκτηθεί από πλειστηριασμούς προς πλήρη ή μερική ικανοποίηση των απαιτήσεων της Τράπεζας και που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 40, καθώς και ακίνητα των θυγατρικών της τα οποία πωλούνται σταδιακά ως μέρος των δραστηριοτήτων τους. Τα ακίνητα αυτά λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 2 ως αποθέματα, αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας και περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης. Το κόστος κτήσης των ακινήτων καθορίζεται σύμφωνα με τη μέθοδο του μέσου σταθμικού κόστους. Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, μείον τα έξοδα πώλησης.

2.21 Μισθώσεις

A. Ο Όμιλος ως μισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Οι συμβάσεις μισθώσεων παγίων στοιχείων, από τις οποίες προκύπτει, ότι ο εκμισθωτής διατηρεί ένα σημαντικό μέρος από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα πάγια, καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις. Το μισθωμένο πάγιο δεν καταχωρείται ως στοιχείο ενεργητικού στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Οι πληρωμές, που πραγματοποιούνται για συμβάσεις λειτουργικών μισθώσεων, καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στη διάρκεια της λειτουργικής μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Μισθώσεις, στις οποίες ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά το σύνολο από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα πάγια, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις.

Στην περίπτωση που ο Όμιλος είναι μισθωτής παγίων μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μισθωμένα αυτά πάγια αναγνωρίζονται ως ενσώματα πάγια (στην ανάλογη κατηγορία παγίων) και η αντίστοιχη υποχρέωση για καταβολή των μισθωμάτων προς τον εκμισθωτή ως στοιχείο του παθητικού.

Τα ενσώματα μισθωμένα πάγια αρχικά καταχωρούνται στη μικρότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του μισθωμένου παγίου και της παρούσας αξίας των μελλοντικών μισθωμάτων. Τα ιδιοχρησιμοποιούμενα μισθωμένα πάγια αποσβένονται στην ωφέλιμη ζωή του παγίου, εάν είναι μεγαλύτερη από τη διάρκεια της μίσθωσης, μόνο στην περίπτωση όπου εκτιμάται ότι τα μισθωμένα πάγια θα έρθουν στην κυριότητα του Ομίλου στο τέλος της μίσθωσης. Κάθε πληρωμή μισθώματος διαχωρίζεται σε κεφάλαιο και τόκο. Το ποσό του μισθώματος, που αφορά κεφάλαιο, μειώνει την υποχρέωση, ενώ ο τόκος καταχωρείται ως έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

B. Ο Όμιλος ως εκμισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Στην περίπτωση που ο Όμιλος εκμισθώνει πάγια σε τρίτους με συμβάσεις λειτουργικής μίσθωσης, τα πάγια αυτά εμφανίζονται και αποτιμώνται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όπως και τα λοιπά πάγια της ίδιας κατηγορίας. Τα έσοδα μισθωμάτων του Ομίλου αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Στις περιπτώσεις που ο Όμιλος εκμισθώνει ενσώματα πάγια, για τα οποία συνάπτει συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, η παρούσα αξία των καταβληθέντων μισθωμάτων καταχωρείται ως απαίτηση. Η διαφορά μεταξύ της συνολικής απαίτησης και της παρούσας αξίας της απαίτησης καταχωρείται ως μη δεδουλευμένο χρηματοοικονομικό έσοδο. Οι εισπράξεις μισθωμάτων διαχωρίζονται και μειώνουν τη συνολική απαίτηση από μισθώματα, ενώ το αναλογούν έσοδο τόκων αναγνωρίζεται σε δεδουλευμένη βάση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Γ. Συμβάσεις πώλησης και επαναμίσθωσης

Μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης συνεπάγεται την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου και την εν συνεχεία επαναμίσθωση του ίδιου περιουσιακού στοιχείου. Ο λογιστικός χειρισμός μιας συναλλαγής πώλησης και επαναμίσθωσης εξαρτάται από το είδος της σχετικής μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε χρηματοδοτική μίσθωση, οποιαδήποτε θετική διαφορά ανάμεσα στο τίμημα πώλησης του περιουσιακού στοιχείου και στη λογιστική αξία του, δεν θα αναγνωριστεί άμεσα ως έσοδο από τον πωλητή - μισθωτή αλλά ως έσοδο επόμενων χρήσεων, το οποίο θα μεταφέρεται τμηματικά στα αποτελέσματα καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε λειτουργική μίσθωση και είναι φανερό ότι η συναλλαγή αυτή έχει γίνει στην εύλογη αξία, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως. Αν η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου διαφέρει από την εύλογη αξία του, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως στα αποτελέσματα χρήσης. Εξαιρέση αποτελούν οι περιπτώσεις διαφοροποίησης των μελλοντικών μισθωμάτων. Έτσι, εάν προκύπτει μιν ζημία, η οποία όμως αντισταθμίζεται από οφέλη, που προκύπτουν από χαμηλότερα μελλοντικά μισθώματα, σε σχέση με τις τρέχουσες τιμές, τότε η ζημία αυτή παραμένει στον ισολογισμό και αποσβένεται αναλογικά με τα μισθώματα σε ολόκληρη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου. Ομοίως, το κέρδος που θα προκύψει, στην περίπτωση που η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου είναι μεγαλύτερη από την εύλογη αξία του, λόγω αυξημένων μελλοντικών μισθωμάτων, παραμένει ως έσοδο επόμενων περιόδων και αποσβένεται καθ' όλη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου.

2.22 Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα

Το ταμείο και τα χρηματικά διαθέσιμα εμπεριέχουν υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών από την ημέρα απόκτησής τους, όπως μετρητά, μη δεσμευμένα χρηματικά διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα, χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι υποχρεωτικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα δεν είναι διαθέσιμες για χρήση καθημερινών δραστηριοτήτων από τον Όμιλο και συνεπώς δεν συμπεριλαμβάνονται στα υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών.

2.23 Προβλέψεις

Προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν: α) ο Όμιλος έχει μία παρούσα υποχρέωση (νομική ή τεκμαιρόμενη), ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, β) το ενδεχόμενο ότι μία εκροή πόρων θα απαιτηθεί για το διακανονισμό της υποχρέωσης είναι περισσότερο πιθανό από το ενδεχόμενο να μην απαιτηθεί και γ) το ποσό της υποχρέωσης μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Εάν δεν πληρούνται οι ανωτέρω προϋποθέσεις, τότε δεν αναγνωρίζεται πρόβλεψη.

Στην περίπτωση πλήθους όμοιων υποχρεώσεων, η πιθανότητα ότι θα απαιτηθεί εκροή κατά τον διακανονισμό των υποχρεώσεων αυτών, καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των εν λόγω υποχρεώσεων ως μια ενιαία κατηγορία. Η πρόβλεψη καταχωρείται, ακόμα και αν η πιθανότητα εκροής για μία υποχρέωση από το σύνολο των υποχρεώσεων είναι μικρή.

Οι προβλέψεις προσμετρώνται στην παρούσα αξία των δαπανών, που αναμένεται να απαιτηθούν για τον διακανονισμό της υποχρέωσης, χρησιμοποιώντας ένα επιτόκιο, που αντανάκλα τις τρέχουσες εκτιμήσεις της αγοράς για τη χρονική αξία του χρήματος και τους συναφείς με την υποχρέωση κινδύνους. Η αύξηση της πρόβλεψης λόγω της παρόδου του χρόνου καταχωρείται ως έξοδο στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Το ύψος της πρόβλεψης αποτελεί την καλύτερη εκτίμηση του τιμήματος, που απαιτείται για τον διακανονισμό της υποχρέωσης, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων, που σχετίζονται με την υποχρέωση. Το ποσό της σχηματισμένης πρόβλεψης επανεξετάζεται σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων.

2.24 Συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων είναι συμβόλαια, τα οποία απαιτούν από τον εκδότη να κάνει συγκεκριμένες πληρωμές προς αποζημίωση του κομιστή για ζημία, που έχει υποστεί, επειδή ένας συγκεκριμένος χρεώστης αδυνατεί να προβεί σε πληρωμές όταν πρέπει, σύμφωνα με τους όρους ενός πιστωτικού μέσου. Τέτοια συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων δίνονται από τράπεζες, χρηματοοικονομικά ιδρύματα και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών, ώστε να διασφαλίζονται δάνεια, υπερεναλήψεις και άλλες τραπεζικές εργασίες.

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, την ημέρα που δόθηκε η εγγύηση. Μετά την αρχική καταχώρηση, οι υποχρεώσεις της Τράπεζας στο πλαίσιο τέτοιων συμβολαίων καταχωρούνται στη μεγαλύτερη αξία μεταξύ: α) της αρχικής, μείον τις υπολογισμένες αποσβέσεις, ώστε να αναγνωριστεί με την ευθεία μέθοδο στην κατάσταση αποτελεσμάτων το έσοδο από προμήθειες, που έχει καταστεί δεδουλευμένο στη διάρκεια του συμβολαίου και β) της βέλτιστης εκτίμησης της απαιτούμενης δαπάνης για το διακανονισμό τυχόν χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται στην εμπειρία και την κρίση της Διοίκησης από παρόμοιες πράξεις στο παρελθόν και το ιστορικό προηγούμενων ζημιών.

Οποιαδήποτε μεταβολή σε υποχρέωση, που σχετίζεται με εγγυήσεις, μεταφέρεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.25 Παροχές σε εργαζομένους

A. Χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Τα προγράμματα συνταξιοδότησης, που υιοθετούνται από τον Όμιλο, χρηματοδοτούνται μέσω πληρωμών σε ασφαλιστικές εταιρίες ή σε κοινωνικά ασφαλιστικά ιδρύματα.

Οι υποχρεώσεις του Ομίλου για συνταξιοδότηση σχετίζονται, τόσο με προγράμματα καθορισμένων εισφορών, όσο και με προγράμματα καθορισμένων παροχών.

Τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών περιλαμβάνουν την καταβολή εισφορών σε Κρατικά Ταμεία (π.χ. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων) και σε ασφαλιστικές εταιρίες, με αποτέλεσμα να μην ανακύπτει νομική ή τεκμαιρόμενη υποχρέωση του Ομίλου σε περίπτωση που το Κρατικό Ταμείο ή η ασφαλιστική εταιρεία περιέλθει σε αδυναμία καταβολής των προβλεπόμενων παροχών στον ασφαλιζόμενο. Οι εργοδοτικές εισφορές που αναλογούν σε κάθε έτος, περιλαμβάνονται στις δαπάνες προσωπικού και επιβαρύνουν αντίστοιχα την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα προγράμματα καθορισμένων παροχών είναι προγράμματα συνταξιοδότησης με βάση τα οποία καταβάλλεται στον εργαζόμενο παροχή ανάλογα με τα χρόνια προϋπηρεσίας, την ηλικία και το μισθό. Η διαφορά με τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών είναι ότι ο εργοδότης φέρει την ευθύνη για την καταβολή των συμφωνημένων παροχών στον εργαζόμενο, σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων από τα ασφαλιστικά ταμεία-οργανισμούς.

Η υποχρέωση που καταχωρείται στον Ισολογισμό, σχετικά με προγράμματα καθορισμένων παροχών, είναι η παρούσα αξία της υποχρέωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, μείον την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος.

Η υποχρέωση των καθορισμένων παροχών υπολογίζεται ετησίως από ανεξάρτητους αναλογιστές με τη μέθοδο «προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης» (projected unit credit method).

Αναλογιστικά κέρδη και ζημίες

Τα αναλογιστικά κέρδη/ζημίες αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου κατά τη χρονική περίοδο που αυτά πραγματοποιούνται. Η ανακύκλιση των εν λόγω κερδών/ζημιών στα αποτελέσματα δεν είναι δυνατή.

Κόστος προϋπηρεσίας

Το κόστος προϋπηρεσίας είναι η μεταβολή στην παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών, που προκύπτει από τροποποίηση ή περικοπή προγραμμάτων. Το εν λόγω κόστος αναγνωρίζεται απευθείας στα αποτελέσματα κατά την περίοδο, που τροποποιείται το πρόγραμμα.

B. Μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Ο Όμιλος παρέχει μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα στους συνταξιοδοτούμενους υπαλλήλους. Η θεμελίωση δικαιώματος συμμετοχής σε αυτά τα προγράμματα βασίζεται συνήθως στα χρόνια προϋπηρεσίας του υπαλλήλου μέχρι την συνταξιοδότησή του και στη συμπλήρωση ενός κατώτερου αριθμού ετών προϋπηρεσίας.

Τα αναμενόμενα κόστη αυτών των προγραμμάτων λογιστικοποιούνται, εφαρμόζοντας μεθοδολογία παρόμοια με αυτή που χρησιμοποιείται στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών. Αυτές οι υποχρεώσεις αποτιμώνται σε ετήσια βάση από ανεξάρτητους αναλογιστές.

2.26 Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενοι φόροι

Ο φόρος εισοδήματος, με βάση τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή, αναγνωρίζεται ως έξοδο στην τρέχουσα χρήση. Ο αναβαλλόμενος φόρος επί των φορολογικών ζημιών αναγνωρίζεται ως στοιχείο ενεργητικού, αν είναι πιθανόν ότι τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη θα μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν για τον συμψηφισμό των ζημιών αυτών.

Οι αναβαλλόμενοι φόροι υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο της πλήρους υποχρέωσης (liability method) για όλες τις προσωρινές διαφορές, που προκύπτουν από τη φορολογική βάση των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων και από την αντίστοιχη λογιστική αξία τους. Οι αναβαλλόμενοι φόροι καθορίζονται με τη χρήση των ισχυόντων φορολογικών συντελεστών ή των φορολογικών συντελεστών που τίθενται σε ισχύ κατά την ημερομηνία Ισολογισμού και αναμένεται να εφαρμοστούν κατά την ημερομηνία κατά την οποία η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση θα χρησιμοποιηθεί και η αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση θα τακτοποιηθεί.

Οι βασικές προσωρινές διαφορές προκύπτουν από τις αποσβέσεις των ενσώματων ακινητοποιήσεων, την αναγνώριση προμηθειών με βάση το πραγματικό επιτόκιο, τις διαφορές κατά την αποτίμηση των χρεογράφων μεταξύ της λογιστικής και φορολογικής βάσης, την επανεκτίμηση των διαφόρων στοιχείων ενεργητικού (όπως των επενδύσεων σε ακίνητα), την απομείωση αξίας απαιτήσεων και ομολόγων και από την αναγνώριση της υποχρέωσης από παροχές σε εργαζομένους κατά τη συνταξιοδότηση. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αναγνωρίζονται για όλες τις εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές όταν εκτιμάται ότι οι προσωρινές αυτές διαφορές θα αντιστραφούν στο μέλλον και ότι επίσης θα υπάρξει φορολογητέο αποτέλεσμα έναντι του οποίου η προσωρινή διαφορά μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

Ο αναβαλλόμενος φόρος που αναγνωρίζεται επί: α) της αποτίμησης των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου και β) της αποτίμησης των παραγώγων αντιστάθμισης ταμειακών ροών, που αναγνωρίστηκαν απευθείας στην καθαρή θέση, πιστώνεται ή χρεώνεται απευθείας στα ίδια κεφάλαια. Κατά την πώληση του χρεογράφου ή κατά την τμηματική αναγνώριση της αποτίμησης του παραγώγου στα αποτελέσματα, το μέρος του αναβαλλόμενου φόρου που αντιστοιχεί, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Επίσης, ο αναβαλλόμενος φόρος που αναλογεί στα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές της υποχρέωσης από παροχές σε εργαζομένους κατά τη συνταξιοδότηση, καθώς και στην μελλοντική μεταβολή των αναλογιστικών κερδών/ζημιών, κατά τον χρόνο που αυτά πραγματοποιούνται, αναγνωρίζεται απευθείας στην καθαρή θέση.

Ο Όμιλος συμψηφίζει τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις μόνο όταν πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις από το Δ.Λ.Π. 12. Ειδικότερα, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις συμψηφίζονται μόνο σε επίπεδο νομικής οντότητας, όταν και μόνο όταν: α) οι ενοποιούμενες πλήρως εταιρείες έχουν ένα νομικά ισχυρό δικαίωμα να συμψηφίσουν τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις έναντι τρεχουσών φορολογικών υποχρεώσεων και β) οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις αφορούν σε φόρους εισοδήματος, που επιβάλλονται από την ίδια φορολογική αρχή.

2.27 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους, υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια

α) Αρχική αναγνώριση και επιμέτρηση:

Οι υποχρεώσεις από έκδοση πιστωτικών τίτλων, υβριδικών κεφαλαίων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων λογιστικοποιούνται αρχικά στην εύλογη αξία τους (έσοδο από την έκδοσή τους, μείον τα πραγματοποιηθέντα έξοδα έκδοσής τους).

β) Επιμέτρηση μετά την αρχική αναγνώριση:

Μετά την αρχική αναγνώριση, οι πιστωτικοί τίτλοι και τα δανειακά κεφάλαια απεικονίζονται στο αποσβέσιμο κόστος. Όποια διαφορά, μεταξύ του εσόδου από την έκδοση (μείον το κόστος έκδοσης) και της αξίας αποπληρωμής, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα για όλη τη διάρκεια των τίτλων με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι υποχρεώσεις από τίτλους και δανειακά κεφάλαια του Ομίλου περιλαμβάνουν μεσοπρόθεσμους τίτλους (EMTN), ομολογιακά δάνεια από τιτλοποίηση στεγαστικών, καταναλωτικών και επιχειρηματικών δανείων, υβριδικά κεφάλαια και κεφάλαια μειωμένης εξασφάλισης.

Εάν ο Όμιλος εξαγοράσει τους τίτλους ή τα δανειακά κεφάλαια, που έχει εκδώσει, τότε οι τίτλοι ή τα κεφάλαια αποαναγνωρίζονται από την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της υποχρέωσης και της αναμενόμενης εκταμίευσης καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης.

2.28 Λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος

Οι λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, ενώ μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους και περιλαμβάνουν υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα και υποχρεώσεις προς πελάτες.

2.29 Τιτλοποιήσεις

Ο Όμιλος τιτλοποιεί περιουσιακά στοιχεία ενεργητικού. Τα στοιχεία αυτά αγοράζονται από εταιρείες ειδικού σκοπού, οι οποίες εν συνεχεία εκδίδουν ομόλογα σε επενδυτές. Ο Όμιλος ενοποιεί τις εταιρείες ειδικού σκοπού, εάν ασκεί έλεγχο ή έχει διακρατήσει σημαντικό μέρος των κινδύνων τους. Στην περίπτωση αυτή, τα ομόλογα που εκδίδονται για το σκοπό της τιτλοποίησης περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού εμφανίζονται στον Ισολογισμό στο αναπόσβεστο κόστος τους, εκτός εάν οι εκδοθέντες τίτλοι ιδιοκατέχονται.

2.30 Μετοχικό κεφάλαιο και ίδιες μετοχές

Στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου περιλαμβάνονται, εκτός από τις κοινές μετοχές, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες που εκδόθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης τον Δεκέμβριο 2015. Οι εν λόγω υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες έχουν τα χαρακτηριστικά των ιδίων κεφαλαίων με βάση τις προβλεπόμενες οικείες διατάξεις του ΔΛΠ 32. Ειδική αναφορά γίνεται στη σημείωση 41.

Τα έξοδα αύξησεως μετοχικού κεφαλαίου καταχωρούνται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων.

Τα μερίσματα, που αναλογούν στις κοινές μετοχές, αναγνωρίζονται ως υποχρέωση κατά την περίοδο, στην οποία εγκρίνονται από την Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου, όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το κόστος απόκτησης ιδίων μετοχών, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων απόκτησής τους, εμφανίζεται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων, μέχρι την ακύρωση ή την πώλησή τους. Τα κέρδη/ζημιές από την πώληση των ιδίων μετοχών καταχωρούνται απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια. Ο αριθμός των ιδίων μετοχών, που κατέχονται από τον Όμιλο, δεν μειώνει τον αριθμό των μετοχών, που βρίσκονται σε κυκλοφορία. Οι ίδιες μετοχές, που κατέχονται από την Τράπεζα δεν ενσωματώνουν δικαίωμα είσπραξης μερίσματος. Οι ειδικές διατάξεις βάσει των οποίων δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών α) για όσο διάστημα η Τράπεζα συμμετέχει στο πρόγραμμα ενίσχυσης ρευστότητας και β) κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο κεφάλαιο της Τράπεζας χωρίς την έγκριση του Ταμείου αναφέρονται στη σημείωση 41.

2.31 Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών

Ως συνδεδεμένα μέρη νοούνται: α) τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης της Τράπεζας, β) τα πλησιέστερα μέλη και οικονομικά εξαρτώμενα μέλη (σύζυγοι, τέκνα, κ.ά.) των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης, γ) οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα Πειραιώς, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των εξαρτώμενων/πλησιέστερων μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%, δ) οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας, ε) οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας, στ) οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και ζ) το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Συναλλαγές παρόμοιας φύσεως γνωστοποιούνται συγκεντρωτικά. Όλες οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες αγοράς.

2.32 Σύνταξη οικονομικών αναφορών ανά τομέα δραστηριότητας

Η οικονομική πληροφόρηση των τομέων δραστηριότητας του Ομίλου γνωστοποιείται σύμφωνα με τις εσωτερικές αναφορές προς το όργανο της Διοίκησης (Εκτελεστική Επιτροπή), το οποίο έχει την ευθύνη της λήψης αποφάσεων αναφορικά με τις δραστηριότητες του Ομίλου και είναι αρμόδιο για να προβεί στον επιμερισμό πόρων στους τομείς δραστηριότητας, καθώς και στην αξιολόγησή τους.

Όλες οι συναλλαγές ανάμεσα στους επιχειρηματικούς τομείς διεξάγονται σε όρους αγοράς, ενώ οι δαπάνες και τα έσοδα μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων απαλείφονται σε ενοποιημένο επίπεδο.

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται σε τέσσερις κύριους επιχειρηματικούς τομείς: Λιανική Τραπεζική, Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων, Επενδυτική Τραπεζική, Διαχείριση Κεφαλαίων & Treasury. Τα έσοδα και οι δαπάνες, που αφορούν άμεσα κάθε τομέα, λαμβάνονται υπόψη, προκειμένου να καθοριστεί η απόδοση των επιχειρηματικών τομέων.

2.33 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, όταν και μόνο όταν, ο Όμιλος έχει ένα νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού

των αναγνωρισμένων ποσών και προτίθεται να διακανονίσει το καθαρό ποσό ή να αναγνωρίσει την απαίτηση και να διακανονίσει την υποχρέωση ταυτόχρονα.

2.34 Συγκριτικά στοιχεία και στρογγυλοποιήσεις

Διαφορές που παρουσιάζονται, μεταξύ των ποσών στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και των αντίστοιχων ποσών στις σημειώσεις επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

3 Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων

Πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων

Η συνετή εφαρμογή και διαρκής εξέλιξη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων αποτελεί προτεραιότητα και συνυπολογίζεται στη χάραξη των ετήσιων επιχειρηματικών σχεδίων.

Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ), έχει τη συνολική ευθύνη για την ανάπτυξη και την επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων. Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, ως επιτροπή του Διοικητικού Συμβουλίου συνεδριάζει σε μηνιαία βάση ή/ και εκτάκτως, διαμορφώνει τη στρατηγική ανάληψης κινδύνων και διαχείρισης κεφαλαίων σε συνάρτηση με τους επιχειρηματικούς στόχους του Ομίλου, ενώ αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων, καθώς και την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, σε σχέση με το ύψος και τη μορφή των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Στο πλαίσιο αυτό, τα επιχειρηματικά σχέδια και στόχοι δύνανται να προσαρμοσθούν σε τυχόν τρέχουσες εξελίξεις, ικανές να μεταβάλουν το προφίλ κινδύνου του Ομίλου.

Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων αξιολογείται και εξελίσσεται διαρκώς λαμβάνοντας υπόψη το εποπτικό πλαίσιο και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Την ευθύνη για το σχεδιασμό, την εξειδίκευση και την υλοποίηση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων του ΔΣ, έχει ο τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου. Ο επικεφαλής του τομέα αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Δ.Σ.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου συνίσταται από τις παρακάτω Διευθύνσεις:

- Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου Ομίλου,
- Κεφαλαιακής Διαχείρισης Ομίλου,
- Διαχείριση Κινδύνου Αγοράς, Ρευστότητας και Λειτουργικού Κινδύνου Ομίλου,
- Group Risk Coordination και
- Corporate Credit Control.

Οι δραστηριότητες του Τομέα υπόκεινται στον ανεξάρτητο έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Ο Όμιλος διαθέτει αρμοδίως εγκεκριμένη Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων & Κεφαλαίου (Risk & Capital Strategy), η οποία περιλαμβάνει καθορισμένο Πλαίσιο Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων (Risk Appetite Framework) και συγκεκριμένα αφορά στην Τράπεζα Πειραιώς και στο σύνολο των θυγατρικών εταιρειών του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Η Στρατηγική του Ομίλου λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες, παρέχει κατευθυντήριες γραμμές και αποτελεί το θεμέλιο για τη διαμόρφωση και τον καθορισμό μιας ευρύτερης κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων, βάσει των επιχειρηματικών στόχων και των δεσμεύσεων, που έχει αναλάβει ο Όμιλος προς τις εποπτικές αρχές.

Η αποτελεσματικότητα της Στρατηγικής παρακολουθείται με παράλληλη αξιολόγηση:

- των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων του Ομίλου έναντι των επιχειρησιακών του στόχων και
- του προφίλ κινδύνου του Ομίλου σε σχέση με τις ποιοτικές και ποσοτικές διατυπώσεις (qualitative and quantitative statements) του Πλαισίου Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων.

3.1 Πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

3.1.1 Στρατηγικές και διαδικασίες για τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου

Οι δραστηριότητες του Ομίλου είναι συνυφασμένες με την ανάληψη πιστωτικού κινδύνου. Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος πραγματοποίησης χρηματοοικονομικής ζημιάς για τον Όμιλο, ο οποίος απορρέει από το ενδεχόμενο αδυναμίας των αντισυμβαλλομένων να εκπληρώσουν τις συμβατικές/ συναλλακτικές τους υποχρεώσεις. Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί την πιο σημαντική πηγή κινδύνου για τον Όμιλο και για τον λόγο αυτό η αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείρισή του αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της Διοίκησης. Η συνολική έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο προέρχεται κατά κύριο λόγο από τις πιστοδοτήσεις της Επιχειρηματικής και της Ιδιωτικής Πίστης, τις επενδυτικές δραστηριότητες του Ομίλου, τις συναλλαγές στην εξωχρηματιστηριακή αγορά, τις πράξεις διαπραγμάτευσης στις αγορές παραγώγων, καθώς επίσης και από το διακανονισμό συναλλαγών. Ο βαθμός του κινδύνου, που εμπεριέχεται σε κάθε πιστωτικό άνοιγμα, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι γενικότερες συνθήκες της οικονομίας και της αγοράς, η χρηματοοικονομική θέση των οφειλετών, το ύψος, το είδος και η διάρκεια των ανοιγμάτων, καθώς και η ύπαρξη καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Η εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής, η οποία περιγράφει τις αρχές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου, διασφαλίζει την ενιαία και αποτελεσματική αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Στον Όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς εφαρμόζεται ενιαία πολιτική και πρακτική αναφορικά με τις μεθόδους αξιολόγησης και τις διαδικασίες έγκρισης, ανανέωσης και παρακολούθησης των πιστοδοτήσεων. Όλα τα πιστοδοτικά όρια αναθεωρούνται ή/ και ανανεώνονται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, ενώ τα αρμόδια εγκριτικά κλιμάκια καθορίζονται με βάση το ύψος και την κατηγορία του συνολικού πιστωτικού κινδύνου, που αναλαμβάνει ο Όμιλος για κάθε οφειλέτη ή ομάδα οφειλετών, που σχετίζονται μεταξύ τους (έννοια ενός οφειλέτη).

Στον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου εντάσσεται η Διεύθυνση Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου με αντικείμενο τη παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου των ανοιγμάτων του Ομίλου.

3.1.2 Μέτρηση και συστήματα αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου

Κεντρική θέση στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου κατέχει η αξιόπιστη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου. Η διαρκής ανάπτυξη υποδομών, συστημάτων και μεθοδολογιών για την ποσοτικοποίηση και την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί βασική προϋπόθεση για την έγκαιρη και αποτελεσματική υποστήριξη της Διοίκησης και των επιχειρηματικών μονάδων στη λήψη αποφάσεων, τον καθορισμό πολιτικών και την εκπλήρωση των εποπτικών απαιτήσεων.

α) Δάνεια και απαιτήσεις

Για την παρακολούθηση και μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, που σχετίζεται με τα δάνεια και τις απαιτήσεις του Ομίλου σε επίπεδο αντισυμβαλλομένου:

- αξιολογείται συστηματικά η πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη και εκτιμάται το ενδεχόμενο αθέτησης των συμβατικών του υποχρεώσεων και
- εκτιμάται με βάση τα υφιστάμενα καλύμματα και εξασφαλίσεις το πιθανό ποσοστό ανάκτησης, το οποίο ενδέχεται να εισπράξει ο Όμιλος στην περίπτωση, που ο πιστούχος αθετήσει τις υποχρεώσεις του.

(i) Συστηματική αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας πελατών και εκτίμηση ενδεχόμενης αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων

Ο Όμιλος αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλομένων και εκτιμά το ενδεχόμενο αθέτησης των συμβατικών τους υποχρεώσεων, χρησιμοποιώντας υποδείγματα πιστοληπτικών διαβαθμίσεων (ratings), προσαρμοσμένα στις κατηγορίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αντισυμβαλλομένων. Τα υποδείγματα αυτά συνδυάζουν τη χρηματοοικονομική και στατιστική ανάλυση με την κρίση των αρμοδίων στελεχών, ενώ υποβάλλονται σε αξιολόγηση, όπου είναι εφικτό, μέσω της αντιπαραβολής τους με εξωτερικά διαθέσιμη πληροφόρηση.

Βάσει πολιτικής, η διαβάθμιση για κάθε πιστούχο εφαρμόζεται κατά τον καθορισμό των πιστοδοτικών ορίων και ανανεώνεται κατ' ελάχιστον σε ετήσια βάση. Επικαιροποίηση των διαβαθμίσεων γίνεται ακόμη και στις περιπτώσεις, όπου προκύπτουν νέες πληροφορίες, οι οποίες μπορούν να διαφοροποιήσουν σημαντικά τον ενεχόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Ο Όμιλος επικυρώνει τουλάχιστον σε ετήσια βάση την προβλεπτική ικανότητα των υποδειγμάτων πιστοληπτικής αξιολόγησης, εξασφαλίζοντας έτσι τη δυνατότητα ορθής απεικόνισης του ενεχόμενου πιστωτικού κινδύνου και επιτρέποντας την έγκαιρη λήψη ενεργειών για την αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων.

Επιχειρηματική Πίστη

Οι πιστούχοι της Επιχειρηματικής Πίστης κατηγοριοποιούνται σε πιστοληπτικές διαβαθμίσεις (credit rating grades), οι οποίες αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς βαθμούς πιστωτικού κινδύνου και συνδέονται με διαφορετικές πιθανότητες αθέτησης. Για κάθε βαθμίδα αντιστοιχεί και διαφορετική πολιτική συνεργασίας με τις επιχειρήσεις-πιστούχους.

Η ταξινόμηση και η πολιτική πιστοδότησης ανά διαβάθμιση των επιχειρηματικών πιστούχων παρουσιάζονται με λεπτομέρεια σε σχετικό κεφάλαιο του Εγχειριδίου Πιστωτικής Πολιτικής και Πρακτικής για το Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο. Η κλίμακα διαβάθμισης αποτελείται συνολικά από 23 βαθμίδες από τις οποίες 19 βαθμίδες αντιστοιχούν σε πιστούχους, οι οποίοι δεν έχουν παρουσιάσει αθέτηση υποχρέωσης, 1 βαθμίδα αντιστοιχεί σε πιστούχους με ενήμερες πιστοδοτήσεις αυξημένου κινδύνου (special mention), 1 βαθμίδα αντιστοιχεί σε πιστούχους σε ρύθμιση και 2 βαθμίδες σε πιστούχους σε αθέτηση.

Στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται οι ενέργειες της πιστωτικής πολιτικής ανά βαθμίδα πιστούχου:

RATING	ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ
1 2 3 4	Excellent (Άριστη)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
5 6 7	Very Strong (Πολύ Ισχυρή)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
8 9 10	Strong (Ισχυρή)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
11 12	Good (Καλή)	Ανάπτυξη της συνεργασίας ανάλογη της ανάπτυξης της επιχείρησης
13	Satisfactory (Ικανοποιητική)	Ανάπτυξη της συνεργασίας με εξασφαλίσεις ή διατήρηση της συνεργασίας
14	Adequate (Μέτρια)	Προσεκτική ανάπτυξη της συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις ή διατήρηση της συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις
15	Marginal (Οριακή)	Ανάπτυξη της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή διατήρηση με επαρκείς εξασφαλίσεις ή περιορισμός της συνεργασίας
16	Weak (Αδύναμη)	Διατήρηση της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή περιορισμός της συνεργασίας
17	Very Weak (Πολύ Αδύναμη)	Περιορισμός της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις και ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
18	Poor (Χαμηλή)	Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
19	Very Poor (Πολύ Χαμηλή)	Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
20	Special Mention (Ειδικής Αναφοράς)	Ενδεχόμενη Αναδιάρθρωση της πιστοδότησης. Λήψη πρόσθετων ισχυρών εξασφαλίσεων ή Διακοπή της συνεργασίας. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων
21	Restructured (Ρύθμιση)	Συστηματική παρακολούθηση της εξυπηρέτησης της ρύθμισης
22	Substandard (Προσωρινή καθυστέρηση)	Είσπραξη ή ρύθμιση της πιστοδότησης με επιχειρηματικές ή δικαστικές διαδικασίες. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων
23	Doubtful/Loss (Οριστική καθυστέρηση/Ζημία)	Είσπραξη της απαίτησης κυρίως με δικαστικές διαδικασίες. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων

Για την ταξινόμηση σε βαθμίδες, η Τράπεζα εφαρμόζει υποδείγματα, που διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τύπο και το μέγεθος της επιχείρησης.

Συγκεκριμένα:

- Πιστούχοι/επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας και κύκλο εργασιών μεγαλύτερο των € 2,5 εκατ. ταξινομούνται με την χρήση του υποδείγματος MRA > € 2,5 εκατ.
- Πιστούχοι/επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας και κύκλο εργασιών έως € 2,5 εκατ. ταξινομούνται με την χρήση του υποδείγματος MRA < € 2,5 εκατ.
- Πιστούχοι που αποτελούν ειδικές περιπτώσεις (π.χ. νεοσύστατες επιχειρήσεις χωρίς πλήρη οικονομικά στοιχεία, κοινοπραξίες τεχνικών εταιρειών, ασφαλιστικές εταιρίες, φυσικά πρόσωπα, ατομικές επιχειρήσεις που δεν εντάσσονται στο χαρτοφυλάκιο πιστοδοτήσεων ιδιωτών), ταξινομούνται με το εμπειρικό υπόδειγμα "Manual Rating".
- Για τις πιστοδοτήσεις ειδικού δανεισμού (specialised lending) που αφορούν στην ποντοπόρο ναυτιλία (object finance) η Τράπεζα έχει αναπτύξει και εφαρμόζει διακριτό υπόδειγμα πιστοληπτικής αξιολόγησης (slotting criteria model), το οποίο είναι ευθυγραμμισμένο με τα κριτήρια ειδικής δανειοδότησης της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων (M.E.Δ.) της Βασιλείας.
- Για τις μικρές επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β' κατηγορίας χρησιμοποιείται εσωτερικά ανεπτυγμένο σύστημα αξιολόγησης (B' μοντέλο).

Η Τράπεζα έχει προβεί στην αυτοματοποίηση των ασκήσεων επικύρωσης των παραπάνω υποδειγμάτων για επαρκέστερη και άμεση παρακολούθηση της προβλεπτικής τους ικανότητας.

Το υπόδειγμα Moody's Risk Advisor (MRA), το οποίο χρησιμοποιείται ως υπόδειγμα αξιολόγησης του κινδύνου από πιστοδοτήσεις σε μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις (ESM έκδοση), εφαρμόζεται από το 2005 και στις θυγατρικές του Ομίλου, που δραστηριοποιούνται στον χρηματοπιστωτικό τομέα στην Ελλάδα, ενώ από το 2006 εφαρμόζεται και σε όλες τις θυγατρικές τράπεζες του Ομίλου στο εξωτερικό.

Για τις θυγατρικές τράπεζες εξωτερικού αξίζει να σημειωθεί ότι κάθε χρόνο επιτυγχάνεται περαιτέρω πρόοδος αναφορικά με τη διαδικασία ανάπτυξης και υλοποίησης υποδειγμάτων αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

Η κλίμακα πιστοληπτικής διαβάθμισης για τα επιχειρηματικά δάνεια η οποία χρησιμοποιείται για την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 7 είναι η ακόλουθη:

1. Ικανοποιητικής Διαβάθμισης (Standard monitoring)
2. Υπό παρακολούθηση (Special monitoring)

Οι βαθμίδες πιστοληπτικής διαβάθμισης α) 1-19 των υποδειγμάτων MRA και Manual Rating και β) 1-7 του υποδείγματος B' αντιστοιχίζονται στην κατηγορία «Ικανοποιητικής Διαβάθμισης (Standard monitoring)». Η κατηγορία «Υπό παρακολούθηση (Special monitoring)», συμπεριλαμβάνει πιστούχους βάσει των κατηγοριών ειδικού χαρακτηρισμού με διαβάθμιση 20, 21, 22, 23.

Ιδιωτική πίστη

Αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο ιδιωτών, εφαρμόζονται διαφορετικά υποδείγματα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών, που καλύπτουν διαφορετικά στάδια του πιστωτικού κύκλου, ως εξής:

- 1) Υποδείγματα αιτήσεων (Application Scorecards)

Τα υποδείγματα αιτήσεων έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες της Τράπεζας και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και βάσει σκοπού. Έτσι η Τράπεζα έχει σε λειτουργία 9 μοντέλα αιτήσεων βάσει προϊόντος και 3 μοντέλα βάσει σκοπού στα στεγαστικά δάνεια.

2) Υποδείγματα συμπεριφοράς (Behavior Scorecards)

Τα υποδείγματα συμπεριφοράς έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία συμπεριφοράς των πελατών σε προϊόντα της Τράπεζας και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες της Τράπεζας και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και κατάστασης εξυπηρέτησης του δανείου (bucket and days past due). Έτσι η Τράπεζα έχει 2 κατηγορίες μοντέλων, τα συμπεριφορικά υποδείγματα μικρής καθυστέρησης (early bucket behavior scores - bucket 0-2) και συμπεριφορικά υποδείγματα μεγάλης καθυστέρησης (late bucket behavior scores - bucket 3+). Συνολικά η Τράπεζα έχει 23 υποδείγματα συμπεριφοράς.

3) Εσωτερικά υποδείγματα αξιολόγησης πληροφοριών Τειρεσία Α.Ε. (Internal Bureau Scorecard)

Υπάρχει επίσης ένα υπόδειγμα που αφορά στη συμπεριφορά των πελατών της Τράπεζας στην αγορά τη στιγμή της αίτησης. Έχει και αυτό βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία και έχει προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένο στους πελάτες της Τράπεζας και δεν διαφοροποιείται βάσει προϊόντος.

4) Συνολικά (Overall) υποδείγματα αίτησης

Πρόκειται για τα υποδείγματα που συμμετέχουν στην εγκριτική διαδικασία και τα οποία στην ουσία αποτελούν συνδυασμό των τριών προαναφερθέντων μοντέλων. Έτσι όταν ένας πελάτης κάνει μία αίτηση αξιολογείται το δημογραφικό προφίλ του (application score), η συμπεριφορά του στα προϊόντα της Τράπεζας, αν είναι ήδη υφιστάμενος πελάτης (behavior score), καθώς και η συμπεριφορά του σε προϊόντα της αγοράς (bureau score). Πρόκειται για 5 υποδείγματα, που διαφοροποιούνται βάσει κατηγορίας προϊόντος, έχουν βασιστεί σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς και έχουν προκύψει και αυτά από στατιστική ανάλυση.

Επιπρόσθετα, χρησιμοποιείται και το υπόδειγμα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας της Τειρεσίας Α.Ε., η οποία λαμβάνει υπόψη το σύνολο των ανοιγμάτων των δανειοληπτών στην ελληνική αγορά. Η χρήση του συγκεκριμένου υποδείγματος βελτίωσε την απόδοση των υφιστάμενων υποδειγμάτων.

Η πιστωτική πολιτική, αν και διαφοροποιείται μεταξύ ενυπόθηκων και μη ενυπόθηκων δανείων Λιανικής Τραπεζικής, εντούτοις βασίζεται, επιπροσθέτως των προαναφερθέντων υποδειγμάτων πιστοληπτικής ικανότητας (credit scoring) και σε μια σειρά πιστωτικών κριτηρίων, που λαμβάνονται υπόψη στην εγκριτική διαδικασία και προσδιορίζουν, τόσο την προθυμία, όσο και την ικανότητα του αιτούντος να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του, όπως:

- Ελάχιστα επίπεδα εισοδήματος,
- Μηνιαίο Διαθέσιμο Εισόδημα (MDI)
- Πιστωτική ιστορία πελάτη,
- Είδος, ποσό και σημαντικότητα δυσμενών στοιχείων,
- Μέγιστη Ανεξασφάλιστη Έκθεση,
- Όριο δανεισμού σε επίπεδο προϊόντος,
- Ανώτατα επίπεδα σχέσης δανείου προς αξία εξασφάλισης (LTV) (για τα ενυπόθηκα δάνεια), σε συνδυασμό με το σκοπό του δανείου.

Τα προαναφερθέντα εσωτερικά υποδείγματα αποτελούν και τις βασικές συνιστώσες, οι οποίες χρησιμοποιούνται στα υποδείγματα εκτίμησης παραμέτρων κινδύνων της Τράπεζας Πειραιώς (υποδείγματα εκτίμησης Πιθανότητας Αθέτησης και Ζημίας σε περίπτωση Αθέτησης) για το σύνολο των προϊόντων Ιδιωτικής Πίστης αλλά και της Επιχειρηματικής Πίστης. Τα εν λόγω υποδείγματα εξετάζονται ενδελεχώς κατ' ελάχιστο ανά εξάμηνο ως προς:

- τη σταθερότητα της διαβάθμισης των πληθυσμών,
- κατά πόσο η διαχρονική μεταβολή των παραμέτρων κινδύνου είναι στατιστικώς σημαντική,
- τη διαχωριστική τους ικανότητα.

(ii) Ποσοστό ανάκτησης με βάση τα υφιστάμενα καλύμματα και εξασφαλίσεις

Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, ο Όμιλος κατά τον καθορισμό και την ανανέωση των πιστοδοτικών ορίων εκτιμά και το ποσοστό ανάκτησης σε σχέση με το άνοιγμα (recovery rate) στην περίπτωση που οι πιστούχοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται με βάση το είδος της πιστοδότησης και την ύπαρξη ή όχι συνδεδεμένων καλυμμάτων και εξασφαλίσεων. Κατά πάγια τακτική, όσο χαμηλότερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση ενός πιστούχου, τόσο ισχυρότερα είναι τα απαιτούμενα καλύμματα και οι εξασφαλίσεις, προκειμένου το ποσοστό ανάκτησης να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου προς τον Όμιλο.

β) Χρεόγραφα

Ο Όμιλος διατηρεί χαρτοφυλάκιο κυβερνητικών, τραπεζικών και εταιρικών χρεογράφων, με ελληνικές και διεθνείς εκδόσεις, ομόλογα εκδόσεως του EFSF, καθώς και ομόλογα εκδόσεως του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) που εισφέρθηκαν από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας κατά τη συμμετοχή του στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας Πειραιώς και κατά την κάλυψη της έκδοσης των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών στο 4ο τρίμηνο 2015. Για την ορθή διαχείριση και παρακολούθηση των κινδύνων, οι θέσεις σε χρεόγραφα υπόκεινται σε θεσπισμένα και εγκεκριμένα όρια, σύμφωνα με τις πολιτικές και διαδικασίες του Ομίλου. Σχετική με τις απαιτήσεις από EFSF ομόλογα και ESM ομόλογα είναι η σημείωση 25.

Για τη μέτρηση και την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου ο οποίος σχετίζεται με τα χρεόγραφα, χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο οι διαβαθμίσεις εξωτερικών οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης. Το ύψος της έκθεσης του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο χρεογράφων και άλλων εντόκων γραμματίων παρακολουθείται ανά κατηγορία χαρτοφυλακίου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των ΔΠΧΑ.

3.1.3 Προσαρμοσμένη έναντι κινδύνου τιμολόγηση (Risk Based Pricing)

Τα υποδείγματα που εφαρμόζονται στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών αποτέλεσαν βασικά εργαλεία στη μεθοδολογία υπολογισμού της προσαρμοσμένης έναντι κινδύνου τιμολόγησης (Risk Based Pricing), που αναπτύχθηκε και θα εφαρμοστεί τόσο στο επιχειρηματικό, όσο και στο χαρτοφυλάκιο ιδιωτών στον Όμιλο.

Μέσω της συνεκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου στην τιμολόγηση των δανείων ο Όμιλος στοχεύει στη δημιουργία αποθεμάτων εσόδων για την κάλυψη των αναμενόμενων και μη αναμενόμενων κινδύνων, καθώς και στην πληρέστερη και ορθότερη αποτύπωση της κερδοφορίας των παρεχόμενων υπηρεσιών του. Παράλληλα ενισχύει την διάχυση της κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα.

3.1.4 Διαχείριση σημαντικής συγκέντρωσης κινδύνου

Η συγκέντρωση έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο μπορεί να προέλθει από δύο τύπους ατελούς διαφοροποίησης των κινδύνων μέσα σε ένα χαρτοφυλάκιο: (α) τη συγκέντρωση σε μεγάλους οφειλέτες (name concentration) και (β) την κλαδική συγκέντρωση (sector concentration). Η συγκέντρωση σε μεγάλους οφειλέτες σχετίζεται με την ατελή διαφοροποίηση του κινδύνου που απορρέει από την υψηλή έκθεση σε μεμονωμένους αντισυμβαλλόμενους ή ομάδες συνδεδεμένων αντισυμβαλλομένων.

Στον Όμιλο, ο κίνδυνος συγκέντρωσης παρακολουθείται επίσης σε επίπεδο κλάδου οικονομικής δραστηριότητας του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, βάσει της πρωτοβάθμιας κατηγοριοποίησης NACE II. Για την αξιολόγηση του κινδύνου συγκέντρωσης χρησιμοποιείται ο δείκτης Herfindahl-Hirschman (HHI).

Πέραν της συμμόρφωσης με τα εποπτικά όρια, ο Όμιλος θέτει συγκεκριμένα όρια για τον κίνδυνο συγκέντρωσης, τα οποία αναθεωρούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα, ανάλογα με τα οικονομικά γεγονότα, που λαμβάνουν χώρα και μεταβάλλουν τη δομή του (Ενεργητικό, Ίδια Κεφάλαια κ.α.). Τα όρια αυτά είναι απόλυτα (απόλυτο ύψος θέσης) ή/ και σχετικά (σε σχέση με το κεφάλαιο).

Για την αντιμετώπιση του υψηλού κινδύνου συγκέντρωσης, οι ενέργειες που γίνονται αφορούν σε:

- Μείωση των ανωτάτων ορίων.
- Περιορισμό της έκθεσης στους συγκεκριμένους κλάδους/ πελάτες.
- Μεταφορά του κινδύνου, με αγορά προστασίας (πιστωτικά παράγωγα, εγγυήσεις κ.α.).
- Επαναπροσδιορισμό του εσωτερικού κεφαλαίου.

3.1.5 Κίνδυνος χώρας

Ο κίνδυνος χώρας συνοψίζει και αντανάκλα: (α) τον κίνδυνο μείωσης της αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού του Ομίλου που μπορεί να προκληθεί από την αδυναμία ή την απροθυμία της κυβέρνησης μιας χώρας (στην οποία ο Όμιλος έχει πραγματοποιήσει επενδυτικά ανοίγματα) να εξυπηρετήσει τις υποχρεώσεις της σε ξένο νόμισμα (sovereign risk) και (β) τον κίνδυνο επιβολής περιορισμών στη μετατροπή και στη μεταφορά κεφαλαίων σε ξένο νόμισμα εκτός χώρας (transfer risk).

Μέσω των διασυνორιακών του ανοιγμάτων, ο Όμιλος υπόκειται και στον πιστωτικό κίνδυνο χωρών, ο οποίος συνδέεται άμεσα με τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν σε αυτές. Για τον έγκαιρο και αποτελεσματικό έλεγχο του εν λόγω κινδύνου, ο Όμιλος έχει δημιουργήσει και εφαρμόζει ένα εξειδικευμένο πλαίσιο αξιολόγησης και διαχείρισης, βάσει του οποίου θεσπίζονται, παρακολουθούνται και αξιολογούνται σε τακτή βάση (τουλάχιστον ετήσια) ανώτατα όρια έκθεσης στον κίνδυνο χωρών. Κατά την αξιολόγηση του κινδύνου, χρησιμοποιούνται (ποσοτικά και ποιοτικά) κριτήρια, τα οποία λαμβάνουν υπόψη, τόσο την εξέλιξη των παραμέτρων κινδύνου, όσο και το ύψος/διάθρωση των ανοιγμάτων του Ομίλου.

3.1.6 Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου

Η παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου αποτελεί βασικό πυλώνα της Διαχείρισης Κινδύνων. Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου ορίζεται ως ο κίνδυνος αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων του αντισυμβαλλομένου σε μία συναλλαγή μέχρι και τον τελικό διακανονισμό των χρηματοροών της και πηγάζει από τη δραστηριοποίηση του Ομίλου σε εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα, καθώς επίσης και σε διατραπεζικές χρηματοδοτικές συναλλαγές.

Για την αποτελεσματική διαχείριση του εν λόγω κινδύνου, υφίσταται διαδικασία καθορισμού, αναθεώρησης και παρακολούθησης πιστωτικών ορίων, καθώς επίσης και καθορισμού ανώτατων ορίων σε επίπεδο πιστοληπτικής διαβάθμισης αντισυμβαλλομένων. Ο

καθορισμός των ορίων πραγματοποιείται σε ονομαστικά ποσά ή σε μονάδες κινδύνου, αναλόγως της συναλλαγής και η αναθεώρησή τους τουλάχιστον ετησίως. Η παρακολούθηση των πιστωτικών ορίων αντισυμβαλλομένου πραγματοποιείται με ημερήσια συχνότητα. Παράλληλα, ο Όμιλος με σκοπό τη βέλτιστη διαχείριση των εν λόγω κινδύνων και δεδομένων των αυξημένων συνθηκών κινδύνου λόγω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, έχει θεσπίσει και εφαρμόζει πολιτική άμεσης ακύρωσης ή άμεσης μείωσης εγκεκριμένων πιστωτικών ορίων σε περιπτώσεις υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλόμενων της.

Ο Όμιλος με στόχο τον περιορισμό του μέγιστου δυνητικού κινδύνου, την παρακολούθηση της συγκέντρωσης και την ορθολογικότερη διαμόρφωση του προφίλ κινδύνου του Ομίλου, εφαρμόζει σύστημα ανωτάτων ορίων ανάληψης πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλόμενου ανά κατηγορία πιστοληπτικής διαβάθμισης. Η αναθεώρηση των ανωτάτων ορίων πραγματοποιείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Με κύριο γνώμονα τη βέλτιστη διαχείριση, ο Όμιλος χρησιμοποιεί τεχνικές απομείωσης πιστωτικού κινδύνου, έχοντας συνάψει νομικές συμβάσεις με τους αντισυμβαλλομένους, όπως International Swap Derivatives Association (ISDA), Credit Support Annex (CSA) και Global Master Repurchase Agreement (GMRA). Σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο, τίθενται οι όροι αναφορικά με τον διακανονισμό των καθαρών ποσών, που προκύπτουν μετά τον συμψηφισμό των εκατέρωθεν απαιτήσεων και υποχρεώσεων, καθώς και τη διμερή ανταλλαγή εξασφαλίσεων με ημερήσια συχνότητα σύμφωνα με τη τρέχουσα αξία των συναλλαγών. Επιπροσθέτως, για την παρακολούθηση και διαχείριση των ποσών υπό εκκαθάριση, ο Όμιλος έχει θεσπίσει όριο μέγιστου επιτρεπτού ποσού ημερήσιου διακανονισμού (Daily Settlement Limit).

3.1.7 Διαχείριση ορίων και τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Ο Όμιλος διαχειρίζεται, ελέγχει και περιορίζει το ύψος και τη συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου, εφαρμόζοντας σύστημα πιστοδοτικών ορίων, τα οποία προσδιορίζουν τη μέγιστη αποδεκτή ανάληψη κινδύνου. Επιπρόσθετα, όρια θεσπίζονται και εφαρμόζονται έναντι ανοιγμάτων προς πιστωτικά ιδρύματα. Η συνολική έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο οφειλετών, συμπεριλαμβανομένων και των πιστωτικών ιδρυμάτων, ελέγχεται περαιτέρω και με την εφαρμογή υπο-ορίων, τα οποία καλύπτουν ανοίγματα εντός και εκτός ισολογισμού.

Για τον καθορισμό των ορίων πελατών λαμβάνονται υπόψη τυχόν καλύμματα ή εξασφαλίσεις, που μειώνουν το ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Ο Όμιλος κατατάσσει τον κίνδυνο των πιστοδοτήσεων του σε κατηγορίες κινδύνου ανάλογα με το είδος των συνδεδεμένων καλυμμάτων ή εξασφαλίσεων και τη δυνατότητα ρευστοποίησής τους. Τα ανώτατα πιστοδοτικά όρια, που μπορούν να εγκριθούν ανά κατηγορία κινδύνου, καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Στον Όμιλο Πειραιώς καμιά πιστοδότηση δεν εγκρίνεται από ένα μόνο πρόσωπο, με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια και τις πιστωτικές κάρτες, εφόσον τηρούνται τα κριτήρια που ορίζονται στην πιστωτική πολιτική, καθώς κατά κανόνα απαιτείται η έγκριση τριών στελεχών. Ανάλογα με το ύψος του κινδύνου έχουν οριστεί εγκριτικά κλιμάκια, ο ρόλος των οποίων στη διαμόρφωση της συνολικής ποιότητας του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων του Ομίλου είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Τα πιστοδοτικά όρια στον Όμιλο Πειραιώς έχουν διάρκεια ισχύος μέχρι δώδεκα μήνες και υπόκεινται σε ετήσια ή συχνότερη αναθεώρηση. Τα αρμόδια ή τα ανώτερα εγκριτικά κλιμάκια μπορούν, όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι, να επιλέξουν διάρκεια ισχύος των πιστοδοτικών ορίων μικρότερη των δώδεκα μηνών. Η παρακολούθηση των εκκρεμών υπολοίπων έναντι των θεσπισμένων ορίων πραγματοποιείται σε ημερήσια βάση, ενώ τυχόν υπερβάσεις αναφέρονται και αντιμετωπίζονται εγκαίρως.

Στις παραγράφους που ακολουθούν, περιγράφονται και άλλες τεχνικές, οι οποίες χρησιμοποιούνται στον Όμιλο για τον έλεγχο και τον περιορισμό του πιστωτικού κινδύνου.

α) Καλύμματα και εξασφαλίσεις

Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, ο Όμιλος εκτιμά κατά τον καθορισμό και την ανανέωση των πιστοδοτικών ορίων και το ποσοστό ανάκτησης σε σχέση με το άνοιγμα (recovery rate) στην περίπτωση που οι πιστούχοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται με βάση το είδος της πιστοδότησης και την ύπαρξη ή όχι συνδεδεμένων καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Κατά πάγια τακτική, όσο χαμηλότερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση ενός πιστούχου, τόσο ισχυρότερα είναι τα απαιτούμενα καλύμματα και οι εξασφαλίσεις, προκειμένου το ποσοστό ανάκτησης να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο, σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου προς τον Όμιλο.

Ο Όμιλος λαμβάνει καλύμματα ή/ και εξασφαλίσεις έναντι των πιστοδοτήσεων σε πελάτες, μειώνοντας το συνολικό πιστωτικό κίνδυνο και διασφαλίζοντας την έγκαιρη αποπληρωμή των απαιτήσεων τους.

Για το σκοπό αυτό, έχει προσδιορίσει και ενσωματώσει στην πιστωτική του πολιτική, κατηγορίες αποδεκτών καλυμμάτων και εξασφαλίσεων. Ο Όμιλος θεωρεί ως καλύμματα τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία, τα οποία ενεχυριάζονται για την ομαλή αποπληρωμή των πάσης φύσεως πιστοδοτήσεων, ενώ ως εξασφαλίσεις θεωρεί τα στοιχεία, που δεν είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα. Τα κυριότερα είδη καλυμμάτων και εξασφαλίσεων είναι τα ακόλουθα:

- Ενέχυρα επί καταθέσεων,
- Εγγυήσεις Ελληνικού Δημοσίου,
- Εγγυήσεις ΤΕΜΠΜΕ,
- Εγγυητικές επιστολές τραπεζών,
- Ενέχυρα επί μεριδίων μετοχικών ή μεικτών Α/Κ, μετοχών, ομολόγων ή εντόκων γραμματίων,
- Ενέχυρα επί επιταγών,
- Προσημειώσεις/ υποθήκες ακινήτων,
- Υποθήκες πλοίων,
- Απαιτήσεις έναντι Τρίτων.

Η αποτίμηση των συνδεδεμένων καλυμμάτων ή/ και εξασφαλίσεων πραγματοποιείται αρχικά κατά τη στιγμή της έγκρισης της πιστοδότησης με βάση την τρέχουσα ή την εύλογη αξία τους, και επανεκτιμάται σε τακτά χρονικά διαστήματα ανάλογα με το είδος. Καλύμματα ή εξασφαλίσεις δεν λαμβάνονται γενικά έναντι ανοιγμάτων προς πιστωτικά ιδρύματα.

β) Πιστοδοτικές δεσμεύσεις

Ο Όμιλος προβαίνει σε δεσμεύσεις πιστοδοτήσεων προς πελάτες, διασφαλίζοντας τη μελλοντική χρηματοδότησή τους όταν και εφόσον απαιτηθεί. Οι δεσμεύσεις πιστοδοτήσεων ενέχουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο με τα δάνεια και τις απαιτήσεις του Ομίλου και αφορούν κατά κύριο λόγο ενέγγυες πιστώσεις και εγγυητικές επιστολές. Η εναπομένουσα διάρκεια των πιστοδοτικών δεσμεύσεων αναλύεται και παρακολουθείται συστηματικά, καθώς σε γενικές γραμμές, δεσμεύσεις με μεγαλύτερη διάρκεια ενέχουν μεγαλύτερο βαθμό κινδύνου από εκείνες με μικρότερη διάρκεια.

3.1.8 Πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων

Ο Όμιλος εξετάζει συστηματικά αν υπάρχουν βάσιμες και αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση της αξίας της. Για το σκοπό αυτό διενεργεί σε κάθε ημερομηνία σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων έλεγχο απομείωσης της αξίας των δανείων του (impairment test), σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τη μεθοδολογία που περιγράφονται στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, και σχηματίζει ανάλογες προβλέψεις.

Μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση όταν η λογιστική της αξία είναι μεγαλύτερη από το αναμενόμενο ανακτήσιμο ποσό της. Το ανακτήσιμο ποσό προσδιορίζεται από το σύνολο της παρούσας αξίας των εισπράξεων και της παρούσας αξίας από τη ρευστοποίηση τυχόν καλυμμάτων ή εξασφαλίσεων σε περίπτωση αδυναμίας του πιστούχου να αποπληρώσει το δάνειο. Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι ο Όμιλος δεν θα μπορέσει να εισπράξει όλα τα οφειλόμενα ποσά σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους μιας απαίτησης, σχηματίζεται πρόβλεψη για την απομείωση της αξίας της απαίτησης. Το ποσό της πρόβλεψης είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και του ανακτήσιμου ποσού της απαίτησης.

Ο Όμιλος, σύμφωνα και με το ΔΛΠ 39, θεωρεί ως βάσιμες και αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση ή μία ομάδα απαιτήσεων έχει απομειωθεί, τα κριτήρια που αναφέρονται στην ενότητα 2.13.

Η εκτίμηση ύπαρξης απομείωσης και ο σχηματισμός προβλέψεων διενεργείται εξατομικευμένα σε επίπεδο δανείου για όλες τις χορηγήσεις που ο Όμιλος θεωρεί σημαντικές και συλλογικά σε επίπεδο ομάδας δανείων για όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις. Σημαντικές για την Τράπεζα θεωρούνται οι χορηγήσεις οι οποίες σε επίπεδο πιστούχου ξεπερνούν το € 1 εκατ., ενώ για τον Όμιλο η σημαντικότητα εξαρτάται από τα μεγέθη των δανειακών χαρτοφυλακίων της κάθε θυγατρικής εταιρείας. Η εκτίμηση για απομείωση διενεργείται συλλογικά για απαιτήσεις (χαρτοφυλάκια απαιτήσεων) με κοινά χαρακτηριστικά κινδύνου, οι οποίες σε ατομική βάση δεν θεωρούνται σημαντικές. Επίσης, συλλογικά αξιολογούνται και οι απαιτήσεις που σε ατομική βάση δεν έχουν υποστεί απομείωση.

3.1.9. Συλλογική αξιολόγηση απομείωσης για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο

Όλα τα δάνεια που δεν αξιολογούνται μεμονωμένα για απομείωση καθώς και τα δάνεια που υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση από την οποία όμως δεν προέκυψε ζημιά απομείωσης, αξιολογούνται σε συλλογική βάση.

Για τον σκοπό εκτίμησης της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου. Παραδείγματα κοινών χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου είναι:

- Κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη,
- Κλάδος Οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη,
- Μονάδα Διαχείρισης Επιχειρηματικής χορήγησης,
- Κατηγορία εξασφάλισης,
- Χαρακτηρισμός δανείων ως ρυθμισμένα.

Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων στοιχείων ενεργητικού, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που εξετάζονται συλλογικά για απομείωση αξίας, εκτιμώνται στη βάση των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου και σύμφωνα με ιστορικότητα

απωλειών για περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά για τον Όμιλο. Τα ιστορικά δεδομένα προσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες παρατηρήσεις, αφενός για να αντανakλούν τις τρέχουσες συνθήκες οι οποίες δεν επηρέασαν την περίοδο στην οποία αναφέρονται και αφετέρου, για να αφαιρέσουν τις επιδράσεις συνθηκών της ιστορικής περιόδου που δεν υφίστανται κατά την διενέργεια της αξιολόγησης.

3.1.10. Συλλογική αξιολόγηση απομείωσης για το χαρτοφυλάκιο ιδιωτικής πίστης

Για το σχηματισμό των αναγκαίων κατά τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικών Αναφορών (ΔΠΧΑ) συλλογικών απομειώσεων της αξίας των δανείων του χαρτοφυλακίου Λιανικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς, αφαιρούνται καταρχήν από το συνολικό χαρτοφυλάκιο δανείων της Λιανικής Τραπεζικής, τα δάνεια, για τα οποία έχουν σχηματιστεί εξατομικευμένες απομειώσεις της αξίας τους χωρίς όμως να αφαιρούνται τα δάνεια για τα οποία δεν προέκυψε ποσό εξατομικευμένης απομείωσης αξίας.

Εν συνεχεία, γίνεται τμηματοποίηση (segmentation) του εναπομένοντος χαρτοφυλακίου σε επί μέρους υποχαρτοφυλάκια, έτσι ώστε τα δάνεια που εντάσσονται στο κάθε υποχαρτοφυλάκιο (segment) να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή ομοιογένεια και ομοιομορφία από πλευράς χαρακτηριστικών τους. Οι βασικές παράμετροι που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία τμηματοποίησης του χαρτοφυλακίου και ένταξης στα επιμέρους υποχαρτοφυλάκια είναι οι ακόλουθες:

- το προϊόν (Στεγαστικό, Καταναλωτικό, Κάρτα),
- η κατάσταση εξυπηρέτησης του δανείου,
- χαρακτηρισμός δανείων ως ρυθμισμένα,
- το είδος των εξασφαλίσεων/καλυμμάτων του δανείου,
- το νόμισμα του δανείου.

Προκειμένου να προσδιοριστεί το ποσό της απομείωσης αξίας για κάθε υποχαρτοφυλάκιο, ποσοτικοποιούνται όχι μόνο τα ιδιαίτερα στοιχεία του, αλλά και η επίδραση στην τελική διαμόρφωσή τους, των βασικών μακροοικονομικών παραμέτρων όπως η μεταβολή του ΑΕΠ και τα επίπεδα ανεργίας.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο το ποσό της σχηματιζόμενης πρόβλεψης μειωθεί (τόσο στο επιχειρηματικό όσο και στο χαρτοφυλάκιο Ιδιωτικής Πίστης) και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, τότε η πρόβλεψη μειώνεται και η διαφορά καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

3.1.11 Ρυθμίσεις και πολιτική ρύθμισης δανείων

Ο Όμιλος εφάρμοσε τα τεχνικά πρότυπα EBA ITS (European Banking Authority, Implementing Technical Standards) που αφορούν στα ρυθμισμένα δάνεια, εναρμονιζόμενος με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) 42/30.5.14 της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως τροποποιήθηκε από την ΠΕΕ 47/9.2.2015 και προσφάτως από την ΠΕΕ 102/30.08.2016, που αφορά στο «Πλαίσιο εποπτικών υποχρεώσεων για τη διαχείριση των ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων».

Η εναρμόνιση της πολιτικής ρύθμισης δανείων του Ομίλου με τους σχετικούς ορισμούς της EBA και τις οδηγίες της ΤτΕ, υποστηρίχθηκε με νέες δομές και διαδικασίες, ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής και τροποποίηση υφιστάμενων εφαρμογών, με στόχο την αποτελεσματική και αξιόπιστη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση, με τη διενέργεια βιώσιμων ρυθμίσεων και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων τύπων ρυθμίσεων.

Ως ρυθμισμένα χαρακτηρίζονται όλα τα δάνεια στα οποία πραγματοποιήθηκε μετατροπή των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή αναχρηματοδότηση των οφειλών πιστούχου με ευνοϊκότερους όρους λόγω τρέχουσας ή αναμενόμενης οικονομικής δυσκολίας, που δεν εφαρμόζονται σε πιστούχους παρόμοιου προφίλ κινδύνου.

Σύμφωνα με τα τεχνικά πρότυπα της ΕΒΑ, προκειμένου ένα ρυθμισμένο δάνειο να αποχαρακτηριστεί από ρυθμισμένο, απαιτείται να περάσουν τουλάχιστον 2 έτη από τη στιγμή του χαρακτηρισμού του ως εξυπηρετούμενου (performing), να μην υπάρχουν καθυστερήσεις, ανησυχία για πλήρη αποπληρωμή, απομείωση ή εκ νέου ρύθμιση και να υφίστανται τακτές ουσιώδεις καταβολές τουλάχιστον στο διάστημα των τελευταίων 12 μηνών.

Τα δάνεια που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους είτε σε μεμονωμένο είτε σε συλλογικό επίπεδο, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων της Τράπεζας.

Ο Τομέας Αναδιρθώσεων & Διαχείρισης Προβληματικού Χαρτοφυλακίου (RBU), διαχειρίζεται τα σε καθυστέρηση δάνεια, με στόχο την εύρεση της κατάλληλης βιώσιμης ρύθμισης για κάθε πιστούχο, την εξασφάλιση δίκαιης αντιμετώπισης των πιστούχων και τη μεγιστοποίηση της αξίας για τον Όμιλο. Στην κατεύθυνση αυτή χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα ανά είδος πιστούχου εργαλεία, όπως "δέντρα αποφάσεων", πιλοτικές μετρήσεις και αξιολογήσεις αποτελεσμάτων σε επιλεγμένα δείγματα του χαρτοφυλακίου και εφαρμόζονται κατάλληλες διαδικασίες και τύποι ρυθμίσεων και αναδιρθώσεων ανάλογα με τις ημέρες καθυστέρησης και τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

Το «Συμβούλιο Εποπτείας και Διαχείρισης Καθυστερήσεων (ΣΕΚ)» που έχει μεταξύ άλλων την ευθύνη της στρατηγικής διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση, συνεργάζεται με την μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας αναφορικά με την αξιολόγηση των κινδύνων του χαρτοφυλακίου αρμοδιότητας RBU. Η Διαχείριση Κινδύνων παρακολουθεί τη διαδικασία των ρυθμίσεων και αξιολογεί τους σχετικούς κινδύνους ανά χαρτοφυλάκιο και τύπο ρύθμισης.

Πιο συγκεκριμένα εντός της Δ/σης Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου δημιουργήθηκαν ομάδες με βασική αρμοδιότητα την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του RBU καθώς και της γενικότερης διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (ΜΕΑ).

Οι εν λόγω αρμοδιότητες είναι:

- παρακολούθηση της εξέλιξης των βασικών μεγεθών ανά Χαρτοφυλάκιο και Διαχειριστική Μονάδα, ανεξάρτητα αλλά και σε σχέση με τους στόχους που έχει αναλάβει να επιτύχει η Τράπεζα προς SSM,
- παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης η οποία επιτυγχάνεται μέσω:
 - ο της αξιολόγησης της βιωσιμότητας και παρακολούθηση της εξέλιξης των ρυθμίσεων,
 - ο της παρακολούθησης των εισπράξεων και πλειστηριασμών,
 - ο της παρακολούθησης της εξέλιξης διαγραφών και πωλήσεων δανείων,
 - ο της ανάλυσης των επιμέρους χαρτοφυλακίων για τον εντοπισμό «Αποτελεσματικών/Μη Αποτελεσματικών» τύπων ρύθμισης για συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια,
 - ο του εντοπισμού τμημάτων του χαρτοφυλακίου που ανήκουν σε κατηγορίες υψηλού κινδύνου
- επικοινωνία με το RBU προκειμένου να κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα και να επισημανθούν τομείς στους οποίους θα πρέπει να γίνουν αλλαγές,

- τακτική και έκτακτη (ad hoc) ενημέρωση του Τομέα, των Επιτροπών Δ.Σ. και Σ.Ε.Κ για την εξέλιξη της διαχείρισης του RBU & γενικότερα του NPE χαρτοφυλακίου.

Ο Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων ενημερώνεται κατ' ελάχιστο σε μηνιαία βάση για την εξέλιξη του χαρτοφυλακίου αρμοδιότητας RBU και εκφράζει τη γνώμη του στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων.

3.1.12 Διαγραφές

Η Τράπεζα και οι θυγατρικές της προβαίνουν σε διαγραφές (λογιστικές ή άφεση χρέους) απαιτήσεων έναντι των σχετικών προβλέψεων που έχουν ληφθεί για απομείωση της αξίας τους, είτε όταν εκτιμούν ότι αυτές είναι ανεπίδεκτες είσπραξης και αφού έχουν εξαντληθεί όλες οι προσπάθειες είσπραξής τους, είτε όταν αποτελούν τη βέλτιστη λύση έναντι εναλλακτικών τύπων ρύθμισης στα πλαίσια της διαχείρισης πιστούχου σε οικονομική δυσκολία, είτε όταν κρίνεται προσφορότερη η συμβιβαστική εξόφληση των οφειλών. Οι διαγραφές απαιτήσεων εγκρίνονται από τα Διοικητικά Συμβούλια της Τράπεζας και των θυγατρικών της ή εξουσιοδοτημένα από αυτά εγκριτικά κλιμάκια. Οι λογιστικές διαγραφές μεταφέρονται και παρακολουθούνται σε λογαριασμούς τάξεως, οι οποίοι αντिलογίζονται σε περίπτωση οριστικής άφεσης χρέους ή με την κατά νόμο παρέλευση της παραγραφής. Σε περίπτωση που μεταγενέστερα της διαγραφής εισπραχθεί κάποιο ποσό, αυτό άγεται απευθείας προς όφελος των αποτελεσμάτων.

3.2 Διαχείριση πιστωτικών κινδύνων

Τα κονδύλια προ προβλέψεων για τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, τις συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών, καθώς και τις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους συνοψίζονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016			31 Δεκεμβρίου 2015		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους
A) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	118.859	30.005	13.246.054	179.523	641	16.979.825
B) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	-	-	-	-	-	5.511
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	-	-	5.692	-	-	23.846
Σύνολο	118.859	30.005	13.251.746	179.523	641	17.009.181

Ακολουθεί η ποιοτική διαβάθμιση των κονδυλίων "Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων" και "Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών" για την κατηγορία χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας:

Διαβαθμίσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Εξαιρετικής σταθερότητας	-	40
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	83.295	137.629
Ειδικής αναφοράς	35.564	41.854
Σύνολο	118.859	179.523

Διαβαθμίσεις συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	30.005	641
Σύνολο	30.005	641

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται οι "Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους" προ και μετά προβλέψεων. Σχετική με την πιστοληπτική διαβάθμιση των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους είναι η σημείωση 3.5.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.251.746	17.009.181
Μείον: Προβλέψεις για απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	(5.489)	(23.846)
Μετά προβλέψεων	13.246.257	16.985.336

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις κατά πελατών συνοψίζονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών	Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μετά προβλέψεων και προσαρμογών
A) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	30.677.448	-	(739.201)	29.938.247
B) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	7.673.979	-	(550.830)	7.123.149
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	28.297.022	(11.036.345)	(4.614.465)	12.646.211
Σύνολο	66.648.449	(11.036.345)	(5.904.496)	49.707.608

	31 Δεκεμβρίου 2015			
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών	Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μετά προβλέψεων και προσαρμογών
A) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	30.108.697	-	(638.934)	29.469.764
B) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	8.485.059	-	(662.469)	7.822.590
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	29.477.243	(11.341.367)	(4.837.038)	13.298.839
Σύνολο	68.070.999	(11.341.367)	(6.138.440)	50.591.193

Σημειώνεται ότι οι σχηματισμένες, κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς, προβλέψεις για απομείωση δανείων του Ομίλου ύψους € 8,1 δις της πρώην ATEbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank A.E., της Γενικής Τράπεζας A.E. και της Πανελληνίας Τράπεζας A.E. έχουν μειώσει τα δάνεια προ προβλέψεων της σημείωσης 23, καθώς βάσει του ΔΠΧΑ 3 είχαν περιληφθεί στην προσαρμογή των δανείων σε εύλογη αξία κατά τη διαδικασία επιμερισμού κόστους. Ωστόσο, για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 7, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων.

3.2.1. Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών με βάση την ποιότητά τους (απομειωμένα ή μη – προβλέψεις απομείωσης - αξία εξασφαλίσεων)

31/12/2016	Μη απομειωμένα Δ&Α		Απομειωμένα Δ&Α		Συνολική αξία προ απομείωσης	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης		Συνολική Καθαρή αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		
Ιδιώτες	11.852.903	3.190.925	441.995	6.949.487	22.435.310	(262.211)	(3.983.210)	18.189.890	13.761.302
Στεγαστικά	9.343.251	2.629.972	269.296	3.919.052	16.161.570	(166.433)	(1.659.911)	14.335.226	12.447.565
Καταναλωτικά	1.939.466	534.586	170.896	2.385.944	5.030.891	(94.092)	(1.815.302)	3.121.497	1.312.395
Πιστωτικές κάρτες	569.349	25.968	1.305	642.739	1.239.361	(1.301)	(507.762)	730.298	93
Λοιπά	837	401	498	1.752	3.488	(385)	(234)	2.869	1.248
Επιχειρηματικά	16.771.144	4.481.139	17.802.593	3.092.118	42.146.993	(10.773.112)	(1.920.776)	29.453.106	19.128.210
Μεγάλες επιχειρήσεις	8.887.416	1.764.011	6.656.316	33.424	17.341.167	(4.127.839)	(86.959)	13.126.370	6.480.173
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	7.883.728	2.717.128	11.146.277	3.058.694	24.805.826	(6.645.273)	(1.833.817)	16.326.736	12.648.037
Δημόσιος τομέας	2.053.402	1.915	10.740	89	2.066.146	(1.023)	(511)	2.064.612	1.940.824
Ελλάδα	2.049.878	1.858	10.740	89	2.062.565	(1.023)	(511)	2.061.031	1.938.743
Άλλες χώρες	3.524	57	-	-	3.581	-	-	3.581	2.080
Σύνολο	30.677.448	7.673.979	18.255.327	10.041.694	66.648.449	(11.036.345)	(5.904.496)	49.707.608	34.830.335

31/12/2015	Μη απομειωμένα Δ&Α		Απομειωμένα Δ&Α		Συνολική αξία προ απομείωσης	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης		Συνολική Καθαρή αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		
Ιδιώτες	12.224.303	3.465.024	382.456	7.474.347	23.546.130	(306.551)	(4.064.265)	19.175.313	14.955.433
Στεγαστικά	9.668.172	2.827.190	258.219	3.986.689	16.740.270	(151.999)	(1.551.646)	15.036.625	13.577.280
Καταναλωτικά	1.966.249	598.835	120.016	2.734.895	5.419.995	(150.631)	(1.924.283)	3.345.081	1.376.727
Πιστωτικές κάρτες	588.352	37.105	2.378	748.937	1.376.773	(2.377)	(586.738)	787.658	-
Λοιπά	1.531	1.894	1.842	3.826	9.093	(1.545)	(1.598)	5.949	1.425
Επιχειρηματικά	16.524.354	5.015.964	18.425.169	3.178.747	43.144.234	(11.032.608)	(2.073.696)	30.037.930	20.902.220
Μεγάλες επιχειρήσεις	8.434.861	1.828.027	6.977.043	43.247	17.283.178	(4.202.646)	(162.615)	12.917.917	6.911.191
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	8.089.493	3.187.937	11.448.126	3.135.500	25.861.056	(6.829.962)	(1.911.082)	17.120.012	13.991.029
Δημόσιος τομέας	1.360.040	4.071	14.939	1.586	1.380.635	(2.207)	(478)	1.377.950	1.235.552
Ελλάδα	1.356.164	4.014	14.718	1.586	1.376.481	(2.207)	(449)	1.373.825	1.233.258
Άλλες χώρες	3.876	57	221	-	4.154	-	(29)	4.125	2.294
Σύνολο	30.108.697	8.485.059	18.822.563	10.654.681	68.070.999	(11.341.367)	(6.138.440)	50.591.193	37.093.205

Από τις απαιτήσεις κατά πελατών (προ προβλέψεων), ποσό € 4.546 εκατ. ή ποσοστό 7% (2015: € 3.681 εκατ. ή ποσοστό 5%) αφορά χορηγήσεις σταθερού επιτοκίου, ενώ ποσό € 62.103 εκατ. (2015: € 64.390 εκατ.) αφορά χορηγήσεις κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στα απομειωμένα δάνεια Καταναλωτικής Πίστης ταξινομούνται δάνεια με καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών (συμπεριλαμβανομένης της Οριστικής Καθυστέρησης). Στα απομειωμένα δάνεια Στεγαστικής Πίστης συμπεριλαμβάνονται όλα τα δάνεια σε Οριστική καθυστέρηση, καθώς και εκείνα που βρίσκονται σε 90+ ημέρες καθυστέρησης και έχουν LTV>80%. Παράλληλα όλα τα δάνεια για τα οποία λαμβάνεται ατομική πρόβλεψη θεωρούνται απομειωμένα.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων της Τράπεζας, η «αξία εξασφαλίσεων» αφορά κυρίως την εύλογη αξία ακινήτων, για τα οποία η Τράπεζα έχει στην κατοχή της την πρώτη (Α') προσημείωση ή υποθήκη. Όταν η αξία του εξασφαλιστικού ακινήτου ξεπερνά το υπόλοιπο του δανείου, το ποσό της περιορίζεται στο ύψος του δανείου.

3.2.2. Ποιοτική διαβάθμιση των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

31/12/2016	Ικανοποιητικής Διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	11.852.903	0	11.852.903	8.193.124
Στεγαστικά	9.343.251	-	9.343.251	7.577.432
Καταναλωτικά	1.939.466	-	1.939.466	615.042
Πιστωτικές κάρτες	569.349	-	569.349	58
Λοιπά	837	-	837	592
Επιχειρηματικά	13.738.099	3.033.045	16.771.144	8.583.171
Μεγάλες επιχειρήσεις	7.253.753	1.633.663	8.887.416	3.891.151
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	6.484.346	1.399.382	7.883.728	4.692.021
Δημόσιος τομέας	2.048.972	4.430	2.053.402	1.939.586
Ελλάδα	2.045.448	4.430	2.049.878	1.937.505
Λοιπές χώρες	3.524	-	3.524	2.080
Σύνολο	27.639.974	3.037.475	30.677.448	18.715.881

31/12/2015	Ικανοποιητικής Διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	12.224.303	0	12.224.303	8.766.234
Στεγαστικά	9.668.172	-	9.668.172	8.132.154
Καταναλωτικά	1.966.249	-	1.966.249	633.282
Πιστωτικές κάρτες	588.352	-	588.352	-
Λοιπά	1.531	-	1.531	799
Επιχειρηματικά	14.175.965	2.348.390	16.524.354	8.298.902
Μεγάλες επιχειρήσεις	7.308.900	1.125.961	8.434.861	3.517.545
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	6.867.064	1.222.429	8.089.493	4.781.358
Δημόσιος τομέας	1.357.232	2.808	1.360.040	1.230.073
Ελλάδα	1.353.355	2.808	1.356.164	1.227.977
Λοιπές χώρες	3.876	-	3.876	2.096
Σύνολο	27.757.499	2.351.198	30.108.697	18.295.210

3.2.3. Ανάλυση ενηλικίωσης των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία δανείων

31/12/2016	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα		Λοιπές Χώρες
1-29 ημέρες	1.117.797	265.361	15.650	268	775.261	895.874	526	-	3.070.736
30-59 ημέρες	687.961	140.901	6.776	73	312.526	401.012	1.253	-	1.550.502
60-89 ημέρες	465.523	128.282	3.542	55	323.648	433.831	4	-	1.354.887
90-179 ημέρες	78.565	-	-	4	37.350	143.807	-	-	259.727
180-360 ημέρες	75.184	-	-	-	84.544	102.909	-	-	262.638
>360 ημέρες	204.941	-	-	-	210.833	451.040	75	57	866.946
Καταγγελμένα	-	41	-	-	19.848	288.655	-	-	308.544
Σύνολο	2.629.972	534.586	25.968	401	1.764.011	2.717.128	1.858	57	7.673.979
Αξία εξασφαλίσεων	2.096.878	202.382	21	381	883.239	2.031.107	79	0	5.214.087

31/12/2015	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα		Λοιπές Χώρες
1-29 ημέρες	1.229.849	286.887	18.837	878	328.363	975.060	2.461	-	2.842.335
30-59 ημέρες	685.792	151.909	10.723	579	366.601	454.144	1.436	-	1.671.184
60-89 ημέρες	355.717	160.039	7.545	179	324.455	558.117	42	-	1.406.094
90-179 ημέρες	120.792	-	-	259	408.251	178.286	-	-	707.588
180-360 ημέρες	133.192	-	-	-	91.857	142.508	-	57	367.613
>360 ημέρες	301.848	-	-	-	284.605	592.581	75	-	1.179.109
Καταγγελμένα	-	-	-	-	23.894	287.242	-	-	311.136
Σύνολο	2.827.190	598.835	37.105	1.894	1.828.027	3.187.937	4.014	57	8.485.059
Αξία εξασφαλίσεων	2.365.887	229.113	0	109	1.156.312	2.469.200	311	0	6.220.932

3.2.4 Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών:

3.2.4.1 Συμφωνία των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2016	4.244.908	2.854.912	751.315	5.667	7.020.290	14.583.627	16.304	221	29.477.243
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	583.172	312.155	188.910	63	665.770	1.516.335	382	360	3.267.147
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(429.618)	(341.488)	(250.612)	(146)	(252.051)	(765.020)	(5.649)	(221)	(2.044.806)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(200.177)	(82.024)	(5.109)	(53)	(378.788)	(478.939)	(208)	(361)	(1.145.659)
Διαγραφές απομειωμένων Δ&Α	(10.369)	(147.410)	(40.430)	(1.998)	(360.045)	(593.693)	-	-	(1.153.945)
Αναταξινομήσεις απομειωμένων δανείων	179	(279)	9	-	6.517	(6.426)	-	-	0
Αποαναγνωρίσεις απομειωμένων δανείων	(3.006)	(2.333)	(48)	-	-	(41.757)	-	-	(47.144)
Αποαναγνωρίσεις απομειωμένων δανείων από πωληθείσες εταιρείες	-	-	-	(1.286)	-	(23.135)	-	-	(24.421)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	3.259	(36.693)	8	2	(11.953)	13.980	-	1	(31.395)
Σύνολο απομειωμένων Δ&Α 31.12.2016	4.188.347	2.556.840	644.044	2.250	6.689.740	14.204.971	10.829	0	28.297.021
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.447.177)	(1.562.578)	(502.932)	(619)	(4.137.080)	(7.999.346)	(1.079)	(0)	(15.650.810)
Υπόλοιπο απομειωμένων Δ&Α της 31.12.2016 (Καθαρή Αξία)	2.741.170	994.262	141.111	1.631	2.552.661	6.205.625	9.750	0	12.646.211

	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας		Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2015	4.062.938	2.945.360	771.742	5.838	6.828.647	14.924.917	24.182	166	29.563.790
Υπόλοιπο έναρξης τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	30.336	4.334	509	-	12.130	59.293	-	-	106.602
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπόμενες δραστηριότητες	(44.118)	(35.850)	(1.954)	(243)	(40.966)	(273.706)	-	-	(396.838)
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	606.190	398.129	116.713	1.018	929.743	2.214.550	7.318	399	4.274.061
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(357.543)	(242.409)	(72.105)	(1.490)	(309.976)	(680.568)	(1.268)	(271)	(1.665.630)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(74.205)	(41.191)	(31.197)	(281)	(415.627)	(523.813)	(12)	(74)	(1.086.400)
Διαγραφές απομειωμένων Δ&Α	(22.520)	(175.488)	(30.288)	(96)	(229.498)	(384.572)	-	-	(842.462)
Αναταξινομήσεις απομειωμένων δανείων	229	723	(2.064)	1.111	659.018	(645.101)	(13.917)	-	(0)
Αποαναγνωρίσεις απομειωμένων δανείων	-	(131)	(28)	(201)	(499.051)	(193.757)	-	-	(693.168)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	43.600	1.435	(13)	11	85.870	86.384	-	-	217.288
Σύνολο απομειωμένων Δ&Α 31.12.2015	4.244.908	2.854.912	751.315	5.667	7.020.290	14.583.627	16.304	221	29.477.243
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.354.882)	(1.756.849)	(572.169)	(2.998)	(4.214.750)	(8.274.349)	(2.408)	-	(16.178.404)
Υπόλοιπο απομειωμένων Δ&Α της 31.12.2015 (Καθαρή Αξία)	2.890.026	1.098.063	179.146	2.669	2.805.540	6.309.278	13.896	221	13.298.839

3.2.4.2. Ανάλυση ενηλικίωσης των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

31/12/2016	Ιδιώτες			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
Χωρίς καθυστέρηση	10.856	21.827	5	-	1.074.600	1.048.309	2.856	-	2.158.453
1-29 ημέρες	3.666	13.738	-	2	145.159	207.650	-	-	370.214
30-59 ημέρες	2.464	8.036	-	24	116.749	97.967	-	-	225.240
60-89 ημέρες	2.349	17.675	-	88	54.933	158.006	-	-	233.050
90-179 ημέρες	120.326	49.076	2.831	34	54.191	407.128	-	-	633.586
180-360 ημέρες	100.265	57.542	2.940	9	30.651	233.322	-	-	424.728
>360 ημέρες	329.021	137.195	13.611	377	610.403	1.287.955	716	-	2.379.277
Καταγγελμένα	2.172.223	689.173	121.726	1.098	465.976	2.765.288	6.178	-	6.221.662
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	2.741.171	994.262	141.112	1.631	2.552.661	6.205.624	9.750	0	12.646.211
Αξία εξασφαλίσεων	2.773.255	494.971	14	275	1.705.784	5.924.909	1.159	-	10.900.367

31/12/2015	Ιδιώτες			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	Λοιπές Χώρες	
Χωρίς καθυστέρηση	126	84	2	1	975.922	1.073.569	530	-	2.050.234
1-29 ημέρες	343	776	-	25	75.226	278.320	-	220	354.910
30-59 ημέρες	-	129	-	-	73.116	102.534	-	-	175.779
60-89 ημέρες	196	477	-	159	131.642	150.070	-	-	282.543
90-179 ημέρες	143.588	61.516	7.906	25	104.441	466.437	1.357	-	785.270
180-360 ημέρες	163.781	64.314	11.862	-	256.533	324.511	556	-	821.558
>360 ημέρες	403.320	204.451	13.831	1.264	845.068	1.792.143	1.603	-	3.261.679
Καταγγελμένα	2.178.671	766.316	145.547	1.195	343.591	2.121.694	9.851	-	5.566.865
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	2.890.026	1.098.063	179.147	2.670	2.805.540	6.309.277	13.896	220	13.298.840
Αξία εξασφαλίσεων	3.079.239	514.332	-	518	2.237.335	6.740.471	4.970	198	12.577.063

Η διαφορά μεταξύ καθαρής αξίας και εξασφαλίσεων σχετίζεται με την ανακτησιμότητα, που εκτιμάται βάσει των ιστορικών στοιχείων εισπραξιμότητας, για τα δάνεια που αξιολογούνται συλλογικά και των αναμενόμενων ταμειοροών για τα δάνεια που αξιολογούνται εξατομικευμένα.

3.2.5 Δείκτης δανείου προς αξία εξασφάλισης

Ακολουθεί η σχέση μεταξύ του δανείου και της αξίας του ακινήτου που κατέχεται ως εξασφάλιση.

31/12/2016	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	3.109.894	357.635
50%-70%	2.362.754	195.864
71%-80%	1.267.389	183.348
81%-90%	1.203.439	77.517
91%-100%	1.278.437	137.095
101%-120%	2.117.791	289.038
121%-150%	2.111.911	256.617
Μεγαλύτερο από 150%	2.709.955	1.599.113
Συνολική αξία Δ&Α	16.161.570	3.096.228
Μέσος Όρος του Δείκτη	93%	216%

31/12/2015	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	3.617.377	398.344
50%-70%	2.742.706	300.159
71%-80%	1.454.032	131.457
81%-90%	1.362.946	234.366
91%-100%	1.345.385	252.583
101%-120%	2.220.616	155.842
121%-150%	2.020.303	274.697
Μεγαλύτερο από 150%	1.976.904	1.314.531
Συνολική αξία Δ&Α	16.740.270	3.061.980
Μέσος Όρος του Δείκτη	85%	175%

3.2.6 Ανάκτηση εξασφαλίσεων

Οι ανακτηθείσες εξασφαλίσεις, που παρουσιάζονται παρακάτω στη γραμμή "Ακίνητη Περιουσία" αφορούν σε ακίνητα, τα οποία περιλαμβάνονται στα κονδύλια της κατάστασης οικονομικής θέσης "Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού" και " Λοιπά στοιχεία ενεργητικού" :

31/12/2016	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Καθαρό Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	993.042	235.563	(189.639)	(27.166)	803.403	56.139	325
- Αστικά Ακίνητα	545.076	99.982	(89.852)	(20.347)	455.224	25.944	2.582
- Εμπορικά ακίνητα	447.966	135.580	(99.787)	(6.819)	348.179	30.195	(2.256)
Λοιπές εξασφαλίσεις	26.845	1.145	(18.972)	(3)	7.872	2.371	60
Χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	-	-	-	-

Πέραν των ανωτέρω ακινήτων, εντός του 2016 περιήλθαν στην κυριότητα του Ομίλου για την ίδια αιτία και ακίνητα συνολικής αξίας € 30,9 εκατ. (2015: € 26,4 εκατ.), τα οποία όμως, λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών τους, ταξινομήθηκαν σύμφωνα με τα οριζόμενα από τα ΔΠΧΑ στο χαρτοφυλάκιο των επενδυτικών ακινήτων.

31/12/2015	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Καθαρό Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	882.276	206.569	(174.372)	(81.498)	707.904	38.041	(9.467)
- Αστικά Ακίνητα	494.018	112.812	(82.348)	(58.054)	411.670	26.892	(4.943)
- Εμπορικά ακίνητα	388.257	93.757	(92.024)	(23.444)	296.233	11.150	(4.523)
Λοιπές εξασφαλίσεις	31.727	2.246	(21.543)	(5.788)	10.185	6.105	89
Χρηματοοικονομικά μέσα	85.310	85.310	-	-	85.310	-	-

Ο Όμιλος χορηγεί δάνεια με εξασφάλιση ακίνητα και σε περίπτωση μη εξυπηρέτησής τους προβαίνει σε αποκτήσεις των σχετικών ακινήτων, όταν αυτό κρίνεται ως η βέλτιστη λύση, από τις αρμόδιες μονάδες της Τράπεζας και των θυγατρικών της, που έχουν εξουσιοδοτηθεί προς το σκοπό αυτό.

Στο πλαίσιο αυτό, αξιολογούνται κάθε φορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ακινήτου (όπως ενδεικτικά το είδος και η κατάσταση του ακινήτου, η τοποθεσία, οι δυνατές χρήσεις του κλπ) και το κόστος απόκτησής του σε σχέση με την αξία μεταγενέστερης πώλησής του ή με το όφελος ιδιόχρησης.

Η ανωτέρω αξιολόγηση εντάσσεται στην εκάστοτε στρατηγική του Ομίλου και εναρμονίζεται με τους στόχους του για την κερδοφορία, τη ρευστότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια.

Ειδικά για την Τράπεζα, η υποδοχή και η διαχείριση των ακινήτων από πλειστηριασμούς, γίνεται από τη Μονάδα Τεχνικών Έργων και Ακίνητης Περιουσίας με βάση εγκεκριμένες εσωτερικές διαδικασίες. Από την ίδια Μονάδα επανεξετάζεται περιοδικά η βέλτιστη χρήση των αποκτηθέντων ακινήτων.

Τα ακίνητα που κρίνεται ότι πρέπει να πωληθούν προωθούνται από το Τμήμα Αξιοποίησης Ακινήτων της ανωτέρω Μονάδας στο δίκτυο καταστημάτων της Τράπεζας, σε μεσιτικά γραφεία ή σε εξειδικευμένες θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, ενώ τα ακίνητα προς ενοίκιαση ή ιδιόχρηση (από την Τράπεζα ή εταιρείες του Ομίλου) προωθούνται στο Τμήμα Εκμισθώσεων της ίδιας Μονάδας, που επιλαμβάνεται για την ενοικίασή τους και την παρακολούθηση των σχετικών μισθώσεων. Επιπλέον, ειδικά ακίνητα που μπορούν να αξιοποιηθούν με περαιτέρω επενδύσεις, εξετάζονται μεμονωμένα.

Τα ανωτέρω αποτελούν τη βασική πολιτική και το πλαίσιο διαδικασιών του Ομίλου σε συνθήκες ομαλής λειτουργίας της αγοράς ακινήτων. Ωστόσο, λόγω της συνεχιζόμενης ύφεσης, ο Όμιλος εξετάζει και εναλλακτικά σενάρια για μαζική εκποίηση των ακινήτων ή τη συνεισφορά τους σε διάφορα επενδυτικά σχήματα, σε συνεργασία με εξωτερικούς επενδυτικούς συμβούλους, σε μια προσπάθεια εξορθολογισμού του ενεργητικού του.

3.2.7. Ανάλυση των ληφθεισών εξασφαλίσεων και εγγυήσεων

31/12/2016	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματικές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	13.388.801	234.267	138.234	13.761.302	3.541
Επιχειρηματικά	15.724.184	1.153.146	2.250.880	19.128.210	11.051.977
Δημόσιος τομέας	1.294	4.061	1.935.469	1.940.824	1.377
Σύνολο	29.114.279	1.391.474	4.324.582	34.830.335	11.056.894

31/12/2015	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματικές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	14.536.312	255.278	163.843	14.955.433	5.621
Επιχειρηματικά	17.739.302	982.911	2.180.008	20.902.220	10.756.842
Δημόσιος τομέας	7.060	3.511	1.224.980	1.235.552	1.649
Σύνολο	32.282.674	1.241.700	3.568.831	37.093.205	10.764.112

Η αξία εγγυήσεων περιλαμβάνει κυρίως προσωπικές ή εταιρικές εγγυήσεις.

3.3 Πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

3.3.1 Μεταβολή της συσσωρευμένης πρόβλεψης απομείωσης ανά κατηγορία δανείων (συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών)

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Ιδιώτες	Επιχειρηματικά	Δημόσιος τομέας	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1.1.2016	1.703.644	2.078.057	589.115	4.370.816	13.106.305	2.686	17.479.807
Έξοδο χρήσης	210.557	92.036	8.205	310.797	704.165	(343)	1.014.620
Διαγραφές	(15.895)	(167.159)	(79.845)	(262.899)	(964.035)	(552)	(1.227.487)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	(2.906)	(2.200)	(48)	(5.154)	(39.280)	-	(44.434)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72.526)	(66.338)	(8.614)	(147.478)	(202.480)	(199)	(350.157)
Προβλέψεις από πωληθείσες εταιρείες	-	(1.282)	-	(1.282)	(21.839)	-	(23.120)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	3.470	(23.101)	251	(19.381)	111.052	(58)	91.613
Υπόλοιπο 31.12.2016	1.826.343	1.910.013	509.063	4.245.420	12.693.888	1.535	16.940.842

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Ιδιώτες	Επιχειρηματικά	Δημόσιος τομέας	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1.1.2015	1.170.942	2.122.472	611.506	3.904.920	11.925.937	9.543	15.840.400
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπόμενες δραστηριότητες	(20.092)	(29.619)	(2.029)	(51.739)	(174.863)	(576)	(227.178)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	24	-	-	24	14.106	-	14.130
Υπόλοιπο έναρξης τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	14.624	1.624	493	16.741	94.641	-	111.382
Έξοδο χρήσης	620.564	192.859	25.745	839.167	2.653.749	(6.109)	3.486.807
Διαγραφές	(22.564)	(184.089)	(36.670)	(243.324)	(636.894)	-	(880.217)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	(354)	(29)	(383)	(702.388)	-	(702.772)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(78.171)	(60.415)	(9.988)	(148.573)	(179.448)	(173)	(328.194)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	18.317	35.581	86	53.984	111.465	-	165.449
Υπόλοιπο 31.12.2015	1.703.644	2.078.057	589.115	4.370.816	13.106.305	2.686	17.479.807

3.3.2 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, απομειωμένα δάνεια και προβλέψεις απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή

31.12.2016	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
Ιδιώτες	21.496.477	7.171.971	(4.128.708)	938.832	219.511	(116.713)
Στεγαστικά	15.706.723	4.113.595	(1.792.758)	454.847	74.753	(33.586)
Καταναλωτικά	4.568.083	2.414.731	(1.829.189)	462.808	142.109	(80.205)
Πιστωτικές κάρτες	1.219.055	641.893	(506.526)	20.306	2.151	(2.537)
Λοιπά	2.617	1.752	(234)	871	498	(385)
Επιχειρηματικά	38.993.902	19.177.828	(11.898.566)	3.153.092	1.716.882	(795.322)
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.181.595	373.733	(265.207)	101.031	49.120	(15.668)
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	6.605.527	3.234.505	(1.793.577)	455.743	263.793	(127.922)
Ενέργεια	930.595	65.368	(36.589)	73.023	28.919	(16.175)
Εμπορικές εταιρείες	6.079.732	3.342.926	(2.039.632)	606.858	300.988	(156.334)
Ναυτιλία	2.702.285	659.272	(361.292)	-	-	-
Ακτοπλοΐα	290.414	121.227	(48.250)	-	-	-
Κατασκευές	4.514.414	3.073.637	(1.858.191)	461.622	321.739	(169.164)
Μεταφορές και Logistics	1.232.817	664.384	(520.629)	156.452	88.774	(45.409)
Τουρισμός	3.102.285	1.022.755	(446.896)	43.426	27.806	(8.622)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	2.584.575	1.793.715	(1.289.657)	108.978	75.236	(19.302)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	2.451.513	1.527.176	(902.550)	641.248	280.208	(97.900)
Χρηματοδότηση έργων	1.911.653	273.482	(215.362)	149.862	98.780	(68.726)
Λοιπές	5.406.495	3.025.651	(2.120.734)	354.848	181.519	(70.100)
Δημόσιος Τομέας	2.062.565	10.829	(1.534)	3.581	0	0
Σύνολο	62.552.944	26.360.629	(16.028.807)	4.095.505	1.936.393	(912.034)

31.12.2015	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
Ιδιώτες	22.452.231	7.663.478	(4.197.380)	1.093.899	193.325	(173.436)
Στεγαστικά	16.243.563	4.175.394	(1.663.833)	496.706	69.514	(39.812)
Καταναλωτικά	4.855.532	2.743.593	(1.952.689)	564.463	111.318	(122.225)
Πιστωτικές κάρτες	1.346.478	740.633	(579.271)	30.294	10.682	(9.844)
Λοιπά	6.657	3.857	(1.588)	2.436	1.811	(1.556)
Επιχειρηματικά	39.601.653	19.618.449	(12.148.142)	3.542.582	1.985.467	(958.163)
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.249.520	377.948	(256.123)	110.623	65.035	(34.001)
Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	6.729.560	3.116.853	(1.736.858)	482.296	264.097	(125.109)
Ενέργεια	1.011.831	66.803	(38.264)	72.653	21.964	(13.397)
Εμπορικές εταιρείες	6.179.652	3.435.286	(2.132.737)	675.490	342.930	(182.340)
Ναυτιλία	2.786.490	687.153	(364.460)	-	-	-
Ακτοπλοΐα	320.130	139.728	(56.236)	-	-	-
Κατασκευές	4.724.337	3.184.404	(1.838.710)	586.372	415.509	(228.105)
Μεταφορές και Logistics	1.143.355	564.038	(444.313)	167.006	78.485	(49.111)
Τουρισμός	3.151.426	1.025.768	(489.404)	62.181	29.773	(8.877)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	2.745.104	1.964.955	(1.406.841)	105.312	72.669	(14.133)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	2.522.596	1.561.875	(838.733)	689.198	321.294	(146.497)
Χρηματοδότηση έργων	1.379.644	267.447	(197.208)	188.968	122.475	(73.185)
Λοιπές	5.658.008	3.226.191	(2.348.256)	402.484	251.239	(83.407)
Δημόσιος Τομέας	1.376.481	16.304	(2.656)	4.154	221	(29)
Σύνολο	63.430.364	27.298.231	(16.348.178)	4.640.635	2.179.013	(1.131.629)

3.3.3. Ανάλυση εσόδων από τόκους, με βάση την ποιότητα των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία δανείων

2016	Έσοδα από μη απομειωμένα Δ&Α	Έσοδα από απομειωμένα Δ&Α	Σύνολο εσόδων από τόκους
Ιδιώτες	546.869	216.527	763.396
Επιχειρηματικά	1.007.002	510.495	1.517.497
Δημόσιος τομέας	20.758	327	21.085
Σύνολο εσόδων από τόκους	1.574.628	727.349	2.301.978

2015	Έσοδα από μη απομειωμένα Δ&Α	Έσοδα από απομειωμένα Δ&Α	Σύνολο εσόδων από τόκους
Ιδιώτες	663.416	202.037	865.453
Επιχειρηματικά	1.325.334	461.879	1.787.212
Δημόσιος τομέας	20.759	328	21.087
Σύνολο εσόδων από τόκους	2.009.509	664.244	2.673.753

3.4 Ρυθμίσεις δανείων

Σχετική με την πολιτική ρυθμίσεων είναι η σημείωση 3.1.11.

3.4.1. Ανάλυση ρυθμισμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά είδος ρύθμισης

Είδη Ρύθμισης	Ρυθμισμένα Δάνεια (Καθαρή Αξία)	
	31/12/2016	31/12/2015
Μετάθεση πληρωμής τόκου	-	277.286
Πρόγραμμα μειωμένων πληρωμών	2.602.886	2.806.663
Παροχή περιόδου χάριτος	584.213	680.934
Επέκταση διάρκειας δανείου	2.447.843	1.030.447
Κεφαλαιοποίηση καθυστερούμενων δόσεων	919.254	886.967
Συνδυασμός μέτρων ρύθμισης	4.823.183	3.896.575
Λοιπά	211.593	742.521
Συνολική καθαρή αξία	11.588.972	10.321.393

3.4.2. Ανάλυση ρυθμίσεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, με βάση την πιστωτική τους ποιότητα

31/12/2016	Συνολικό Ποσό Δ&Α	Συνολικό Ποσό Ρυθμισμένων Δ&Α	% Ρυθμισμένων Δ&Α
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	30.677.448	6.174.080	20,13%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	7.673.979	3.137.967	40,89%
Απομειωμένα	28.297.022	6.280.400	22,19%
Συνολική αξία (προ απομείωσης)	66.648.449	15.592.447	23,40%
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(11.036.345)	(2.908.411)	26,35%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(5.904.496)	(1.095.064)	18,55%
Συνολική καθαρή αξία	49.707.608	11.588.972	23,31%
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	34.830.335	8.125.835	23,33%
Αξία μετά από απομειώσεις και ληφθείσες εξασφαλίσεις	14.877.272	3.463.137	23,28%

31/12/2015	Συνολικό Ποσό Δ&Α	Συνολικό Ποσό Ρυθμισμένων Δ&Α	% Ρυθμισμένων Δ&Α
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	30.108.697	4.994.784	16,59%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	8.485.059	2.830.938	33,36%
Απομειωμένα	29.477.243	6.149.486	20,86%
Συνολική αξία (προ απομείωσης)	68.070.999	13.975.208	20,53%
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(11.341.367)	(2.721.162)	23,99%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(6.138.440)	(932.653)	15,19%
Συνολική καθαρή αξία	50.591.193	10.321.393	20,40%
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	37.093.205	8.262.239	22,27%
Αξία μετά από απομειώσεις και ληφθείσες εξασφαλίσεις	13.497.988	2.059.154	15,26%

3.4.3. Συμφωνία Ρυθμισμένων Δανείων και Απαιτήσεων κατά Πελατών

	31/12/2016	31/12/2015
Υπόλοιπο έναρξης	10.321.393	9.900.531
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(101.286)
Δ&Α που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης	4.456.950	4.553.713
Αποπληρωμές Δ&Α (μερικώς ή ολικώς)	(729.869)	(759.135)
Δ&Α που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης εντός της χρήσης	(2.447.743)	(2.676.263)
Αποαναγνώριση ρυθμισμένων δανείων από πωληθείσες εταιρείες	(5.004)	-
Ζημιά απομείωσης	(41.512)	(744.110)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	34.758	147.944
Υπόλοιπο τέλους	11.588.972	10.321.393

3.4.4. Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά κατηγορία

	31/12/2016	31/12/2015
Ιδιώτες	4.184.130	3.111.074
Στεγαστικά	3.432.913	2.459.114
Καταναλωτικά	745.445	651.865
Πιστωτικές κάρτες	5.739	70
Λοιπά	33	24
Επιχειρηματικά	7.395.724	7.208.319
Μεγάλες επιχειρήσεις	3.405.345	3.116.011
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	3.990.379	4.092.307
Δημόσιος Τομέας	9.118	2.001
Ελλάδα	9.118	2.001
Συνολική καθαρή αξία	11.588.972	10.321.393

3.4.5. Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά γεωγραφική περιοχή

	31/12/2016	31/12/2015
Ελλάδα	11.315.174	9.814.980
Λοιπή Ευρώπη	273.798	506.413
Συνολική καθαρή αξία	11.588.972	10.321.393

3.4.6. Ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής

Η Τράπεζα Πειραιώς, σε ορισμένες περιπτώσεις συμφωνιών αναδιάρθρωσης χρεών, συμμετέχει σε συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με απόκτηση συμμετοχής σε μια προσπάθεια να καταστούν οι επιχειρήσεις βιώσιμες και να μπορούν να εξυπηρετηθούν οι υποχρεώσεις τους προς την Τράπεζα. Οι ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής αναφέρονται σε συναλλαγές, στις οποίες ο δανειολήπτης και η Τράπεζα επαναδιαπραγματεύονται τους όρους του δανείου, με στόχο την πλήρη ή μερική μείωση του δανείου με την παράλληλη έκδοση συμμετοχικών τίτλων στην Τράπεζα. Οι εν λόγω συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών οδηγούν στην απόκτηση ελέγχου ή ουσιώδους επιρροής ή μειοψηφικής συμμετοχής από την Τράπεζα επί του δανειολήπτη.

Παρατίθενται αναλυτικοί πίνακες με τις ανταλλαγές χρέους με μετοχές που έλαβαν χώρα το 2015 και το 2016:

2016				
A/A	Επωνυμία Εταιρείας	Αποκτηθέν ποσοστό	Ημερομηνία απόκτησης	Κόστος απόκτησης συμμετοχής (€ εκατ)
1	ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε.	20,18%	1/9/2016	7,07
2	EUROTERRA Α.Ε.	3,16%	1/9/2016	0,73

2015				
A/A	Επωνυμία Εταιρείας	Αποκτηθέν ποσοστό	Ημερομηνία απόκτησης	Κόστος απόκτησης συμμετοχής (€ εκατ)
1	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ Α.Ε.Γ.Ε.	33,85%	31/3/2015	20,73
2	ΝΗΡΕΥΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Ε.	33,10%	7/10/2015	25,72
3	ΑΤΤΙΚΑ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	1,00%	18/2/2015	1,17
4	TRASTOR Α.Ε.Ε.Α.Π.	37,08%	23/3/2015	28,55

Την 6/6/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 35,1 εκατ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, με κεφαλαιοποίηση δανειακών υποχρεώσεων, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Τράπεζα στις 25/7/2016 απέκτησε 11.911.041 μετοχές της εταιρείας «ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ» κατόπιν αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της τελευταίας. Οι μετοχές αυτές αποκτήθηκαν στα πλαίσια συμφωνίας εξυγίανσης της εταιρείας «ΔΙΑΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Β.Ε.Ε.» με τις πιστώτριες τράπεζες, τους λοιπούς πιστωτές και την συγγενή εταιρεία «ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ». Το σύνολο του ενεργητικού της εταιρείας «ΔΙΑΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Β.Ε.Ε.» καθώς και οι υποχρεώσεις που δεν μετατράπηκαν σε μετοχές, μεταβιβάστηκαν ως εισφορά σε είδος στην συγγενή εταιρεία «ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ». Το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας στην συγγενή εταιρεία «ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ» μεταβλήθηκε από 33,16% στις 31/12/2015 σε 32,43% στις 31/12/2016.

Οι κεφαλαιοποιήσεις δανείων θυγατρικών και συγγενών εταιρειών αναφέρονται στη σημείωση 46.

3.5 Χρεωστικοί τίτλοι και άλλα αξιόγραφα

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει ανάλυση των ομολόγων και εντόκων γραμματίων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών και επενδυτικού χαρτοφυλακίου, καθώς και των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης κατά την 31η Δεκεμβρίου 2016, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Standard & Poor's ή τα ισοδύναμά τους:

31 Δεκεμβρίου 2016	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
AAA	-	-	2.929	2.929
AA- έως AA+	-	13.218.918	46.836	13.265.754
BBB- έως BBB+	141.574	-	137.252	278.826
BB- έως BB+	33.629	-	61.666	95.295
Λιγότερο από BB-	8.428	-	2.193.859	2.202.287
Μη διαβαθμισμένα	-	27.339	6.634	33.973
Σύνολο	183.631	13.246.257	2.449.175	15.879.064

Τα χρεόγραφα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου με πιστωτική διαβάθμιση μικρότερη από BB- περιλαμβάνουν κυρίως ομόλογα κι έντοκα γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου.

31 Δεκεμβρίου 2015	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
AAA	56	2.719.362	23.643	2.743.061
AA- έως AA+	-	14.244.680	43.372	14.288.052
BBB- έως BBB+	149.894	-	155.207	305.101
BB- έως BB+	34.050	-	13.464	47.514
Λιγότερο από BB-	50.351	5.511	2.127.143	2.183.006
Μη διαβαθμισμένα	-	15.783	182	15.965
Σύνολο	234.351	16.985.336	2.363.012	19.582.698

3.6 Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο

α) Γεωγραφικοί τομείς

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε γεωγραφικές περιοχές τις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Η έκθεση πιστωτικού κινδύνου έχει βασιστεί στη χώρα εγκατάστασης των εταιρειών του Ομίλου.

	Ελλάδα	Υπόλοιπη Ευρώπη	Λοιπές Χώρες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	35.549	83.310	-	118.859
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	445.070	575	-	445.645
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.428	175.203	-	183.631
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	46.524.137	3.183.471	-	49.707.608
Δάνεια προς ιδιώτες	17.367.770	822.120	-	18.189.890
- Στεγαστικά	13.913.965	421.261	-	14.335.226
- Καταναλωτικά - προσωπικά δάνεια	2.741.276	383.089	-	3.124.365
- Πιστωτικές κάρτες	712.528	17.769	-	730.298
Δάνεια προς επιχειρήσεις και προς το Δημόσιο Τομέα	29.156.367	2.361.351	-	31.517.718
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.246.054	203	-	13.246.257
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.084.394	364.782	-	2.449.175
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	29.076	929	-	30.005
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.367.615	53.014	438	2.421.067
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	64.740.323	3.861.487	438	68.602.248
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	68.617.131	4.230.689	886	72.848.706

β) Τομείς δραστηριότητας

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε τομείς δραστηριότητας τις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Η κατανομή πραγματοποιήθηκε βάσει του κλάδου δραστηριότητας των αντισυμβαλλομένων.

	Χρηματο-πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία /Βιοτεχνία	Οικοδομικές/ Κατασκευαστικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτροφία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	118.859	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	118.859
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	8.090	529	-	-	60.626	22	341.796	1.155	-	-	13.224	20.204	-	445.645
Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	-	-	-	183.631	-	-	-	-	-	-	183.631
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	1.384.594	5.139.771	2.948.680	2.092.311	1.777.428	4.490.625	2.064.612	2.583.157	2.690.194	1.001.752	1.774.085	3.570.509	18.189.890	49.707.608
Δάνεια προς ιδιώτες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18.189.890	18.189.890
Δάνεια προς επιχειρήσεις/ Δημόσιο τομέα	1.384.594	5.139.771	2.948.680	2.092.311	1.777.428	4.490.625	2.064.612	2.583.157	2.690.194	1.001.752	1.774.085	3.570.509	-	31.517.718
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	5.012	203	-	-	-	-	13.218.918	-	-	-	-	22.124	-	13.246.257
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.286	28.454	30.005
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-	-	30	10	-	280	2.457.351	-	-	-	-	-	-	2.457.671
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	89.422	29.937	4.408	8.215	13	43.251	803.723	1.105	178	75	853	1.219.843	220.043	2.421.067
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	1.606.242	5.170.441	2.953.119	2.100.536	1.838.067	4.534.177	19.070.031	2.585.417	2.690.372	1.001.827	1.788.163	4.833.966	18.438.387	68.610.744
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	1.820.401	5.382.670	3.248.345	2.232.458	1.326.114	4.569.453	22.418.356	2.690.410	2.715.463	1.070.076	1.864.438	4.538.374	19.390.431	73.266.989

Στα δάνεια του Δημοσίου Τομέα ύψους 2,1 δις ευρώ κατά την 31/12/2016 περιλαμβάνεται και το εποχικό δάνειο προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ ύψους 1,9 δις ευρώ (31.12.2015 1 δις ευρώ.). Στο κονδύλι “Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου” του ανωτέρω πίνακα περιλαμβάνονται και οι λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης.

Τομείς δραστηριότητας στοιχείων εκτός Ισολογισμού	Χρηματο-πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία /Βιοτεχνία	Οικοδομικές/Κατασκευαστικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτροφία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	588.494	369.102	1.094.577	21.579	150.944	211.728	4.044	-	77.585	10.295	98.448	196.820	302	2.823.918
Ενέγγυες Πιστώσεις	35	19.541	878	-	-	10.943	-	-	-	-	-	11.689	-	43.086
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	5.868	72.654	23.166	15.088	7.103	42.636	-	500	14.408	5.090	4.589	49.755	101.698	342.554
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	594.397	461.297	1.118.621	36.667	158.047	265.307	4.044	500	91.993	15.385	103.037	258.264	102.000	3.209.558
Εγγυητικές Επιστολές	519.017	411.235	1.112.000	23.096	166.216	213.248	2.173	-	100.583	15.105	112.153	289.361	243	2.964.431
Ενέγγυες Πιστώσεις	6	12.589	-	-	-	6.624	-	-	-	30	-	11.067	-	30.316
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	25.778	36.680	12.547	11.898	12.803	55.846	-	-	15.636	5.730	45.864	40.008	105.274	368.064
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	544.801	460.504	1.124.548	34.994	179.019	275.718	2.173	0	116.219	20.866	158.017	340.436	105.516	3.362.810

3.7 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΔΠΧΑ 7, γνωστοποιείται η επίδραση ή η πιθανή επίδραση που έχουν συμφωνίες για διακανονισμό χρηματοοικονομικών μέσων στη χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου. Ειδικότερα, στις γνωστοποιήσεις περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- i. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων, που συμψηφίζονται σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 και το καθαρό ποσό που προκύπτει παρουσιάζεται στην κατάσταση οικονομικής θέσης του Ομίλου, όταν υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.
- ii. Οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις ISDA και παρόμοιες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ανεξάρτητα εάν αυτές συμψηφίζονται ή όχι στον ισολογισμό.

Ο Όμιλος δεν έχει συμψηφίσει κανένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού και υποχρεώσεων την 31/12/2016 και 31/12/2015, δεδομένου ότι τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται στην πρώτη περίπτωση (i) δεν πληρούνται.

Οι πίνακες που ακολουθούν απεικονίζουν τα αναγνωρισθέντα στις 31/12/2016 και 31/12/2015 χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία υπόκεινται σε κύριες ή παρεμφερείς συμβάσεις συμψηφισμού [περίπτωση (ii)], καθώς επίσης και την καθαρή επίδραση που θα επέφερε στην κατάσταση οικονομικής θέσης του Ομίλου η πλήρης εξάσκηση των δικαιωμάτων συμψηφισμού («καθαρό ποσό»). Οι εν λόγω πίνακες περιλαμβάνουν κυρίως τα εξής χρηματοοικονομικά στοιχεία: α) Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (IRSs) και συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων σε ξένο νόμισμα (cross currency interest rate swaps), για τα οποία υπάρχουν συμβάσεις ISDA και β) διαπραγμαζικά repos που καλύπτονται από GMRA.

31/12/2016	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης					
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	439.100	-	439.100	336.292	-	102.808
Σύνολο	439.100	0	439.100	336.292	0	102.808

31/12/2016	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης					
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	461.096	-	461.096	-	461.096	-
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων	5.889.618	-	5.889.618	-	3.764	5.885.853
Σύνολο	6.350.714	0	6.350.714	0	464.861	5.885.853

31/12/2015	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης					
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	434.328	-	434.328	236.289	-	198.039
Σύνολο	434.328	0	434.328	236.289	0	198.039

31/12/2015	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης					
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	450.660	-	450.660	-	444.667	5.993
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων	1.705.549	-	1.705.549	-	1.428	1.704.121
Σύνολο	2.156.209	0	2.156.209	0	446.095	1.710.114

3.8 Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς αφορά την πιθανότητα απωλειών λόγω μεταβολής στο επίπεδο ή στη μεταβλητότητα των τιμών αγοράς, όπως είναι οι τιμές μετοχών, επιτοκίων ή συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας έχει εγκρίνει ενιαία πολιτική διαχείρισης κινδύνου αγοράς, η οποία εφαρμόζεται στον Όμιλο και περιγράφει τους βασικούς ορισμούς που αφορούν στη διαχείριση του κινδύνου αγοράς και καθορίζει τους ρόλους και τις ευθύνες των εμπλεκόμενων μονάδων και στελεχών.

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς εφαρμόζει σύγχρονες και ευρέως αποδεκτές τεχνικές για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς. Συγκεκριμένα, υπολογίζονται δείκτες ευαισθησίας, όπως η μέτρηση PV100 (δυσμενής επίπτωση στην καθαρή τρέχουσα αξία όλων των στοιχείων ισολογισμού έναντι παράλληλης μετατόπισης των καμπυλών επιτοκίων κατά 100 μ.β. σε όλα τα νομίσματα), καθώς και η Αξία σε Κίνδυνο (Value at Risk), η οποία ενσωματώνει το σύνολο των παραγόντων κινδύνου.

Για κάθε δραστηριότητα που ενέχει κίνδυνο αγοράς έχουν θεσπιστεί κατάλληλα όρια ανά είδος κινδύνου, τα οποία ελέγχονται σε συστηματική βάση. Η διαχείριση του κινδύνου αγοράς δεν περιορίζεται στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών αλλά καλύπτει το σύνολο των στοιχείων ισολογισμού.

Η εκτίμηση Αξίας σε Κίνδυνο (Value at Risk) είναι η εκτίμηση της μέγιστης δυνητικής μείωσης (ζημίας) στην καθαρή τρέχουσα αξία ενός χαρτοφυλακίου, που μπορεί να συμβεί σε ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα και για ένα συγκεκριμένο επίπεδο εμπιστοσύνης (confidence level). Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς εφαρμόζει τις ακόλουθες τρεις μεθόδους για τον υπολογισμό του Value at Risk:

α) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value-at-Risk, με χρονικό ορίζοντα μιας ημέρας και επίπεδο εμπιστοσύνης 99% με ιστορικές παρατηρήσεις δυο ετών και ίση στάθμιση μεταξύ των παρατηρήσεων,

β) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value at Risk με δεδομένα αγοράς στα οποία λαμβάνονται υπόψη με μεγαλύτερη βαρύτητα οι πρόσφατες παρατηρήσεις (μεταβλητότητες και συντελεστές συσχέτισης που υπολογίζονται με τη μεθοδολογία εκθετικής εξομάλυνσης) και

γ) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value at Risk με τη χρήση μεταβλητοτήτων και συντελεστών συσχέτισης που αφορούν σε περίοδο κρίσης (Stressed Value at Risk), ώστε να εκτιμάται η δυνητική επίπτωση στις σημερινές θέσεις.

Η μεθοδολογία Value at Risk δεν μπορεί να καλύψει εκτίμηση οικονομικών απωλειών που μπορεί να προκύψουν από ακραίες συνθήκες αγοράς και γι' αυτό το λόγο οι μετρήσεις συνοδεύονται από έναν αριθμό σεναρίων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης. Τα σενάρια αυτά βασίζονται στους κύριους παράγοντες κινδύνου που μπορεί να επηρεάσουν την αξία των στοιχείων του ισολογισμού.

Ο Όμιλος εφαρμόζει πρόγραμμα εκ των υστέρων ελέγχου (back-testing) για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών της Τράπεζας, για τις εκτιμήσεις του μεγέθους Αξίας-σε-Κίνδυνο. Σε καθημερινή βάση συγκρίνεται η τιμή Value-at-Risk όπως αυτή υπολογίζεται, με την αντίστοιχη μεταβολή στην αξία του χαρτοφυλακίου, λόγω μεταβολής των τιμών της αγοράς.

Η τιμή Value-at-Risk στις 31/12/2016 ήταν για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου € 0.81 εκατ. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 0.37 εκατ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 0.82 εκατ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Με τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών στις 31/12/2016, επιτυγχάνεται μείωση κατά € 0.38 εκατ. στη συνολική τιμή Value-at-Risk, λόγω του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου.

Η τιμή Value-at-Risk στις 31/12/2015 ήταν για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου € 3,81 εκ. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 2,81 εκ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 2,68 εκ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Με τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών στις 31/12/2015, επιτυγχάνεται μείωση κατά € 1,68 εκ. στη συνολική τιμή Value-at-Risk, λόγω του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου.

Κατά το 2016 η τιμή Value-at-Risk του χαρτοφυλακίου συναλλαγών του Ομίλου μειώθηκε λόγω της μείωσης σε θέσεις Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου.

Τα παραπάνω συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα :

Ποσά σε € εκατ.	Χαρτοφυλάκιο Συναλλαγών Ομίλου - Συνολικό VaR	VaR Επιτοκιακός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Μετοχών	VaR Συναλλαγ- ματικός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Εμπορευμάτων	Μείωση Λόγω Διαφοροποίησης Χαρτοφυλακίου
2016	0,81	0,37	0	0,82	0	-0,38
2015	3,81	2,81	0	2,68	0	-1,68

3.9 Κίνδυνος συναλλάγματος

Ο Όμιλος εκτίθεται στις επιδράσεις της μεταβολής των ισοτιμιών των διαφόρων νομισμάτων που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική του θέση και τις ταμειακές του ροές. Η Διοίκηση θέτει όρια στην έκθεση του Ομίλου στις μεταβολές του συναλλάγματος τα οποία παρακολουθούνται καθημερινά. Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τη συναλλαγματική έκθεση του Ομίλου την 31/12/2016. Παρουσιάζονται σε λογιστικές αξίες τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις ανά νόμισμα, ενώ περιλαμβάνονται και οι θέσεις σε παράγωγα οι οποίες μειώνουν σημαντικά τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Κίνδυνος συναλλάγματος στοιχείων ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	2.483.948	94.460	29.246	7.736	31.619	424.779	3.071.788
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	25.462	53.130	3.262	-	35.537	1.468	118.859
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	434.760	1.125	-	-	9.184	576	445.645
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	49.077	1.636	-	-	-	143.148	193.861
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	29.076	-	-	-	-	929	30.005
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	43.937.710	2.819.580	50.800	91.298	2.071.910	736.311	49.707.608
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.246.054	203	-	-	-	-	13.246.257
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.559.618	47.568	-	-	-	139.693	2.746.880
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.350.034	41.823	57	81	27	29.045	2.421.067
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	2.025	-	-	-	23	431	2.479
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	65.117.765	3.059.525	83.365	99.115	2.148.299	1.476.380	71.984.448
Κίνδυνος συναλλάγματος υποχρεώσεων							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	26.927.777	46.825	378	-	13.878	32.081	27.020.940
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	-	-	-	0
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	433.259	27.945	-	-	-	471	461.676
Υποχρεώσεις προς πελάτες	38.896.212	1.535.499	109.889	933	19.338	1.802.958	42.364.829
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	69.515	-	-	-	-	-	69.515
Λοιπές υποχρεώσεις	1.042.798	3.892	562	-	63.590	292.025	1.402.867
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	249	-	-	-	-	618	866
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	67.369.809	1.614.161	110.830	933	96.807	2.128.152	71.320.692
Καθαρή χρηματοοικονομική θέση στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(2.252.044)	1.445.364	(27.465)	98.182	2.051.493	(651.773)	663.757
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(1.038.718)	26.820	0	0	(9.188)	588.493	(432.593)
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	3.302.487	(1.452.172)	25.314	(98.023)	(2.114.147)	114.397	(222.144)
Συνολική συναλλαγματική θέση	11.725	20.012	(2.151)	159	(71.842)	51.117	9.020
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015							
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	71.486.036	3.211.769	119.579	114.720	2.414.762	1.368.652	78.715.518
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	72.808.507	1.681.372	139.976	3.798	113.785	2.205.172	76.952.610
Καθαρή θέση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(1.322.471)	1.530.397	(20.397)	110.922	2.300.977	(836.520)	1.762.909
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(2.181.686)	33.561	723	0	(14.327)	779.189	(1.382.540)
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	3.414.127	(1.555.204)	19.002	(110.465)	(2.203.290)	60.926	(374.904)
Συνολική συναλλαγματική θέση	(90.030)	8.754	(673)	457	83.360	3.596	5.464

3.10 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο Επιτοκιακός Κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος μίας αρνητικής επίπτωσης στην οικονομική θέση του Ομίλου, εξαιτίας της έκθεσής του σε μεταβολές στις αγορές επιτοκίων. Η αποδοχή, οριοθέτηση και κατάλληλη διαχείριση αυτού του κινδύνου θεωρείται αναπόσπαστο μέρος των τραπεζικών εργασιών και μπορεί να αποτελέσει μία σημαντική πηγή κερδοφορίας και αύξησης της αξίας του Ομίλου.

Αλλαγές στις τιμές των επιτοκίων επηρεάζουν τα αποτελέσματα του Ομίλου, μεταβάλλοντας το καθαρό επιτοκιακό αποτέλεσμα, καθώς και την αξία άλλων εσόδων ή εξόδων ευαίσθητων σε μεταβολές επιτοκίων. Οι μεταβολές των επιτοκίων επηρεάζουν επίσης την αξία των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων, αφού η παρούσα αξία μελλοντικών χρηματοροών (και σε ορισμένες περιπτώσεις οι ίδιες οι χρηματοροές) μεταβάλλεται όταν τα επιτόκια αλλάζουν. Συνεπώς, μία αποτελεσματική διαδικασία διαχείρισης κινδύνων, η οποία εκτιμά, παρακολουθεί και συντελεί στη διατήρηση του επιτοκιακού κινδύνου μέσα σε αποδεκτά όρια (μέσω αποτελεσματικής αντιστάθμισης, όπου αυτή κρίνεται απαραίτητη), είναι επιτακτική για την οικονομική ασφάλεια του Ομίλου.

Ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς εφαρμόζει πολιτική διαχείρισης επιτοκιακού κινδύνου που υιοθετεί τεχνικές αποτιμήσεων που βασίζονται στην Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος (Interest Rate Gap Analysis).

Σύμφωνα με αυτήν, τα στοιχεία απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατανέμονται σε χρονικές περιόδους ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι την λήξη τους (περίπτωση στοιχείων σταθερού επιτοκίου), ή σύμφωνα με την ημερομηνία του επόμενου επαναπροσδιορισμού του επιτοκίου τους (περίπτωση στοιχείων κυμαινόμενου επιτοκίου).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το βαθμό έκθεσης του Ομίλου στον επιτοκιακό κίνδυνο, σύμφωνα με την Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος. Σε περιπτώσεις όπου για οποιοσδήποτε απαιτήσεις ή υποχρεώσεις δεν υπάρχει τακτική συμβατική ημερομηνία λήξης (ανοιχτοί αλληλόχρεοι λογαριασμοί) ή ημερομηνία επαναπροσδιορισμού επιτοκίου (καταθέσεις όψεως ή ταμειυτηρίου), τότε αυτές κατατάσσονται στην χρονική περίοδο μέχρι ένα μήνα.

Στον πίνακα, οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται σε € με βάση τις συναλλαγματικές ισοτιμίες της 31/12/2016.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Ενεργητικό							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	2.843.982	61	68	75.880	224	151.574	3.071.788
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	81.244	35.522	82	-	-	2.012	118.859
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	2.080	26.172	1.742	-	-	11	30.005
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	31.934	763	12.969	131.228	6.738	10.229	193.861
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	36.538.167	6.425.443	4.446.465	1.540.255	757.277	-	49.707.608
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	203	813.512	813.414	7.868.129	3.751.000	-	13.246.257
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	7.388	1.011.067	786.604	330.899	313.218	297.704	2.746.880
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	8.695	166	5.855	-	-	2.406.352	2.421.067
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	39.513.692	8.312.705	6.067.198	9.946.390	4.828.457	2.867.881	71.536.324
Υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	22.920.878	41.122	53.948	4.004.992	-	-	27.020.940
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32.030.084	5.055.569	4.979.384	190.567	190	109.035	42.364.829
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	30.444	39.071	-	-	-	-	69.515
Λοιπές υποχρεώσεις	174	380	12.393	49.165	294.511	1.046.243	1.402.867
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	54.981.580	5.136.142	5.045.725	4.244.724	294.701	1.155.279	70.858.150
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	(27.179)	(142.109)	(189.897)	(1.678)	0	0	(360.862)
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	(15.495.067)	3.034.455	831.576	5.699.989	4.533.756	1.712.603	317.312

Ακολουθούν τα συγκριτικά στοιχεία για την προηγούμενη χρήση:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	42.723.242	7.640.213	4.340.030	11.284.449	7.878.801	2.977.781	76.844.516
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	62.827.316	5.003.038	3.219.668	2.916.092	279.828	1.278.292	75.524.233
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	(85.505)	(338.921)	(85.410)	-	-	-	(509.836)
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	(20.189.579)	2.298.254	1.034.952	8.368.357	7.598.973	1.699.489	810.447

Παράλληλα, στον Όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς, ως μέγεθος εκτίμησης του επιτοκιακού κινδύνου, υπολογίζεται και η μεταβολή της καθαρής παρούσας αξίας των στοιχείων ενεργητικού – υποχρεώσεων, αναφορικά με μεταβολή των επιτοκίων κατά 100 μονάδες βάσης (PV100).

Η Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος επιτρέπει την εκτίμηση του επιτοκιακού κινδύνου μέσω του δείκτη “Επιτοκιακών Αποτελεσμάτων σε Κίνδυνο”, ο οποίος εκφράζει την αρνητική επίπτωση στο προβλεπόμενο ετήσιο επιτοκιακό αποτέλεσμα από μια παράλληλη σε όλες τις διάρκειες μεταβολή των επιτοκίων σε όλα τα νομίσματα.

Τόσο για το PV100, όσο και για τα “Επιτοκιακά Αποτελέσματα σε Κίνδυνο”, έχουν θεσπιστεί κατάλληλα όρια, τα οποία ελέγχονται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Επιπλέον, σε τακτά χρονικά διαστήματα υπολογίζεται η επίπτωση στην αξία του χαρτοφυλακίου ομολόγων, μιας μεταβολής στα πιστωτικά περιθώρια (credit spreads) τόσο για τους εκδότες κρατικών ομολόγων (government issuers), όσο και για τους εταιρικούς εκδότες (corporate issuers).

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς αποτιμά πιθανές οικονομικές απώλειες αναφορικά με υποθετικά σενάρια κρίσης στις αγορές των επιτοκίων. Τα πιθανά σενάρια κρίσης περιλαμβάνουν έντονες μεταβολές στα επίπεδα των επιτοκίων, αλλαγές στην κλίση και το σχήμα των καμπυλών επιτοκίων, ή μεταβολές στη μεταβλητότητα των τιμών αγοράς.

3.11 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς αναγνωρίζει ότι η αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας συμβάλλει ουσιαστικά στην ικανότητα εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, χωρίς τον κίνδυνο να προκύψουν σημαντικές οικονομικές απώλειες.

Ο κίνδυνος ρευστότητας που διατρέχει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι ο κίνδυνος αδυναμίας εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών του υποχρεώσεων, όταν αυτές γίνουν απαιτητές, λόγω έλλειψης απαραίτητης ρευστότητας

Στις μονάδες του Ομίλου εφαρμόζεται ενιαία Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας. Η πολιτική αυτή είναι σύμφωνη με διεθνώς εφαρμοσμένες πρακτικές και εποπτικές διατάξεις και είναι προσαρμοσμένη στις επιμέρους δραστηριότητες και οργανωτικές δομές του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς.

Η πολιτική αυτή περιγράφει τους βασικούς ορισμούς και μεθοδολογίες αποτίμησης του κινδύνου ρευστότητας, καθορίζει τους ρόλους και τις υπευθυνότητες των εμπλεκόμενων μονάδων και στελεχών και περιγράφει οδηγίες για το χειρισμό καταστάσεων κρίσης ρευστότητας. Η πολιτική επικεντρώνεται στις ανάγκες ρευστότητας που αναμένεται να προκύψουν για το χρονικό διάστημα μιας εβδομάδας και ενός μήνα, αναφορικά με υποθετικά σενάρια κρίσης ρευστότητας.

Επιπλέον, η πολιτική ορίζει και ένα Σχέδιο Διαχείρισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας, το οποίο τίθεται σε εφαρμογή σε περίπτωση κρίσης ρευστότητας. Μία τέτοια κρίση μπορεί να οφείλεται είτε σε συγκεκριμένο γεγονός που σχετίζεται με δραστηριότητες του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, είτε με τις γενικότερες συνθήκες των αγορών. Στο σχέδιο καταγράφονται συγκεκριμένες συνθήκες ενεργοποίησής του, καθώς και ενδείξεις αυξημένης ετοιμότητας.

Από το Νοέμβριο του 2014 ο Όμιλος εποπτεύεται απευθείας από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) σε συνεργασία με την Τράπεζα Ελλάδος και υποβάλλει σε τακτική και περιοδική βάση μεγάλο εύρος εποπτικών αναφορών.

Ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς υπολογίζει τους δείκτες "Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio)" και "Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio)" σε μηνιαία και τριμηνιαία βάση αντίστοιχα, όπως ορίζει ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013. Από την 1/1/2016 ισχύει σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία το όριο του πρώτου δείκτη ρευστότητας Liquidity Coverage Ratio στα επίπεδα του 70%. Ωστόσο, ο "Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio)" δεν είναι κατάλληλος δείκτης κινδύνου ρευστότητας για Πιστωτικά Ιδρύματα τα οποία κάνουν χρήση του μηχανισμού παροχής έκτακτης ρευστότητας (ELA).

Επιπρόσθετα, τα πιστωτικά ιδρύματα βάσει της ευρωπαϊκής οδηγίας 2013/36 οφείλουν να διαθέτουν ολοκληρωμένες στρατηγικές, διαδικασίες, πολιτικές και συστήματα που διασφαλίζουν την επαρκή παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας. Βάσει της Ευρωπαϊκής οδηγίας, η διεύθυνση διαχείρισης κινδύνων αγοράς και ρευστότητας υπέβαλε για πρώτη φορά τον Απρίλιο του 2016 την Έκθεση για την Διαδικασία Εσωτερικής Επάρκειας Ρευστότητας (ILAAP), η οποία εμπεριέχει τις διαδικασίες που διέπουν την διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας καθώς και τα βασικά αποτελέσματα της αξιολόγησης της τρέχουσας και μελλοντικής θέσης ρευστότητας της τράπεζας. Επιπλέον στα πλαίσια των διαδικασιών ICCAP και ILAAP εξετάστηκαν σενάρια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress Testing) και αξιολογήθηκε η επίπτωσή τους επί της θέσης και επί των υποχρεωτικών δεικτών ρευστότητας.

Κατά τη διάρκεια του 2016 οι καταθέσεις του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς αυξήθηκαν κατά € 2.998 εκατ., με το συνολικό ποσό καταθέσεων στις 31/12/2016 να διαμορφώνεται στο ύψος των € 42.365 εκατ. έναντι € 38.952 εκατ. το 2015. Από τον Ιούλιο του 2016 εφαρμόζεται σταδιακή απελευθέρωση στην μεταφοράς κεφαλαίων από πλευράς της κυβέρνησης.

Επιπλέον, ενισχύθηκε η άντληση κεφαλαίων μέσω διατραπεζικής αγοράς γερο, με συναλλαγές γερο ύψους € 5.890 εκατ. (2015: € 1.706 εκατ.).

Η συνολική άντληση ρευστότητας από Κεντρικές Τράπεζες σημείωσε μείωση ύψους € 11.780 εκατ., με το συνολικό ποσό στις 31/12/2016 να διαμορφώνεται στο ύψος των € 20.900 εκατ. έναντι € 32.680 εκατ. το 2015. Συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό έκτακτης ρευστότητας (ELA) ανήλθε σε ύψος € 11.900 εκατ. έναντι € 16.700 εκατ. στο τέλος του 2015, ενώ η χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανήλθε σε ύψος € 9.000 εκατ. έναντι € 15.980 εκατ. το 2015. Η μείωση της χρηματοδότησής από κεντρικές τράπεζες οφείλεται κυρίως στην αύξηση των διατραπεζικών Repos, την αύξηση καταθέσεων, αλλά και την πώληση ομολόγων EFSF ύψους € 3.709 εκατ., στα πλαίσια του προγράμματος της ΕΚΤ επαναγοράς χρεογράφων εκδοθέντων από ευρωπαϊκούς υπερεθνικούς οργανισμούς της ζώνης του ευρώ (PSPP).

Τέλος, η μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση από την ΕΚΤ (T-LTRO) αυξήθηκε σε σχέση με το τέλος του 2015, σε ποσό ύψους € 4.000 εκατ. έναντι € 2.700 εκατ. το 2015.

α) Ταμειακές ροές εκτός παραγώγων

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, οι πληρωτέες ταμειακές ροές από τον Όμιλο από χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων με βάση τις εναπομένουσες συμβατικές ημερομηνίες λήξης. Τα ποσά που αναφέρονται είναι οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές. Ο Όμιλος διαχειρίζεται τον κίνδυνο ρευστότητας βάσει των εκτιμώμενων μη προεξοφλημένων ταμειακών ροών. Υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα έχουν μετατραπεί σε ευρώ με βάση τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	22.914.152	8.165	7.066	4.051.691	52.056	27.033.129
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32.109.856	4.974.347	5.043.317	304.460	265	42.432.244
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	122	-	50	450	74.509	75.132
Λοιπές υποχρεώσεις	48.471	70.964	86.939	93.379	1.116.517	1.416.270
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	55.072.601	5.053.475	5.137.372	4.449.980	1.243.346	70.956.774
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	6.086.740	1.733.917	8.491.095	30.172.426	35.338.005	81.822.183

Στις "Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα" στην χρονική ζώνη 'έως 1 μήνα' εμφανίζονται η χρηματοδότηση μέσω μηχανισμού έκτακτης ρευστότητας (ELA) και η χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), καθώς έχουν συμβατική λήξη εντός μιας εβδομάδας.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	31.734.086	6.926	3.669	2.753.329	18.729	34.516.737
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31.082.676	4.833.889	3.231.656	182.936	103.626	39.434.783
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	2.499	-	2.499
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	53	140	725	102.338	-	103.256
Λοιπές υποχρεώσεις	1.046.856	82.543	63.842	97.223	281.834	1.572.298
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	63.863.671	4.923.498	3.299.891	3.138.325	404.189	75.629.573
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	5.624.500	2.938.240	5.445.539	31.184.545	37.765.113	82.957.937

β) Ταμειακές ροές παραγώγων

βι) Παράγωγα που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα του Ομίλου που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: εξω-χρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης συναλλάγματος, δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και β) παράγωγα επιτοκίου: συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, προθεσμιακές συμφωνίες επιτοκίων, εξωχρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου, λοιπά συμβόλαια επιτοκίων, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίων διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, τις συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των παραγώγων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του Ομίλου που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι την λήξη τους βάσει του συμβολαίου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα επιτοκίου	(307)	286	253	8.562	4.793	13.586
Σύνολο	(307)	286	253	8.562	4.793	13.586

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα επιτοκίου	250	1.473	(228)	8.516	7.147	17.158
-Λοιπά παράγωγα	-	-	2	-	-	2
Σύνολο	250	1.473	(226)	8.516	7.147	17.160

βii) Παράγωγα που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα του Ομίλου που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος, συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων, β) παράγωγα επιτοκίου: διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και γ) δικαιώματα προαίρεσης.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, τα παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Ομίλου (ενεργητικού και υποχρεώσεις) που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι την λήξη τους βάσει του συμβολαίου. Οι συνολικές εκροές και συνολικές εισροές για κάθε κατηγορία παραγώγου και ομάδας ληκτότητας γνωστοποιούνται ως μη προεξοφλημένες ροές βάσει συμβολαίου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(974.044)	(882.527)	(1.309.373)	(922.162)	(49.329)	(4.137.436)
Εισροή	967.294	845.104	1.231.633	806.276	39.448	3.889.755

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
-Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(823.466)	(514.018)	(2.098.203)	(1.222.021)	(144.887)	(4.802.595)
Εισροή	813.895	502.448	1.924.215	1.055.583	119.116	4.415.258

βiii) Στοιχεία εκτός Ισολογισμού

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	62.694	99.741	555.309	2.100.523	5.651	2.823.918
Ενέγγυες Πιστώσεις	21.727	10.406	10.953	-	-	43.086
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	33.989	16.882	129.459	94.960	67.265	342.554

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	122.102	78.106	619.620	2.139.952	4.652	2.964.431
Ενέγγυες Πιστώσεις	10.631	14.617	4.839	-	229	30.316
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	32.538	10.868	99.807	154.875	69.975	368.064

3.12 Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7, ο Όμιλος μεταβιβάζει το σύνολο ή μέρος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου εάν και μόνο εάν (α) μεταβιβάζει τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή (β) διατηρεί τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, αλλά αναλαμβάνει συμβατική υποχρέωση να καταβάλει τις ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες σε μία συμφωνία.

Ο Όμιλος, στο πλαίσιο της συνήθους δραστηριότητάς του, μεταβιβάζει χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε τρίτους ή σε οχήματα ειδικού σκοπού, τα οποία όμως δεν αποαναγνωρίζονται από τον ισολογισμό του, καθώς ο Όμιλος διατηρεί έκθεση στους κινδύνους και στα οφέλη που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία ενεργητικού. Σημειώνεται ότι, ο Όμιλος δεν έχει μεταβιβάσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία να αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις στο βαθμό της συνεχιζόμενης συμμετοχής του.

Ακολουθούν πίνακες όπου παρουσιάζεται η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβασθεί και συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στο σύνολό τους στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, καθώς και των υποχρεώσεων που σχετίζονται με τα εν λόγω στοιχεία:

31/12/2016	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ
Χρεόγραφα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.102	-	-	5.666	-	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.261.056	-	-	871.283	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (προ προβλέψεων)	33.639.604	5.808.236	-	12.751.076	1.493.447	-
Χρεωστικοί τίτλοι	13.198.918	-	5.975.989	13.322.241	-	5.979.924
Σύνολο	48.107.680	5.808.236	5.975.989	26.950.265	1.493.447	5.979.924

31/12/2015	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ
Χρεόγραφα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	31.492	-	22.785	25.892	-	22.193
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.223.063	-	30.762	534.445	-	27.954
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (προ προβλέψεων)	30.875.157	6.108.753	-	13.151.046	1.897.006	-
Χρεωστικοί τίτλοι	16.898.862	-	1.666.333	16.953.511	-	1.655.405
Σύνολο	49.028.574	6.108.753	1.719.880	30.664.893	1.897.006	1.705.552

Τιτλοποίηση απαιτήσεων

Ο Όμιλος τιτλοποιεί στεγαστικά, επιχειρηματικά και καταναλωτικά δάνεια, καθώς και πιστωτικές κάρτες και ανοικτούς αλληλόχρεους λογαριασμούς, μέσω εταιρειών ειδικού σκοπού, πλήρως ενοποιούμενων από την Τράπεζα, με σκοπό την άντληση ρευστότητας. Οι εν λόγω εταιρείες ειδικού σκοπού έχουν προβεί σε έκδοση τίτλων. Ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη από τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ως εκ τούτου δεν προβαίνει στην αποαναγνώρισή τους από την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης.

Άντληση ρευστότητας μέσω Ευρωσυστήματος και πράξεις γερο

Ο Όμιλος αντλεί ρευστότητα από το Ευρωσύστημα μέσω ενεχυρίασης τίτλων. Επίσης προβαίνει σε συμφωνίες επαναγοράς τίτλων. Οι εν λόγω τίτλοι δεν αποαναγνωρίζονται από τον ισολογισμό, καθώς ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τις αποδόσεις των τίτλων.

3.13 Εύλογες αξίες στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

α) Στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις λογιστικές και εύλογες αξίες για τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες στον ενοποιημένο ισολογισμό.

Στοιχεία Ενεργητικού	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	118.859	179.523	118.859	179.523
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	49.707.608	50.591.193	48.668.273	48.749.756
- Δάνεια προς ιδιώτες	18.189.890	19.175.313	17.963.574	18.108.320
- Δάνεια προς επιχειρήσεις	29.453.106	30.037.930	28.640.070	29.280.616
- Δάνεια Δημοσίου τομέα	2.064.612	1.377.950	2.064.628	1.360.820
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.246.257	16.985.336	13.471.242	17.286.346
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	30.005	641	30.005	641
Διακρατούμενα ως τη λήξη χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	6.634	182	6.634	182

Υποχρεώσεις	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	27.020.940	34.490.583	27.020.940	34.490.583
Υποχρεώσεις προς πελάτες	42.364.829	39.357.642	42.364.829	39.357.642
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	69.515	102.314	56.520	75.354
Υποχρεώσεις προς χρηματοδοτικές μισθώσεις	356.400	347.702	355.902	347.702

Η εύλογη αξία κατά την 31/12/2016 των δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, των συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών, των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα, των υποχρεώσεων προς πελάτες και των υποχρεώσεων προς χρηματοδοτικές μισθώσεις που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος δεν διαφέρει ουσιωδώς από την αντίστοιχη λογιστική, καθώς πρόκειται κατά κανόνα για βραχυπρόθεσμες συναλλαγές που φέρουν επιτόκια αγοράς, τα επιτόκια αναπροσαρμόζονται τακτικά και λόγω της μικρής διάρκειάς τους προεξοφλούνται με το χωρίς κίνδυνο επιτόκιο.

Η εύλογη αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχει προσδιοριστεί με μοντέλο προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model), στο οποίο χρησιμοποιούνται κατάλληλες καμπύλες επιτοκίων προεξόφλησης και λαμβάνονται υπόψη προσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι εύλογες αξίες των χρεογράφων του επενδυτικού χαρτοφυλακίου και των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους βασίζονται σε τιμές που καθορίζονται από την αγορά. Όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθοριστεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model).

Η εύλογη αξία των πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία βασίζεται σε τιμές αγοράς. Όπου αυτές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθοριστεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά (λήξη, απόδοση) ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών.

Η εύλογη αξία των λοιπών δανειακών και υβριδικών κεφαλαίων βασίζεται σε τιμές αγοράς. Όταν δεν υπάρχουν αξιόπιστες τιμές αγοράς, γίνεται προεξόφληση χρηματοροών με κατάλληλες καμπύλες επιτοκίων.

Στους ακόλουθους πίνακες παρουσιάζεται η κατάταξη της εύλογης αξίας στα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται στο αποσβέσιμο κόστος με βάση τα επίπεδα ιεράρχησης του Δ.Π.Χ.Α 13 κατά την 31/12/2016 και 31/12/2015:

Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2016	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες (μετά από προβλέψεις)	-	48.668.273	48.668.273
-Δάνεια προς ιδιώτες	-	17.963.574	17.963.574
-Δάνεια προς επιχειρήσεις	-	28.640.070	28.640.070
-Δάνεια Δημοσίου Τομέα	-	2.064.628	2.064.628
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.471.242	-	13.471.242
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	56.520	-	56.520

Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2015	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες (μετά από προβλέψεις)	-	48.749.756	48.749.756
-Δάνεια προς ιδιώτες	-	18.108.320	18.108.320
-Δάνεια προς επιχειρήσεις	-	29.280.616	29.280.616
-Δάνεια Δημοσίου Τομέα	-	1.360.820	1.360.820
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	17.286.346	-	17.286.346
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	75.354	-	75.354

β) Στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται σε εύλογες αξίες

Εύλογη αξία είναι η τιμή στην οποία θα πωληθεί ένα στοιχείο ενεργητικού ή στην οποία θα μεταφερθεί μια υποχρέωση μεταξύ αντισυμβαλλομένων μερών υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης, και ανεξάρτητα εάν η τιμή είναι άμεσα παρατηρήσιμη ή έχει προσδιοριστεί με μέθοδο αποτίμησης.

Το Δ.Π.Χ.Α. 7 ιεραρχεί τις μεθόδους αποτίμησης ανάλογα με το αν οι πληροφορίες που λαμβάνονται υπόψη σε κάθε μέθοδο είναι παρατηρήσιμες ή όχι. Ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη παρατηρήσιμα δεδομένα στις αποτιμήσεις του όποτε αυτό είναι εφικτό. Οι παρατηρήσιμες πληροφορίες αναφέρονται σε στοιχεία της αγοράς που προκύπτουν από ανεξάρτητες πηγές. Οι μη παρατηρήσιμες πληροφορίες αντανακλούν τις εκτιμήσεις του Ομίλου για την αγορά. Αυτές οι δύο διαφορετικές πηγές πληροφόρησης έχουν δημιουργήσει τα παρακάτω επίπεδα προσδιορισμού της εύλογης αξίας:

1^ο Επίπεδο

Η αποτίμηση διενεργείται βάσει εισηγμένων τιμών (άνευ προσαρμογών) σε οργανωμένες αγορές για πανομοιότυπα στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεων. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει μετοχές και ομόλογα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστήρια ή σε χρηματαγορές, καθώς και παράγωγα, όπως futures.

2^ο Επίπεδο

Η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών εκτός των εισηγμένων τιμών που περιλαμβάνονται στο επίπεδο 1, που θεωρούνται άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμες. Το επίπεδο αυτό περιλαμβάνει εξωχρηματιστηριακά παράγωγα (OTC) και ομόλογα, η αποτίμηση των οποίων βασίζεται σε καμπύλες επιτοκίων ή τιμές προερχόμενες από αξιόπιστες πηγές (π.χ. Bloomberg, Reuters).

3ο Επίπεδο

Η αποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Το επίπεδο 3 περιλαμβάνει μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα καθώς και επενδυτικά ακίνητα. Οι μετοχές και τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και τα επενδυτικά ακίνητα του επιπέδου 3 δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά ή δεν υπάρχουν διαθέσιμες τιμές από τρίτους διαπραγματευτές για να προσδιοριστεί η εύλογη αξία τους.

Μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

Η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των εν λόγω μετοχών χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτά μοντέλα και τεχνικές αποτίμησης, κατά περίπτωση, όπως: μοντέλα προεξόφλησης ταμειακών ροών, υπολογισμού των δικαιωμάτων προαίρεσης, συγκρίσιμες συναλλαγές, εκτιμήσεις της εύλογης αξίας στοιχείων ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και καθαρή αξία του ενεργητικού και των μεριδίων. Ο Όμιλος, με βάση την πρότερη εμπειρία του, προσαρμόζει περαιτέρω, όπου κριθεί απαραίτητο, τις σχετικές αξίες προκειμένου να απεικονίζονται οι τρέχουσες συνθήκες που επικρατούν. Η εύλογη αξία των μετοχών του Ομίλου του επιπέδου 3 λαμβάνεται υπόψη στην περίπτωση όπου προκύπτουν ενδείξεις απομείωσης της αξίας των εν λόγω μετοχών, ενώ σε αντίθετη περίπτωση αυτές τηρούνται στο κόστος κτήσης.

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Στο επίπεδο 3 των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων περιλαμβάνονται ενσωματωμένα παράγωγα μετατρέψιμων ομολογιακών δανείων.

Τα εν λόγω παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα παρακολουθούνται στην εύλογη αξία. Η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται βάσει τεχνικών αποτίμησης με βασικές παραμέτρους: α) την υποκείμενη μετοχή, β) τη διακύμανση της υποκείμενης μετοχής, γ) τα επιτόκια και δ) τα πιστωτικά περιθώρια.

Επενδυτικά ακίνητα

Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των επενδυτικών ακινήτων χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτές μέθοδοι αποτίμησης από εκτιμητές, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 2.18 «Επενδύσεις σε ακίνητα» των λογιστικών αρχών του Ομίλου. Για τα επενδυτικά ακίνητα του Ομίλου δεν διενεργήθηκε ανάλυση ευαισθησίας λόγω του σημαντικού αριθμού των ακινήτων και των διαφορετικών χαρακτηριστικών τους. Η κίνηση των επενδύσεων σε ακίνητα του επιπέδου 3 αποτυπώνεται στη σημείωση 29.

Στη συνέχεια παρατίθεται η ανάλυση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποτιμώνται σε εύλογη αξία στα τρία προαναφερόμενα επίπεδα:

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31.12.2016	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	439.644	6.001	445.645
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών				
- Ομόλογα	8.428	146.260	-	154.688
- Έντοκα γραμμάτια	28.943	-	-	28.943
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	10.229	-	-	10.229
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς Πώληση				
- Ομόλογα	459.995	260.494	-	720.489

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31.12.2016	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	108.779	3.096	185.829	297.704
- Έντοκα γραμμάτια	1.684.750	37.303	-	1.722.053
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	461.676	-	461.676

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31.12.2015	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	2	435.480	2.197	437.678
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών				
- Ομόλογα	50.462	159.278	-	209.740
- Έντοκα γραμμάτια	24.611	-	-	24.611
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	6.046	1	-	6.047
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς Πώληση (AFS)				
- Ομόλογα	468.420	224.960	-	693.380
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	142.863	3.044	230.951	376.857
- Έντοκα γραμμάτια	1.621.695	47.754	-	1.669.449
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	445.819	-	445.819
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	2.499	-	-	2.499

Ο Όμιλος εξετάζει τη μεταφορά μεταξύ των επιπέδων ιεράρχησης της εύλογης αξίας στο τέλος της κάθε περιόδου αναφοράς.

Από τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποτιμώνται σε εύλογη αξία την 31/12/2016 και την 31/12/2015, δεν μεταφέρθηκε ποσό εντός των χρήσεων 2015 και 2016 από το επίπεδο 1 στο επίπεδο 2 και αντίστροφα.

Οι ακόλουθοι πίνακες παρουσιάζουν την κίνηση των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων - απαιτήσεων, καθώς και των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου του επιπέδου 3 κατά την 31/12/2016 και 31/12/2015.

Κίνηση στοιχείων επιπέδου 3 (2016)	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. απόδοσης
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2016	2.197	230.950
Κέρδος/ (ζημιά) χρήσης	3.804	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	1.734
Αγορές	-	23.142
Μόνιμη απομείωση	-	(2.900)
Διαθέσεις	-	(72.509)
Μεταφορά προς το Επίπεδο 3	-	9.263
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	(3.851)
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2016	6.001	185.829

Το κονδύλι "Διαθέσεις" περιλαμβάνει κυρίως την πώληση των μετοχών της Visa Europe, που αναφέρεται στη σημείωση 10.

Κίνηση στοιχείων επιπέδου 3 (2015)	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. απόδοσης
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2015	18.488	184.772
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	-	311
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών διακοπτόμενων δραστηριοτήτων	-	(16.370)
Κέρδος/ (ζημιά) χρήσης	(17.549)	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	69.452
Αγορές	1.258	5.107
Μόνιμη απομείωση	-	(12.062)
Διαθέσεις	-	(16)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(244)
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2015	2.197	230.950

Η ανάλυση ευαισθησίας του 3ου επιπέδου των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων και των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων – απαιτήσεων παρουσιάζεται στους κάτωθι πίνακες:

Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης: (ποσά σε € εκατ.)	31/12/2016	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	(27)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	7	(5)
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	18	(3)

Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης: (ποσά σε € εκατ.)	31/12/2015	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	(22)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	5	(5)
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	16	(1)

Θεωρώντας μεταβολές της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/- 5%, των διακυμάνσεων της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/-10%, των επιτοκίων κατά +/- 10 μονάδων βάσης και των πιστωτικών περιθωρίων κατά +/- 100 μονάδων βάσης, η μεταβολή στην εύλογη αξία των ενσωματωμένων παραγώγων σε σχέση με την εύλογη αξία τους την 31/12/2016, θα κυμανθεί μεταξύ περίπου +113% στα σενάρια των ευνοϊκών αλλαγών και -83% των μη ευνοϊκών αλλαγών.

Η εκτίμηση της μεταβολής της αξίας των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου του επιπέδου 3 προσεγγίστηκε με διάφορες μεθόδους, όπως:

- την καθαρή αξία του ενεργητικού (NAV),
- την προεξόφληση των μελλοντικών μερισμάτων λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις του εκδότη και το σχετικό κόστος κεφαλαίου,
- τις τιμές κλεισίματος αντίστοιχων διαπραγματεύσιμων κατηγοριών μετοχών ή δεικτών ομοειδών εισηγμένων εταιρειών,
- την αναμορφωμένη καθαρή θέση λαμβάνοντας υπόψη τις εύλογες αξίες των στοιχείων του ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και των σχετικών παρατηρήσεων των ορκωτών ελεγκτών της εταιρείας.

Επίσης, έχουν ληφθεί υπόψη παράγοντες που ενδέχεται να αναπροσαρμόζουν τις αξίες αυτές, όπως ο κλάδος και το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται οι εταιρείες, οι τρέχουσες εξελίξεις αλλά και οι προοπτικές. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος, βάσει της πρότερης εμπειρίας του, προσαρμόζει περαιτέρω, όπου αυτό κριθεί απαραίτητο, τις αξίες έτσι ώστε να εκτιμηθούν οι ενδεχόμενες μεταβολές.

3.14 Υπηρεσίες θεματοφυλακής

Ο Όμιλος παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής προς τρίτους για πλήθος χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν διαδικασίες όπως φύλαξη αξιών, εκκαθάριση χρηματιστηριακών συναλλαγών επί αξιών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, διενέργεια εταιρικών πράξεων, είσπραξη εισοδήματος κτλ, για λογαριασμό ιδιωτών, εταιρειών και θεσμικών επενδυτών. Τα εν λόγω χρηματοοικονομικά προϊόντα προς φύλαξη, καθώς και το έσοδο που προκύπτει από αυτά για τους τρίτους, δεν αποτελούν ιδιοκτησία του Ομίλου και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες ενέχουν μόνο λειτουργικούς κινδύνους καθώς ο Όμιλος δεν παρέχει καμία εγγύηση στους κατόχους των περιουσιακών στοιχείων για την απόδοση των τοποθετήσεών τους και συνεπώς δε διατρέχει κανένα πιστωτικό κίνδυνο αναφορικά με τις ανωτέρω υπηρεσίες.

3.15 Κεφαλαιακή επάρκεια

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς, ακολουθεί από την 1η Ιανουαρίου 2014 το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο "CRD IV" (εφαρμογή της Βασιλείας III από την Ε.Ε.), όπως αυτή αποτυπώθηκε στην οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD) και στον Κανονισμό 575/2013 (CRR). Η οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον νόμο 4261/2014.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο απαιτεί από κάθε Τραπεζικό Όμιλο να διαθέτει σε ενοποιημένη βάση ένα ελάχιστο επίπεδο εποπτικών ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Οι ελάχιστοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, βάσει του άρθρου 92 του CRR, διαμορφώνονται ως εξής:

- Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1 ratio): 4,5%
- Δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (Tier 1 ratio): 6%
- Συνολικός Δείκτης Κεφαλαίου (CAD ratio): 8%.

Από τις 4/11/2014, στο πλαίσιο λειτουργίας του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (SSM), ο Όμιλος υπόκειται στην άμεση εποπτεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Με την ολοκλήρωση της Διαδικασίας Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP) για το 2016, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) γνωστοποίησε στον Όμιλο Πειραιώς τη συνολική κεφαλαιακή του απαίτηση, η οποία ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2017.

Σύμφωνα με τη σχετική απόφαση, η Τράπεζα Πειραιώς οφείλει να διατηρεί σε ενοποιημένη βάση, συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ύψους 13,0%, ο οποίος περιλαμβάνει: α) τις ελάχιστες συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα I της Βασιλείας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 92(1) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, β) τις επιπρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό τον Πυλώνα II της Βασιλείας βάσει του άρθρου 16(2) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, και γ) το μεταβατικό απόθεμα ασφαλείας διατήρησης κεφαλαίου του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, το οποίο για το 2017 έχει οριστεί στο 1,25%.

Οι βασικοί στόχοι του Ομίλου σχετικά με τη διαχείριση της κεφαλαιακής του επάρκειας είναι:

- η συμμόρφωση με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι αναλαμβανόμενων κινδύνων, σύμφωνα με το εποπτικό πλαίσιο
- η διαφύλαξη της δυνατότητας του Ομίλου να συνεχίσει απρόσκοπτα τις δραστηριότητές του, έτσι ώστε να προσφέρει αποδόσεις και οφέλη στους μετόχους και να διασφαλίσει την εμπιστοσύνη των συναλλασσόμενων
- η διατήρηση μίας ισχυρής και σταθερής κεφαλαιακής βάσης, η οποία να στηρίζει τα επιχειρηματικά σχέδια της Διοίκησης του Ομίλου και
- η διατήρηση και ενίσχυση των υφιστάμενων υποδομών, πολιτικών, διαδικασιών και μεθοδολογιών για την επαρκή κάλυψη των εποπτικών του αναγκών, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Την 31η Δεκεμβρίου του 2016, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου Πειραιώς ανήλθε στο 17,0%, υπερβαίνοντας σημαντικά τις εποπτικές απαιτήσεις.

Ακολουθεί η ανάλυση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων και οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς για την 31/12/2015 και την 31/12/2016, όπως υπολογίστηκαν βάσει των κανόνων του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου και μετά την εφαρμογή, όπου αυτό απαιτείται, των μεταβατικών διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μετοχικό κεφάλαιο	2.619.955	2.619.955
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	13.074.688	13.074.688
Υπό αίτηση μετατρέψιμες ομολογίες	2.040.000	2.040.000
Μείον: Ίδιες μετοχές	(842)	(460)
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	(7.877)	43.779
Τακτικό αποθεματικό και λοιπά αποθεματικά	(57.968)	(29.683)
Αποτελέσματα εις νέον	(8.004.333)	(7.840.635)
Δικαιώματα μειοψηφίας	160.115	112.882
Μείον: Άυλα πάγια στοιχεία	(282.036)	(275.031)
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων	(510.561)	(296.039)
Μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1 Capital)	9.031.142	9.449.455
Υβριδικά κεφάλαια	-	-
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των βασικών ιδίων κεφαλαίων	-	-
Μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (Tier 1 Capital) (A)	9.031.142	9.449.455
Υποχρεώσεις από μειωμένης εξασφάλισης δάνεια	-	-
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων	-	-
Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων (B)	0	0
Συνολικά Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια (A) + (B)	9.031.142	9.449.455
Σύνολο σταθμισμένου έναντι των κινδύνων ενεργητικού (εντός & εκτός ισολογισμού στοιχεία)	53.266.104	54.441.459
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1 Capital ratio)	17,0%	17,4%
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (T1 Capital ratio)	17,0%	17,4%
Συνολικός δείκτης κεφαλαίου (Total capital ratio)	17,0%	17,4%

Το σύνολο του σταθμισμένου έναντι κινδύνων ενεργητικού και οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας την 31/12/2015 αναμορφώθηκαν καθώς ελήφθη υπόψη η σημείωση 48.

3.16 Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση απαιτήσεων (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου

Για τον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου, λαμβάνονται υπόψη οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που έχουν αναγνωρισθεί με βάση τις οικείες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α. Κατά την 31.12.2016, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου ανέρχονταν σε περίπου € 5,3 δις (31.12.2015: € 5,1 δις).

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, ο Όμιλος προβαίνει στην επανεκτίμηση της αξίας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, γεγονός που είναι πιθανό να οδηγήσει στη μεταβολή του υπολοίπου τους στην κατάσταση οικονομικής θέσης και κατά επέκταση να επιδράσει στον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας.

Με βάση την ισχύουσα οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις («CRD IV»), οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που αναγνωρίζονται με βάση τα Δ.Π.Χ.Α. και στηρίζονται στη μελλοντική κερδοφορία του Ομίλου, αφαιρούνται από το Δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 («CET1») εάν υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια. Σύμφωνα όμως με τις διατάξεις του άρθρου 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013), όπως προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 23 του Ν. 4302/2014 και αντικαταστάθηκε από τότε που ίσχυσε με το άρθρο 4 του Ν. 4340/2015, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, προερχόμενες από τις ζημίες του προγράμματος ανταλλαγής ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου «PSI» και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Οι ανωτέρω διατάξεις τροποποιούνται με το Σχέδιο Νόμου “Ενσωμάτωση στη εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 2014 για την συγκρισιμότητα των τελών που συνδέονται με λογαριασμούς πληρωμών, την αλλαγή λογαριασμού πληρωμών και την πρόσβαση σε λογαριασμούς πληρωμών με βασικά χαρακτηριστικά και άλλες διατάξεις”, το οποίο ψηφίσθηκε στις 29 Μαρτίου 2017 από την ολομέλεια της Βουλής και αναμένεται να δημοσιευθεί στο ΦΕΚ, προκειμένου να ρυθμιστεί ο λογιστικός και εποπτικός χειρισμός της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που έχει ήδη αναγνωρισθεί (και μπορεί υπό προϋποθέσεις να μετατραπεί σε οριστική κι εκκαθαρισμένη απαίτηση) από τα πιστωτικά ιδρύματα και τις οντότητες που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ή κατά περίπτωση, τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, με τρόπο συμβατό προς τις διαγραφές και αναδιαρθρώσεις δανείων οφειλετών τους. Πιο συγκεκριμένα, με τις τροποποιούμενες διατάξεις του άρθρου 27Α προβλέπεται ρητά ότι πέραν της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που αφορά στο ποσό των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου και στο υπολειπόμενο (αναπόσβεστο) υπόλοιπο της χρεωστικής διαφοράς του PSI, μπορεί και η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που αφορά λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, υπό προϋποθέσεις να μετατρέπεται σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση έναντι του Δημοσίου και έτσι προσμετράται στα εποπτικά κεφάλαια. Οι τροποποιούμενες διατάξεις έχουν εφαρμογή από 1.1.2016. Στην περίπτωση αυτή, οι εν λόγω απαιτήσεις δεν αφαιρούνται από τον CET1 αλλά προσμετρούνται στο σταθμισμένο ενεργητικό του Ομίλου με βάση τους ισχύοντες συντελεστές.

Κατά την 31.12.2016, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου, που πληρούσαν τα κριτήρια των ανωτέρω νομοθετικών διατάξεων ανέρχονταν σε € 4,1 δις, εκ των οποίων ποσό € 1,4 δις αφορούσε τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή στο PSI και ποσό € 2,7 δις τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στις διαφορές των κατά Δ.Π.Χ.Α. συσσωρευμένων προβλέψεων απομείωσης δανείων από τις αντίστοιχες φορολογικές προβλέψεις.

Η αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων καθώς και η ενδεχόμενη μετατροπή τους σε απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (Tax Credits) μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά από: α) τη μελλοντική μείωση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος, β) την δυσμενή αλλαγή των κανονισμών που διέπουν τον χειρισμό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά κεφάλαια και γ) την τυχόν δυσμενή αλλαγή στην ερμηνεία των προαναφερθέντων τροποποιήσεων της νομοθεσίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην περίπτωση όπου κάποιος από τους ανωτέρω κινδύνους λάβει χώρα, αυτό πιθανόν θα έχει δυσμενή επίπτωση στην επάρκεια των εποπτικών κεφαλαίων του Ομίλου.

4 Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Η κατάρτιση των ετήσιων ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων απαιτεί τη διενέργεια εκτιμήσεων και παραδοχών από τη Διοίκηση, που επηρεάζουν την εφαρμογή των λογιστικών αρχών και των δημοσιευμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, εσόδων και εξόδων. Τα απολογιστικά στοιχεία ενδέχεται να διαφέρουν από τις αντίστοιχες εκτιμήσεις.

Οι πιο σημαντικές περιπτώσεις όπου ο Όμιλος, κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών, προβαίνει σε λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές είναι οι κάτωθι:

4.1. Απομείωση δανείων και λοιπών απαιτήσεων

Ο Όμιλος σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων εξετάζει αν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση ή ομάδα απαιτήσεων έχει υποστεί απομείωση αξίας. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις, υπολογίζεται το ανακτήσιμο ποσό της απαίτησης ή της ομάδας απαιτήσεων και σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας των απαιτήσεων. Το ποσό της πρόβλεψης καταχωρείται στα αποτελέσματα. Οι εκτιμήσεις, οι παραδοχές και η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται εξετάζονται τακτικά προκειμένου οι αποκλίσεις ανάμεσα στις εκτιμώμενες απομειώσεις και τις πραγματικές ζημίες από την αδυναμία είσπραξης των απαιτήσεων να μην είναι σημαντικές. Σχετική με την προσαρμογή στις εκτιμήσεις αναφορικά με τον έλεγχο απομείωσης της αξίας των δανείων, που διενήργησε ο Όμιλος το 2016, είναι η σημείωση 23 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

4.2. Απομείωση του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου των συγγενών εταιρειών και των κοινοπραξιών

Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο

Το διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο απεικονίζεται σε εύλογη αξία, οι μεταβολές της οποίας καταχωρούνται στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου. Απομείωση της αξίας του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μετοχών και ομολόγων αναγνωρίζεται, όταν η μείωση της εύλογης αξίας, σε σχέση με το κόστος κτήσης, είναι σημαντική ή παρατεταμένη στην περίπτωση των μετοχών ή υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις αδυναμίας αποπληρωμής του εκδότη στην περίπτωση των ομολόγων. Στην περίπτωση αυτή, το αποθεματικό μεταφέρεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα.

Σημαντική ή παρατεταμένη μείωση εύλογης αξίας ορίζεται (α) η μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους της επένδυσης για ποσοστό μεγαλύτερο του 40% ή (β) η επί δωδεκάμηνο μείωση της εύλογης αξίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% της αξίας κτήσης.

Εκτιμήσεις χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρεογράφων, που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά. Για τα χρεόγραφα αυτά, η εύλογη αξία που υπολογίζεται από διάφορα οικονομικά μοντέλα αποτίμησης, συνυπολογίζεται μαζί με εκτιμήσεις για κλαδικές διακυμάνσεις και προοπτικές, καθώς και με την οικονομική κατάσταση των εκδοτών των εν λόγω χρεογράφων.

Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Ο Όμιλος εξετάζει για απομείωση την αξία των επενδύσεών του σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της εκάστοτε επένδυσης (την υψηλότερη αξία μεταξύ της αξίας λόγω χρήσης και της εύλογης αξίας μείον τα κόστη της πώλησης) με τη λογιστική της αξία.

Στις περιπτώσεις αυτές, χρησιμοποιείται παρόμοια μεθοδολογία με αυτή που περιγράφεται ανωτέρω για τις μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, ενώ λαμβάνεται υπόψη και η παρούσα αξία των υπολογιζόμενων μελλοντικών ταμιακών ροών, που αναμένεται να δημιουργηθούν από τη συγγενή εταιρεία ή την κοινοπραξία. Το ποσό της μόνιμης απομείωσης της αξίας της επένδυσης, που προκύπτει από την αξιολόγηση, καταχωρείται στα αποτελέσματα.

4.3. Προσδιορισμός εύλογης αξίας ακινήτων

Οι επενδύσεις σε ακίνητα επιμετρούνται στην εύλογη αξία, η οποία προσδιορίζεται σε συνεργασία με εκτιμητές.

Τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα εξετάζονται για απομείωση αξίας όταν γεγονότα ή αλλαγές στις συνθήκες παρέχουν ενδείξεις, ότι η λογιστική αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη. Η ανακτήσιμη αξία είναι η μεγαλύτερη μεταξύ της εύλογης αξίας του ενσώματου παγίου στοιχείου, μειωμένης κατά τις δαπάνες για την πώλησή του και της αξίας λόγω χρήσης.

Τα αποθέματα ακινήτων αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας. Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, μείον τα έξοδα πώλησης.

Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας και της κατάστασης του ακινήτου. Εάν η πληροφόρηση για τις εύλογες αξίες δεν είναι διαθέσιμη, χρησιμοποιούνται μέθοδοι εκτίμησης, οι οποίες αναφέρονται στη σημείωση 2.18 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανakλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικά μισθώματα, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς.

Για τα ακίνητα, των οποίων η αξία δεν κρίνεται μεμονωμένα σημαντική, η εύλογη αξία ενδέχεται να προσδιορίζεται με την εφαρμογή των ιδίων ως άνω μεθοδολογιών ή με την αναγωγή των συμπερασμάτων των εκτιμήσεων, σε ομάδες επενδύσεων, που έχουν ομοειδή χαρακτηριστικά.

Την 31/12/2016, οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου εφάρμοσαν τις διαδικασίες της Τράπεζας αναφορικά με την αποτίμηση των ακινήτων τους, προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες της κάθε μίας εταιρείας.

4.4. Προβλέψεις και ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Ο Όμιλος αναγνωρίζει προβλέψεις, στις περιπτώσεις όπου υφίσταται παρούσα νομική ή τεκμαιρόμενη υποχρέωση, η οποία έχει προκληθεί από γεγονότα, που έχουν λάβει χώρα στο παρελθόν και είναι σχεδόν βέβαιο, πως για την τακτοποίησή της απαιτείται μία εκροή πόρων, που μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα. Αντίθετα, στις περιπτώσεις όπου η πιθανότητα εκροής πόρων για την τακτοποίηση της υποχρέωσης είναι απόμακρη ή το ποσό της εκροής πόρων δεν μπορεί να υπολογιστεί αξιόπιστα, δεν σχηματίζεται πρόβλεψη αλλά γνωστοποιείται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις το σχετικό γεγονός.

Σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, ο Όμιλος προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις και παραδοχές αναφορικά με την αξιολόγηση της πιθανότητας τακτοποίησης της υποχρέωσης, τη δυνατότητα αξιόπιστης επιμέτρησης του ύψους της εκροής που απαιτείται για τον διακανονισμό της εν λόγω υποχρέωσης, καθώς και για το χρόνο τακτοποίησής της.

Ειδικότερα, για τις σημαντικές υποθέσεις όπου εκτιμάται ότι ο διακανονισμός των υποχρεώσεων θα λάβει χώρα σε σημαντικά μεταγενέστερο χρόνο σε σχέση με την ημερομηνία αναφοράς των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, με συνέπεια η επίδραση από τη διαχρονική αξία του χρήματος να είναι σημαντική, η πρόβλεψη προσμετράται στην παρούσα αξία των δαπανών, που αναμένεται

να απαιτηθούν για το διακανονισμό των υποχρεώσεων. Για την εκτίμηση του προεξοφλητικού επιτοκίου λαμβάνονται υπόψη οι τρέχουσες συνθήκες της αγοράς για τη διαχρονική αξία του χρήματος, καθώς και οι κίνδυνοι που συνδέονται με τη συγκεκριμένη υποχρέωση. Επίσης, το χρησιμοποιούμενο προεξοφλητικό επιτόκιο δεν λαμβάνει υπόψη τυχόν φόρους.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος στην περίπτωση των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων, έχει υιοθετήσει την αναλυτική αξιολόγησή τους, κάθε φορά που συντάσσονται χρηματοοικονομικές καταστάσεις, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες εκτιμήσεις της Νομικής Υπηρεσίας της Τράπεζας και των θυγατρικών της ή ακόμα και εξειδικευμένων ανεξάρτητων Νομικών Συμβούλων, στις περιπτώσεις όπου το υπό εξέταση ποσό είναι σημαντικό.

4.5. Ανακτησιμότητα αναβαλλόμενων φόρων εισοδήματος

Ο Όμιλος αναγνωρίζει αναβαλλόμενους φόρους επί των προσωρινών φορολογικών διαφορών, λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για τα εισοδήματα, που αποτελούν αντικείμενο του φόρου, διαχωρίζοντάς τα από αυτά που απαλλάσσονται και συνεκτιμώντας παράλληλα τα μελλοντικά οφέλη αλλά και τις υποχρεώσεις από φόρους.

Κατά τη διαδικασία υπολογισμού και αξιολόγησης της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, λαμβάνονται υπόψη οι κατάλληλες εκτιμήσεις της Διοίκησης για την εξέλιξη των φορολογικών αποτελεσμάτων του Ομίλου στο ορατό μέλλον.

Οι εκτιμήσεις της Διοίκησης για τη μελλοντική εξέλιξη των φορολογικών αποτελεσμάτων του Ομίλου, λαμβάνοντας υπόψη το από 29 Νοεμβρίου 2015 εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, βασίζονται σε μία σειρά παραδοχές, εκ των οποίων ορισμένες σχετίζονται με την πορεία της ελληνικής οικονομίας, ενώ ορισμένες άλλες με ενέργειες ή αλλαγές, που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και επηρεάζουν τη μελλοντική εξέλιξη των αποτελεσμάτων του Ομίλου.

Επιπρόσθετα, συνεξετάζεται η φύση των προσωρινών διαφορών και των φορολογικών ζημιών και η δυνατότητα ανάκτησής τους, σε σχέση με το εκάστοτε ισχύον φορολογικό καθεστώς για τον συμψηφισμό τους με κέρδη επόμενων χρήσεων (π.χ. πενταετία) ή με άλλες ειδικότερες ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα αυτές, που έχουν θεσπιστεί από την ελληνική νομοθεσία και με τις οποίες προβλέπεται η προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, επί συγκεκριμένων προσωρινών διαφορών, σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, υπό ορισμένες προϋποθέσεις και όρους.

Σχετική με τις διατάξεις του νόμου 4172/2013 για τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις είναι η σημείωση 15 των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

4.6. Ελληνικό Δημόσιο

Η Διοίκηση της Τράπεζας προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις και παραδοχές αναφορικά με τη πορεία της Ελληνικής οικονομίας. Η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας δημιουργεί αβεβαιότητες που ενδέχεται να έχουν επίδραση στην πιστοληπτική ικανότητα του Ελληνικού δημοσίου. Αναφορά στις εκτιμήσεις της Διοίκησης για τις οικονομικές εξελίξεις γίνεται στη σημείωση 2.

Την 31 Δεκεμβρίου 2016, η συνολική λογιστική αξία των απαιτήσεων του Ομίλου από το Ελληνικό Δημόσιο είναι:

	2016	2015
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	341.796	347.370
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.428	50.351
Δάνεια προς επιχειρήσεις/ Δημόσιο τομέα	2.061.031	1.373.825
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.084.465	2.034.992
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	793.384	741.828
Σύνολο	5.289.105	4.548.366

Στα δάνεια του Δημοσίου Τομέα ύψους 2,1 δις ευρώ κατά την 31/12/2016 περιλαμβάνεται και το εποχικό δάνειο προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ ύψους 1,9 δις ευρώ (31.12.2015 1,0 δις ευρώ).

Το κονδύλι “Λοιπά στοιχεία ενεργητικού” την 31/12/2015 αναμορφώθηκε για λόγους συγκρισιμότητας με την 31/12/2016.

5 Ανάλυση κατά τομέα

α) Επιχειρηματικοί τομείς

Ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει τους ακόλουθους επιχειρηματικούς τομείς:

Λιανική Τραπεζική – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες εμπορικής τραπεζικής της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών που απευθύνονται σε νοικοκυριά, καθώς και σε μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις (καταθέσεις, χορηγήσεις, κίνηση κεφαλαίων, εισαγωγές – εξαγωγές, εγγυητικές επιστολές κ.α.).

Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες εμπορικής τραπεζικής της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών που απευθύνονται σε μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς επίσης και σε ναυτιλιακές εταιρείες, οι οποίες εξυπηρετούνται από κεντρικές υπηρεσίες, λόγω των εξειδικευμένων αναγκών τους (καταθέσεις, χορηγήσεις, ομολογιακά δάνεια, χρηματοδότηση έργων, κίνηση κεφαλαίων, εισαγωγές – εξαγωγές, εγγυητικές επιστολές κ.α.).

Επενδυτική Τραπεζική – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες επενδυτικής τραπεζικής της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών (συμβουλευτικές και επενδυτικές υπηρεσίες, αναδοχές, χρηματιστηριακές συναλλαγές κ.α.).

Διαχείριση Κεφαλαίων και Treasury – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες διαχείρισης περιουσίας τρίτων, καθώς και για ίδιο λογαριασμό, της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών (εργασίες wealth management, αμοιβαία κεφάλαια, διαχείριση διαθεσίμων).

Λοιποί τομείς – Οι λοιποί τομείς περιλαμβάνουν εργασίες της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών που δεν συμπεριλαμβάνονται σε κάποιον από τους προηγούμενους τομείς (εργασίες κεντρικών υπηρεσιών, εργασίες real estate, υπηρεσίες πληροφορικής κ.α.).

Με βάση το ΔΠΧΑ 8, ο καθορισμός των επιχειρηματικών τομέων προκύπτει από τις εσωτερικές αναφορές που αποστέλλονται στην Εκτελεστική Επιτροπή, βάσει των οποίων παρακολουθείται και αξιολογείται η απόδοση του κάθε τομέα. Κρίσιμα στοιχεία αποτελούν η εξέλιξη των μεγεθών και των αποτελεσμάτων ανά τομέα.

Παρατίθεται ανάλυση των αποτελεσμάτων και των λοιπών στοιχείων κατά επιχειρηματικό τομέα του Ομίλου:

1/1-31/12/2016	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων	Επενδυτική Τραπεζική	Διαχείριση Κεφαλαίων & Treasury	Λοιποί τομείς	Όμιλος
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.412.107	549.353	749	39.642	(191.137)	1.810.713
Καθαρά έσοδα προμηθειών	270.043	33.542	5.960	11.830	4.368	325.742
Λοιπά έσοδα	117.706	2.753	2.818	99.586	6.732	229.596
Σύνολο καθαρών εσόδων	1.799.856	585.648	9.527	151.058	(180.038)	2.366.052
Αποσβέσεις	(34.177)	(2.645)	(300)	(2.559)	(70.929)	(110.611)
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(978.711)	(90.139)	(11.665)	(55.582)	(75.360)	(1.211.456)
Αποτελέσματα προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	786.968	492.864	(2.438)	92.917	(326.327)	1.043.985
Απομείωση αξίας δανείων	(864.783)	(144.225)	-	-	(5.612)	(1.014.620)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(17.452)	(457)	(381)	(24)	(101.367)	(119.681)
Απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	-	-	-	-	(5.118)	(5.118)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	-	(28.125)	(28.125)
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	(12.419)	(141)	-	-	(2.699)	(15.259)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(1.646)	(1.646)
Λοιπές προβλέψεις	(3.820)	(1.732)	-	-	(3.596)	(9.148)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	-	-	-	-	(18.169)	(18.169)
Αποτελέσματα προ φόρων	(111.506)	346.308	(2.819)	92.893	(492.658)	(167.781)
Φόρος εισοδήματος						158.966
Αποτελέσματα μετά από φόρο εισοδήματος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες						(8.816)
Αποτελέσματα μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες						(31.327)
Αποτελέσματα μετά από φόρο εισοδήματος						(40.143)
Λοιπά στοιχεία κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016						
Σύνολο ενεργητικού	40.586.877	12.749.635	53.094	16.767.332	11.343.596	81.500.534
Σύνολο υποχρεώσεων	39.511.810	2.041.176	41.477	27.772.366	2.309.967	71.676.796
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	212.424	14.369	72	2.163	145.552	374.580

1/1-31/12/2015	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων	Επενδυτική Τραπεζική	Διαχείριση Κεφαλαίων & Treasury	Λοιποί τομείς	Όμιλος
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.491.306	619.472	764	116.143	(350.465)	1.877.220
Καθαρά έσοδα προμηθειών	251.897	35.737	3.116	11.394	3.515	305.659
Λοιπά έσοδα	81.271	3.462	3.669	54.033	67.794	210.229
Σύνολο καθαρών εσόδων	1.824.474	658.672	7.549	181.569	(279.156)	2.393.107
Αποσβέσεις	(39.436)	(2.986)	(344)	(2.762)	(66.250)	(111.778)
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(1.113.591)	(96.839)	(10.660)	(64.222)	(75.591)	(1.360.903)
Αποτελέσματα προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	671.447	558.848	(3.455)	114.585	(420.998)	920.426
Απομείωση αξίας δανείων	(2.557.116)	(929.691)	-	-	-	(3.486.807)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(45.390)	(647)	(488)	-	(110.990)	(157.515)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	-	(27.180)	(27.180)
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	(14.630)	-	-	-	(105.669)	(120.299)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(9.342)	(9.342)
Λοιπές προβλέψεις	(6.247)	(3.154)	(345)	-	(26.724)	(36.470)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες	-	-	-	-	(12.766)	(12.766)
Αποτελέσματα προ φόρων	(1.951.936)	(374.645)	(4.288)	114.585	(713.669)	(2.929.953)
Φόρος εισοδήματος						1.068.562
Αποτελέσματα μετά από φόρο εισοδήματος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες						(1.861.390)
Αποτελέσματα μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες						(34.606)
Αποτελέσματα μετά από φόρο εισοδήματος						(1.895.996)
Λοιπά στοιχεία κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015						
Σύνολο ενεργητικού	42.188.993	12.780.445	62.519	21.168.524	11.733.496	87.933.978
Σύνολο υποχρεώσεων	38.280.576	1.613.651	36.393	35.642.757	2.340.075	77.913.452
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	175.066	22.148	244	1.802	113.577	312.837

Στους ανωτέρω πίνακες, τα έντοκα έσοδα παρουσιάζονται μετά την αφαίρεση των εντόκων εξόδων, καθώς η Διοίκηση βασίζεται πρωτίστως στα καθαρά έντοκα έσοδα προκειμένου να αξιολογήσει την απόδοση του κάθε τομέα.

Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες περιλαμβάνουν προσθήκες άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού, που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια των περιόδων αναφοράς από τους επιμέρους επιχειρηματικούς τομείς. Οι διεταιρικές συναλλαγές μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων πραγματοποιούνται σε συνήθεις όρους συναλλαγών.

Στο ενεργητικό των επιχειρηματικών τομέων «Λιανική τραπεζική» και «Τραπεζική μεγάλων επιχειρήσεων» περιλαμβάνονται οι παρακάτω χορηγήσεις, τις οποίες διαχειρίζεται η ειδική μονάδα της Τράπεζα με τίτλο «Αναδιρθρώσεις & διαχείριση προβληματικού χαρτοφυλακίου (Recovery Banking Unit)» που συστάθηκε στο έτος 2014.

31 Δεκεμβρίου 2016	Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές	Υπόλοιπο μετά από προβλέψεις και προσαρμογές
Επιχειρηματικά	20.810.171	(10.261.519)	10.548.652
Στεγαστικά	4.699.633	(1.435.289)	3.264.344
Καταναλωτικά	3.040.319	(1.984.844)	1.055.475
Σύνολο	28.550.123	(13.681.652)	14.868.471

31 Δεκεμβρίου 2015	Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές	Υπόλοιπο μετά από προβλέψεις και προσαρμογές
Επιχειρηματικά	19.037.227	(9.853.613)	9.183.614
Στεγαστικά	4.748.082	(1.344.007)	3.404.075
Καταναλωτικά	3.357.285	(2.161.579)	1.195.706
Σύνολο	27.142.594	(13.359.199)	13.783.394

Στο σύνολο υποχρεώσεων περιλαμβάνονται καταθέσεις πελατών της μονάδας «Αναδιρθρώσεις & διαχείριση προβληματικού χαρτοφυλακίου (Recovery Banking Unit)» ύψους € 379.024 χιλ. (31/12/2015: € 426.154 χιλ.).

6 Καθαρά έντοκα έσοδα

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα		
Τόκοι τίτλων σταθερής απόδοσης	125.509	168.430
Τόκοι δανείων πελατών και πράξεων προσωρινής εκχώρησης χρεογράφων	2.302.034	2.673.824
Τόκοι δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	92.363	110.928
Λοιποί τόκοι έσοδα	22.873	14.295
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εσόδων	2.542.779	2.967.477
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα		
Τόκοι καταθέσεων πελατών και πράξεων προσωρινής εκχώρησης χρεογράφων	(248.311)	(430.684)
Τόκοι πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία και λοιπών δανειακών κεφαλαίων	(330)	(23.929)
Τόκοι υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα	(332.360)	(482.077)
Εισφορά Ν. 128	(143.788)	(151.154)
Λοιποί τόκοι έξοδα	(7.276)	(2.413)
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εξόδων	(732.066)	(1.090.257)
Καθαρά έντοκα έσοδα	1.810.713	1.877.220

Τα καθαρά έσοδα από τόκους του Ομίλου στη χρήση του 2016 ανήλθαν σε € 1,8 δις ελαφρώς μειωμένα σε σχέση με τη συγκριτική χρήση 2015, γεγονός που οφείλεται στη βελτίωση του κόστους χρηματοδότησης, η οποία αντισταθμίστηκε από την περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, την ελαφρά πτώση του μέσου περιθωρίου χορηγήσεων και τη μείωση του Euribor, το οποίο αποτελεί τη βάση τιμολόγησης των περισσότερων στοιχείων ενεργητικού.

7 Καθαρά έσοδα προμηθειών

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Έσοδα προμηθειών		
Εμπορική τραπεζική	342.378	309.286
Επενδυτική τραπεζική	13.075	13.715
Διαχείριση κεφαλαίων	15.129	22.167
Σύνολο εσόδων προμηθειών	370.582	345.167
Έξοδα προμηθειών		
Εμπορική τραπεζική	(42.003)	(36.142)
Επενδυτική τραπεζική	(2.347)	(2.140)
Διαχείριση κεφαλαίων	(490)	(1.226)
Σύνολο εξόδων προμηθειών	(44.840)	(39.509)
Καθαρά έσοδα προμηθειών	325.742	305.659

8 Έσοδα από μερίσματα

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Μερίσματα χρεογράφων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	8.581	8.117
Μερίσματα χρεογράφων εμπορικού χαρτοφυλακίου	211	83
	8.792	8.200

9 Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Κέρδη μείον ζημιές συναλλάγματος	13.048	8.425
Κέρδη μείον ζημιές μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	147	179
Κέρδη μείον ζημιές παραγώγων	(20.993)	18.643
Κέρδη μείον ζημιές ομολόγων και εντόκων γραμματίων	5.995	44.544
Κέρδη μείον ζημιές υποχρεώσεων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	100	(429)
Σύνολο αποτελεσμάτων από χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου (A)	(1.704)	71.362
Αποτελέσματα από λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (B)	0	0
Σύνολο (A) + (B)	(1.704)	71.362

Κατά τη χρήση του 2016 τα «Κέρδη μείον ζημιές παραγώγων» περιλαμβάνουν κυρίως ζημιές € 9,5 εκατ. από συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίου και ζημιές € 10,0 εκατ. από την αποτίμηση συμβάσεων ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps). Επιπλέον, τα «Κέρδη μείον ζημιές ομολόγων και εντόκων γραμματίων» περιλαμβάνουν κέρδη € 4,3 εκατ. κυρίως από επαναγορές ομολόγων εκδοθέντων από την πιλοποίηση στεγαστικών δανείων (ESTIA I, ESTIA II) και κέρδη € 1,1 εκατ. από την αποτίμηση ομολόγων και εντόκων γραμματίων λοιπών κρατών.

10 Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Κέρδη μείον ζημιές μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (σημείωση 42)	81.495	27
Κέρδη μείον ζημιές ομολόγων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (σημείωση 42)	(10.559)	(20)
Κέρδη μείον ζημιές από πώληση ομολόγων EFSF	105.880	-
Κέρδη μείον ζημιές από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	(13.130)	38.062
Σύνολο	163.687	38.068

Τα «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου» για την χρήση 1/1-31/12/2016, διαμορφώθηκαν κυρίως από: α) κέρδος € 77 εκατ. από την ολοκλήρωση της πώλησης των μετοχών της Visa Europe στη Visa Inc. στις 21/6/2016. Μέρος του εν λόγω κέρδους, € 70 εκατ., είχε αναγνωρισθεί απευθείας στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου την 31/12/2015 κατά την αποτίμηση των μετοχών της Visa Europe, β) κέρδος € 106 εκατ. από την πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 3,7 δις στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ, γ) κέρδος € 4 εκατ. περίπου από την πώληση εισηγμένων στο ΧΑ μετοχών, στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας και δ) ζημία € 13 εκατ. από την πώληση του συνολικού κατεχόμενου ποσοστού στη θυγατρική εταιρεία Piraeus Leasing Bulgaria και στη συγγενή εταιρεία Ευρωπαϊκή Πίστη ΑΕΓΑ, στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας.

Οι απομειώσεις του επενδυτικού χαρτοφυλακίου εμφανίζονται στην «Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου» στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων. Σχετική αναφορά γίνεται στη σημείωση 24 και στη σημείωση 42.

11 Λοιπά αποτελέσματα

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Αποτελέσματα αποτίμησης επενδυτικών ακινήτων (σημείωση 29)	(28.124)	(16.151)
Αποτελέσματα από δραστηριότητες διαχείρισης ακινήτων & βιομηχανικών περιοχών	4.730	676
Λοιπά αποτελέσματα από δραστηριότητες λειτουργικής μίσθωσης	46.978	41.210
Λοιπά αποτελέσματα από δραστηριότητες κλάδου υγείας	21.119	15.468
Κέρδη από κεφαλαιοποίηση υποχρεώσεων στο πλαίσιο της άσκησης διαχείρισης παθητικού	-	17.629
Αποτελέσματα από λοιπές δραστηριότητες	14.118	33.767
Σύνολο	58.821	92.599

Οι απαιτήσεις του Ομίλου από λειτουργικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Απαιτήσεις από λειτουργικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι 1 έτος	48.897	32.234
Από 1 έτος έως 5 έτη	152.925	129.168
Μετά από 5 έτη	1.473.628	1.587.211
	1.675.450	1.748.613

Το μεγαλύτερο μέρος των απαιτήσεων από λειτουργικές μισθώσεις συνδέεται κυρίως με τις μελλοντικές απαιτήσεις από τα μισθώματα της Picar A.E. από τη διαχείριση του κτιρίου Citylink.

12 Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Μισθοί και ημερομίσθια	(467.836)	(492.347)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(119.767)	(123.031)
Λοιπές δαπάνες προσωπικού	(25.404)	(23.339)
Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης	-	(7.724)
Δαπάνες παροχών μετά τη συνταξιοδότηση (σημείωση 39)	(14.505)	(15.466)
Εκτίμηση δαπανών κόστους αποχώρησης	-	(110.000)
Σύνολο	(627.511)	(771.908)

Ο αριθμός προσωπικού του Ομίλου την 31/12/2016 ήταν 18.995 (Δεκέμβριος 2015: 20.719), εκ των οποίων 14 άτομα αντιστοιχούν σε μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες (ATE Insurance Romania S.A).

13 Έξοδα διοίκησης

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Ενοίκια	(53.203)	(60.852)
Φόροι - τέλη	(93.687)	(93.803)
Έξοδα προβολής και διαφήμισης	(46.919)	(44.402)
Εξυπηρέτηση - προώθηση τραπεζικών προϊόντων	(43.607)	(43.267)
Αμοιβές και δαπάνες τρίτων	(117.832)	(103.200)
Έξοδα φύλαξης και συντήρησης παγίων	(48.359)	(46.113)
Έξοδα τηλεπικοινωνιών και ηλεκτρικής ενέργειας	(27.861)	(31.376)
Εισφορές κάλυψης καταθέσεων, επενδύσεων και σκέλους εξυγίανσης	(77.051)	(90.264)
Λοιπά διάφορα έξοδα	(75.427)	(75.718)
Σύνολο	(583.945)	(588.995)

Η μείωση του κονδυλίου "Εισφορές κάλυψης καταθέσεων, επενδύσεων και σκέλους εξυγίανσης" στη χρήση 2016, οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν έκτακτες εισφορές όπως είχε συμβεί στη χρήση 2015.

Τα διαθέσιμα του Σκέλους Εξυγίανσης (ΣΕ) του ΤΕΚΕ, ως Ταμείου Εξυγίανσης για τα πιστωτικά ιδρύματα, προέρχονται από τακτικές εκ των προτέρων εισφορές, έκτακτες εκ των υστέρων εισφορές και εναλλακτικά μέσα χρηματοδότησης σύμφωνα με τον Ν. 4335/2015 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τον Ν. 4370/2016. Τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα κατά τον χρόνο χορήγησης των δανείων στο ΣΕ, καταβάλλουν εισφορές με τις οποίες το ΣΕ αποπληρώνει τις υποχρεώσεις του από δάνεια για σκοπούς εξυγίανσης.

Στη χρήση 2016, το συνολικό ποσό των εισφορών ύψους € 77,1 εκατ. αφορούν στην α) ετήσια εισφορά για το Σκέλος Εξυγίανσης (ΣΕ) που ανέρχεται σε ποσό περίπου € 42,8 εκατ., β) τακτική εκ των προτέρων εισφορά στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Εξυγίανσης για το έτος 2016 ύψους περίπου € 24,5 εκατ., γ) τέλος συμμετοχής για την κάλυψη των λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών του οργανισμού ύψους περίπου € 0,2 χιλ. και δ) ποσό € 9,6 εκατ., που αφορά τις εισφορές των θυγατρικών εταιρειών εξωτερικού. Στο πλαίσιο των διατάξεων του Ν.4370/2016, για το ενεργητικό του ΤΕΚΕ που τίθεται προς εξυπηρέτηση του Σκέλους Κάλυψης Καταθέσεων, δεν προέκυψε εισφορά για το έτος 2016 όπως και για το προηγούμενο έτος 2015.

14 Αποτελέσματα και στοιχεία ισολογισμού από διακοπτόμενες δραστηριότητες

Στην χρήση 2016 περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα των εταιρειών ATE Insurance Romania S.A, του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ. έως την ημερομηνία πώλησής της (28/12/2016), καθώς και της εταιρείας ATE Ασφαλιστική Α.Ε. έως την ημερομηνία πώλησής της (1/8/2016). Επιπρόσθετα περιλαμβάνονται, ζημιά ύψους € 27,6 εκατ. από την πώληση της εταιρείας ATE Ασφαλιστικής Α.Ε. βάσει του συμφωνηθέντος τιμήματος, το οποίο υπόκειται στις συνήθεις προσαρμογές και ζημιά ύψους € 17,4 εκατ. από την πώληση του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ. Στην χρήση 2015 περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα των ανωτέρω εταιρειών και των εταιρειών του Ομίλου της Piraeus Bank Egypt S.A.E. έως την ημερομηνία πώλησής τους (10/11/2015).

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Καθαρά έσοδα από τόκους	24.671	64.118
Καθαρά έσοδα προμηθειών	7.509	16.298
Έσοδα από μερίσματα	868	918
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	37.991	1.471
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	(45.064)	505
Λοιπά αποτελέσματα	14.604	41.695
Σύνολο καθαρών εσόδων	40.580	125.005
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(23.246)	(50.018)
Έξοδα διοίκησης	(11.253)	(26.983)
Αποσβέσεις	(1.314)	(7.114)
Σύνολο λειτουργικών εξόδων προ προβλέψεων	(35.814)	(84.116)
Λοιπές προβλέψεις και απομειώσεις	(19.764)	(69.178)
Αποτελέσματα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες	-	(162)
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	(14.997)	(28.451)
Φόρος εισοδήματος	(16.330)	(6.155)
Κέρδη/ (ζημιές) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(31.327)	(34.606)

Τα ακόλουθα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων στις 31/12/2016 αφορούν την εταιρεία ATE Insurance Romania S.A. Αντίστοιχα, τα ακόλουθα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων στις 31/12/2015 αφορούν τις εταιρείες ATE Ασφαλιστική Α.Ε., ATE Insurance Romania S.A. και τον Όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	12	211.043
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.981	10.143
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	5
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	6.589
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	632.547
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	-	407.951
Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα	-	23.877
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	-	36.518
Επενδύσεις σε ακίνητα	-	21.199
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	11	65.497
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	72	872
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	-	73.523
Λοιπές απαιτήσεις	486	104.649
Σύνολο Ενεργητικού	2.562	1.594.414

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
Υποχρεώσεις προς Πιστωτικά Ιδρύματα	-	1.785
Υποχρεώσεις προς πελάτες	-	950.150
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	17	16
Υποχρεώσεις από φόρο εισοδήματος	-	6.393
Υποχρεώσεις για παροχές μετά την συνταξιοδότηση	-	4.226
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	600	491.691
Λοιπές υποχρεώσεις	866	30.622
Σύνολο Υποχρεώσεων	1.483	1.484.883

15 Φόρος εισοδήματος

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Τρέχων φόρος	(26.724)	(29.306)
Αναβαλλόμενος φόρος (σημείωση 38)	183.649	1.098.629
Προβλέψεις για φορολογικές διαφορές	2.041	(760)
Σύνολο	158.966	1.068.562

Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013), όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.4334/2015(ΦΕΚ Α'80/16.07.2015) και ισχύει σήμερα, θεσπίστηκε αυξημένος συντελεστής φορολογίας εισοδήματος των ελληνικών νομικών προσώπων από 26% σε 29% για το φορολογικό έτος 2015 και εφεξής. Το εισόδημα από μερίσματα που αποκτάται μέχρι 31.12.2016 φορολογείται με συντελεστή 10%, ενώ από 1.1.2017 και μετά, αυξάνει σε 15%, μετά την ψήφιση του Ν. 4389/2016.

Για τις θυγατρικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε άλλες χώρες, ο φόρος έχει υπολογιστεί με τους αντίστοιχους ισχύοντες ονομαστικούς φορολογικούς συντελεστές για τις χρήσεις 2015 και 2016 (Βουλγαρία: 10%, Ρουμανία: 16%, Αίγυπτος: 22,5%, Σερβία: 15%, Ουκρανία: 18%, Κύπρος: 12,5%, Αλβανία: 15% και Ηνωμένο Βασίλειο: 21% έως 31.3.2015 και 20% από 1.4.2015).

Το έσοδο φόρου της χρήσης 2016 συνολικού ύψους € 159,0 εκατ. επηρεάστηκε κυρίως από την αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης επί των διαφορών μεταξύ της αξίας των συμμετοχών, που καταχωρήθηκαν στις κατά Δ.Π.Χ.Α. χρηματοοικονομικές καταστάσεις, σε σχέση με τις φορολογικές αξίες. Σχετική αναφορά γίνεται και στην σημείωση 38.

Ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις συνολικού ύψους € 5,3 δις, βάσει των κατάλληλων εκτιμήσεων της Διοίκησης για τη μελλοντική εξέλιξη των φορολογικών αποτελεσμάτων του Ομίλου, λαμβάνοντας υπόψη το από 29 Νοεμβρίου 2015 εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης και συνεκτιμώντας μια σειρά άλλων παραγόντων για την ανακτησιμότητά τους (π.χ., τη φύση των προσωρινών φορολογικών διαφορών, τους χρονικούς περιορισμούς για το συμψηφισμό των ζημιών, κ.λπ.).

Τα μέτρα που έχουν ήδη εφαρμοστεί, καθώς και εκείνα που προβλέπονται στο πλαίσιο του υφιστάμενου σχεδίου αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, θα επιτρέψουν στην Τράπεζα να αποκαταστήσει πλήρως τη μελλοντική κερδοφορία της και να ξεπεράσει τις συνέπειες της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013), όπως προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 23 του Ν. 4302/2014 και αντικαταστάθηκε από τότε που ίσχυσε με το άρθρο 4 του Ν. 4340/2015, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων («ΑΦΑ»), επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ, προερχόμενες από τις ζημίες του PSI και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, σε απαίτηση (Tax Credit) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Ως βασική προϋπόθεση συνίσταται η ύπαρξη λογιστικής ζημίας ξεκινώντας από το φορολογικό έτος 2016 και μετά. Η απαίτηση θα συμψηφίζεται με τον φόρο εισοδήματος. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο. Στην περίπτωση αυτή, η Τράπεζα υποχρεούται στην έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κήσεως κοινών μετοχών (δικαιώματα μετατροπής) υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου που αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές συνολικής αγοραίας αξίας ίσης με το 100% του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης φορολογικής απαίτησης και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενο αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού του κεφαλαίου. Οι κοινόι μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

Οι ανωτέρω διατάξεις τροποποιούνται με το Σχέδιο Νόμου “Ενσωμάτωση στη εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 2014 για την συγκρισιμότητα των τελών που συνδέονται με λογαριασμούς πληρωμών, την αλλαγή λογαριασμού πληρωμών και την πρόσβαση σε λογαριασμούς πληρωμών με βασικά χαρακτηριστικά και άλλες διατάξεις”, το οποίο ψηφίστηκε στις 29 Μαρτίου 2017 από την ολομέλεια της Βουλής και αναμένεται να δημοσιευθεί στο ΦΕΚ, προκειμένου να ρυθμιστεί ο λογιστικός και εποπτικός χειρισμός της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που έχει ήδη αναγνωριστεί (και μπορεί υπό προϋποθέσεις να μετατραπεί σε οριστική κι εκκαθαρισμένη απαίτηση) από τα πιστωτικά ιδρύματα και τις οντότητες που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ή κατά περίπτωση, τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, με τρόπο συμβατό προς τις διαγραφές και αναδιαρθρώσεις δανείων οφειλετών τους.

Πιο συγκεκριμένα, με τις τροποποιούμενες διατάξεις του άρθρου 27 Α προβλέπεται ρητά ότι πέραν της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που αφορά στο ποσό των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου και στο υπολειπόμενο (αναπόσβεστο) υπόλοιπο της χρεωστικής διαφοράς του PSI, μπορεί και η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που αφορά λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, υπό προϋποθέσεις να μετατρέπεται σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση έναντι του Δημοσίου και έτσι προσμετράται στα εποπτικά κεφάλαια. Οι τροποποιούμενες διατάξεις έχουν εφαρμογή από 1.1.2016.

Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας της 19.12.2014 ενέκρινε την ένταξή της στο ειδικό καθεστώς του άρθρου 27Α του Ν. 4172/2013, σχετικά με την προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων επί προσωρινών διαφορών σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου και παράλληλα εξουσιοδότησε το Διοικητικό της Συμβούλιο να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων.

Κατά την 31.12.2016, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου, που πληρούσαν τα κριτήρια του ανωτέρω Νόμου ανέρχονταν σε € 4,1 δις, εκ των οποίων ποσό € 1,4 δις αφορούσε τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή στο PSI και ποσό € 2,7 δις τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στις διαφορές των κατά Δ.Π.Χ.Α. συσσωρευμένων προβλέψεων απομείωσης δανείων από τις αντίστοιχες φορολογικές προβλέψεις.

Ο φόρος που αναλογεί στα αποτελέσματα προ φόρων του Ομίλου, διαφέρει από το ποσό, που θα προέκυπτε, αν εφαρμόζονταν οι επιμέρους ισχύοντες φορολογικοί συντελεστές των εταιρειών του Ομίλου, ως εξής:

	2016	2015
Αποτελέσματα προ φόρων	(167.781)	(2.929.953)
Φόρος που αντιστοιχεί	48.657	849.686
Εισόδημα μη υποκείμενο σε φόρο (φόρος που αναλογεί)	21.014	32.648
Φόρος που αναλογεί στην απομείωση συμμετοχών προηγούμενου έτους (σημείωση 38)	211.763	-
Μη εκπιπτόμενα έξοδα και απομειώσεις (φόρος που αναλογεί)	(120.669)	(301.122)
Επίδραση εφαρμογής διαφορετικών φορολογικών συντελεστών μητρικής και θυγατρικών	1.335	4.656
Επίδραση στον αναβαλλόμενο φόρο από την νομοθετημένη μεταβολή του φορολογικού συντελεστή	-	451.052
Επίδραση αποτελεσμάτων από συμμετοχές σε συγγενείς	(5.269)	(3.702)
Χρήση φορολογικών ζημιών για τις οποίες δεν είχε αναγνωρισθεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	94	36.104
Προβλέψεις για φορολογικές διαφορές	2.041	(760)
Φόρος εισοδήματος	158.965	1.068.562

Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό

Από τη χρήση 2011 μέχρι και τη χρήση 2013, ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας, όπως και των υπολοίπων Ελληνικών Ανωνύμων Εταιρειών, διενεργήθηκε από τον ίδιο ελεγκτή, που διενεργεί τον τακτικό έλεγχο, ο οποίος υποχρεούται στην έκδοση σχετικής «Έκθεσης Φορολογικής Συμμόρφωσης». Η έκθεση αυτή υποβάλλεται στο Υπουργείο Οικονομικών, και εφόσον αυτή εκδοθεί χωρίς επιφύλαξη δεν διενεργείται καταρχήν, πλήρης φορολογικός έλεγχος, επιφυλασσομένων των κριτηρίων επιλογής υποθέσεων προς έλεγχο από την Φορολογική Διοίκηση.

Για τις χρήσεις 2014 και 2015, οι Ελληνικές Ανώνυμες Εταιρείες και οι Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης, των οποίων οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις ελέγχονται υποχρεωτικά, υποχρεούνται να λαμβάνουν «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό», σύμφωνα με τα προβλεπόμενα του άρθρου 65Α του Ν.4174/2013, όπως διαμορφώθηκε και ισχύει μετά την ψήφιση του Ν.4410/2016, ενώ από τη χρήση 2016 και μετά η έκδοση του «Ετήσιου Φορολογικού Πιστοποιητικού» είναι προαιρετική. Η φορολογική αρχή διατηρεί το δικαίωμα να προχωρήσει σε φορολογικό έλεγχο εντός του θεσπισθέντος πλαισίου όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 36 του Ν.4174/2013.

Ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές και έχει περαιώσει οριστικά όλες τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις, μέχρι και τη χρήση του 2010.

Για τις χρήσεις 2011 και 2012, σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. 5 του Ν.2238/1994, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας και έχει εκδοθεί η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» από την εταιρεία PricewaterhouseCoopers Α.Ε. χωρίς επιφύλαξη και ευρήματα. Ο φορολογικός έλεγχος για την χρήση 2013 έχει ολοκληρωθεί και η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης», έχει εκδοθεί και υποβληθεί στο Υπουργείο Οικονομικών, διατυπώνεται δε, θέμα έμφασης, αναφορικά με τις διατάξεις που εφαρμόστηκαν για την φορολογική αντιμετώπιση των αποκτηθέντων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού ελληνικών υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση τις οποίες στοιχειοθετείται η απαλλαγή από φορολογικές επιβαρύνσεις.

Για τις χρήσεις 2014 και 2015, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας από την PricewaterhouseCoopers A.E. και έχει εκδοθεί η «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» χωρίς να διατυπώνεται επιφύλαξη και ευρήματα, ενώ για τη χρήση 2016 διενεργείται ήδη από την PricewaterhouseCoopers A.E. ο φορολογικός έλεγχος, χωρίς να έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Όσον αφορά στις ημεδαπές θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς που υποχρεούνται σε έλεγχο από Ορκωτό Ελεγκτή, με βάση τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις, ο φορολογικός έλεγχος των εταιρειών αυτών για τη χρήση 2015 έχει ολοκληρωθεί και έχει εκδοθεί η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης».

Για την χρήση 2016 διενεργείται ήδη από τους νόμιμους ελεγκτές των εταιρειών φορολογικός έλεγχος, χωρίς να έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Οι ανέλεγκτες χρήσεις των θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών του Ομίλου παρατίθενται στη σημείωση 26 των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων και ως εκ τούτου, οι φορολογικές τους υποχρεώσεις για τις χρήσεις αυτές δεν έχουν καταστεί οριστικές.

Για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις, σχηματίζονται προβλέψεις κατά περίπτωση και κατά εταιρεία, έναντι φορολογικών διαφορών που ενδεχομένως να προκύψουν κατά την οριστικοποίηση του ελέγχου.

Η Διοίκηση δεν αναμένει να προκύψουν σημαντικές φορολογικές υποχρεώσεις κατά την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου, πέραν αυτών, που καταχωρήθηκαν και απεικονίζονται ήδη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

16 Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή

Τα βασικά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας τα κέρδη (ζημίες) μετά φόρων που αναλογούν στους κοινούς μετόχους της μητρικής με το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών, που βρισκόταν σε κυκλοφορία κατά τη διάρκεια της χρήσης, εξαιρώντας το μέσο αριθμό ιδίων μετοχών, που είχε στην κατοχή του ο Όμιλος. Δεν συντρέχει λόγος που να διαφοροποιεί τα προσαρμοσμένα από τα βασικά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή.

Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(3.664)	(1.858.220)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	8.732.514.159	2.220.348.109
Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(0,0004)	(0,8369)

Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή από διακοπτόμενες δραστηριότητες	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(31.322)	(34.628)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	8.732.514.159	2.220.348.109
Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή (σε €) από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(0,0036)	(0,0156)

17 Ανάλυση λοιπών συνολικών εσόδων

A. Συνεχιζόμενες δραστηριότητες

1/1-31/12/2016	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	(40.912)	10.946	(29.966)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(16.448)	-	(16.448)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(25.762)	7.300	(18.463)
Λοιπά συνολικά έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(83.123)	18.246	(64.877)

1/1-31/12/2015	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	107.417	(28.756)	78.662
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(11.784)	-	(11.784)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	20.624	4.659	25.282
Λοιπά συνολικά έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	116.257	(24.097)	92.160

B. Διακοπτόμενες δραστηριότητες

1/1-31/12/2016	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	(21.681)	-	(21.681)
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(2)	-	(2)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	67	-	67
Λοιπά συνολικά έσοδα από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(21.616)	0	(21.616)

1/1-31/12/2015	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθεσίμων προς πώληση χρεογράφων	3.520	-	3.520
Μεταβολή αποθεματικού συναλλαγματικών διαφορών	(10.800)	-	(10.800)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	2.139	(63)	2.076
Λοιπά συνολικά έσοδα από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(5.141)	(63)	(5.204)

18 Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ταμείο	662.266	620.512
Λογαριασμοί ανταποκριτών και όψεως σε τράπεζες	475.124	665.366
Υπόλοιπα στην Κεντρική Τράπεζα	518.721	544.068
Επιταγές εισπρακτέες - Γραφείο Συμφηφισμού Κεντρικής Τράπεζας	47.774	74.580
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και Χρηματικά διαθέσιμα κάτω των 90 ημερών (σημείωση 44)	1.703.885	1.904.526
Δεσμευμένες καταθέσεις	1.069.647	1.172.785
Υποχρεωτικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα	298.255	567.510
Σύνολο	3.071.788	3.644.821

Οι λογαριασμοί ανταποκριτών και όψεως σε τράπεζες έχουν κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα ποσά των δεσμευμένων καταθέσεων αποτελούν κυρίως παρασχεθείσες εγγυήσεις και περιθώρια ασφάλισης σε πιστωτικά ιδρύματα και δεν είναι διαθέσιμα για χρήση καθημερινών δραστηριοτήτων από τον Όμιλο.

19 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	81.301	140.189
Επιταγές εισπρακτέες	7	56
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα κάτω των 90 ημερών (σημείωση 44)	81.308	140.246
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	37.551	39.278
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων άνω των 90 ημερών	37.551	39.278
Σύνολο απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	118.859	179.523

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων μέχρι ενός έτους	83.648	140.879
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων πάνω από ένα έτος	35.212	38.644
Σύνολο	118.859	179.523

Το σύνολο των απαιτήσεων από πιστωτικά ιδρύματα είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

20 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που κατέχει ο Όμιλος περιλαμβάνουν συμβόλαια συναλλάγματος, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίου, συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος ή/και επιτοκίου, δικαιώματα προαίρεσης αγοράς/πώλησης συναλλάγματος ή/και επιτοκίου ή/και μετοχών.

Οι ονομαστικές και οι εύλογες αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονταν στο τέλος του 2016 και του 2015, παρουσιάζονται παρακάτω:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Ονομαστικές αξίες	Εύλογες Αξίες	
		Ενεργητικού	Υποχρεώσεων
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς			
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	3.430.982	433.617	433.774
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	1.654.332	120	20
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	136.447	15	563
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	88.056	530	588
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	2.073.759	5.362	26.454
		439.644	461.399
Ενσωματωμένα παράγωγα			
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεδεμένες με δικαιώματα προαίρεσης	8.201	-	277
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα	201.863	6.001	-
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ υποχρεώσεων		445.645	461.676

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	Υποχρεώσεων
Μέχρι ενός έτους	4.796	2.346
Πάνω από ένα έτος	440.849	459.330
	445.645	461.676

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Ονομαστικές αξίες	Εύλογες Αξίες	
		Ενεργητικού	Υποχρεώσεων
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς			
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	3.564.636	422.977	416.065
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	1.121.064	58	554
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	95.246	521	145
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	31.457	1.047	490
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	3.157.077	10.849	28.564
		435.452	445.819
Ενσωματωμένα παράγωγα			
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεδεμένες με δικαιώματα προαίρεσης	958	29	-
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα	172.607	2.197	-
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ υποχρεώσεων		437.678	445.819

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	Υποχρεώσεων
Μέχρι ενός έτους	7.816	4.316
Πάνω από ένα έτος	429.862	441.503
	437.678	445.819

Στις συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων για εμπορικούς σκοπούς συμπεριλαμβάνονται κατά βάση συμβάσεις με την πελατεία και οι αντίθετές τους, που συνάπτονται με άλλες τράπεζες για την κάλυψη της Τράπεζας (back to back συμβάσεις).

21 Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ομόλογα Εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	802	1.278
Έντοκα γραμμάτια άλλων κρατών	28.943	24.611
Συμπεριλαμβανόμενα στο ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα κάτω των 90 ημερών (σημείωση 44)	29.745	25.889
Ομόλογα Εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	8.428	50.351
Ομόλογα Εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	145.458	158.055
Ομόλογα τραπεζών	-	56
Σύνολο άνω των 90 ημερών	153.886	208.462
Μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών	10.228	6.034
Μετοχές εισηγμένες σε χρηματιστήρια εξωτερικού	1	12
Αμοιβαία κεφάλαια	-	1
Σύνολο	10.229	6.047
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	193.861	240.398

Από τα ανωτέρω χρεόγραφα του εμπορικού χαρτοφυλακίου της 31/12/2016, ποσό € 183 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου (2015: € 234 εκατ.), ενώ δεν υπάρχουν χρεόγραφα μεταβλητού επιτοκίου (2015: € 0 εκατ.) και ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου (2015: € 0 εκατ.).

Τα χρεόγραφα σε ενέχυρο εμφανίζονται στη σημείωση 40.

22 Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών- Ιδιωτών	28.454	641
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών - Επιχειρήσεων	1.551	-
Σύνολο συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	30.005	641

23 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Στεγαστικά δάνεια	15.720.176	16.298.876
Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	3.872.001	4.266.710
Πιστωτικές κάρτες	889.588	1.027.000
Δάνεια προς ιδιώτες	20.481.766	21.592.586
Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	38.045.998	38.357.729
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών (προ προβλέψεων)	58.527.764	59.950.315
Μείον: Προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(8.820.157)	(9.359.122)
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών (μετά από προβλέψεις)	49.707.608	50.591.193

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μέχρι ενός έτους	6.888.142	6.353.396
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών πάνω από ένα έτος	42.819.465	44.237.797
	49.707.608	50.591.193

Σημειώνεται ότι τα επιμέρους κονδύλια των δανείων έχουν επηρεαστεί από την αναπροσαρμογή σε εύλογη αξία, στο πλαίσιο της άσκησης επιμερισμού του κόστους των δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν. Ειδικότερα, οι σχηματισμένες, κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς, προβλέψεις για απομείωση δανείων του Ομίλου ύψους € 8,1 δις της πρώην ATEbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyrgus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank A.E., της Γενικής Τράπεζας A.E. και της Πανελληνίας Τράπεζας A.E., έχουν μειώσει τα δάνεια προ προβλέψεων στον παραπάνω πίνακα, καθώς βάσει του ΔΠΧΑ 3 είχαν περιληφθεί στην προσαρμογή των δανείων σε εύλογη αξία κατά τη διαδικασία επιμερισμού κόστους. Ωστόσο, για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 7, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων.

Κίνηση πρόβλεψης (απομείωσης) δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Σύνολο Δανείων προς Ιδιώτες	Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	Σύνολο
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2015	744.173	961.718	262.226	1.968.117	5.862.979	7.831.096
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(20.092)	(29.619)	(2.029)	(51.739)	(175.439)	(227.178)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών	24	-	-	24	14.106	14.130
Έξοδο χρήσης	620.564	192.859	25.745	839.167	2.647.640	3.486.807
Διαγραφές δανείων	(22.564)	(184.089)	(36.670)	(243.324)	(636.894)	(880.217)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	(354)	(29)	(383)	(702.389)	(702.772)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(78.171)	(60.415)	(9.988)	(148.573)	(179.620)	(328.194)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	18.317	35.581	86	53.984	111.465	165.449
Υπόλοιπο την 31/12/2015	1.262.251	915.680	239.342	2.417.273	6.941.849	9.359.122
Υπόλοιπο έναρξης την 1/1/2016	1.262.251	915.680	239.342	2.417.273	6.941.849	9.359.122
Έξοδο χρήσης	210.557	92.036	8.205	310.797	703.822	1.014.620
Διαγραφές δανείων	(15.895)	(167.159)	(79.845)	(262.899)	(964.587)	(1.227.487)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	(2.906)	(2.200)	(48)	(5.154)	(39.280)	(44.434)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72.526)	(66.338)	(8.614)	(147.478)	(202.679)	(350.157)
Προβλέψεις από πωληθείσες εταιρείες	-	(1.282)	-	(1.282)	(21.839)	(23.120)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	3.470	(23.101)	251	(19.381)	110.994	91.613
Υπόλοιπο την 31/12/2016	1.384.950	747.636	159.290	2.291.876	6.528.281	8.820.157

Τα δάνεια σε πελάτες περιλαμβάνουν και απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Ακαθάριστες επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι ένα έτος	456.991	453.620
Από 1 έτος έως 5 έτη	285.258	363.321
Περισσότερο από 5 έτη	1.735.832	1.976.385
	2.478.081	2.793.325
Μη δεδουλευμένα χρηματοοικονομικά έσοδα	(314.578)	(387.925)
Καθαρές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις	2.163.502	2.405.400

Οι καθαρές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Καθαρές επενδύσεις σε χρηματοδοτικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι ένα έτος	426.245	417.465
Από 1 έτος έως 5 έτη	208.116	260.569
Περισσότερο από 5 έτη	1.529.142	1.727.365
	2.163.502	2.405.400

24 Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου

α) Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ομόλογα εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	401.524	400.776
Ομόλογα εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	318.965	287.864
Ομόλογα τραπεζών	-	4.740
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	1.668.133	1.621.695
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	53.921	47.754
Σύνολο ομολογιών και άλλων τίτλων σταθερής απόδοσης (Α)	2.442.542	2.362.830
Μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών	6.369	63.639
Μετοχές εισηγμένες σε χρηματιστήρια εξωτερικού	1.464	1.802
Μη εισηγμένες μετοχές	192.461	233.269
Αμοιβαία Κεφάλαια	88.915	65.626
Λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	8.496	12.521
Σύνολο μετοχών και άλλων τίτλων μεταβλητής απόδοσης (Β)	297.704	376.857
Σύνολο διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Α) + (Β)	2.740.246	2.739.687

Από τα ανωτέρω ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του επενδυτικού χαρτοφυλακίου της 31/12/2016, ποσό € 774 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου (2015: € 741 εκατ.), ποσό € 1.668 εκατ. αφορά σε ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου (2015: € 1.622 εκατ.), ενώ δεν υπάρχουν ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου.

Η κίνηση του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου έχει ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης	2.739.687	2.533.587
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(201.436)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών/ τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	-	2.814
Προσθήκες	7.064.821	8.556.969
Διαθέσεις/ λήξεις	(7.086.398)	(8.249.460)
Μεταβολές στην εύλογη αξία	15.449	95.486
Μεταφορές στις συγγενείς εταιρείες (σημείωση 26)	-	(1.000)
Μεταφορές από θυγατρικές εταιρείες (σημείωση 26)	9.263	-
Μεταφορές στις θυγατρικές εταιρείες (σημείωση 26)	(5.000)	-
Συναλλαγματικές διαφορές	2.425	2.727
Υπόλοιπο λήξης χρήσης	2.740.246	2.739.687

β) Χρεόγραφα διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου

Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ομόλογα εταιρειών	320	182
Εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	6.313	-
Σύνολο διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου	6.634	182

Από τα ανωτέρω διακρατούμενα έως τη λήξη ομόλογα, ποσό € 0,3 εκατ. είναι μεταβλητού επιτοκίου (2015: € 0,2 εκατ.), ενώ ποσό € 6 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου (2015: € 0 εκατ.).

Κίνηση του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης	182	27.180
Προσθήκες	6.531	76
Λήξη χρεογράφων	(68)	(27.637)
Ειπράξεις κουπονιών	(12)	-
Συναλλαγματικές διαφορές	-	564
Υπόλοιπο λήξης χρήσης	6.634	182

Στις χρήσεις 2016 και 2015, το κονδύλι «Λήξη χρεογράφων» οφείλεται κυρίως σε λήξεις ομολόγων θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου έως ένα έτος	1.806.308	1.717.768
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου πάνω από ένα έτος	642.868	645.243
Σύνολο χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.449.175	2.363.012

25 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους εταιρειών	27.816	16.282
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους Τραπεζών	5.012	28.858
Απαιτήσεις από EFSF ομόλογα	10.507.342	14.244.680
Απαιτήσεις από ESM ομόλογα	2.711.576	2.719.362
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	13.251.746	17.009.181
Μείον: Προβλέψεις για απομειώσεις απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	(5.489)	(23.846)
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους (μετά από προβλέψεις)	13.246.257	16.985.336

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους μέχρι ενός έτους	1.627.129	-
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους πάνω από ένα έτος	11.619.128	16.985.336
	13.246.257	16.985.336

Το κονδύλι των EFSF ομολόγων μειώθηκε από την πώληση τίτλων ονομαστικής αξίας € 3,7 δις στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ. Αναφορά στο αποτέλεσμα που προέκυψε από την πώληση γίνεται στη σημείωση 10.

26 Επενδύσεις σε ενοποιούμενες εταιρείες

Οι επενδύσεις του Ομίλου Πειραιώς σε ενοποιούμενες εταιρείες από συνεχιζόμενες και διακοπτόμενες δραστηριότητες είναι οι εξής:

A) Θυγατρικές εταιρείες (μέθοδος ολικής ενσωμάτωσης) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις ⁽¹⁾
1.	Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Ελλάδα	2013-2016
2.	Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Ελλάδα	2008-2010,2013-2016
3.	Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε.	Βραχυχρόνια & μακροχρόνια λειτουργική μίσθωση οχημάτων	94,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
4.	Γενική Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών & Συμβούλων Α.Ε.	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	100,00%	Ελλάδα	2010-2016
5.	Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ.	Χρηματιστηριακές εργασίες	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
6.	Πειραιώς Factoring Α.Ε.	Πρακτόρευση απαιτήσεων	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
7.	Piraeus Capital Management Α.Ε.	Αμοιβαία κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
8.	Piraeus Jeremie Technology Catalyst Management Α.Ε.	Διαχείριση Αμοιβαίων Κεφαλαίων Επιχειρηματικών Συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα	2013-2016
9.	Ελληνικό Ταμείο Βιώσιμης Ανάπτυξης	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	65,00%	Ελλάδα	-
10.	ΕΤΒΑ Διαχείρισης Α.Κ.Ε.Σ. Α.Ε.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών	65,00%	Ελλάδα	2014-2016
11.	Πειραιώς Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
12.	Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλ. και Αντασφαλ. Εργασιών Α.Ε.	Μεσίτεια ασφαλειών - αντασφαλειών	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
13.	Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε.	Πρακτορειακή - ασφαλιστική	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
14.	Γενική Ενημέρωσης και Ρύθμισης Α.Ε.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	100,00%	Ελλάδα	2010-2016
15.	ΔΙ.ΒΙ.ΠΑ.ΚΑ. Α.Ε.	Φορέας διοίκησης και διαχείρισης βιομηχανικού πάρκου Καστοριάς	57,53%	Ελλάδα	2010,2013-2016
16.	ΕΤΒΑ Αναπτυξιακή Α.Ε.	Πραγματοποίηση επενδύσεων και ανάπτυξη δράσεων, σύμφωνα με τις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης	65,00%	Ελλάδα	2014-2016
17.	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.	Ανάπτυξη/ διαχείριση βιομηχανικών περιοχών	65,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
18.	Πειραιώς Green Investments Α.Ε.	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα	2013-2016
19.	Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	61,65%	Ελλάδα	2010-2016
20.	ΑΧΑΪΑ Clauss Estate Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	75,27%	Ελλάδα	2010,2013-2016
21.	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	62,90%	Ελλάδα	2010-2016
22.	Kosmopolis Α' Α.Ε. Εκμ/σης εμπ. κέντρων - παροχής υπηρεσιών	Διαχείριση εμπορικού κέντρου	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
23.	Linklife Food & Entertainment Hall Α.Ε.	Εκμετάλλευση χώρων εστίασης	100,00%	Ελλάδα	2014-2016

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις ⁽¹⁾
24.	ND Αναπτυξιακή Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
25.	New Up Dating Development Κτημ., Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική & αναπτυξιακή εταιρεία	100,00%	Ελλάδα	2008-2010,2013-2016
26.	Picar Α.Ε.	Διαχείριση χώρων City Link	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
27.	Property Horizon Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
28.	Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	61,92%	Ελλάδα	2010-2016
29.	Rembo Α.Ε.	Απόκτηση και εκμετάλλευση ακινήτων	57,91%	Ελλάδα	2010,2013-2016
30.	Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.	Εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας	57,91%	Ελλάδα	2010,2013-2016
31.	Γενική Εταιρεία Κατασκευών και Αναπτύξεων Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας & συμμετοχών	66,66%	Ελλάδα	2010,2013-2016
32.	Εντροπία Κτηματική Α.Ε.	Εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων	66,70%	Ελλάδα	2010-2016
33.	ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε. Ακινήτων	Συμμετοχές Real Estate	53,60%	Ελλάδα	2010-2016
34.	Οικιστική Ανάπτυξη Κομοτηνής Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
35.	Πειραιώς Buildings Α.Ε.	Ανάπτυξη ακινήτου	100,00%	Ελλάδα	2010-2016
36.	Πειραιώς Development Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
37.	Πειραιώς Real Estate Α.Ε.	Τεχνική και κατασκευαστική εταιρεία	100,00%	Ελλάδα	2013-2016
38.	Πλειάδες Estate Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
39.	A.C.T. B.A.S. Α.Ε.	Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών επί μισθοδοτικών και εργατικών θεμάτων	100,00%	Ελλάδα	2011-2016
40.	KPM Energy Εταιρεία Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε.	Παραγωγή και εκμετάλλευση ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ΑΠΕ	80,00%	Ελλάδα	2013-2016
41.	Mille Fin Α.Ε.	Εμπορία Οχημάτων	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
42.	Multicollection Α.Ε.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	51,00%	Ελλάδα	2009-2016
43.	Special Business Services Α.Ε.	Παροχή συμβουλών, συμβουλευτικών, μελετητικών, οργανωτικών και επιμορφωτικών υπηρεσιών	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
44.	Special Financial Solutions Α.Ε.	Παροχή συμβουλών, συμβουλευτικών, μελετητικών, οργανωτικών και επιμορφωτικών υπηρεσιών	100,00%	Ελλάδα	2010-2016
45.	Zibeno I Energy S.A.	Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας μέσω ΑΠΕ και Συμβατικών Πηγών Ενέργειας	83,00%	Ελλάδα	2013-2016
46.	ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε.	Οργάνωση, εκμετάλλευση και διοίκηση νοσηλευτικών μονάδων	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
47.	Κέντρο Βιώσιμης Επιχειρηματικότητας Εξέλιξη Α.Ε.	Συμβουλευτικές Υπηρεσίες - Ξενοδοχεία - Επαγγελματική Κατάρτιση & Εκπαίδευση	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
48.	Πειραιώς ACT Services Α.Ε.	Λογιστικές και φορολογικές υπηρεσίες	100,00%	Ελλάδα	2013-2016

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις ⁽¹⁾
49.	Πειραιώς Direct Services A.E.	Παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών	100,00%	Ελλάδα	2010,2013-2016
50.	ΠΡΟΣΠΕΚΤ Ν.Ε.Π.Α.	Διαχείριση σκαφών αναψυχής	100,00%	Ελλάδα	-
51.	Tirana Bank I.B.C. S.A.	Τραπεζικές υπηρεσίες	98,83%	Αλβανία	2014-2016
52.	Tirana Leasing Sh.A.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Αλβανία	2016
53.	Cielo Conculancy Sh.P.K.	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Αλβανία	2014-2016
54.	Edificio Enterprise Sh.P.K.	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Αλβανία	2014-2016
55.	Tierra Projects Sh.P.K.	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Αλβανία	2014-2016
56.	Piraeus Real Estate Tirana Sh.P.K.	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	100,00%	Αλβανία	2014-2016
57.	Piraeus Bank Bulgaria A.D.	Τραπεζικές υπηρεσίες	99,98%	Βουλγαρία	2010-2016
58.	Piraeus Insurance Brokerage EOOD	Μεσίτεια ασφαλειών	99,98%	Βουλγαρία	2007-2016
59.	Beta Asset Management Eood	Ενοικίαση και διαχείριση ακινήτων	99,98%	Βουλγαρία	2013-2016
60.	Bulfina E.A.D.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Βουλγαρία	2008-2016
61.	Bulfinace E.A.D.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Βουλγαρία	2008-2016
62.	Delta Asset Management EOOD	Εταιρεία Διαχείρισης Ακινήτων	99,98%	Βουλγαρία	2015-2016
63.	Gama Asset Management EOOD	Εταιρεία Διαχείρισης Ακινήτων	99,98%	Βουλγαρία	-
64.	Piraeus Real Estate Bulgaria EOOD	Τεχνική & κατασκευαστική εταιρεία	100,00%	Βουλγαρία	2007-2016
65.	Varna Asset Management EOOD	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,98%	Βουλγαρία	2014-2016
66.	Asset Management Bulgaria EOOD	Ταξιδιωτικές υπηρεσίες, ενοικιάσεις και διαχείριση ακίνητης περιουσίας	99,98%	Βουλγαρία	2012-2016
67.	Besticar Bulgaria EOOD	Διαχείριση απαιτήσεων	99,98%	Βουλγαρία	2012-2016
68.	Besticar EOOD	Διαχείριση προβληματικών απαιτήσεων	99,98%	Βουλγαρία	2012-2016
69.	Piraeus Equity Investment Management Ltd	Διαχείριση κεφαλαίων	100,00%	Κύπρος	2009-2016
70.	Arigeo Energy Holdings Ltd	Εταιρεία συμμετοχών σε ΑΠΕ	100,00%	Κύπρος	2012-2016
71.	Besticar Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	99,98%	Κύπρος	-
72.	Euroinvestment & Finance Public Ltd	Χρηματοεπενδυτικές, κτηματικές εργασίες	90,85%	Κύπρος	2006-2016
73.	Piraeus Clean Energy Holdings Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2010-2016
74.	Piraeus Equity Partners Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2011-2016
75.	Piraeus Renewable Investments Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2016
76.	PRI WIND I Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2016
77.	PRI WIND II Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2016
78.	PRI WIND III Limited	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2016
79.	R.E. Anodus Two Ltd	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Κύπρος	2013-2016

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις ⁽¹⁾
80.	Tellurion Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2013-2016
81.	Tellurion Two Ltd	Εταιρεία Συμμετοχών	99,09%	Κύπρος	2013-2016
82.	Trieris Two Real Estate LTD	Εταιρεία συμμετοχών, επενδύσεων και διαχείρισης χαρτοφυλακίου ακινήτων	100,00%	Κύπρος	2007-2016
83.	Zibeno Investments Ltd	Εταιρεία συμμετοχών	83,00%	Κύπρος	2011-2016
84.	O.F. Investments Ltd	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Κύπρος	2010-2016
85.	R.E. Anodus Ltd	Εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών για real estate και συμμετοχών	100,00%	Κύπρος	2009-2016
86.	Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	Εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων	50,66%	Κύπρος	2009-2016
87.	Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd	Ανάπτυξη γης και κτηματικής περιουσίας	53,29%	Κύπρος	2015-2016
88.	Piraeus Clean Energy GP Ltd	Γενικός εταίρος της Piraeus Clean Energy LP	100,00%	Κύπρος	2009-2016
89.	Piraeus Equity Advisors Ltd	Συμβουλευτική εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Κύπρος	2009-2016
90.	Sunholdings Properties Company Ltd	Ανάπτυξη γης και κτηματικής περιουσίας	26,65%	Κύπρος	2008-2016
91.	Φιλοκτηματική Εργοληπτική Ltd	Τεχνική & κατασκευαστική εταιρεία	53,29%	Κύπρος	2015-2016
92.	JSC Piraeus Bank ICB	Τραπεζικές υπηρεσίες	99,99%	Ουκρανία	2015-2016
93.	Akinita Ukraine LLC	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,09%	Ουκρανία	2014-2016
94.	Sinitem Llc	Αγοραπωλησίες ακινήτων	99,94%	Ουκρανία	2013-2016
95.	Solum Enterprise LLC	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	99,94%	Ουκρανία	2012-2016
96.	Solum Limited Liability Company	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	99,94%	Ουκρανία	2009-2016
97.	Piraeus Bank Romania S.A.	Τραπεζικές υπηρεσίες	100,00%	Ρουμανία	2007-2016
98.	Piraeus Leasing Romania IFN S.A.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Ρουμανία	2003-2016
99.	Alecsandri Estates SRL	Εταιρεία Διαχείρισης Ακινήτων	74,32%	Ρουμανία	2009-2016
100.	Daphne Real Estate Consultancy SRL	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,09%	Ρουμανία	2014-2016
101.	Priam Business Consultancy SRL	Ανάπτυξη real estate	99,18%	Ρουμανία	2014-2016
102.	Proiect Season Residence SRL	Ανάπτυξη ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ρουμανία	2012-2016
103.	R.E. Anodus SRL	Ανάπτυξη real estate	99,09%	Ρουμανία	2013-2016
104.	Rhesus Development Projects SRL	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,09%	Ρουμανία	2014-2016
105.	General Business Management Investitii SRL	Ανάπτυξη Οικοδομικών Σχεδίων	100,00%	Ρουμανία	2013-2016
106.	Piraeus Real Estate Consultants SRL	Τεχνική & κατασκευαστική εταιρεία	100,00%	Ρουμανία	2007-2016
107.	Piraeus Bank Beograd A.D.	Τραπεζικές υπηρεσίες	100,00%	Σερβία	2013-2016
108.	Piraeus Leasing Doo Beograd	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Σερβία	2007-2016
109.	Piraeus Rent Doo Beograd	Λειτουργικές μισθώσεις	100,00%	Σερβία	2007-2016

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις ⁽¹⁾
110.	Piraeus Real Estate Egypt LLC	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Αίγυπτος	2007-2016
111.	Piraeus FI Holding Ltd	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-
112.	Trieris Real Estate Management Ltd	Διαχείριση της Trieris Real Estate Ltd	100,00%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-
113.	Piraeus Master GP Holding Ltd	Επενδυτική συμβουλευτική	100,00%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-
114.	Marathon 1 Greenvale Rd LLC	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,95%	Η.Π.Α.	2012-2016
115.	Piraeus Group Capital Ltd	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	100,00%	Ηνωμένο Βασίλειο	2016
116.	Piraeus Group Finance PLC	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	100,00%	Ηνωμένο Βασίλειο	2016
117.	Piraeus Clean Energy LP	Επενδυτικό Κεφάλαιο σε ΑΠΕ	100,00%	Ηνωμένο Βασίλειο	2010-2016
118.	Axia Finance III PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
119.	Axia Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
120.	Axia III APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
121.	Estia Mortgage Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
122.	Estia Mortgage Finance II PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
123.	Kion CLO Finance No.1 PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
124.	Kion Mortgage Finance No.3 PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
125.	Kion Mortgage Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
126.	Praxis I Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
127.	Praxis II APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
128.	Praxis II Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο	-
129.	Capital Investments & Finance S.A.	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Λιβερία	-
130.	Piraeus Asset Management Europe S.A.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	100,00%	Λουξεμβούργο	-
131.	Vitria Investments S.A.	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Παναμάς	-

Σημείωση ⁽¹⁾: Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνιας προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 & 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος σε κάποιες εταιρείες από τις ανωτέρω, εάν εμπύπτον στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Οι εταιρείες με αρίθμηση 118 έως 128 αποτελούν οχήματα ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση δανείων και έκδοση πιστωτικών τίτλων. Η εταιρεία με αρίθμηση 90, η οποία στον παραπάνω πίνακα εμφανίζεται με ποσοστό μικρότερο του 50%, αποτελεί θυγατρική του Ομίλου λόγω πλειοψηφίας στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας.

Επίσης, κατά την 31/12/2016 σε καθεστώς εκκαθάρισης ήταν οι εταιρείες με αρίθμηση 35, 42, 129, 130 και 123-124. Τα αποτελέσματα των εταιρειών με αρίθμηση 123 και 124 περιλαμβάνονται στα ατομικά στοιχεία της Τράπεζας Πειραιώς. Τα αποτελέσματα της εταιρείας με αρίθμηση 2 περιλαμβάνονται στα ατομικά στοιχεία της Τράπεζας Πειραιώς για την περίοδο 1/1-31/7/2015, ενώ για την περίοδο 1/8 - 31/12/2015 η εταιρεία ενοποιήθηκε ως θυγατρική εταιρεία.

Οι θυγατρικές εταιρείες, οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται στην ενοποίηση είναι οι ακόλουθες: α) «ΕΛΣΥΠ Α.Ε.», β) «Blue Wings Ltd», γ) «Το Μουσείο Ε.Π.Ε», δ) «Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς», ε) «Procas Holding Ltd», στ) «Phoebe Investments SRL», ζ) «Core investments Project SRL», η) «Amaryllis Investments Consultancy SRL», θ) «Torborg Maritime Inc.», ι) «Isham Marine Corp.», ια) «Cybele Management Company», ιβ) «Alegre Shipping Ltd», ιγ) «Maximus Chartering Co.», ιδ) «Lantana Navigation Corp.», ιε) «Pallas Shipping S.A.», ιστ) «Zephyros Marine INC.», ιζ) «Bayamo Shipping Co.», ιη) «Sybil Navigation Co.», ιθ) «Axia III Holdings Ltd», κ) «Praxis II Holdings Ltd» και κα) «Kion Holdings Ltd». Η εταιρεία με αρίθμηση (α) είναι πλήρως αποσβεσμένη σε καθεστώς εκκαθάρισης. Η εταιρεία (β) είναι σε καθεστώς εκκαθάρισης. Οι εταιρείες με αρίθμηση (ε)-(η) δεν έχουν ξεκινήσει δραστηριότητα. Οι εταιρείες με αρίθμηση (θ)-(ι) έχουν αδρανοποιηθεί και πρόκειται να τεθούν σε λύση. Οι εταιρείες με αρίθμηση (ια)-(ιη) λύθηκαν και τέθηκαν σε εκκαθάριση. Οι εταιρείες με αρίθμηση (ιθ)-(κα) έχουν ως αποκλειστικό σκοπό τη συμμετοχή σε οχήματα ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση δανείων και έκδοση πιστωτικών τίτλων, τα οποία ενοποιούνται στον Όμιλο με τη μέθοδο της ολικής ενοποίησης. Η ενοποίηση όλων των ανωτέρω εταιρειών δεν θα είχε σημαντική επίπτωση στη χρηματοοικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα του Ομίλου.

Μεταβολές ποσοστού συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες που δεν οδήγησαν σε απώλεια ελέγχου

Η επίδραση της αλλαγής του ποσοστού συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες, που δεν οδήγησαν σε απώλεια ελέγχου, κατά τη διάρκεια των χρήσεων 2016 και 2015, παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

31/12/2016	Μεταβολή ποσοστού	Λογιστική αξία δικαιωμάτων τρίτων που αποκτήθηκαν	Τμήμα που καταβλήθηκε	Ποσό που αναλογεί στους μετόχους της Τράπεζας
Trastor A.E.E.A.Π.	-33,80%	(22.593)	14.452	(8.141)
Rembo A.E.	-33,80%	(340)	1.551	1.211
ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε. Ακινήτων	0,61%	75	(144)	(69)
Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	0,72%	50	(26)	24
Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	0,45%	22	(12)	10
Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	0,43%	327	(117)	210
Euroinvestment & Finance Public Ltd	-0,04%	(3)	3	1
Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	0,00%	(2)	1	(2)
Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd	-0,02%	(1)	1	0
Solum Limited Liability Company	0,94%	(372)	0	(372)
Sinitem Llc	1,93%	(19)	(0)	(19)
ATE Insurance Romania S.A.	0,05%	2	(20)	(19)
Σύνολο		(22.855)	15.690	(7.165)

31/12/2015	Μεταβολή ποσοστού	Λογιστική αξία δικαιωμάτων τρίτων που αποκτήθηκαν	Τμήμα που καταβλήθηκε	Ποσό που αναλογεί στους μετόχους της Τράπεζας
Trastor A.E.E.A.Π.	20,83%	15.369	(16.022)	(652)
Rembo A.E.	20,83%	485	(489)	(4)
ΑΧΑΪΑ Clauss Estate A.E.	0,51%	(195)	(109)	(304)
JSC Piraeus Bank ICB	0,00%	-	(2)	(1)
ATE Insurance Romania S.A.	0,02%	1	(4)	(3)
Sinitem LLC	-0,99%	10	-	10
Σύνολο		15.670	(16.624)	(955)

Στη γραμμή «Εξαγορές, πωλήσεις και μεταβολές ποσοστών» της Ενοποιημένης Κατάστασης Μεταβολών στα Ίδια Κεφάλαια περιλαμβάνονται τα ποσά που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας και που αναφέρονται ανωτέρω.

Επίδραση απώλειας ελέγχου θυγατρικής εταιρείας λόγω πώλησης

Οι σημαντικότερες περιπτώσεις απώλειας ελέγχου θυγατρικών λόγω πώλησης, κατά τις χρήσεις 2016 και 2015, έχουν ως εξής:

1/1 - 31/12/2016	Τμήμα	Κέρδος/ζημία Ομίλου από πώληση
Τράπεζα Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ	3.239	(17.446)
ATE Ασφαλιστική Α.Ε.	90.100	(27.618)
Piraeus Leasing Bulgaria EAD	-	(4.526)

1/1 - 31/12/2015	Τμήμα	Κέρδος/ζημία Ομίλου από πώληση
Piraeus Bank Egypt S.A.E.	139.703	46.082
Integrated Services Systems Co.	-	(248)
Piraeus Insurance-Reinsurance Broker Romania SRL	443	(844)

Τα αποτελέσματα από την απώλεια ελέγχου λόγω πώλησης για τις εταιρείες Τράπεζα Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ και ΑΤΕ Ασφαλιστική Α.Ε. παρουσιάζονται στην γραμμή «Κέρδη/ (ζημιές) μετά από φόρο εισοδήματος από διακοπόμενες δραστηριότητες» στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων, ενώ για την εταιρεία Piraeus Leasing Bulgaria EAD παρουσιάζονται στην γραμμή «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου».

Σημαντικοί περιορισμοί θυγατρικών εταιρειών

Αναφορικά με τις θυγατρικές εταιρείες εσωτερικού του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, πέραν των εν ισχύ συνηθισμένων περιορισμών που επιβάλλονται στο πλαίσιο της λειτουργίας τους και της ισχύουσας νομοθεσίας, δεν υφίστανται για τον Όμιλο άλλοι σημαντικοί περιορισμοί, σχετικά με τη δυνατότητα μεταφοράς χρημάτων με τη μορφή μερισμάτων, επιστροφής κεφαλαίων κτλ., καθώς και αποπληρωμής δανείων που έχουν συναφθεί εντός του Ομίλου.

Όσον αφορά στις θυγατρικές τράπεζες εξωτερικού υπάρχουν περιορισμοί, οι οποίοι έχουν χαλαρώσει σημαντικά το τελευταίο διάστημα, από τις τοπικές Κεντρικές Τράπεζες στις τοποθετήσεις τους προς τον Όμιλο λόγω της κατάστασης της ελληνικής οικονομίας. Επιπροσθέτως, η πρόωρη αποπληρωμή δανείων μειωμένης εξασφάλισης απαιτεί την πρότερη έγκριση της κάθε Τοπικής Κεντρικής Τράπεζας. Τα προς ενοποίηση σύνολα ενεργητικού και υποχρεώσεων των θυγατρικών τραπεζών εξωτερικού την 31/12/2016 είναι € 3,6 δις (31/12/2015: € 3,9 δις) και € 3,0 δις (31/12/2015: € 2,8 δις) αντίστοιχα.

Γενικά, υπάρχουν περιορισμοί όσον αφορά στη διανομή μερισμάτων από τις θυγατρικές τράπεζες του εξωτερικού, ενώ δεν υπάρχουν περιορισμοί στην αποπληρωμή των δανείων τους, που έχουν χορηγηθεί από άλλη εταιρεία του Ομίλου, ακόμη και πριν τη λήξη τους. Εξαίρεση για τις Θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου στην Ουκρανία (πλην τραπεζών), αποτελεί η εν ισχύ απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Ουκρανίας για περιορισμούς στην πρόωρη αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων των Νομικών Προσώπων Κατοίκων της χώρας σε μη-Κατοίκους ή στη μεταφορά κεφαλαίων από τα Νομικά Πρόσωπα Κατοίκων της χώρας σε μη-Κατοίκους. Η προαναφερόμενη απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Ουκρανίας δεν ορίζει περίοδο ισχύος των σχετικών περιορισμών.

Επιπρόσθετα, για τη θυγατρική εταιρεία του Ομίλου ΑΤΕ Insurance Romania S.A., η οποία είναι διακρατούμενη προς πώληση την 31/12/2016, ισχύουν περιορισμοί στη διανομή μερίσματος ή κεφαλαίου προς τον μέτοχο και στις ενδοομιλικές μεταφορές στοιχείων ενεργητικού.

Σημαντικά δικαιώματα μειοψηφίας

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς κρίνει ότι σημαντικά δικαιώματα μειοψηφίας υπάρχουν στις θυγατρικές εταιρείες ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε., Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd, Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π. και Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων. Το ποσοστό συμμετοχής των μετόχων μειοψηφίας στις ανωτέρω θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου είναι ίδιο με το αντίστοιχο ποσοστό δικαιωμάτων ψήφου. Το ποσοστό δικαιωμάτων μειοψηφίας και η αντίστοιχη λογιστική αξία την 31/12/2016, καθώς και τα αποτελέσματα που αναλογούν στη μειοψηφία στη χρήση 2016 και στη συγκριτική χρήση 2015 για τις ως άνω θυγατρικές εταιρείες, έχουν ως εξής:

Επωνυμία εταιρείας	% δικαιωμάτων μειοψηφίας		Υπόλοιπο δικαιωμάτων μειοψηφίας		Κέρδη (ζημίες) που αναλογούν στη μειοψηφία	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	2016	2015
ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.	35,00%	35,00%	76.238	76.804	(562)	826
Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	49,34%	49,34%	29.683	30.215	(474)	(1.368)
Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.	42,09%	8,29%	27.024	5.479	(931)	(548)
Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	37,10%	0,00%	20.835	-	(633)	-

Ακολουθεί πίνακας που παρουσιάζει τα συνοπτικά προς ενοποίηση οικονομικά στοιχεία (πριν την απαλοιφή των ενδοεταιρικών συναλλαγών) των παραπάνω θυγατρικών:

Συνοπτικά στοιχεία συγκεντρωτικού συνολικού εισοδήματος	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.		Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	
	2016	2015	2016	2015
Κέρδη/(Ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος	(1.604)	2.361	(962)	(2.773)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(14)	25	-	-
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(1.618)	2.386	(962)	(2.773)

Συνοπτικά στοιχεία συγκεντρωτικού συνολικού εισοδήματος	Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.		Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	
	2016	2015	2016	2015
Κέρδη/(Ζημίες) μετά από φόρο εισοδήματος	(2.701)	(10.882)	(1.707)	(12.148)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	0	6	-	-
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(2.701)	(10.876)	(1.707)	(12.148)

Συνοπτικά στοιχεία οικονομικής θέσης	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.		Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Στοιχεία ενεργητικού μέχρι 1 έτος	60.490	64.743	5.929	5.824
Στοιχεία ενεργητικού άνω του 1 έτους	175.540	172.938	67.307	68.378
Σύνολο Ενεργητικού	236.030	237.681	73.236	74.202
Υποχρεώσεις μέχρι 1 έτος	651	3.557	3.156	2.907
Υποχρεώσεις άνω του 1 έτους	17.557	14.683	6.066	6.200
Σύνολο Υποχρεώσεων	18.207	18.241	9.222	9.107

Συνοπτικά στοιχεία οικονομικής θέσης	Trastor A.E.E.A.Π.		Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016
Στοιχεία ενεργητικού μέχρι 1 έτος	5.063	3.456	876
Στοιχεία ενεργητικού άνω του 1 έτους	55.294	59.681	110.115
Σύνολο Ενεργητικού	60.357	63.137	110.991
Υποχρεώσεις μέχρι 1 έτος	700	533	583
Υποχρεώσεις άνω του 1 έτους	37	4	35.906
Σύνολο Υποχρεώσεων	737	537	36.488

Συνοπτική κατάσταση ταμειακών ροών	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.		Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	
	2016	2015	2016	2015
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες	(1.991)	(148)	82	(18)
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από επενδυτικές δραστηριότητες	(3.960)	(5.501)	-	-
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	-	-	-	-
Καθαρή ταμειακή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων	(5.951)	(5.649)	82	(18)
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης	63.221	68.870	0	18
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα λήξης χρήσης	57.269	63.221	82	0

Συνοπτική κατάσταση ταμειακών ροών	Trastor A.E.E.A.Π.		Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων
	2016	2015	2016
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες	1.776	1.203	(392)
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από επενδυτικές δραστηριότητες	500	(2.236)	-
Καθαρή ταμειακή εισροή/(εκροή) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(280)	-	892
Καθαρή ταμειακή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων	1.996	(1.033)	500
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης	2.625	3.658	108
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα λήξης χρήσης	4.621	2.625	608

Η θυγατρική εταιρεία Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη LTD εντός της χρήσης 2016 διένειμε μέρισμα στους μετόχους μειοψηφίας ποσό € 0,1 εκατ. (2015: € 0,1 εκατ.).

Ενοποιούμενες εταιρείες ειδικής δομής

Ο Όμιλος ασκεί έλεγχο σε, και ως εκ τούτου ενοποιεί, επτά εταιρείες ειδικού σκοπού, που συστάθηκαν για να εξυπηρετήσουν συναλλαγές τιτλοποίησης στεγαστικών, επιχειρηματικών και καταναλωτικών δανείων.

Οι ανωτέρω εταιρείες ειδικού σκοπού δημιουργήθηκαν προκειμένου να εξυπηρετήσουν την άντληση ρευστότητας του Ομίλου. Ο Όμιλος έχει στην ιδιοκατοχή του τις τιτλοποιήσεις των Axia I, Axia III, Praxis I και Praxis II, ενώ οι τιτλοποιήσεις Estia I, Estia II και Kion έχουν διατεθεί σε επενδυτές, έχοντας όμως και ο Όμιλος ένα μέρος αυτών στην κατοχή του.

Η τιτλοποίηση Κίον αποκτήθηκε στο πλαίσιο της εξαγοράς της Millennium Bank και ο Όμιλος συνεχίζει την εξυπηρέτησή της.

Ανάλογα με τα κριτήρια που πρέπει να ικανοποιεί το κάθε τιτλοποιημένο χαρτοφυλάκιο δανείων, ο Όμιλος προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες, που προκύπτουν από τις συμβατικές υποχρεώσεις. Τέτοιες ενέργειες είναι η αντικατάσταση δανείων ή ακόμη και η προσθήκη νέων δανείων, όπου αυτό προβλέπεται από τους όρους της τιτλοποίησης και είναι εφικτό.

Πρόθεση του Ομίλου είναι να συνεχίσει την ανωτέρω πρακτική, προκειμένου οι τιτλοποιήσεις του να συνεχίσουν να αποτελούν εργαλεία άντλησης ρευστότητας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η λογιστική αξία των κατεχόμενων από τον Όμιλο ομολογιών εκδόσεως εταιρειών τιτλοποιήσεων:

Επωνυμία εταιρείας	Λογιστική αξία κατεχόμενων ομολογιών	
	31/12/2016	31/12/2015
Axia Finance PLC	1.750.688	1.751.521
Axia Finance III PLC	2.352.310	2.352.329
Praxis I Finance PLC	290.065	342.010
Praxis II Finance PLC	370.070	370.052
Estia Mortgage Finance PLC	103.902	106.538
Estia Mortgage Finance II PLC	609.189	633.014
Kion Mortgage Finance PLC	35.295	43.417
Σύνολο	5.511.519	5.598.881

Β) Θυγατρικές εταιρείες από διακοπτόμενες δραστηριότητες

Παρατίθενται στοιχεία για την θυγατρική εταιρεία ATE Insurance Romania S.A που περιλαμβάνεται στις διακοπτόμενες δραστηριότητες:

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις ⁽¹⁾
1.	ATE Insurance Romania S.A.	Ασφαλιστική	99,54%	Ρουμανία	2007-2016

Εκτός από τη θυγατρική εταιρεία που παρουσιάζεται στον παραπάνω πίνακα, δεν υπάρχουν άλλες εταιρείες που πληρούν τις προϋποθέσεις κατάταξης ως διακοπτόμενες δραστηριότητες με βάση το Δ.Π.Χ.Α. 5.

Γ) Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες (μέθοδος ενσωμάτωσης καθαρής θέσης) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες

1. Συγγενείς εταιρείες

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις ⁽¹⁾
1.	Piraeus - TANEQ Capital Fund A.K.E.Σ.	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	50,01%	Ελλάδα	-
2.	PJ Tech Catalyst Fund	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	30,00%	Ελλάδα	-
3.	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Εταιρεία συμμετοχών	27,80%	Ελλάδα	2010,2013-2016
4.	Marfin Investment Group A.E. Συμμετοχών	Εταιρεία συμμετοχών	31,42%	Ελλάδα	2013-2016
5.	Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών	Εταιρεία συμμετοχών	28,10%	Ελλάδα	2010,2013-2016
6.	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	27,80%	Ελλάδα	2010,2013-2016
7.	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	27,20%	Ελλάδα	2010,2013-2016
8.	Όργανος Α.Ε.	Διαχείριση και Εκμ/ση Ακινήτων/ Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Υδροηλεκτρικούς Σταθμούς	32,27%	Ελλάδα	2014-2016
9.	Πύρριχος Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	50,77%	Ελλάδα	2012-2016
10.	Exodus Α.Ε.	Εφαρμογές πληροφορικής	49,90%	Ελλάδα	2010,2013-2016
11.	Hellenic Seaways A.N.E.	Θαλάσσιες Μεταφορές - Ακτοπλοΐα	40,44%	Ελλάδα	2013-2016
12.	Project on Line Α.Ε.	Εφαρμογών πληροφορικής	40,00%	Ελλάδα	2010-2016
13.	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Διαχείριση κοινοτικών προγραμμάτων	30,00%	Ελλάδα	2010-2016
14.	Γαία Επιχειρείν Α.Ε.	Υπηρεσίες Λογισμικού	26,00%	Ελλάδα	2015-2016
15.	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Διαχείριση τεχνολογικού πάρκου	30,45%	Ελλάδα	2010-2016
16.	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Εμπορία και εκμετάλλευση ιχθύων - εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	32,43%	Ελλάδα	2008-2016

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις ⁽¹⁾
17.	Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε.	Εμπορία και εκμετάλλευση ιχθύων - εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	32,51%	Ελλάδα	2009-2010, 2013-2016
18.	Τειρεσίας Α.Ε.	Διατραπεζική εταιρεία ανάπτυξης, λειτουργίας και διαχείρισης πληροφοριακών συστημάτων	23,53%	Ελλάδα	2010,2013-2016
19.	Litus Advisory S.A.	Συμβουλευτικές υπηρεσίες στους τομείς των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, της επικοινωνιακής στρατηγικής και των διεθνών σχέσεων	50,00%	Βέλγιο	2015-2016
20.	Trieris Real Estate Ltd	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	32,37%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	-
21.	Exus Software Ltd	Εταιρεία Εμπορίας Προϊόντων Πληροφορικής	49,90%	Ηνωμένο Βασίλειο	2016

Σημείωση ⁽¹⁾: Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνιας προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 & 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος σε κάποιες εταιρείες από τις ανωτέρω, εάν εμπίπτουν στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Οι ανωτέρω εταιρείες αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο του Δ.Π.Χ.Α. 10 από τον Όμιλο. Από την αξιολόγηση δεν προέκυψε δυνατότητα άσκησης ελέγχου στις εν λόγω εταιρείες από τον Όμιλο και ως εκ τούτου δεν αποτελούν θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου. Βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 28, πληρούνται τα κριτήρια κατηγοριοποίησης των εν λόγω εταιρειών στο χαρτοφυλάκιο συγγενών εταιρειών.

Με βάση τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 12, για τις εταιρείες όπου ο Όμιλος κατέχει το 50% και άνω των δικαιωμάτων ψήφου εταιρειών αλλά δεν ασκεί έλεγχο, σημειώνονται τα ακόλουθα:

Η εταιρεία με αριθμηση 1 συμπεριλαμβάνεται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών, διότι ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή στην επενδυτική επιτροπή του Α.Κ.Ε.Σ, η οποία λαμβάνει τις επενδυτικές αποφάσεις.

Οι εταιρείες με αριθμηση 9 και 19 συμπεριλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών καθότι ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή και όχι έλεγχο.

Οι μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο θυγατρικών και συγγενών εταιρειών αναφέρονται στη σημείωση 46.

Εξαιρέθηκε από την ενοποίηση με τη μέθοδο της καθαρής θέσης η συγγενής εταιρεία «Ευρυτανία Α.Ε. Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης», η οποία βρίσκεται σε καθεστώς αδράνειας. Η ενοποίηση της εταιρείας αυτής δεν θα είχε σημαντική επίπτωση στη χρηματοοικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα του Ομίλου.

Συμμετοχές σε σημαντικές συγγενείς εταιρείες

Ο Όμιλος δε συμμετέχει σε συγγενή εταιρεία και κοινοπραξία, η οποία να κρίνεται ως σημαντική, είτε λόγω των οικονομικών μεγεθών της είτε λόγω ενδεχόμενης στρατηγικής σημασίας.

Συμμετοχές σε μη σημαντικές συγγενείς εταιρείες

Η συνολική λογιστική αξία των συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες για τη χρήση 2016 ανέρχεται σε περίπου € 233 εκατ. (2015: € 298 εκατ.).

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται σε σύνολο η αναλογία στα μετά φόρων αποτελέσματα και στα συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα των συγγενών εταιρειών του Ομίλου την 31/12/2016 και την 31/12/2015. Τα εν λόγω στοιχεία είναι τα προς ενοποίηση οικονομικά στοιχεία των συγγενών εταιρειών με βάση τα Δ.Π.Χ.Α και μετά από αναπροσαρμογές που απαιτούνται για την εναρμόνιση των προς ενοποίηση στοιχείων με τις λογιστικές αρχές του Ομίλου.

Συνοπτικά οικονομικά στοιχεία	2016	2015
Κέρδη/ (ζημιές) μετά φόρων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(18.169)	(12.766)
Κέρδη/ (ζημιές) μετά φόρων από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(162)
Λοιπά συνολικά έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	413	4.908
Λοιπά συνολικά έσοδα από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	277
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα	(17.756)	(7.743)

2. Κοινοπραξίες

α/α Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα	Φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις ⁽¹⁾
1 Α.Ε.Π. ΕΛΑΙΩΝΑ Α.Ε.	Εκμετάλλευση ακινήτων	50,00%	Ελλάδα	2012-2016

Σημείωση ⁽¹⁾: Μετά την κοινοποίηση της εγκυκλίου ΠΟΛ.1034/2016 και την κατάργηση της 18μηνης προθεσμίας προκειμένου να καταστούν οι χρήσεις 2011, 2012 & 2013 οριστικά ελεγμένες φορολογικά, ενδέχεται να προκύψει φορολογικός έλεγχος, εάν εμπίπτουν στα κριτήρια επιλογής ελέγχου της Φορολογικής Διοίκησης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 80 του Ν. 3842/2010.

Λοιπές πληροφορίες για συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Ο Όμιλος σταματάει να αναγνωρίζει την αναλογία του στις ζημιές συγγενών εταιρειών μετά την πλήρη απομείωση της αξίας της συμμετοχής. Το σωρευτικό ποσό των μη αναγνωρισθέντων ζημιών από τις συγγενείς εταιρείες κατά την 31/12/2016 ανήλθε σε ποσό € 3,5 εκατ. (2015: € 4,9 εκατ.).

Δεν υπάρχουν σημαντικές ενδεχόμενες υποχρεώσεις του Ομίλου, που να συνδέονται με τη συμμετοχή του σε συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες.

Δεν υπάρχουν μη αναγνωρισθείσες δεσμεύσεις του Ομίλου που να σχετίζονται με τη συμμετοχή του σε κοινοπραξίες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μελλοντική εκροή μετρητών ή άλλων πόρων.

Δεν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί στη δυνατότητα συγγενών ή κοινοπραξιών να μεταφέρουν κεφάλαια στην εταιρία με μορφή μερισμάτων ή να αποπληρώσουν δάνεια που τους έχουν χορηγηθεί από τον Όμιλο, πέραν των εν ισχύ συνηθισμένων περιορισμών που επιβάλλονται στο πλαίσιο της λειτουργίας τους και της ισχύουσας νομοθεσίας.

Κίνηση επενδύσεων σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	297.738	298.672
Προσθήκες	30.950	89.104
Διαθέσεις	(18.867)	(38.638)
Μερίδιο στα κέρδη/ (ζημιές) μετά φόρων	(18.169)	(12.766)
Μεταφορές από το διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο (σημείωση 24)	-	1.000
Μεταφορά σε θυγατρικές εταιρείες	(51.465)	(25.183)
Απομείωση	(11.531)	(15.756)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές προσαρμογές	3.980	1.305
Υπόλοιπο λήξης	232.637	297.738

Βασικά οικονομικά στοιχεία συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Χώρα	31 Δεκεμβρίου 2016				
			% συμμετοχής	Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	Σύνολο εσόδων	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Υποχρεώσεων
1.	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Ελλάδα	30,45%	(12)	60	165	9
2.	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Ελλάδα	30,00%	(23)	41	689	678
3.	Project on Line Α.Ε.	Ελλάδα	40,00%	857	874	0	0
4.	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	(3.259)	108	52.459	17
5.	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	(2.617)	10	47.509	4.180
6.	Trieris Real Estate Ltd	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	32,37%	(897)	77	28.794	8.933
7.	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Ελλάδα	27,20%	(4.758)	0	156.405	149.631
8.	Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών	Ελλάδα	28,10%	(38.905)	(28.356)	193.488	131.850
9.	Exodus Α.Ε.	Ελλάδα	49,90%	104	7.224	11.859	9.747
10.	Piraeus - TANEO Capital Fund Α.Κ.Ε.Σ.	Ελλάδα	50,01%	(419)	0	3.771	200
11.	Τειρεσίας Α.Ε.	Ελλάδα	23,53%	(93)	11.225	5.648	4.525
12.	PJ Tech Catalyst Fund	Ελλάδα	30,00%	(343)	0	10.660	2.243
13.	Πύρριχος Α.Ε.	Ελλάδα	50,77%	(92)	162	9.241	18.173
14.	Hellenic Seaways Α.Ν.Ε.	Ελλάδα	40,44%	5.628	135.041	284.545	203.928
15.	Γαία Επιχειρείν Α.Ε.	Ελλάδα	26,00%	1.395	35.853	7.497	3.288
16.	Όργανος Α.Ε.	Ελλάδα	32,27%	(267)	106	11.577	10.483
17.	Exus Software Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	49,90%	108	2.749	9.433	9.006
18.	Marfin Investment Group Α.Ε. Συμμετοχών	Ελλάδα	31,42%	*	*	*	*
19.	Litus Advisory S.A.	Βέλγιο	50,00%	(248)	513	69	44
20.	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Ελλάδα	32,43%	*	*	*	*
21.	Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε.	Ελλάδα	32,51%	7.859	200.328	374.375	242.252
22.	Α.Ε.Π. ΕΛΑΙΩΝΑ Α.Ε.	Ελλάδα	50,00%	(4.993)	0	105.236	101.948

(*) Κατά την ημερομηνία έγκρισης των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας, οι εισηγμένες συγγενείς εταιρείες Marfin Investment Group Α.Ε και Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ δεν είχαν ανακοινώσει τα ετήσια οικονομικά τους στοιχεία για το 2016. Συνεπώς, δεν κρίθηκε σκόπιμη η αναφορά μεγεθών και αποτελεσμάτων για τις εν λόγω εταιρείες, καθώς χρησιμοποιήθηκαν προσωρινά στοιχεία για την ενοποίησή τους με την μέθοδο της καθαρής θέσης. Με βάση τις χρηματιστηριακές τιμές της 31/12/2016, η εύλογη αξία της συμμετοχής του Ομίλου σε εισηγμένες συγγενείς εταιρείες είναι η εξής: Marfin Investment Group Συμμετοχών Α.Ε € 44,0 εκατ., Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ € 13,2 εκατ. και Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε. € 15,7 εκατ.

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Χώρα	31 Δεκεμβρίου 2015				
			% συμμετοχής	Κέρδη/ (ζημίες) προ φόρων	Σύνολο εσόδων	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Υποχρεώσεων
1.	Εταιρεία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Ελλάδα	30,45%	5	75	173	6
2.	Αναπτυξιακή Εταιρεία Έβρου Α.Ε.	Ελλάδα	30,00%	(7)	43	654	621
3.	Project on Line Α.Ε.	Ελλάδα	40,00%	(59)	670	21	878
4.	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	(2.119)	210	55.643	21
5.	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Ελλάδα	27,80%	(18.298)	1	50.196	2.918
6.	Trieris Real Estate Ltd	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι	22,94%	(187)	192	31.189	10.543
7.	Ευρωπαϊκή Πίστη Α.Ε.Γ.Α.	Ελλάδα	28,65%	16.357	184.913	355.592	275.753
8.	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Ελλάδα	27,20%	(4.668)	0	156.534	145.002
9.	Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών	Ελλάδα	28,10%	(22.358)	(12.828)	233.782	134.922
10.	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Ελλάδα	39,22%	(12.148)	458	114.684	14.219
11.	Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Ελλάδα	40,00%	(87)	1	8.896	229
12.	Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Ελλάδα	40,00%	(982)	36	6.087	72
13.	Exodus Α.Ε.	Ελλάδα	49,90%	315	7.500	13.612	11.574
14.	Piraeus - TANEO Capital Fund Α.Κ.Ε.Σ.	Ελλάδα	50,01%	(8.411)	0	6.140	589
15.	Τειρεσίας Α.Ε.	Ελλάδα	23,53%	(1.437)	9.548	4.374	3.711
16.	PJ Tech Catalyst Fund	Ελλάδα	30,00%	(376)	0	6.229	1.455
17.	Πύρριχος Α.Ε.	Ελλάδα	50,77%	(7.724)	138	7.130	18.163
18.	Hellenic Seaways Α.Ν.Ε.	Ελλάδα	39,61%	5.903	132.999	280.434	208.841
19.	ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε. Ακινήτων	Ελλάδα	32,81%	(86)	585	17.610	12.220
20.	Γαία Επιχειρείν Α.Ε.	Ελλάδα	26,00%	1.574	39.737	8.031	4.420
21.	Όργανος Α.Ε.	Ελλάδα	32,27%	1.745	171	11.867	10.041
22.	Exus Software Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	49,90%	219	1.855	1.356	993
23.	Marfin Investment Group Α.Ε. Συμμετοχών	Ελλάδα	28,43%	(119.825)	1.177.575	2.824.150	2.315.750
24.	Litus Advisory S.A.	Βέλγιο	50,00%	(27)	449	282	9
25.	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Ελλάδα	33,16%	(10.350)	148.957	207.131	203.525
26.	Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε.	Ελλάδα	32,71%	68.058	246.568	371.212	250.023

27 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

2016	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	14.716	497.422	88.947	601.085
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών και εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	1	-	347	348
Προσθήκες	1	30.189	1.008	31.198
Μεταφορές	-	31.519	(16)	31.503
Διαθέσεις	(1)	(3.113)	-	(3.114)
Διαγραφές	-	(9.987)	(649)	(10.636)
Απομείωση	-	(33)	(3)	(35)
Αξία κτήσης από πωληθείσες εταιρείες	-	(223)	-	(223)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(212)	56	(156)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2016	14.717	545.562	89.692	649.970

2016	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	0	(261.586)	(65.340)	(326.926)
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	-	-	(336)	(336)
Έξοδο χρήσης	-	(47.110)	(5.208)	(52.318)
Μεταφορές	-	6	-	6
Διαθέσεις	-	3.111	-	3.111
Διαγραφές	-	7.780	321	8.102
Συσσωρευμένες αποσβέσεις από πωληθείσες εταιρείες	-	223	-	223
Συναλλαγματικές διαφορές	-	183	(49)	134
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2016	0	(297.393)	(70.612)	(368.005)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2016	14.717	248.169	19.079	281.965

Εντός του 2016, ο Όμιλος πραγματοποίησε μεταφορές ποσού € 31,5 εκατ. από "Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση", λόγω ένταξης των άυλων παγίων στην παραγωγική διαδικασία.

Η υπεραξία των € 14,7 εκατ. αφορά θυγατρικές εταιρείες, για τις οποίες δεν έχει προκύψει ένδειξη απομείωσης.

2015	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2015	52.818	477.024	98.903	628.745
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	(579)	(19.467)	(16.537)	(36.582)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών, τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν και εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	2.655	519	7.828	11.001
Προσθήκες	4.632	31.074	997	36.702
Μεταφορές	-	22.199	(2.157)	20.042
Διαθέσεις	(164)	(353)	-	(517)
Διαγραφές	-	(13.104)	-	(13.104)
Απομείωση από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(44.646)	-	-	(44.646)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(471)	(86)	(557)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2015	14.716	497.422	88.947	601.085

2015	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2015	0	(239.658)	(76.014)	(315.672)
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	-	13.439	16.537	29.975
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών, τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν και εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	-	(330)	-	(330)
Έξοδο χρήσης	-	(44.727)	(5.822)	(50.549)
Μεταφορές	-	2	2	4
Διαθέσεις	-	313	-	313
Διαγραφές	-	8.962	-	8.962
Συναλλαγματικές διαφορές	-	415	(42)	373
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2015	0	(261.586)	(65.340)	(326.926)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2015	14.716	235.836	23.608	274.159

28 Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία

2016	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	945.479	393.469	103.222	398.674	265.040	2.105.883
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	-	95	-	20	-	115
Προσθήκες	40.669	32.502	51.195	102.218	16.234	242.819
Μεταφορές	(9.823)	570	(33.814)	(44.538)	(1.216)	(88.822)
Διαθέσεις	(14.584)	(15.193)	(70)	(51.424)	(4.033)	(85.304)
Διαγραφές	(25)	(44.777)	(1.842)	(2.226)	(11.630)	(60.501)
Απομείωση	350	(2.327)	-	(122)	(12.211)	(14.309)
Αξία κτήσης από πωληθείσες εταιρείες	(876)	(149)	-	(2.166)	-	(3.191)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(268)	(481)	(173)	(22)	471	(473)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2016	960.922	363.709	118.518	400.413	252.655	2.096.217

2016	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2016	(95.278)	(262.516)	0	(145.828)	(128.101)	(631.722)
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	-	(91)	-	(20)	-	(111)
Εξοδο χρήσης	(13.948)	(31.678)	-	(46.058)	(11.640)	(103.324)
Μεταφορές	605	(52)	-	26.906	319	27.779
Διαθέσεις	2.795	12.479	-	30.108	2.697	48.079
Διαγραφές	17	44.750	-	2.073	11.625	58.466
Συσσωρευμένες αποσβέσεις από πωληθείσες εταιρείες	17	149	-	1.688	-	1.853
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	85	386	-	13	691	1.175
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2016	(105.706)	(236.572)	0	(131.118)	(124.409)	(597.805)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2016	855.216	127.137	118.518	269.295	128.246	1.498.412

Το ανωτέρω συνολικό έξοδο της χρήσης 2016 (€ 103,3 εκατ.) των ενσώματων παγίων στοιχείων περιλαμβάνει αποσβέσεις της Olympic Εμπορικές & Τουριστικές Επιχ/σεις Α.Ε. ποσού € 45 εκατ., οι οποίες συμπεριλήφθηκαν στα "Λοιπά αποτελέσματα" στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων.

Εντός του 2016, ο Όμιλος πραγματοποίησε μεταφορές α) προς τις "Επενδύσεις σε ακίνητα" ύψους € 14,4 εκατ., β) προς τα "Άυλα στοιχεία ενεργητικού" ύψους € 31,6 εκατ. λόγω ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία, γ) προς τα "Αποθέματα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού" ύψους € 20,8 εκατ., δ) από "Επενδύσεις σε ακίνητα" ύψους € 2,9 εκατ. και ε) από τα "Αποθέματα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού" ύψους € 2,8 εκατ. Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι εντός του 2016, το έξοδο της απομείωσης αξίας των ενσωμάτων παγίων, επιβαρύνθηκε με ποσό ύψους € 12,2 εκατ. από διακοπή εργασιών καταστημάτων του Ομίλου. Από το κονδύλι "Διαγραφές" ποσό € 0,9 εκατ. εμφανίζεται στα Λοιπά αποτελέσματα.

Σχετική με τον προσδιορισμό της ανακτήσιμης αξίας των ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων, όπως αυτή ορίζεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α., είναι η σημείωση 4.3.

2015	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2015	927.202	454.703	48.231	446.561	300.551	2.177.247
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	(58.272)	(22.760)	(1.191)	(2.365)	(16.480)	(101.068)
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών, τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν και εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	33.883	360	37.845	161	1.923	74.173
Προσθήκες	53.664	38.475	38.136	76.739	16.359	223.374
Μεταφορές	45.861	(2.275)	(18.581)	(60.565)	(7.099)	(42.658)
Διαθέσεις	(2.939)	(15.302)	(147)	(58.627)	(3.339)	(80.353)
Διαγραφές	(1.170)	(48.656)	(482)	(2.572)	(12.002)	(64.884)
Απομείωση	(51.186)	(9.588)	-	(555)	(14.325)	(75.654)
Συναλλαγματικές διαφορές	(1.565)	(1.488)	(589)	(104)	(547)	(4.293)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2015	945.479	393.469	103.222	398.674	265.040	2.105.883

2015	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1ης Ιανουαρίου 2015	(98.165)	(317.403)	0	(181.560)	(144.177)	(741.306)
Υπόλοιπο έναρξης διακοπτόμενων εταιρειών	17.696	20.685	-	1.444	12.270	52.096
Υπόλοιπο έναρξης νέων εταιρειών, τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν και εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	-	(97)	-	(110)	(44)	(251)
Εξοδο χρήσης	(14.766)	(30.406)	-	(45.057)	(14.605)	(104.833)
Μεταφορές	(447)	1.229	-	41.043	2.493	44.318
Διαθέσεις	40	13.561	-	36.646	3.319	53.566
Διαγραφές	200	48.661	-	1.689	11.976	62.526
Συναλλαγματικές διαφορές	164	1.254	-	76	666	2.161
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2015	(95.278)	(262.516)	0	(145.828)	(128.101)	(631.722)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2015	850.201	130.953	103.222	252.846	136.939	1.474.160

29 Επενδύσεις σε ακίνητα

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	1.035.911	989.504
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(1.907)
Υπόλοιπο έναρξης δραστηριοτήτων/ θυγατρικών που εξαγοράστηκαν	-	42.059
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών που μεταφέρθηκαν από άλλο χαρτοφυλάκιο	126.645	-
Αναπροσαρμογές αξίας (σημείωση 11)	(28.124)	(16.151)
Προσθήκες από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	75.498	33.999
Μεταφορές	29.046	8.758
Διαθέσεις	(3.502)	(11.106)
Διαγραφές	(3)	(367)
Επενδύσεις σε ακίνητα από πωληθείσες εταιρείες	(7.071)	-
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές προσαρμογές	(19.753)	(8.878)
Υπόλοιπο λήξης	1.208.648	1.035.911

Το έσοδο από μισθώματα επενδύσεων σε ακίνητα είναι € 19.244 χιλ. (2015: € 16.192 χιλ.). Οι λειτουργικές δαπάνες των μισθωμένων επενδύσεων σε ακίνητα είναι € 930 χιλ. (2015: € 1.765 χιλ.).

Εντός του 2016, ο Όμιλος πραγματοποίησε μεταφορές α) προς "Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού" ύψους € 33,2 εκατ. λόγω μη πληρότητας των προϋποθέσεων που θέτει το ΔΛΠ 40, β) προς "Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια" ύψους € 2,9 εκατ., γ) από "Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια" ύψους € 14,4 εκατ. και δ) από "Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού" ύψους € 50,8 εκατ., λόγω μίσθωσης των ακινήτων.

Η εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα ποσού € 1.208,6 εκατ. έχει κατηγοριοποιηθεί στο επίπεδο Ιεράρχησης 3. Σχετική με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των ακινήτων είναι η σημείωση 4.3.

30 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	34.089	38.022
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(12.461)
Προσθήκες	4.121	12.270
Μεταφορές	(10.567)	16.500
Διαθέσεις	(19.920)	(10.878)
Απομειώσεις αξίας	(1.646)	(9.342)
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού από πωληθείσες εταιρείες	(3.512)	-
Συναλλαγματικές διαφορές	(71)	(22)
Υπόλοιπο λήξης	2.494	34.089

Το κέρδος που προέκυψε εντός της χρήσης 2016 από την πώληση των εν λόγω στοιχείων ανήλθε σε € 461 χιλ. (2015 ζημία: € 854 χιλ.) και έχει συμπεριληφθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων στη θέση "Λοιπά αποτελέσματα".

Τα διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού της 31/12/2016 περιλαμβάνουν κυρίως ακίνητα θυγατρικών εταιρειών στην Σερβία, για τα οποία η διαδικασία πώλησης είναι σε εξέλιξη και αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2017.

31 Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	955.029	847.386
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού (Α)	955.029	847.386
Αποθέματα αυτοκινήτων	10.499	10.332
Λοιπά αποθέματα	7.972	8.824
Αποθέματα αυτοκινήτων και λοιπά αποθέματα (Β)	18.472	19.156
Προπληρωμένα έξοδα	73.715	72.677
Έσοδα εισπρακτέα	77.921	53.248
Προπληρωμένοι φόροι και παρακρατηθέντες φόροι	51.325	55.267
Απαιτήσεις από φορολογικές αρχές και φορείς Δημοσίου	718.517	692.455
Απαιτήσεις από συναλλαγές πιστωτικών καρτών	188.873	169.470
Απαιτήσεις κατά τρίτων	92.727	61.218
Απαιτήσεις από Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων	797.301	777.777
Λοιπά στοιχεία	420.687	580.622
Λοιπές απαιτήσεις (Γ)	2.421.067	2.462.734
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (Α)+(Β)+(Γ)	3.394.568	3.329.277

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού μέχρι ενός έτους	646.188	870.417
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού πάνω από ένα έτος	1.774.879	1.592.317
	2.421.067	2.462.734

Τα ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού για τη χρήση 2016 περιλαμβάνουν ακίνητα - αποθέματα της ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ Α.Ε. ποσού € 121 εκατ. (2015: € 121 εκατ.), ακίνητα της Τράπεζας ή των θυγατρικών τραπεζών που αποκτήθηκαν από πλειστηριασμούς ποσού € 809 εκατ. (2015: € 707 εκατ.), καθώς και ακίνητα - αποθέματα θυγατρικών εταιρειών διαχείρισης ακίνητης περιουσίας ποσού € 26 εκατ. (2015: € 19 εκατ.).

Σχετική με τον προσδιορισμό της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας των αποθεμάτων ακινήτων, όπως αυτή ορίζεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α., είναι η σημείωση 4.3.

Τα "Λοιπά στοιχεία" περιλαμβάνουν κυρίως υπόλοιπα διαφόρων λογαριασμών, που σχετίζονται με την καθημερινή δραστηριότητα του Ομίλου.

Εντός του 2016, τα αποτελέσματα του Ομίλου επιβαρύνθηκαν με έξοδο απομείωσης € 120 εκατ., εκ των οποίων € 33 εκατ. αφορούν απομείωση της αξίας του χαρτοφυλακίου ακινήτων, που έχουν ταξινομηθεί στα αποθέματα, ενώ ποσό € 87 εκατ. ευρώ αφορά διάφορες απαιτήσεις, που απεικονίζονταν στα Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (όπως κονδύλια προσωρινών λογαριασμών, ποσά από φόρους κλπ) τα οποία στο πλαίσιο της ετήσιας αξιολόγησης εισπραξιμότητάς τους από τη Διοίκηση της Τράπεζας, κρίθηκαν μερικά ή ολικά μη εισπραξιμά.

32 Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ποσά οφειλόμενα σε Κεντρικές Τράπεζες	20.907.387	32.694.741
Καταθέσεις από τράπεζες	122.457	36.369
Υποχρεώσεις προς Π.Ι. - Repos	5.889.618	1.705.549
Λοιπές υποχρεώσεις σε τράπεζες	101.477	53.924
	27.020.940	34.490.583

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα μέχρι ενός έτους	22.924.878	31.738.211
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα πάνω από ένα έτος	4.096.062	2.752.372
	27.020.940	34.490.583

Το σύνολο των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στις υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα της 31/12/2016, περιλαμβάνονται οι πράξεις αναχρηματοδότησης έναντι ενεχύρων από το ευρωσύστημα ύψους € 20,9 δις (31/12/2015: € 32,7 δις). Η μείωση της αντλούμενης ρευστότητας οφείλεται κυρίως στην περαιτέρω βελτίωση της πρόσβασης στη διατραπεζική αγορά γερο, μετά και τη σταθεροποίηση των συνθηκών στον τραπεζικό κλάδο από το τέλος του 2015, στην περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, στην αύξηση των καταθέσεων, αλλά και στη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (QE) της ΕΚΤ με πώληση € 3,7 δις ΕFSF ομολόγων, εντός της χρήσης 2016.

33 Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

Την 31/12/2016, δεν παρουσιάζονται ανοιχτές θέσεις πώλησης ομολόγων κι εντόκων γραμματίων Ελληνικού Δημοσίου. Την 31/12/2015 το κονδύλι αυτό ανερχόταν σε € 2,5 εκατ. και περιελάμβανε ποσά που έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα και δημιουργούνται στο πλαίσιο διαχείρισης των θέσεων του Ομίλου ως αποτέλεσμα της διαπραγματευτικής δραστηριότητας στη δευτερογενή αγορά.

34 Υποχρεώσεις προς πελάτες

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Επιχειρήσεις		
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως	7.755.019	6.547.701
Καταθέσεις προθεσμίας	2.471.052	2.386.962
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λοιπές καταθέσεις	234.042	207.150
Σύνολο (Α)	10.460.113	9.141.814
Ιδιώτες		
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως	3.089.333	2.686.930
Ταμειυτήριο	14.995.287	15.248.955
Καταθέσεις προθεσμίας	13.708.008	12.190.183
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λοιπές καταθέσεις	39.020	16.872
Σύνολο (Β)	31.831.648	30.142.940
Επιταγές και εμβάσματα (Γ)	73.067	72.888
Σύνολο Υποχρεώσεων προς πελάτες (Α)+(Β)+(Γ)	42.364.829	39.357.641

Από το σύνολο των υποχρεώσεων προς πελάτες (εξαιρουμένων των επιταγών και των repos), ποσό € 25.268 εκατ. (2015: € 24.131 εκατ.) αφορά καταθέσεις κυμαινόμενου επιτοκίου, ενώ ποσό € 17.023 εκατ. (2015: € 14.748 εκατ.) αφορά καταθέσεις σταθερού επιτοκίου.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υποχρεώσεις προς πελάτες μέχρι ενός έτους	42.074.737	39.092.917
Υποχρεώσεις προς πελάτες πάνω από ένα έτος	290.093	264.724
	42.364.829	39.357.642

35 Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία

A) Υποχρέωση από τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων

		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
	Μέσο επιτόκιο (%)		
Έκδοση € 750 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2040	3M Euribor + 0,60 %	12.720	25.756
Έκδοση € 1.250 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2054	3M Euribor + 0,71 %	39.071	56.196
Έκδοση € 600 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2051	3M Euribor + 0,49 %	17.724	20.361
Σύνολο		69.515	102.314

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία μέχρι ενός έτους	70	245
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία πάνω από ένα έτος	69.445	102.068
	69.515	102.314

Από τις παραπάνω εκδόσεις τιτλοποιήσεων στεγαστικών δανείων, η Τράπεζα την 31/12/2016 ιδιοκατέχει τίτλους ονομαστικής αξίας € 103,9 εκατ. από την έκδοση των € 750 εκατ., € 609,1 εκατ. από την έκδοση των € 1.250 εκατ. και € 35,3 εκατ. από την έκδοση των € 600 εκατ.

Η Τράπεζα εντός της περιόδου 1/1/2016 - 31/12/2016, προέβη σε επαναγορά ομολόγων από τιτλοποιήσεις δανείων συνολικού ποσού, μετά αποσβέσεων € 25,4 εκατ.

B) Ιδιοκατεχόμενες εκδόσεις

Εκτός από τους πιστωτικούς τίτλους που αναφέρονται στον παραπάνω πίνακα, σημειώνεται ότι κατά την 31/12/2016, υφίστανται υποχρεώσεις από τιτλοποιήσεις δανείων, οι οποίες όμως διακρατούνται από την Τράπεζα Πειραιώς. Οι εκδόσεις αυτές είναι η πρώτη και τρίτη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων ύψους € 1.750 εκατ. και € 2.352 εκατ. αντίστοιχα, καθώς και η πρώτη και δεύτερη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων ύψους € 725 εκατ. και € 558 εκατ. αντίστοιχα.

Με ημερομηνία 31/12/2016 καλυμμένες ομολογίες συνολικού ύψους € 5 εκατ. έκδοσης Τράπεζας Πειραιώς, διακρατούνται στο σύνολό τους από την Τράπεζα. Πρόκειται για μία έκδοση (σειρά), στο πλαίσιο του προγράμματος καλυμμένων ομολογιών της Τράπεζας, αρχικής έκδοσης ύψους € 1.250 εκατ. (Σειρά 1) ,λήξης Φεβρουαρίου 2017. Το Δεκέμβριο του 2016 έληξαν καλυμμένες ομολογίες συνολικού ύψους € 5 εκατ. έκδοσης Τράπεζας Πειραιώς που διακρατούντο στο σύνολό τους απο την Τράπεζα. Πρόκειται για την Σειρά 2 έκδοσης Δεκεμβρίου 2014 και αρχικού ύψους € 750 εκατ.. Με ημερομηνία 3/7/2015, η Τράπεζα Πειραιώς είχε προβεί σε μερική ακύρωση των δύο παραπάνω σειρών καλυμμένων ομολογιών, συνολικής αξίας € 1.990 εκατ. (€ 1.245 εκατ. και € 745 εκατ. απο την πρώτη και δεύτερη έκδοση αντίστοιχα) διαμορφώνοντας το υπόλοιπο των καλυμμένων ομολογιών σε € 5 εκατ. ανά σειρά.

Γ) EMTN Μεσομακροπρόθεσμοι τίτλοι

Οι τίτλοι του προγράμματος EMTN εκδίδονται είτε απευθείας από την Τράπεζα Πειραιώς είτε μέσω της θυγατρικής Piraeus Group Finance PLC και φέρουν την εγγύηση της Τράπεζας Πειραιώς.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης 2016, η Τράπεζα Πειραιώς δεν προέβη σε καμία νέα έκδοση ομολόγου μέσω του προγράμματος EMTN. Το Φεβρουάριο του 2016, η Τράπεζα Πειραιώς προέβη στην ακύρωση ομολόγων ύψους € 3.100 εκατ. και € 1.050 εκατ., λήξης Μαΐου του 2016, που είχαν εκδοθεί τον Αύγουστο του 2015. Το Φεβρουάριο του 2016, έληξε ομολόγο ύψους € 2.000 εκατ. και τον Μάρτιο του 2016, έληξε ομολόγο ύψους € 2.500 εκατ., που είχαν εκδοθεί από την Τράπεζα Πειραιώς τον Οκτώβριο του 2015. Τον Απρίλιο του 2016 έληξε ομολόγο ύψους € 1.750 εκατ., έκδοσης Ιουλίου 2015. Το ομολόγο αυτό ήταν η τελευταία σε ισχύ έκδοση της Τράπεζας Πειραιώς μέσω του προγράμματος EMTN κατά τη χρήση 2016.

36 Λοιπές υποχρεώσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Προεισπραγμένα έσοδα	279.471	400.840
Έξοδα πληρωτέα	100.815	95.723
Υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	356.400	347.702
Υποχρεώσεις από συναλλαγές μέσω ΔΙΑΣ	214.312	190.480
Παρακρατηθέντες φόροι και εισφορές	73.610	92.100
Προμηθευτές	135.332	214.051
Υποχρεώσεις από εισπράξεις για λογαριασμό Δημοσίου και τρίτων	72.499	76.426
Λοιπά στοιχεία υποχρεώσεων	170.428	153.875
	1.402.867	1.571.196

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Λοιπές υποχρεώσεις μέχρι ενός έτους	886.260	1.104.242
Λοιπές υποχρεώσεις πάνω από ένα έτος	516.607	466.954
	1.402.867	1.571.196

Τα λοιπά στοιχεία υποχρεώσεων περιλαμβάνουν υπόλοιπα από λοιπούς πιστωτικούς λογαριασμούς που προκύπτουν από την καθημερινή δραστηριότητα του Ομίλου.

Η υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης του Ομίλου αναλύεται ως εξής:

Ακαθάριστες υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι ένα έτος	28.099	26.137
Από 1 έτος έως 5 έτη	120.910	120.169
Περισσότερο από 5 έτη	2.026.553	2.058.482
	2.175.562	2.204.788
Χρηματοοικονομικά έξοδα	(1.819.162)	(1.857.086)
Καθαρές υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	356.400	347.702

Οι καθαρές υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Καθαρές υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι ένα έτος	12.574	16.049
Από 1 έτος έως 5 έτη	49.315	52.341
Περισσότερο από 5 έτη	294.511	279.312
	356.400	347.702

Στις υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις περιλαμβάνεται η υποχρέωση (€ 355,2 εκατ.) από τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης του ακινήτου Citylink από τη θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Pícar A.E., συνολικής διάρκειας πενήντα δύο ετών.

37 Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη

Οι προβλέψεις για κινδύνους και βάρη ανέρχονται την 31/12/2016 σε € 67.211 χιλ. (31/12/2015: € 182.500 χιλ.) και αναλύονται σε προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις ύψους € 27.169 χιλ. (31/12/2015: € 19.251 χιλ.) και σε λοιπές προβλέψεις ύψους € 40.042 χιλ. (31/12/2015: € 163.249 χιλ.)

Ακολουθούν οι σχετικές αναλύσεις στους παρακάτω πίνακες:

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	19.251	14.600
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών διακοπτόμενων δραστηριοτήτων	-	(1.102)
Έξοδο χρήσης από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	5.580	6.341
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στη χρήση	(121)	(489)
Μεταφορά από λοιπές προβλέψεις	2.408	-
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	51	(99)
Υπόλοιπο λήξης	27.169	19.251

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι ενός έτους	17.995	11.150
Πάνω από ένα έτος	9.174	8.100
	27.169	19.251

Λοιπές προβλέψεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	163.249	28.133
Υπόλοιπο έναρξης εταιρειών διακοπτόμενων δραστηριοτήτων	-	(2.044)
Έξοδο χρήσης	3.568	30.129
Εκτίμηση δαπανών κόστους αποχώρησης	-	110.000
Χρήση προβλέψεων προγράμματος αποχώρησης (σημείωση 39)	(98.942)	-
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στη χρήση	(5.503)	(14.736)
Μεταφορά από απομείωση λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	15.136
Μεταφορά σε απομειώσεις λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(25.014)	-
Μεταφορά σε προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	(2.408)	-
Μεταφορά από λοιπά στοιχεία παθητικού	5.263	-
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(172)	(3.370)
Υπόλοιπο λήξης	40.042	163.249

Λοιπές προβλέψεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι ενός έτους	12.919	113.559
Πάνω από ένα έτος	27.123	49.690
	40.042	163.249

Το κονδύλι "Χρήση προβλέψεων λόγω προγράμματος αποχώρησης" ποσού € 98,9 εκατ. (σημείωση 39) αφορά την καταβολή αποζημιώσεων στο πλαίσιο του προγράμματος αποχώρησης (εθελούσιας εξόδου) προσωπικού της Τράπεζας, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης. Ειδικότερα, στο πρόγραμμα συμμετείχαν 1.171 άτομα.

Οι λοιπές προβλέψεις της 31/12/2016 περιλαμβάνουν κυρίως: α) το υπολειπόμενο ποσό των προβλέψεων που σχηματίστηκαν στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί για τη μείωση του λειτουργικού κόστους και του αριθμού του προσωπικού μέσω του εγκεκριμένου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας Πειραιώς και αφορούν το κόστος του προγράμματος εθελούσιας αποχώρησης της Τράπεζας ύψους € 11 εκατ. (σημείωση 12), β) προβλέψεις ύψους περίπου € 5,6 εκατ. από θυγατρικές εταιρείες για κάλυψη εκτιμώμενων ζημιών, πέραν της αρνητικής καθαρής τους θέσης, γ) προβλέψεις για κατάπτωση εγγυητικών επιστολών ύψους περίπου € 2 εκατ., δ) προβλέψεις για λοιπούς τραπεζικούς κινδύνους ύψους € 13,6 εκατ. και ε) προβλέψεις για φορολογικές υποθέσεις ύψους € 1 εκατ.

38 Αναβαλλόμενοι φόροι

Ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται για τον Όμιλο με βάση τη μέθοδο της πλήρους υποχρέωσης (liability method) για όλες τις προσωρινές διαφορές. Οι ονομαστικοί φορολογικοί συντελεστές των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου διαφοροποιούνται από τον ονομαστικό φορολογικό συντελεστή της Τράπεζας (σημείωση 15).

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και τα αναβαλλόμενα στοιχεία ενεργητικού αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις		
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	79	156
Δάνεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	(1.114)	(977)
Λοιπές προβλέψεις	(4.686)	(3.849)
Αποτίμηση χρεογράφων	594	594
Αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	37.856	17.397
Αποσβέσεις παγίων	12.678	16.099
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	(20)	(21)
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	(24)	(24)
Συμμετοχές	(61)	(61)
Αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης από τον επιμερισμό του κόστους εξαγοράς θυγατρικών εταιρειών	-	178
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	1.759	2.006
	47.061	31.499

Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	53.108	47.435
Δάνεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	2.976.275	2.704.721
Λοιπές προβλέψεις	5.824	7.452
Αποτίμηση χρεογράφων	(2.344)	(13.185)
Αποτίμηση παραγώγων	4.616	2.362
Αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	(4.353)	(3.995)
Αποσβέσεις παγίων	(23.778)	(29.176)
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	38.229	67.044
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	648.755	784.382
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	1.380.851	1.436.019
Συμμετοχές	220.463	-
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	20.703	71.711
	5.318.348	5.074.769
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	5.271.287	5.043.270

Ορισμένα κονδύλια που αφορούσαν δάνεια και λοιπές απαιτήσεις, τα οποία είχαν αναγνωριστεί στις κατηγορίες «Αναγνώριση προμηθειών και απόσβεση προσαρμογών στην εύλογη αξία με βάση το πραγματικό επιτόκιο (EIR)» και «Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία» αναταξινομήθηκαν στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων» για σκοπούς ορθότερης απεικόνισης κονδυλίων ίδιας κατηγορίας. Για σκοπούς συγκρισιμότητας, η σχετική αναταξινόμηση πραγματοποιήθηκε και στα κονδύλια της χρήσης 2015.

Η Τράπεζα προχώρησε στην αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης ποσού € 212 εκατ. περίπου για τα ποσά των απομειώσεων που είχε διενεργήσει στις αξίες των επενδύσεών της σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες κατά το προηγούμενο έτος, στο πλαίσιο των όσων ορίζει το ΔΛΠ 12 περί «φορολογίας εισοδήματος» και με βάση την αντίστοιχη πολιτική της, αφού λήφθηκαν υπόψη τα κάτωθι:

- (α) Η εκτίμηση της Διοίκησης ότι οι σχετικές προσωρινές διαφορές θα αναστραφούν στο ορατό μέλλον βάσει των δεσμεύσεων της Τράπεζας για αποεπενδύσεις ή ρευστοποιήσεις, στο πλαίσιο του επικαιροποιημένου Restructuring Plan.
- (β) Τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Διοίκησης για την ύπαρξη επαρκών φορολογητέων κερδών έναντι των οποίων οι εν λόγω προσωρινές διαφορές μπορεί να χρησιμοποιηθούν.
- (γ) Το υφιστάμενο φορολογικό πλαίσιο, όπως διαμορφώθηκε και με την ψήφιση, στις 29 Μαρτίου 2017, της τροποποίησης του νόμου περί DTC.
- (δ) Η ψήφιση του Ν.4446 εντός του 2016, με τον οποίο αποσαφηνίστηκε πλήρως το φορολογικό καθεστώς που διέπει τις ζημιές αλλοδαπής, ότι δηλαδή εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα κατά το χρόνο πραγματοποίησής τους.

Η κίνηση της καθαρής αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης έχει ως εξής:

	2016	2015
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 1η Ιανουαρίου	5.043.270	3.980.973
Υπόλοιπο έναρξης αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(6.411)
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση/(υποχρέωση) λόγω μεταβολής στο χαρτοφυλάκιο εταιρειών	(25.140)	(5.049)
Επίδραση αναβαλλόμενου φόρου στα αποτελέσματα χρήσης	183.649	1.098.629
Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο	11.089	(28.760)
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	7.300	4.659
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	48.117	-
Επίδραση συναλλαγματικών διαφορών και λοιπές κινήσεις	3.002	(771)
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 31η Δεκεμβρίου	5.271.287	5.043.270

Τα ποσά του αναβαλλόμενου φόρου που επηρέασαν απευθείας την καθαρή θέση του Ομίλου κατά τη χρήση 2016, έχουν ως εξής: α) ποσό αναβαλλόμενου φόρου € 11.089 χιλ. που αφορά αποτίμηση των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων και καταχωρήθηκε στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, όπως προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α, β) ποσό € 7.300 χιλ. που αφορά αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που προέκυψε από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες) και επηρέασε το αποθεματικό από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες) και γ) ποσό € 48.117 χιλ. που αφορά φόρο που προέκυψε από τους τόκους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 166 εκατ. περίπου.

Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί φορολογικών ζημιών αναγνωρίζονται μόνο στο βαθμό που θεωρείται πιθανή η αναγνώρισή τους στο μέλλον.

Ο αναβαλλόμενος φόρος που επηρέασε τα αποτελέσματα της χρήσης (σημείωση 15) αναλύεται ως εξής:

Αναβαλλόμενος φόρος (Κατάσταση Αποτελεσμάτων)	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	(1.549)	(3.009)
Δανεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	271.682	943.863
Λοιπές προβλέψεις	(791)	2.558
Αποτίμηση χρεογράφων	(69)	(61)
Αποτίμηση παραγώγων	2.254	(10.495)
Αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	1.063	(10.715)
Αποσβέσεις παγίων	8.780	20.772
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	(28.815)	10.928
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	(135.439)	249.285
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	(55.168)	99.093
Αναβαλλόμενος φόρος από τον επιμερισμό του κόστους εξαγοράς θυγατρικών εταιρειών	178	238
Συμμετοχές	220.463	6
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	(98.940)	(203.832)
	183.649	1.098.629

Ανάλυση αναβαλλόμενης απαίτησης:	31/12/2016	31/12/2015
Μέχρι ενός έτους	194.335	135.324
Πάνω από ένα έτος	5.124.013	4.939.446
	5.318.348	5.074.769

Ανάλυση αναβαλλόμενης υποχρέωσης:	31/12/2016	31/12/2015
Μέχρι ενός έτους	8.790	15.960
Πάνω από ένα έτος	38.271	15.539
	47.061	31.499

Αναβαλλόμενοι φόροι - πρόσθετες πληροφορίες	31/12/2016	31/12/2015
Εκπεστέες προσωρινές διαφορές για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση στον ισολογισμό	18.471	-
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση στον ισολογισμό	300.063	136.374

Την 31.12.2016, οι συσσωρευμένες φορολογικές ζημιές του Ομίλου ανέρχονταν σε € 2.987 εκατ. (2015: € 3.312 εκατ.) και δημιουργήθηκαν τα έτη 2007 έως 2016. Οι Διοικήσεις της Τράπεζας και των θυγατρικών εταιρειών εκτιμούν ότι φορολογικές ζημιές ύψους € 2.687 εκατ. (2015: € 3.176 εκατ.) μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για το λόγο αυτό αναγνωρίστηκε για τον Όμιλο αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση € 649 εκατ.(2015: € 784 εκατ.). Οι μη χρησιμοποιημένες φορολογικές ζημιές ανήλθαν σε € 300 εκατ. για τον Όμιλο (2015: € 136 εκατ.).

Στον ακόλουθο πίνακα απεικονίζονται οι φορολογικές ζημιές του Ομίλου και το έτος παραγραφής τους.

Φορολογικό έτος	31/12/2016
2017	314.954
2018	494.310
2019	1.102.233
2020	598.032
2021	2.981
Χωρίς Χρονικό Περιορισμό	474.494
Σύνολο Φορολογικών Ζημιών	2.987.004

39 Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση

Η συνολική υποχρέωση για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση και το αντίστοιχο έξοδο για τις χρήσεις 2016 και 2015 για τον Όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

	2016	2015
Υποχρέωση για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση την 1η Ιανουαρίου	192.780	211.944
Υπόλοιπο έναρξης δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	-	170
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπόμενες δραστηριότητες	-	(6.778)
Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης (σημείωση 12)	-	7.724
Δαπάνες παροχών μετά τη συνταξιοδότηση	113.488	15.466
Εισφορές που πληρώθηκαν και παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(135.200)	(14.264)
Σχηματισμός αποθεματικού	25.570	(21.205)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(4)	(278)
Υποχρέωση για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση την 31η Δεκεμβρίου	196.634	192.780

Το παραπάνω αναφερθέν ποσό των € 113,5 εκατ., περιλαμβάνει ποσό 14,5 εκατ. που έχει επηρεάσει τα αποτελέσματα της χρήσης 2016 (σημείωση 12), καθώς και ποσό € 98,9 εκατ., το οποίο μείωσε ισόποσα το κονδύλι των λοιπών προβλέψεων (σημείωση 37).

1) Τράπεζα Πειραιώς

Η πρόβλεψη η οποία πραγματοποιείται, βασίζεται σε αναλογιστική μελέτη από ανεξάρτητο αναλογιστή με βάση τη μέθοδο της «προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης», σύμφωνα με την οποία το κόστος για αποζημιώσεις λόγω συνταξιοδότησης προσωπικού επιβαρύνει την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, με σκοπό να επιμεριστεί και να αναγνωριστεί το αναλογούν κόστος, στην περίοδο που οι εργαζόμενοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Η αντίστοιχη υποχρέωση που εμφανίζεται στον Ισολογισμό υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των ταμειακών ροών με βάση το επιτόκιο των εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης, που έχουν ληκτότητα ανάλογη με αυτή της υποχρέωσης.

Οι εργαζόμενοι της Τράπεζας δικαιούνται αποζημίωση λόγω εξόδου από την υπηρεσία, με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξή τους. Η Τράπεζα υποστηρίζει επιπλέον προγράμματα, που παρέχουν εφάπαξ καθορισμένη παροχή με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξη σε διάφορες ομάδες εργαζομένων.

Οι παροχές των προγραμμάτων εθελούσιας εξόδου που καταβλήθηκαν στις χρήσεις 2016 και 2015 περιλαμβάνονται στις απεικονίσεις για τα μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Υποχρεώσεις Ισολογισμού	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	95.163	86.685
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	89.456	94.212
Σύνολο	184.619	180.897

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στον λογαριασμό αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	2.808	7.212
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	106.094	14.290
Σύνολο	108.902	21.502

A) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - Χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	123.122	113.081
Εύλογη αξία περιουσιακών στοιχείων	(27.958)	(26.396)
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	95.163	86.685

Στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα η Τράπεζα ακολουθεί τις προτάσεις της ασφαλιστικής εταιρίας σε σχέση με το ύψος των εισφορών. Οι αναμενόμενες εισφορές της Τράπεζας προς τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών στο προσωπικό ανέρχονται σε € 2,2 εκατ. για το 2017. Σημειώνεται επίσης, ότι δεν υπάρχουν δεσμεύσεις από το νόμο σχετικά με το επίπεδο χρηματοδότησης των καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου, από την υπηρεσία που παρέχει η Τράπεζα.

Η κίνηση στην αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών αναλύεται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	113.081	117.644
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	(197)
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	5.918	6.498
Δαπάνη τόκου	2.554	2.120
Εισφορές εργαζομένων	1.017	1.086
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(6.766)	(2.891)
Ζημία / (κέρδος) περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	(7.337)	(1.011)
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	2.160	-
Αναλογιστικά (κέρδη)/ ζημίες	12.495	(10.166)
Υπόλοιπο λήξης	123.122	113.081

Η κίνηση στην εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων αναλύεται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	26.396	26.843
Αναμενόμενη απόδοση των περιουσιακών στοιχείων	564	464
Εισφορές εργοδότη	6.509	1.370
Εισφορές εργαζομένων	1.017	1.086
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(6.766)	(2.891)
Εξόδα	(77)	(69)
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημίες)	315	(406)
Υπόλοιπο λήξης	27.958	26.396
Απόδοση περιουσιακών στοιχείων	879	58

Τα περιουσιακά στοιχεία είναι επενδεδυμένα ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Διαχείριση Διαθεσίμων	43,69%	55,03%
Ομόλογα	39,13%	33,51%
Καταθέσεις	3,62%	11,33%
Μετοχές	0,06%	0,00%
Αμοιβαία κεφάλαια	13,51%	0,13%

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στον λογαριασμό αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1 - 31/12/2016	1/1 - 31/12/2015
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	5.918	6.498
Καθαρή δαπάνη τόκου	1.990	1.656
Έξοδα	77	69
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	2.160	-
Κόστος περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	(7.337)	(1.011)
Σύνολο	2.808	7.212

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση αναλύονται ως εξής:

	31/12/2016	31/12/2015
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	(12.187)	7.356
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	(308)	2.811
Εμπειρικές προσαρμογές στα περιουσιακά στοιχεία	315	(406)
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	(12.180)	9.760

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στον ισολογισμό αναλύονται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	86.685	90.800
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	(197)
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	2.808	7.212
Εισφορές εργοδότη	(6.509)	(1.370)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	12.180	(9.760)
Υπόλοιπο λήξης	95.163	86.685

Β) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - Μη χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	89.456	94.212
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	89.456	94.212

Η κίνηση στην παρούσα αξία της υποχρέωσης αναλύεται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	94.212	101.398
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	(230)
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	4.702	5.241
Δαπάνη τόκου	1.938	1.662
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(122.992)	(11.390)
Ζημία/(κέρδος) περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	101.166	7.367
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	(1.711)	19
Αναλογιστικά (κέρδη)/ ζημίες	12.141	(9.855)
Υπόλοιπο λήξης	89.456	94.212

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στον λογαριασμό αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1 - 31/12/2016	1/1 - 31/12/2015
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	4.702	5.241
Δαπάνη τόκου	1.938	1.662
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	(1.711)	19
Κόστος περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	101.166	7.367
Σύνολο	106.094	14.290

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση αναλύονται ως εξής:

	31/12/2016	31/12/2015
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	(11.527)	7.020
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	(614)	2.835
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	(12.141)	9.855

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στον ισολογισμό αναλύονται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	94.212	101.398
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	(230)
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	106.094	14.290
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(122.992)	(11.390)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	12.141	(9.855)
Υπόλοιπο λήξης	89.456	94.212

Η αναμενόμενη σταθμισμένη μέση διάρκεια των υποχρεώσεων των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών είναι 15,6 έτη.

Οι κύριες αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν έχουν ως εξής:

	31/12/2016	31/12/2015
Προεξοφλητικό Επιτόκιο	1,70%	2,50%
Αναμενόμενη Απόδοση Περιουσιακών Στοιχείων	1,70%	2,50%
Μελλοντικές Αυξήσεις Μισθών	1,75%	1,75%

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο Δ.Λ.Π. 19, το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της αναμενόμενης απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων, είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο βάσει του οποίου υπολογίζεται η υποχρέωση για παροχές μετά την απασχόληση.

Ανάλυση ευαισθησίας στις υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών

Η ανάλυση ευαισθησίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου από την υπηρεσία είναι η ακόλουθη:

Κύριες υποθέσεις	Επίδραση στη δεδουλευμένη υποχρέωση καθορισμένων παροχών		
	Αλλαγή στην υπόθεση	Αύξηση	Μείωση
Επιτόκιο προεξόφλησης	0,50%	-7,13%	7,90%
Αύξηση αποδοχών	0,50%	7,38%	-6,79%
Ρυθμός οικειοθελών αποχωρήσεων	μείωση κατά 50%	0,00%	4,89%

Η ανωτέρω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στη μεταβολή κάθε παραδοχής διατηρώντας όλες τις άλλες παραδοχές σταθερές. Σε ένα οικονομικό περιβάλλον όμως οι παραδοχές δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και συνήθως επηρεάζονται συνολικά. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση της ευαισθησίας είναι η ίδια με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται κατά τον υπολογισμό της υποχρέωσης που αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης. Το τελικό κόστος των καθορισμένων παροχών εξαρτάται από την πραγματική μελλοντική εμπειρία σχετικά με τις πραγματικές αυξήσεις μισθών και από άλλους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν το κόστος, όπως η κινητικότητα των εργαζομένων και οι νέες προσλήψεις.

2) Θυγατρικές εταιρείες

Για τον καθορισμό της υποχρέωσης που απορρέει από προγράμματα καθορισμένων παροχών θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου διενεργήθηκε αναλογιστική μελέτη από ανεξάρτητο αναλογιστή. Το συνολικό ύψος της υποχρέωσης των συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων των θυγατρικών ανέρχεται σε € 12,0 εκατ. (2015: € 11,9 εκατ.). Η συνολική επιβάρυνση στα αποτελέσματα χρήσης από τα προγράμματα καθορισμένων παροχών της Τράπεζας ανέρχεται το έτος 2016, σε € 10 εκατ. (2015: € 21,5 εκατ.) και των θυγατρικών εταιρειών των συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων του Ομίλου σε € 4,6 εκατ. (2015: € 1,7 εκατ.).

40 Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις

A) Επίδικες Υποθέσεις

Όπως αναφέρεται και στη σημείωση 37, η σχηματισθείσα στον Όμιλο πρόβλεψη για επίδικες υποθέσεις ανέρχεται την 31/12/2016 σε € 27,2 εκατ. από συνεχιζόμενες δραστηριότητες ενώ δεν υφίσταται πρόβλεψη από διακοπόμενες δραστηριότητες, έναντι € 19,3 εκατ. και € 8,2 εκατ. αντίστοιχα την 31/12/2015. Οι αγωγές που εκκρεμούν κατά του Ομίλου την 31/12/2016 και έναντι των οποίων δεν έχουν σχηματιστεί προβλέψεις, δεν αναμένεται να έχουν σημαντική επίπτωση στην οικονομική κατάσταση του Ομίλου.

Κατά της Τράπεζας εκκρεμούν ατομικές και συλλογικές αγωγές σε σχέση με την εγκυρότητα επί μέρους όρων συμβάσεων δανείων σε ελβετικό νόμισμα. Σε πρώτο βαθμό, έχουν εκδοθεί δικαστικές αποφάσεις μόνον για ατομικές προσφυγές, με την πλειονότητά τους να είναι υπέρ της Τράπεζας, ενώ για τις συλλογικές αγωγές δεν έχουν εκδοθεί ακόμη δικαστικές αποφάσεις.

Η Διοίκηση της Τράπεζας, με την συνδρομή των Νομικών της Υπηρεσιών, παρακολουθεί την εξέλιξη των ανωτέρω υποθέσεων προκειμένου να καθορίσει τις λογιστικές επιπτώσεις, στο πλαίσιο των σχετικών διατάξεων του ΔΛΠ 37.

B) Δανειακές δεσμεύσεις

Κατά την 31/12/2016 ο Όμιλος έχει αναλάβει τις ακόλουθες δεσμεύσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Εγγυητικές επιστολές	2.823.918	2.964.431
Ενέγγυες πιστώσεις	43.086	30.316
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	342.554	368.064
	3.209.558	3.362.810

Γ) Στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.072.264	1.173.061
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	14.063	41.790
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.285.581	1.223.063
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	27.831.368	24.766.404
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	7.242.929	15.252.624
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.149	2.562
	37.447.354	42.459.504

Τα ανωτέρω στοιχεία σε ενέχυρο χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας είτε μέσω του Ευρωσυστήματος είτε μέσω διατραπεζικών συναλλαγών επαναγοράς χρεογράφων. Εκτός από τα προαναφερόμενα στοιχεία ενεργητικού, η Τράπεζα ενεχυριάζει και διακρατούμενους πιστωτικούς τίτλους ίδιας έκδοσης που δεν εμφανίζονται ως στοιχεία ενεργητικού και έχουν προέλθει από την τιλοποίηση καταναλωτικών, στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων της Τράπεζας ονομαστικής αξίας € 4.994 εκατ. στις 31/12/2016 (31/12/2015: ονομαστική αξία € 16.002 εκατ. συμπεριλαμβανομένων των ομολόγων του Πυλώνα II Ν.3723 ονομαστικής αξίας € 10.400 εκατ.).

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο διατραπεζικών συναλλαγών επαναγοράς χρεογράφων (repo) χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας χρεωστικοί τίτλοι EFSF ονομαστικής αξίας € 5.929 εκατ. (31/12/2015: € 1.700 εκατ.) και διακρατούμενοι πιστωτικοί τίτλοι ονομαστικής αξίας € 219 εκατ.

Σημειώνεται επίσης ότι τα «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών», που εμφανίζονται στον παραπάνω πίνακα, περιλαμβάνουν δάνεια αξίας € 26.669 εκατ., τα οποία έχουν ενεχυριαστεί ή είχαν δυνατότητα να ενεχυριαστούν στο πλαίσιο χρηματοδότησης από τον E.L.A.

Δ) Υποχρεώσεις λειτουργικών μισθώσεων

Οι υποχρεώσεις του Ομίλου από μελλοντικές ελάχιστες καταβολές μισθωμάτων βάσει μη ακυρώσιμων λειτουργικών μισθώσεων αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Έως 1 έτος	50.612	60.010
Από 1 έως 5 έτη	183.142	216.827
Άνω των 5 ετών	285.910	330.706
	519.664	607.544

41 Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες

	Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το Άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Ίδιες μετοχές	Σύνολο
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2015	1.830.594	11.393.314	0	0	13.223.909
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	2.601.649	-	2.040.000	-	4.641.649
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	-	(130.915)	-	-	(130.915)
Μείωση ονομαστικής αξίας κοινών μετοχών	(1.812.288)	1.812.288	-	-	0
Αγορές / πωλήσεις ιδίων μετοχών	-	-	-	(460)	(460)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2015	2.619.955	13.074.687	2.040.000	(460)	17.734.183
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	2.619.955	13.074.687	2.040.000	(460)	17.734.183
Αγορές / πωλήσεις ιδίων μετοχών	-	-	-	(381)	(381)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016	2.619.955	13.074.687	2.040.000	(842)	17.733.801

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται η ανάλυση της μεταβολής του αριθμού των μετοχών της Τράπεζας:

	Αριθμός μετοχών		
	Εκδοθείσες μετοχές	Ίδιες μετοχές	Καθαρός αριθμός μετοχών
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2015	6.101.979.715	0	6.101.979.715
Προσαρμογή (μείωση) αριθμού κοινών μετοχών λόγω reverse split (αναλογία 100 προς 1)	(6.040.959.917)	-	(6.040.959.917)
Προσαρμοσμένο υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2015	61.019.798	0	61.019.798
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	8.672.163.482	-	8.672.163.482
Αγορές ιδίων μετοχών	-	(21.039.684)	(21.039.684)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	19.361.054	19.361.054
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2015	8.733.183.280	(1.678.630)	8.731.504.650
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	8.733.183.280	(1.678.630)	8.731.504.650
Αγορές ιδίων μετοχών	-	(36.312.237)	(36.312.237)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	33.906.014	33.906.014
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016	8.733.183.280	(4.084.853)	8.729.098.427

Το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας κατά την 31/12/2015 και την 31/12/2016 ανέρχεται σε € 2.619.954.984,00 διαιρούμενο σε 8.733.183.280 κοινές ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας € 0,30 καθεμία. Επιπρόσθετα, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της 31/12/2015 και της 31/12/2016, ποσού € 2.040 εκατ., εκδόθηκαν στο πλαίσιο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2015 και καλύφθηκαν αποκλειστικά από το ΤΧΣ με ομόλογα εκδόσεως ESM.

Η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας που πραγματοποιήθηκε στις 26/5/2016 αποφάσισε τη μη διανομή μερισματος, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 10 του Ν. 3864/2010), για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Την 28/7/2016 η Τράπεζα ολοκλήρωσε τη διαδικασία εκποίησης των 46.737 κοινών ονομαστικών μετοχών της, που προέκυψαν ως κλασματικά υπόλοιπα από την αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετοχής από € 0,30 σε € 30,00 και την ταυτόχρονη μείωση, λόγω συνένωσης, του συνολικού αριθμού των κοινών μετοχών της Τράπεζας από 6.101.979.715 σε 61.019.798 (reverse split), ταυτόχρονα με τη συνακόλουθη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας με κεφαλαιοποίηση ποσού € 25,50 από το ειδικό αποθεματικό του άρθρου 4 παρ. 4α Κ.Ν. 2190/1920 προς το σκοπό επίτευξης ακεραίου αριθμού μετοχών, όπως αποφασίσθηκε στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων, που πραγματοποιήθηκε στις 15.11.2015, οι αποφάσεις της οποίας εξειδικεύτηκαν με την από 17.11.2015 απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου και εγκρίθηκαν με την υπ' αριθμ. 121015/25.11.2015 απόφαση του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Single Supervisory Mechanism - SSM) και σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, τα πιστωτικά ιδρύματα υπάγονται στις διατάξεις της Σύστασης της ΕΚΤ (ΕΚΤ/2015/49) σχετικά με τις πολιτικές διανομής μερισμάτων με μετρητά για την οικονομική χρήση 2015, καθώς και στις αντίστοιχες διατάξεις της Σύστασης της Τράπεζας της Ελλάδος αναφορικά με την καταβολή μερισμάτων κατά το έτος 2016 για την οικονομική χρήση του έτους 2015 (ΕΠΑΘ 184/25.4.2016), στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος, καθώς και στις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4261/2014.

Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς έγκριση του ΤΧΣ. Οι αγορές και οι πωλήσεις ιδίων μετοχών εντός των χρήσεων 2015 και 2016, καθώς και οι κατεχόμενες ίδιες μετοχές κατά την 31/12/2016 και την 31/12/2015 σχετίζονται με συναλλαγές οι οποίες διενεργούνται από τη θυγατρική εταιρεία Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ. στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, που απορρέουν από την ιδιότητά της ως ειδικού διαπραγματευτή.

42 Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Τακτικό αποθεματικό	110.354	111.965
Έκτακτο αποθεματικό	13.883	13.897
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	(7.877)	43.779
Αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών	(204.373)	(187.886)
Λοιπά αποθεματικά	46.975	38.761
Αποθεματικό από αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές)	(24.806)	(6.422)
Λοιπά αποθεματικά	(65.845)	14.096

Κίνηση λοιπών αποθεματικών	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	14.096	(92.453)
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	(51.657)	82.164
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	6.767	27.581
Εξαγορές, πωλήσεις, εκκαθαρίσεις και μεταβολές ποσοστών	(179)	(7.877)
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές)	(18.384)	27.320
Διαφορές από συναλλαγματικές μετατροπές και λοιπές προσαρμογές	(16.488)	(22.639)
Υπόλοιπο λήξης	(65.845)	14.096

Κίνηση αποθεματικού διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	43.780	(56.808)
Υπόλοιπο έναρξης από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	18.423
Κέρδη/(ζημιές) από την αποτίμηση ομολόγων και ΕΓΕΔ	17.988	30.340
Κέρδη/(ζημιές) από την αποτίμηση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	(1.477)	66.684
Ανακύκλωση στα αποτελέσματα από απομείωση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	14.803	13.760
Ανακύκλωση της αποτίμησης των πωληθέντων χρεογράφων (σημείωση 10)	(70.936)	(513)
Αναβαλλόμενοι φόροι	10.308	(28.753)
Διαφορές από συναλλαγματικές μετατροπές και λοιπές προσαρμογές	(480)	637
Αποθεματικά Διαθέσιμα προς πώληση από πωληθείσες εταιρείες	(21.863)	10
Υπόλοιπο λήξης	(7.877)	43.780

Το κονδύλι "Ανακύκλωση της αποτίμησης των πωληθέντων χρεογράφων" περιλαμβάνει κυρίως την πώληση των μετοχών της Visa Europe, που αναφέρεται στη σημείωση 10.

Κίνηση αποτελεσμάτων εις νέον	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	(7.840.634)	(5.921.295)
Κέρδη/(ζημιές) μετά φόρων αναλογούντα στους ιδιοκτήτες μητρικής	(34.987)	(1.892.848)
Κέρδη/(ζημιές) από πωλήσεις ιδίων μετοχών	(142)	(1.412)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά φόρων)	(117.803)	-
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	(6.767)	(28.347)
Εξαγορές, πωλήσεις και μεταβολές ποσοστών	(4.000)	3.268
Υπόλοιπο λήξης	(8.004.333)	(7.840.634)

43 Μέρισμα ανά μετοχή

Σύμφωνα με το άρθρο 10, παρ.3 του Ν. 3864/2010 «Περί ίδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», όπως ισχύει (το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 3723/2008) οι Τράπεζες, για όσο διάστημα συμμετέχουν στα προγράμματα κεφαλαιακής ενίσχυσης του νόμου αυτού, δεν επιτρέπεται να προβαίνουν σε διανομή μερισμάτων στους μετόχους, το ύψος των οποίων να υπερβαίνει το ελάχιστο ποσοστό, που προβλέπεται από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του Α.Ν.148/1967, όπως ισχύει.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι οι εκπρόσωποι του ΤΧΣ στα Διοικητικά Συμβούλια των εν λόγω Τραπεζών, έχουν το δικαίωμα της αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικής με τη διανομή μερισμάτων.

Περαιτέρω περιορισμοί στη διανομή μερισμάτων όμως θεσπίστηκαν και από την, κατ' εξουσιοδότηση του Νόμου 3864/2010, όπως ισχύει, εκδοθείσα υπ' αρ. 36/2015 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται διανομή μερισμάτων στην περίπτωση που η Τράπεζα δεν καταβάλλει εξ' ολοκλήρου στη σχετική ημερομηνία καταβολής τόκου, οποιοδήποτε καταβλητέο τόκο των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών, οι οποίες εκδόθηκαν στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας. Σημειώνεται ότι η Τράπεζα κατέβαλε το Δεκέμβριο του 2016 στο ΤΧΣ τους τόκους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 166 εκατ. περίπου. Σχετική με τις υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες είναι η σημείωση 41.

Επιπρόσθετα και μέχρι είτε (i) την 31.12.2017 είτε (ii) την αποπληρωμή των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών έκδοσης της Τράπεζας, που καλύφθηκαν από το ΤΧΣ στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης (όποιο εκ των δύο επέλθει νωρίτερα), η Τράπεζα δεν επιτρέπεται να προβεί σε διανομή μερίσματος.

Σημειώνεται τέλος ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να συμμορφώνονται με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ/2016/44) σχετικά με τις πολιτικές διανομής μερισμάτων (εφαρμογή συντηρητικής πολιτικής διανομής μερισμάτων κατά το έτος 2017, για την οικονομική χρήση του έτους 2016, στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος), καθώς και επίσης και με τις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Νόμο 4261/2014.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους και παρότι για τη χρήση του 2016 υφίστανται κέρδη, το Δ.Σ. της Τράπεζας θα εισηγηθεί στην Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων του 2017 τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2016.

Για τη χρήση του 2015 δεν υφίσταντο διανεμητέα κέρδη ή αντίστοιχα ποσά από ελεύθερα προς διανομή αποθεματικά κατά τις διατάξεις του καταστατικού και του νόμου και σε εφαρμογή του άρθρου 44α του Κ.Ν.2190/1920 δεν επιτρεπόταν η καταβολή μερισμάτων με τη μορφή μετρητών ή μετοχών. Για το λόγο αυτό, η ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 26.05.2016 αποφάσισε τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2015, σύμφωνα και με τις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 10 του Ν. 3864/2010) για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

44 Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα

Για σκοπούς σύνταξης της κατάστασης ταμειακών ροών, ως ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα νοούνται τα ακόλουθα υπόλοιπα τα οποία έχουν λήξη μικρότερη των 90 ημερών από την ημερομηνία απόκτησής τους.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα (σημείωση 18)	1.703.885	1.904.526
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων (σημείωση 19)	81.308	140.246
Χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου (σημείωση 21)	29.745	25.889
	1.814.939	2.070.660

45 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Ως συνδεδεμένα μέρη νοούνται: α) τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης της Τράπεζας, β) τα πλησιέστερα μέλη και οικονομικά εξαρτώμενα μέλη (σύζυγοι, τέκνα, κ.ά.) των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης, γ) οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα Πειραιώς, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των εξαρτώμενων/πλησιέστερων μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%, δ) οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας, ε) οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας, στ) οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και ζ) το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Οι συναλλαγές με τα προαναφερόμενα συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες αγοράς. Ειδικότερα, οι χορηγήσεις και οι εγγυητικές επιστολές προς συνδεδεμένα μέρη συνιστούν ελάχιστο ποσοστό επί του συνόλου των χορηγήσεων και εγγυητικών επιστολών αντίστοιχα του Ομίλου. Έχουν δοθεί μέσα στα πλαίσια των εγκεκριμένων χρηματοδοτικών πολιτικών και διαδικασιών του Ομίλου, με επαρκείς εξασφαλίσεις και καλύμματα, και ο κίνδυνος αποπληρωμής τους κυμαίνεται στο σύνηθες πλαίσιο των συνθηκών της αγοράς.

Οι συναλλαγές με τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης, καθώς και με τα λοιπά συνδεδεμένα μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν τα συνδεδεμένα μέρη που αναφέρονται στα ως άνω σημεία (β) και (γ), αναλύονται στον κάτωθι πίνακα. Σημειώνεται ότι δεν υπήρχαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ κατά τις χρήσεις 2016 και 2015.

	31/12/2016		31/12/2015	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Υπόλοιπο δανείων	13.422	21.968	22.148	41.898
Υπόλοιπο καταθέσεων	2.162	3.164	7.484	13.383
Εγγυητικές επιστολές και ενέγγυες πιστώσεις	-	2.964	-	3.474

	1/1-31/12/2016		1/1-31/12/2015	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Έσοδα	185	1.209	377	1.699
Έξοδα	22	563	75	1.451

Παροχές μελών Δ.Σ. και Διοίκησης	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Βραχυπρόθεσμες παροχές	6.758	7.936
Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία	(1.361)	667

Οι βραχυπρόθεσμες παροχές των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης περιλαμβάνουν τους μισθούς, τις αμοιβές, τις εργοδοτικές εισφορές και τις λοιπές επιβαρύνσεις. Το κονδύλι "Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία" περιλαμβάνει το κόστος προγραμμάτων για παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία. Για τη χρήση 2016, έχει επηρεαστεί θετικά από την αναστροφή μέρους των σχηματισμένων κατά την 31/12/2015 προβλέψεων.

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων για προγράμματα παροχών σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Διοίκησης διαμορφώθηκε σε € 9,0 εκατ., από € 26,5 εκατ. την 31/12/2015. Το σύνολο των εν λόγω προβλέψεων συμπεριλαμβάνεται στις υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση (σημείωση 39).

Οι συναλλαγές με τις συγγενείς εταιρείες αναλύονται ως εξής:

	Συγγενείς εταιρείες	
	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Καταθέσεις και λοιπές υποχρεώσεις	72.993	78.523
Δάνεια και λοιπές απαιτήσεις	1.077.491	1.105.488
Χρεωστικοί τίτλοι	-	10.771
Παράγωγα στοιχεία ενεργητικού	3.283	2.197

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων επί δανείων σε συγγενείς εταιρείες διαμορφώθηκε στις 31/12/2016 σε € 56,2 εκατ., από € 65,6 εκατ. την 31/12/2015.

	Συγγενείς εταιρείες	
	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Συνολικά έξοδα και κεφαλαιουχικές δαπάνες	(14.097)	(21.055)
Συνολικά έσοδα	66.138	60.637

Οι εγγυητικές επιστολές προς τις συγγενείς εταιρείες του Ομίλου κατά την 31/12/2016 ανέρχονται σε € 10,5 εκατ. (31/12/2015: € 17,3 εκατ.).

Οι συναλλαγές με τις κοινοπραξίες αναλύονται ως εξής:

	Κοινοπραξίες	
	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Δάνεια και λοιπές απαιτήσεις	50.495	-

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων επί δανείων σε κοινοπραξίες διαμορφώθηκε στις 31/12/2016 σε € 0,2 εκατ. από € 0 την 31.12.2015.

	Κοινοπραξίες	
	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Συνολικά έσοδα	355	-

46 Μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο θυγατρικών και συγγενών εταιρειών

Εντός της χρήσης 2016, η Τράπεζα Πειραιώς και οι θυγατρικές της κατέβαλαν για την ίδρυση, καθώς και για τη συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών, συνολικό ποσό € 29,8 εκατ. Επιπρόσθετα, κατέβαλαν για την απόκτηση, την ίδρυση, καθώς και για τη συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών, συνολικό ποσό € 14,9 εκατ. Ακολουθεί η ανάλυση των μεταβολών στο χαρτοφυλάκιο ενοποιούμενων εταιρειών:

α) Απόκτηση ελέγχου ή ουσιώδους επιρροής:

Την 30/3/2016, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε από την κατά 22,94% συγγενή της εταιρεία Trieris Real Estate LTD το 100% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας Trieris Two Real Estate LTD έναντι τιμήματος € 500. Η εταιρεία κατατάχθηκε στο χαρτοφυλάκιο των θυγατρικών εταιρειών της Τράπεζας.

Την 29/7/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Trieris Two Real Estate LTD, απέκτησε το 50% των μετοχών της εταιρείας ΑΕΠ Ελαιώνα Α.Ε., έναντι € 11,9 εκατ. Η εταιρεία κατηγοριοποιήθηκε στο χαρτοφυλάκιο των κοινοπραξιών του Ομίλου.

Την 1/9/2016, η Τράπεζα Πειραιώς κατέβαλε το σύνολο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 32,81% συγγενούς της εταιρείας, ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε. Ακινήτων, ύψους € 7,1 εκατ., με κεφαλαιοποίηση απαιτήσεων, αυξάνοντας έτσι το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία σε 52,99%. Κατόπιν τούτου, η εταιρεία κατηγοριοποιήθηκε στο χαρτοφυλάκιο των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, με συνέπεια οι άμεσες θυγατρικές της εταιρείες, Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων, Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων και Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων, να κατηγοριοποιηθούν επίσης στο χαρτοφυλάκιο των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου.

β) Ιδρύσεις Εταιρειών:

Την 14/7/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Piraeus Equity Partners Ltd, ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική της εταιρεία, Piraeus Renewable Investments Limited με μετοχικό κεφάλαιο € 1 χιλ. Η εταιρεία κατατάχθηκε στο χαρτοφυλάκιο των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου.

Την 19/7/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Piraeus Renewable Investments Limited ίδρυσε τις κατά 100% θυγατρικές της εταιρείες PRI Wind Limited I, II και III, με μετοχικό κεφάλαιο € 1 χιλ. έκαστη. Οι εταιρείες κατατάχθηκαν στο χαρτοφυλάκιο των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου.

γ) Συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου - Μεταβολές ποσοστών συμμετοχής:

Κατά το διάστημα 17/2-1/3/2016, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον το 0,58% του μετοχικού κεφαλαίου της συγγενούς της εταιρείας, Hellenic Seaways A.N.E., έναντι τιμήματος € 681 χιλ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 40,18% της συγγενούς εταιρείας.

Κατά τη διάρκεια του 1^{ου} τριμήνου 2016, η κατά 30% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 694 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., Piraeus Equity Partners LTD, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 208 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 15/4/2016, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον 0,26% του μετοχικού κεφαλαίου της συγγενούς εταιρείας, Hellenic Seaways A.N.E., έναντι τιμήματος € 500 χιλ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 40,44% της συγγενούς εταιρείας.

Από την 18/5/2016 διαπραγματεύονται οι 669.131 νέες μετοχές της συγγενούς εταιρείας της Τράπεζας Πειραιώς, Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε., που προέκυψαν από την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, λόγω μετατροπής ομολογιών, ιδιοκτησίας τρίτων, σε μετοχές. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό του Ομίλου στην εταιρεία μειώθηκε σε 32,64%.

Την 6/6/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Ημιθέα Α.Ε., προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 35,1 εκατ., με κεφαλαιοποίηση δανειακών υποχρεώσεων, η οποία καλύφθηκε εξ' ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 13/6/2016, η Τράπεζα Πειραιώς πούλησε το 33,80% του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 91,71% θυγατρικής της εταιρείας, TRASTOR Α.Ε.Ε.Α.Π.. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής στην εταιρεία διαμορφώθηκε σε 57,91%.

Την 29/6/2016, η κατά 28,10% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών, προχώρησε σε σύμπτυξη αριθμού μετοχών (reverse split) με αναλογία 1 νέα για κάθε 100 παλιές μετοχές, με αύξηση της ονομαστικής αξίας της έκαστης μετοχής σε € 60 από € 0,06 και ταυτόχρονη μείωση της ονομαστικής αξίας σε € 10 με συμψηφισμό ζημιών. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής στην εταιρεία διατηρήθηκε αμετάβλητο.

Κατά τη διάρκεια του 2^{ου} τριμήνου 2016, η κατά 50,01% συγγενής συμμετοχή της Τράπεζας Πειραιώς, PIRAEUS - TANEΟ CAPITAL FUND Α.Κ.Ε.Σ., αύξησε το ενεργητικό της κατά € 201,8 χιλ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 100,9 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Κατά τη διάρκεια του 2^{ου} τριμήνου 2016, η κατά 30% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 533,8 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., Piraeus Equity Partners Ltd, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 160,1 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Από την 5/7/2016 διαπραγματεύονται οι 125.162 νέες μετοχές της κατά 28,430% συγγενούς εταιρείας της Τράπεζας, Marfin Investment Group Α.Ε. Συμμετοχών, λόγω μετατροπής ομολογιών, ιδιοκτησίας τρίτων, σε μετοχές. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας στην εταιρεία μειώθηκε σε 28,426%.

Την 7/7/2016, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον 2,77% της συγγενούς της εταιρείας Marfin Investment Group A.E. Συμμετοχών έναντι € 3,1 εκατ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 31,19% της εταιρείας.

Την 19/7/2016, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιπλέον 9,43% της συγγενούς της εταιρείας Trieris Real Estate LTD λόγω εξάσκησης ενεχύρου. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία αυξήθηκε σε 32,37%.

Την 22/7/2016, η κατά 99,49% διακρατούμενη προς πώληση συμμετοχή της Τράπεζας Πειραιώς ATE Insurance Romania S.A. προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 505,9 χιλ. (RON 2,25 εκατ.), η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας στην εταιρεία αυξήθηκε σε 99,54%.

Την 25/7/2016, κατόπιν αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της συγγενούς εταιρείας Ιχθυοτροφεία Σελόντα Α.Ε.Γ.Ε. , το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας Πειραιώς μειώθηκε σε 32,43%.

Την 25/7/2016, η Τράπεζα Πειραιώς κατέβαλε στη συγγενή της συμμετοχή, Piraeus - TANEO Capital Fund A.K.E.Σ. το ποσό των € 50,2 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 2/8/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας, Piraeus Equity Partners Ltd, προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 28,0 εκατ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 2/8/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Piraeus Renewable Investments Limited, προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 28,0 εκατ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την 100% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Piraeus Equity Partners Ltd, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 17/8/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, PRI Wind I Limited, προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 3,9 εκατ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την κατά 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Piraeus Renewable Investments Limited, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 17/8/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, PRI Wind II Limited, προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 15,9 εκατ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την κατά 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Piraeus Renewable Investments Limited, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 17/8/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, PRI Wind III Limited, προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 8,2 εκατ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την κατά 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Piraeus Renewable Investments Limited, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 1/9/2016, η Τράπεζα Πειραιώς κατέβαλε το σύνολο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 39,22% συγγενούς της εταιρείας, Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων, ύψους € 729,9 χιλ., με κεφαλαιοποίηση απαιτήσεων, αυξάνοντας έτσι το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία σε 42,38%.

Την 27/9/2016, η κατά 27,8% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας, APE Fixed Assets Κτημ., Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε., προχώρησε στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου κατά € 100,0 χιλ. Η Τράπεζα Πειραιώς κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας € 27,8 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Την 30/9/2016, η κατά 65,00% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, ETBA Αναπτυξιακή Α.Ε., προχώρησε στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 160 χιλ., η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από την κατά 65,00% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, ETBA ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Κατά τη διάρκεια του 3^{ου} τριμήνου 2016, η κατά 30,00% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 3,9 εκατ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., Piraeus Equity Partners Ltd, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 1,2 εκατ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Από την 18/11/2016 διαπραγματεύονται οι 215.273 νέες μετοχές της συγγενούς εταιρείας του Ομίλου, Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε., που προέκυψαν από την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, λόγω μετατροπής ομολογιών (ανακοίνωση Γ.Ε.ΜΗ. 1/11/2016), ιδιοκτησίας τρίτων, σε μετοχές. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό του Ομίλου στην εταιρεία μειώθηκε σε 32,61%.

Την 15/12/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία τη Τράπεζας Πειραιώς, R.E. Anodus Ltd, κατέβαλε ποσό € 56 χιλ. (UAH 1,68 εκατ.) για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 99,00% θυγατρικής εταιρείας του Ομίλου, Solum Enterprise LLC. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στην εταιρεία ανήλθε σε 99,94%.

Την 15/12/2016, η κατά 99,94% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Solum Enterprise LLC, κατέβαλε ποσό € 48,7 χιλ. (UAH 1,35 εκατ.) για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 98,01% θυγατρικής εταιρείας του Ομίλου, Sinitem LLC. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στην εταιρεία ανήλθε σε 99,94 %.

Την 19/12/2016, η κατά 57,91% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π., προέβη σε μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 34,6 εκατ. με σκοπό τη δημιουργία ισόποσου ειδικού αποθεματικού, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 4α του Κ.Ν. 2190/1920. Από την ως άνω μείωση, το ποσοστό της Τράπεζας Πειραιώς στην εταιρεία δεν μεταβλήθηκε.

Την 20/12/2016, ο Όμιλος κατέβαλε την αναλογία του, συνολικού ποσού € 72,1 χιλ., στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 61,20% θυγατρικής εταιρείας, Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στην εταιρεία ανήλθε σε 61,65%.

Την 20/12/2016, ο Όμιλος κατέβαλε την αναλογία του, συνολικού ποσού € 361,6 χιλ., στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 62,47% θυγατρικής εταιρείας, Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στην εταιρεία ανήλθε σε 62,90%.

Την 20/12/2016, η Τράπεζα Πειραιώς κατέβαλε την αναλογία της, συνολικού ποσού € 340,2 χιλ. στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 52,99% θυγατρικής εταιρείας, ΕΥΡΩΑΚ Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας Πειραιώς στην εταιρεία ανήλθε σε 53,60%.

Την 20/12/2016, ο Όμιλος κατέβαλε την αναλογία του, συνολικού ποσού € 240,0 χιλ., στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της κατά 61,20% θυγατρικής εταιρείας, Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων. Κατόπιν τούτου, το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στην εταιρεία ανήλθε σε 61,92%.

Την 28/12/2016, ολοκληρώθηκε η μεταβίβαση ποσοστού της διακρατούμενης προς πώληση εταιρείας, Τράπεζα Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ, προς την εταιρεία "Holding M. Sehnaoui SAL" («HMS») έναντι τιμήματος € 3,2 εκατ. Ταυτόχρονα, ολοκληρώθηκε και αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ ύψους € 40 εκατ., η οποία καλύφθηκε χωρίς τη συμμετοχή της Τράπεζας Πειραιώς. Μετά την ολοκλήρωση των ως άνω, το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας Πειραιώς στην Τράπεζα Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ διαμορφώθηκε σε 17,64% και η Τράπεζα Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ κατηγοριοποιήθηκε στο χαρτοφυλάκιο των Διαθέσιμων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού. Ως ακολούθως, ο Όμιλος εταιρειών της Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου ΛΤΔ δεν περιλαμβάνεται πλέον στις ενοποιούμενες θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου. Επιπλέον, οι ανωτέρω ενέργειες είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού συμμετοχής του Ομίλου στις θυγατρικές εταιρείες Euroinvestment & Finance Public Ltd σε 90,85%, Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd και Φιλοκτηματική Εργοληπτική Ltd σε 53,29%, Sunholdings Properties Company Ltd σε 26,65%, καθώς και στη συγγενή εταιρεία Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε. σε 32,51%.

Κατά τη διάρκεια του 4^{ου} τριμήνου 2016, η κατά 50,01% συγγενής συμμετοχή της Τράπεζας Πειραιώς, PIRAEUS – TANEO CAPITAL FUND Α.Κ.Ε.Σ., αύξησε το ενεργητικό της κατά € 94,7 χιλ. Κατόπιν τούτου, η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 47,4 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία.

Κατά τη διάρκεια του 4^{ου} τριμήνου 2016, η κατά 30% συγγενής συμμετοχή του Ομίλου, PJ Tech Catalyst Fund, αύξησε το ενεργητικό της κατά € 62,5 χιλ. Κατόπιν τούτου, η κατά 100% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., Piraeus Equity Partners LTD, κάλυψε την αναλογία της καταβάλλοντας συνολικά € 18,7 χιλ., διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Η καθαρή εκροή από αυξήσεις ποσοστών σε θυγατρικές και εξαγορές θυγατρικών ανέρχεται σε € 1 χιλ. και αναλύεται ως εξής:

Εξαγορές θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθέσιμων που αποκτήθηκαν	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Εξαγορά θυγατρικών εταιρειών	1	44.893
Μείον: Ταμείο και ταμειακά διαθέσιμα που εξαγοράστηκαν	-	(989)
	1	43.905

δ) Εκκαθαρίσεις - Πωλήσεις Εταιρειών:

Την 11/1/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Curdart Holdings Ltd, διεγράφη από το οικείο μητρώο εταιρειών.

Την 28/3/2016, η κατά 39,98% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Polytropon Properties Ltd, ετέθη σε καθεστώς εκκαθάρισης.

Την 13/5/2016, η Τράπεζα Πειραιώς προχώρησε σε αποεπένδυση από την κατά 28,65% συγγενή της εταιρεία Ευρωπαϊκή Πίστη Α.Ε.Γ.Α., μεταβιβάζοντας το σύνολο της συμμετοχής της. Την 28/7/2016, ο Όμιλος πώλησε το σύνολο της συμμετοχής του στην κατά 100% θυγατρική εταιρεία Piraeus Leasing Bulgaria A.D. έναντι τιμήματος € 0,1 χιλ. Τα αποτελέσματα από τις προαναφερόμενες πωλήσεις περιλαμβάνονται στο κονδύλι "Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου", για το οποίο σχετική είναι η σημείωση 10.

Την 1/8/2016, η Τράπεζα Πειραιώς πώλησε το σύνολο της συμμετοχής της στην κατά 100% θυγατρική της εταιρεία ΑΤΕ Ασφαλιστική Α.Ε. έναντι τιμήματος € 90,1 εκατ. Σχετική αναφορά γίνεται στη σημείωση 14.

Την 25/8/2016, η κατά 39,98% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Polytron Properties Limited, διαλύθηκε λόγω εκούσιας εκκαθάρισης και διαγράφηκε από το οικείο μητρώο εταιρειών.

Με την από 31/10/2016 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Tirana Leasing Sh.A., ετέθη σε λύση και εκκαθάριση.

Με την από 7/11/2016 ανακοίνωση του Γ.Ε.ΜΗ., η κατά 40% συγγενής εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, Project on Line A.E., ετέθη σε λύση και εκκαθάριση.

Την 8/11/2016, η κατά 100% συμμετοχή του Ομίλου, Piraeus Clean Energy LP, ετέθη σε λύση και εκκαθάριση.

Την 12/11/2016, η κατά 99,98% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου, Besticar Limited, ετέθη σε καθεστώς εκκαθάρισης.

Η καθαρή εκροή από πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών ανέρχεται σε € 289.879 χιλ. και αναλύεται ως εξής:

Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εξαιρουμένων των ταμειακών διαθεσίμων που αποκτήθηκαν	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Πώληση (ολική/μερική)	157.382	95.155
Κέρδος/(Ζημία) από πώληση	(49.591)	44.990
Μείον: Ταμείο και ταμειακά διαθέσιμα που πωλήθηκαν	(397.671)	(274.941)
	(289.879)	(134.795)

ε) Λοιπές αλλαγές - Μετασχηματισμοί:

Την 2/3/2016, η κατά 99,98% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς, Piraeus Bank Bulgaria A.D., απέκτησε από την κατά 100% άμεση θυγατρική της, Besticar Ltd, το 100% του μετοχικού κεφαλαίου της Besticar Bulgaria EOOD έναντι τιμήματος € 1, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στην εταιρεία.

Το Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Α.Κ.Ε.Σ.) με την ονομασία Ελληνικό Ταμείο Βιώσιμης Ανάπτυξης (διακριτικός τίτλος Ε.Τ.Β.Α.), το οποίο κατέχεται εξ' ολοκλήρου από την κατά 65% θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς, ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε., και το οποίο κατά την 31/12/2015 είχε συμπεριληφθεί στις μη ενοποιούμενες εταιρείες, ξεκίνησε δραστηριότητα εντός του 1^{ου} τριμήνου 2016. Ως εκ τούτου, κατατάχθηκε στο χαρτοφυλάκιο των ενοποιούμενων θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου και ενσωματώνεται στον Όμιλο με τη μέθοδο της ολικής ενοποίησης.

47 Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Ο παρακάτω πίνακας αναλύει βάσει του άρθρου 43α του Κ.Ν. 2190/1920, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 30 του Ν.3756/2009, τις συνολικές αμοιβές στις χρήσεις 2016 και 2015 του νόμιμου ελεγκτή της Τράπεζας "PricewaterhouseCoopers", για την Τράπεζα και τις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου στις οποίες είναι νόμιμος ελεγκτής.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Τακτικός - υποχρεωτικός έλεγχος	2.530	3.275
Φορολογικός έλεγχος	586	651
Άλλες υπηρεσίες ελεγκτικής φύσης	209	681
Λοιπές μη ελεγκτικές υπηρεσίες	471	2.572
Σύνολο	3.796	7.178

48 Αναμόρφωση χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικής χρήσης

Οι κατωτέρω αναμορφώσεις κατά την 31/12/2015 αφορούν τις προθεσμιακές καταθέσεις του Σκέλους Επενδύσεων και του Πρόσθετου Σκέλους Κάλυψης Καταθέσεων του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ), που στη χρήση 2015 εμφανίζονταν αφαιρετικά στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» μειώνοντας την αξία των επενδύσεων στις μερίδες του ΤΕΚΕ και πραγματοποιήθηκαν για σκοπούς συγκρισιμότητας με την 31/12/2016.

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ	1/1-31/12/2015		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.923.515	405.762	3.329.277
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	87.528.216	405.762	87.933.978
Υποχρεώσεις προς πελάτες	38.951.880	405.762	39.357.642
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	77.507.690	405.762	77.913.452

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ	1/1-31/12/2015		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(334.010)	(14.242)	(348.252)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πελάτες	(14.200.642)	14.242	(14.186.400)
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες	(519.699)	0	(519.699)

49 Γνωστοποιήσεις του Νόμου 4151/2013

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4151/2013, κάθε πιστωτικό ίδρυμα, που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, οφείλει αμέσως μετά την παρέλευση του χρονικού ορίου της εικοσαετίας να αποδίδει στο Ελληνικό Δημόσιο συγκεντρωτικά μέχρι το τέλος Απριλίου κάθε έτους τα υπόλοιπα των αδρανών καταθέσεων, πλέον αναλογούντων τόκων. Η Τράπεζα το 2016 απέδωσε το ποσό των € 245.535,54 για κεφάλαια και τόκους καταθέσεων που παραγράφηκαν υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

50 Γνωστοποιήσεις του Νόμου 4261/2014

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του Νόμου 4261/2014, το οποίο ενσωμάτωσε το άρθρο 89 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ στην ελληνική νομοθεσία, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς («Όμιλος») γνωστοποιεί πληροφόρηση για κάθε χώρα στην οποία δραστηριοποιείται.

Η γνωστοποιούμενη πληροφόρηση περιλαμβάνει: την επωνυμία της θυγατρικής εταιρείας, τη φύση δραστηριοτήτων, τη γεωγραφική θέση, τον κύκλο εργασιών, τον αριθμό των εργαζομένων σε ισοδύναμο καθεστώς πλήρους απασχόλησης, τα αποτελέσματα προ φόρων, τους φόρους επί των αποτελεσμάτων, καθώς και τις εισπραττόμενες δημόσιες επιδοτήσεις. Ο κύκλος εργασιών, τα αποτελέσματα προ φόρων και οι φόροι επί των αποτελεσμάτων είναι με βάση τις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των χρήσεων που έληξαν την 31 Δεκεμβρίου 2016 και την 31 Δεκεμβρίου 2015, οι οποίες συντάσσονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) όπως εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και υιοθετήθηκαν από την Ε.Ε.

Τόσο η Τράπεζα όσο και οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου δεν έχουν εισπράξει δημόσιες επιδοτήσεις. Οι υπόλοιπες πληροφορίες παρατίθενται στους ακόλουθους πίνακες:

A. Πληροφόρηση ανά χώρα

Χώρα	31/12/2016			
	Σύνολο καθαρών εσόδων ⁽³⁾	Αποτελέσματα προ φόρων	Φόρος εισοδήματος	Αριθμός εργαζομένων ⁽⁴⁾
	(ποσά σε χιλιάδες ευρώ)			
Ελλάδα ⁽¹⁾	2.266.955	(109.905)	(173.599)	15.432
Ρουμανία	72.551	(14.504)	13.901	1.337
Βουλγαρία	43.377	(36.225)	938	871
Αίγυπτος	845	829	311	1
Κύπρος	(274)	(162)	(124)	6
Σερβία	21.851	(180)	(112)	451
Αλβανία	16.261	(4.156)	(69)	436
Ουκρανία	4.473	(3.331)	(212)	448
Λοιπές χώρες ⁽²⁾	439	(149)	-	-
Διεταιρικά ποσά	(60.425)	-	-	-
Όμιλος	2.366.052	(167.781)	(158.966)	18.981

Σημειώσεις:

(1) Τα ποσά που αναφέρονται περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες των υποκαταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς που λειτουργούν σε χώρες της αλλοδαπής καθώς και τα οχήματα ειδικού σκοπού με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο.

(2) Οι λοιπές χώρες περιλαμβάνουν το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, τις Βρετανικές Παρθένες Νήσους, τις Η.Π.Α και το Βέλγιο.

(3) Το σύνολο καθαρών εσόδων περιλαμβάνει τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα καθαρά έσοδα προμηθειών, τα αποτελέσματα από χρεόγραφα του επενδυτικού και εμπορικού χαρτοφυλακίου, τα έσοδα από μερίσματα καθώς και τα λοιπά αποτελέσματα.

(4) Ο αριθμός των εργαζομένων στη Ρουμανία δεν περιλαμβάνει 14 εργαζόμενους αντίστοιχα που σχετίζονται με διακοπόμενες δραστηριότητες.

Χώρα	31/12/2015			
	Σύνολο καθαρών εσόδων ⁽³⁾	Αποτελέσματα προ φόρων	Φόρος εισοδήματος	Αριθμός εργαζομένων ⁽⁴⁾
	(ποσά σε χιλιάδες ευρώ)			
Ελλάδα ⁽¹⁾	2.220.449	(2.706.794)	(1.065.603)	16.554
Ρουμανία	85.354	(85.801)	293	1.435
Βουλγαρία	45.695	(95.581)	(713)	885
Αίγυπτος	46.531	45.364	91	1
Κύπρος	(1.467)	(1.829)	(439)	6
Σερβία	25.529	(38.576)	46	452
Αλβανία	14.262	(24.465)	(949)	429
Ουκρανία	10.891	(22.403)	(1.288)	438
Λοιπές χώρες ⁽²⁾	894	132	-	-
Διεταιρικά ποσά	(55.031)	-	-	-
Όμιλος	2.393.107	(2.929.953)	(1.068.562)	20.198

Σημειώσεις:

(1) Τα ποσά που αναφέρονται περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες των υποκαταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς που λειτουργούν σε χώρες της αλλοδαπής καθώς και τα οχήματα ειδικού σκοπού με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο.

(2) Οι λοιπές χώρες περιλαμβάνουν το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, τη Λιβερία, τον Παναμά, τις Βρετανικές Παρθένες Νήσους και τις Η.Π.Α.

(3) Το σύνολο καθαρών εσόδων περιλαμβάνει τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα καθαρά έσοδα προμηθειών, τα αποτελέσματα από χρεόγραφα του επενδυτικού και εμπορικού χαρτοφυλακίου, τα έσοδα από μερίσματα καθώς και τα λοιπά αποτελέσματα.

(4) Ο αριθμός των εργαζομένων στην Ελλάδα, στη Ρουμανία και στην Κύπρο δεν περιλαμβάνει 168, 14 και 338 εργαζόμενους αντίστοιχα που σχετίζονται με διακοπόμενες δραστηριότητες.

Β. Θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου με βάση τη φύση των δραστηριοτήτων τους καθώς και την γεωγραφική τους θέση παρουσιάζονται:

Οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου με βάση τη φύση των δραστηριοτήτων τους καθώς και την γεωγραφική τους θέση παρουσιάζονται στη σημείωση 26.

Με τον νόμο 4261/2014, άρθρο 82, ενσωματώνεται στην Ελληνική νομοθεσία το άρθρο 90 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σύμφωνα με το οποίο θεσπίζεται η υποχρέωση δημοσιοποίησης της συνολικής απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η συνολική απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού για την Τράπεζα και τον Όμιλο για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2016 ήταν 0,01% και -0,01% αντίστοιχα (2015: -2,84% και -2,15% αντίστοιχα).

51 Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

- Στις 3 Ιανουαρίου 2017, αναφορικά με τη διαδικασία άσκησης Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών («Warrants»), η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι δεν ασκήθηκε κανένα Warrant επί μετοχών έκδοσής της και κατοχής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Συνεπώς, τα εκδοθέντα Warrants τα οποία παραμένουν σε ισχύ ανέρχονται σε 843.637.022, ενώ οι μετοχές της Τράπεζας επί των οποίων σύρονται και τις οποίες κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, ανέρχονται σε 37.759.281.
- Στις 26 Ιανουαρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι, σε συνέχεια συμφωνίας με την Wert Red Sarl από τον Ιούνιο του 2016 για την πώληση ποσοστού που κατείχε στην Trastor A.E.E.A.Π. και μετά την ολοκλήρωση της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας χωρίς τη συμμετοχή της Τράπεζας, το ποσοστό της Τράπεζας στην Trastor περιορίστηκε σε 39,4% από 57,9%. Μετά την ολοκλήρωση της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, η Wert Red ασκεί πλέον τη διοίκησή της.
- Κατά τη διάρκεια του Ιανουαρίου 2017, στο πλαίσιο του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ (QE), η Τράπεζα Πειραιώς προχώρησε σε πωλήσεις ομολόγων ύψους ονομαστικής αξίας € 0,75 δις. Μετά τις 23 Ιανουαρίου 2017, η συμμετοχή στο πρόγραμμα σταμάτησε για τις ελληνικές τράπεζες συνέπεια της αποστολής δεσμευτικής επιστολής συμμετοχής τους στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων, στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του Ελληνικού δημοσίου χρέους.
- Τον Φεβρουάριο 2017, στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του Ελληνικού δημοσίου χρέους, ξεκίνησε η ανταλλαγή ομολόγων EFSF και ESM κυμαινόμενου επιτοκίου που κατείχε η Τράπεζα, με νέα ομόλογα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) σταθερού επιτοκίου. Μέχρι τις 30 Μαρτίου 2017, είχαν ανταλλαχθεί ομόλογα ονομαστικής αξίας € 2,0 δις. τα οποία κατείχε η Τράπεζα, με νέα ομόλογα.
- Στις 16 Φεβρουαρίου 2017, στο πλαίσιο του Προγράμματος Καλυμμένων Ομολογιών της, η Τράπεζα Πειραιώς εξέδωσε νέα σειρά (3^η) Καλυμμένων Ομολογιών ύψους € 1δις με κάλυμμα στεγαστικά δάνεια του εγχώριου χαρτοφυλακίου. Οι καλυμμένες ομολογίες είναι κυμαινόμενου επιτοκίου με τοκομερίδιο 3M Euribor+ 150μβ. Η έκδοση διακρατήθηκε από την Τράπεζα και προγραμματίζεται να αξιοποιηθεί ως ενέχυρο για την άντληση ρευστότητας μέσω γeros στη διατραπεζική αγορά.
- Στις 22 Φεβρουαρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε την παραίτηση από το Διοικητικό της Συμβούλιο των κ.κ. Απόστολου Ταμβακάκη, Α' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους, Σταύρου Λεκκάκου, Β' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Μη Εκτελεστικού Μέλους, και Χαρίκλειας Απαλαγάκη, Εντεταλμένης Συμβούλου, Εκτελεστικού Μέλους. Το Διοικητικό Συμβούλιο, κατά τη συνεδρίασή του της 22^{ης} Φεβρουαρίου 2017, ανασυγκροτήθηκε σε σώμα εκλέγοντας τους κ.κ. Ιάκωβο Γεωργάνα στη θέση του Α' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Μη Εκτελεστικού Μέλους και Karel De Boeck στη θέση του Β' Αντιπροέδρου Δ.Σ., Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους.
- Στις 8 Μαρτίου 2017, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς, κατά τη συνεδρίασή του, εξέλεξε ομόφωνα τον κ. Χρήστο Μεγάλου ως νέο Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας.

• Στις 29 Μαρτίου 2017 ψηφίστηκε από την ολομέλεια της Βουλής και αναμένεται να δημοσιευθεί στο ΦΕΚ, το Σχέδιο Νόμου “Ενσωμάτωση στη εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 2014 για την συγκρισιμότητα των τελών που συνδέονται με λογαριασμούς πληρωμών, την αλλαγή λογαριασμού πληρωμών και την πρόσβαση σε λογαριασμούς πληρωμών με βασικά χαρακτηριστικά και άλλες διατάξεις”, με το οποίο τροποποιείται το άρθρο 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013) και ρυθμίζεται ο λογιστικός και εποπτικός χειρισμός της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που έχει ήδη αναγνωριστεί (και μπορεί υπό προϋποθέσεις να μετατραπεί σε οριστική κι εκκαθαρισμένη απαίτηση) από τα πιστωτικά ιδρύματα και τις οντότητες που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ή κατά περίπτωση, τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, με τρόπο συμβατό προς τις διαγραφές και αναδιαρθρώσεις δανείων οφειλετών τους. Πιο συγκεκριμένα, με τις τροποποιούμενες διατάξεις του άρθρου 27Α προβλέπεται ρητά ότι πέραν της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που αφορά στο ποσό των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου και στο υπολειπόμενο (αναπόσβεστο) υπόλοιπο της χρεωστικής διαφοράς του PSI, μπορεί και η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που αφορά λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, υπό προϋποθέσεις να μετατρέπεται σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση έναντι του Δημοσίου και έτσι προσμετράται στα εποπτικά κεφάλαια. Οι τροποποιούμενες διατάξεις έχουν εφαρμογή από 1.1.2016.

Αθήνα, 30^η Μαρτίου 2017

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο CHIEF
FINANCIAL OFFICER

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
CHIEF FINANCIAL OFFICER

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΧΑΝΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
Α.Δ.Τ. Χ 501829

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
Α.Δ.Τ. ΑΙ 696769

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ
Α.Δ.Τ. ΑΖ 630875

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
Α.Δ.Τ. Σ 273947

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.

**Ατομικές Χρηματοοικονομικές
Καταστάσεις**

31 Δεκεμβρίου 2016

**Βάσει των Διεθνών Προτύπων
Χρηματοοικονομικής Αναφοράς**

Οι συνημμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. την 30^η Μαρτίου 2017 και έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο στη διεύθυνση www.piraeusbankgroup.com

Πίνακας Περιεχομένων των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Καταστάσεις	Σελίδα
Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2
Κατάσταση Συγκεντρωτικού Συνολικού Εισοδήματος	3
Κατάσταση Οικονομικής Θέσης	4
Κατάσταση Μεταβολών στα Ίδια Κεφάλαια	5
Κατάσταση Ταμειακών Ροών	6
Σημειώσεις επί των Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων:	
1 Γενικές πληροφορίες για την Τράπεζα	7
2 Γενικές λογιστικές αρχές της Τράπεζας	7
2.1 Βάση κατάρτισης χρηματοοικονομικών καταστάσεων	7
2.2 Ξένα νομίσματα	17
2.3 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων	17
2.4 Αναγνώριση του αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας (deferred day one profit and loss)	19
2.5 Έσοδα και έξοδα τόκων	20
2.6 Έσοδα και έξοδα προμηθειών	20
2.7 Έσοδα από μερίσματα	21
2.8 Χρηματοπιστωτικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων	21
2.9 Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων & δανεισμός χρεογράφων	22
2.10 Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο	22
2.11 Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων	24
2.12 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	25
2.13 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	27
2.14 Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	27
2.15 Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	28
2.16 Άυλα στοιχεία ενεργητικού	28
2.17 Ενσώματα πάγια στοιχεία	29
2.18 Επενδύσεις σε ακίνητα	30
2.19 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	31
2.20 Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	31
2.21 Μισθώσεις	32
2.22 Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα	33
2.23 Προβλέψεις	33
2.24 Συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων	34
2.25 Παροχές σε εργαζομένους	34
2.26 Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενοι φόροι	35
2.27 Μετοχικό κεφάλαιο	36
2.28 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους, υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια	37
2.29 Λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος	37
2.30 Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών	37
2.31 Σύνταξη οικονομικών αναφορών ανά τομέα δραστηριότητας	38

Σημειώσεις επί των Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων:		Σελίδα
2.32	Συμφηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων	38
2.33	Συγκριτικά στοιχεία και στρογγυλοποιήσεις	38
3	Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων	39
3.1	Πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου	40
3.2	Διαχείριση πιστωτικών κινδύνων	53
3.3	Πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	65
3.4	Ρυθμίσεις δανείων	68
3.5	Χρεωστικοί τίτλοι και άλλα αξιόγραφα	71
3.6	Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο	72
3.7	Συμφηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	74
3.8	Κίνδυνος αγοράς	76
3.9	Κίνδυνος συναλλάγματος	77
3.10	Κίνδυνος επιτοκίου	79
3.11	Κίνδυνος ρευστότητας	81
3.12	Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	85
3.13	Εύλογες αξίες στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	86
3.14	Υπηρεσίες θεματοφυλακής	91
3.15	Κεφαλαιακή επάρκεια	91
3.16	Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση απαιτήσεων (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου	92
4	Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	94
5	Ανάλυση κατά τομέα	98
6	Καθαρά έντοκα έσοδα	101
7	Καθαρά έσοδα προμηθειών	102
8	Έσοδα από μερίσματα	102
9	Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	102
10	Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	103
11	Λοιπά αποτελέσματα	103
12	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	104
13	Έξοδα διοίκησης	104
14	Φόρος εισοδήματος	105
15	Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή	108
16	Ανάλυση λοιπών συνολικών εσόδων	108
17	Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	108
18	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	109
19	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	109
20	Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	110
21	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	111
22	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	111
23	Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	113
24	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	113
25	Επενδύσεις σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες	114
26	Άυλα στοιχεία ενεργητικού	119

Σημειώσεις επί των Ατομικών Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων:		Σελίδα
27	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	120
28	Επενδύσεις σε ακίνητα	121
29	Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	122
30	Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	122
31	Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	123
32	Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	124
33	Υποχρεώσεις προς πελάτες	124
34	Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	125
35	Λοιπές υποχρεώσεις	126
36	Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	126
37	Αναβαλλόμενοι φόροι	128
38	Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	130
39	Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις	134
40	Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	136
41	Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	137
42	Μέρισμα ανά μετοχή	137
43	Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα	138
44	Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	139
45	Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή	141
46	Αναμόρφωση χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικής χρήσης	141
47	Γνωστοποιήσεις του Ν. 4151/2013	142
48	Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	142

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	6	2.398.360	2.768.755
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	6	(716.542)	(1.057.321)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ		1.681.817	1.711.435
Έσοδα προμηθειών	7	280.325	256.368
Έξοδα προμηθειών	7	(47.225)	(41.031)
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ		233.100	215.337
Έσοδα από μερίσματα	8	21.923	100.163
Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	9	(7.587)	60.919
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	10	208.948	16.251
Λοιπά αποτελέσματα	11	7.192	49.780
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		2.145.394	2.153.884
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	12	(504.497)	(651.772)
Έξοδα διοίκησης	13	(496.411)	(500.450)
Αποσβέσεις	26,27	(84.682)	(83.958)
ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ		(1.085.590)	(1.236.181)
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ, ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ		1.059.804	917.703
Απομείωση αξίας δανείων	22	(961.129)	(3.240.220)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	30	(103.434)	(106.829)
Απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους		(5.118)	-
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	25,41	(80.478)	(886.363)
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	26,27	(15.218)	(63.249)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού		(26.046)	(2.677)
Λοιπές προβλέψεις	36	(43.278)	(98.151)
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		(174.897)	(3.479.786)
Φόρος εισοδήματος	14	185.418	1.090.389
ΚΕΡΔΗ/ (ΖΗΜΙΕΣ) ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ		10.522	(2.389.397)
Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή (σε €):			
- Βασικά και Προσαρμοσμένα	15	0,0012	(1,0759)

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Κέρδη/ (ζημίες) μετά φόρων (Α)		10.522	(2.389.397)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους:			
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	16,41	(26.685)	75.420
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	16,41	(17.268)	24.391
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)		(43.953)	99.811
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Α)+(Β)		(33.431)	(2.289.586)

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	17	2.152.115	2.444.752
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	18	521.459	787.795
Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	20	8.428	50.462
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	19	445.070	437.028
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	21	29.076	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	22	48.720.105	49.425.753
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	23	2.368.408	2.407.828
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	24	13.246.257	16.985.336
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	29	73.000	48.707
Επενδύσεις σε ακίνητα	28	362.851	317.980
Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες	25	1.051.392	1.074.328
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες	25	201.961	279.597
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	27	852.450	852.644
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	26	259.592	250.765
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	37	5.264.510	5.012.800
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	30	2.977.058	3.032.265
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		78.533.734	83.408.039
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	31	27.392.700	34.591.752
Υποχρεώσεις προς πελάτες	33	39.765.301	36.970.850
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	32	-	2.499
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	19	461.205	444.639
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	34	69.515	102.314
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	38	184.619	180.897
Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	36	163.356	250.414
Λοιπές υποχρεώσεις	35	1.040.257	1.256.659
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		69.076.953	73.800.024
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές)	40	2.619.955	2.619.955
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	40	13.074.688	13.074.688
Υπό αίτηση μετατρέψιμες ομολογίες	40	2.040.000	2.040.000
Λοιπά αποθεματικά	41	75.164	119.116
Αποτελέσματα εις νέον	41	(8.353.025)	(8.245.744)
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		9.456.781	9.608.016
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		78.533.734	83.408.039

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	Σημείωση	Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Λοιπά Αποθεματικά	Αποτελέσματα εις νέον	ΣΥΝΟΛΟ
Υπόλοιπο έναρξης την 1 Ιανουαρίου 2015		1.830.594	11.393.315	0	(7.449)	(5.829.593)	7.386.867
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	16				99.811		99.811
Αποτελέσματα μετά φόρων	41					(2.389.397)	(2.389.397)
Σύνολο αναγνωρισμένων καθαρών εσόδων χρήσης 2015		0	0	0	99.811	(2.389.397)	(2.289.586)
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	40	2.601.649		2.040.000			4.641.649
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	40		(130.915)				(130.915)
Μείωση ονομαστικής αξίας κοινών μετοχών	40	(1.812.288)	1.812.288				0
Μεταφορά μεταξύ λοιπών αποθεματικών και αποτελεσμάτων εις νέον	41				26.754	(26.754)	0
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2015		2.619.955	13.074.688	2.040.000	119.116	(8.245.744)	9.608.016
Υπόλοιπο έναρξης την 1 Ιανουαρίου 2016		2.619.955	13.074.688	2.040.000	119.116	(8.245.744)	9.608.016
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	16,41				(43.953)		(43.953)
Αποτελέσματα μετά φόρων	41					10.522	10.522
Σύνολο αναγνωρισμένων καθαρών εσόδων χρήσης 2016		0	0	0	(43.953)	10.522	(33.431)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά από φόρους)	41					(117.803)	(117.803)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016		2.619.955	13.074.688	2.040.000	75.164	(8.353.025)	9.456.781

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ	Σημείωση	Χρήση που έληξε την	
		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
<i>Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες</i>			
Κέρδη/ (Ζημιές) προ φόρων		(174.897)	(3.479.786)
Προσαρμογή κερδών/ ζημιών προ φόρων:			
Προστίθενται: προβλέψεις και απομειώσεις		1.234.700	4.397.490
Προστίθενται: αποσβέσεις	26,27	84.682	83.958
Προστίθενται: παροχές μετά τη συνταξιοδότηση και εκτίμηση δαπανών κόστους αποχώρησης	12	9.923	131.502
(Κέρδη)/ ζημιές από αποτίμηση χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		27.289	91.580
(Κέρδη)/ ζημιές από επενδυτικές δραστηριότητες		(112.846)	(122.592)
<i>Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν τη μεταβολή σε λειτουργικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων</i>		1.068.852	1.102.152
<i>Μεταβολές λειτουργικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων:</i>			
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των διαθεσίμων στην Κεντρική Τράπεζα		114.110	(141.768)
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		41.873	76.135
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πιστωτικά ιδρύματα		263.781	44.133
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες		(331.069)	511.769
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους		3.757.435	8.599
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών		(29.076)	63.632
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των λοιπών στοιχείων ενεργητικού		(114.982)	(86.433)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα		(7.199.051)	9.936.379
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων αποτιμώμενων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών		(2.514)	513
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πελάτες		2.794.451	(13.926.417)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των λοιπών υποχρεώσεων		(370.774)	1.199.655
<i>Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες πριν την καταβολή του φόρου εισοδήματος</i>		(6.964)	(1.211.652)
Φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε		(1.064)	(347)
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες		(8.028)	(1.211.998)
<i>Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες</i>			
Αγορά ενσώματων παγίων στοιχείων	27,28	(128.425)	(117.030)
Πώληση ενσώματων παγίων στοιχείων		18.908	12.532
Αγορά άυλων στοιχείων ενεργητικού	26	(27.006)	(31.916)
Αγορά διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού		(506)	(6.222)
Αγορά χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	23	(6.867.048)	(8.249.248)
Πώληση/ λήξη χρεογράφων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	23	6.928.726	7.996.067
Εξαγορές θυγατρικών εταιρειών και συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου		(28.688)	(157.462)
Πώληση θυγατρικών εταιρειών		107.792	140.124
Εξαγορές συγγενών εταιρειών και συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου		(1.407)	(57.985)
Πώληση συγγενών εταιρειών		11.436	34.623
Είσπραξη μερισμάτων από θυγατρικές εταιρείες		13.540	92.500
Είσπραξη μερισμάτων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	8	8.335	7.567
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από επενδυτικές δραστηριότητες		35.657	(336.450)
<i>Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες</i>			
Έκδοση/ (αποπληρωμή) πιστωτικών τίτλων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων		(47.273)	(346.134)
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου		-	1.340.000
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	40	-	(130.915)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	42	(165.920)	-
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες		(213.193)	862.951
Συναλλαγματικές διαφορές του ταμείου και των ταμειακών ισοδυνάμων		4.482	20.079
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) του ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων (Α)		(181.083)	(665.418)
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης χρήσης (Β)		1.264.024	1.926.139
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα κατά τη μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της Πανελληνίας Τράπεζας (Γ)		-	3.303
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα λήξης χρήσης (Α) + (Β) + (Γ)	43	1.082.941	1.264.024

1 Γενικές πληροφορίες για την Τράπεζα

Η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. λειτουργεί ως ανώνυμη τραπεζική εταιρεία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2190/1920 περί ανωνύμων εταιρειών, τις διατάξεις του Ν. 4261/2014 περί πιστωτικών ιδρυμάτων και τις διατάξεις των λοιπών συναφών νομοθετημάτων. Σύμφωνα με τον καταστατικό της σκοπό η Τράπεζα μπορεί να διενεργεί κάθε εργασία ή δραστηριότητα, η οποία επιτρέπεται ή επιβάλλεται στις τράπεζες από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει την έδρα της στην Ελλάδα. Η διεύθυνση της έδρας της είναι Αμερικής 4, Αθήνα. Η Τράπεζα Πειραιώς αναπτύσσει δραστηριότητες στην Ελλάδα, στη Φρανκφούρτη (Γερμανία) και στο Λονδίνο (Ην. Βασίλειο). Η Τράπεζα απασχολεί συνολικά 13.264 άτομα.

Η μετοχή της Τράπεζας Πειραιώς συμμετέχει, πέραν του Γενικού Δείκτη του Χ.Α., σε μία σειρά από άλλους δείκτες, όπως FTSE/X.A. (Large Cap, Banks), FTSE (All World, Emerging Markets, Med 100, FTSE4Good Emerging), MSCI (Emerging Markets, EM EMEA, Greece), Stoxx (TMI, All Europe, Greece TM) και S&P (Global, Greece BMI).

2 Γενικές λογιστικές αρχές της Τράπεζας

Οι λογιστικές αρχές της Τράπεζας Πειραιώς, που ακολουθούνται κατά τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, παρατίθενται παρακάτω. Οι λογιστικές αρχές εφαρμόζονται με συνέπεια για όλες τις χρήσεις που παρουσιάζονται.

2.1 Βάση κατάρτισης χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Οι παρούσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.), που έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα σύμφωνα με τα πρότυπα και τις διερμηνείες, που εκδόθηκαν και ήταν σε ισχύ, κατά το χρόνο σύνταξης των εν λόγω χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας Πειραιώς καταρτίζονται σε ευρώ. Στις επισυναπτόμενες χρηματοοικονομικές καταστάσεις τα κονδύλια παρουσιάζονται σε χιλιάδες ευρώ (εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά) και οι στρογγυλοποιήσεις πραγματοποιούνται στην πλησιέστερη χιλιάδα.

Βασική αρχή κατάρτισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων αποτελεί το ιστορικό κόστος, το οποίο αναπροσαρμόζεται με τις αποτιμήσεις του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, που αποτελούν μέρος του εμπορικού χαρτοφυλακίου, των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, καθώς και των επενδύσεων σε ακίνητα. Η κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων απαιτεί την υιοθέτηση εκτιμήσεων, αρχών και παραδοχών, οι οποίες επηρεάζουν την αποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, την αναγνώριση ενδεχόμενων υποχρεώσεων, καθώς και την καταχώρηση των εσόδων και εξόδων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Αρχή της Συνεχιζόμενης Δραστηριότητας

Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί σύμφωνα με την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern), η οποία κρίθηκε ως κατάλληλη από τη Διοίκηση της Τράπεζας αξιολογώντας τα παρακάτω:

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Στα μέσα του 2016, η ολοκλήρωση της 1^{ης} αξιολόγησης του 3^{ου} Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής, αποτέλεσε μια σημαντική θετική εξέλιξη για την πορεία της ελληνικής οικονομίας. Ταυτόχρονα σημειώθηκε περαιτέρω χαλάρωση των κεφαλαιακών ελέγχων και επαναφορά από την ΕΚΤ της παρέκκλισης (waiver) που επηρεάζει την καταλληλότητα των ελληνικών ομολόγων τα οποία χρησιμοποιούνται ως εξασφαλίσεις στις πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος. Αν και οι εξελίξεις είχαν θετικό αντίκτυπο στον περιορισμό της αβεβαιότητας και στη βελτίωση του οικονομικού κλίματος δεν συνετέλεσαν στην πλήρη επανεκκίνηση της οικονομίας και στην επαναφορά της πορείας της σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Τον Αύγουστο 2015, μέσα σε ένα έντονα ευμετάβλητο μακροοικονομικό και χρηματοοικονομικό περιβάλλον, η κυβέρνηση προχώρησε στην υπογραφή Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (Financial Assistance Facility Agreement) με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), εντός του πλαισίου του 3^{ου} Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής. Το συνολικό ύψος των δανείων από τον ΕΜΣ για την περίοδο Αυγούστου 2015 - Αυγούστου 2018 θα ανέλθει έως τα € 86 δις. Η εκταμίευση των κεφαλαίων συνδέεται με την πρόοδο στην ικανοποίηση προϋποθέσεων, που έχουν καθορισθεί στη συμφωνία. Συνολικά έως το τέλος του 2015, η Ελλάδα μέσω του ΕΜΣ έλαβε € 21,4 δις, εκ των οποίων τα € 16 δις αφορούσαν κονδύλια για την κάλυψη χρηματοδοτικών αναγκών και € 5,4 δις για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος, η οποία ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο 2015, σε συνέχεια της ανακοίνωσης των αποτελεσμάτων της Συνολικής Αξιολόγησης της ΕΚΤ στις 31/10/2015.

Το 2016, σε συνέχεια του Eurogroup της 25^{ης} Μαΐου και της υπογραφής του συμπληρωματικού μνημονίου (Supplemental memorandum of understanding, SMOU), η πρώτη αξιολόγηση του προγράμματος οδηγείται προς την επιτυχή ολοκλήρωση της και στην απόφαση του ΕΜΣ στις 17/6/2016 για εκταμίευση δόσης ύψους € 10,3 δις σε επιμέρους υπο-δόσεις. Η πρώτη υπο-δότηση ύψους € 7,5 δις καταβλήθηκε στις 21 Ιουνίου 2016, με σκοπό την εξυπηρέτηση των χρηματοδοτικών αναγκών (€ 5,7 δις) και την εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της ελληνικής κυβέρνησης (€ 1,8 δις). Στις 25 Οκτωβρίου 2016 - και σε συνέχεια της ψήφισης από την ολομέλεια της Βουλής των προαπαιτούμενων μέτρων - δόθηκε από τον ΕΜΣ η έγκριση για την εκταμίευση στις 26 Οκτωβρίου της δεύτερης υπο-δόσης ύψους € 2,8 δις, με σκοπό επίσης την εξυπηρέτηση των χρηματοδοτικών αναγκών (€ 1,1 δις) και την εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων οφειλών (€ 1,7 δις). Τέλος στο Eurogroup του Δεκεμβρίου 2016 αποφασίστηκε η εφαρμογή βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους (επιμήκυνση της περιόδου αποπληρωμής των δανείων ΕFSF, μείωση του κινδύνου από την αύξηση των επιτοκίων και άρση του αυξημένου περιθωρίου επιτοκίου σε δάνειο του ΕFSF ύψους € 11,3 δις από το δεύτερο πρόγραμμα).

Το 2016, με βάση τα εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία, η ελληνική οικονομία κινήθηκε με οριακά αρνητικό ρυθμό -0,1%, έναντι ύφεσης -0,3% το 2015. Επίσης, ο δείκτης οικονομικού κλίματος βελτιώθηκε στις 91,8 μνδ., έναντι 89,7 μνδ. το 2015, όμως η αυξημένη αβεβαιότητα στις αρχές του 2017 οδήγησε σε πτώση του δείκτη το Φεβρουάριο. Το 2016 ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο -0,8% (2015: -1,7%). Εντούτοις το Δεκέμβριο του 2016, για πρώτη φορά μετά από 45 μήνες αποπληθωριστικής πορείας παρουσιάστηκε σταθερότητα του δείκτη τιμών καταναλωτή σε ετήσια βάση (0,0%) και θετικός πληθωρισμός το πρώτο δίμηνο του 2017. Το ποσοστό ανεργίας το 2016 περιορίστηκε στο 23,5% από 24,9% το 2015. Επίσης, το 2016 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσίασε έλλειμμα € -1,1 δις (-0,6% του ΑΕΠ), έναντι πλεονάσματος της τάξεως των € 206 εκατ. (0,1% του ΑΕΠ) το 2015. Το 2016 οι ταξιδιωτικές εισπράξεις παρουσίασαν πτώση 6,4%, η οποία οφείλεται στη μείωση της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι κατά 11,3%, ενώ η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση αυξήθηκε κατά 5,1%.

Το 2016, σε ταμειακά τροποποιημένη βάση, το πρωτογενές πλεόνασμα του κρατικού προϋπολογισμού εκτιμάται στα € 4,4 δις. Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2017, το 2016 το πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης με βάση τη μεθοδολογία του προγράμματος οικονομικής πολιτικής αναμένεται να υπερβεί το στόχο του 0,5% του ΑΕΠ και να φτάσει το 1,1% του ΑΕΠ.

Κρίσιμη για την πορεία της οικονομίας το 2017, σε μακροοικονομικό και δημοσιονομικό επίπεδο, είναι η ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης και η έγκαιρη εκταμίευση των δόσεων του προγράμματος για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών και την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του δημοσίου αλλά και η λήψη νέων μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής.

Η οικονομική και πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα παραμένει ο πρωταρχικός παράγοντας κινδύνου και για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο εν γένει αλλά και ειδικότερα για την Τράπεζα Πειραιώς. Κατ' επέκταση οι παρατεταμένες και ενδεχόμενα αρνητικές εξελίξεις αναφορικά με την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του οικονομικού προγράμματος προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας θα είχαν πιθανόν επίπτωση στη ρευστότητα της Τράπεζας (π.χ. εκροές ή παύση εισροών καταθέσεων, μείωση συναλλαγών γeros με τρίτους στη διατραπεζική αγορά, υποβάθμιση τίτλων και εγγυήσεων του ελληνικού δημοσίου που χρησιμεύουν για την εξασφάλιση ρευστότητας από το Ευρωσύστημα, αύξηση χρηματοδότησης μέσω του μηχανισμού ELA), καθώς και στην κεφαλαιακή της επάρκεια (π.χ. επίδραση στην ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου, τυχόν αρνητική αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου του Ελληνικού Δημοσίου, στο οποίο οι ελληνικές τράπεζες έχουν σημαντική άμεση και έμμεση έκθεση).

Η ολοκλήρωση της αξιολόγησης, σε συνδυασμό με τα προσδοκώμενα μέτρα ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους σε βάθος χρόνου, αναμένεται να οδηγήσουν σταδιακά σε βελτίωση του οικονομικού κλίματος, παράλληλα με την πραγματοποίηση αποκρατικοποιήσεων, την περαιτέρω απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, την επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης του ΑΕΠ και τη συμμετοχή των ελληνικών ομολόγων στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ.

Η Διοίκηση της Τράπεζας Πειραιώς παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και αξιολογεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα την αρνητική επίδραση που πιθανώς αυτές να έχουν στις εργασίες της.

Κεφαλαιακή επάρκεια

Η Συνολική Αξιολόγηση - Comprehensive Assessment (δηλαδή ο έλεγχος της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου και η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων), που διενεργήθηκε από την ΕΚΤ/ Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism-SSM) το 2^ο εξάμηνο 2015 είχε ως σκοπό την ποσοτικοποίηση των κεφαλαιακών ελλειμμάτων, μετά την εφαρμογή του νομικού πλαισίου (όπως θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων-“Bank Recovery and Resolution Directive”). Τα αποτελέσματα της Συνολικής Αξιολόγησης ανακοινώθηκαν από τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (ΕΚΤ/SSM) στις 31 Οκτωβρίου 2015.

Η Τράπεζα ολοκλήρωσε τον Δεκέμβριο 2015 αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου ύψους € 4,6 δις με κύριο σκοπό:

- την κάλυψη των κεφαλαιακών της αναγκών, όπως προσδιορίστηκαν από την Συνολική Αξιολόγηση της ΕΚΤ,
- τη σημαντική ενίσχυση της κεφαλαιακής της βάσης και
- την ενδυνάμωση της θέσης της Τράπεζας, συμβάλλοντας έτσι στην αναμενόμενη επανάκτηση μέρους των εκροών καταθέσεων στην Ελλάδα κατά το πρώτο ήμισυ του 2015 και στη μείωση της εξάρτησης από το Ευρωσύστημα και ειδικότερα από τον ELA για χρηματοδότηση.

Ο έλεγχος των εποπτικών αρχών (SSM) για την αξιολόγηση της ακρίβειας του υπολογισμού των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας έχει ολοκληρωθεί, χωρίς σημαντική επίπτωση στους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας. Οι προταθείσες διορθωτικές ενέργειες αντιμετωπίζονται ήδη από την Διοίκηση της Τράπεζας, μέσω της ενίσχυσης των εσωτερικών ελεγκτικών μηχανισμών.

Ρευστότητα

Εντός του 2016, οι καταθέσεις της εγχώριας αγοράς (ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, σε συγκρίσιμη βάση με προσαρμογή για τις καταθέσεις του Ταμείου Παρακαταθηκών) αυξήθηκαν (+4%) και διαμορφώθηκαν σε € 139,1 δις. Η έκθεση του συνόλου των ελληνικών τραπεζών στο Ευρωσύστημα μειώθηκε από € 108 δις στο τέλος του Δεκεμβρίου 2015 σε € 67 δις στο τέλος Δεκεμβρίου 2016, από τα οποία ποσό € 44 δις (από € 69 δις αντίστοιχα) καλύφθηκε από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας ELA (η παροχή ρευστότητας από τον ELA χορηγείται σε κεφαλαιακά επαρκή πιστωτικά ιδρύματα με εξασφάλιση αποδεκτά στοιχεία του ενεργητικού και αξιολογείται τακτικά από την ΕΚΤ).

Στη χρήση 2016, η έκθεση της Τράπεζας Πειραιώς στο Ευρωσύστημα μειώθηκε κατά € 11,8 δις στα € 20,9 δις, υποβοηθούμενη κυρίως από την περαιτέρω βελτίωση της πρόσβασης στη διατραπεζική αγορά γερο, μετά και τη σταθεροποίηση των συνθηκών στον τραπεζικό κλάδο από το τέλος του 2015, την περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, αλλά και τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ με πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 3,7 δις κατά τη χρήση 2016. Η χρηματοδότηση μέσω ELA της Τράπεζας Πειραιώς μειώθηκε κατά € 4,8 δις τη χρήση 2016 και διαμορφώθηκε στα € 11,9 δις στα τέλη Δεκεμβρίου 2016. Σημειώνεται ότι εντός του 2016, οι καταθέσεις του Ομίλου Πειραιώς αυξήθηκαν κατά € 3,0 δις ή 7 %.

Στις 28 Απριλίου 2016 έληξαν οι τελευταίες εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου (Πυλώνες II) που χρησιμοποιούσε η Τράπεζα Πειραιώς, για την άντληση ρευστότητας στο πλαίσιο του Ν.3723/2008 περί «Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Οικονομίας για την Αντιμέτωπιση των Επιπτώσεων της Διεθνούς Χρηματοπιστωτικής Κρίσης» και κατά συνέπεια η Τράπεζα έπαιυσε να εμπίπτει στις δεσμεύσεις του προγράμματος θωράκισης. Σημειώνεται ότι η Τράπεζα Πειραιώς αποπλήρωσε στο ακέραιο όλους τους Πυλώνες του Ν.3723/2008 χωρίς να προκύψει οποιαδήποτε ζημία για τα κεφάλαια και τις εγγυήσεις που της παρείχε το Δημόσιο, ενώ παράλληλα το Ελληνικό Δημόσιο έχει εισπράξει από την Τράπεζα, για τους Πυλώνες II και III προμήθειες συνολικού ύψους € 675 εκατ. περίπου.

Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) επέτρεψε στις ελληνικές τράπεζες, οι οποίες είχαν λάβει ομόλογά του στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησής τους και της συγκέντρωσης του κλάδου τα προηγούμενα έτη, να πωλούν τα εν λόγω ομόλογα στα μέλη του Ευρωσυστήματος, σύμφωνα με τους όρους του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (QE) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2016, η Τράπεζα Πειραιώς είχε πωλήσει στο πλαίσιο του προγράμματος QE ομόλογα ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας € 3,7 δις.

Στις 22 Ιουνίου 2016, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να επαναφέρει την παρέκκλιση (waiver) από τις ελάχιστες απαιτήσεις πιστοληπτικής διαβάθμισης για τη χρήση τους ως μέσου εξασφάλισης για την παροχή ρευστότητας, για τα εμπορεύσιμα χρεόγραφα που εκδίδει ή εγγυάται η Ελληνική Δημοκρατία, υπό την επιφύλαξη ειδικών περικοπών αποτίμησης. Από την επαναφορά της παρέκκλισης εξαιρούνται, ήδη από τις 2 Μαρτίου 2015, τα εγγυημένα τραπεζικά ομόλογα χωρίς κάλυμμα, τα οποία έχουν εκδοθεί από τον ίδιο τον αντισυμβαλλόμενο ή από νομικό πρόσωπο στενά συνδεδεμένο με αυτόν, όπως για παράδειγμα τα ομόλογα με κρατική εγγύηση του Πυλώνα II του Ν. 3723/2008, σύμφωνα με τις αποφάσεις ΕΚΤ/2012/12 και ΕΚΤ/2013/6. Η επαναφορά της παρέκκλισης τέθηκε σε ισχύ την 29^η Ιουνίου 2016 και η εφαρμογή της είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της χρηματοδότησης από τον ELA από την Τράπεζα Πειραιώς κατά περίπου € 0,9 δις.

Επίσης, οι ελληνικές τράπεζες δύνανται να συμμετέχουν στο πρόγραμμα μακροχρόνιας παροχής ρευστότητας "Targeted Longer-Term Refinancing Operations" (TLTRO) της ΕΚΤ απολαμβάνοντας τις ωφέλειες που συνδέονται με το νέο πρόγραμμα TLTRO II, το οποίο ανακοινώθηκε στις 10 Μαρτίου 2016 από την ΕΚΤ, υπό την αίρεση της επάρκειας κατάλληλων ενεχύρων. Η διάρκεια του Προγράμματος TLTRO II είναι τετραετής, με τη δυνατότητα συμμετοχής σε τέσσερις διαφορετικές ημερομηνίες από τον Ιούνιο

2016 μέχρι τον Μάρτιο 2017. Η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε στην πρώτη σχετική δημοπρασία που πραγματοποιήθηκε στις 23 Ιουνίου 2016 με € 4 δις, μεταφέροντας παράλληλα τα € 2,7 δις του TLTRO I στο TLTRO II.

Εκτίμηση για τη συνέχιση της δραστηριότητας

Η Διοίκηση της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω παράγοντες αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια και την ρευστότητα της Τράπεζας, και παρά τις υφιστάμενες αβεβαιότητες που σχετίζονται με την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του τρέχοντος Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής, θεωρεί ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας έχουν κατάλληλα συνταχθεί με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern).

Νέα Λογιστικά Πρότυπα, Διερμηνείες και Τροποποιήσεις

Ακολουθούν τα νέα λογιστικά πρότυπα, οι διερμηνείες, καθώς και οι τροποποιήσεις στα υφιστάμενα λογιστικά πρότυπα, που έχουν εκδοθεί και είναι υποχρεωτικά για την κλειόμενη χρήση (ενότητα Α) ή για μεταγενέστερες χρήσεις (ενότητες Β και Γ).

(Α) Οι ακόλουθες τροποποιήσεις και βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και έχουν ισχύ από 1.1.2016.

- **Δ.Π.Χ.Α. 11 (Τροποποίηση), «Σχήματα υπό κοινό έλεγχο» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση παρέχει καθοδήγηση σχετικά με το λογιστικό χειρισμό κατά την απόκτηση μίας από κοινού ελεγχόμενης δραστηριότητας, η οποία συνιστά «επιχείρηση».
- **Δ.Λ.Π. 1 (Τροποποίηση) «Παρουσίαση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η εν λόγω τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις αναφορικά με τη δομή των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και τις γνωστοποιήσεις των λογιστικών πολιτικών, καθώς και την παρουσίαση των στοιχείων των λοιπών συνολικών εσόδων, που προκύπτουν από επενδύσεις που λογιστικοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Επίσης, η τροποποίηση διευκρινίζει ότι οι κατ' ελάχιστον απαιτούμενες γνωστοποιήσεις από κάποιο Δ.Π.Χ.Α. δύναται να μην παρατεθούν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, εάν αυτές θεωρούνται ασήμαντες.
- **Δ.Λ.Π. 16 (Τροποποίηση) και Δ.Λ.Π. 38 (Τροποποίηση), «Διευκρίνιση για Αποδεκτές Μεθόδους Απόσβεσης» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει τις αποδεκτές μεθόδους απόσβεσης.
- **Δ.Λ.Π. 19 (Τροποποίηση), «Παροχές σε Εργαζομένους» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση επιτρέπει την αναγνώριση των εισφορών αφαιρετικά στο κόστος προϋπηρεσίας στην περίοδο που αναφέρονται, όταν το ύψος των εν λόγω εισφορών είναι ανεξάρτητο από τα έτη προϋπηρεσίας.
- **Δ.Λ.Π. 27 (Τροποποίηση), «Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση επιτρέπει τη χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης για τη λογιστικοποίηση επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις.
- **Δ.Π.Χ.Α. 10, Δ.Π.Χ.Α. 12 και Δ.Λ.Π. 28 (Τροποποίηση) «Εταιρείες επενδύσεων: Εφαρμογή της απαλλαγής από την υποχρέωση ενοποίησης» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η

τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις όσον αφορά την εφαρμογή από τις εταιρείες επενδύσεων της απαλλαγής από την υποχρέωση ενοποίησης των θυγατρικών τους εταιρειών.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2010 – 2012 (Δεκέμβριος 2013)

- **Δ.Π.Χ.Α. 2 (Τροποποίηση), «Παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει τον ορισμό των προϋποθέσεων κατοχύρωσης στις περιπτώσεις προγραμμάτων παροχών σε μετοχές.
- **Δ.Π.Χ.Α. 3 (Τροποποίηση), «Συνενώσεις επιχειρήσεων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Σκοπός της συγκεκριμένης τροποποίησης είναι η αποσαφήνιση του λογιστικού χειρισμού του ενδεχόμενου τιμήματος σε μία συνένωση επιχειρήσεων.
- **Δ.Π.Χ.Α. 8 (Τροποποίηση), «Λειτουργικοί τομείς» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση απαιτεί τη γνωστοποίηση των εκτιμήσεων της Διοίκησης, με βάση τις οποίες συναθροίζονται οι λειτουργικοί τομείς.
- **Δ.Π.Χ.Α. 13 (Τροποποίηση), «Επιμέτρηση εύλογης αξίας» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις και υποχρεώσεις, χωρίς ονομαστικά επιτόκια, μπορούν να λογιστικοποιηθούν στο ύψος της απαίτησης/ υποχρέωσης, όταν η επίδραση της προεξόφλησης δεν είναι σημαντική.
- **Δ.Λ.Π. 16 (Τροποποίηση), «Ενσώματα πάγια» και Δ.Λ.Π. 38 «Άυλα περιουσιακά στοιχεία» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Σκοπός της τροποποίησης είναι να διευκρινιστούν οι απαιτήσεις για τη μέθοδο της επανεκτίμησης των παγίων.
- **Δ.Λ.Π. 24 (Τροποποίηση), «Γνωστοποιήσεις συνδεδεμένων μερών» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Φεβρουαρίου 2015 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει ότι μια εταιρεία, που παρέχει υπηρεσίες σε βασικά διοικητικά στελέχη της επιχείρησης, αποτελεί συνδεδεμένο μέρος της επιχείρησης.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2012 – 2014 (Σεπτέμβριος 2014)

- **Δ.Π.Χ.Α. 5 (Τροποποίηση), «Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία διακρατούμενα προς πώληση και διακοπείσες δραστηριότητες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Τα περιουσιακά στοιχεία διατίθενται είτε μέσω πώλησης είτε με διανομή στους ιδιοκτήτες. Η εν λόγω τροποποίηση διευκρινίζει, ότι η αλλαγή από τη μία μέθοδο διάθεσης στην άλλη δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα νέο σχέδιο διάθεσης και συνεπώς δεν λογιστικοποιείται ως αλλαγή.
- **Δ.Π.Χ.Α. 7 (Τροποποίηση), «Χρηματοοικονομικά μέσα: Γνωστοποιήσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η εν λόγω τροποποίηση παρέχει πρόσθετες οδηγίες, με σκοπό η Διοίκηση να μπορεί να προσδιορίσει εάν οι όροι μίας συμφωνίας για την εξυπηρέτηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού που έχει μεταβιβαστεί, συνιστούν συνεχιζόμενη ανάμιξη. Επιπρόσθετα, διευκρινίζεται ότι οι επιπλέον γνωστοποιήσεις βάσει Δ.Π.Χ.Α. 7, που αφορούν στον συμψηφισμό χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων δεν απαιτούνται για όλες τις ενδιάμεσες περιόδους, εκτός εάν απαιτείται και από το Δ.Λ.Π. 34.

- **Δ.Λ.Π. 19 (Τροποποίηση), «Παροχές σε εργαζομένους» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση διευκρινίζει πως ο προσδιορισμός του επιτοκίου προεξόφλησης των υποχρεώσεων παροχών προσωπικού μετά την έξοδο από την υπηρεσία, εξαρτάται από το νόμισμα στο οποίο παρουσιάζονται οι εν λόγω υποχρεώσεις και όχι από τη χώρα στην οποία αυτές προκύπτουν.
- **Δ.Λ.Π. 34 (Τροποποίηση), «Ενδιάμεση χρηματοοικονομική αναφορά» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2016 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η σχετική τροποποίηση διευκρινίζει ότι οι απαιτούμενες πληροφορίες βάσει του Δ.Λ.Π. 34 πρέπει να παρουσιάζονται στις γνωστοποιήσεις της ενδιάμεσης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Στην περίπτωση δε, που αυτές παρουσιάζονται σε σημεία της ενδιάμεσης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης εκτός των γνωστοποιήσεων, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται παραπομπές.

Οι ανωτέρω τροποποιήσεις και βελτιώσεις δεν έχουν σημαντική επίδραση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

(B) Τα ακόλουθα νέα Δ.Π.Χ.Α. και τροποποιήσεις έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και έχουν υιοθετηθεί από την Ε.Ε. έως τον Δεκέμβριο 2016. Η εφαρμογή τους δεν είναι υποχρεωτική κατά το 2016 και δεν έχουν υιοθετηθεί πρόωρα από την Τράπεζα:

- **Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» και μεταγενέστερες τροποποιήσεις στο Δ.Π.Χ.Α. 9 και Δ.Π.Χ.Α. 7 (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Το Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» περιλαμβάνει διατάξεις αναφορικά με την ταξινόμηση και την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, καθώς και το αναθεωρημένο μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών σε αντικατάσταση του υφιστάμενου μοντέλου των πραγματοποιημένων πιστωτικών ζημιών. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνονται οι αναθεωρημένες διατάξεις που αφορούν στη λογιστική αντιστάθμιση, οι οποίες ευθυγραμμίζουν το λογιστικό χειρισμό των σχέσεων αντιστάθμισης με τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων.

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς έχει ξεκινήσει ειδικό έργο για την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α.9. Στο πλαίσιο διακυβέρνησης του έργου έχουν συσταθεί επιτροπές, ειδικό γραφείο διαχείρισης του έργου (PMO) και ομάδες εργασίας με συμμετέχοντες από διαφορετικές διευθύνσεις της Τράπεζας. Ανώτερα διοικητικά στελέχη συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική, ακριβή και έγκαιρη εφαρμογή του έργου. Δεδομένης της πολυπλοκότητας και του μεγέθους του έργου, η Τράπεζα έχει έγκαιρα εντάξει στη διαδικασία για την εφαρμογή του προτύπου ειδικούς συμβούλους και έχει επενδύσει στην εγκατάσταση νέου λογισμικού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο και οι επί μέρους επιτροπές του (Επιτροπή Ελέγχου και Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων), καθώς επίσης και η Εκτελεστική Επιτροπή του Ομίλου, παρακολουθούν την υλοποίηση του έργου εκ του σύνεγγυς και συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων, που είναι καθοριστικές είτε για τις απαιτούμενες από το νέο πρότυπο βασικές παραδοχές και υποθέσεις είτε για την έγκαιρη και απρόσκοπτη ολοκλήρωσή του.

Ταξινόμηση και επιμέτρηση

Για την ταξινόμηση των στοιχείων ενεργητικού με βάση τα προβλεπόμενα από το Δ.Π.Χ.Α. 9, η Τράπεζα θα καθορίσει τα επιχειρηματικά μοντέλα και θα αξιολογήσει τα χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών των χρεογράφων και των δανείων (SPPI test). Η ως άνω αξιολόγηση θα επιτρέψει την ταξινόμηση των στοιχείων ενεργητικού και την επιμέτρησή τους ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο. Για τον καθορισμό των επιχειρηματικών μοντέλων αξιολογούνται το επιχειρηματικό πλάνο της Τράπεζας, η συχνότητα, ο όγκος και η αιτία πραγματοποίησης παρελθουσών πωλήσεων, ο τρόπος μέτρησης της απόδοσης του χαρτοφυλακίου, οι κίνδυνοι του χαρτοφυλακίου, η ύπαρξη τυχόν εποπτικών ή άλλων περιορισμών στη διαχείριση του χαρτοφυλακίου, καθώς και όποιος άλλος παράγοντας μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο λειτουργίας και λήψης αποφάσεων της

Τράπεζας. Στο πλαίσιο του SPPI test των δανείων θα αξιολογηθούν χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών των δανείων και ο έλεγχος θα πραγματοποιηθεί είτε ανά σύμβαση/ προϊόν στην περίπτωση μη τυποποιημένων δανείων είτε σε ομάδες δανείων με κοινά χαρακτηριστικά στην περίπτωση τυποποιημένων δανείων. Επιπρόσθετα, το Δ.Π.Χ.Α. 9 επιτρέπει, κατά την αρχική αναγνώριση, οι επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους να ταξινομηθούν σε κατηγορία αποτίμησης στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων τα οποία καταχωρούνται απευθείας στην καθαρή θέση. Προκειμένου να συμβεί αυτό, η επένδυση αυτή δεν θα πρέπει να διακρατείται για εμπορικούς σκοπούς.

Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων

Το ΔΠΧΑ 9 εισάγει ένα μοντέλο απομείωσης βασισμένο στις αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο, το οποίο θα εφαρμόζεται σε όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, τα οποία υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης και αντικαθιστά το υφιστάμενο μοντέλο των πραγματοποιηθέντων ζημιών του Δ.Λ.Π. 39 (incurred losses). Οι νέες απαιτήσεις του προτύπου καταργούν το όριο του Δ.Λ.Π. 39, σύμφωνα με το οποίο οι ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο αναγνωρίζονταν μόνον μετά την επέλευση ενός ζημιογόνου γεγονότος. Το νέο πρότυπο χρησιμοποιεί μία προσέγγιση «τριών σταδίων» (stage1, stage2, stage3) η οποία θα αντικατοπτρίζει μεταβολές στην πιστοληπτική ικανότητα από την αρχική αναγνώριση. Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού για τα οποία δεν έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού τους κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση, θα αναγνωρίζεται πρόβλεψη για ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12 μηνών («στάδιο 1»). Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την αρχική τους αναγνώριση («στάδιο 2») καθώς και τα αγορασμένα ή δημιουργημένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία απομειωμένης πιστωτικής αξίας («στάδιο 3») θα αναγνωρίζεται πρόβλεψη ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλη τη διάρκεια της ζωής τους ('lifetime expected credit losses'). Η Τράπεζα βρίσκεται σε διαδικασία εκτίμησης των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου για τον υπολογισμό αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για όλη τη διάρκεια ζωής των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, καθώς και καθορισμού των κριτηρίων για τον εντοπισμό των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την αρχική τους αναγνώριση σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α 9. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα βρίσκεται σε στάδιο υλοποίησης των απαραίτητων υποδομών και των διαδικασιών υπολογισμού απομειώσεων χρηματοοικονομικών στοιχείων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Δ.Π.Χ.Α 9.

Η Τράπεζα θα προχωρήσει σε πλήρη εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 9 κατά την 1/1/2018, χωρίς την αναμόρφωση των αντίστοιχων συγκριτικών στοιχείων και με την παράθεση των απαιτούμενων γνωστοποιήσεων κατά την ημερομηνία μετάβασης (transitional disclosures). Για την επίδραση από την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 9 διενεργείται λεπτομερής ανάλυση και η Τράπεζα έχει την πρόθεση να ποσοτικοποιήσει την επίδραση του νέου προτύπου όταν είναι πρακτικά δυνατό να παρέχει αξιόπιστες εκτιμήσεις.

- **Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Το πρότυπο θεσμοθετεί τις αρχές, που πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σχετικά με τη φύση, το ποσό, τη χρονική στιγμή και την αβεβαιότητα των εσόδων και των ταμειακών ροών, που προκύπτουν από ένα συμβόλαιο με έναν πελάτη. Το νέο πρότυπο έχει εφαρμογή σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες πλην εκείνων που είναι στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων, όπως οι χρηματοδοτικές μισθώσεις, τα ασφαλιστικά συμβόλαια και τα χρηματοοικονομικά μέσα. Σύμφωνα με αυτό, μια εταιρία αναγνωρίζει έσοδα για να απεικονίσει τη μεταφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε πελάτες έναντι αμοιβής. Εισάγεται η έννοια ενός νέου μοντέλου αναγνώρισης εσόδων βάσει πέντε βασικών βημάτων, τα οποία περιλαμβάνουν: τον προσδιορισμό της σύμβασης, τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων απόδοσης στη σύμβαση, τον καθορισμό του τιμήματος συναλλαγής, την κατανομή του τιμήματος συναλλαγής στις υποχρεώσεις απόδοσης της σύμβασης και την αναγνώριση του εσόδου. Η έννοια της υποχρέωσης απόδοσης (performance obligation) είναι νέα και στην ουσία αντιπροσωπεύει κάθε

υπόσχεση για μεταφορά στον πελάτη: α) ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που είναι διακριτή ή β) μιας σειράς διακριτών αγαθών ή υπηρεσιών που είναι ουσιαστικά τα ίδια και έχουν το ίδιο μοντέλο μεταφοράς στον πελάτη.

Η Τράπεζα δεν έχει εφαρμόσει το εν λόγω Πρότυπο και αξιολογεί την επίπτωση από την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 15 στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της, ωστόσο η εφαρμογή του δεν αναμένεται να έχει σημαντική επίπτωση.

- **Δ.Π.Χ.Α. 15 (Τροποποίηση) «Έσοδο από Συμβόλαια με Πελάτες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την 1 Ιανουαρίου 2018 ή μεταγενέστερη ημερομηνία).** Η τροποποίηση παρέχει συγκεκριμένες οδηγίες, σχετικά με τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων απόδοσης, την αξιολόγηση της εταιρείας ως «εντολέα» ή «εντολοδόχου» και τον λογιστικό χειρισμό των αδειών πνευματικής περιουσίας.

(Γ) Τα ακόλουθα νέα Δ.Π.Χ.Α., τροποποιήσεις, βελτιώσεις και διερμηνείες στα Δ.Π.Χ.Α. έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αλλά δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ε.Ε. έως τον Δεκέμβριο 2016 και δεν εφαρμόζονται από την Τράπεζα:

- **Δ.Π.Χ.Α. 4 (Τροποποιήσεις) «Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά μέσα στο ΔΠΧΑ 4 Ασφαλιστήρια συμβόλαια» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1^η Ιανουαρίου 2018).** Οι τροποποιήσεις εισάγουν δύο προσεγγίσεις. Το τροποποιημένο πρότυπο θα παρέχει α) την επιλογή σε όλες τις οντότητες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια να αναγνωρίζουν στα λοιπά συνολικά εισοδήματα και όχι στην κατάσταση αποτελεσμάτων τις τυχόν αποκλίσεις που θα προκύψουν λόγω της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 πριν την έκδοση του νέου προτύπου για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια, και β) στις οντότητες, οι δραστηριότητες των οποίων αφορούν κυρίως τον κλάδο των ασφαλίσεων, την επιλογή για προσωρινή απαλλαγή από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 έως το 2021. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Δ.Π.Χ.Α. 16 «Μισθώσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019).** Το Δ.Π.Χ.Α. 16 εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2016 και αντικαθιστά το Δ.Λ.Π. 17. Σκοπός του προτύπου είναι να εξασφαλίσει ότι οι μισθωτές και οι εκμισθωτές γνωστοποιούν πληροφόρηση που παρουσιάζει την ουσία των συναλλαγών που αφορούν μισθώσεις, ενώ εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο για το λογιστικό χειρισμό από την πλευρά του μισθωτή, το οποίο απαιτεί την αναγνώριση των δικαιωμάτων χρήσης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων από τον μισθωτή για όλες τις συμβάσεις μισθώσεων με διάρκεια άνω των 12 μηνών, εκτός εάν το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο είναι μη σημαντικής αξίας. Οι εκμισθωτές συνεχίζουν την ταξινόμηση των μισθώσεων ως λειτουργικών ή χρηματοδοτικών και η λογιστική των μισθώσεων για τους εκμισθωτές παραμένει αμετάβλητη σε σχέση με το Δ.Λ.Π. 17. Η λογιστική αντιμετώπιση για τους μισθωτές προβλέπει ότι κατά την έναρξη της μίσθωσης ο μισθωτής αναγνωρίζει το δικαίωμα χρήσης του περιουσιακού στοιχείου ως στοιχείο ενεργητικού και μια αντίστοιχη υποχρέωση. Η αρχική επιμέτρηση του δικαιώματος χρήσης γίνεται στο ποσό της μισθωτικής υποχρέωσης πλέον των αρχικών άμεσων εξόδων, ενώ μεταγενέστερα στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και απομειώσεις, εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο τηρείται σε εύλογη αξία. Αντίστοιχα, η μισθωτική υποχρέωση επιμετράται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων της μίσθωσης.

Η Τράπεζα δεν έχει εφαρμόσει το εν λόγω πρότυπο και θα αξιολογήσει την επίπτωση από την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α 16 στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του. Το πρότυπο δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **ΔΛΠ 40 (Τροποποιήσεις) «Μεταφορές επενδυτικών ακινήτων» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018).** Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι προκειμένου να μπορεί να πραγματοποιηθεί μεταφορά προς ή από τα επενδυτικά ακίνητα θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί αλλαγή στη χρήση. Προκειμένου να θεωρηθεί ότι έχει επέλθει αλλαγή

στην χρήση ενός ακινήτου, θα πρέπει να αξιολογηθεί κατά πόσο το ακίνητο πληροί τον ορισμό και η αλλαγή στη χρήση να μπορεί να τεκμηριωθεί. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **ΔΠΧΑ 2 (Τροποποιήσεις) «Ταξινόμηση και επιμέτρηση συναλλαγών που αφορούν παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1^η Ιανουαρίου 2018).** Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με την βάση επιμέτρησης, όσον αφορά παροχές, που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά, καθώς και τον λογιστικό χειρισμό σχετικά με τροποποιήσεις σε όρους που μεταβάλλουν τον διακανονισμό μίας παροχής από μετρητά σε συμμετοχικούς τίτλους. Επιπλέον εισάγεται μία εξαίρεση όσον αφορά τις αρχές του ΔΠΧΑ 2 με βάση την οποία μία παροχή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν να επρόκειτο να διακανονιστεί εξ ολοκλήρου σε συμμετοχικούς τίτλους, στις περιπτώσεις όπου ο εργοδότης υποχρεούται να παρακρατά ένα ποσό προς κάλυψη των φορολογικών υποχρεώσεων των εργαζομένων που προκύπτουν από παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και να το αποδίδει στις φορολογικές αρχές. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **ΔΛΠ 7 (Τροποποιήσεις) «Γνωστοποιήσεις» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1^η Ιανουαρίου 2017).** Οι τροποποιήσεις εισάγουν υποχρεωτικές γνωστοποιήσεις που παρέχουν τη δυνατότητα στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν τις μεταβολές των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές δραστηριότητες. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Δ.Λ.Π. 12 (Τροποποίηση) «Αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε μη πραγματοποιηθείσες ζημίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017).** Η τροποποίηση διευκρινίζει τον λογιστικό χειρισμό σχετικά με την αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε μη πραγματοποιηθείσες ζημίες που έχουν προκύψει από δάνεια που επιμετρώνται στην εύλογη αξία. Η τροποποίηση δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π 22 «Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και προκαταβολές» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018).** Η Διερμηνεία παρέχει καθοδήγηση, σχετικά με το πώς προσδιορίζεται η ημερομηνία της συναλλαγής, όταν εφαρμόζεται το πρότυπο, που αφορά τις συναλλαγές σε ξένο νόμισμα, ΔΛΠ 21. Η Διερμηνεία έχει εφαρμογή όταν μία οντότητα είτε καταβάλει, είτε εισπράττει προκαταβολικά τίμημα για συμβάσεις, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα. Η διερμηνεία δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βελτιώσεις στα Δ.Π.Χ.Α. 2014 – 2016 (Δεκέμβριος 2016)

- **ΔΠΧΑ 12 «Γνωστοποίηση συμμετοχής σε άλλες οικονομικές οντότητες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017).** Η τροποποίηση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με την υποχρέωση για παροχή των γνωστοποιήσεων του ΔΠΧΑ 12 για τις συμμετοχές που έχουν κατηγοριοποιηθεί ως διακρατούμενες προς πώληση.
- **ΔΛΠ 28 «Συμμετοχές σε συγγενείς και κοινοπραξίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018).** Οι τροποποιήσεις παρέχουν διευκρινίσεις ως προς το όταν οι οργανισμοί διαχείρισης επενδύσεων κεφαλαίων, τα αμοιβαία κεφάλαια, και οντότητες με παρόμοιες δραστηριότητες επιλέγουν να επιμετρούν τις συμμετοχές σε συγγενείς ή κοινοπραξίες σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αυτή η επιλογή θα πρέπει να γίνει ξεχωριστά για κάθε συγγενή ή κοινοπραξία κατά την αρχική αναγνώριση.

2.2 Ξένα νομίσματα

(α) Νόμισμα προσμέτρησης και αναφοράς

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται σε ευρώ (νόμισμα προσμέτρησης και αναφοράς), που είναι το νόμισμα της χώρας στην οποία έχει την έδρα της η Τράπεζα.

(β) Συναλλαγές και υπόλοιπα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα προσμέτρησης με τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές, που προκύπτουν από την εκκαθάριση τέτοιου είδους συναλλαγών και από τη μετατροπή με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες στο τέλος της χρήσης των νομισματικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα, καταχωρούνται στα αποτελέσματα χρήσης.

2.3 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σκοπό την επίτευξη κερδών εντός των προεγκεκριμένων ορίων των αρμόδιων οργάνων της, την αντιστάθμιση κινδύνων, καθώς και την εξυπηρέτηση πελατειακών αναγκών. Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, στα οποία υπεισέρχεται η Τράπεζα, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ανταλλαγής, προθεσμιακά συμβόλαια, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης και δικαιώματα προαίρεσης.

Οι συμβάσεις ανταλλαγής (swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την ανταλλαγή ταμειακών ροών, λόγω μεταβολής σε επιτόκια, τιμές συναλλάγματος, μετοχικούς δείκτες, τιμές προϊόντων. Στην περίπτωση συμβάσεων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps) συμφωνείται η ανταλλαγή πληρωμών βάσει των ονομαστικών αξιών των πιστωτικών μέσων (π.χ. ομόλογα ή δάνεια), που αποτελούν το αντικείμενο των συμφωνιών αυτής της κατηγορίας, όταν λαμβάνουν χώρα καθορισμένα πιστωτικά γεγονότα.

Τα προθεσμιακά συμβόλαια (FX forwards) είναι συμβατικές συμφωνίες μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων (εξωχρηματιστηριακές) για την αγορά ενός νομίσματος έναντι κάποιου άλλου. Οι συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps) είναι συμβατικές συμφωνίες για την ανταλλαγή ταμειακών ροών επιτοκίων σε καθορισμένη τιμή και ημερομηνία στο μέλλον.

Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures) είναι συμβατικές υποχρεώσεις για την είσπραξη ή πληρωμή ενός καθαρού ποσού σύμφωνα με τις μεταβολές στην τιμή ή στο επιτόκιο του υποκείμενου χρηματοοικονομικού μέσου (underlying financial instrument). Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης διαπραγματεύονται σε τυποποιημένα ποσά σε οργανωμένες αγορές και υπόκεινται σε καθημερινό διακανονισμό του λογαριασμού περιθωρίου.

Τα δικαιώματα προαίρεσης (options) είναι συμβατικές συμφωνίες, οι οποίες ενέχουν το δικαίωμα αλλά όχι την υποχρέωση για τον αγοραστή να αγοράσει ή να πωλήσει ένα ορισμένο ποσό ενός χρηματοοικονομικού μέσου ή ξένου νομίσματος, σε καθορισμένη τιμή ή επιτόκιο, σε μία μελλοντική ημερομηνία. Τα δικαιώματα προαίρεσης διαπραγματεύονται είτε σε οργανωμένες αγορές είτε εξωχρηματιστηριακά (OTC).

Οι ονομαστικές αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων δεν αποτελούν απαραίτητα τα ποσά των σχετικών μελλοντικών ταμειακών ροών ούτε τις τρέχουσες εύλογες αξίες των υποκείμενων μέσων και για το λόγο αυτό δεν υποδηλώνουν

απαραίτητα την έκθεση της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο, στον κίνδυνο αγοράς ή στον κίνδυνο ρευστότητας. Η ονομαστική αξία είναι η αξία του υποκείμενου τίτλου του παραγώγου και αποτελεί τη βάση για τη μέτρηση της εύλογης αξίας των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων. Οι μεταβολές στις εύλογες αξίες καθορίζονται από τις μεταβολές στην τιμή ή το επιτόκιο του υποκείμενου τίτλου και αντανακλούν το ποσό που πρέπει να πληρωθεί (υποχρέωση) ή να εισπραχθεί (απαίτηση).

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα αρχικά καταχωρούνται στην εύλογη αξία τους κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου (trade date) και κατόπιν αποτιμώνται καθημερινά στην εύλογη αξία τους. Στην έναρξή τους έχουν συνήθως μικρή ή μηδενική αξία. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές και από μοντέλα αποτίμησης, όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, που διαπραγματεύονται εξωχρηματιστηριακά, προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης. Τα εν λόγω μοντέλα λαμβάνουν υπόψη, τόσο τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου (Credit Valuation Adjustment "CVA"), με τον οποίο η Τράπεζα διατηρεί ανοικτή θέση, όσο και τον πιστωτικό κίνδυνο που αφορά στην ίδια την Τράπεζα (Debit Valuation Adjustment "DVA"). Η εκτίμηση του CVA/ DVA εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την ύπαρξη εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων (CSA agreement). Σημειώνεται πως στις περιπτώσεις όπου δεν υφίστανται σχετικές εξασφαλίσεις, αξιολογούνται παράμετροι, όπως το ποσό του ανοίγματος, η μέση διάρκεια του παραγώγου, το κόστος κινδύνου του αντισυμβαλλόμενου, καθώς και το επιτόκιο χωρίς κίνδυνο (risk free rate), ως προεξοφλητικό επιτόκιο της αντίστοιχης μέσης διάρκειας του παραγώγου. Επιπρόσθετα, αναφορικά με την αποτίμηση των ανοιγμάτων προς το Δημόσιο γίνεται διαχωρισμός των παραγώγων, ανάλογα με το δίκαιο από το οποίο διέπονται οι σχετικές συμβάσεις των παραγώγων, σε συνδυασμό με την ύπαρξη ή μη συμφωνίας International Swaps and Derivatives Association (ISDA).

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων εμφανίζονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών». Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα αποτελούν στοιχεία ενεργητικού, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική αποτελούν υποχρεώσεις.

Τα παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά μέσα αναγνωρίζονται ως ξεχωριστά παράγωγα, όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κυρίου συμβολαίου και το κύριο συμβόλαιο δεν λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα παράγωγα παρουσιάζονται στην εύλογη αξία και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων.

Λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Η Τράπεζα έχει θεσμοθετήσει πολιτική για την αντιστάθμιση κινδύνων συμβατή με τις διατάξεις του αναθεωρημένου Δ.Λ.Π. 39. Για τον καθορισμό της σχέσης αντιστάθμισης και τη λογιστικοποίησή της βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 39 πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα:

- Τεκμηρίωση της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης (hedge effectiveness) κατά την έναρξή της.
- Δυνατότητα υπολογισμού της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης καθ' όλη τη διάρκειά της. Η αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 80%-125% καθ' όλη τη διάρκειά της και υπολογίζεται σε όλες τις περιπτώσεις, ακόμη και όταν τα χαρακτηριστικά του μέσου αντιστάθμισης είναι αντίστοιχα των χαρακτηριστικών του αντισταθμιζόμενου στοιχείου.

- Αναλυτική καταγραφή των σχέσεων αντιστάθμισης (μέσο αντιστάθμισης, αντισταθμιζόμενο στοιχείο, σκοπός και στρατηγική της σχέσης αντιστάθμισης).

Η μέθοδος αναγνώρισης του προκύπτοντος κέρδους ή ζημίας από την αποτίμηση σε εύλογη αξία εξαρτάται από το κατά πόσο το παράγωγο προορίζεται ως μέσο αντιστάθμισης κινδύνου, και αν ναι, από τη φύση του αντισταθμιζόμενου στοιχείου. Η Τράπεζα καταχωρεί ορισμένα παράγωγα: α) ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας αναγνωρισμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων ή β) ως μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισμένα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων. Ορισμένα παράγωγα δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης. Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων αυτών αναγνωρίζονται απευθείας στο λογαριασμό αποτελεσμάτων.

Η Τράπεζα, κατά τη σύναψη της συναλλαγής, καθορίζει τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που αντισταθμίζονται, καθώς και το είδος του κινδύνου που αντισταθμίζεται. Επίσης, ελέγχει κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης και σε συνεχή βάση την αποτελεσματικότητα της σχέσης αντιστάθμισης.

Οι σχέσεις αντιστάθμισης διακρίνονται στους ακόλουθους τύπους:

(i) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας (Fair value hedge)

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των αντισταθμισμένων στοιχείων, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Αν η αντιστάθμιση παύσει να πληροί τα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης, το ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου στοιχείου, για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του. Το ποσό της αναπροσαρμογής της λογιστικής αξίας ενός αντισταθμισμένου μετοχικού τίτλου καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης κατά την πώληση.

(ii) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών (Cash flow hedge)

Το αποτελεσματικό τμήμα της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων, που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια. Το κέρδος ή η ζημία του μη αποτελεσματικού τμήματος αναγνωρίζεται απευθείας στο λογαριασμό αποτελεσμάτων. Ποσά που έχουν σωρευθεί στα ίδια κεφάλαια μεταφέρονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων στις περιόδους, κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημία.

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια της αντισταθμιστικής λογιστικής, τα σωρευμένα κέρδη ή ζημίες στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη, παραμένουν στα ίδια κεφάλαια και όταν η προβλεπόμενη συναλλαγή αναγνωριστεί, τότε αναγνωρίζονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων. Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το σωρευμένο κέρδος ή ζημία στα ίδια κεφάλαια μεταφέρεται απευθείας στο λογαριασμό αποτελεσμάτων.

2.4 Αναγνώριση του αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας (deferred day one profit and loss)

Η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία κατά την αρχική καταχώρηση ενός χρηματοοικονομικού μέσου είναι η τιμή της συναλλαγής (π.χ. η εύλογη αξία του τμήματος που πληρώθηκε ή εισπράχθηκε, όπως αυτή υπολογίζεται σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13), εκτός αν η εύλογη αξία αυτού του μέσου είτε αποδεικνύεται από τη σύγκριση με άλλες τρέχουσες συναλλαγές της αγοράς για

το ίδιο μέσο είτε βασίζεται σε τεχνική αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές περιλαμβάνουν μόνο δεδομένα από παρατηρήσιμες αγορές.

Η Τράπεζα έχει συνάψει συναλλαγές, για τις οποίες η εύλογη αξία προσδιορίζεται σύμφωνα με μοντέλα αποτίμησης, όπου οι μεταβλητές δεν είναι όλες τιμές ή επιτόκια της αγοράς. Ένα τέτοιο χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται αρχικά στην τιμή της συναλλαγής, η οποία είναι η καλύτερη ένδειξη για την εύλογη αξία, παρά το γεγονός ότι η αξία που προκύπτει από ένα σχετικό μοντέλο αποτίμησης μπορεί να διαφέρει. Η διαφορά ανάμεσα στην τιμή της συναλλαγής και στην τιμή, που προκύπτει σύμφωνα με το μοντέλο της αποτίμησης, συχνά αποκαλούμενη ως «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα πρώτης ημέρας» (deferred day one profit and loss), δεν αναγνωρίζεται απευθείας στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ο χρόνος αναγνώρισης του «αναβαλλόμενου αποτελέσματος της πρώτης ημέρας» προσδιορίζεται κατά περίπτωση. Είτε αποσβένεται στη διάρκεια της συναλλαγής είτε αναβάλλεται, έως ότου η εύλογη αξία του μέσου να μπορεί να προσδιοριστεί, χρησιμοποιώντας μεταβλητές από την αγορά είτε αναγνωρίζεται με τον διακανονισμό της συναλλαγής. Το χρηματοοικονομικό μέσο καταχωρείται στην εύλογη αξία, προσαρμοζόμενο για το «αναβαλλόμενο αποτέλεσμα της πρώτης ημέρας». Μεταγενέστερες αλλαγές στην εύλογη αξία καταχωρούνται αμέσως στην κατάσταση αποτελεσμάτων, χωρίς αντιλογισμό των «αναβαλλόμενων αποτελεσμάτων της πρώτης ημέρας».

2.5 Έσοδα και έξοδα τόκων

Τα έσοδα και έξοδα τόκων αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση στην κατάσταση αποτελεσμάτων για όλα τα τοκοφόρα στοιχεία του ισολογισμού, χρησιμοποιώντας το πραγματικό επιτόκιο.

Τα έσοδα ή έξοδα συναλλαγών, που σχετίζονται με τη δημιουργία χρηματοοικονομικών μέσων αποτιμώμενων στο αναπόσβεστο κόστος, όπως είναι τα δάνεια, «αναβάλλονται» και αποσβένονται στη διάρκεια ζωής των μέσων αυτών, με βάση το πραγματικό επιτόκιο. Τα έσοδα ή έξοδα αυτά απεικονίζονται ως έσοδα ή έξοδα από τόκους στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Το πραγματικό επιτόκιο προεξοφλεί ακριβώς τις αναμενόμενες μελλοντικές εισπράξεις ή πληρωμές κατά τη διάρκεια ζωής ενός χρηματοπιστωτικού μέσου ή μέχρι την επόμενη ημερομηνία αναπροσαρμογής του επιτοκίου του, ώστε η αξία προεξόφλησης να ισούται με τη λογιστική του αξία, συμπεριλαμβανομένων και τυχόν εσόδων ή εξόδων συναλλαγών, που έχουν εισπραχθεί ή πληρωθεί.

Τα δάνεια, που έχουν υποστεί απομείωση, λογιστικοποιούνται στο ανακτήσιμο ποσό τους και κατά συνέπεια το έσοδο από τόκους αναγνωρίζεται με βάση το πραγματικό επιτόκιο, που χρησιμοποιήθηκε για την προεξόφληση των ταμειακών ροών, με σκοπό την επιμέτρηση της ζημίας απομείωσης.

2.6 Έσοδα και έξοδα προμηθειών

Τα έσοδα και έξοδα προμηθειών αναγνωρίζονται σε δεδουλευμένη βάση, κατά το χρόνο που παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες προς τους πελάτες ή την Τράπεζα.

Οι προμήθειες από κοινοπρακτικά δάνεια καταχωρούνται ως έσοδα, με την προϋπόθεση ότι έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της κοινοπραξίας και η Τράπεζα δεν κρατά μέρος του δανείου ή κρατά ένα μέρος με την ίδια πραγματική απόδοση, όπως και οι άλλοι συμμετέχοντες. Οι προμήθειες που προκύπτουν από διαπραγματεύσεις ή από συμμετοχή σε διαπραγματεύσεις για λογαριασμό

τρίτων, όπως για παράδειγμα ο διακανονισμός για εξαγορά μετοχών ή άλλων χρεογράφων ή η αγορά/ πώληση εταιρειών, αναγνωρίζονται κατά την ολοκλήρωση της υποκείμενης συναλλαγής.

2.7 Έσοδα από μερίσματα

Το έσοδο από μερίσματα καταχωρείται, όταν κατοχυρώνεται το δικαίωμα για την είσπραξη του μερίσματος.

2.8 Χρηματοπιστωτικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, περιλαμβάνουν:

(α) χρεόγραφα του εμπορικού χαρτοφυλακίου, που αποκτώνται με σκοπό την βραχυπρόθεσμη πώληση ή αποτελούν μέρος ενός υπό διαχείριση χαρτοφυλακίου, για το οποίο υπάρχει ένδειξη επίτευξης κέρδους από βραχυπρόθεσμες μεταβολές των τιμών και

(β) χρηματοπιστωτικά μέσα, τα οποία κατά την αρχική αναγνώριση κατηγοριοποιούνται ως αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων (όπως οι συμβάσεις ανταλλαγής στοιχείων ενεργητικού), όταν:

- αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των διακυμάνσεων, που θα προέκυπταν, εάν τα εν λόγω χρηματοπιστωτικά μέσα τηρούνταν στο κόστος εξαγοράς τους και τα σχετιζόμενα με αυτά παράγωγα ως διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς ή,
- μία ομάδα χρηματοπιστωτικών στοιχείων ενεργητικού τυγχάνει διαχείρισης σύμφωνα με την τεκμηριωμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων ή επενδύσεων και αναφέρεται στη Διοίκηση σε εύλογη αξία ή,
- εμπεριέχουν ενσωματωμένα παράγωγα, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τις ταμειακές ροές.

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία και στη συνέχεια αποτιμώνται σε εύλογες αξίες με βάση τις τρέχουσες τιμές. Τα έξοδα από τη συναλλαγή καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Όλα τα πραγματοποιηθέντα κέρδη/ ζημίες από την πώληση των χρεογράφων εμπορικού χαρτοφυλακίου και των χρηματοπιστωτικών μέσων που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, καθώς και τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες από την αποτίμησή τους στην εύλογη αξία, συμπεριλαμβάνονται στα «Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών».

Οι αγορές και οι πωλήσεις των χρηματοπιστωτικών μέσων, που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω λογαριασμού αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία η Τράπεζα δεσμεύεται για την αγορά ή πώληση των μέσων αυτών. Ο τόκος, που προκύπτει από τη διακράτηση των ομολόγων του εμπορικού χαρτοφυλακίου, καταχωρείται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα». Τα μερίσματα από μετοχές του εμπορικού χαρτοφυλακίου συμπεριλαμβάνονται στα «Έσοδα από μερίσματα».

2.9 Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων & δανεισμός χρεογράφων

Τα χρεόγραφα, τα οποία πωλούνται με βάση τις συμβάσεις πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων (repos), αναταξινομούνται ως στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όταν ο αποδέκτης έχει το δικαίωμα, βάσει συμβολαίου, να πωλήσει ή να επανεκχωρήσει το ενεχυριασμένο στοιχείο. Η υποχρέωση προς το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στις «Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα» ή στις «Υποχρεώσεις προς πελάτες».

Τα χρεόγραφα, τα οποία αγοράζονται και επαναπωλούνται με βάση τις συμβάσεις αγοράς και επαναπώλησης (reverse repos), καταχωρούνται ως «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών». Οι «Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών» αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής αγοράς των εν λόγω χρεογράφων λογίζεται ως τόκος και αναγνωρίζεται κατά τη διάρκεια της σύμβασης με βάση το πραγματικό επιτόκιο.

Χρεόγραφα εκχωρημένα από την Τράπεζα σε αντισυμβαλλόμενους εμφανίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας ως στοιχεία ενεργητικού, στην περίπτωση που η Τράπεζα διατηρεί κατ' ουσία τους κινδύνους και τα οφέλη, που απορρέουν από την κατοχή των εν λόγω χρεογράφων.

Χρεόγραφα εκχωρημένα στην Τράπεζα από αντισυμβαλλόμενους δεν εμφανίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας, παρά μόνο στην περίπτωση πτώχευσης του αντισυμβαλλόμενου. Στην περίπτωση πώλησης των χρεογράφων σε τρίτο, η Τράπεζα αναγνωρίζει το εισπραχθέν τίμημα και την αντίστοιχη υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων στην εύλογη αξία στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

2.10 Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο

Οι αρμόδιες μονάδες της Τράπεζας αποφασίζουν για την κατηγοριοποίηση των χρεογράφων στα επιμέρους χαρτοφυλάκια κατά την ημερομηνία αγοράς τους.

A. Διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο

Το διακρατούμενο ως τη λήξη είναι το χαρτοφυλάκιο που η Τράπεζα έχει την πρόθεση και τη δυνατότητα να κρατήσει ως τη λήξη. Το χαρτοφυλάκιο των χρεογράφων που διακρατείται ως τη λήξη λογιστικοποιείται αρχικά στην εύλογη αξία (η οποία εμπεριέχει και το κόστος συναλλαγών). Στη συνέχεια, τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου μείον τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας.

Ένα στοιχείο του ενεργητικού έχει υποστεί απομείωση, αν η λογιστική του αξία υπερβαίνει τη ρευστοποιήσιμη αξία του. Το ποσό της απομείωσης των στοιχείων ενεργητικού, που λογιστικοποιούνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσης, υπολογίζεται ως η διαφορά της λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του στοιχείου αυτού. Η απομείωση αξίας επιβαρύνει τα αποτελέσματα χρήσης. Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα διακρατούμενο έως τη λήξη χρεόγραφο έχει απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμο, είναι αυτές που αναφέρονται στη σημείωση 2.12.

Αν η Τράπεζα πωλήσει ή μεταφέρει μέρος του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου πριν από τη λήξη του, τότε το σύνολο του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου πρέπει να μεταφερθεί στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο.

Το διακρατούμενο έως τη λήξη χαρτοφυλάκιο μετά τη μεταφορά του στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο αποτιμάται στην εύλογη αξία, απεικονίζοντας την προκύπτουσα υπεραξία ή υποαξία στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου. Στην περίπτωση αυτή, δεν θα είναι δυνατή η κατηγοριοποίηση ενός στοιχείου ενεργητικού στο διακρατούμενο ως τη λήξη χαρτοφυλάκιο για τα επόμενα δύο έτη.

Οι ακόλουθες περιπτώσεις πωλήσεων ή μεταφορών αποτελούν εξαίρεση στον ως άνω λογιστικό χειρισμό με βάση το Δ.Λ.Π. 39:

- τα χρεόγραφα του διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου βρίσκονται πολύ κοντά στη λήξη τους έτσι ώστε όποιες αλλαγές στο επιτόκιο της αγοράς να μην επηρεάζουν την εύλογη αξία τους,
- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων λαμβάνει χώρα αφού έχει εισπραχθεί το σύνολο του αρχικού κεφαλαίου,
- η πώληση ή η μεταφορά των χρεογράφων οφείλεται σε γεγονός μεμονωμένο, μη αναμενόμενο κατά την απόκτησή τους, πέραν του ελέγχου της Τράπεζας και μη επαναλαμβανόμενο.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διακρατούμενου έως τη λήξη χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία η Τράπεζα δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει τα χρεόγραφα.

B. Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο

Το διαθέσιμο προς πώληση είναι το χαρτοφυλάκιο χρεογράφων, για το οποίο δεν υπάρχει καθορισμένος χρονικός ορίζοντας διακράτησης και μπορεί να ρευστοποιηθεί ανάλογα με τις ανάγκες ρευστότητας, τις μεταβολές των επιτοκίων ή των τιμών. Η αρχική κατηγοριοποίηση χρεογράφων στο διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο δεν είναι δεσμευτική και συνεπώς επιτρέπεται η μεταγενέστερη αλλαγή κατηγοριοποίησης.

Οι συνήθεις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται με βάση την ημερομηνία της συναλλαγής, ημερομηνία κατά την οποία η Τράπεζα δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει τα χρεόγραφα.

Τα χρεόγραφα του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων συναλλαγής, που είναι άμεσα σχετιζόμενα με την απόκτηση των χρεογράφων) και μετέπειτα αποτιμώνται σε εύλογες αξίες, με βάση τις τρέχουσες τιμές ή τις αξίες που προκύπτουν από μοντέλα αποτίμησης, όπου τρέχουσες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 39. Τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημίες, που προκύπτουν από τις μεταβολές της εύλογης αξίας των προαναφερόμενων χρεογράφων, καταχωρούνται σε ειδικό αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια. Κατά την πώληση των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, τα αντίστοιχα σωρευμένα κέρδη/ζημίες μεταφέρονται από το ειδικό αποθεματικό στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η Τράπεζα εξετάζει για κάθε περίοδο σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων την ύπαρξη ενδείξεων μόνιμης απομείωσης (σημαντικές ή παρατεταμένες μειώσεις της εύλογης αξίας σε σχέση με το κόστος κτήσης) των χρεογράφων αυτών, χρησιμοποιώντας διάφορα μοντέλα αποτίμησης. Σημαντική ή παρατεταμένη μείωση εύλογης αξίας ορίζεται ως:

- α) η μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους της επένδυσης για ποσοστό μεγαλύτερο του 40%, ή
- β) η επί δωδεκάμηνο μείωση της εύλογης αξίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% της αξίας κτήσης.

Ειδικά για τις μετοχές τα χρησιμοποιούμενα μοντέλα, περιλαμβάνουν αποτίμηση με βάση την τιμή προς την εσωτερική λογιστική αξία (P/BV), την τιμή προς τα κέρδη ανά μετοχή (P/E) ή την απόκλιση από την χρηματιστηριακή τους αξία, για μετοχές που έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά με εισηγμένες σε χρηματιστηριακή αγορά.

Όταν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι το διαθέσιμο προς πώληση στοιχείο ενεργητικού έχει υποστεί μόνιμη απομείωση, η σωρευμένη ζημία, που έχει αναγνωριστεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στα αποτελέσματα. Η ζημία αυτή είναι η διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης και της τρέχουσας αξίας, αφού αφαιρεθεί τυχόν ζημία απομείωσης, που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα σε προηγούμενη περίοδο.

Η ζημία απομείωσης των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, που έχει καταχωρηθεί στα αποτελέσματα, δεν μπορεί να αντιστραφεί. Αντίθετα, η ζημία απομείωσης των ομολόγων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μπορεί να αντιστραφεί στα αποτελέσματα, στην περίπτωση μόνον, που η αύξηση της τρέχουσας αξίας του διαθέσιμου προς πώληση ομολόγου μπορεί να συνδεθεί με γεγονός, που συνέβη μετά την αρχική αναγνώριση απομείωσης αξίας στα αποτελέσματα.

2.11 Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησής τους και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακράτησής τους στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους. Η Τράπεζα έχει ορίσει τις ακόλουθες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, έτσι ώστε να αποδεικνύεται η πρόθεση και δυνατότητα διακράτησης των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού στο άμεσο μέλλον ή μέχρι τη λήξη τους:

- το επιχειρησιακό πλάνο δεν πρέπει να περιλαμβάνει την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στις τιμές,
- δεν πρέπει να υπάρχει πρόθεση πώλησης του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού εντός έξι μηνών και
- δεν πρέπει να υφίσταται εσωτερικός ή εξωτερικός περιορισμός στη δυνατότητα της Τράπεζας για διακράτηση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού.

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που μεταφέρονται ως ανωτέρω, ήτοι από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες», η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς θεωρείται το νέο αποσβέσιμο κόστος κατά την ημερομηνία αυτή. Το κέρδος ή η ζημία από την αποτίμηση, που είχε αναγνωριστεί στο αποτέλεσμα ή στο αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μέχρι την ημερομηνία της αναταξινόμησης, δεν αναστρέφεται. Το νέο πραγματικό επιτόκιο των χρηματοοικονομικών στοιχείων που μεταφέρονται στις κατηγορίες «Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες» και «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» προσδιορίζεται με βάση τις εκτιμώμενες ταμειακές ροές κατά την ημέρα της αναταξινόμησης.

Αναταξινόμηση από την κατηγορία «Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση» στην κατηγορία «Διακρατούμενα έως τη λήξη χρεόγραφα» επιτρέπεται, εφόσον τα στοιχεία πληρούν τα σχετικά χαρακτηριστικά και υπάρχει πρόθεση και δυνατότητα διακρατήσεώς τους μέχρι τη λήξη.

2.12 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών περιλαμβάνουν μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία με σταθερές ή καθορισμένες πληρωμές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργές αγορές και δεν εμπίπτουν στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- i. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται ως στοιχεία του χαρτοφυλακίου «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
- ii. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία η Τράπεζα κατά την αρχική τους αναγνώριση κατηγοριοποιεί ως διαθέσιμα προς πώληση,
- iii. χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανόν να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης, για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Τα δάνεια που εκταμιεύονται από την Τράπεζα καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, η οποία εμπεριέχει το κόστος συναλλαγής και μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους, εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι τόκοι των δανείων συμπεριλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας ως «Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα».

Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι η Τράπεζα δεν θα μπορέσει να εισπράξει όλα τα οφειλόμενα ποσά, που ορίζονται στους συμβατικούς όρους των δανείων, σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας. Το ποσό της σωρευμένης πρόβλεψης είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το πραγματικό επιτόκιο του δανείου.

Ένα δάνειο έχει υποστεί απομείωση αξίας, όταν η λογιστική του αξία είναι μεγαλύτερη από το αναμενόμενο ανακτήσιμο ποσό του.

Η Τράπεζα σε κάθε ημερομηνία σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων εξετάζει, αν υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων έχουν υποστεί απομείωση της αξίας τους. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις, υπολογίζεται το ανακτήσιμο ποσό του δανείου ή της ομάδας δανείων και σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας τους. Το ποσό της πρόβλεψης καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Αντικειμενικές ενδείξεις, ότι ένα δάνειο ή μία ομάδα δανείων έχουν απομειωθεί ή είναι μη εισπράξιμα, αποτελούν οι ακόλουθες:

- i. Σημαντική οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου.
- ii. Αθέτηση των όρων δανειακής σύμβασης (π.χ. παράλειψη ή καθυστέρηση στις πληρωμές τόκου ή κεφαλαίου).
- iii. Συμφωνία με την Τράπεζα για κάποια ρύθμιση, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους, που σχετίζονται με την οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου, την οποία η Τράπεζα δεν θα εξέταζε κάτω από διαφορετικές συνθήκες.
- iv. Πιθανότητα πτώχευσης ή οικονομικής αναδιοργάνωσης του πιστούχου.
- v. Στοιχεία τα οποία δείχνουν, από την ημερομηνία αρχικής καταχώρησης των δανείων αυτών και ύστερα, την ύπαρξη μετρήσιμης μείωσης στις εκτιμώμενες μελλοντικές εισπράξεις μίας ομάδας δανείων, παρότι η μείωση αυτή δεν μπορεί να εντοπιστεί ακόμη, εξετάζοντας κάθε δάνειο της ομάδας ξεχωριστά, περιλαμβάνοντας:
 - Δυσμενείς μεταβολές στο καθεστώς αποπληρωμής των υπολοίπων των πιστούχων της ομάδας (π.χ. αύξηση του αριθμού των καθυστερημένων πληρωμών λόγω προβλημάτων του κλάδου), ή
 - Οικονομικές συνθήκες σε εθνική ή τοπική κλίμακα, που σχετίζονται με καθυστερήσεις στην εξυπηρέτηση των δανείων της ομάδας (π.χ. αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε μία γεωγραφική περιοχή πιστούχων, μείωση της αξίας των

ακινήτων, που έχουν ληφθεί ως εξασφαλίσεις στην ίδια περιοχή ή δυσμενείς αλλαγές στις συνθήκες λειτουργίας ενός κλάδου, οι οποίες επηρεάζουν τους πιστούχους, που περιλαμβάνονται στη συγκεκριμένη ομάδα).

Η εκτίμηση της ύπαρξης απομείωσης διενεργείται εξατομικευμένα σε επίπεδο δανείου, για τις χορηγήσεις που η Τράπεζα θεωρεί σημαντικές και για αυτές που δεν θεωρεί σημαντικές σε επίπεδο ομάδας δανείων. Οι χορηγήσεις που έχουν αξιολογηθεί σε ατομική βάση και για τις οποίες δεν υπήρξαν ενδείξεις απομείωσης, σημαντικές ή όχι, κατατάσσονται σε ομάδες δανείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου και αξιολογούνται σε συλλογική βάση.

Για το σκοπό εκτίμησης της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση, οι χορηγήσεις ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου (π.χ. κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη, κλάδος οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη, μονάδα διαχείρισης επιχειρηματικής χορηγήσης, κατηγορία εξασφάλισης, είδος εξασφάλισης, νόμισμα δανείου και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων δανείων, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές, σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι συλλογικές προβλέψεις λαμβάνονται και για τα δάνεια που βρίσκονται σε ενήμερη κατάσταση (μηδενικά επίπεδα καθυστέρησης).

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας δανείων, που εξετάζονται συλλογικά για απομείωση αξίας, εκτιμώνται στη βάση των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας και σύμφωνα με ιστορικότητα απωλειών για περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά για την Τράπεζα. Τα ιστορικά δεδομένα ζημιών προσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες παρατηρήσεις, έτσι ώστε να αντανakλούν τις τρέχουσες συνθήκες, οι οποίες δεν επηρέασαν την περίοδο, στην οποία αναφέρονται τα ιστορικά δεδομένα ζημιών και παράλληλα, για να αφαιρέσουν τις επιδράσεις συνθηκών της ιστορικής περιόδου, που δεν υφίστανται σήμερα.

Οι εκτιμήσεις για τις μεταβολές στις μελλοντικές ταμειακές ροές ομάδων δανείων αντανakλούν και είναι ευθέως ανάλογες με τις μεταβολές στα δεδομένα από περίοδο σε περίοδο (για παράδειγμα, μεταβολές στους δείκτες ανεργίας, στο επίπεδο των τιμών, στην κανονικότητα ή μη των αποπληρωμών ή οποιοδήποτε άλλοι παράγοντες είναι ενδεικτικοί μεταβολών στην πιθανότητα απωλειών για την Τράπεζα, καθώς και στο ύψος αυτών των μεταβολών).

Η μεθοδολογία και οι παραδοχές, που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, επανεξετάζονται τακτικά από την Τράπεζα.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, το ποσό της σχηματιζόμενης πρόβλεψης μειωθεί και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα, που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, όπως για παράδειγμα βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου, τότε η πρόβλεψη μειώνεται και η διαφορά καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ως ρυθμισμένα χαρακτηρίζονται όλα τα δάνεια στα οποία πραγματοποιήθηκε μετατροπή των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή αναχρηματοδότηση των οφειλών πιστούχου με ευνοϊκότερους όρους λόγω τρέχουσας ή αναμενόμενης οικονομικής δυσκολίας, που δεν εφαρμόζονται σε πιστούχους παρόμοιου προφίλ κινδύνου.

Οι τόκοι των ρυθμισμένων δανείων συμπεριλαμβάνονται στους «Τόκους και εξομοιούμενα έσοδα» στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα δάνεια, που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων, που αναφέρεται στην παρούσα ενότητα.

Σχετική με την πολιτική ρύθμισης δανείων είναι η ενότητα 3.1.11.

2.13 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους

Οι επενδυτικοί τίτλοι που κατηγοριοποιούνται στις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με σταθερές ή προκαθορισμένες ταμειακές ροές, τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά και δεν εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες:

- i. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είτε κατηγοριοποιούνται στο χαρτοφυλάκιο «Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών» είτε κατά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων,
- ii. χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία η Τράπεζα κατά την αρχική τους αναγνώριση τα κατηγοριοποιεί ως διαθέσιμα προς πώληση,
- iii. χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι πιθανό να μην ανακτηθεί όλο το ποσό της αρχικής επένδυσης για λόγους που δεν σχετίζονται με την αδυναμία αποπληρωμής του αντισυμβαλλόμενου.

Οι απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος, ενώ σε κάθε περίοδο αναφοράς διενεργείται έλεγχος για πιθανή απομείωση της αξίας τους.

2.14 Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μέρος αυτού αποαναγνωρίζεται όταν:

- τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών, που απορρέουν από το εν λόγω χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, έχουν λήξει,
- η Τράπεζα έχει μεταβιβάσει τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών που προκύπτουν από το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, καθώς και τους κινδύνους και τα οφέλη που σχετίζονται με την κατοχή του εν λόγω στοιχείου,
- η Τράπεζα έχει διατηρήσει τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών, αλλά έχει επίσης αναγνωρίσει την υποχρέωση να καταβάλλει τις σχετικές ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια,
- η Τράπεζα έχει μεταβιβάσει τόσο τα συμβατικά δικαιώματα για τη λήψη των ταμειακών ροών όσο και τον έλεγχο του εν λόγω στοιχείου, χωρίς όμως να έχει μεταβιβάσει ούτε να έχει διατηρήσει τους κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από την κατοχή του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Εάν, σε αντίθετη περίπτωση, η Τράπεζα διατηρήσει τον έλεγχο του μεταβιβασθέντος στοιχείου, το στοιχείο αναγνωρίζεται στο βαθμό της συνεχιζόμενης ανάμειξης.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μία χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν εκπληρώνεται, ακυρώνεται ή λήγει.

Στις περιπτώσεις όπου, μία υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση αντικαθίσταται από μία άλλη από τον ίδιο δανειστή με σημαντικά διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται σημαντικά, αυτή η αλλαγή θεωρείται ως αποαναγνώριση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας, με τη διαφορά μεταξύ των λογιστικών υπολοίπων να αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

2.15 Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Οι επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες καταχωρούνται στο κόστος κτήσης, μειωμένο κατά τις απομειώσεις αξίας. Η Τράπεζα ελέγχει σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, εάν υπάρχει ένδειξη ότι μια επένδυση σε θυγατρική, συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία έχει υποστεί απομείωση. Ενδείξεις απομείωσης αξίας αποτελούν κυρίως η επιδείνωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων των εταιρειών, καθώς και οι δυσμενείς εξελίξεις σε ορισμένες χώρες και κλάδους της ελληνικής οικονομίας, που δραστηριοποιούνται εταιρείες από το χαρτοφυλάκιο θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών. Εάν υπάρχει τέτοια ένδειξη, τότε διενεργείται έλεγχος απομείωσης (impairment test) συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της επένδυσης με τη λογιστική αξία της επένδυσης. Στην περίπτωση όπου η λογιστική αξία της επένδυσης υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία, τότε η λογιστική αξία απομειώνεται στην ανακτήσιμη.

Η ζημία απομείωσης που έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενες χρήσεις μπορεί να αντιστραφεί μόνο στην περίπτωση όπου υπάρχει μεταβολή στις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό του ανακτήσιμου ποσού της επένδυσης από την τελευταία φορά που είχε αναγνωριστεί ζημία απομείωσης. Στην περίπτωση αυτή, η λογιστική αξία της επένδυσης αυξάνεται μέχρι το ανακτήσιμο ποσό και η εν λόγω αύξηση αποτελεί αντιστροφή της ζημίας απομείωσης.

2.16 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

2.16.1 Λογισμικό

Η δαπάνη για αγορά λογισμικού, το οποίο θα επιφέρει μελλοντικά οικονομικά οφέλη στην Τράπεζα για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους, καταχωρείται ως άυλο στοιχείο του ενεργητικού. Η συντήρηση των προγραμμάτων λογισμικού αναγνωρίζεται ως έξοδο, όταν πραγματοποιείται η δαπάνη.

Αντίθετα, οι δαπάνες που βελτιώνουν ή επιμηκύνουν την απόδοση των προγραμμάτων λογισμικού πέραν των αρχικών τεχνικών προδιαγραφών ή αντίστοιχα τα έξοδα μετατροπής λογισμικού, ενσωματώνονται στο κόστος κτήσεως του λογισμικού, με απαραίτητη προϋπόθεση να μπορούν να μετρηθούν με αξιοπιστία.

Το λογισμικό αποσβένεται στις περισσότερες περιπτώσεις σε 3-4 χρόνια, με εξαίρεση το λογισμικό κεντρικών μηχανογραφικών εφαρμογών, η ωφέλιμη ζωή του οποίου, εξετάζεται κατά περίπτωση. Σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού εξετάζονται και γίνονται τυχόν προσαρμογές στην ωφέλιμη ζωή του λογισμικού.

Το λογισμικό εξετάζεται για τυχόν απομείωση, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική του αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας του, το λογισμικό απομειώνεται στο ανακτήσιμο ποσό.

2.16.2 Λοιπά άυλα στοιχεία ενεργητικού

Ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο ενεργητικού αναγνωρίζεται, όταν αναμένεται να προκύψουν μελλοντικές οικονομικές ωφέλειες από τη χρήση του. Στο κόστος του άυλου περιουσιακού στοιχείου συμπεριλαμβάνεται και κάθε άμεσο κόστος, που απαιτείται για τη δημιουργία, την παραγωγή και την προετοιμασία για τη σωστή λειτουργία του. Παραδείγματα άμεσου κόστους είναι:

- Το κόστος προσωπικού, το οποίο είναι δυνατόν να εξακριβωθεί και να αποδοθεί άμεσα στο συγκεκριμένο άυλο στοιχείο.
- Οι αμοιβές εξωτερικών συνεργατών, που αφορούν στη δημιουργία του άυλου περιουσιακού στοιχείου.

Τα στοιχεία αυτά αποσβένονται κατά βάση σε 5-10 χρόνια, ανάλογα με την ωφέλιμη ζωή του κάθε στοιχείου, η οποία εξετάζεται κατά περίπτωση. Σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού εξετάζονται και γίνονται τυχόν προσαρμογές στην ωφέλιμη ζωή των λοιπών άυλων παγίων.

Τα ανωτέρω στοιχεία εξετάζονται για τυχόν απομείωση, όταν τα γεγονότα ή οι μεταβολές των συνθηκών υποδεικνύουν, ότι η λογιστική τους αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Όπου η ανακτήσιμη αξία είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας τους, τα λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία απομειώνονται στο ανακτήσιμο ποσό.

2.17 Ενσώματα πάγια στοιχεία

Η Τράπεζα κατέχει ενσώματα πάγια στοιχεία με σκοπό τη χρήση τους στη λειτουργική δραστηριότητα ή τη χρήση τους για διοικητικούς σκοπούς. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία περιλαμβάνουν: οικόπεδα, ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια, βελτιώσεις μισθωμένων ακινήτων, εξοπλισμό, έπιπλα και μεταφορικά μέσα.

Τα ενσώματα πάγια στοιχεία αποτιμώνται στο ιστορικό κόστος, μειωμένο κατά τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις σωρευμένες απομειώσεις αξίας. Στο ιστορικό κόστος περιλαμβάνονται δαπάνες, που συνδέονται άμεσα με την αγορά των ενσώματων στοιχείων. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία εξετάζονται για τυχόν απομείωση αξίας, όταν γεγονότα ή αλλαγές στις συνθήκες παρέχουν ενδείξεις, ότι η λογιστική αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη. Η λογιστική αξία ενός ενσώματου παγίου στοιχείου μειώνεται στην ανακτήσιμη αξία, όταν η λογιστική αξία είναι μεγαλύτερη από την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία. Η ανακτήσιμη αξία είναι η μεγαλύτερη μεταξύ της εύλογης αξίας του ενσώματου παγίου στοιχείου, μειωμένης κατά τις δαπάνες για την πώλησή του και της αξίας λόγω χρήσης (value in use).

Η Τράπεζα εφαρμόζει το Δ.Λ.Π. 23 «Κόστος Δανεισμού», σύμφωνα με το οποίο το κόστος δανεισμού μεταφέρεται σε αύξηση του κόστους του σχετικού περιουσιακού στοιχείου, όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 23 αναφέρουν ότι: α) το κόστος δανεισμού πρέπει να σχετίζεται άμεσα με την απόκτηση, κατασκευή ή παραγωγή ενός περιουσιακού στοιχείου, που απαιτεί σημαντική χρονική περίοδο προετοιμασίας για τη χρήση, για την οποία προορίζεται ή για την πώλησή του και β) το κόστος δανεισμού θα είχε αποφευχθεί, εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η δαπάνη για το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο.

Οι μεταγενέστερες δαπάνες συμπεριλαμβάνονται στην αξία του παγίου, ή αναγνωρίζονται ως ξεχωριστό πάγιο ανάλογα με την περίπτωση, μόνο όταν πιθανολογείται, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στην Τράπεζα και οι δαπάνες αυτές μπορούν να αποτιμηθούν αξιόπιστα. Όλες οι υπόλοιπες δαπάνες επισκευών και συντηρήσεων καταχωρούνται στα αποτελέσματα, κατά τη χρήση στην οποία πραγματοποιούνται.

Τα οικόπεδα δεν αποσβένονται. Οι αποσβέσεις των υπολοίπων ενσώματων παγίων υπολογίζονται χρησιμοποιώντας την ευθεία μέθοδο, με βάση την εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή των ενσώματων παγίων, ως εξής:

- Εξοπλισμός και συστήματα υπολογιστών: 3-5 χρόνια
- Βελτιώσεις επί μισθωμένων ακινήτων: χαμηλότερη διάρκεια μεταξύ ωφέλιμης ζωής και διάρκειας μίσθωσης
- Λοιπός εξοπλισμός και έπιπλα: 5-10 χρόνια
- Μεταφορικά μέσα: 6-9 χρόνια
- Ιδιοχρησιμοποιούμενα κτίρια: 25-50 χρόνια

Η διενέργεια αποσβέσεων αρχίζει με την έναρξη χρήσης του ενσώματου παγίου στοιχείου και διακόπτεται μόνο με την πώληση του εν λόγω στοιχείου. Στην περίπτωση όπου το ενσώματο πάγιο παύει να χρησιμοποιείται, συνεχίζεται η απόσβεσή του μέχρι να αποσβεσθεί πλήρως.

Σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού εξετάζονται και γίνονται τυχόν προσαρμογές, τόσο στην ωφέλιμη ζωή των ενσώματων παγίων, όσο και στην υπολειμματική αξία τους. Τα κέρδη ή οι ζημιές από εκποιήσεις παγίων περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα χρήσης και προσδιορίζονται από τη διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της αναπόσβεστης αξίας του παγίου.

2.18 Επενδύσεις σε ακίνητα

Τα ακίνητα που κατέχονται με σκοπό τη μακροπρόθεσμη εκμίσθωση ή την απόκτηση υπεραξίας και δεν μισθώνονται στην Τράπεζα, κατατάσσονται ως επενδύσεις σε ακίνητα. Οι επενδύσεις σε ακίνητα περιλαμβάνουν οικόπεδα, κτίρια ή τμήματα κτιρίων, οικόπεδα και κτίρια λειτουργικής μίσθωσης, καθώς και κτίρια χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Τα ακίνητα, που κατέχονται από τον μισθωτή με συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν και να λογιστικοποιηθούν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του μισθωτή ως επενδύσεις σε ακίνητα, όταν πληρούται ο ορισμός των επενδύσεων σε ακίνητα.

Οι επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται αρχικά στο κόστος, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών εξόδων συναλλαγής.

Μετά την αρχική καταχώρηση, οι επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται στην εύλογη αξία, όπως αυτή εκτιμάται από εκτιμητή. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας και της κατάστασης του συγκεκριμένου παγίου. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 13, η επιμέτρηση της εύλογης αξίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ικανότητα δημιουργίας οφελών από τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώλησή του σε τρίτον, που θα χρησιμοποιήσει το εν λόγω περιουσιακό στοιχείο κατά τη μέγιστη και βέλτιστη χρήση του. Εάν η πληροφόρηση για τις εύλογες αξίες δεν είναι διαθέσιμη, χρησιμοποιούνται μέθοδοι, όπως:

- i. Μέθοδος συγκριτική ή στοιχείων κτηματαγοράς: Με αυτήν, η αξία που δίδεται στο προς εκτίμηση ακίνητο, προσδιορίζεται κατόπιν σύγκρισης των αξιών ακινήτων που έχουν ομοειδή χαρακτηριστικά.
- ii. Μέθοδος εναπομένουσας αξίας: Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται κυρίως για τον υπολογισμό της αξίας οικοπέδων κατάλληλων για αξιοποίηση ή ακινήτων που χρήζουν ανακαίνισης. Υπολογίζεται η αξία του τελικού προϊόντος της ανάπτυξης από την οποία αφαιρείται το κόστος της ανάπτυξης, καθώς και το προσδοκώμενο κέρδος. Το αποτέλεσμα της αφαίρεσης αυτής αποτελεί την εναπομένουσα αξία του ακινήτου. Με την εφαρμογή του τύπου της προεξόφλησης επί της εναπομένουσας αξίας, βρίσκεται η παρούσα αξία του προς εκτίμηση ακινήτου.

- iii. Μέθοδος υπολειμματικού κόστους αντικατάστασης: Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο υπολογίζεται η τρέχουσα αξία της γης και στη συνέχεια υπολογίζεται η αξία για την κατασκευή των κτισμάτων εκ νέου. Εφαρμόζεται συντελεστής απόσβεσης με βάση τον οποίο απομεινώνεται η αξία κατασκευής των κτισμάτων εκ νέου. Οι δύο αξίες, δηλαδή η αξία γης και η αναπόσβεστη αξία κτισμάτων, προστίθενται και προκύπτει η τρέχουσα αξία του ακινήτου.
- iv. Επενδυτική μέθοδος: Ο σκοπός της μεθόδου αυτής είναι να υπολογίσει την κεφαλαιακή αξία του δικαιώματος, που έχει ένας επενδυτής να λαμβάνει κάποιο ετήσιο εισόδημα από ένα συγκεκριμένο ακίνητο.

Αυτές οι μέθοδοι επανεξετάζονται ετησίως από εκτιμητές. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανakλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικές μισθώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Οι εύλογες αξίες αντανakλούν επίσης, οποιοσδήποτε εκροές αναμένονται για τις επενδύσεις σε ακίνητα.

Μερικές από αυτές τις εκροές καταχωρούνται στις υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις οικοπέδων και κτιρίων, που κατατάσσονται στις επενδύσεις σε ακίνητα.

Μεταγενέστερες δαπάνες καταχωρούνται στη λογιστική αξία του ακινήτου, μόνο όταν είναι πιθανόν, ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη, τα οποία σχετίζονται με το ακίνητο, θα εισρεύσουν στην Τράπεζα και το κόστος του ακινήτου μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα. Όλες οι άλλες δαπάνες βελτίωσης και συντήρησης καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της χρήσης, στην οποία πραγματοποιούνται.

Για τα ακίνητα που δεν εκτιμώνται από εκτιμητές, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με μεθοδολογία που βασίζεται σε τιμές από πραγματοποιηθείσες εκτιμήσεις.

Μεταβολές στην εύλογη αξία καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Εάν μία επένδυση σε ακίνητο μετατραπεί σε ιδιοχρησιμοποιούμενη, κατηγοριοποιείται στα ενσώματα πάγια και η εύλογη αξία της κατά την ημερομηνία της αλλαγής θεωρείται ως το νέο κόστος.

2.19 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού

Στα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» περιλαμβάνονται μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού, τα οποία: α) είναι διαθέσιμα για άμεση πώληση στην παρούσα κατάστασή τους, β) η πώλησή τους είναι πιθανή, γ) η Διοίκηση έχει δεσμευθεί για την πώληση και δ) το κόστος τους θα ανακτηθεί από την πώληση και όχι από τη χρήση τους. Η πώληση των στοιχείων αυτών θα πρέπει να ολοκληρωθεί εντός 12 μηνών από την κατηγοριοποίησή τους ως «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού».

Τα διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ λογιστικής και εύλογης αξίας (αφαιρουμένων των εξόδων για την πώλησή τους). Τα στοιχεία της κατηγορίας αυτής δεν αποσβένονται. Κέρδη/ ζημίες από την πώληση των διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα.

2.20 Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού

Τα ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού περιλαμβάνουν ακίνητα της Τράπεζας, που έχουν αποκτηθεί από πλειστηριασμούς προς πλήρη ή μερική ικανοποίηση των απαιτήσεων της Τράπεζας και που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του Δ.Λ.Π. 40. Τα ακίνητα αυτά λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 2 ως αποθέματα, αποτιμώνται στη

χαμηλότερη τιμή μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας και περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης. Το κόστος κτήσης των ακινήτων καθορίζεται σύμφωνα με τη μέθοδο του μέσου σταθμικού κόστους. Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, μείον τα έξοδα πώλησης.

2.21 Μισθώσεις

A. Η Τράπεζα ως μισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Οι συμβάσεις μισθώσεων παγίων στοιχείων, από τις οποίες προκύπτει, ότι ο εκμισθωτής διατηρεί ένα σημαντικό μέρος από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα πάγια, καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις. Το μισθωμένο πάγιο δεν καταχωρείται ως στοιχείο ενεργητικού στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Οι πληρωμές, που πραγματοποιούνται για συμβάσεις λειτουργικών μισθώσεων, καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στη διάρκεια της λειτουργικής μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Μισθώσεις, στις οποίες η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά το σύνολο από τους κινδύνους και τα οφέλη, που σχετίζονται με τα μισθωμένα πάγια, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις.

Στην περίπτωση που η Τράπεζα είναι μισθωτής παγίων μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μισθωμένα αυτά πάγια αναγνωρίζονται ως ενσώματα πάγια (στην ανάλογη κατηγορία παγίων) και η αντίστοιχη υποχρέωση για καταβολή των μισθωμάτων προς τον εκμισθωτή ως στοιχείο του παθητικού.

Τα ενσώματα μισθωμένα πάγια αρχικά καταχωρούνται στη μικρότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του μισθωμένου παγίου και της παρούσας αξίας των μελλοντικών μισθωμάτων. Τα ιδιοχρησιμοποιούμενα μισθωμένα πάγια αποσβένονται στην ωφέλιμη ζωή του παγίου, εάν είναι μεγαλύτερη από τη διάρκεια της μίσθωσης, μόνο στην περίπτωση όπου εκτιμάται ότι τα μισθωμένα πάγια θα έρθουν στην κυριότητα της Τράπεζας στο τέλος της μίσθωσης. Κάθε πληρωμή μισθώματος διαχωρίζεται σε κεφάλαιο και τόκο. Το ποσό του μισθώματος, που αφορά κεφάλαιο, μειώνει την υποχρέωση, ενώ ο τόκος καταχωρείται ως έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

B. Η Τράπεζα ως εκμισθωτής

Λειτουργικές μισθώσεις

Στην περίπτωση που η Τράπεζα εκμισθώνει πάγια σε τρίτους με συμβάσεις λειτουργικής μίσθωσης, τα πάγια αυτά εμφανίζονται και αποτιμώνται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όπως και τα λοιπά πάγια της ίδιας κατηγορίας. Τα έσοδα μισθωμάτων της Τράπεζας αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Στις περιπτώσεις που η Τράπεζα εκμισθώνει ενσώματα πάγια, για τα οποία συνάπτει συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, η παρούσα αξία των καταβληθέντων μισθωμάτων καταχωρείται ως απαίτηση. Η διαφορά μεταξύ της συνολικής απαίτησης και της παρούσας αξίας της απαίτησης καταχωρείται ως μη δεδουλευμένο χρηματοοικονομικό έσοδο. Οι εισπράξεις μισθωμάτων διαχωρίζονται και μειώνουν τη συνολική απαίτηση από μισθώματα, ενώ το αναλογούν έσοδο τόκων αναγνωρίζεται σε δεδουλευμένη βάση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Γ. Συμβάσεις πώλησης και επαναμίσθωσης

Μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης συνεπάγεται την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου και την εν συνεχεία επαναμίσθωση του ίδιου περιουσιακού στοιχείου. Ο λογιστικός χειρισμός μιας συναλλαγής πώλησης και επαναμίσθωσης εξαρτάται από το είδος της σχετικής μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε χρηματοδοτική μίσθωση, οποιαδήποτε θετική διαφορά ανάμεσα στο τίμημα πώλησης του περιουσιακού στοιχείου και στη λογιστική αξία του, δεν θα αναγνωρισθεί άμεσα ως έσοδο από τον πωλητή - μισθωτή αλλά ως έσοδο επόμενων χρήσεων, το οποίο θα μεταφέρεται τμηματικά στα αποτελέσματα καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης.

Αν μία συναλλαγή πώλησης και επαναμίσθωσης καταλήξει σε λειτουργική μίσθωση και είναι φανερό ότι η συναλλαγή αυτή έχει γίνει στην εύλογη αξία, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως. Αν η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου διαφέρει από την εύλογη αξία του, τότε οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται αμέσως στα αποτελέσματα χρήσης. Εξαιρέση αποτελούν οι περιπτώσεις διαφοροποίησης των μελλοντικών μισθωμάτων. Έτσι, εάν προκύπτει μεν ζημία, η οποία όμως αντισταθμίζεται από οφέλη, που προκύπτουν από χαμηλότερα μελλοντικά μισθώματα, σε σχέση με τις τρέχουσες τιμές, τότε η ζημία αυτή παραμένει στον ισολογισμό και αποσβένεται αναλογικά με τα μισθώματα σε ολόκληρη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου. Ομοίως, το κέρδος που θα προκύψει, στην περίπτωση που η τιμή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου είναι μεγαλύτερη από την εύλογη αξία του, λόγω αυξημένων μελλοντικών μισθωμάτων, παραμένει ως έσοδο επόμενων περιόδων και αποσβένεται καθ' όλη την προβλεπόμενη διάρκεια χρήσης του περιουσιακού στοιχείου.

2.22 Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα

Το ταμείο και τα χρηματικά διαθέσιμα εμπεριέχουν υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών από την ημέρα απόκτησής τους, όπως μετρητά, μη δεσμευμένα χρηματικά διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα, χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι υποχρεωτικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα δεν είναι διαθέσιμες για χρήση καθημερινών δραστηριοτήτων από την Τράπεζα και συνεπώς δεν συμπεριλαμβάνονται στα υπόλοιπα με ληκτότητα μικρότερη των τριών μηνών.

2.23 Προβλέψεις

Προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν: α) η Τράπεζα έχει μία παρούσα υποχρέωση (νομική ή τεκμαιρόμενη), ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, β) το ενδεχόμενο ότι μία εκροή πόρων θα απαιτηθεί για το διακανονισμό της υποχρέωσης είναι περισσότερο πιθανό από το ενδεχόμενο να μην απαιτηθεί και γ) το ποσό της υποχρέωσης μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Εάν δεν πληρούνται οι ανωτέρω προϋποθέσεις, τότε δεν αναγνωρίζεται πρόβλεψη.

Στην περίπτωση πλήθους όμοιων υποχρεώσεων, η πιθανότητα ότι θα απαιτηθεί εκροή κατά τον διακανονισμό των υποχρεώσεων αυτών, καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των εν λόγω υποχρεώσεων ως μια ενιαία κατηγορία. Η πρόβλεψη καταχωρείται, ακόμα και αν η πιθανότητα εκροής για μία υποχρέωση από το σύνολο των υποχρεώσεων είναι μικρή.

Οι προβλέψεις προσμετρώνται στην παρούσα αξία των δαπανών, που αναμένεται να απαιτηθούν για τον διακανονισμό της υποχρέωσης, χρησιμοποιώντας ένα επιτόκιο, που αντανάκλα τις τρέχουσες εκτιμήσεις της αγοράς για τη χρονική αξία του

χρήματος και τους συναφείς με την υποχρέωση κινδύνους. Η αύξηση της πρόβλεψης λόγω της παρόδου του χρόνου καταχωρείται ως έξοδο στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Το ύψος της πρόβλεψης αποτελεί την καλύτερη εκτίμηση του τιμήματος, που απαιτείται για τον διακανονισμό της υποχρέωσης, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων, που σχετίζονται με την υποχρέωση. Το ποσό της σχηματισμένης πρόβλεψης επανεξετάζεται σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

2.24 Συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων είναι συμβόλαια, τα οποία απαιτούν από τον εκδότη να κάνει συγκεκριμένες πληρωμές προς αποζημίωση του κομιστή για ζημία, που έχει υποστεί, επειδή ένας συγκεκριμένος χρεώστης αδυνατεί να προβεί σε πληρωμές όταν πρέπει, σύμφωνα με τους όρους ενός πιστωτικού μέσου. Τέτοια συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων δίνονται από τράπεζες, χρηματοοικονομικά ιδρύματα και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών, ώστε να διασφαλίζονται δάνεια, υπεραναλήψεις και άλλες τραπεζικές εργασίες.

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, την ημέρα που δόθηκε η εγγύηση. Μετά την αρχική καταχώρηση, οι υποχρεώσεις της Τράπεζας στο πλαίσιο τέτοιων συμβολαίων καταχωρούνται στη μεγαλύτερη αξία μεταξύ: α) της αρχικής, μείον τις υπολογισμένες αποσβέσεις, ώστε να αναγνωριστεί με την ευθεία μέθοδο στην κατάσταση αποτελεσμάτων το έσοδο από προμήθειες, που έχει καταστεί δεδουλευμένο στη διάρκεια του συμβολαίου και β) της βέλτιστης εκτίμησης της απαιτούμενης δαπάνης για το διακανονισμό τυχόν χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται στην εμπειρία και την κρίση της Διοίκησης από παρόμοιες πράξεις στο παρελθόν και το ιστορικό προηγούμενων ζημιών.

Οποιαδήποτε μεταβολή σε υποχρέωση, που σχετίζεται με εγγυήσεις, μεταφέρεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.25 Παροχές σε εργαζομένους

A. Χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Τα προγράμματα συνταξιοδότησης, που υιοθετούνται από την Τράπεζα, χρηματοδοτούνται μέσω πληρωμών σε ασφαλιστικές εταιρίες ή σε κοινωνικά ασφαλιστικά ιδρύματα.

Οι υποχρεώσεις της Τράπεζας για συνταξιοδότηση σχετίζονται, τόσο με προγράμματα καθορισμένων εισφορών, όσο και με προγράμματα καθορισμένων παροχών.

Τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών περιλαμβάνουν την καταβολή εισφορών σε Κρατικά Ταμεία (π.χ. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων) και σε ασφαλιστικές εταιρείες, με αποτέλεσμα να μην ανακύπτει νομική ή τεκμαιρόμενη υποχρέωση της Τράπεζας σε περίπτωση που το Κρατικό Ταμείο ή η ασφαλιστική εταιρεία περιέλθει σε αδυναμία καταβολής των προβλεπόμενων παροχών στον ασφαλιζόμενο. Οι εργοδοτικές εισφορές που αναλογούν σε κάθε έτος, περιλαμβάνονται στις δαπάνες προσωπικού και επιβαρύνουν αντίστοιχα την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα προγράμματα καθορισμένων παροχών είναι προγράμματα συνταξιοδότησης με βάση τα οποία καταβάλλεται στον εργαζόμενο παροχή ανάλογα με τα χρόνια προϋπηρεσίας, την ηλικία και το μισθό. Η διαφορά με τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών

είναι ότι ο εργοδότης φέρει την ευθύνη για την καταβολή των συμφωνημένων παροχών στον εργαζόμενο, σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων από τα ασφαλιστικά ταμεία - οργανισμούς.

Η υποχρέωση που καταχωρείται στον Ισολογισμό, σχετικά με προγράμματα καθορισμένων παροχών, είναι η παρούσα αξία της υποχρέωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, μείον την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος.

Η υποχρέωση των καθορισμένων παροχών υπολογίζεται ετησίως από ανεξάρτητους αναλογιστές με τη μέθοδο «προβλεβημένης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης» (projected unit credit method).

Αναλογιστικά κέρδη και ζημίες

Τα αναλογιστικά κέρδη/ζημίες αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας κατά τη χρονική περίοδο που αυτά πραγματοποιούνται. Η ανακύκλιση των εν λόγω κερδών/ζημιών στα αποτελέσματα δεν είναι δυνατή.

Κόστος προϋπηρεσίας

Το κόστος προϋπηρεσίας είναι η μεταβολή στην παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών, που προκύπτει από τροποποίηση ή περικοπή προγραμμάτων. Το εν λόγω κόστος αναγνωρίζεται απευθείας στα αποτελέσματα κατά την περίοδο, που τροποποιείται το πρόγραμμα.

B. Μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά την έξοδο από την υπηρεσία

Η Τράπεζα παρέχει μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα στους συνταξιοδοτούμενους υπαλλήλους. Η θεμελίωση δικαιώματος συμμετοχής σε αυτά τα προγράμματα βασίζεται συνήθως στα χρόνια προϋπηρεσίας του υπαλλήλου μέχρι την συνταξιοδότησή του και στη συμπλήρωση ενός κατώτερου αριθμού ετών προϋπηρεσίας.

Τα αναμενόμενα κόστη αυτών των προγραμμάτων λογιστικοποιούνται, εφαρμόζοντας μεθοδολογία παρόμοια με αυτή που χρησιμοποιείται στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών. Αυτές οι υποχρεώσεις αποτιμώνται σε ετήσια βάση από ανεξάρτητους αναλογιστές.

2.26 Φόρος εισοδήματος και αναβαλλόμενοι φόροι

Ο φόρος εισοδήματος, με βάση τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή, αναγνωρίζεται ως έξοδο στην τρέχουσα χρήση. Ο αναβαλλόμενος φόρος επί των φορολογικών ζημιών αναγνωρίζεται ως στοιχείο ενεργητικού, αν είναι πιθανόν ότι τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη θα μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν για τον συμψηφισμό των ζημιών αυτών.

Οι αναβαλλόμενοι φόροι υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο της πλήρους υποχρέωσης (liability method) για όλες τις προσωρινές διαφορές, που προκύπτουν από τη φορολογική βάση των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων και από την αντίστοιχη λογιστική αξία τους. Οι αναβαλλόμενοι φόροι καθορίζονται με τη χρήση των ισχυόντων φορολογικών συντελεστών ή των φορολογικών συντελεστών που τίθενται σε ισχύ κατά την ημερομηνία Ισολογισμού και αναμένεται να εφαρμοστούν κατά την ημερομηνία κατά την οποία η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση θα χρησιμοποιηθεί και η αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση θα τακτοποιηθεί.

Οι βασικές προσωρινές διαφορές προκύπτουν από τις αποσβέσεις των ενσώματων ακινητοποιήσεων, την αναγνώριση προμηθειών με βάση το πραγματικό επιτόκιο, τις διαφορές κατά την αποτίμηση των χρεογράφων μεταξύ της λογιστικής και φορολογικής βάσης, την επανεκτίμηση των διαφόρων στοιχείων ενεργητικού (όπως των επενδύσεων σε ακίνητα), την απομείωση αξίας απαιτήσεων και ομολόγων και από την αναγνώριση της υποχρέωσης από παροχές σε εργαζομένους κατά τη συνταξιοδότηση. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αναγνωρίζονται για όλες τις εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές όταν εκτιμάται ότι οι προσωρινές αυτές διαφορές θα αντιστραφούν στο μέλλον και ότι επίσης θα υπάρξει φορολογητέο αποτέλεσμα έναντι του οποίου η προσωρινή διαφορά μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

Ο αναβαλλόμενος φόρος που αναγνωρίζεται επί: α) της αποτίμησης των χρεογράφων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου και β) της αποτίμησης των παραγώγων αντιστάθμισης ταμειακών ροών, που αναγνωρίστηκαν απευθείας στην καθαρή θέση, πιστώνεται ή χρεώνεται απευθείας στα ίδια κεφάλαια. Κατά την πώληση του χρεογράφου ή κατά την τμηματική αναγνώριση της αποτίμησης του παραγώγου στα αποτελέσματα, το μέρος του αναβαλλόμενου φόρου που αντιστοιχεί, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Επίσης, ο αναβαλλόμενος φόρος που αναλογεί στα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές της υποχρέωσης από παροχές σε εργαζομένους κατά τη συνταξιοδότηση, καθώς και στην μελλοντική μεταβολή των αναλογιστικών κερδών/ζημιών, κατά τον χρόνο που αυτά πραγματοποιούνται, αναγνωρίζεται απευθείας στην καθαρή θέση.

Η Τράπεζα συμψηφίζει τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις μόνο όταν πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις από το Δ.Λ.Π. 12. Ειδικότερα, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις συμψηφίζονται μόνο σε επίπεδο νομικής οντότητας, όταν και μόνο όταν: α) η Τράπεζα έχει ένα νομικά ισχυρό δικαίωμα να συμψηφίσει τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις έναντι τρεχουσών φορολογικών υποχρεώσεων και β) οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις αφορούν σε φόρους εισοδήματος, που επιβάλλονται από την ίδια φορολογική αρχή.

2.27 Μετοχικό κεφάλαιο

Στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας περιλαμβάνονται, εκτός από τις κοινές μετοχές, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες που εκδόθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης τον Δεκέμβριο 2015. Οι εν λόγω υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες έχουν τα χαρακτηριστικά των ιδίων κεφαλαίων με βάση τις προβλεπόμενες οικείες διατάξεις του ΔΛΠ 32. Ειδική αναφορά γίνεται στη σημείωση 40.

Τα έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου καταχωρούνται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων.

Τα μερίσματα, που αναλογούν στις κοινές μετοχές, αναγνωρίζονται ως υποχρέωση κατά την περίοδο, στην οποία εγκρίνονται από την Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας, όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το κόστος απόκτησης ιδίων μετοχών, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων απόκτησής τους, εμφανίζεται αφαιρετικά των Ιδίων Κεφαλαίων, μέχρι την ακύρωση ή την πώλησή τους. Τα κέρδη/ζημιές από την πώληση των ιδίων μετοχών καταχωρούνται απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια. Ο αριθμός των ιδίων μετοχών, που κατέχονται από την Τράπεζα, δεν μειώνει τον αριθμό των μετοχών, που βρίσκονται σε κυκλοφορία. Οι ίδιες μετοχές, που κατέχονται από την Τράπεζα δεν ενσωματώνουν δικαίωμα είσπραξης μερίσματος. Οι ειδικές διατάξεις βάσει των οποίων δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών α) για όσο διάστημα η

Τράπεζα συμμετέχει στο πρόγραμμα ενίσχυσης ρευστότητας και β) κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο κεφάλαιο της Τράπεζας χωρίς την έγκριση του Ταμείου αναφέρονται στη σημείωση 40.

2.28 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους, υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια

α) Αρχική αναγνώριση και επιμέτρηση:

Οι υποχρεώσεις από έκδοση πιστωτικών τίτλων, υβριδικών κεφαλαίων και λοιπών δανειακών κεφαλαίων λογιστικοποιούνται αρχικά στην εύλογη αξία τους (έσοδο από την έκδοσή τους, μείον τα πραγματοποιηθέντα έξοδα έκδοσής τους).

β) Επιμέτρηση μετά την αρχική αναγνώριση:

Μετά την αρχική αναγνώριση, οι πιστωτικοί τίτλοι και τα δανειακά κεφάλαια απεικονίζονται στο αποσβέσιμο κόστος. Όποια διαφορά, μεταξύ του εσόδου από την έκδοση (μείον το κόστος έκδοσης) και της αξίας αποπληρωμής, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα για όλη τη διάρκεια των τίτλων με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Οι υποχρεώσεις από τίτλους και δανειακά κεφάλαια της Τράπεζας περιλαμβάνουν μεσοπρόθεσμους τίτλους (EMTN), ομολογιακά δάνεια από τιτλοποίηση στεγαστικών, καταναλωτικών και επιχειρηματικών δανείων, υβριδικά κεφάλαια και κεφάλαια μειωμένης εξασφάλισης.

Εάν η Τράπεζα εξαγοράσει τους τίτλους ή τα δανειακά κεφάλαια, που έχει εκδώσει, τότε οι τίτλοι ή τα κεφάλαια αποαναγνωρίζονται από την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της υποχρέωσης και της αναμενόμενης εκταμίευσης καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης.

2.29 Λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος

Οι λοιπές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία, ενώ μεταγενέστερα επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία τους και περιλαμβάνουν υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα και υποχρεώσεις προς πελάτες.

2.30 Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών

Ως συνδεδεμένα μέρη νοούνται: α) τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης της Τράπεζας, β) τα πλησιέστερα μέλη και οικονομικά εξαρτώμενα μέλη (σύζυγοι, τέκνα, κ.ά.) των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης, γ) οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα Πειραιώς, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των εξαρτώμενων/ πλησιέστερων μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%, δ) οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας, ε) οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας, στ) οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και ζ) το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Συναλλαγές παρόμοιας φύσεως γνωστοποιούνται συγκεντρωτικά. Όλες οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες της αγοράς.

2.31 Σύνταξη οικονομικών αναφορών ανά τομέα δραστηριότητας

Η οικονομική πληροφόρηση των τομέων δραστηριότητας της Τράπεζας γνωστοποιείται σύμφωνα με τις εσωτερικές αναφορές προς το όργανο της Διοίκησης (Εκτελεστική Επιτροπή), το οποίο έχει την ευθύνη της λήψης αποφάσεων αναφορικά με τις δραστηριότητες της Τράπεζας και είναι αρμόδιο για να προβεί στον επιμερισμό πόρων στους τομείς δραστηριότητας, καθώς και στην αξιολόγησή τους.

Όλες οι συναλλαγές ανάμεσα στους επιχειρηματικούς τομείς διεξάγονται σε όρους αγοράς.

Η Τράπεζα δραστηριοποιείται σε τέσσερις κύριους επιχειρηματικούς τομείς: Λιανική Τραπεζική, Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων, Επενδυτική Τραπεζική, Διαχείριση Κεφαλαίων & Treasury. Τα έσοδα και οι δαπάνες, που αφορούν άμεσα κάθε τομέα, λαμβάνονται υπόψη, προκειμένου να καθοριστεί η απόδοση των επιχειρηματικών τομέων.

2.32 Συμφηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις συμφηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, όταν και μόνο όταν, η Τράπεζα έχει ένα νομικά ισχυρό δικαίωμα συμφηφισμού των αναγνωρισμένων ποσών και προτίθεται να διακανονίσει το καθαρό ποσό ή να αναγνωρίσει την απαίτηση και να διακανονίσει την υποχρέωση ταυτόχρονα.

2.33 Συγκριτικά στοιχεία και στρογγυλοποιήσεις

Διαφορές που παρουσιάζονται, μεταξύ των ποσών στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και των αντίστοιχων ποσών στις σημειώσεις επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

3 Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων

Πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων

Η συνετή εφαρμογή και διαρκής εξέλιξη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων αποτελεί προτεραιότητα και συνυπολογίζεται στη χάραξη των ετήσιων επιχειρηματικών σχεδίων.

Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ), έχει τη συνολική ευθύνη για την ανάπτυξη και την επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων. Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, ως επιτροπή του Διοικητικού Συμβουλίου συνεδριάζει σε μηνιαία βάση ή/ και εκτάκτως, διαμορφώνει τη στρατηγική ανάληψης κινδύνων και διαχείρισης κεφαλαίων σε συνάρτηση με τους επιχειρηματικούς στόχους του Ομίλου, ενώ αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων, καθώς και την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, σε σχέση με το ύψος και τη μορφή των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Στο πλαίσιο αυτό, τα επιχειρηματικά σχέδια και στόχοι δύνανται να προσαρμοσθούν σε τυχόν τρέχουσες εξελίξεις, ικανές να μεταβάλουν το προφίλ κινδύνου της Τράπεζας.

Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων αξιολογείται και εξελίσσεται διαρκώς λαμβάνοντας υπόψη το εποπτικό πλαίσιο και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Την ευθύνη για το σχεδιασμό, την εξειδίκευση και την υλοποίηση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων του ΔΣ, έχει ο τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου. Ο επικεφαλής του τομέα αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Δ.Σ.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου συνίσταται από τις παρακάτω Διευθύνσεις:

- Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου Ομίλου,
- Κεφαλαιακής Διαχείρισης Ομίλου,
- Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς, Ρευστότητας και Λειτουργικού Κινδύνου Ομίλου,
- Group Risk Coordination και
- Corporate Credit Control.

Οι δραστηριότητες του Τομέα υπόκεινται στον ανεξάρτητο έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. Η Τράπεζα διαθέτει αρμοδίως εγκεκριμένη Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων & Κεφαλαίου (Risk & Capital Strategy), η οποία περιλαμβάνει καθορισμένο Πλαίσιο Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων (Risk Appetite Framework).

Η Στρατηγική της Τράπεζας λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες, παρέχει κατευθυντήριες γραμμές και αποτελεί το θεμέλιο για τη διαμόρφωση και τον καθορισμό μιας ευρύτερης κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων, βάσει των επιχειρηματικών στόχων και των δεσμεύσεων, που έχει αναλάβει η Τράπεζα προς τις εποπτικές αρχές.

Η αποτελεσματικότητα της Στρατηγικής παρακολουθείται με παράλληλη αξιολόγηση:

- των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας έναντι των επιχειρησιακών της στόχων και
- του προφίλ κινδύνου της Τράπεζας σε σχέση με τις ποιοτικές και ποσοτικές διατυπώσεις (qualitative and quantitative statements) του Πλαισίου Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων.

3.1 Πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

3.1.1 Στρατηγικές και διαδικασίες για τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου

Οι δραστηριότητες της Τράπεζας είναι συνυφασμένες με την ανάληψη πιστωτικού κινδύνου. Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος πραγματοποίησης χρηματοοικονομικής ζημιάς για την Τράπεζα, ο οποίος απορρέει από το ενδεχόμενο αδυναμίας των αντισυμβαλλομένων να εκπληρώσουν τις συμβατικές/ συναλλακτικές τους υποχρεώσεις. Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί την πιο σημαντική πηγή κινδύνου για την Τράπεζα και για τον λόγο αυτό η αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείρισή του αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της Διοίκησης. Η συνολική έκθεση της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο προέρχεται κατά κύριο λόγο από τις πιστοδοτήσεις της Επιχειρηματικής και της Ιδιωτικής Πίστης, τις επενδυτικές δραστηριότητες της Τράπεζας, τις συναλλαγές στην εξωχρηματοπιστηριακή αγορά, τις πράξεις διαπραγμάτευσης στις αγορές παραγώγων, καθώς επίσης και από το διακανονισμό συναλλαγών. Ο βαθμός του κινδύνου, που εμπεριέχεται σε κάθε πιστωτικό άνοιγμα, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι γενικότερες συνθήκες της οικονομίας και της αγοράς, η χρηματοοικονομική θέση των οφειλετών, το ύψος, το είδος και η διάρκεια των ανοιγμάτων, καθώς και η ύπαρξη καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Η εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής, η οποία περιγράφει τις αρχές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας, διασφαλίζει την ενιαία και αποτελεσματική αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Στην Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζεται ενιαία πολιτική και πρακτική αναφορικά με τις μεθόδους αξιολόγησης και τις διαδικασίες έγκρισης, ανανέωσης και παρακολούθησης των πιστοδοτήσεων. Όλα τα πιστοδοτικά όρια αναθεωρούνται ή/ και ανανεώνονται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, ενώ τα αρμόδια εγκριτικά κλιμάκια καθορίζονται με βάση το ύψος και την κατηγορία του συνολικού πιστωτικού κινδύνου, που αναλαμβάνει η Τράπεζα για κάθε οφειλέτη ή ομάδα οφειλετών, που σχετίζονται μεταξύ τους (έννοια ενός οφειλέτη).

Στον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου εντάσσεται η Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου με αντικείμενο τη παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου των ανοιγμάτων του Ομίλου.

3.1.2 Μέτρηση και συστήματα αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου

Κεντρική θέση στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας κατέχει η αξιόπιστη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου. Η διαρκής ανάπτυξη υποδομών, συστημάτων και μεθοδολογιών για την ποσοτικοποίηση και την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί βασική προϋπόθεση για την έγκαιρη και αποτελεσματική υποστήριξη της Διοίκησης και των επιχειρηματικών μονάδων στη λήψη αποφάσεων, τον καθορισμό πολιτικών και την εκπλήρωση των εποπτικών απαιτήσεων.

α) Δάνεια και απαιτήσεις

Για την παρακολούθηση και μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, που σχετίζεται με τα δάνεια και τις απαιτήσεις της Τράπεζας σε επίπεδο αντισυμβαλλομένου:

- αξιολογείται συστηματικά η πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη και εκτιμάται το ενδεχόμενο αθέτησης των συμβατικών του υποχρεώσεων,
- εκτιμάται με βάση τα υφιστάμενα καλύμματα και εξασφαλίσεις το πιθανό ποσοστό ανάκτησης, το οποίο ενδέχεται να εισπράξει η Τράπεζα στην περίπτωση, που ο πιστούχος αθετήσει τις υποχρεώσεις του.

(i) Συστηματική αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας πελατών και εκτίμηση ενδεχόμενης αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων

Η Τράπεζα αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλομένων και εκτιμά το ενδεχόμενο αθέτησης των συμβατικών τους υποχρεώσεων, χρησιμοποιώντας υποδείγματα πιστοληπτικών διαβαθμίσεων (ratings), προσαρμοσμένα στις κατηγορίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αντισυμβαλλομένων. Τα υποδείγματα αυτά συνδυάζουν τη χρηματοοικονομική και στατιστική ανάλυση με την κρίση των αρμοδίων στελεχών, ενώ υποβάλλονται σε αξιολόγηση, όπου είναι εφικτό, μέσω της αντιπαραβολής τους με εξωτερικά διαθέσιμη πληροφόρηση.

Βάσει πολιτικής, η διαβάθμιση για κάθε πιστούχο εφαρμόζεται κατά τον καθορισμό των πιστοδοτικών ορίων και ανανεώνεται κατ' ελάχιστον σε ετήσια βάση. Επικαιροποίηση των διαβαθμίσεων γίνεται ακόμη και στις περιπτώσεις, όπου προκύπτουν νέες πληροφορίες, οι οποίες μπορούν να διαφοροποιήσουν σημαντικά τον ενεχόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Η Τράπεζα επικυρώνει τουλάχιστον σε ετήσια βάση την προβλεπτική ικανότητα των υποδειγμάτων πιστοληπτικής αξιολόγησης, εξασφαλίζοντας έτσι τη δυνατότητα ορθής απεικόνισης του ενεχόμενου πιστωτικού κινδύνου και επιτρέποντας την έγκαιρη λήψη ενεργειών για την αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων.

Επιχειρηματική Πίστη

Οι πιστούχοι της Επιχειρηματικής Πίστης κατηγοριοποιούνται σε πιστοληπτικές διαβαθμίσεις (credit rating grades), οι οποίες αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς βαθμούς πιστωτικού κινδύνου και συνδέονται με διαφορετικές πιθανότητες αθέτησης. Για κάθε βαθμίδα αντιστοιχεί και διαφορετική πολιτική συνεργασίας της Τράπεζας με τις επιχειρήσεις - πιστούχους.

Η ταξινόμηση και η πολιτική πιστοδότησης ανά διαβάθμιση των επιχειρηματικών πιστούχων παρουσιάζονται με λεπτομέρεια σε σχετικό κεφάλαιο του Εγχειριδίου Πιστωτικής Πολιτικής και Πρακτικής για το Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο. Η κλίμακα διαβάθμισης αποτελείται συνολικά από 23 βαθμίδες από τις οποίες 19 βαθμίδες αντιστοιχούν σε πιστούχους, οι οποίοι δεν έχουν παρουσιάσει αθέτηση υποχρέωσης, 1 βαθμίδα αντιστοιχεί σε πιστούχους με ενήμερες πιστοδοτήσεις αυξημένου κινδύνου (special mention), 1 βαθμίδα αντιστοιχεί σε πιστούχους σε ρύθμιση και 2 βαθμίδες σε πιστούχους σε αθέτηση.

Στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται οι ενέργειες της πιστωτικής πολιτικής ανά βαθμίδα πιστούχου:

RATING	ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ
1 2 3 4	Excellent (Άριστη)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
5 6 7	Very Strong (Πολύ Ισχυρή)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
8 9 10	Strong (Ισχυρή)	Ανάπτυξη Συνεργασίας
11 12	Good (Καλή)	Ανάπτυξη της συνεργασίας ανάλογη της ανάπτυξης της επιχείρησης
13	Satisfactory (Ικανοποιητική)	Ανάπτυξη της συνεργασίας με εξασφαλίσεις ή διατήρηση της συνεργασίας
14	Adequate (Μέτρια)	Προσεκτική ανάπτυξη της συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις ή διατήρηση της συνεργασίας με επαρκείς εξασφαλίσεις
15	Marginal (Οριακή)	Ανάπτυξη της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή διατήρηση με επαρκείς εξασφαλίσεις ή περιορισμός της συνεργασίας
16	Weak (Αδύναμη)	Διατήρηση της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις ή περιορισμός της συνεργασίας
17	Very Weak (Πολύ Αδύναμη)	Περιορισμός της συνεργασίας με ισχυρές εξασφαλίσεις και ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
18	Poor (Χαμηλή)	Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
19	Very Poor (Πολύ Χαμηλή)	Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός/ υποβάθμιση ή Διακοπή της συνεργασίας
20	Special Mention (Ειδικής Αναφοράς)	Ενδεχόμενη Αναδιάρθρωση της πιστοδότησης. Λήψη πρόσθετων ισχυρών εξασφαλίσεων ή Διακοπή της συνεργασίας. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων
21	Restructured (Ρύθμιση)	Συστηματική παρακολούθηση της εξυπηρέτησης της ρύθμισης
22	Substandard (Προσωρινή καθυστέρηση)	Είσπραξη ή ρύθμιση της πιστοδότησης με επιχειρηματικές ή δικαστικές διαδικασίες. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων
23	Doubtful/Loss (Οριστική καθυστέρηση/Ζημία)	Είσπραξη της απαίτησης κυρίως με δικαστικές διαδικασίες. Συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων

Για την ταξινόμηση σε βαθμίδες, η Τράπεζα εφαρμόζει υποδείγματα που διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τύπο και το μέγεθος της επιχείρησης.

Συγκεκριμένα:

- Πιστούχοι/ επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας και κύκλο εργασιών μεγαλύτερο των € 2,5 εκατ. ταξινομούνται με τη χρήση του υποδείγματος MRA > € 2,5 εκατ.
- Πιστούχοι/ επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας και κύκλο εργασιών έως € 2,5 εκατ. ταξινομούνται με τη χρήση του υποδείγματος MRA < € 2,5 εκατ.
- Πιστούχοι που αποτελούν ειδικές περιπτώσεις (π.χ. νεοσύστατες επιχειρήσεις χωρίς πλήρη οικονομικά στοιχεία, κοινοπραξίες τεχνικών εταιρειών, ασφαλιστικές εταιρίες, φυσικά πρόσωπα, ατομικές επιχειρήσεις που δεν εντάσσονται στο χαρτοφυλάκιο πιστοδοτήσεων ιδιωτών), ταξινομούνται με το εμπειρικό υπόδειγμα "Manual Rating".
- Για τις πιστοδοτήσεις ειδικού δανεισμού (specialised lending) που αφορούν στην ποντοπόρο ναυτιλία (object finance) η Τράπεζα έχει αναπτύξει και εφαρμόζει διακριτό υπόδειγμα πιστοληπτικής αξιολόγησης (slotting criteria model), το οποίο είναι ευθυγραμμισμένο με τα κριτήρια ειδικής δανειοδότησης της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων (M.E.Δ.) της Βασιλείας.
- Για τις μικρές επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β' κατηγορίας χρησιμοποιείται εσωτερικά ανεπτυγμένο σύστημα αξιολόγησης (B' μοντέλο).

Η Τράπεζα έχει προβεί στην αυτοματοποίηση των ασκήσεων επικύρωσης των παραπάνω υποδειγμάτων για επαρκέστερη και άμεση παρακολούθηση της προβλεπτικής τους ικανότητας.

Η κλίμακα πιστοληπτικής διαβάθμισης για τα επιχειρηματικά δάνεια η οποία χρησιμοποιείται για την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 7 είναι η ακόλουθη:

1. Ικανοποιητικής Διαβάθμισης (Standard monitoring)
2. Υπό παρακολούθηση (Special monitoring)

Οι βαθμίδες πιστοληπτικής διαβάθμισης α) 1-19 των υποδειγμάτων MRA και Manual Rating και β) 1-7 του υποδείγματος B' αντιστοιχίζονται στην κατηγορία «Ικανοποιητικής Διαβάθμισης (Standard monitoring)». Η κατηγορία «Υπό παρακολούθηση (Special monitoring)», συμπεριλαμβάνει πιστούχους βάσει των κατηγοριών ειδικού χαρακτηρισμού με διαβάθμιση 20, 21, 22, 23.

Ιδιωτική πίστη

Αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο ιδιωτών, εφαρμόζονται διαφορετικά υποδείγματα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών, που καλύπτουν διαφορετικά στάδια του πιστωτικού κύκλου, ως εξής:

1. Υποδείγματα αιτήσεων (Application Scorecards)

Τα υποδείγματα αιτήσεων έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες της Τράπεζας και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και βάσει

σκοπού. Έτσι, η Τράπεζα έχει σε λειτουργία 9 μοντέλα αιτήσεων βάσει προϊόντος και 3 μοντέλα βάσει σκοπού στα στεγαστικά δάνεια.

2. Υποδείγματα συμπεριφοράς (Behavior Scorecards)

Τα υποδείγματα συμπεριφοράς έχουν βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία συμπεριφοράς των πελατών σε προϊόντα της Τράπεζας και έχουν προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένα στους πελάτες της Τράπεζας και διαφοροποιούνται βάσει προϊόντος και κατάστασης εξυπηρέτησης του δανείου (bucket and days past due). Έτσι, η Τράπεζα έχει 2 κατηγορίες μοντέλων, τα συμπεριφορικά υποδείγματα μικρής καθυστέρησης (early bucket behavior scores - bucket 0-2) και τα συμπεριφορικά υποδείγματα μεγάλης καθυστέρησης (late bucket behavior scores - bucket 3+). Συνολικά η Τράπεζα έχει 23 υποδείγματα συμπεριφοράς.

3. Εσωτερικά υποδείγματα αξιολόγησης πληροφοριών Τειρεσία Α.Ε. (Internal Bureau Scorecard)

Υπάρχει επίσης ένα υπόδειγμα που αφορά στη συμπεριφορά των πελατών της Τράπεζας στην αγορά τη στιγμή της αίτησης. Έχει και αυτό βασιστεί αποκλειστικά σε ιστορικά στοιχεία και έχει προκύψει από στατιστική ανάλυση. Είναι προσαρμοσμένο στους πελάτες της Τράπεζας και δεν διαφοροποιείται βάσει προϊόντος.

4. Συνολικά (Overall) υποδείγματα αίτησης

Πρόκειται για τα υποδείγματα που συμμετέχουν στην εγκριτική διαδικασία και τα οποία στην ουσία αποτελούν συνδυασμό των τριών προαναφερθέντων μοντέλων. Έτσι, όταν ένας πελάτης κάνει μία αίτηση αξιολογείται το δημογραφικό προφίλ του (application score), η συμπεριφορά του στα προϊόντα της Τράπεζας, αν είναι ήδη υφιστάμενος πελάτης (behavior score), καθώς και η συμπεριφορά του σε προϊόντα της αγοράς (bureau score). Πρόκειται για 5 υποδείγματα, που διαφοροποιούνται βάσει κατηγορίας προϊόντος, έχουν βασιστεί σε ιστορικά στοιχεία αιτήσεων και συμπεριφοράς και έχουν προκύψει και αυτά από στατιστική ανάλυση.

Επιπρόσθετα, χρησιμοποιείται και το υπόδειγμα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας της Τειρεσίας Α.Ε., η οποία λαμβάνει υπόψη το σύνολο των ανοιγμάτων των δανειοληπτών στην ελληνική αγορά. Η χρήση του συγκεκριμένου υποδείγματος βελτίωσε την απόδοση των υφιστάμενων υποδειγμάτων.

Η πιστωτική πολιτική, αν και διαφοροποιείται μεταξύ ενυπόθηκων και μη ενυπόθηκων δανείων Λιανικής Τραπεζικής, εντούτοις βασίζεται, επιπροσθέτως των προαναφερθέντων υποδειγμάτων πιστοληπτικής ικανότητας (credit scoring) και σε μια σειρά πιστωτικών κριτηρίων, που λαμβάνονται υπόψη στην εγκριτική διαδικασία και προσδιορίζουν, τόσο την προθυμία, όσο και την ικανότητα του αιτούντος να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του, όπως:

- Ελάχιστα επίπεδα εισοδήματος,
- Μηνιαίο Διαθέσιμο Εισόδημα (MDI),
- Πιστωτική ιστορία πελάτη,
- Είδος, ποσό και σημαντικότητα δυσμενών στοιχείων,
- Μέγιστη Ανεξασφάλιστη Έκθεση,
- Όριο δανεισμού σε επίπεδο προϊόντος,
- Ανώτατα επίπεδα σχέσης δανείου προς αξία εξασφάλισης (LTV) (για τα ενυπόθηκα δάνεια), σε συνδυασμό με το σκοπό του δανείου.

Τα προαναφερθέντα εσωτερικά υποδείγματα αποτελούν και τις βασικές συνιστώσες, οι οποίες χρησιμοποιούνται στα υποδείγματα εκτίμησης παραμέτρων κινδύνων της Τράπεζας Πειραιώς (υποδείγματα εκτίμησης Πιθανότητας Αθέτησης και Ζημίας σε περίπτωση Αθέτησης) για το σύνολο των προϊόντων Ιδιωτικής Πίστης αλλά και της Επιχειρηματικής Πίστης. Τα εν λόγω υποδείγματα εξετάζονται ενδελεχώς κατ' ελάχιστο ανά εξάμηνο ως προς:

- τη σταθερότητα της διαβάθμισης των πληθυσμών,
- κατά πόσο η διαχρονική μεταβολή των παραμέτρων κινδύνου είναι στατιστικώς σημαντική,
- τη διαχωριστική τους ικανότητα.

(ii) Ποσοστό ανάκτησης με βάση τα υφιστάμενα καλύμματα και εξασφαλίσεις

Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, η Τράπεζα κατά τον καθορισμό και την ανανέωση των πιστοδοτικών ορίων εκτιμά και το ποσοστό ανάκτησης σε σχέση με το άνοιγμα (recovery rate) στην περίπτωση που οι πιστούχοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται με βάση το είδος της πιστοδότησης και την ύπαρξη ή όχι συνδεδεμένων καλυμμάτων και εξασφαλίσεων. Κατά πάγια τακτική, όσο χαμηλότερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση ενός πιστούχου, τόσο ισχυρότερα είναι τα απαιτούμενα καλύμματα και οι εξασφαλίσεις, προκειμένου το ποσοστό ανάκτησης να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου προς την Τράπεζα.

β) Χρεόγραφα

Η Τράπεζα διατηρεί χαρτοφυλάκιο κυβερνητικών, τραπεζικών και εταιρικών χρεογράφων, με ελληνικές και διεθνείς εκδόσεις, ομόλογα εκδόσεως του EFSF, καθώς και ομόλογα εκδόσεως του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) που εισφέρθηκαν από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας κατά τη συμμετοχή του στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας Πειραιώς και κατά την κάλυψη της έκδοσης των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών στο 4^ο τρίμηνο 2015. Για την ορθή διαχείριση και παρακολούθηση των κινδύνων, οι θέσεις σε χρεόγραφα υπόκεινται σε θεσπισμένα και εγκεκριμένα όρια, σύμφωνα με τις πολιτικές και διαδικασίες της Τράπεζας. Σχετική με τις απαιτήσεις από EFSF ομόλογα και ESM ομόλογα είναι η σημείωση 24.

Για τη μέτρηση και την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου ο οποίος σχετίζεται με τα χρεόγραφα, χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο οι διαβαθμίσεις εξωτερικών οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης. Το ύψος της έκθεσης της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο χρεογράφων και άλλων εντόκων γραμματίων παρακολουθείται ανά κατηγορία χαρτοφυλακίου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των ΔΠΧΑ.

3.1.3 Προσαρμοσμένη έναντι κινδύνου τιμολόγηση (Risk Based Pricing)

Τα υποδείγματα που εφαρμόζονται στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών αποτέλεσαν βασικά εργαλεία στη μεθοδολογία υπολογισμού της προσαρμοσμένης έναντι κινδύνου τιμολόγησης (Risk Based Pricing), που αναπτύχθηκε και θα εφαρμοστεί τόσο στο επιχειρηματικό, όσο και στο χαρτοφυλάκιο ιδιωτών στην Τράπεζα.

Μέσω της συνεκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου στην τιμολόγηση των δανείων, η Τράπεζα στοχεύει στη δημιουργία αποθεμάτων εσόδων για την κάλυψη των αναμενόμενων και μη αναμενόμενων κινδύνων, καθώς και στην πληρέστερη και ορθότερη αποτύπωση της κερδοφορίας των παρεχόμενων υπηρεσιών της. Παράλληλα, ενισχύει τη διάχυση της κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα.

3.1.4 Διαχείριση σημαντικής συγκέντρωσης κινδύνου

Η συγκέντρωση έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο μπορεί να προέλθει από δύο τύπους ατελούς διαφοροποίησης των κινδύνων μέσα σε ένα χαρτοφυλάκιο: (α) τη συγκέντρωση σε μεγάλους οφειλέτες (name concentration) και (β) την κλαδική συγκέντρωση (sector concentration). Η συγκέντρωση σε μεγάλους οφειλέτες σχετίζεται με την ατελή διαφοροποίηση του κινδύνου που απορρέει από την υψηλή έκθεση σε μεμονωμένους αντισυμβαλλόμενους ή ομάδες συνδεδεμένων αντισυμβαλλόμενων.

Στην Τράπεζα Πειραιώς, ο κίνδυνος συγκέντρωσης παρακολουθείται επίσης σε επίπεδο κλάδου οικονομικής δραστηριότητας του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, βάσει της πρωτοβάθμιας κατηγοριοποίησης NACE II. Για την αξιολόγηση του κινδύνου συγκέντρωσης χρησιμοποιείται ο δείκτης Herfindahl-Hirschman (HHI).

Πέραν της συμμόρφωσης με τα εποπτικά όρια, η Τράπεζα θέτει συγκεκριμένα όρια για τον κίνδυνο συγκέντρωσης, τα οποία αναθεωρούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα, ανάλογα με τα οικονομικά γεγονότα, που λαμβάνουν χώρα και μεταβάλλουν τη δομή του (Ενεργητικό, Ίδια Κεφάλαια κ.α.). Τα όρια αυτά είναι απόλυτα (απόλυτο ύψος θέσης) ή/ και σχετικά (σε σχέση με το κεφάλαιο). Για την αντιμετώπιση του υψηλού κινδύνου συγκέντρωσης, οι ενέργειες που γίνονται αφορούν σε:

- Μείωση των ανωτάτων ορίων
- Περιορισμό της έκθεσης στους συγκεκριμένους κλάδους/ πελάτες
- Μεταφορά του κινδύνου, με αγορά προστασίας (πιστωτικά παράγωγα, εγγυήσεις κ.α.)
- Επαναπροσδιορισμό του εσωτερικού κεφαλαίου

3.1.5 Κίνδυνος χώρας

Ο κίνδυνος χώρας συνοψίζει και αντανακλά: (α) τον κίνδυνο μείωσης της αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού της Τράπεζας που μπορεί να προκληθεί από την αδυναμία ή την απροθυμία της κυβέρνησης μιας χώρας (στην οποία η Τράπεζα έχει πραγματοποιήσει επενδυτικά ανοίγματα) να εξυπηρετήσει τις υποχρεώσεις της σε ξένο νόμισμα (sovereign risk) και (β) τον κίνδυνο επιβολής περιορισμών στην μετατροπή και στη μεταφορά κεφαλαίων σε ξένο νόμισμα εκτός χώρας (transfer risk).

Μέσω των διασυνωριακών της ανοιγμάτων, η Τράπεζα Πειραιώς υπόκειται και στον πιστωτικό κίνδυνο χωρών, ο οποίος συνδέεται άμεσα με τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν σε αυτές. Για τον έγκαιρο και αποτελεσματικό έλεγχο του εν λόγω κινδύνου, η Τράπεζα Πειραιώς έχει δημιουργήσει και εφαρμόζει ένα εξειδικευμένο πλαίσιο αξιολόγησης και διαχείρισης, βάσει του οποίου θεσπίζονται, παρακολουθούνται και αξιολογούνται σε τακτή βάση (τουλάχιστον ετήσια) ανώτατα όρια έκθεσης στον κίνδυνο χωρών. Κατά την αξιολόγηση του κινδύνου, χρησιμοποιούνται (ποσοτικά και ποιοτικά) κριτήρια, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τόσο την εξέλιξη των παραμέτρων κινδύνου, όσο και το ύψος/διάρθρωση των ανοιγμάτων του Ομίλου.

3.1.6 Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου

Η παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου αποτελεί βασικό πυλώνα της Διαχείρισης Κινδύνων. Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου ορίζεται ως ο κίνδυνος αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων του αντισυμβαλλομένου σε μία συναλλαγή μέχρι και τον τελικό διακανονισμό των χρηματοροών της και πηγάζει από τη δραστηριοποίηση της Τράπεζας σε εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα, καθώς επίσης και σε διατραπεζικές χρηματοδοτικές συναλλαγές.

Για την αποτελεσματική διαχείριση του εν λόγω κινδύνου, υφίσταται διαδικασία καθορισμού, αναθεώρησης και παρακολούθησης πιστωτικών ορίων, καθώς επίσης και καθορισμού ανώτατων ορίων σε επίπεδο πιστοληπτικής διαβάθμισης αντισυμβαλλομένων. Ο καθορισμός των ορίων πραγματοποιείται σε ονομαστικά ποσά ή σε μονάδες κινδύνου, αναλόγως της συναλλαγής και η αναθεώρησή τους τουλάχιστον ετησίως. Η παρακολούθηση των πιστωτικών ορίων αντισυμβαλλομένου πραγματοποιείται με ημερήσια συχνότητα. Παράλληλα, η Τράπεζα με σκοπό τη βέλτιστη διαχείριση των εν λόγω κινδύνων και δεδομένων των αυξημένων συνθηκών κινδύνου λόγω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, έχει θεσπίσει και εφαρμόζει πολιτική άμεσης ακύρωσης ή άμεσης μείωσης εγκεκριμένων πιστωτικών ορίων σε περιπτώσεις υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλόμενων της.

Η Τράπεζα με στόχο τον περιορισμό του μέγιστου δυνητικού κινδύνου, την παρακολούθηση της συγκέντρωσης και την ορθολογικότερη διαμόρφωση του προφίλ κινδύνου του Ομίλου, εφαρμόζει σύστημα ανωτάτων ορίων ανάληψης πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλόμενου ανά κατηγορία πιστοληπτικής διαβάθμισης. Η αναθεώρηση των ανωτάτων ορίων πραγματοποιείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Με κύριο γνώμονα τη βέλτιστη διαχείριση, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τεχνικές απομείωσης πιστωτικού κινδύνου, έχοντας συνάψει νομικές συμβάσεις με τους αντισυμβαλλομένους, όπως International Swap Derivatives Association (ISDA), Credit Support Annex (CSA) και Global Master Repurchase Agreement (GMRA). Σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο, τίθενται οι όροι αναφορικά με τον διακανονισμό των καθαρών ποσών, που προκύπτουν μετά τον συμψηφισμό των εκατέρωθεν απαιτήσεων και υποχρεώσεων, καθώς και τη διμερή ανταλλαγή εξασφαλίσεων με ημερήσια συχνότητα σύμφωνα με τη τρέχουσα αξία των συναλλαγών. Επιπροσθέτως, για την παρακολούθηση και διαχείριση των ποσών υπό εκκαθάριση, η Τράπεζα έχει θεσπίσει όριο μέγιστου επιτρεπτού ποσού ημερήσιου διακανονισμού (Daily Settlement Limit).

3.1.7 Διαχείριση ορίων και τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Η Τράπεζα Πειραιώς διαχειρίζεται, ελέγχει και περιορίζει το ύψος και τη συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου, εφαρμόζοντας σύστημα πιστοδοτικών ορίων, τα οποία προσδιορίζουν τη μέγιστη αποδεκτή ανάληψη. Επιπρόσθετα, όρια θεσπίζονται και εφαρμόζονται έναντι ανοιγμάτων προς πιστωτικά ιδρύματα. Η συνολική έκθεση της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο οφειλετών, συμπεριλαμβανομένων και των πιστωτικών ιδρυμάτων, ελέγχεται περαιτέρω και με την εφαρμογή υπο-ορίων, τα οποία καλύπτουν ανοίγματα εντός και εκτός ισολογισμού.

Για τον καθορισμό των ορίων πελατών λαμβάνονται υπόψη τυχόν καλύμματα ή εξασφαλίσεις, που μειώνουν το ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Η Τράπεζα κατατάσσει τον κίνδυνο των πιστοδοτήσεων της σε κατηγορίες κινδύνου ανάλογα με το είδος των συνδεδεμένων καλυμμάτων ή εξασφαλίσεων και τη δυνατότητα ρευστοποίησής τους. Τα ανώτατα πιστοδοτικά όρια, που μπορούν να εγκριθούν ανά κατηγορία κινδύνου, καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Στην Τράπεζα Πειραιώς καμιά πιστοδότηση δεν εγκρίνεται από ένα μόνο πρόσωπο, με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια και τις πιστωτικές κάρτες, εφόσον τηρούνται τα κριτήρια που ορίζονται στην πιστωτική πολιτική, καθώς κατά κανόνα απαιτείται η έγκριση τριών στελεχών. Ανάλογα με το ύψος του κινδύνου έχουν οριστεί εγκριτικά κλιμάκια, ο ρόλος των οποίων στη διαμόρφωση της συνολικής ποιότητας του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων της Τράπεζας είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Τα πιστοδοτικά όρια στην Τράπεζα Πειραιώς έχουν διάρκεια ισχύος μέχρι δώδεκα μήνες και υπόκεινται σε ετήσια ή συχνότερη αναθεώρηση. Τα αρμόδια ή τα ανώτερα εγκριτικά κλιμάκια μπορούν, όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι, να επιλέξουν διάρκεια ισχύος των πιστοδοτικών ορίων μικρότερη των δώδεκα μηνών. Η παρακολούθηση των εκκρεμών υπολοίπων έναντι των θεσπισμένων ορίων πραγματοποιείται σε ημερήσια βάση, ενώ τυχόν υπερβάσεις αναφέρονται και αντιμετωπίζονται εγκαίρως.

Στις παραγράφους που ακολουθούν, περιγράφονται και άλλες τεχνικές, οι οποίες χρησιμοποιούνται στην Τράπεζα για τον έλεγχο και τον περιορισμό του πιστωτικού κινδύνου.

α) Καλύμματα και εξασφαλίσεις

Παράλληλα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων, η Τράπεζα εκτιμά κατά τον καθορισμό και την ανανέωση των πιστοδοτικών ορίων και το ποσοστό ανάκτησης σε σχέση με το άνοιγμα (recovery rate) στην περίπτωση που οι πιστούχοι αδυνατούν να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται με βάση το είδος της πιστοδότησης και την ύπαρξη ή όχι συνδεδεμένων καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Κατά πάγια τακτική, όσο χαμηλότερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση ενός πιστούχου, τόσο ισχυρότερα είναι τα απαιτούμενα καλύμματα και οι εξασφαλίσεις, προκειμένου το ποσοστό ανάκτησης να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο, σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πιστούχου προς τον Όμιλο.

Η Τράπεζα λαμβάνει καλύμματα ή/ και εξασφαλίσεις έναντι των πιστοδοτήσεων σε πελάτες, μειώνοντας το συνολικό πιστωτικό κίνδυνο και διασφαλίζοντας την έγκαιρη αποπληρωμή των απαιτήσεών τους.

Για το σκοπό αυτό, έχει προσδιορίσει και ενσωματώσει στην πιστωτική της πολιτική, κατηγορίες αποδεκτών καλυμμάτων και εξασφαλίσεων. Η Τράπεζα θεωρεί ως καλύμματα τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία, τα οποία ενεχυριάζονται για την ομαλή αποπληρωμή των πάσης φύσεως πιστοδοτήσεων, ενώ ως εξασφαλίσεις θεωρεί τα στοιχεία, που δεν είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα. Τα κυριότερα είδη καλυμμάτων και εξασφαλίσεων είναι τα ακόλουθα:

- Ενέχυρα επί καταθέσεων,
- Εγγυήσεις Ελληνικού Δημοσίου,
- Εγγυήσεις ΤΕΜΠΜΕ,
- Εγγυητικές επιστολές τραπεζών,
- Ενέχυρα επί μεριδίων μετοχικών ή μεικτών Α/Κ, μετοχών, ομολόγων ή εντόκων γραμματίων,
- Ενέχυρα επί επιταγών,
- Προσημειώσεις/ υποθήκες ακινήτων,
- Υποθήκες πλοίων,
- Απαιτήσεις έναντι Τρίτων.

Η αποτίμηση των συνδεδεμένων καλυμμάτων ή/ και εξασφαλίσεων πραγματοποιείται αρχικά κατά τη στιγμή της έγκρισης της πιστοδότησης με βάση την τρέχουσα ή την εύλογη αξία τους, και επανεκτιμάται σε τακτά χρονικά διαστήματα ανάλογα με το είδος. Καλύμματα ή εξασφαλίσεις δεν λαμβάνονται γενικά έναντι ανοιγμάτων προς πιστωτικά ιδρύματα.

β) Πιστοδοτικές δεσμεύσεις

Η Τράπεζα προβαίνει σε δεσμεύσεις πιστοδοτήσεων προς πελάτες, διασφαλίζοντας τη μελλοντική χρηματοδότησή τους όταν και εφόσον απαιτηθεί. Οι δεσμεύσεις πιστοδοτήσεων ενέχουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο με τα δάνεια και τις απαιτήσεις της Τράπεζας και αφορούν κατά κύριο λόγο ενέγγυες πιστώσεις και εγγυητικές επιστολές. Η εναπομένουσα διάρκεια των πιστοδοτικών δεσμεύσεων αναλύεται και παρακολουθείται συστηματικά, καθώς σε γενικές γραμμές, δεσμεύσεις με μεγαλύτερη διάρκεια ενέχουν μεγαλύτερο βαθμό κινδύνου από εκείνες με μικρότερη διάρκεια.

3.1.8 Πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων

Η Τράπεζα εξετάζει συστηματικά αν υπάρχουν βάσιμες και αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση της αξίας της. Για το σκοπό αυτό διενεργεί σε κάθε ημερομηνία σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων έλεγχο απομείωσης της αξίας των δανείων του (impairment test), σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τη μεθοδολογία που περιγράφονται στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, και σχηματίζει ανάλογες προβλέψεις.

Μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση όταν η λογιστική της αξία είναι μεγαλύτερη από το αναμενόμενο ανακτήσιμο ποσό της. Το ανακτήσιμο ποσό προσδιορίζεται από το σύνολο της παρούσας αξίας των εισπράξεων και της παρούσας αξίας από τη ρευστοποίηση τυχόν καλυμμάτων ή εξασφαλίσεων σε περίπτωση αδυναμίας του πιστούχου να αποπληρώσει το δάνειο. Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι η Τράπεζα δεν θα μπορέσει να εισπράξει όλα τα οφειλόμενα ποσά σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους μιας απαίτησης, σχηματίζεται πρόβλεψη για την απομείωση της αξίας της απαίτησης. Το ποσό της πρόβλεψης είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και του ανακτήσιμου ποσού της απαίτησης.

Η Τράπεζα, σύμφωνα και με το ΔΛΠ 39, θεωρεί ως βάσιμες και αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση ή μία ομάδα απαιτήσεων έχει απομειωθεί, τα κριτήρια που αναφέρονται στην ενότητα 2.12.

Η εκτίμηση ύπαρξης απομείωσης και ο σχηματισμός προβλέψεων διενεργείται εξατομικευμένα σε επίπεδο δανείου για όλες τις χορηγήσεις που η Τράπεζα θεωρεί σημαντικές και συλλογικά σε επίπεδο ομάδας δανείων για όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις.

Σημαντικές θεωρούνται οι χορηγήσεις οι οποίες σε επίπεδο πιστούχου ξεπερνούν το € 1 εκατ.

Η εκτίμηση για απομείωση διενεργείται συλλογικά για απαιτήσεις (χαρτοφυλάκια απαιτήσεων) με κοινά χαρακτηριστικά κινδύνου, οι οποίες σε ατομική βάση δεν θεωρούνται σημαντικές. Επίσης, συλλογικά αξιολογούνται και οι απαιτήσεις που σε ατομική βάση δεν έχουν υποστεί απομείωση.

3.1.9. Συλλογική αξιολόγηση απομείωσης για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο

Όλα τα δάνεια που δεν αξιολογούνται μεμονωμένα για απομείωση καθώς και τα δάνεια που υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση από την οποία όμως δεν προέκυψε ζημιά απομείωσης, αξιολογούνται σε συλλογική βάση.

Για τον σκοπό εκτίμησης της απομείωσης αξίας σε συλλογική βάση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ομαδοποιούνται σύμφωνα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου. Παραδείγματα κοινών χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου είναι:

- Κατηγορία καθυστέρησης οφειλέτη,
- Κλάδος Οικονομικής δραστηριότητας οφειλέτη,
- Μονάδα Διαχείρισης Επιχειρηματικής χορήγησης,
- Κατηγορία εξασφάλισης,
- Χαρακτηρισμός δανείων ως ρυθμισμένα

Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων στοιχείων ενεργητικού, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα του οφειλέτη να αποπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οφειλές σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των υπό αξιολόγηση χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που εξετάζονται συλλογικά για απομείωση αξίας, εκτιμώνται στη βάση των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου και σύμφωνα με ιστορική απωλειών για περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά για τον Όμιλο. Τα ιστορικά δεδομένα προσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες παρατηρήσεις, αφενός για να αντανακλούν τις τρέχουσες συνθήκες οι οποίες δεν επηρέασαν την περίοδο στην οποία αναφέρονται και αφετέρου, για να αφαιρέσουν τις επιδράσεις συνθηκών της ιστορικής περιόδου που δεν υφίστανται κατά την διενέργεια της αξιολόγησης.

3.1.10. Συλλογική αξιολόγηση απομείωσης για το χαρτοφυλάκιο ιδιωτικής πίστης

Για το σχηματισμό των αναγκαίων κατά τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικών Αναφορών (ΔΠΧΑ) συλλογικών απομειώσεων της αξίας των δανείων του χαρτοφυλακίου Λιανικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς, αφαιρούνται καταρχήν από το συνολικό χαρτοφυλάκιο δανείων της Λιανικής Τραπεζικής τα δάνεια, για τα οποία έχουν σχηματιστεί εξατομικευμένες απομειώσεις της αξίας τους χωρίς όμως να αφαιρούνται τα δάνεια για τα οποία δεν προέκυψε ποσό εξατομικευμένης απομείωσης αξίας.

Εν συνεχεία, γίνεται τμηματοποίηση (segmentation) του εναπομένοντος χαρτοφυλακίου σε επί μέρους υποχαρτοφυλάκια, έτσι ώστε τα δάνεια που εντάσσονται στο κάθε υποχαρτοφυλάκιο (segment) να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή ομοιογένεια και ομοιομορφία από πλευράς χαρακτηριστικών τους. Οι βασικές παράμετροι που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία τμηματοποίησης του χαρτοφυλακίου και ένταξης στα επιμέρους υποχαρτοφυλάκια είναι οι ακόλουθες:

- το προϊόν (Στεγαστικό, Καταναλωτικό, Κάρτα),
- η κατάσταση εξυπηρέτησης του δανείου,
- χαρακτηρισμός δανείων ως ρυθμισμένα,
- το είδος των εξασφαλίσεων/καλυμμάτων του δανείου,
- το νόμισμα του δανείου.

Προκειμένου να προσδιοριστεί το ποσό της απομείωσης αξίας για κάθε υποχαρτοφυλάκιο, ποσοτικοποιούνται όχι μόνο τα ιδιαίτερα στοιχεία του, αλλά και η επίδραση στην τελική διαμόρφωσή τους, των βασικών μακροοικονομικών παραμέτρων όπως η μεταβολή του ΑΕΠ και τα επίπεδα ανεργίας.

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο το ποσό της σχηματιζόμενης πρόβλεψης μειωθεί (τόσο στο επιχειρηματικό όσο και στο χαρτοφυλάκιο Ιδιωτικής Πίστης) και η μείωση σχετίζεται με αντικειμενικά γεγονότα που συνέβησαν μετά το σχηματισμό της πρόβλεψης, τότε η πρόβλεψη μειώνεται και η διαφορά καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

3.1.11 Ρυθμίσεις και πολιτική ρύθμισης δανείων

Η Τράπεζα εφαρμόζει τα τεχνικά πρότυπα EBA ITS (European Banking Authority, Implementing Technical Standards) που αφορούν στα ρυθμισμένα δάνεια, εναρμονιζόμενη με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) 42/30.5.14 της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως τροποποιήθηκε από την ΠΕΕ 47/9.2.2015 και προσφάτως από την ΠΕΕ 102/30.08.2016, που αφορά στο «Πλαίσιο εποπτικών υποχρεώσεων για τη διαχείριση των ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων».

Η εναρμόνιση της πολιτικής ρύθμισης δανείων της Τράπεζας με τους σχετικούς ορισμούς της EBA και τις οδηγίες της ΤτΕ, υποστηρίχθηκε με νέες δομές και διαδικασίες, ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής και τροποποίηση υφιστάμενων εφαρμογών,

με στόχο την αποτελεσματική και αξιόπιστη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση, με τη διενέργεια βιώσιμων ρυθμίσεων και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων τύπων ρυθμίσεων.

Ως ρυθμισμένα χαρακτηρίζονται όλα τα δάνεια στα οποία πραγματοποιήθηκε μετατροπή των συμβατικών όρων και προϋποθέσεων ή αναχρηματοδότηση των οφειλών πιστούχου με ευνοϊκότερους όρους λόγω τρέχουσας ή αναμενόμενης οικονομικής δυσκολίας, που δεν εφαρμόζονται σε πιστούχους παρόμοιου προφίλ κινδύνου.

Σύμφωνα με τα τεχνικά πρότυπα της EBA, προκειμένου ένα ρυθμισμένο δάνειο να αποχαρακτηριστεί από ρυθμισμένο, απαιτείται να περάσουν τουλάχιστον 2 έτη από τη στιγμή του χαρακτηρισμού του ως εξυπηρετούμενου (performing), να μην υπάρχουν καθυστερήσεις, ανησυχία για πλήρη αποπληρωμή, απομείωση ή εκ νέου ρύθμιση και να υφίστανται τακτές ουσιώδεις καταβολές τουλάχιστον στο διάστημα των τελευταίων 12 μηνών.

Τα δάνεια που είναι σε καθεστώς ρύθμισης, ελέγχονται για απομείωση της αξίας τους είτε σε μεμονωμένο είτε σε συλλογικό επίπεδο, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης και σχηματισμού προβλέψεων της Τράπεζας.

Ο Τομέας Αναδιαρθρώσεων & Διαχείρισης Προβληματικού Χαρτοφυλακίου (RBU), διαχειρίζεται τα σε καθυστέρηση δάνεια, με στόχο την εύρεση της κατάλληλης βιώσιμης ρύθμισης για κάθε πιστούχο, την εξασφάλιση δίκαιης αντιμετώπισης των πιστούχων και τη μεγιστοποίηση της αξίας για την Τράπεζα. Στην κατεύθυνση αυτή χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα ανά είδος πιστούχου εργαλεία, όπως "δέντρα αποφάσεων", πιλοτικές μετρήσεις και αξιολογήσεις αποτελεσμάτων σε επιλεγμένα δείγματα του χαρτοφυλακίου και εφαρμόζονται κατάλληλες διαδικασίες και τύποι ρυθμίσεων και αναδιαρθρώσεων ανάλογα με τις ημέρες καθυστέρησης και τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

Το «Συμβούλιο Εποπτείας και Διαχείρισης Καθυστερήσεων (ΣΕΚ)» που έχει μεταξύ άλλων την ευθύνη της στρατηγικής διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση, συνεργάζεται με την μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας αναφορικά με την αξιολόγηση των κινδύνων του χαρτοφυλακίου αρμοδιότητας RBU. Η Διαχείριση Κινδύνων παρακολουθεί τη διαδικασία των ρυθμίσεων και αξιολογεί τους σχετικούς κινδύνους ανά χαρτοφυλάκιο και τύπο ρύθμισης.

Πιο συγκεκριμένα εντός της Δ/σης Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου δημιουργήθηκαν ομάδες με βασική αρμοδιότητα την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του RBU καθώς και της γενικότερης διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (ΜΕΑ).

Οι εν λόγω αρμοδιότητες είναι:

- παρακολούθηση της εξέλιξης των βασικών μεγεθών ανά Χαρτοφυλάκιο και Διαχειριστική Μονάδα, ανεξάρτητα αλλά και σε σχέση με τους στόχους που έχει αναλάβει να επιτύχει η Τράπεζα προς SSM,
- παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης η οποία επιτυγχάνεται μέσω:
 - ο της αξιολόγησης της βιωσιμότητας και παρακολούθηση της εξέλιξης των ρυθμίσεων,
 - ο της παρακολούθησης των εισπράξεων και πλειστηριασμών ,
 - ο της παρακολούθησης της εξέλιξης διαγραφών και πωλήσεων δανείων,
 - ο της ανάλυσης των επιμέρους χαρτοφυλακίων για τον εντοπισμό «Αποτελεσματικών/Μη Αποτελεσματικών» τύπων ρύθμισης για συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια,

- ο του εντοπισμού τμημάτων του χαρτοφυλακίου που ανήκουν σε κατηγορίες υψηλού κινδύνου
- επικοινωνία με το RBU προκειμένου να κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα και να επισημανθούν τομείς στους οποίους θα πρέπει να γίνουν αλλαγές,
- τακτική και έκτακτη (ad hoc) ενημέρωση του Τομέα, των Επιτροπών Δ.Σ. και Σ.Ε.Κ για την εξέλιξη της διαχείρισης του RBU & γενικότερα του NPE χαρτοφυλακίου.

Ο Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων ενημερώνεται κατ' ελάχιστο σε μηνιαία βάση για την εξέλιξη του χαρτοφυλακίου αρμοδιότητας RBU και εκφράζει τη γνώμη του στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων.

3.1.12 Διαγραφές

Η Τράπεζα προβαίνει σε διαγραφές (λογιστικές ή άφεση χρέους) απαιτήσεων έναντι των σχετικών προβλέψεων που έχουν ληφθεί για απομείωση της αξίας τους, είτε όταν εκτιμά ότι αυτές είναι ανεπίδεκτες είσπραξης και αφού έχουν εξαντληθεί όλες οι προσπάθειες είσπραξής τους, είτε όταν αποτελούν τη βέλτιστη λύση έναντι εναλλακτικών τύπων ρύθμισης στα πλαίσια της διαχείρισης πιστούχου σε οικονομική δυσκολία, είτε όταν κρίνεται προσφορότερη η συμβιβαστική εξόφληση των οφειλών. Οι διαγραφές απαιτήσεων εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ή εξουσιοδοτημένα από αυτό εγκριτικά κλιμάκια. Οι λογιστικές διαγραφές μεταφέρονται και παρακολουθούνται σε λογαριασμούς τάξεως, οι οποίοι αντιλογίζονται σε περίπτωση οριστικής άφεσης χρέους ή με την κατά νόμο παρέλευση της παραγραφής. Σε περίπτωση που μεταγενέστερα της διαγραφής εισπραχθεί κάποιο ποσό, αυτό άγεται απευθείας προς όφελος των αποτελεσμάτων.

3.2 Διαχείριση πιστωτικών κινδύνων

Τα κονδύλια προ προβλέψεων για τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, τις συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών, καθώς και τις απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους συνοψίζονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016			31 Δεκεμβρίου 2015		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους
A) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	521.459	29.076	13.246.054	787.795	-	16.979.825
B) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	-	-	-	-	-	5.511
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	-	-	5.692	-	-	23.846
Σύνολο	521.459	29.076	13.251.746	787.795	0	17.009.181

Ακολουθεί η ποιοτική διαβάθμιση των κονδυλίων "Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων" και "Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών" για την κατηγορία χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας.

Διαβαθμίσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ειδικής αναφοράς	521.459	787.795
Σύνολο	521.459	787.795

Διαβαθμίσεις συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	29.076	-
Σύνολο	29.076	0

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται οι απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους προ και μετά προβλέψεων. Σχετική με την πιστοληπτική διαβάθμιση των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους είναι η σημείωση 3.5.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.251.746	17.009.181
Μείον: Προβλέψεις για απομείωση αξίας απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	(5.489)	(23.846)
Μετά προβλέψεων	13.246.257	16.985.336

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις κατά πελατών συνοψίζονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016			
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών	Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μετά προβλέψεων και προσαρμογών
A) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	31.436.576	-	(716.940)	30.719.636
B) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	6.541.017	-	(495.647)	6.045.370
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	26.811.481	(10.255.708)	(4.600.673)	11.955.099
Σύνολο	64.789.074	(10.255.708)	(5.813.260)	48.720.105

	31 Δεκεμβρίου 2015			
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών προ προβλέψεων και προσαρμογών	Ατομική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Συλλογική πρόβλεψη για απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μετά προβλέψεων και προσαρμογών
A) Δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση ή απομείωση αξίας	30.771.672	-	(611.031)	30.160.641
B) Δάνεια και απαιτήσεις σε καθυστέρηση χωρίς απομείωση αξίας	7.334.179	-	(588.939)	6.745.240
Γ) Δάνεια και απαιτήσεις με απομείωση αξίας	27.673.096	(10.355.092)	(4.798.132)	12.519.872
Σύνολο	65.778.947	(10.355.092)	(5.998.102)	49.425.753

Σημειώνεται ότι οι σχηματισμένες, κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς, προβλέψεις για απομείωση δανείων του Ομίλου ύψους € 8,0 δις της πρώην ATEbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyrgus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank A.E., της Γενικής Τράπεζας A.E. και της Πανελληνίας Τράπεζας A.E. έχουν μειώσει τα δάνεια προ προβλέψεων της σημείωσης 22, καθώς βάσει του ΔΠΧΑ 3 είχαν περιληφθεί στην προσαρμογή των δανείων σε εύλογη αξία κατά τη διαδικασία επιμερισμού κόστους. Ωστόσο, για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 7, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων.

3.2.1. Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών με βάση την ποιότητά τους (απομειωμένα ή μη - προβλέψεις απομείωσης - αξία εξασφαλίσεων)

31/12/2016	Μη απομειωμένα Δ&Α		Απομειωμένα Δ&Α		Συνολική αξία προ απομείωσης	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης		Συνολική Καθαρή αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		
Ιδιώτες	11.348.290	3.015.358	381.791	6.925.234	21.670.673	(233.180)	(3.946.251)	17.491.242	13.271.559
Στεγαστικά	9.093.452	2.537.178	232.946	3.908.469	15.772.044	(151.019)	(1.650.652)	13.970.374	12.087.872
Καταναλωτικά	1.701.235	454.398	148.846	2.373.489	4.677.968	(82.161)	(1.789.073)	2.806.734	1.183.687
Πιστωτικές κάρτες	553.381	23.781	-	641.893	1.219.055	-	(506.526)	712.528	-
Λοιπά	221	1	-	1.383	1.605	-	-	1.605	-
Επιχειρηματικά	18.038.449	3.523.880	16.404.574	3.090.264	41.057.167	(10.022.006)	(1.866.508)	29.168.653	16.466.910
Μεγάλες επιχειρήσεις	10.901.222	1.430.325	6.322.700	33.424	18.687.671	(3.953.881)	(73.035)	14.660.755	5.572.965
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	7.137.226	2.093.555	10.081.875	3.056.840	22.369.496	(6.068.126)	(1.793.473)	14.507.898	10.893.945
Δημόσιος τομέας (Ελλάδα)	2.049.838	1.779	9.527	89	2.061.234	(522)	(501)	2.060.210	1.937.466
Σύνολο	31.436.576	6.541.017	16.795.893	10.015.588	64.789.074	(10.255.708)	(5.813.260)	48.720.105	31.675.935

31/12/2015	Μη απομειωμένα Δ&Α		Απομειωμένα Δ&Α		Συνολική αξία προ απομείωσης	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης		Συνολική Καθαρή αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		
Ιδιώτες	11.667.903	3.271.074	267.985	7.414.447	22.621.409	(222.280)	(3.991.013)	18.408.116	14.425.014
Στεγαστικά	9.398.752	2.733.359	214.452	3.972.641	16.319.205	(131.761)	(1.541.245)	14.646.198	13.189.195
Καταναλωτικά	1.697.537	503.260	53.533	2.699.745	4.954.075	(90.519)	(1.870.497)	2.993.058	1.235.819
Πιστωτικές κάρτες	571.392	34.453	-	740.633	1.346.478	-	(579.271)	767.207	-
Λοιπά	222	1	-	1.428	1.651	-	-	1.651	-
Επιχειρηματικά	17.747.607	4.059.402	16.799.319	3.176.385	41.782.714	(10.131.163)	(2.006.649)	29.644.901	18.267.471
Μεγάλες επιχειρήσεις	10.310.025	1.563.532	6.541.193	43.247	18.457.997	(3.996.648)	(146.334)	14.315.015	5.900.385
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	7.437.583	2.495.870	10.258.126	3.133.138	23.324.718	(6.134.516)	(1.860.315)	15.329.887	12.367.086
Δημόσιος τομέας (Ελλάδα)	1.356.161	3.703	13.373	1.586	1.374.823	(1.648)	(439)	1.372.736	1.231.654
Σύνολο	30.771.672	7.334.179	17.080.677	10.592.419	65.778.947	(10.355.092)	(5.998.102)	49.425.753	33.924.139

Από τις απαιτήσεις κατά πελατών (προ προβλέψεων), ποσό € 4.450 εκατ. ή ποσοστό 7% (2015: € 3.517 εκατ. ή ποσοστό 5%) αφορά χορηγήσεις σταθερού επιτοκίου, ενώ ποσό € 60.339 εκατ. (2015: € 62.262 εκατ.) αφορά χορηγήσεις κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στα απομειωμένα δάνεια Καταναλωτικής Πίστης ταξινομούνται δάνεια με καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών (συμπεριλαμβανομένης της Οριστικής Καθυστέρησης). Στα απομειωμένα δάνεια Στεγαστικής Πίστης συμπεριλαμβάνονται όλα τα δάνεια σε Οριστική καθυστέρηση, καθώς και εκείνα που βρίσκονται σε 90+ ημέρες καθυστέρησης και έχουν LTV>80%. Παράλληλα όλα τα δάνεια για τα οποία λαμβάνεται ατομική πρόβλεψη θεωρούνται απομειωμένα.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων της Τράπεζας, η «αξία εξασφαλίσεων» αφορά κυρίως την εύλογη αξία ακινήτων, για τα οποία η Τράπεζα έχει στην κατοχή της την πρώτη (Α') προσημείωση ή υποθήκη. Όταν η αξία του εξασφαλιστικού ακινήτου ξεπερνά το υπόλοιπο του δανείου, το ποσό της περιορίζεται στο ύψος του δανείου.

3.2.2. Ποιοτική διαβάθμιση των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

31/12/2016	Ικανοποιητικής Διαβάθμισης	παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς Υπό καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	11.348.290	0	11.348.290	7.873.254
Στεγαστικά	9.093.452	-	9.093.452	7.334.373
Καταναλωτικά	1.701.235	-	1.701.235	538.881
Πιστωτικές κάρτες	553.381	-	553.381	-
Λοιπά	221	-	221	-
Επιχειρηματικά	15.509.785	2.528.663	18.038.449	7.535.503
Μεγάλες επιχειρήσεις	9.579.525	1.321.698	10.901.222	3.467.211
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	5.930.261	1.206.965	7.137.226	4.068.291
Δημόσιος τομέας (Ελλάδα)	2.045.448	4.390	2.049.838	1.937.466
Σύνολο	28.903.523	2.533.053	31.436.576	17.346.222

31/12/2015	Ικανοποιητικής Διαβάθμισης	παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς Υπό καθυστέρηση και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	Αξία εξασφαλίσεων
Ιδιώτες	11.667.903	0	11.667.903	8.415.328
Στεγαστικά	9.398.752	-	9.398.752	7.869.318
Καταναλωτικά	1.697.537	-	1.697.537	546.010
Πιστωτικές κάρτες	571.392	-	571.392	-
Λοιπά	222	-	222	-
Επιχειρηματικά	15.989.358	1.758.249	17.747.607	7.284.046
Μεγάλες επιχειρήσεις	9.631.234	678.790	10.310.025	2.946.142
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	6.358.124	1.079.458	7.437.583	4.337.905
Δημόσιος τομέας (Ελλάδα)	1.353.355	2.806	1.356.161	1.227.975
Σύνολο	29.010.617	1.761.055	30.771.672	16.927.349

3.2.3. Ανάλυση ενηλικίωσης των καθυστερημένων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία δανείων

31/12/2016	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων Δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
1-29 ημέρες	1.052.605	213.082	13.797	-	560.342	554.639	526	2.394.991
30-59 ημέρες	672.164	126.706	6.571	-	239.303	314.888	1.253	1.360.884
60-89 ημέρες	457.031	114.611	3.413	1	315.930	359.980	-	1.250.966
90-179 ημέρες	76.900	-	-	-	37.266	127.922	-	242.088
180-360 ημέρες	74.461	-	-	-	70.976	87.612	-	233.049
>360 ημέρες	204.016	-	-	-	191.848	406.364	-	802.227
Καταγγελμένα	-	-	-	-	14.660	242.151	-	256.810
Σύνολο	2.537.178	454.398	23.781	1	1.430.325	2.093.555	1.779	6.541.017
Αξία εξασφαλίσεων	2.010.896	167.670	-	-	579.703	1.502.074	-	4.260.342

31/12/2015	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων Δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
1-29 ημέρες	1.171.947	228.180	16.768	1	182.399	723.172	2.267	2.324.735
30-59 ημέρες	667.381	131.586	10.359	-	328.950	363.223	1.436	1.502.935
60-89 ημέρες	343.625	143.494	7.327	-	258.226	361.078	-	1.113.749
90-179 ημέρες	116.921	-	-	-	407.172	155.251	-	679.344
180-360 ημέρες	132.042	-	-	-	91.658	119.407	-	343.107
>360 ημέρες	301.442	-	-	-	277.785	537.918	-	1.117.145
Καταγγελμένα	-	-	-	-	17.343	235.820	-	253.164
Σύνολο	2.733.359	503.260	34.453	1	1.563.532	2.495.870	3.703	7.334.179
Αξία εξασφαλίσεων	2.278.925	190.998	-	-	951.491	1.917.718	-	5.339.132

3.2.4 Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών:

3.2.4.1 Συμφωνία των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2016	4.187.093	2.753.278	740.633	1.426	6.584.440	13.391.265	14.960	27.673.094
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	549.036	252.267	187.274	8	582.883	1.242.780	328	2.814.577
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(415.642)	(325.908)	(249.746)	(53)	(141.099)	(592.249)	(5.504)	(1.730.200)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(180.792)	(52.751)	(4.390)	(1)	(334.244)	(390.262)	(166)	(962.605)
Διαγραφές απομειωμένων Δ&Α	(1.518)	(104.676)	(31.887)	-	(329.601)	(477.622)	-	(945.306)
Αναταξινομήσεις απομειωμένων δανείων	179	(279)	9	-	6.517	(6.426)	-	0
Αποαναγνωρίσεις απομειωμένων δανείων	-	-	-	-	-	(41.757)	-	(41.757)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	3.060	403	-	-	(12.772)	12.985	-	3.676
Σύνολο απομειωμένων Δ&Α 31.12.2016	4.141.415	2.522.335	641.892	1.381	6.356.124	13.138.715	9.617	26.811.479
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.427.391)	(1.542.753)	(500.855)	-	(3.963.121)	(7.421.683)	(578)	(14.856.382)
Υπόλοιπο απομειωμένων Δ&Α της 31.12.2016 (Καθαρή Αξία)	2.714.024	979.582	141.038	1.381	2.393.003	5.717.032	9.039	11.955.097

	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2015	3.944.881	2.689.492	757.748	1.579	6.359.916	13.689.608	22.666	27.465.890
Υπόλοιπο έναρξης τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	30.336	4.334	509	-	12.130	59.293	-	106.602
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	587.079	365.784	115.699	16	832.831	2.162.490	7.293	4.071.192
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(350.481)	(200.336)	(71.967)	(1.170)	(268.396)	(552.521)	(1.083)	(1.445.953)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(67.152)	(31.147)	(30.874)	(101)	(359.209)	(454.263)	-	(942.746)
Διαγραφές απομειωμένων Δ&Α	-	(76.022)	(28.419)	(9)	(193.671)	(231.505)	-	(529.626)
Αναταξινομήσεις απομειωμένων δανείων	229	723	(2.064)	1.111	659.018	(645.101)	(13.917)	0
Αποαναγνωρίσεις απομειωμένων δανείων	-	-	-	-	(500.107)	(181.802)	-	(681.910)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	42.200	451	-	-	85.344	82.984	-	210.979
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΑΕ στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	-	-	-	(43.415)	(537.919)	-	(581.334)
Σύνολο απομειωμένων Δ&Α 31.12.2015	4.187.093	2.753.278	740.633	1.426	6.584.440	13.391.265	14.960	27.673.094
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.330.719)	(1.670.819)	(562.657)	-	(4.008.752)	(7.578.428)	(1.849)	(15.153.224)
Υπόλοιπο απομειωμένων Δ&Α της 31.12.2015 (Καθαρή Αξία)	2.856.374	1.082.459	177.976	1.426	2.575.688	5.812.837	13.110	12.519.870

3.2.4.2. Ανάλυση ενηλικίωσης των απομειωμένων Δ&Α ανά κατηγορία δανείων

31/12/2016	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
Χωρίς καθυστέρηση	10.195	19.954	-	-	1.007.656	925.724	2.856	1.966.385
1-29 ημέρες	3.319	13.303	-	-	137.342	164.111	-	318.074
30-59 ημέρες	2.240	7.278	-	-	115.694	53.226	-	178.439
60-89 ημέρες	1.976	16.257	-	-	43.931	105.812	-	167.977
90-179 ημέρες	118.932	47.934	2.808	-	54.222	397.382	-	621.278
180-360 ημέρες	99.484	56.939	2.912	-	30.633	206.954	-	396.921
>360 ημέρες	325.975	136.371	13.606	285	581.564	1.216.573	4	2.274.377
Καταγγελμένα	2.151.903	681.546	121.712	1.098	421.960	2.647.250	6.178	6.031.647
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	2.714.024	979.581	141.038	1.383	2.393.003	5.717.032	9.038	11.955.099
Αξία εξασφαλίσεων	2.742.603	477.136	-	-	1.526.051	5.323.581	-	10.069.371

31/12/2015	Ιδιώτες				Επιχειρηματικά		Δημόσιος τομέας	Σύνολο
	Στεγαστικά	Καταναλωτικά	Πιστωτικές κάρτες	Λοιπά	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
Χωρίς καθυστέρηση	-	-	-	-	936.035	1.020.737	530	1.957.302
1-29 ημέρες	-	-	-	-	69.777	253.367	-	323.144
30-59 ημέρες	-	-	-	-	73.116	52.173	-	125.289
60-89 ημέρες	-	-	-	-	104.419	92.716	-	197.135
90-179 ημέρες	142.138	59.486	7.863	-	97.410	429.865	1.357	738.118
180-360 ημέρες	162.405	63.000	11.800	-	253.785	276.192	556	767.737
>360 ημέρες	398.310	202.824	13.831	318	761.883	1.696.586	817	3.074.569
Καταγγελμένα	2.153.522	757.150	144.483	1.109	279.263	1.991.201	9.851	5.336.578
Καθαρή αξία απομειωμένων Δ&Α	2.856.374	1.082.459	177.976	1.428	2.575.688	5.812.837	13.110	12.519.872
Αξία εξασφαλίσεων	3.040.952	498.811	-	-	2.002.752	6.111.463	3.679	11.657.657

Η διαφορά μεταξύ καθαρής αξίας και εξασφαλίσεων σχετίζεται με την ανακτησιμότητα, που εκτιμάται βάσει των ιστορικών στοιχείων εισπραξιμότητας, για τα δάνεια που αξιολογούνται συλλογικά και των αναμενόμενων ταμειοροών για τα δάνεια που αξιολογούνται εξατομικευμένα.

3.2.5 Δείκτης δανείου προς αξία εξασφάλισης

Ακολουθεί η σχέση μεταξύ του δανείου και της αξίας του ακινήτου που κατέχεται ως εξασφάλιση.

31/12/2016	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	3.056.500	307.625
50%-70%	2.307.498	180.670
71%-80%	1.226.638	115.696
81%-90%	1.164.703	93.290
91%-100%	1.220.874	135.440
101%-120%	2.033.703	290.586
121%-150%	2.090.961	254.826
Μεγαλύτερο από 150%	2.671.169	1.567.097
Συνολική αξία Δ&Α	15.772.044	2.945.230
Μέσος Όρος του Δείκτη	93%	226%

31/12/2015	Στεγαστικά δάνεια (προ προβλέψεων)	Δάνεια για αγορά ακινήτων για εμπορική χρήση (προ προβλέψεων)
Μικρότερο από 50%	3.552.418	326.476
50%-70%	2.675.272	205.766
71%-80%	1.410.641	133.043
81%-90%	1.326.213	237.704
91%-100%	1.285.290	246.952
101%-120%	2.128.666	154.998
121%-150%	2.001.498	272.705
Μεγαλύτερο από 150%	1.939.205	1.302.963
Συνολική αξία Δ&Α	16.319.205	2.880.607
Μέσος Όρος του Δείκτη	85%	184%

3.2.6 Ανάκτηση εξασφαλίσεων

Οι ανακτηθείσες εξασφαλίσεις, που παρουσιάζονται παρακάτω στη γραμμή “Ακίνητη Περιουσία”, αφορούν σε ακίνητα τα οποία, συμπεριλαμβανομένων προκαταβολών για απόκτηση ακινήτων ύψους € 29,6 εκατ., εμφανίζονται στο κονδύλι “Λοιπά στοιχεία ενεργητικού” της κατάστασης οικονομικής θέσης.

31/12/2016	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Καθαρό Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	613.396	105.783	(86.103)	(21.580)	527.293	29.099	1.484
- Αστικά ακίνητα	474.621	78.939	(71.585)	(18.325)	403.037	11.758	1.639
- Εμπορικά ακίνητα	138.775	26.845	(14.519)	(3.255)	124.256	17.341	(155)
Λοιπές εξασφαλίσεις	226	226	(38)	(38)	188	-	-

Πέραν των ανωτέρω ακινήτων, εντός του 2016 περιήλθαν στην κυριότητα της Τράπεζας για την ίδια αιτία και ακίνητα συνολικής αξίας € 15,4 εκατ. (2015: € 8,7 εκατ.), τα οποία όμως, λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών τους, ταξινομήθηκαν σύμφωνα με τα οριζόμενα από τα ΔΠΧΑ στο χαρτοφυλάκιο των επενδυτικών ακινήτων.

31/12/2015	Αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθεισών εξασφαλίσεων	Καθαρή Αξία Πώλησης	Καθαρό Κέρδος ή ζημία από την πώληση
Ακίνητη Περιουσία	561.206	140.497	(76.803)	(53.615)	484.403	22.790	(6.128)
- Αστικά ακίνητα	421.837	101.130	(54.414)	(44.947)	367.423	16.784	(3.075)
- Εμπορικά ακίνητα	139.369	39.367	(22.389)	(8.668)	116.980	6.007	(3.053)
Χρηματοοικονομικά μέσα	85.310	85.310	-	-	85.310	-	-

Η Τράπεζα χορηγεί δάνεια με εξασφάλιση ακίνητα και σε περίπτωση μη εξυπηρέτησής τους προβαίνει σε αποκτήσεις των σχετικών ακινήτων, όταν αυτό κρίνεται ως η βέλτιστη λύση, από τις αρμόδιες μονάδες της Τράπεζας, που έχουν εξουσιοδοτηθεί προς το σκοπό αυτό.

Στο πλαίσιο αυτό, αξιολογούνται κάθε φορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ακινήτου (όπως ενδεικτικά το είδος και η κατάσταση του ακινήτου, η τοποθεσία, οι δυνατές χρήσεις του κλπ) και το κόστος απόκτησής του, σε σχέση με την αξία μεταγενέστερης πώλησής του ή με το όφελος ιδιόχρησης.

Η ανωτέρω αξιολόγηση εντάσσεται στην εκάστοτε στρατηγική της Τράπεζας και εναρμονίζεται με τους στόχους της για την κερδοφορία, τη ρευστότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια.

Η υποδοχή και η διαχείριση των ακινήτων από πλειστηριασμούς, γίνεται από τη Μονάδα Τεχνικών Έργων και Ακίνητης Περιουσίας με βάση εγκεκριμένες εσωτερικές διαδικασίες. Από την ίδια Μονάδα επανεξετάζεται περιοδικά η βέλτιστη χρήση των αποκτηθέντων ακινήτων.

Τα ακίνητα που κρίνεται ότι πρέπει να πωληθούν προωθούνται από το Τμήμα Αξιοποίησης Ακινήτων της ανωτέρω Μονάδας στο δίκτυο καταστημάτων της Τράπεζας, σε μεσιτικά γραφεία ή σε εξειδικευμένες θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, ενώ τα ακίνητα προς ενοικίαση ή ιδιόχρηση (από την Τράπεζα ή εταιρείες του Ομίλου) προωθούνται στο Τμήμα Εκμισθώσεων της ίδιας Μονάδας, που επιλαμβάνεται για την ενοικίασή τους και την παρακολούθηση των σχετικών μισθώσεων. Επιπλέον, ειδικά ακίνητα που μπορούν να αξιοποιηθούν με περαιτέρω επενδύσεις, εξετάζονται μεμονωμένα.

Τα ανωτέρω αποτελούν τη βασική πολιτική και το πλαίσιο διαδικασιών της Τράπεζας σε συνθήκες ομαλής λειτουργίας της αγοράς ακινήτων. Ωστόσο, λόγω της συνεχιζόμενης ύφεσης, η Τράπεζα εξετάζει και εναλλακτικά σενάρια για μαζική εκποίηση των ακινήτων ή τη συνεισφορά τους σε διάφορα επενδυτικά σχήματα, σε συνεργασία με εξωτερικούς επενδυτικούς συμβούλους, σε μια προσπάθεια εξορθολογισμού του ενεργητικού της.

3.2.7. Ανάλυση των ληφθεισών εξασφαλίσεων και εγγυήσεων

31/12/2016	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	12.942.638	225.115	103.806	13.271.559	-
Επιχειρηματικά	13.791.630	1.012.861	1.662.419	16.466.910	11.021.372
Δημόσιος τομέας	1.294	2.011	1.934.161	1.937.466	35
Σύνολο	26.735.562	1.239.987	3.700.385	31.675.935	11.021.407

31/12/2015	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κές εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Ιδιώτες	14.048.742	247.325	128.947	14.425.014	-
Επιχειρηματικά	15.727.813	841.860	1.697.799	18.267.471	10.715.768
Δημόσιος τομέας	7.060	1.468	1.223.126	1.231.654	38
Σύνολο	29.783.614	1.090.653	3.049.872	33.924.139	10.715.806

Η αξία εγγυήσεων περιλαμβάνει κυρίως προσωπικές ή εταιρικές εγγυήσεις.

3.3 Πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

3.3.1 Μεταβολή της συσσωρευμένης πρόβλεψης απομείωσης ανά κατηγορία δανείων (συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών)

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Ιδιώτες	Επιχειρηματικά	Δημόσιος τομέας	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1.1.2016	1.673.006	1.961.016	579.271	4.213.293	12.137.813	2.087	16.353.194
Έξοδο χρήσης	206.671	101.180	7.172	315.022	646.420	(313)	961.129
Διαγραφές	(6.827)	(121.884)	(71.302)	(200.013)	(814.946)	(552)	(1.015.510)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	-	(34.090)	-	(34.090)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72.526)	(66.338)	(8.614)	(147.478)	(192.640)	(199)	(340.317)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	1.347	(2.740)	-	(1.393)	145.957	-	144.564
Υπόλοιπο 31.12.2016	1.801.671	1.871.234	506.526	4.179.431	11.888.514	1.023	16.068.969

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Ιδιώτες	Επιχειρηματικά	Δημόσιος τομέας	Σύνολο
Υπόλοιπο Έναρξης 1.1.2015	1.069.868	1.891.729	599.100	3.560.698	11.027.429	7.525	14.595.652
Υπόλοιπο έναρξης τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	14.624	1.624	493	16.741	94.641	-	111.382
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	-	-	-	(319.328)	-	(319.328)
Υπόλοιπο έναρξης δανείων που αποκτήθηκαν από την Τράπεζα	6.340	33.810	-	40.149	111.688	-	151.838
Έξοδο χρήσης	644.617	165.991	24.466	835.075	2.410.410	(5.265)	3.240.220
Διαγραφές	(7)	(84.534)	(34.801)	(119.342)	(426.734)	-	(546.076)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	-	(693.107)	-	(693.107)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(78.171)	(60.415)	(9.988)	(148.573)	(173.292)	(173)	(322.038)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	15.734	12.812	-	28.546	106.104	-	134.651
Υπόλοιπο 31.12.2015	1.673.006	1.961.016	579.271	4.213.293	12.137.813	2.087	16.353.194

3.3.2 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, απομειωμένα δάνεια και προβλέψεις απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή

31.12.2016	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
Ιδιώτες	21.490.136	7.170.391	(4.127.259)	180.537	136.634	(52.173)
Στεγαστικά	15.706.723	4.113.595	(1.792.758)	65.321	27.820	(8.913)
Καταναλωτικά	4.562.753	2.413.521	(1.827.974)	115.215	108.814	(43.260)
Πιστωτικές κάρτες	1.219.055	641.893	(506.526)	-	-	-
Λοιπά	1.605	1.383	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	39.251.464	18.410.268	(11.421.745)	1.805.703	1.084.571	(466.769)
Εμπόριο και Υπηρεσίες	5.589.121	3.200.144	(1.932.285)	227.811	184.059	(100.667)
Βιομηχανία	6.287.588	3.110.611	(1.719.592)	131.222	123.420	(55.516)
Ναυτιλία	2.702.285	659.272	(361.292)	-	-	-
Κατασκευές	4.292.598	2.956.969	(1.791.947)	190.738	172.485	(92.518)
Τουρισμός	2.766.583	913.618	(396.117)	12.307	10.319	(4.987)
Ενέργεια	902.818	64.706	(35.725)	5.677	4.599	(369)
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.167.345	372.599	(264.696)	44.382	40.472	(10.988)
Ακτοπλοΐα	290.414	121.227	(48.250)	-	-	-
Μεταφορές και Logistics	1.186.027	648.395	(509.492)	96.047	74.857	(37.714)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	4.229.394	1.793.715	(1.289.657)	240.603	48.209	(2.785)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	2.405.085	1.366.588	(809.480)	463.556	226.640	(73.231)
Χρηματοδότηση Έργων	1.911.653	273.482	(215.362)	223.835	98.780	(68.726)
Λοιπές	5.520.553	2.928.942	(2.047.852)	169.525	100.733	(19.268)
Δημόσιος Τομέας	2.061.234	9.617	(1.023)	0	0	0
Σύνολο	62.802.834	25.590.276	(15.550.027)	1.986.239	1.221.205	(518.941)

31.12.2015	Ελλάδα			Λοιπή Ευρώπη		
	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης	Σύνολο Δ&Α	Απομειωμένα Δ&Α	Συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης
Ιδιώτες	22.405.096	7.622.854	(4.157.866)	216.313	59.578	(55.427)
Στεγαστικά	16.243.563	4.175.394	(1.663.833)	75.641	11.698	(9.173)
Καταναλωτικά	4.813.403	2.705.398	(1.914.762)	140.672	47.880	(46.254)
Πιστωτικές κάρτες	1.346.478	740.633	(579.271)	-	-	-
Λοιπά	1.651	1.428	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	39.712.241	18.679.413	(11.562.732)	2.070.473	1.296.292	(575.081)
Εμπόριο και Υπηρεσίες	5.676.778	3.245.639	(2.004.481)	260.876	205.840	(101.460)
Βιομηχανία	6.415.177	2.985.868	(1.658.877)	140.121	129.025	(53.014)
Ναυτιλία	2.786.490	687.153	(364.460)	-	-	-
Κατασκευές	4.434.643	3.010.508	(1.741.825)	261.039	247.494	(148.263)
Τουρισμός	2.804.959	928.978	(434.393)	16.935	14.297	(4.185)
Ενέργεια	982.326	66.193	(37.628)	7.499	3.629	(86)
Γεωργία-Κτηνοτροφία	1.235.012	377.435	(254.828)	44.607	41.416	(12.857)
Ακτοπλοΐα	320.130	139.728	(56.236)	-	-	-
Μεταφορές και Logistics	1.091.309	538.024	(424.468)	95.581	59.291	(37.864)
Χρηματοπιστωτικός Τομέας	4.478.347	1.964.947	(1.406.841)	242.703	46.877	(2.644)
Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	2.373.224	1.363.845	(718.184)	505.948	261.768	(121.136)
Χρηματοδότηση Έργων	1.379.644	267.447	(197.208)	248.830	122.475	(73.185)
Λοιπές	5.734.202	3.103.648	(2.263.303)	246.335	164.181	(20.386)
Δημόσιος Τομέας	1.374.823	14.959	(2.087)	0	0	0
Σύνολο	63.492.161	26.317.226	(15.722.686)	2.286.786	1.355.870	(630.508)

3.3.3. Ανάλυση εσόδων από τόκους, με βάση την ποιότητα των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία δανείων

2016	Έσοδα από μη απομειωμένα Δ&Α	Έσοδα από απομειωμένα Δ&Α	Σύνολο εσόδων από τόκους
Ιδιώτες	501.214	213.889	715.103
Επιχειρηματικά	968.655	475.119	1.443.774
Δημόσιος τομέας	20.616	326	20.942
Σύνολο εσόδων από τόκους	1.490.486	689.333	2.179.819

2015	Έσοδα από μη απομειωμένα Δ&Α	Έσοδα από απομειωμένα Δ&Α	Σύνολο εσόδων από τόκους
Ιδιώτες	598.196	195.719	793.915
Επιχειρηματικά	1.261.246	419.599	1.680.845
Δημόσιος τομέας	20.515	321	20.836
Σύνολο εσόδων από τόκους	1.879.957	615.639	2.495.596

3.4 Ρυθμίσεις δανείων

Σχετική με την πολιτική ρυθμίσεων είναι η σημείωση 3.1.11.

3.4.1. Ανάλυση ρυθμισμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά είδος ρύθμισης

Είδη Ρύθμισης	Ρυθμισμένα Δάνεια (Καθαρή Αξία)	
	31/12/2016	31/12/2015
Μετάθεση πληρωμής τόκου	-	274.633
Πρόγραμμα μειωμένων πληρωμών	2.533.520	2.726.486
Παροχή περιόδου χάριτος	584.032	678.948
Επέκταση διάρκειας δανείου	2.264.375	811.050
Κεφαλαιοποίηση καθυστερούμενων δόσεων	971.885	899.864
Συνδυασμός μέτρων ρύθμισης	4.184.634	3.217.457
Λοιπά	197.521	710.446
Συνολική καθαρή αξία	10.735.967	9.318.884

3.4.2. Ανάλυση ρυθμίσεων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, με βάση την πιστωτική τους ποιότητα

31/12/2016	Συνολικό Ποσό Δ&Α	Συνολικό Ποσό Ρυθμισμένων Δ&Α	% Ρυθμισμένων Δ&Α
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	31.436.576	5.986.732	19,04%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	6.541.017	2.747.129	42,00%
Απομειωμένα	26.811.481	5.821.880	21,71%
Συνολική αξία (προ απομείωσης)	64.789.074	14.555.742	22,47%
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(10.255.708)	(2.746.338)	26,78%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(5.813.260)	(1.073.436)	18,47%
Συνολική καθαρή αξία	48.720.105	10.735.967	22,04%
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	31.675.935	8.071.935	25,48%
Αξία μετά από απομειώσεις και ληφθείσες εξασφαλίσεις	17.044.170	2.664.032	15,63%

31/12/2015	Συνολικό Ποσό Δ&Α	Συνολικό Ποσό Ρυθμισμένων Δ&Α	% Ρυθμισμένων Δ&Α
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	30.771.672	4.607.836	14,97%
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	7.334.179	2.502.171	34,12%
Απομειωμένα	27.673.096	5.596.804	20,22%
Συνολική αξία (προ απομείωσης)	65.778.947	12.706.811	19,32%
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(10.355.092)	(2.499.911)	24,14%
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(5.998.102)	(888.016)	14,80%
Συνολική καθαρή αξία	49.425.753	9.318.884	18,85%
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	33.924.139	7.580.669	22,35%
Αξία μετά από απομειώσεις και ληφθείσες εξασφαλίσεις	15.501.614	1.738.215	11,21%

3.4.3. Συμφωνία ρυθμισμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

	31/12/2016	31/12/2015
Υπόλοιπο έναρξης	9.318.884	9.268.824
Δ&Α που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης	4.300.087	4.263.385
Αποπληρωμές Δ&Α (μερικώς ή ολικώς)	(647.597)	(709.477)
Δ&Α που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης εντός της χρήσης	(2.229.217)	(2.518.487)
Ζημιά απομείωσης	(41.930)	(716.007)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	35.741	147.403
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΑΕ στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	(416.756)
Υπόλοιπο τέλους	10.735.967	9.318.884

3.4.4. Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά κατηγορία

	31/12/2016	31/12/2015
Ιδιώτες	4.152.002	3.049.310
Στεγαστικά	3.411.620	2.419.928
Καταναλωτικά	740.383	629.381
Επιχειρηματικά	6.574.847	6.267.574
Μεγάλες επιχειρήσεις	3.100.629	2.686.443
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	3.474.218	3.581.130
Δημόσιος Τομέας (Ελλάδα)	9.118	2.001
Συνολική καθαρή αξία	10.735.967	9.318.884

3.4.5. Ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ανά γεωγραφική περιοχή

	31/12/2016	31/12/2015
Ελλάδα	10.639.237	9.145.382
Λοιπή Ευρώπη	96.730	173.502
Συνολική καθαρή αξία	10.735.967	9.318.884

3.4.6. Ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής

Η Τράπεζα Πειραιώς, σε ορισμένες περιπτώσεις συμφωνιών αναδιάρθρωσης χρεών, συμμετέχει σε συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με απόκτηση συμμετοχής σε μια προσπάθεια να καταστούν οι επιχειρήσεις βιώσιμες και να μπορούν να εξυπηρετηθούν οι υποχρεώσεις τους προς την Τράπεζα. Οι ανταλλαγές χρέους με απόκτηση συμμετοχής αναφέρονται σε συναλλαγές, στις οποίες ο δανειολήπτης και η Τράπεζα επαναδιαπραγματεύονται τους όρους του δανείου, με στόχο την πλήρη ή μερική μείωση του δανείου με την παράλληλη έκδοση συμμετοχικών τίτλων στην Τράπεζα. Οι εν λόγω συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών οδηγούν στην απόκτηση ελέγχου ή ουσιώδους επιρροής ή μειοψηφικής συμμετοχής από την Τράπεζα επί του δανειολήπτη.

Παρατίθενται αναλυτικοί πίνακες με τις ανταλλαγές χρέους με μετοχές που έλαβαν χώρα το 2015 και το 2016:

2016				
A/A	Επωνυμία εταιρείας	Αποκτηθέν ποσοστό	Ημερομηνία απόκτησης	Κόστος απόκτησης συμμετοχής (€ εκατ)
1	ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε.	20,18%	1/9/2016	7,07
2	EUROTERRA Α.Ε.	3,16%	1/9/2016	0,73

2015				
A/A	Επωνυμία εταιρείας	Αποκτηθέν ποσοστό	Ημερομηνία απόκτησης	Κόστος απόκτησης συμμετοχής (€ εκατ)
1	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ Α.Ε.Γ.Ε.	33,85%	31/3/2015	20,73
2	ΝΗΡΕΥΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Ε.	33,10%	7/10/2015	25,72
3	ΑΤΤΙΚΑ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	1,00%	18/2/2015	1,17
4	TRASTOR Α.Ε.Ε.Α.Π.	37,08%	23/3/2015	28,55

Την 6/6/2016, η κατά 100% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε., προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά € 35,1 εκατ., η οποία καλύφθηκε εξ'ολοκλήρου από την Τράπεζα Πειραιώς, με κεφαλαιοποίηση δανειακών υποχρεώσεων, διατηρώντας έτσι αμετάβλητο το ποσοστό συμμετοχής της.

Η Τράπεζα στις 25/7/2016 απέκτησε 11.911.041 μετοχές της εταιρείας «ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ» κατόπιν αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της τελευταίας. Οι μετοχές αυτές αποκτήθηκαν στα πλαίσια συμφωνίας εξυγίανσης της εταιρείας «ΔΙΑΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Β.Ε.Ε.» με τις πιστώτριες τράπεζες, τους λοιπούς πιστωτές και την συγγενή εταιρεία «ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ». Το σύνολο του ενεργητικού της εταιρείας «ΔΙΑΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Β.Ε.Ε.» καθώς και οι υποχρεώσεις που δεν μετατράπηκαν σε μετοχές, μεταβιβάστηκαν ως εισφορά σε είδος στην συγγενή εταιρεία «ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ». Το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας στην συγγενή εταιρεία «ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ» μεταβλήθηκε από 33,16% στις 31/12/2015 σε 32,43% στις 31/12/2016.

3.5 Χρεωστικοί τίτλοι και άλλα αξιόγραφα

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν ανάλυση των ομολόγων και εντόκων γραμματίων αποτιμώμενων σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών και επενδυτικού χαρτοφυλακίου, καθώς και των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2016, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Standard & Poor's ή τα ισοδύναμά τους:

31 Δεκεμβρίου 2016	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
AAA	-	-	2.929	2.929
AA- έως AA+	-	13.218.918	5.175	13.224.093
Λιγότερο από BB-	8.428	-	2.069.656	2.078.084
Μη διαβαθμισμένα	-	27.339	-	27.339
Σύνολο	8.428	13.246.257	2.077.760	15.332.446

Τα χρεόγραφα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου με πιστωτική διαβάθμιση μικρότερη από BB- περιλαμβάνουν κυρίως ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του ελληνικού Δημοσίου.

31 Δεκεμβρίου 2015	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	Σύνολο
AAA	56	2.719.362	23.643	2.743.061
AA- έως AA+	-	14.244.680	-	14.244.680
BB- έως BB+	55	-	-	55
Λιγότερο από BB-	50.351	5.511	2.022.471	2.078.333
Μη διαβαθμισμένα	-	15.783	-	15.783
Σύνολο	50.462	16.985.336	2.046.114	19.081.912

3.6 Συγκέντρωση κινδύνου χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο

α) Γεωγραφικοί τομείς

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε γεωγραφικές περιοχές τις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο.

	Ελλάδα	Υπόλοιπη Ευρώπη	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	521.437	22	521.459
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	445.070	-	445.070
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.428	-	8.428
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	47.252.807	1.467.298	48.720.105
Δάνεια προς ιδιώτες	17.362.878	128.364	17.491.242
- Στεγαστικά	13.913.965	56.408	13.970.374
- Καταναλωτικά - προσωπικά δάνεια	2.736.384	71.956	2.808.340
- Πιστωτικές κάρτες	712.528	-	712.528
Δάνεια προς επιχειρήσεις και προς το Δημόσιο Τομέα	29.889.929	1.338.934	31.228.863
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.246.054	203	13.246.257
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.077.760	-	2.077.760
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	29.076	-	29.076
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.406.854	13.337	2.420.190
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	65.987.487	1.480.860	67.468.347
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	70.145.583	1.697.648	71.843.231

β) Τομείς δραστηριότητας

Ο παρακάτω πίνακας κατηγοριοποιεί σε τομείς δραστηριότητας τις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Η κατανομή πραγματοποιήθηκε βάσει του κλάδου δραστηριότητας των αντισυμβαλλομένων.

	Χρηματο-πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	Οικοδομικές/ Κατάσκευαστικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτροφία	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	521.459	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	521.459
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	7.529	515	-	-	60.626	22	341.796	1.155	13.224	-	-	20.204	-	445.070
Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	-	-	-	8.428	-	-	-	-	-	-	8.428
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	3.177.554	4.643.703	2.598.871	1.985.931	1.851.401	3.783.980	2.060.210	2.583.157	1.607.269	2.377.785	936.042	3.622.958	17.491.242	48.720.105
Δάνεια προς ιδιώτες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17.491.242	17.491.242
Δάνεια προς επιχειρήσεις/ Δημόσιο Τομέα	3.177.554	4.643.703	2.598.871	1.985.931	1.851.401	3.783.980	2.060.210	2.583.157	1.607.269	2.377.785	936.042	3.622.958	-	31.228.863
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	5.012	203	-	-	-	-	13.218.918	-	-	-	-	22.124	-	13.246.257
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.286	27.790	29.076
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-	-	-	-	-	-	2.086.256	-	-	-	-	-	-	2.086.256
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	68.967	570	-	7.805	13	-	740.012	434	547	-	-	1.385.281	216.561	2.420.190
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	3.780.522	4.644.991	2.598.871	1.993.736	1.912.040	3.784.002	18.455.620	2.584.746	1.621.041	2.377.785	936.042	5.051.853	17.735.592	67.476.843
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	4.274.489	4.850.491	2.805.593	2.048.397	1.385.975	3.831.844	21.862.564	2.689.594	1.691.083	2.383.316	1.011.934	4.807.308	18.618.926	72.261.514

Στα δάνεια του Δημοσίου Τομέα ύψους 2,1 δις ευρώ κατά την 31/12/2016 περιλαμβάνεται και το εποχικό δάνειο προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ ύψους 1,9 δις ευρώ (31/12/2015: 1,0 δις ευρώ). Στο κονδύλι "Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου" του ανωτέρω πίνακα περιλαμβάνονται και οι λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης.

Τομείς δραστηριότητας στοιχείων εκτός Ισολογισμού	Χρηματο-πιστωτικά ιδρύματα	Βιομηχανία/ Βιοτεχνία	Οικοδομικές/ Κατάσκευαστικές	Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Ακινήτων	Project Finance	Εμπορικές εταιρείες	Δημόσιος τομέας	Ναυτιλία	Ενέργεια, Μεταφορές & Logistics	Ξενοδοχεία	Γεωργία-Κτηνοτροφία	Λοιποί τομείς	Ιδιώτες	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	675.696	362.805	1.071.998	103.746	150.944	175.523	2.018	-	84.540	77.447	9.564	196.590	-	2.910.870
Ενέγγυες Πιστώσεις	35	19.275	878	-	-	9.290	-	-	-	-	-	11.451	-	40.929
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	839	41.765	11.731	11.065	7.103	22.637	-	-	17.641	11.919	3.498	26.907	73.594	228.697
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	676.570	423.844	1.084.607	114.810	158.047	207.449	2.018	0	102.181	89.366	13.062	234.948	73.594	3.180.496
Εγγυητικές Επιστολές	598.010	405.235	1.087.921	105.922	166.216	189.827	-	-	98.928	100.367	14.906	287.766	-	3.055.098
Ενέγγυες Πιστώσεις	910	12.589	-	-	-	4.927	-	-	-	-	30	10.838	-	29.294
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	18.556	12.501	6.862	7.856	12.803	32.586	-	-	37.940	13.584	4.154	31.935	78.681	257.458
Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	617.476	430.325	1.094.783	113.778	179.019	227.341	0	0	136.869	113.951	19.089	330.538	78.681	3.341.850

3.7 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΔΠΧΑ 7, γνωστοποιείται η επίδραση ή η πιθανή επίδραση που έχουν συμφωνίες για διακανονισμό χρηματοοικονομικών μέσων στη χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας. Ειδικότερα, στις γνωστοποιήσεις περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

i. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων, που συμψηφίζονται σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 και το καθαρό ποσό που προκύπτει παρουσιάζεται στην κατάσταση οικονομικής θέσης της Τράπεζας, όταν υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.

ii. Οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις ISDA και παρόμοιες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ανεξάρτητα εάν αυτές συμψηφίζονται ή όχι στον ισολογισμό.

Η Τράπεζα δεν έχει συμψηφίσει κανένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού και υποχρεώσεων την 31/12/2016 και 31/12/2015, δεδομένου ότι τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται στην πρώτη περίπτωση (i) δεν πληρούνται.

Οι πίνακες που ακολουθούν απεικονίζουν τα αναγνωρισθέντα στις 31/12/2016 και 31/12/2015 χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία υπόκεινται σε κύριες ή παρεμφερείς συμβάσεις συμψηφισμού [περίπτωση (ii)], καθώς επίσης και την καθαρή επίδραση που θα επέφερε στην κατάσταση οικονομικής θέσης της Τράπεζας η πλήρης εξάσκηση των δικαιωμάτων συμψηφισμού («καθαρό ποσό»). Οι εν λόγω πίνακες περιλαμβάνουν κυρίως τα εξής χρηματοοικονομικά στοιχεία: α) Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (IRSs) και συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων σε ξένο νόμισμα (cross currency interest rate swaps), για τα οποία υπάρχουν συμβάσεις ISDA και β) διαπραγματευτικά repos που καλύπτονται από GMRA.

31/12/2016	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης					
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	438.979	-	438.979	336.292	-	102.687
Σύνολο	438.979	-	438.979	336.292	-	102.687

31/12/2016	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης					
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	461.077	-	461.077	-	461.077	-
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων	6.083.168	-	6.083.168	-	3.642	6.079.525
Σύνολο	6.544.244	-	6.544.244	-	464.719	6.079.525

31/12/2015	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης					
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	434.257	-	434.257	236.289	-	197.968
Σύνολο	434.257	-	434.257	236.289	-	197.968

31/12/2015	Συναφή ποσά που δεν συμψηφίστηκαν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης					
	Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων (ποσό προς συμψηφισμό)	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (ποσό που συμψηφίστηκε)	Καθαρή αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων	Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	Καθαρό ποσό
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	444.629	-	444.629	-	444.629	-
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων	1.655.402	-	1.655.402	-	1.338	1.654.064
Σύνολο	2.100.032	-	2.100.032	-	445.967	1.654.064

3.8 Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς αφορά την πιθανότητα απωλειών λόγω μεταβολής στο επίπεδο ή στη μεταβλητότητα των τιμών αγοράς, όπως είναι οι τιμές μετοχών, επιτοκίων ή συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας έχει εγκρίνει ενιαία πολιτική διαχείρισης κινδύνου αγοράς, η οποία εφαρμόζεται στην Τράπεζα και περιγράφει τους βασικούς ορισμούς που αφορούν τη διαχείριση του κινδύνου αγοράς και καθορίζει τους ρόλους και τις ευθύνες των εμπλεκόμενων μονάδων και στελεχών.

Η Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζει σύγχρονες και ευρέως αποδεκτές τεχνικές για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς. Συγκεκριμένα, υπολογίζονται δείκτες ευαισθησίας, όπως η μέτρηση PV100 (δυσμενής επίπτωση στην καθαρή τρέχουσα αξία όλων των στοιχείων ισολογισμού έναντι παράλληλης μετατόπισης των καμπυλών επιτοκίων κατά 100 μ.β. σε όλα τα νομίσματα), καθώς και η Αξία σε Κίνδυνο (Value at Risk), η οποία ενσωματώνει το σύνολο των παραγόντων κινδύνου.

Για κάθε δραστηριότητα που ενέχει κίνδυνο αγοράς έχουν θεσπιστεί κατάλληλα όρια ανά είδος κινδύνου, τα οποία ελέγχονται σε συστηματική βάση. Η διαχείριση του κινδύνου αγοράς δεν περιορίζεται στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών αλλά καλύπτει το σύνολο των στοιχείων ισολογισμού.

Η εκτίμηση Αξίας σε Κίνδυνο είναι η εκτίμηση της μέγιστης δυνητικής μείωσης (ζημίας) στην καθαρή τρέχουσα αξία ενός χαρτοφυλακίου, που μπορεί να συμβεί σε ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα και για ένα συγκεκριμένο επίπεδο εμπιστοσύνης (confidence level). Η Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζει τις ακόλουθες τρεις μεθόδους για τον υπολογισμό του Value at Risk:

α) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value-at-Risk, με χρονικό ορίζοντα μιας ημέρας και επίπεδο εμπιστοσύνης 99% με ιστορικές παρατηρήσεις δυο ετών και ίση στάθμιση μεταξύ των παρατηρήσεων,

β) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value at Risk με δεδομένα αγοράς στα οποία λαμβάνονται υπόψη με μεγαλύτερη βαρύτητα οι πρόσφατες παρατηρήσεις (μεταβλητότητες και συντελεστές συσχέτισης που υπολογίζονται με τη μεθοδολογία εκθετικής εξομάλυνσης) και

γ) την παραμετρική μέθοδο υπολογισμού Value at Risk με τη χρήση μεταβλητοτήτων και συντελεστών συσχέτισης που αφορούν σε περίοδο κρίσης (Stressed Value at Risk), ώστε να εκτιμάται η δυνητική επίπτωση στις σημερινές θέσεις.

Η μεθοδολογία Value at Risk δεν μπορεί να καλύψει εκτίμηση οικονομικών απωλειών που μπορεί να προκύψουν από ακραίες συνθήκες αγοράς και γι' αυτό το λόγο οι μετρήσεις συνοδεύονται από έναν αριθμό σεναρίων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης. Τα σενάρια αυτά βασίζονται στους κύριους παράγοντες κινδύνου που μπορεί να επηρεάσουν την αξία των στοιχείων του ισολογισμού.

Η Τράπεζα εφαρμόζει πρόγραμμα εκ των υστέρων ελέγχου (back-testing) για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών της Τράπεζας και για τις εκτιμήσεις του μεγέθους Αξίας-σε-Κίνδυνο. Σε καθημερινή βάση συγκρίνεται η τιμή Value-at-Risk όπως αυτή υπολογίζεται, με την αντίστοιχη μεταβολή στην αξία του χαρτοφυλακίου, λόγω μεταβολής των τιμών της αγοράς.

Η τιμή Value-at-Risk στις 31/12/2016 ήταν για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών της Τράπεζας € 0,51 εκατ. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 0,29 εκατ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 0,41 εκατ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Με τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών στις 31/12/2016, επιτυγχάνεται μείωση € 0,20 εκατ. στην συνολική τιμή Value-at-Risk, λόγω του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου.

Η τιμή Value-at-Risk στις 31/12/2015 ήταν για το σύνολο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών της Τράπεζας € 3,87 εκατ. Η εκτίμηση αυτή αναλύεται σε € 2,85 εκατ. τιμή Value-at-Risk για τον επιτοκιακό κίνδυνο και € 2,62 εκατ. για τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Με τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών στις 31/12/2015, επιτυγχάνεται μείωση κατά € 1,60 εκατ. στην συνολική τιμή Value-at-Risk, λόγω του βαθμού διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου.

Κατά το 2016, το VaR του χαρτοφυλακίου συναλλαγών της Τράπεζας μειώθηκε λόγω της μείωσης της έκθεσης σε ομόλογα της Ελληνικής Κυβέρνησης κατά € 66 εκατ. καθώς και της μείωσης των συναλλαγματικών θέσεων (κυρίως BGN και UAH).

Τα παραπάνω συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Ποσά σε € εκατ.	Χαρτοφυλάκιο Συναλλαγών Τράπεζας - Συνολικό VaR	VaR Επιτοκιακός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Μετοχών	VaR Συναλλαγματικός Κίνδυνος	VaR Κίνδυνος Εμπορευμάτων	Μείωση Λόγω Διαφοροποίησης Χαρτοφυλακίου
2016	0,51	0,29	0,00	0,41	0,00	-0,20
2015	3,87	2,85	0,00	2,62	0,00	-1,60

Η τιμή του Value at Risk για το διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο ανέρχεται σε € 14,99 εκατ. κατά την 31/12/2016 ενώ αντίστοιχα την 31/12/2015 ήταν € 11,74 εκατ. Η αύξηση στο Value at Risk του Διαθεσίμου προς πώληση χαρτοφυλακίου οφείλεται στην αύξηση των θέσεων σε Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου κατά € 56 εκατ. και των θέσεων σε Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου κατά € 43 εκατ.

3.9 Κίνδυνος συναλλάγματος

Οι επιδράσεις της μεταβολής των ισοτιμιών των διαφόρων νομισμάτων επηρεάζουν την χρηματοοικονομική θέση και τις ταμειακές ροές της Τράπεζας. Η Διοίκηση θέτει όρια στην έκθεση της Τράπεζας στις μεταβολές του συναλλάγματος τα οποία παρακολουθούνται καθημερινά. Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τη συναλλαγματική έκθεση της Τράπεζας Πειραιώς στις 31/12/2016. Παρουσιάζονται σε λογιστικές αξίες τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις ανά νόμισμα, ενώ περιλαμβάνονται και οι θέσεις σε παράγωγα οι οποίες μειώνουν σημαντικά τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Κίνδυνος συναλλάγματος στοιχείων ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	2.014.174	39.727	23.783	7.488	22.560	44.381	2.152.115
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	252.691	32.863	-	162	35.714	200.029	521.459
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	434.760	1.125	-	-	9.184	1	445.070
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες							
μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.428	-	-	-	-	-	8.428
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	29.076	-	-	-	-	-	29.076
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	43.811.730	2.760.561	50.800	91.298	1.907.568	98.149	48.720.105
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.246.054	203	-	-	-	-	13.246.257
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.323.411	44.997	-	-	-	-	2.368.408
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.376.635	43.438	57	60	-	-	2.420.190
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	64.496.961	2.922.915	74.640	99.009	1.975.025	342.560	69.911.110
Κίνδυνος συναλλάγματος υποχρεώσεων							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	27.287.516	99.075	3.567	17	631	1.895	27.392.700
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	433.259	27.945	-	-	-	-	461.205
Υποχρεώσεις προς πελάτες	38.042.605	1.331.489	98.424	962	13.656	278.165	39.765.301
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	69.515	-	-	-	-	-	69.515
Λοιπές υποχρεώσεις	702.786	5.917	363	-	63.511	267.680	1.040.257
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	66.535.680	1.464.426	102.354	979	77.798	547.740	68.728.978
Καθαρή χρηματοοικονομική θέση στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(2.038.720)	1.458.489	(27.714)	98.029	1.897.227	(205.180)	1.182.131
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(1.537.177)	29.925	989	-	(9.184)	564.583	(950.864)
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	3.527.595	(1.461.716)	25.202	(98.023)	(1.891.521)	(324.014)	(222.477)
Συνολική συναλλαγματική θέση	(48.301)	26.697	(1.523)	7	(3.478)	35.389	8.791

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	EUR	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά Νομίσματα	Σύνολο
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	69.322.502	3.019.319	104.016	114.571	2.152.884	342.168	75.055.459
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	71.119.012	1.359.377	112.034	3.763	79.670	694.857	73.368.713
Καθαρή θέση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(1.796.510)	1.659.942	(8.018)	110.807	2.073.214	(352.689)	1.686.745
Καθαρή θέση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων	(2.149.941)	36.578	1.877	-	(14.261)	818.848	(1.306.899)
Καθαρή θέση στοιχείων εκτός ισολογισμού	3.891.436	(1.677.433)	5.431	(110.389)	(2.077.485)	(407.849)	(376.288)
Συνολική συναλλαγματική θέση	(55.015)	19.087	(710)	419	(18.533)	58.310	3.559

3.10 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο Επιτοκιακός Κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος ζημίας που προκύπτει από μεταβολές στις αγορές επιτοκίων. Αλλαγές στις τιμές των επιτοκίων επηρεάζουν τα αποτελέσματα της Τράπεζας, μεταβάλλοντας το καθαρό επιτοκιακό αποτέλεσμα, καθώς και την αξία άλλων εσόδων ή εξόδων ευαίσθητων σε μεταβολές επιτοκίων. Οι μεταβολές των επιτοκίων επηρεάζουν επίσης την αξία των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, αφού η παρούσα αξία μελλοντικών χρηματοροών (και σε ορισμένες περιπτώσεις οι ίδιες οι χρηματοροές) μεταβάλλεται όταν τα επιτόκια αλλάζουν.

Η Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζει πολιτική διαχείρισης επιτοκιακού κινδύνου και υιοθετεί τεχνικές εκτίμησης κινδύνων που βασίζονται στην Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος (Interest Rate Gap Analysis).

Σύμφωνα με αυτήν, τα στοιχεία απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατανέμονται σε χρονικές περιόδους ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη τους (περίπτωση στοιχείων σταθερού επιτοκίου), ή σύμφωνα με την ημερομηνία του επόμενου επαναπροσδιορισμού του επιτοκίου τους (περίπτωση στοιχείων κυμαινόμενου επιτοκίου).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το βαθμό έκθεσης της Τράπεζας στον επιτοκιακό κίνδυνο, σύμφωνα με την Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος. Σε περιπτώσεις όπου για οποιοσδήποτε απαιτήσεις ή υποχρεώσεις δεν υπάρχει τακτή συμβατική ημερομηνία λήξης (ανοιχτοί αλληλόχρεοι λογαριασμοί) ή ημερομηνία επαναπροσδιορισμού επιτοκίου (καταθέσεις όψεως ή ταμιευτηρίου), τότε αυτές κατατάσσονται στη χρονική περίοδο μέχρι ένα μήνα.

Συγκεκριμένα, οι καταθέσεις όψεως, ταμιευτηρίου, καθώς και οι τρεχούμενοι λογαριασμοί έχουν κατανεμηθεί στη χρονική περίοδο μέχρι ένα μήνα.

Στον πίνακα, οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται σε € με βάση τις συναλλαγματικές ισοτιμίες της 31/12/2016.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Ενεργητικό							
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	2.152.115	-	-	-	-	-	2.152.115
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	259.119	174.216	88.125	-	-	-	521.459
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	1.548	142	6.738	-	8.428
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	1.950	25.384	1.742	-	-	-	29.076
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	35.660.074	6.735.834	4.178.600	1.474.124	671.473	-	48.720.105
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	203	813.512	813.414	7.868.129	3.751.000	-	13.246.257
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	5.093	941.142	735.201	83.106	313.218	290.648	2.368.408
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	-	-	-	-	2.420.190	2.420.190
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	38.078.553	8.690.088	5.818.630	9.425.500	4.742.429	2.710.839	69.466.039
Υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	23.219.376	134.726	38.598	4.000.000	-	-	27.392.700
Υποχρεώσεις προς πελάτες	30.789.557	4.629.262	4.256.522	18.806	-	71.155	39.765.301
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	30.444	39.071	-	-	-	-	69.515
Λοιπές υποχρεώσεις	-	-	-	-	-	1.040.257	1.040.257
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	54.039.377	4.803.058	4.295.120	4.018.806	0	1.111.412	68.267.773
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	(34.138)	(144.737)	(40.052)	(1.834)	0	0	(220.760)
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	(15.994.962)	3.742.292	1.483.457	5.404.861	4.742.429	1.599.427	977.506

Τα εκτός Ισολογισμού στοιχεία που εμφανίζονται στο κάτω μέρος του πίνακα περιλαμβάνουν τα ανοίγματα που προέρχονται από συναλλαγές σε παράγωγα οι οποίες εκτελούνται είτε για σκοπούς διαχείρισης ενεργητικού - παθητικού, είτε για σκοπούς διαπραγμάτευσης, είτε για σκοπούς αντιστάθμισης - χωρίς να γίνεται απαραίτητα χρήση αντισταθμιστικής λογιστικής (hedge accounting).

Ακολουθούν τα συγκριτικά στοιχεία για την προηγούμενη χρήση:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Άτοκα	Σύνολο
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	41.314.752	7.841.268	4.013.712	10.760.483	7.809.997	2.878.220	74.618.431
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων	62.165.688	4.569.823	2.344.038	2.721.961	-	1.122.563	72.924.074
Καθαρή ονομαστική αξία παραγώγων	(92.258)	(190.197)	(86.507)	-	-	-	(368.962)
Συνολικό άνοιγμα επιτοκιακού κινδύνου	(20.943.194)	3.081.249	1.583.167	8.038.522	7.809.997	1.755.656	1.325.396

Παράλληλα, στην Τράπεζα Πειραιώς, ως μέγεθος εκτίμησης του επιτοκιακού κινδύνου, υπολογίζεται και η μεταβολή της καθαρής παρούσας αξίας των στοιχείων ενεργητικού - υποχρεώσεων, αναφορικά με μεταβολή των επιτοκίων κατά 100 μονάδες βάσης (PV100).

Η Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος επιτρέπει την εκτίμηση του επιτοκιακού κινδύνου μέσω του δείκτη "Επιτοκιακών Αποτελεσμάτων σε Κίνδυνο", ο οποίος εκφράζει την αρνητική επίπτωση στο προβλεπόμενο ετήσιο επιτοκιακό αποτέλεσμα από μια παράλληλη σε όλες τις διάρκειες μεταβολή των επιτοκίων σε όλα τα νομίσματα.

Για το PV100 έχουν θεσπιστεί κατάλληλα όρια, τα οποία ελέγχονται σε καθημερινή βάση.

Η δυσμενής επίπτωση στην καθαρή τρέχουσα αξία όλων των στοιχείων Ισολογισμού της Τράπεζας Πειραιώς, έναντι παράλληλης μετατόπισης των καμπυλών επιτοκίων κατά 100 μονάδες βάσης σε όλα τα νομίσματα, εκτιμάται σε € 40,6 εκατ. (2015: € 6,3 εκατ.).

Επιπλέον, σε τακτά χρονικά διαστήματα υπολογίζεται η επίπτωση στην αξία του χαρτοφυλακίου ομολόγων μιας μεταβολής στα πιστωτικά περιθώρια (credit spreads) τόσο για τους εκδότες κρατικών ομολόγων (government issuers), όσο και για τους εταιρικούς εκδότες (corporate issuers).

Τέλος, στην Τράπεζα Πειραιώς αποτιμώνται πιθανές οικονομικές απώλειες αναφορικά με υποθετικά σενάρια κρίσης στις αγορές των επιτοκίων. Τα πιθανά σενάρια κρίσης περιλαμβάνουν έντονες μεταβολές στα επίπεδα των επιτοκίων, αλλαγές στην κλίση και το σχήμα των καμπυλών επιτοκίων, ή μεταβολές στη μεταβλητότητα των τιμών αγοράς.

3.11 Κίνδυνος ρευστότητας

Η Τράπεζα Πειραιώς αναγνωρίζει ότι η αποτελεσματική διαχείριση του Κινδύνου Ρευστότητας συμβάλλει ουσιαστικά στην ικανότητα εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, χωρίς τον κίνδυνο να προκύψουν σημαντικές οικονομικές απώλειες.

Ο κίνδυνος ρευστότητας που διατρέχει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι ο κίνδυνος αδυναμίας εκπλήρωσης των χρηματοοικονομικών του υποχρεώσεων, όταν αυτές γίνουν απαιτητές.

Στις μονάδες της Τράπεζας εφαρμόζεται ενιαία Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας. Η πολιτική αυτή είναι σύμφωνη με διεθνώς εφαρμοσμένες πρακτικές και εποπτικές διατάξεις και είναι προσαρμοσμένη στις επιμέρους δραστηριότητες και οργανωτικές δομές της Τράπεζας Πειραιώς.

Η πολιτική αυτή περιγράφει τους βασικούς ορισμούς και μεθοδολογίες εκτίμησης του κινδύνου ρευστότητας, καθορίζει τους ρόλους και τις υπευθυνότητες των εμπλεκόμενων μονάδων και στελεχών και περιγράφει οδηγίες για το χειρισμό καταστάσεων κρίσης ρευστότητας. Η πολιτική επικεντρώνεται στις ανάγκες ρευστότητας που αναμένεται να προκύψουν για το χρονικό διάστημα μιας εβδομάδας και ενός μήνα, αναφορικά με υποθετικά σενάρια κρίσης ρευστότητας.

Επιπλέον, η πολιτική ορίζει και Σχέδιο Διαχείρισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας, το οποίο τίθεται σε εφαρμογή σε περίπτωση κρίσης ρευστότητας. Μία τέτοια κρίση μπορεί να οφείλεται είτε σε συγκεκριμένο γεγονός που σχετίζεται με δραστηριότητες της Τράπεζας Πειραιώς, είτε με τις γενικότερες συνθήκες των αγορών. Στο σχέδιο καταγράφονται συγκεκριμένες συνθήκες ενεργοποίησής του, καθώς και ενδείξεις αυξημένης ετοιμότητας.

Από το Νοέμβριο του 2014 η Τράπεζα εποπτεύεται απευθείας από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) σε συνεργασία με την Τράπεζα Ελλάδος και υποβάλλει σε τακτική και περιοδική βάση μεγάλο εύρος εποπτικών αναφορών.

Η Τράπεζα Πειραιώς υπολογίζει τους δείκτες «Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio)» και «Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio)» σε μηνιαία και τριμηνιαία βάση αντίστοιχα, όπως ορίζει ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013. Από την 1/1/2016 ισχύει σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία το όριο του πρώτου δείκτη ρευστότητας Liquidity Coverage Ratio στα επίπεδα του 70%. Ωστόσο, ο «Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio)» δεν είναι κατάλληλος δείκτης κινδύνου ρευστότητας για Πιστωτικά Ιδρύματα τα οποία κάνουν χρήση του μηχανισμού παροχής έκτακτης ρευστότητας (ELA).

Επιπρόσθετα, τα πιστωτικά ιδρύματα βάσει της ευρωπαϊκής οδηγίας 2013/36 οφείλουν να διαθέτουν ολοκληρωμένες στρατηγικές, διαδικασίες, πολιτικές και συστήματα που διασφαλίζουν την επαρκή παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας. Βάσει της Ευρωπαϊκής οδηγίας, η διεύθυνση διαχείρισης κινδύνων αγοράς και ρευστότητας υπέβαλε για πρώτη φορά τον Απρίλιο του 2016 την Έκθεση για την Διαδικασία Εσωτερικής Επάρκειας Ρευστότητας (ILAAP), η οποία εμπεριέχει τις διαδικασίες που διέπουν την διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας καθώς και τα βασικά αποτελέσματα της αξιολόγησης της τρέχουσας και μελλοντικής θέσης ρευστότητας της τράπεζας. Επιπλέον στα πλαίσια των διαδικασιών ICAAP και ILAAP εξετάστηκαν σενάρια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress Testing) και αξιολογήθηκε η επίπτωσή τους επί της θέσης και επί των υποχρεωτικών δεικτών ρευστότητας.

Κατά τη διάρκεια του 2016 οι καταθέσεις της Τράπεζας Πειραιώς αυξήθηκαν κατά € 2.781 εκατ., με το συνολικό ποσό καταθέσεων στις 31/12/2016 να διαμορφώνεται στο ύψος των € 39.552 εκατ. έναντι € 36.771 εκατ. το 2015. Από τον Ιούλιο του 2016 εφαρμόζεται σταδιακή απελευθέρωση στη μεταφορά κεφαλαίων από πλευράς της κυβέρνησης.

Επιπλέον, μέσα στο 2016 ενισχύθηκε η άντληση κεφαλαίων μέσω διατραπεζικής αγοράς γερο με συναλλαγές γερο ύψους € 6.083 εκατ. (2015: € 1.655 εκατ.).

Η συνολική άντληση ρευστότητας από Κεντρικές Τράπεζες σημείωσε μείωση ύψους € 11.780 εκατ., με το συνολικό ποσό στις 31/12/2016 να διαμορφώνεται στο ύψος των € 20.900 εκατ. έναντι € 32.680 εκατ. το 2015. Συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό έκτακτης ρευστότητας (ELA) ανήλθε σε ύψος € 11.900 εκατ. έναντι € 16.700 εκατ. στο τέλος του 2015, ενώ η χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανήλθε σε ύψος € 9.000 εκατ. έναντι € 15.980 εκατ. το 2015. Η μείωση της χρηματοδότησης από κεντρικές τράπεζες οφείλεται κυρίως στην αύξηση των διαπραπραξικών Repos, την αύξηση καταθέσεων, αλλά και την πώληση ομολόγων EFSF ύψους € 3.709 εκατ., στα πλαίσια του προγράμματος της ΕΚΤ επαναγοράς χρεογράφων εκδοθέντων από ευρωπαϊκούς υπερεθνικούς οργανισμούς της ζώνης του ευρώ (PSPP).

Τέλος, η μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση από την ΕΚΤ (T-LTRO) αυξήθηκε σε σχέση με το τέλος του 2015, σε ποσό ύψους € 4.000 εκατ. έναντι € 2.700 εκατ. το 2015.

α) Ταμειακές ροές εκτός παραγώγων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, οι πληρωτέες ταμειακές ροές από την Τράπεζα από χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων με βάση τις εναπομένουσες συμβατικές ημερομηνίες λήξης. Τα ποσά που αναφέρονται είναι οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές. Η Τράπεζα διαχειρίζεται τον κίνδυνο ρευστότητας βάσει των εκτιμώμενων μη προεξοφλημένων ταμειακών ροών. Υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα έχουν μετατραπεί σε ευρώ με βάση τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	23.212.621	108.740	5.820	4.031.257	44.668	27.403.106
Υποχρεώσεις προς πελάτες	30.848.952	4.543.615	4.307.566	126.025	-	39.826.158
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	70	-	4	201	78.040	78.315
Λοιπές υποχρεώσεις	-	-	-	-	1.040.257	1.040.257
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	54.061.643	4.652.355	4.313.391	4.157.484	1.162.964	68.347.836
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	4.769.538	1.149.516	8.850.853	30.670.952	33.673.841	79.114.701

Στις "Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα" στην χρονική ζώνη "έως 1 μήνα" εμφανίζονται η χρηματοδότηση μέσω μηχανισμού έκτακτης ρευστότητας (ELA) και η χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), καθώς έχουν συμβατική λήξη εντός μιας εβδομάδας.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ρευστότητα υποχρεώσεων						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	31.848.337	6.209	2.317	2.746.055	12.828	34.615.745
Υποχρεώσεις προς πελάτες	30.119.415	4.394.973	2.391.673	28.054	102.732	37.036.847
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	-	-	-	2.499	-	2.499
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	53	140	725	102.338	-	103.257
Λοιπές υποχρεώσεις	1.256.659	-	-	-	-	1.256.659
Συνολικές υποχρεώσεις (συμβατικές ημερομηνίες λήξης)	63.224.464	4.401.322	2.394.715	2.878.946	115.560	73.015.007
Σύνολο ενεργητικού (αναμενόμενες ημερομηνίες λήξης)	4.827.761	2.505.051	5.765.145	30.782.889	36.296.055	80.176.902

β) Ταμειακές ροές παραγώγων

βi) Παράγωγα που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα της Τράπεζας που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: εξω-χρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης συναλλάγματος, δικαιώματα προαίρεσης σε συνάλλαγμα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και β) παράγωγα επιτοκίου: συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, προθεσμιακές συμφωνίες επιτοκίων, εξω-χρηματιστηριακά δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου, λοιπά συμβόλαια επιτοκίων, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίων διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά και δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστηριακή αγορά.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, τις συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των παραγώγων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της Τράπεζας που εκκαθαρίζονται με συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι τη λήξη τους βάσει του συμβολαίου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Παράγωγα επιτοκίου	(307)	286	253	8.562	4.793	13.586
Σύνολο	(307)	286	253	8.562	4.793	13.586

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Παράγωγα επιτοκίου	250	1.473	(228)	8.516	7.147	17.158
Σύνολο	250	1.473	(228)	8.516	7.147	17.158

βii) Παράγωγα που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό

Τα παράγωγα προϊόντα της Τράπεζας που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό περιλαμβάνουν: α) παράγωγα συναλλάγματος: προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος, συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων και β) παράγωγα επιτοκίου: διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και γ) δικαιώματα προαίρεσης.

Οι παρακάτω πίνακες αναλύουν, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, τα παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία της Τράπεζας (ενεργητικού και υποχρεώσεων) που εκκαθαρίζονται χωρίς συμψηφισμό σύμφωνα με την εναπομένουσα χρονική περίοδο μέχρι την λήξη τους βάσει του συμβολαίου. Οι συνολικές εκροές και συνολικές εισροές για κάθε κατηγορία παραγώγου και ομάδας ληκτότητας γνωστοποιούνται ως μη προεξοφλημένες ροές βάσει συμβολαίου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(1.245.408)	(1.120.244)	(1.382.105)	(922.162)	(49.329)	(4.719.249)
Εισροή	1.238.715	1.083.514	1.304.125	806.276	39.448	4.472.079

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Παράγωγα συναλλάγματος						
Εκροή	(1.137.015)	(711.429)	(2.120.784)	(1.222.021)	(144.887)	(5.336.137)
Εισροή	1.127.838	697.460	1.947.063	1.055.583	119.116	4.947.061

βiii) Στοιχεία εκτός Ισολογισμού

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	54.501	86.904	504.943	2.260.219	4.305	2.910.870
Ενέγγυες Πιστώσεις	21.446	10.030	9.453	-	-	40.929
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	7.791	3.474	58.458	97.892	61.082	228.697

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Έως 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1 - 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Εγγυητικές Επιστολές	118.691	62.595	579.472	2.291.242	3.097	3.055.098
Ενέγγυες Πιστώσεις	10.613	15.500	3.181	-	-	29.294
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	11.529	2.601	32.560	146.568	64.200	257.458

3.12 Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7, η Τράπεζα μεταβιβάζει το σύνολο ή μέρος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου εάν και μόνο εάν (α) μεταβιβάζει τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή (β) διατηρεί τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, αλλά αναλαμβάνει συμβατική υποχρέωση να καταβάλει τις ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες σε μία συμφωνία.

Η Τράπεζα, στο πλαίσιο της συνήθους δραστηριότητάς της, μεταβιβάζει χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε τρίτους ή σε οχήματα ειδικού σκοπού, τα οποία όμως δεν αποαναγνωρίζονται από τον Ισολογισμό της, καθώς η Τράπεζα διατηρεί έκθεση στους κινδύνους και στα οφέλη που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία ενεργητικού. Σημειώνεται ότι, η Τράπεζα δεν έχει μεταβιβάσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία να αποτυπώνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις στο βαθμό της συνεχιζόμενης συμμετοχής της.

Ακολουθούν πίνακες όπου παρουσιάζεται η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβασθεί και συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στο σύνολό τους στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, καθώς και των υποχρεώσεων που σχετίζονται με τα εν λόγω στοιχεία:

31/12/2016	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ
Χρεόγραφα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.102	-	-	5.666	-	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.245.893	-	-	871.283	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (πρό προβλέψεων)	33.639.604	5.808.236	-	12.751.076	1.493.447	-
Χρεωστικοί τίτλοι	13.198.918	-	5.975.989	13.322.241	-	5.979.924
Σύνολο	48.092.518	5.808.236	5.975.989	26.950.265	1.493.447	5.979.924

31/12/2015	Μεταβιβασθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού			Σχετιζόμενες υποχρεώσεις		
	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ	Λογιστική αξία	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ
Χρεόγραφα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.707	-	-	3.699	-	-
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	1.192.301	-	-	506.491	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (πρό προβλέψεων)	30.875.157	6.108.753	-	13.151.046	1.897.006	-
Χρεωστικοί τίτλοι	16.898.862	-	1.666.333	16.953.511	-	1.655.405
Σύνολο	48.975.027	6.108.753	1.666.333	30.614.747	1.897.006	1.655.405

Τίτλοποίηση απαιτήσεων

Η Τράπεζα τιτλοποιεί στεγαστικά, επιχειρηματικά και καταναλωτικά δάνεια, καθώς και πιστωτικές κάρτες και ανοικτούς αλληλόχρεους λογαριασμούς, μέσω εταιρειών ειδικού σκοπού, πλήρως ενοποιούμενων από την Τράπεζα, με σκοπό την άντληση ρευστότητας. Οι εν λόγω εταιρείες ειδικού σκοπού έχουν προβεί σε έκδοση τίτλων. Η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη από τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ως εκ τούτου δεν προβαίνει στην αποαναγνώρισή τους από την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης.

Άντληση ρευστότητας μέσω Ευρωσυστήματος και πράξεις repo

Η Τράπεζα αντλεί ρευστότητα από το Ευρωσύστημα μέσω ενεχυρίσσης τίτλων. Επίσης προβαίνει σε συμφωνίες επαναγοράς τίτλων. Οι εν λόγω τίτλοι δεν αποαναγνωρίζονται από τον Ισολογισμό, καθώς η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τις αποδόσεις των τίτλων.

3.13 Εύλογες αξίες στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

α) Στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις λογιστικές και εύλογες αξίες για τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν τηρούνται σε εύλογες αξίες στον ισολογισμό της Τράπεζας.

Στοιχεία Ενεργητικού	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	521.459	787.795	521.459	787.795
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	48.720.105	49.425.753	47.735.635	47.661.676
- Δάνεια προς ιδιώτες	17.491.242	18.408.116	17.272.352	17.350.134
- Δάνεια προς επιχειρήσεις	29.168.653	29.644.901	28.403.056	28.955.936
- Δάνεια δημοσίου τομέα	2.060.210	1.372.736	2.060.227	1.355.606
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.246.257	16.985.336	13.471.242	17.286.346
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	29.076	-	29.076	-

Υποχρεώσεις	Λογιστική Αξία		Εύλογη Αξία	
	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	27.392.700	34.591.752	27.392.700	34.591.752
Υποχρεώσεις προς πελάτες	39.765.301	36.970.850	39.765.301	36.970.850
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	69.515	102.314	56.463	75.354

Η εύλογη αξία κατά την 31/12/2016 των δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, των συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών, των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα και των υποχρεώσεων προς πελάτες που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος δεν διαφέρει ουσιωδώς από την αντίστοιχη λογιστική, καθώς πρόκειται κατά κανόνα για βραχυπρόθεσμες συναλλαγές που φέρουν επιτόκια αγοράς, τα επιτόκια αναπροσαρμόζονται τακτικά και λόγω της μικρής διάρκειάς τους προεξοφλούνται με το χωρίς κίνδυνο επιτόκιο.

Η εύλογη αξία των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών έχει προσδιοριστεί με μοντέλο προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model), στο οποίο χρησιμοποιούνται κατάλληλες καμπύλες επιτοκίων προεξόφλησης και λαμβάνονται υπόψη προσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι εύλογες αξίες των απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους βασίζονται σε τιμές που καθορίζονται από την αγορά. Όπου οι αγοραίες τιμές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθορισθεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών (discounted cash flow model).

Η εύλογη αξία των πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία βασίζεται σε τιμές αγοράς. Όταν αυτές δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία έχει καθορισθεί με βάση τις τιμές άλλων χρεογράφων με παρόμοια χαρακτηριστικά (λήξη, απόδοση) ή με τη μέθοδο της προεξόφλησης χρηματοροών.

Η εύλογη αξία των λοιπών δανειακών και υβριδικών κεφαλαίων βασίζεται σε τιμές αγοράς. Όταν δεν υπάρχουν αξιόπιστες τιμές αγοράς, γίνεται προεξόφληση χρηματοροών με κατάλληλες καμπύλες επιτοκίων.

Στους ακόλουθους πίνακες παρουσιάζεται η κατάταξη της εύλογης αξίας στα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται στο αποσβέσιμο κόστος με βάση τα επίπεδα ιεράρχησης του Δ.Π.Χ.Α. 13 κατά την 31/12/2016 και 31/12/2015:

Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2016	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες (μετά από προβλέψεις)	-	47.735.635	47.735.635
- Δάνεια προς ιδιώτες	-	17.272.352	17.272.352
- Δάνεια προς επιχειρήσεις	-	28.403.056	28.403.056
- Δάνεια Δημοσίου Τομέα	-	2.060.227	2.060.227
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	13.471.242	-	13.471.242
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	56.463	-	56.463

Ανάλυση εύλογων αξιών σε επίπεδα κατά την 31/12/2015	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού			
Δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες (μετά από προβλέψεις)	-	47.661.676	47.661.676
- Δάνεια προς ιδιώτες	-	17.350.134	17.350.134
- Δάνεια προς επιχειρήσεις	-	28.955.936	28.955.936
- Δάνεια Δημοσίου Τομέα	-	1.355.606	1.355.606
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	17.286.346	-	17.286.346
Υποχρεώσεις			
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	75.354	-	75.354

β) Στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που τηρούνται σε εύλογες αξίες

Εύλογη αξία είναι η τιμή στην οποία θα πωληθεί ένα στοιχείο ενεργητικού ή στην οποία θα μεταφερθεί μια υποχρέωση μεταξύ αντισυμβαλλομένων μερών υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης, και ανεξάρτητα εάν η τιμή είναι άμεσα παρατηρήσιμη ή έχει προσδιοριστεί με μέθοδο αποτίμησης.

Το Δ.Π.Χ.Α. 7 ιεραρχεί τις μεθόδους αποτίμησης ανάλογα με το αν οι πληροφορίες που λαμβάνονται υπόψη σε κάθε μέθοδο είναι παρατηρήσιμες ή όχι. Η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη παρατηρήσιμα δεδομένα στις αποτιμήσεις της όποτε αυτό είναι εφικτό. Οι παρατηρήσιμες πληροφορίες αναφέρονται σε στοιχεία της αγοράς που προκύπτουν από ανεξάρτητες πηγές. Οι μη παρατηρήσιμες πληροφορίες αντανακλούν τις εκτιμήσεις της Τράπεζας για την αγορά. Αυτές οι δύο διαφορετικές πηγές πληροφόρησης έχουν δημιουργήσει τα παρακάτω επίπεδα προσδιορισμού της εύλογης αξίας:

1ο Επίπεδο

Η αποτίμηση διενεργείται βάσει εισηγμένων τιμών (άνευ προσαρμογών) σε οργανωμένες αγορές για πανομοιότυπα στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεων. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει μετοχές και ομόλογα διαπραγματεύσιμα σε χρηματιστήρια ή σε χρηματαγορές, καθώς και παράγωγα, όπως futures.

2ο Επίπεδο

Η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών εκτός των εισηγμένων τιμών που περιλαμβάνονται στο επίπεδο 1, που θεωρούνται άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμες. Το επίπεδο αυτό περιλαμβάνει εξωχρηματιστηριακά παράγωγα (OTC) και ομόλογα, η αποτίμηση των οποίων βασίζεται σε καμπύλες επιτοκίων ή τιμές προερχόμενες από αξιόπιστες πηγές (π.χ. Bloomberg, Reuters).

3ο Επίπεδο

Η αποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Το επίπεδο 3 περιλαμβάνει μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα καθώς και επενδυτικά ακίνητα.

Οι μετοχές και τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και τα επενδυτικά ακίνητα του επιπέδου 3 δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά ή δεν υπάρχουν διαθέσιμες τιμές από τρίτους διαπραγματευτές για να προσδιοριστεί η εύλογη αξία τους.

Μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

Η αποτίμηση διενεργείται με την εισαγωγή μεταβλητών που δεν βασίζονται σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς. Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των εν λόγω μετοχών χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτά μοντέλα και τεχνικές αποτίμησης, κατά περίπτωση, όπως: μοντέλα προεξόφλησης ταμειακών ροών, υπολογισμού των δικαιωμάτων προαίρεσης, συγκρίσιμες συναλλαγές, εκτιμήσεις της εύλογης αξίας στοιχείων ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και καθαρή αξία του ενεργητικού και των μεριδίων. Η Τράπεζα, με βάση την πρότερη εμπειρία της, προσαρμόζει περαιτέρω, όπου κριθεί απαραίτητο, τις σχετικές αξίες προκειμένου να απεικονίζονται οι τρέχουσες συνθήκες που επικρατούν. Η εύλογη αξία των μετοχών της Τράπεζας του επιπέδου 3 λαμβάνεται υπόψη στην περίπτωση όπου προκύπτουν ενδείξεις απομείωσης της αξίας των εν λόγω μετοχών, ενώ σε αντίθετη περίπτωση αυτές τηρούνται στο κόστος κτήσης.

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Στο επίπεδο 3 των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων περιλαμβάνονται ενσωματωμένα παράγωγα μετατρέψιμων ομολογιακών δανείων. Τα εν λόγω παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα παρακολουθούνται στην εύλογη αξία. Η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται βάσει τεχνικών αποτίμησης με βασικές παραμέτρους: α) την υποκείμενη μετοχή, β) τη διακύμανση της υποκείμενης μετοχής, γ) τα επιτόκια και δ) τα πιστωτικά περιθώρια.

Επενδυτικά ακίνητα

Για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των επενδυτικών ακινήτων χρησιμοποιούνται γενικώς παραδεκτές μέθοδοι αποτίμησης από εκτιμητές, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 2.18 «Επενδύσεις σε ακίνητα» των λογιστικών αρχών της Τράπεζας. Για τα επενδυτικά ακίνητα της Τράπεζας δεν διενεργήθηκε ανάλυση ευαισθησίας λόγω του σημαντικού αριθμού των ακινήτων και των διαφορετικών χαρακτηριστικών τους. Η κίνηση των επενδύσεων σε ακίνητα του επιπέδου 3 αποτυπώνεται στη σημείωση 28.

Στη συνέχεια παρατίθεται η ανάλυση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποτιμώνται σε εύλογη αξία στα τρία προαναφερόμενα επίπεδα:

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31/12/2016	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	439.069	6.001	445.070
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών				
- Ομόλογα	8.428	-	-	8.428
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς Πώληση				
- Ομόλογα	409.627	-	-	409.627
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	107.336	-	183.313	290.648
- Έντοκα γραμμάτια	1.668.133	-	-	1.668.133
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	461.205	-	461.205

Στοιχεία Ενεργητικού & Υποχρεώσεων αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες κατά την 31/12/2015	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	-	434.831	2.197	437.028
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών				
- Ομόλογα	50.462	-	-	50.462
Αξιόγραφα Διαθέσιμα προς Πώληση				
- Ομόλογα	424.419	-	-	424.419
- Μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	141.476	-	220.238	361.714
- Έντοκα γραμμάτια	1.621.695	-	-	1.621.695
Υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - υποχρεώσεις	-	444.639	-	444.639
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	2.499	-	-	2.499

Η Τράπεζα εξετάζει τη μεταφορά μεταξύ των επιπέδων ιεράρχησης της εύλογης αξίας στο τέλος της κάθε περιόδου αναφοράς.

Από τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που αποτιμώνται σε εύλογη αξία την 31/12/2016 και την 31/12/2015, δεν μεταφέρθηκε ποσό εντός των χρήσεων 2016 και 2015 από το επίπεδο 1 στο επίπεδο 2 και αντίστροφα.

Οι ακόλουθοι πίνακες παρουσιάζουν την κίνηση των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων - απαιτήσεων, καθώς και των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου του επιπέδου 3 κατά την 31/12/2016 και την 31/12/2015:

Κίνηση στοιχείων επιπέδου 3 (2016)	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. απόδοσης
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2016	2.197	220.238
Αγορές	-	23.142
Κέρδος/ (ζημιά) χρήσης	3.804	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	(164)
Μόνιμη απομείωση	-	(2.071)
Διαθέσεις	-	(68.246)
Μεταφορά στο επίπεδο 3	-	9.263
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	1.150
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2016	6.001	183.313

Το κονδύλι "Διαθέσεις" περιλαμβάνει κυρίως την πώληση των μετοχών της Visa Europe, που αναφέρεται στη σημείωση 10.

Κίνηση στοιχείων επιπέδου 3 (2015)	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	Διαθέσιμες προς πώληση Μετοχές & Άλλοι τίτλοι μεταβλ. απόδοσης
Υπόλοιπο έναρξης 1/1/2015	18.488	166.553
Υπόλοιπο της Πανελληνίας Τράπεζας κατά την ημερομηνία εξαγοράς	-	176
Αγορές	1.258	107
Κέρδος/ (ζημιά) χρήσης	(17.549)	-
Λοιπά συνολικά έσοδα	-	65.715
Μόνιμη απομείωση	-	(12.021)
Λήξεις - Διαθέσεις	-	(16)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	(275)
Υπόλοιπο λήξης 31/12/2015	2.197	220.238

Η ανάλυση ευαισθησίας του 3^{ου} επιπέδου των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων και των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων - απαιτήσεων παρουσιάζεται στους κάτωθι πίνακες:

Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης: (ποσά σε € εκατ.)	31/12/2016	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	(27)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	7	(5)
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	18	(3)

Ανάλυση ευαισθησίας του 3ου Επιπέδου ιεράρχησης: (ποσά σε € εκατ.)	31/12/2015	
	Ευνοϊκές αλλαγές	Μη ευνοϊκές αλλαγές
Κατάσταση Αποτελεσμάτων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	-	(22)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - απαιτήσεις	5	(5)
Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων		
Διαθέσιμες προς πώληση μετοχές & άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	16	-

Θεωρώντας μεταβολές της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/- 5%, των διακυμάνσεων της τιμής της υποκείμενης μετοχής κατά +/-10%, των επιτοκίων κατά +/- 10 μονάδων βάσης και των πιστωτικών περιθωρίων κατά +/- 100 μονάδων βάσης, η μεταβολή στην εύλογη αξία των ενσωματωμένων παραγώγων σε σχέση με την εύλογη αξία τους την 31/12/2016, θα κυμανθεί μεταξύ περίπου +113% στα σενάρια των ευνοϊκών αλλαγών και -83% των μη ευνοϊκών αλλαγών.

Η εκτίμηση της μεταβολής της αξίας των μετοχών του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου του επιπέδου 3 προσεγγίστηκε με διάφορες μεθόδους, όπως:

- την καθαρή αξία του ενεργητικού (NAV),
- την προεξόφληση των μελλοντικών μερισμάτων λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις του εκδότη και το σχετικό κόστος κεφαλαίου,
- τις τιμές κλεισίματος αντίστοιχων διαπραγματεύσιμων κατηγοριών μετοχών ή δεικτών ομοειδών εισηγμένων εταιρειών,
- την αναμορφωμένη καθαρή θέση λαμβάνοντας υπόψη τις εύλογες αξίες των στοιχείων του ενεργητικού (π.χ. παγίων στοιχείων) και των σχετικών παρατηρήσεων των ορκωτών ελεγκτών της εταιρείας.

Επίσης, έχουν ληφθεί υπόψη παράγοντες που ενδέχεται να αναπροσαρμόζουν τις αξίες αυτές, όπως ο κλάδος και το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται οι εταιρείες, οι τρέχουσες εξελίξεις αλλά και οι προοπτικές. Επίσης, η Τράπεζα βάσει της πρότερης εμπειρίας της προσαρμόζει περαιτέρω, όπου αυτό κριθεί απαραίτητο, τις αξίες έτσι ώστε να εκτιμηθούν οι ενδεχόμενες μεταβολές.

3.14 Υπηρεσίες θεματοφυλακής

Η Τράπεζα παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής προς τρίτους για πλήθος χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν διαδικασίες όπως φύλαξη αξιών, εκκαθάριση χρηματιστηριακών συναλλαγών επί αξιών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, διενέργεια εταιρικών πράξεων, είσπραξη εισοδήματος κτλ, για λογαριασμό ιδιωτών, εταιρειών και θεσμικών επενδυτών. Τα εν λόγω χρηματοοικονομικά προϊόντα προς φύλαξη, καθώς και το έσοδο που προκύπτει από αυτά για τους τρίτους, δεν αποτελούν ιδιοκτησία της Τράπεζας και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες ενέχουν μόνο λειτουργικούς κινδύνους, καθώς η Τράπεζα δεν παρέχει καμία εγγύηση στους κατόχους των περιουσιακών στοιχείων για την απόδοση των τοποθετήσεών τους και συνεπώς δεν διατρέχει κανένα πιστωτικό κίνδυνο.

3.15 Κεφαλαιακή επάρκεια

Η Τράπεζα Πειραιώς, ακολουθεί από την 1^η Ιανουαρίου 2014 το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο "CRD IV" (εφαρμογή της Βασιλείας III από την Ε.Ε.), όπως αυτή αποτυπώθηκε στην οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD) και στον Κανονισμό 575/2013 (CRR). Η οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον νόμο 4261/2014.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο απαιτεί από κάθε Πιστωτικό Ίδρυμα να διαθέτει ένα ελάχιστο επίπεδο εποπτικών ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Οι ελάχιστοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, βάσει του άρθρου 92 του CRR, διαμορφώνονται ως εξής:

- Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1 ratio): 4,5%
- Δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (Tier 1 ratio): 6%
- Συνολικός Δείκτης κεφαλαίου (CAD ratio): 8%.

Από τις 4/11/2014, στο πλαίσιο λειτουργίας του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (SSM), η Τράπεζα Πειραιώς υπόκειται στην άμεση εποπτεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Οι βασικοί στόχοι της Τράπεζας Πειραιώς σχετικά με τη διαχείριση της κεφαλαιακής της επάρκειας είναι:

- η συμμόρφωση με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι αναλαμβανόμενων κινδύνων, σύμφωνα με το εποπτικό πλαίσιο,
- η διαφύλαξη της δυνατότητας της Τράπεζας να συνεχίσει απρόσκοπτα τις δραστηριότητές της, έτσι ώστε να προσφέρει αποδόσεις και οφέλη στους μετόχους και να διασφαλίσει την εμπιστοσύνη των συναλλασσόμενων,
- η διατήρηση μίας ισχυρής και σταθερής κεφαλαιακής βάσης, η οποία να στηρίζει τα επιχειρηματικά σχέδια της Διοίκησης της Τράπεζας και
- η διατήρηση και ενίσχυση των υφιστάμενων υποδομών, πολιτικών, διαδικασιών και μεθοδολογιών για την επαρκή κάλυψη των εποπτικών της αναγκών, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Με ημερομηνία αναφοράς την 31^η Δεκεμβρίου 2016, οι κατωτέρω δείκτες υπερκαλύπτουν τις εποπτικές απαιτήσεις, και επιβεβαιώνουν την ισχυρή κεφαλαιακή βάση της Τράπεζας Πειραιώς.

Ακολουθεί η ανάλυση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων και οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας Πειραιώς για την 31/12/2015 και την 31/12/2016, όπως υπολογίστηκαν βάσει των κανόνων του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου και μετά την εφαρμογή, όπου αυτό απαιτείται, των μεταβατικών διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μετοχικό κεφάλαιο	2.619.955	2.619.955
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	13.074.688	13.074.688
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	2.040.000	2.040.000
Αποθεματικό διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	3.958	30.643
Τακτικό αποθεματικό και λοιπά αποθεματικά	71.205	88.473
Αποτελέσματα εις νέον	(8.353.025)	(8.245.744)
Μείον: Άυλα πάγια στοιχεία	(259.592)	(250.765)
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των βασικών ιδίων κεφαλαίων	(419.016)	(257.279)
Μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1 Capital) & Μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (Tier 1 Capital) (A)	8.778.173	9.099.971
Συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια		
Υποχρεώσεις από μειωμένης εξασφάλισης δάνεια	-	-
Σύνολο εποπτικών προσαρμογών των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων	-	-
Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων (B)	0	0
Συνολικά Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια (A+B)	8.778.173	9.099.971
Σύνολο σταθμισμένου έναντι των κινδύνων ενεργητικού (εντός & εκτός ισολογισμού στοιχεία)	49.876.566	50.276.815
Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1 Capital ratio)	17,6%	18,1%
Δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (T1 Capital ratio)	17,6%	18,1%
Συνολικός δείκτης κεφαλαίου (Total capital ratio)	17,6%	18,1%

Το σύνολο του σταθμισμένου έναντι κινδύνων ενεργητικού και οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας την 31/12/2015 αναμορφώθηκαν καθώς ελήφθη υπόψη η σημείωση 46.

3.16 Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση απαιτήσεων (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου

Για τον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας, λαμβάνονται υπόψη οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που έχουν αναγνωρισθεί με βάση τις οικείες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α. Κατά την 31/12/2016, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας ανέρχονταν σε περίπου € 5,3 δις (31/12/2015: € 5,0 δις).

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, η Τράπεζα προβαίνει στην επανεκτίμηση της αξίας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, γεγονός που είναι πιθανό να οδηγήσει στη μεταβολή του υπολοίπου τους στην κατάσταση οικονομικής θέσης και κατά επέκταση να επιδράσει στον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας.

Με βάση την ισχύουσα οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις («CRD IV»), οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που αναγνωρίζονται με βάση τα Δ.Π.Χ.Α. και στηρίζονται στη μελλοντική κερδοφορία της Τράπεζας, αφαιρούνται από το Δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 («CET1») εάν υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια. Σύμφωνα όμως με τις διατάξεις του άρθρου 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013), όπως προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 23 του Ν. 4302/2014 και αντικαταστάθηκε από τότε που ίσχυσε με το άρθρο 4 του Ν. 4340/2015, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, προερχόμενες από τις ζημίες του προγράμματος ανταλλαγής ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου «PSI» και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις (Tax Credits) έναντι του Ελληνικού ΟΙ ανωτέρω διατάξεις τροποποιούνται με το Σχέδιο Νόμου “Ενσωμάτωση στη εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 2014 για την συγκρισιμότητα των τελών που συνδέονται με λογαριασμούς πληρωμών, την αλλαγή λογαριασμού πληρωμών και την πρόσβαση σε λογαριασμούς πληρωμών με βασικά χαρακτηριστικά και άλλες διατάξεις”, το οποίο ψηφίσθηκε στις 29 Μαρτίου 2017 από την ολομέλεια της Βουλής και αναμένεται να δημοσιευθεί στο ΦΕΚ, προκειμένου να ρυθμιστεί ο λογιστικός και εποπτικός χειρισμός της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που έχει ήδη αναγνωριστεί (και μπορεί υπό προϋποθέσεις να μετατραπεί σε οριστική κι εκκαθαρισμένη απαίτηση) από τα πιστωτικά ιδρύματα και τις οντότητες που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ή κατά περίπτωση, τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, με τρόπο συμβατό προς τις διαγραφές και αναδιαρθρώσεις δανείων οφειλετών τους. Πιο συγκεκριμένα, με τις τροποποιούμενες διατάξεις του άρθρου 27Α προβλέπεται ρητά ότι πέραν της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που αφορά στο ποσό των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου και στο υπολειπόμενο (αναπόσβεστο) υπόλοιπο της χρεωστικής διαφοράς του PSI, μπορεί και η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που αφορά λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, υπό προϋποθέσεις να μετατρέπεται σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση έναντι του Δημοσίου και έτσι προσμετράται στα εποπτικά κεφάλαια. Οι τροποποιούμενες διατάξεις έχουν εφαρμογή από 1/1/2016. Στην περίπτωση αυτή, οι εν λόγω απαιτήσεις δεν αφαιρούνται από τον CET1 αλλά προσμετρώνται στο σταθμισμένο ενεργητικό της Τράπεζας με βάση τους ισχύοντες συντελεστές.

Κατά την 31/12/2016, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας, που πληρούσαν τα κριτήρια των ανωτέρω νομοθετικών διατάξεων ανέρχονταν σε € 4,1 δις, εκ των οποίων ποσό € 1,4 δις αφορούσε τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή στο PSI και ποσό € 2,7 δις τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στις διαφορές των κατά Δ.Π.Χ.Α. συσσωρευμένων προβλέψεων απομείωσης δανείων από τις αντίστοιχες φορολογικές προβλέψεις.

Η αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων καθώς και η ενδεχόμενη μετατροπή τους σε απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (Tax Credits) μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά από: α) τη μελλοντική μείωση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος, β) την δυσμενή αλλαγή των κανονισμών που διέπουν τον χειρισμό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά κεφάλαια και γ) την τυχόν δυσμενή αλλαγή στην ερμηνεία των προαναφερθέντων τροποποιήσεων της νομοθεσίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην περίπτωση όπου κάποιος από τους ανωτέρω κινδύνους λάβει χώρα, αυτό πιθανόν θα έχει δυσμενή επίπτωση στην επάρκεια των εποπτικών κεφαλαίων της Τράπεζας.

4 Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Η κατάρτιση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων απαιτεί τη διενέργεια εκτιμήσεων και παραδοχών από τη Διοίκηση, που επηρεάζουν την εφαρμογή των λογιστικών αρχών και των δημοσιευμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, εσόδων και εξόδων. Τα απολογιστικά στοιχεία ενδέχεται να διαφέρουν από τις αντίστοιχες εκτιμήσεις.

Οι πιο σημαντικές περιπτώσεις όπου η Τράπεζα, κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών, προβαίνει σε λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές είναι οι κάτωθι:

4.1. Απομείωση δανείων και λοιπών απαιτήσεων

Η Τράπεζα σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων εξετάζει αν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση ή ομάδα απαιτήσεων έχει υποστεί απομείωση αξίας. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις, υπολογίζεται το ανακτήσιμο ποσό της απαίτησης ή της ομάδας απαιτήσεων και σχηματίζεται πρόβλεψη για απομείωση της αξίας των απαιτήσεων. Το ποσό της πρόβλεψης καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Οι εκτιμήσεις, οι παραδοχές και η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται εξετάζονται τακτικά προκειμένου οι αποκλίσεις ανάμεσα στις εκτιμώμενες απομειώσεις και τις πραγματικές ζημίες από την αδυναμία είσπραξης των απαιτήσεων να μην είναι σημαντικές. Σχετική με την προσαρμογή στις εκτιμήσεις αναφορικά με τον έλεγχο απομείωσης της αξίας των δανείων, που διενήργησε η Τράπεζα το 2016, είναι η σημείωση 22 των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

4.2. Απομείωση του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου και των επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο

Το διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο απεικονίζεται σε εύλογη αξία, οι μεταβολές της οποίας καταχωρούνται στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου. Απομείωση της αξίας του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μετοχών και ομολόγων αναγνωρίζεται, όταν η μείωση της εύλογης αξίας, σε σχέση με το κόστος κτήσης, είναι σημαντική ή παρατεταμένη στην περίπτωση των μετοχών ή υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις αδυναμίας αποπληρωμής του εκδότη στην περίπτωση των ομολόγων. Στην περίπτωση αυτή, το αποθεματικό μεταφέρεται στα αποτελέσματα.

Σημαντική ή παρατεταμένη μείωση εύλογης αξίας ορίζεται (α) η μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους της επένδυσης για ποσοστό μεγαλύτερο του 40% ή (β) η επί δωδεκάμηνο μείωση της εύλογης αξίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% της αξίας κτήσης.

Εκτιμήσεις χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρεογράφων, που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά. Για τα χρεόγραφα αυτά, η εύλογη αξία που υπολογίζεται από διάφορα οικονομικά μοντέλα αποτίμησης, συνυπολογίζεται μαζί με εκτιμήσεις για κλαδικές διακυμάνσεις και προοπτικές, καθώς και με την οικονομική κατάσταση των εκδοτών των εν λόγω χρεογράφων.

Επένδυση σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Η Τράπεζα εξετάζει για απομείωση την αξία των επενδύσεών της σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, συγκρίνοντας το ανακτήσιμο ποσό της εκάστοτε επένδυσης (την υψηλότερη αξία μεταξύ της αξίας λόγω χρήσης και της εύλογης αξίας μείον τα κόστη της πώλησης) με τη λογιστική της αξία.

Στις περιπτώσεις αυτές, χρησιμοποιείται παρόμοια μεθοδολογία με αυτή που περιγράφεται ανωτέρω για τις μετοχές του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου, ενώ λαμβάνεται υπόψη και η παρούσα αξία των υπολογιζόμενων μελλοντικών ταμιακών ροών, που αναμένεται να δημιουργηθούν από τη θυγατρική, τη συγγενή εταιρεία ή την κοινοπραξία. Το ποσό της μόνιμης απομείωσης της αξίας της επένδυσης, που προκύπτει από την αξιολόγηση, καταχωρείται στα αποτελέσματα.

4.3. Προσδιορισμός εύλογης αξίας ακινήτων

Οι επενδύσεις σε ακίνητα επιμετρούνται στην εύλογη αξία, η οποία προσδιορίζεται σε συνεργασία με εκτιμητές.

Τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα εξετάζονται για απομείωση αξίας όταν γεγονότα ή αλλαγές στις συνθήκες παρέχουν ενδείξεις, ότι η λογιστική αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη. Η ανακτήσιμη αξία είναι η μεγαλύτερη μεταξύ της εύλογης αξίας του ενσώματου παγίου στοιχείου, μειωμένης κατά τις δαπάνες για την πώλησή του και της αξίας λόγω χρήσης.

Τα αποθέματα ακινήτων αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας. Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, μείον τα έξοδα πώλησης.

Η εύλογη αξία προσδιορίζεται από τις αγοραίες τιμές ή αναπροσαρμόζεται, αν κρίνεται απαραίτητο, αναλόγως της φύσης, της τοποθεσίας και της κατάστασης του ακινήτου. Εάν η πληροφόρηση για τις εύλογες αξίες δεν είναι διαθέσιμη, χρησιμοποιούνται μέθοδοι εκτίμησης, οι οποίες αναφέρονται στη σημείωση 2.18 των ατομικών οικονομικών καταστάσεων. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα αντανακλούν εισοδήματα από τρέχουσες μισθώσεις, καθώς και παραδοχές για μελλοντικά μισθώματα, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς.

Για τα ακίνητα, των οποίων η αξία δεν κρίνεται μεμονωμένα σημαντική, η εύλογη αξία ενδέχεται να προσδιορίζεται με την εφαρμογή των ιδίων ως άνω μεθοδολογιών ή με την αναγωγή των συμπερασμάτων των εκτιμήσεων, σε ομάδες επενδύσεων, που έχουν ομοειδή χαρακτηριστικά.

4.4. Προβλέψεις και ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Η Τράπεζα αναγνωρίζει προβλέψεις, στις περιπτώσεις όπου υφίσταται παρούσα νομική ή τεκμαιρόμενη υποχρέωση, η οποία έχει προκληθεί από γεγονότα, που έχουν λάβει χώρα στο παρελθόν και είναι σχεδόν βέβαιο, πως για την τακτοποίησή της απαιτείται μία εκροή πόρων, που μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα. Αντίθετα, στις περιπτώσεις όπου η πιθανότητα εκροής πόρων για την τακτοποίηση της υποχρέωσης είναι απόμακρη ή το ποσό της εκροής πόρων δεν μπορεί να υπολογιστεί αξιόπιστα, δεν σχηματίζεται πρόβλεψη αλλά γνωστοποιείται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις το σχετικό γεγονός.

Σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, η Τράπεζα προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις και παραδοχές αναφορικά με την αξιολόγηση της πιθανότητας τακτοποίησης της υποχρέωσης, τη δυνατότητα αξιόπιστης επιμέτρησης του ύψους της εκροής που απαιτείται για τον διακανονισμό της εν λόγω υποχρέωσης, καθώς και για το χρόνο τακτοποίησής της.

Ειδικότερα, για τις σημαντικές υποθέσεις όπου εκτιμάται ότι ο διακανονισμός των υποχρεώσεων θα λάβει χώρα σε σημαντικά μεταγενέστερο χρόνο σε σχέση με την ημερομηνία αναφοράς των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, με συνέπεια η επίδραση από τη διαχρονική αξία του χρήματος να είναι σημαντική, η πρόβλεψη προσμετράται στην παρούσα αξία των δαπανών, που αναμένεται να απαιτηθούν για το διακανονισμό των υποχρεώσεων. Για την εκτίμηση του προεξοφλητικού επιτοκίου λαμβάνονται υπόψη οι τρέχουσες συνθήκες της αγοράς για τη διαχρονική αξία του χρήματος, καθώς και οι κίνδυνοι που συνδέονται με τη συγκεκριμένη υποχρέωση. Επίσης, το χρησιμοποιούμενο προεξοφλητικό επιτόκιο δεν λαμβάνει υπόψη τυχόν φόρους.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα στην περίπτωση των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων, έχει υιοθετήσει την αναλυτική αξιολόγησή τους, κάθε φορά που συντάσσονται χρηματοοικονομικές καταστάσεις, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες εκτιμήσεις της Νομικής Υπηρεσίας της Τράπεζας ή ακόμα και εξειδικευμένων ανεξάρτητων Νομικών Συμβούλων, στις περιπτώσεις όπου το υπό εξέταση ποσό είναι σημαντικό.

4.5. Ανακτησιμότητα αναβαλλόμενων φόρων εισοδήματος

Η Τράπεζα αναγνωρίζει αναβαλλόμενους φόρους επί των προσωρινών φορολογικών διαφορών, λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για τα εισοδήματα, που αποτελούν αντικείμενο του φόρου, διαχωρίζοντάς τα από αυτά που απαλλάσσονται και συνεκτιμώντας παράλληλα τα μελλοντικά οφέλη αλλά και τις υποχρεώσεις από φόρους.

Κατά τη διαδικασία υπολογισμού και αξιολόγησης της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, λαμβάνονται υπόψη οι κατάλληλες εκτιμήσεις της Διοίκησης για την εξέλιξη των φορολογικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας στο ορατό μέλλον.

Οι εκτιμήσεις της Διοίκησης για τη μελλοντική εξέλιξη των φορολογικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη το από 29 Νοεμβρίου 2015 εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, βασίζονται σε μία σειρά παραδοχές, εκ των οποίων ορισμένες σχετίζονται με την πορεία της ελληνικής οικονομίας, ενώ ορισμένες άλλες με ενέργειες ή αλλαγές, που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και επηρεάζουν τη μελλοντική εξέλιξη των αποτελεσμάτων της Τράπεζας.

Επιπρόσθετα, συνεξετάζεται η φύση των προσωρινών διαφορών και των φορολογικών ζημιών και η δυνατότητα ανάκτησής τους, σε σχέση με το εκάστοτε ισχύον φορολογικό καθεστώς για τον συμψηφισμό τους με κέρδη επόμενων χρήσεων (π.χ. πενταετία) ή με άλλες ειδικότερες ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα αυτές, που έχουν θεσπιστεί από την ελληνική νομοθεσία και με τις οποίες προβλέπεται η προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, επί συγκεκριμένων προσωρινών διαφορών, σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, υπό ορισμένες προϋποθέσεις και όρους.

Σχετική με τις διατάξεις του νόμου 4172/2013 για τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις είναι η σημείωση 14 των ατομικών χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

4.6. Ελληνικό Δημόσιο

Η Διοίκηση της Τράπεζας προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις και παραδοχές αναφορικά με τη πορεία της Ελληνικής οικονομίας. Η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας δημιουργεί αβεβαιότητες που ενδέχεται να έχουν επίδραση στην πιστοληπτική ικανότητα του Ελληνικού δημοσίου. Αναφορά στις εκτιμήσεις της Διοίκησης για τις οικονομικές εξελίξεις γίνεται στη σημείωση 2.

Την 31 Δεκεμβρίου 2016, η συνολική λογιστική αξία των απαιτήσεων της Τράπεζας από το Ελληνικό Δημόσιο είναι:

	2016	2015
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – απαιτήσεις	341.796	347.370
Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.428	50.351
Δάνεια προς επιχειρήσεις/ Δημόσιο τομέα	2.060.210	1.372.736
Ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης επενδυτικού χαρτοφυλακίου	2.078.152	2.034.992
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	740.012	701.793
Σύνολο	5.228.598	4.507.242

Στα δάνεια του Δημοσίου Τομέα ύψους 2,1 δις ευρώ κατά την 31/12/2016 περιλαμβάνεται και το εποχικό δάνειο προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ ύψους 1,9 δις ευρώ (31/12/2015: 1,0 δις ευρώ).

Το κονδύλι “Λοιπά στοιχεία ενεργητικού” την 31/12/2015 αναμορφώθηκε για λόγους συγκρισιμότητας με την 31/12/2016.

5 Ανάλυση κατά τομέα

Επιχειρηματικοί τομείς

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει αναγνωρίσει τους ακόλουθους επιχειρηματικούς τομείς:

Λιανική Τραπεζική – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες εμπορικής τραπεζικής της Τράπεζας που απευθύνονται σε νοικοκυριά, καθώς και σε μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις (καταθέσεις, χορηγήσεις, κίνηση κεφαλαίων, εισαγωγές – εξαγωγές, εγγυητικές επιστολές κ.α.).

Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες εμπορικής τραπεζικής της Τράπεζας που απευθύνονται σε μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς επίσης και σε ναυτιλιακές εταιρείες, οι οποίες εξυπηρετούνται από κεντρικές υπηρεσίες, λόγω των εξειδικευμένων αναγκών τους (καταθέσεις, χορηγήσεις, ομολογιακά δάνεια, χρηματοδότηση έργων, κίνηση κεφαλαίων, εισαγωγές – εξαγωγές, εγγυητικές επιστολές κ.α.).

Επενδυτική Τραπεζική – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες επενδυτικής τραπεζικής της Τράπεζας (συμβουλευτικές και επενδυτικές υπηρεσίες, αναδοχές, χρηματιστηριακές συναλλαγές κ.α.).

Διαχείριση Κεφαλαίων και Treasury – Ο τομέας περιλαμβάνει εργασίες διαχείρισης περιουσίας τρίτων, καθώς και για ίδιο λογαριασμό της Τράπεζας (εργασίες wealth management, αμοιβαία κεφάλαια, διαχείριση διαθεσίμων).

Λοιποί Τομείς – Οι λοιποί τομείς περιλαμβάνουν εργασίες της Τράπεζας που δεν συμπεριλαμβάνονται σε κάποιον από τους προηγούμενους τομείς (εργασίες κεντρικών υπηρεσιών κ.α.).

Με βάση το Δ.Π.Χ.Α. 8, ο καθορισμός των επιχειρηματικών τομέων προκύπτει από τις εσωτερικές αναφορές που αποστέλλονται στην Εκτελεστική Επιτροπή, βάσει των οποίων παρακολουθείται και αξιολογείται η απόδοση του κάθε τομέα. Κρίσιμα στοιχεία αποτελούν η εξέλιξη των μεγεθών και των αποτελεσμάτων ανά τομέα.

Παρατίθεται ανάλυση των αποτελεσμάτων και των λοιπών στοιχείων κατά επιχειρηματικό τομέα της Τράπεζας:

1/1 - 31/12/2016	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων	Επενδυτική Τραπεζική	Διαχείριση κεφαλαίων & Treasury	Λοιποί τομείς	Σύνολο
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.291.184	546.289	13	40.681	(196.349)	1.681.817
Καθαρά έσοδα προμηθειών	192.947	27.963	2.332	6.010	3.848	233.100
Λοιπά έσοδα	63.980	919	10	99.099	66.468	230.476
Σύνολο καθαρών εσόδων	1.548.112	575.170	2.355	145.790	(126.033)	2.145.394
Αποσβέσεις	(20.607)	(97)	(14)	(2.397)	(61.566)	(84.682)
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(874.016)	(70.680)	(1.589)	(54.625)	-	(1.000.909)
Αποτελέσματα προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	653.489	504.394	753	88.768	(187.600)	1.059.804
Απομείωση αξίας δανείων	(818.764)	(142.365)	-	-	-	(961.129)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(103.434)	(103.434)
Απομείωση λοιπών απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	-	-	-	-	(5.118)	(5.118)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	-	(80.478)	(80.478)
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	(11.968)	-	-	-	(3.250)	(15.218)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(26.046)	(26.046)
Λοιπές προβλέψεις	(2.316)	(820)	-	-	(40.142)	(43.278)
Αποτελέσματα προ φόρων	(179.560)	361.209	753	88.768	(446.067)	(174.897)
Φόρος εισοδήματος						185.418
Αποτελέσματα μετά από φόρο εισοδήματος						10.522
Λοιπά στοιχεία κατά την 31/12/2016						
Σύνολο ενεργητικού	36.559.556	13.129.052	94	17.943.363	10.901.669	78.533.734
Σύνολο υποχρεώσεων	36.831.183	1.694.601	75	28.668.217	1.882.876	69.076.953
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	45.861	591	1	1.955	107.022	155.432

1/1 - 31/12/2015	Λιανική Τραπεζική	Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων	Επενδυτική Τραπεζική	Διαχείριση κεφαλαίων & Treasury	Λοιποί τομείς	Σύνολο
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.326.431	599.289	3	117.133	(331.421)	1.711.435
Καθαρά έσοδα προμηθειών	176.262	30.673	306	5.105	2.991	215.337
Λοιπά έσοδα	(2.373)	2.056	7	51.837	175.586	227.113
Σύνολο καθαρών εσόδων	1.500.319	632.018	316	174.076	(152.844)	2.153.884
Αποσβέσεις	(24.070)	(109)	(8)	(2.620)	(57.151)	(83.958)
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	(1.010.407)	(75.202)	(2.983)	(63.631)	-	(1.152.223)
Αποτελέσματα προ προβλέψεων, απομειώσεων και φόρων	465.842	556.707	(2.676)	107.825	(209.995)	917.703
Απομείωση αξίας δανείων	(2.333.447)	(906.774)	-	-	-	(3.240.220)
Απομείωση αξίας λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(106.829)	(106.829)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-	-	-	-	(886.363)	(886.363)
Απομείωση αξίας άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού	(14.630)	-	-	-	(48.619)	(63.249)
Απομείωση αξίας διακρατούμενων προς πώληση στοιχείων ενεργητικού	-	-	-	-	(2.677)	(2.677)
Λοιπές προβλέψεις	(1.652)	(601)	-	-	(95.899)	(98.151)
Αποτελέσματα προ φόρων	(1.883.886)	(350.667)	(2.676)	107.825	(1.350.382)	(3.479.786)
Φόρος εισοδήματος						1.090.389
Αποτελέσματα μετά από φόρο εισοδήματος						(2.389.397)
Λοιπά στοιχεία κατά την 31/12/2015						
Σύνολο ενεργητικού	37.451.178	12.940.203	189	22.339.913	10.676.557	83.408.039
Σύνολο υποχρεώσεων	35.009.300	1.255.610	29	36.027.628	1.507.456	73.800.024
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	48.113	409	237	1.533	98.654	148.946

Στους ανωτέρω πίνακες, τα έντοκα έσοδα παρουσιάζονται μετά την αφαίρεση των εντόκων εξόδων, καθώς η Διοίκηση βασίζεται πρωτίστως στα καθαρά έντοκα έσοδα προκειμένου να αξιολογήσει την απόδοση του τομέα.

Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες περιλαμβάνουν προσθήκες άυλων και ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού, που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια των περιόδων αναφοράς από τους επιμέρους επιχειρηματικούς τομείς.

Στο ενεργητικό των επιχειρηματικών τομέων «Λιανική Τραπεζική» και «Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων» περιλαμβάνονται οι παρακάτω χορηγήσεις, τις οποίες διαχειρίζεται η ειδική μονάδα της Τράπεζας με τίτλο «Αναδιρθρώσεις & διαχείριση προβληματικού χαρτοφυλακίου (Recovery Banking Unit)» που συστάθηκε στο έτος 2014.

31/12/2016	Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές	Υπόλοιπο μετά από προβλέψεις και προσαρμογές
Επιχειρηματικά	20.810.171	(10.261.519)	10.548.652
Στεγαστικά	4.699.633	(1.435.289)	3.264.344
Καταναλωτικά	3.040.319	(1.984.844)	1.055.475
Σύνολο	28.550.123	(13.681.652)	14.868.471

31/12/2015	Υπόλοιπο προ προβλέψεων και προσαρμογών	Σωρευμένες προβλέψεις και προσαρμογές	Υπόλοιπο μετά από προβλέψεις και προσαρμογές
Επιχειρηματικά	19.037.227	(9.853.613)	9.183.614
Στεγαστικά	4.748.082	(1.344.007)	3.404.075
Καταναλωτικά	3.357.285	(2.161.579)	1.195.706
Σύνολο	27.142.594	(13.359.199)	13.783.394

Στο σύνολο υποχρεώσεων περιλαμβάνονται καταθέσεις πελατών της μονάδας «Αναδιρθρώσεις & διαχείριση προβληματικού χαρτοφυλακίου (Recovery Banking Unit)» ύψους € 379.024 χιλ. (31/12/2015: € 426.154 χιλ.).

6 Καθαρά έντοκα έσοδα

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα		
Τόκοι τίτλων σταθερής απόδοσης	110.764	152.241
Τόκοι δανείων πελατών και πράξεων προσωρινής εκχώρησης χρεογράφων	2.179.822	2.495.608
Τόκοι δανείων και απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	95.404	117.588
Λοιποί τόκοι έσοδα	12.371	3.319
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εσόδων	2.398.360	2.768.755
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα		
Τόκοι καταθέσεων πελατών και πράξεων προσωρινής εκχώρησης χρεογράφων	(216.650)	(381.593)
Τόκοι πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία και λοιπών δανειακών κεφαλαίων	(330)	(28.259)
Τόκοι υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα	(336.643)	(488.485)
Εισφορά Ν. 128	(143.788)	(151.154)
Λοιποί τόκοι έξοδα	(19.130)	(7.830)
Σύνολο τόκων και εξομοιούμενων εξόδων	(716.542)	(1.057.321)
Καθαρά έντοκα έσοδα	1.681.817	1.711.435

Τα καθαρά έσοδα από τόκους της Τράπεζας στη χρήση του 2016 ανήλθαν σε € 1,7 δις ελαφρώς μειωμένα σε σχέση με τη συγκριτική χρήση 2015, γεγονός που οφείλεται στη βελτίωση του κόστους χρηματοδότησης, η οποία αντισταθμίστηκε από την περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, την ελαφρά πτώση του μέσου περιθωρίου χορηγήσεων και τη μείωση του Euribor, το οποίο αποτελεί τη βάση τιμολόγησης των περισσότερων στοιχείων ενεργητικού.

Τα κονδύλια "Τόκοι πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία και λοιπών δανειακών κεφαλαίων" και "Λοιποί τόκοι έξοδα" της χρήσης 2015 αναμορφώθηκαν για σκοπούς συγκρισιμότητας.

7 Καθαρά έσοδα προμηθειών

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Έσοδα προμηθειών		
Εμπορική τραπεζική	264.155	231.175
Επενδυτική τραπεζική	6.679	7.759
Διαχείριση κεφαλαίων	9.492	17.434
Σύνολο εσόδων προμηθειών	280.325	256.368
Έξοδα προμηθειών		
Εμπορική τραπεζική	(46.772)	(37.356)
Επενδυτική τραπεζική	(264)	(1.494)
Διαχείριση κεφαλαίων	(189)	(2.181)
Σύνολο εξόδων προμηθειών	(47.225)	(41.031)
Καθαρά έσοδα προμηθειών	233.100	215.337

8 Έσοδα από μερίσματα

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Μερίσματα από θυγατρικές εταιρείες	13.588	92.595
Μερίσματα χρεογράφων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	8.336	7.568
	21.923	100.163

Το έσοδο των μερισμάτων από θυγατρικές εταιρείες ποσού € 13,6 εκατ. προέρχεται κυρίως από μερίσματα που διένειμαν οι θυγατρικές εταιρείες Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε. (€ 9,5 εκατ.), Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλιστικών και Αντασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε. (€ 2,0 εκατ.) και Piraeus Capital Management Α.Ε. (€ 0,8 εκατ.).

9 Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Κέρδη μείον ζημιές συναλλάγματος	(39)	(9.284)
Κέρδη μείον ζημιές παραγώγων	(12.484)	27.969
Κέρδη μείον ζημιές ομολόγων και εντόκων γραμματίων	4.836	42.662
Κέρδη μείον ζημιές υποχρεώσεων αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	100	(429)
Σύνολο αποτελεσμάτων από χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου (Α)	(7.587)	60.919
Αποτελέσματα από λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών (Β)	0	0
Σύνολο (Α) + (Β)	(7.587)	60.919

Κατά τη χρήση του 2016 τα «Κέρδη μείον ζημίες παραγώγων» περιλαμβάνουν κυρίως ζημία € 9,5 εκατ. από συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίου. Επιπλέον, τα «Κέρδη μείον ζημίες ομολόγων και εντόκων γραμματίων» περιλαμβάνουν κέρδη € 4,3 εκατ. κυρίως από επαναγορές ομολόγων εκδοθέντων από την τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων (ESTIA I, ESTIA II).

10 Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Κέρδη μείον ζημίες μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (σημείωση 41)	77.145	27
Κέρδη μείον ζημίες ομολόγων διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (σημείωση 41)	(10.560)	(15)
Κέρδη μείον ζημίες από πώληση ομολόγων EFSF	105.880	-
Κέρδη μείον ζημίες από πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	36.484	16.239
Σύνολο	208.948	16.251

Τα «Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου» για τη χρήση 2016, διαμορφώθηκαν κυρίως από: α) κέρδος € 73 εκατ. από την ολοκλήρωση της πώλησης των μετοχών της Visa Europe στη Visa Inc. στις 21/6/2016. Μέρος του εν λόγω κέρδους, € 66 εκατ., είχε αναγνωρισθεί απευθείας στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας την 31/12/2015 κατά την αποτίμηση των μετοχών της Visa Europe, β) κέρδος € 106 εκατ. από την πώληση EFSF ομολόγων ονομαστικής αξίας € 3,7 δις στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ, γ) κέρδος € 4 εκατ. περίπου από την πώληση εισηγμένων στο ΧΑ μετοχών, στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, δ) κέρδος € 78 εκατ. από την πώληση της εταιρείας ΑΤΕ Ασφαλιστική Α.Ε. βάσει του συμφωνηθέντος τιμήματος, το οποίο υπόκειται στις συνθήκες προσαρμογές και ε) ζημία € 41 εκατ. από την πώληση ποσοστού στη θυγατρική εταιρεία Trastor ΑΕΕΑΠ και από την πώληση του συνολικού κατεχόμενου ποσοστού τόσο στη θυγατρική εταιρεία Piraeus Leasing Bulgaria όσο και στη συγγενή εταιρεία Ευρωπαϊκή Πίστη ΑΕΓΑ, στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας.

Οι απομειώσεις του επενδυτικού χαρτοφυλακίου εμφανίζονται στην "Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου" στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Σχετική αναφορά γίνεται στη σημείωση 25 και στη σημείωση 41.

11 Λοιπά αποτελέσματα

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Έσοδα ενοικίων	7.532	7.107
Κέρδη μείον ζημίες από αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	(9.463)	6.282
Λοιπά έσοδα τραπεζικών εργασιών	8.338	15.281
Κέρδη από κεφαλαιοποίηση υποχρεώσεων στο πλαίσιο της άσκησης διαχείρισης παθητικού	-	17.629
Λοιπά κονδύλια	785	3.480
Σύνολο	7.192	49.780

Οι απαιτήσεις της Τράπεζας από λειτουργικές μισθώσεις αναλύονται ως εξής:

Απαιτήσεις από λειτουργικές μισθώσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι 1 έτος	7.729	6.297
Από 1 έτος έως 5 έτη	42.423	36.497
Μετά από 5 έτη	25.709	23.190
	75.861	65.984

12 Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Μισθοί και ημερομίσθια	(374.382)	(396.021)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(97.305)	(99.970)
Λοιπές δαπάνες προσωπικού	(22.887)	(24.279)
Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης (σημείωση 36)	5.146	(6.841)
Δαπάνες παροχών μετά τη συνταξιοδότηση (σημείωση 38)	(15.069)	(14.660)
Εκτίμηση δαπανών κόστους αποχώρησης	-	(110.000)
Σύνολο	(504.497)	(651.772)

Ο αριθμός προσωπικού της Τράπεζας Πειραιώς στις 31 Δεκεμβρίου 2016 ήταν 13.264 έναντι 14.326 στο τέλος του 2015.

Το κονδύλι "Δαπάνες προγράμματος αποχώρησης" της χρήσης 2016 αφορά αναστροφή μη χρησιμοποιηθείσας πρόβλεψης, που είχε σχηματιστεί στην προηγούμενη χρήση (σημείωση 36).

13 Έξοδα διοίκησης

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Ενοίκια	(46.194)	(52.100)
Φόροι - τέλη	(79.141)	(81.733)
Έξοδα προβολής και διαφήμισης	(40.068)	(39.113)
Εξυπηρέτηση - προώθηση τραπεζικών προϊόντων	(47.746)	(45.905)
Αμοιβές και δαπάνες τρίτων	(103.040)	(89.357)
Έξοδα φύλαξης και συντήρησης παγίων	(33.892)	(32.285)
Έξοδα τηλεπικοινωνιών και ηλεκτρικής ενέργειας	(15.705)	(18.579)
Εισφορές ΤΕΚΕ (Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων, Επενδύσεων & Σκέλος Εξυγίανσης)	(67.499)	(77.562)
Λοιπά διάφορα έξοδα	(63.127)	(63.816)
Σύνολο	(496.411)	(500.450)

Η μείωση του κονδυλίου "Εισφορές ΤΕΚΕ (Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων, Επενδύσεων & Σκέλος Εξυγίανσης)" στη χρήση 2016, οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν έκτακτες εισφορές όπως είχε συμβεί στη χρήση 2015.

Τα διαθέσιμα του Σκέλους Εξυγίανσης (ΣΕ) του ΤΕΚΕ, ως Ταμείου Εξυγίανσης για τα πιστωτικά ιδρύματα, προέρχονται από τακτικές εκ των προτέρων εισφορές, έκτακτες εκ των υστέρων εισφορές και εναλλακτικά μέσα χρηματοδότησης σύμφωνα με τον Ν. 4335/2015 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τον Ν. 4370/2016. Τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα κατά τον χρόνο χορήγησης των δανείων στο ΣΕ, καταβάλλουν εισφορές με τις οποίες το ΣΕ αποπληρώνει τις υποχρεώσεις του από δάνεια για σκοπούς εξυγίανσης.

Στη χρήση 2016, το συνολικό ποσό των εισφορών ύψους € 67,5 εκατ. αφορούν στην α) ετήσια εισφορά για το Σκέλος Εξυγίανσης (ΣΕ) που ανέρχεται σε ποσό περίπου € 42,8 εκατ., β) τακτική εκ των προτέρων εισφορά στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Εξυγίανσης για το έτος 2016 ύψους περίπου € 24,5 εκατ. και γ) τέλος συμμετοχής για την κάλυψη των λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών του οργανισμού ύψους περίπου € 0,2 χιλ. Στο πλαίσιο των διατάξεων του Ν.4370/2016, για το ενεργητικό του ΤΕΚΕ που τίθεται προς εξυπηρέτηση του Σκέλους Κάλυψης Καταθέσεων, δεν προέκυψε εισφορά για το έτος 2016 όπως και για το προηγούμενο έτος 2015.

14 Φόρος εισοδήματος

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Τρέχων Φόρος	-	-
Αναβαλλόμενος Φόρος (σημείωση 37)	185.418	1.090.389
Σύνολο	185.418	1.090.389

Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013), όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.4334/2015 (ΦΕΚ Α'80/16.07.2015) και ισχύει σήμερα, θεσπίστηκε αυξημένος συντελεστής φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων από 26% σε 29% για το φορολογικό έτος 2015 και εφεξής. Το εισόδημα από μερίσματα που αποκτάται μέχρι 31/12/2016 φορολογείται με συντελεστή 10%, ενώ από 1/1/2017 και μετά, αυξάνει σε 15%, μετά την ψήφιση του Ν.4389/2016.

Το έσοδο φόρου της χρήσης 2016 συνολικού ύψους € 185 εκατ. επηρεάστηκε κυρίως από την αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης επί των διαφορών μεταξύ της αξίας των συμμετοχών, που καταχωρήθηκαν στις κατά Δ.Π.Χ.Α. οικονομικές καταστάσεις, σε σχέση με τις φορολογικές αξίες. Σχετική αναφορά γίνεται και στην σημείωση 37.

Η Τράπεζα έχει αναγνωρίσει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις συνολικού ύψους € 5,3 δις, βασιζόμενη στις κατάλληλες εκτιμήσεις της Διοίκησης για τη μελλοντική εξέλιξη των φορολογικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη το από 29 Νοεμβρίου 2015 εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης και συνεκτιμώντας μια σειρά άλλων παραγόντων για την ανακτησιμότητά τους (π.χ. τη φύση των προσωρινών φορολογικών διαφορών, τους χρονικούς περιορισμούς για το συμψηφισμό των ζημιών, κ.λπ.).

Τα μέτρα που έχουν ήδη εφαρμοστεί, καθώς και εκείνα που προβλέπονται στο πλαίσιο του υφιστάμενου σχεδίου αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, θα επιτρέψουν στην Τράπεζα να αποκαταστήσει πλήρως τη μελλοντική κερδοφορία της και να ξεπεράσει τις συνέπειες της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013), όπως προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 23 του Ν. 4302/2014 και αντικαταστάθηκε από τότε που ίσχυσε με το άρθρο 4 του Ν. 4340/2015, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων («ΑΦΑ»), επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ, προερχόμενες από τις ζημίες του PSI και από συσσωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου οι οποίες έχουν λογισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, σε απαίτηση (Tax Credit) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου. Ως βασική προϋπόθεση συνίσταται η ύπαρξη λογιστικής ζημίας ξεκινώντας από το φορολογικό έτος 2016 και μετά. Η απαίτηση θα συμψηφίζεται με τον φόρο εισοδήματος. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο. Στην περίπτωση αυτή, η Τράπεζα υποχρεούται στην έκδοση παραστατικών τίτλων δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών (δικαιώματα μετατροπής) υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου που αντιστοιχούν σε κοινές μετοχές συνολικής αγοραίας αξίας ίσης με το 100% του ποσού της οριστικής και εκκαθαρισμένης φορολογικής απαίτησης και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενο αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού του κεφαλαίου. Οι κοινοί μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

Οι ανωτέρω διατάξεις τροποποιούνται με το Σχέδιο Νόμου “Ενσωμάτωση στη εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 2014 για την συγκρισιμότητα των τελών που συνδέονται με λογαριασμούς πληρωμών, την αλλαγή λογαριασμού πληρωμών και την πρόσβαση σε λογαριασμούς πληρωμών με βασικά χαρακτηριστικά και άλλες διατάξεις”, το οποίο ψηφίσθηκε στις 29 Μαρτίου 2017 από την ολομέλεια της Βουλής και αναμένεται να δημοσιευθεί στο ΦΕΚ, προκειμένου να ρυθμιστεί ο λογιστικός και εποπτικός χειρισμός της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που έχει ήδη αναγνωριστεί (και μπορεί υπό προϋποθέσεις να μετατραπεί σε οριστική κι εκκαθαρισμένη απαίτηση) από τα πιστωτικά ιδρύματα και τις οντότητες που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ή κατά περίπτωση, τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, με τρόπο συμβατό προς τις διαγραφές και αναδιαρθρώσεις δανείων οφειλετών τους.

Πιο συγκεκριμένα, με τις τροποποιούμενες διατάξεις του άρθρου 27Α προβλέπεται ρητά ότι πέραν της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που αφορά στο ποσό των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου και στο υπολειπόμενο (αναπόσβεστο) υπόλοιπο της χρεωστικής διαφοράς του PSI, μπορεί και η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που αφορά λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, υπό προϋποθέσεις να μετατρέπεται σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση έναντι του Δημοσίου και έτσι προσμετράται στα εποπτικά κεφάλαια. Οι τροποποιούμενες διατάξεις έχουν εφαρμογή από 1/1/2016.

Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας της 19/12/2014 ενέκρινε την ένταξη της στο ειδικό καθεστώς του άρθρου 27Α του Ν. 4172/2013, σχετικά με την προαιρετική μετατροπή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων επί προσωρινών διαφορών σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου και παράλληλα εξουσιοδότησε το Διοικητικό της Συμβούλιο να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων.

Κατά την 31/12/2016, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας, που πληρούσαν τα κριτήρια του ανωτέρω Νόμου ανέρχονταν σε € 4,1 δις, εκ των οποίων ποσό € 1,4 δις αφορούσε τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στο υπολειπόμενο αναπόσβεστο ποσό της χρεωστικής διαφοράς από τη συμμετοχή στο PSI και ποσό € 2,7 δις τον αναλογούντα αναβαλλόμενο φόρο στις διαφορές των κατά Δ.Π.Χ.Α. συσσωρευμένων προβλέψεων απομείωσης δανείων από τις αντίστοιχες φορολογικές προβλέψεις.

Ο Φόρος που αναλογεί στα αποτελέσματα προ φόρων της Τράπεζας, διαφέρει από το ποσό, που θα προέκυπτε, αν εφαρμοζόταν ο ονομαστικός φορολογικός συντελεστής της Τράπεζας, ως εξής:

	2016	2015
Αποτελέσματα προ φόρων	(174.897)	(3.479.786)
Φόρος που αντιστοιχεί	50.720	1.009.138
Εισόδημα μη υποκείμενο σε φόρο (φόρος που αναλογεί)	29.398	42.177
Φόρος που αναλογεί στην απομείωση συμμετοχών προηγούμενου έτους (σημείωση 37)	211.763	-
Μη εκπιπτόμενα έξοδα και απομειώσεις (φόρος που αναλογεί)	(106.463)	(449.971)
Επίδραση στον αναβαλλόμενο φόρο από την νομοθετημένη μεταβολή του φορολογικού συντελεστή	-	452.941
Χρήση φορολογικών ζημιών για τις οποίες δεν είχε αναγνωριστεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	-	36.104
Φόρος εισοδήματος	185.418	1.090.389

Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό

Από τη χρήση 2011 μέχρι και τη χρήση 2013, ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας, διενεργήθηκε από τον ίδιο ελεγκτή, που διενεργεί τον τακτικό έλεγχο, ο οποίος υποχρεούται στην έκδοση σχετικής «Έκθεσης Φορολογικής Συμμόρφωσης». Η έκθεση αυτή υποβάλλεται στο Υπουργείο Οικονομικών και εφόσον αυτή εκδοθεί χωρίς επιφύλαξη δεν διενεργείται καταρχήν, πλήρης φορολογικός έλεγχος, επιφυλασσομένων των κριτηρίων επιλογής υποθέσεων προς έλεγχο από την Φορολογική Διοίκηση.

Για τις χρήσεις 2014 και 2015, οι Ελληνικές Ανώνυμες Εταιρείες και οι Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης, των οποίων οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις ελέγχονται υποχρεωτικά, υποχρεούνται να λαμβάνουν «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό», σύμφωνα με τα προβλεπόμενα του άρθρου 65Α του Ν.4174/2013, όπως διαμορφώθηκε και ισχύει μετά την ψήφιση του Ν.4410/2016, ενώ από τη χρήση 2016 και μετά η έκδοση του Ετήσιου Φορολογικού Πιστοποιητικού είναι προαιρετική. Η φορολογική αρχή διατηρεί το δικαίωμα να προχωρήσει σε φορολογικό έλεγχο εντός του θεσπισθέντος πλαισίου όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 36 του Ν.4174/2013.

Ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές και έχει περαιώσει οριστικά όλες τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις μέχρι και τη χρήση του 2010.

Για τις χρήσεις 2011 και 2012, σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. 5 του Ν.2238/1994, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας και έχει εκδοθεί η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» από την εταιρεία PricewaterhouseCoopers A.E. χωρίς επιφύλαξη και ευρήματα.

Ο φορολογικός έλεγχος για την χρήση 2013 έχει ολοκληρωθεί και η σχετική «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» έχει εκδοθεί και υποβληθεί στο Υπουργείο Οικονομικών, διατυπώνεται δε, θέμα έμφασης, αναφορικά με τις διατάξεις που εφαρμόστηκαν για την φορολογική αντιμετώπιση των αποκτηθέντων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού ελληνικών υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση τις οποίες στοιχειοθετείται η απαλλαγή από φορολογικές επιβαρύνσεις.

Για τις χρήσεις 2014 και 2015, έχει ολοκληρωθεί ο φορολογικός έλεγχος της Τράπεζας από την PricewaterhouseCoopers A.E. και έχει εκδοθεί η «Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» χωρίς να διατυπώνεται επιφύλαξη και ευρήματα, ενώ για τη χρήση 2016 διενεργείται ήδη από την PricewaterhouseCoopers A.E ο φορολογικός έλεγχος, χωρίς να έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Η Διοίκηση δεν αναμένει να προκύψουν σημαντικές φορολογικές υποχρεώσεις κατά την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου, πέραν αυτών, που καταχωρήθηκαν και απεικονίζονται ήδη στις οικονομικές καταστάσεις.

15 Κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή

Τα βασικά κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας τα κέρδη/ (ζημίες) μετά από φόρους που αναλογούν στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας με το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών που βρισκόταν σε κυκλοφορία κατά την διάρκεια της χρήσης. Δεν συντρέχει λόγος που να διαφοροποιεί τα προσαρμοσμένα από τα βασικά κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή.

Βασικά και Προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Κέρδη/ (ζημίες) αναλογούντα στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας	10.522	(2.389.397)
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών	8.733.183.280	2.220.775.782
Βασικά και Προσαρμοσμένα κέρδη/ (ζημίες) ανά μετοχή (σε €)	0,0012	(1,0759)

16 Ανάλυση λοιπών συνολικών εσόδων

1/1 - 31/12/2016	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων (σημείωση 41)	(37.812)	11.127	(26.685)
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες) (σημείωση 41)	(24.315)	7.047	(17.268)
Λοιπά συνολικά έσοδα	(62.127)	18.174	(43.953)

1/1 - 31/12/2015	Προ φόρων	Φόροι	Μετά από φόρους
Ποσά που αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	103.678	(28.258)	75.420
Ποσά που δεν αναταξινομούνται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Μεταβολή αποθεματικού από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	19.615	4.777	24.392
Λοιπά συνολικά έσοδα	123.293	(23.481)	99.812

17 Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ταμείο	576.650	416.232
Λογαριασμοί ανταποκριτών και όψεως σε τράπεζες	180.220	331.784
Υπόλοιπα στην Κεντρική Τράπεζα	277.823	438.399
Επιταγές εισπρακτέες - Γραφείο Συμψηφισμού Κεντρικής Τράπεζας	47.774	74.580
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και Χρηματικά διαθέσιμα κάτω των 90 ημερών (σημείωση 43)	1.082.467	1.260.995
Δεσμευμένες καταθέσεις	1.069.647	1.172.785
Υποχρεωτικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα	-	10.972
Σύνολο	2.152.115	2.444.752

Οι λογαριασμοί ανταποκριτών και όψεως σε τράπεζες έχουν κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα ποσά των δεσμευμένων καταθέσεων αποτελούν κυρίως παρασχεθείσες εγγυήσεις και περιθώρια ασφάλισης σε πιστωτικά ιδρύματα και δεν είναι διαθέσιμα για χρήση καθημερινών δραστηριοτήτων από την Τράπεζα.

18 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	474	3.029
Συμπεριλαμβανόμενα στο Ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα κάτω των 90 ημερών (σημείωση 43)	474	3.029
Τοποθετήσεις σε Τράπεζες	520.985	784.766
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων άνω των 90 ημερών	520.985	784.766
Σύνολο απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	521.459	787.795

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων μέχρι ενός έτους	264.303	182.188
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων πάνω από ένα έτος	257.157	605.607
	521.459	787.795

Το σύνολο των απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

19 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που κατέχει η Τράπεζα Πειραιώς περιλαμβάνουν συμβόλαια συναλλάγματος, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίου, συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος ή/ και επιτοκίου, δικαιώματα προαίρεσης αγοράς/ πώλησης συναλλάγματος ή/ και επιτοκίου ή/ και μετοχών.

Οι ονομαστικές και οι εύλογες αξίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονταν στο τέλος του 2016 και του 2015 παρουσιάζονται παρακάτω:

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Ονομαστικές Αξίες	Εύλογες Αξίες	
		Ενεργητικού	Υποχρεώσεων
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς			
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	3.430.982	433.616	433.774
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	1.484.107	-	-
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	131.194	-	550
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	88.056	91	149
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	2.073.759	5.362	26.454
		439.069	460.928
Ενσωματωμένα παράγωγα			
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεδεμένες με δικαιώματα προαίρεσης	8.201	-	277
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα	201.863	6.001	-
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ υποχρεώσεων		445.070	461.205

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2016	Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	Υποχρεώσεων
Μέχρι ενός έτους	4.221	1.875
Πάνω από ένα έτος	440.849	459.330
	445.070	461.205

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Ονομαστικές Αξίες	Εύλογες Αξίες	
		Ενεργητικού	Υποχρεώσεων
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς			
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)	3.569.705	422.986	416.065
Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)	1.563.085	-	-
Προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος (FX forwards)	52.279	401	-
Δικαιώματα προαίρεσης (options) και λοιπά παράγωγα	31.455	565	10
Διανομισματικές συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	3.157.077	10.849	28.564
		434.801	444.639
Ενσωματωμένα παράγωγα			
Καταθέσεις/ δάνεια πελατών συνδεδεμένες με δικαιώματα προαίρεσης	958	29	-
Λοιπά ενσωματωμένα παράγωγα	172.607	2.197	-
Σύνολο αναγνωρισμένων παραγώγων στοιχείων ενεργητικού/ υποχρεώσεων		437.028	444.639

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015	Εύλογες Αξίες	
	Ενεργητικού	Υποχρεώσεων
Μέχρι ενός έτους	7.155	3.136
Πάνω από ένα έτος	429.872	441.503
	437.028	444.639

Στις συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων για εμπορικούς σκοπούς συμπεριλαμβάνονται κατά βάση συμβάσεις με την πελατεία και οι αντίθετές τους, που συνάπτονται με άλλες τράπεζες για την κάλυψη της Τράπεζας (back to back συμβάσεις).

Η Τράπεζα Πειραιώς συναλλάσσεται με άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, για το μεγαλύτερο ποσοστό των συμβολαίων της σε συναλλαγματικές ισοτιμίες και επιτόκια. Ειδικά για τις συμφωνίες ανταλλαγής επιτοκίων, περίπου το 68,36% των συναλλαγών γίνονται με άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (ονομαστικό ποσό). Το 26,05% του ονομαστικού ποσού των συμφωνιών ανταλλαγής επιτοκίων έχει συναφθεί με τον ελληνικό δημόσιο τομέα. Το υπόλοιπο 5,59% έχει συναφθεί με διάφορους αντισυμβαλλόμενους.

20 Χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ομόλογα εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	8.428	50.351
Ομόλογα εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	-	55
Ομόλογα Τραπεζών	-	56
Σύνολο χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.428	50.462

Από τα ανωτέρω χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου της 31/12/2016 ποσό € 8,1 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου (2015: € 50,0 εκατ.), € 0,3 εκατ. μεταβλητού επιτοκίου (2015: € 0,5 εκατ.), ενώ δεν υπάρχουν ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου για τις χρήσεις 2015 και 2016.

Τα χρεόγραφα σε ενέχυρο εμφανίζονται στη σημείωση 39.

21 Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων - Ιδιωτών	27.790	-
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων - Επιχειρήσεων	1.286	-
Σύνολο συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων πελατών	29.076	0

22 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Στεγαστικά δάνεια	15.457.791	16.004.066
Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	3.474.670	3.747.777
Πιστωτικές κάρτες	846.387	973.811
Δάνεια προς ιδιώτες	19.778.849	20.725.654
Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	36.908.903	36.943.509
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών (προ προβλέψεων)	56.687.752	57.669.163
Μείον: Προβλέψεις για απομειώσεις δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(7.967.647)	(8.243.410)
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών (μετά από προβλέψεις)	48.720.105	49.425.753

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μέχρι ενός έτους	7.006.100	7.296.327
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών πάνω από ένα έτος	41.714.005	42.129.426
	48.720.105	49.425.753

Σημειώνεται ότι τα επιμέρους κονδύλια των δανείων έχουν επηρεαστεί από την αναπροσαρμογή σε εύλογη αξία στο πλαίσιο της άσκησης επιμερισμού του κόστους των δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν. Ειδικότερα, οι σχηματισμένες, κατά την ημερομηνία εξαγοράς τους από την Τράπεζα Πειραιώς, προβλέψεις για απομείωση δανείων του Ομίλου ύψους € 8,0 δις της πρώην ATEbank, των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνικής Τράπεζας), της Millennium Bank A.E., της Γενικής Τράπεζας A.E. και της Πανελληνίας Τράπεζας A.E., έχουν μειώσει τα δάνεια προ προβλέψεων στον παραπάνω πίνακα, καθώς βάσει του ΔΠΧΑ 3 είχαν περιληφθεί στην προσαρμογή των δανείων σε εύλογη αξία κατά τη διαδικασία επιμερισμού κόστους. Ωστόσο, για σκοπούς παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 7, η προαναφερόμενη προσαρμογή αποτελεί μέρος των προβλέψεων.

Κίνηση πρόβλεψης (απομείωσης) δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά/ προσωπικά και λοιπά δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Σύνολο Δανείων προς Ιδιώτες	Δάνεια προς επιχειρήσεις και Δημόσιο τομέα	Σύνολο
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης 2015	775.693	719.215	226.925	1.721.833	5.027.255	6.749.087
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΑΕ στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	-	-	0	(319.328)	(319.328)
Έξοδο χρήσης	644.617	165.991	24.466	835.075	2.405.146	3.240.220
Διαγραφές δανείων	(7)	(84.534)	(34.801)	(119.342)	(426.734)	(546.076)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	0	(693.107)	(693.107)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(78.171)	(60.415)	(9.988)	(148.573)	(173.464)	(322.038)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	15.734	12.812	-	28.546	106.104	134.651
Υπόλοιπο λήξης χρήσης 2015	1.357.868	753.068	206.603	2.317.538	5.925.871	8.243.410
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης 2016	1.357.868	753.068	206.603	2.317.538	5.925.871	8.243.410
Έξοδο χρήσης	206.671	101.180	7.172	315.022	646.107	961.129
Διαγραφές δανείων	(6.827)	(121.884)	(71.302)	(200.013)	(815.498)	(1.015.510)
Προβλέψεις αποαναγνωρισθέντων δανείων	-	-	-	0	(34.090)	(34.090)
Επίδραση πραγματικού επιτοκίου (unwinding)	(72.526)	(66.338)	(8.614)	(147.478)	(192.839)	(340.317)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	2.233	305	-	2.538	150.488	153.026
Υπόλοιπο λήξης χρήσης 2016	1.487.417	666.331	133.858	2.287.607	5.680.040	7.967.647

23 Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ομόλογα εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	401.524	400.776
Ομόλογα εκδόσεως Δημοσίου άλλων κρατών	8.104	18.903
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως Ελληνικού Δημοσίου	1.668.133	1.621.695
Ομόλογα τραπεζών	-	4.740
Σύνολο ομολογιών και άλλων τίτλων σταθερής απόδοσης (Α)	2.077.760	2.046.114
Μετοχές εισηγμένες	6.389	64.054
Μη εισηγμένες μετοχές	186.848	224.512
Αμοιβαία κεφάλαια	88.915	60.626
Λοιποί τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	8.496	12.521
Σύνολο μετοχών και άλλων τίτλων μεταβλητής απόδοσης (Β)	290.648	361.714
Σύνολο διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (Α) + (Β)	2.368.408	2.407.828

Από τα ανωτέρω ομόλογα και έντοκα γραμμάτια της 31/12/2016 ποσό € 409,6 εκατ. είναι σταθερού επιτοκίου (2015: € 424,4 εκατ.), ποσό € 1.668,1 εκατ. αφορά σε ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου (2015: € 1.621,7 εκατ.), ενώ δεν υπάρχουν ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου.

Η κίνηση του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου έχει ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης	2.407.828	2.059.917
Υπόλοιπο έναρξης τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	-	2.679
Αγορές	6.867.048	8.249.248
Διαθέσεις	(6.928.726)	(7.996.067)
Μεταβολές στην εύλογη αξία (σημείωση 41)	12.840	92.306
Συναλλαγματικές διαφορές	156	745
Μεταφορές από διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία Ενεργητικού	9.263	-
Μεταφορές σε συγγενείς (σημείωση 25)	-	(1.000)
Υπόλοιπο λήξης χρήσης	2.368.408	2.407.828

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου μέχρι ενός έτους	1.681.436	1.626.425
Χρεόγραφα διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου άνω του ενός έτους	396.324	419.689
	2.077.760	2.046.114

24 Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους εταιρειών	27.816	16.282
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους Τραπεζών	5.012	28.858
Απαιτήσεις από EFSF ομόλογα	10.507.342	14.244.680
Απαιτήσεις από ESM ομόλογα	2.711.576	2.719.362
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	13.251.746	17.009.181
Μείον: Προβλέψεις για απομειώσεις απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους	(5.489)	(23.846)
Σύνολο απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους (μετά από προβλέψεις)	13.246.257	16.985.336

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους μέχρι ενός έτους	1.627.129	-
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους πάνω από ένα έτος	11.619.128	16.985.336
	13.246.257	16.985.336

Το κονδύλι των EFSF ομολόγων μειώθηκε από την πώληση τίτλων ονομαστικής αξίας € 3,7 δις στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ. Αναφορά στο αποτέλεσμα που προέκυψε από την πώληση γίνεται στη σημείωση 10.

25 Επενδύσεις σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες

Οι επενδύσεις της Τράπεζας Πειραιώς σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες είναι:

A) Θυγατρικές εταιρείες

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
1.	Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Ελλάδα
2.	Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α. Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Ελλάδα
3.	Πειραιώς Α.Ε.Π.Ε.Υ.	Χρηματιστηριακές εργασίες	100,00%	Ελλάδα
4.	Πειραιώς Factoring Α.Ε.	Πρακτόρευση απαιτήσεων	100,00%	Ελλάδα
5.	Piraeus Capital Management Α.Ε.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα
6.	Πειραιώς Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	100,00%	Ελλάδα
7.	Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλ. και Αντασφαλ. Εργασιών Α.Ε.	Μεσιτεία ασφαλειών - αντασφαλειών	100,00%	Ελλάδα
8.	Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών Α.Ε.	Πρακτορειακή - ασφαλιστική	95,00%	Ελλάδα
9.	Γενική Ενημέρωσης και Ρύθμισης Α.Ε.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	100,00%	Ελλάδα
10.	Γενική Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών & Συμβούλων Α.Ε.	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	100,00%	Ελλάδα
11.	ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.	Ανάπτυξη/ διαχείριση βιομηχανικών περιοχών	65,00%	Ελλάδα
12.	Trastor Α.Ε.Ε.Α.Π.	Εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας	57,91%	Ελλάδα
13.	Picar Α.Ε.	Διαχείριση χώρων City Link	100,00%	Ελλάδα
14.	Πειραιώς Green Investments Α.Ε.	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Ελλάδα
15.	Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	40,14%	Ελλάδα
16.	ΑΧΑΪΑ Clauss Estate Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	75,27%	Ελλάδα
17.	Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	42,51%	Ελλάδα
18.	Kosmopolis Α' Α.Ε. Εκμ/σης εμπορικών κέντρων - παροχής υπηρεσιών	Διαχείριση εμπορικού κέντρου	100,00%	Ελλάδα
19.	ND Αναπτυξιακή Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
20.	New Up Dating Development Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική & αναπτυξιακή εταιρεία	83,52%	Ελλάδα
21.	Property Horizon Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα
22.	Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	40,31%	Ελλάδα
23.	Γενική Εταιρεία Κατασκευών και Αναπτύξεων Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας & συμμετοχών	66,66%	Ελλάδα
24.	ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε. ΑΚΙΝΗΤΩΝ	Συμμετοχές Real Estate	53,60%	Ελλάδα
25.	Οικιστική Ανάπτυξη Κομοτηνής Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα
26.	Πειραιώς Development Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Ελλάδα
27.	Πειραιώς Real Estate Α.Ε.	Τεχνική και κατασκευαστική εταιρεία	100,00%	Ελλάδα
28.	Πλειάδες Estate Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	15,98%	Ελλάδα
29.	Mille Fin Α.Ε.	Εμπορία Οχημάτων	100,00%	Ελλάδα
30.	Multicollection Α.Ε.	Αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων	51,00%	Ελλάδα
31.	Special Business Services Α.Ε.	Παροχή συμβουλών, συμβουλευτικών, μελετητικών, οργανωτικών και επιμορφωτικών υπηρεσιών	100,00%	Ελλάδα
32.	Special Financial Solutions Α.Ε.	Παροχή συμβουλών, συμβουλευτικών, μελετητικών, οργανωτικών και επιμορφωτικών υπηρεσιών	80,00%	Ελλάδα
33.	ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε.	Οργάνωση, εκμετάλλευση και διοίκηση νοσηλευτικών μονάδων	100,00%	Ελλάδα
34.	Κέντρο Βιώσιμης Επιχειρηματικότητας Εξέλιξη Α.Ε.	Συμβουλευτικές Υπηρεσίες - Ξενοδοχεία - Επαγγελματική Κατάρτιση & Εκπαίδευση	100,00%	Ελλάδα
35.	Πειραιώς ACT Services Α.Ε.	Λογιστικές και φορολογικές υπηρεσίες	100,00%	Ελλάδα
36.	Πειραιώς Direct Services Α.Ε.	Παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών	100,00%	Ελλάδα
37.	Tirana Bank I.B.C. S.A.	Τραπεζικές υπηρεσίες	98,83%	Αλβανία
38.	Tirana Leasing Sh.A.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	Αλβανία
39.	Piraeus Bank Bulgaria A.D.	Τραπεζικές υπηρεσίες	99,98%	Βουλγαρία
40.	Bulfina E.A.D.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	100,00%	Βουλγαρία
41.	Piraeus Equity Partners Ltd	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Κύπρος
42.	Euroinvestment & Finance Public Ltd	Χρηματοεπενδυτικές, κτηματικές εργασίες	90,85%	Κύπρος
43.	R.E. Anodus Two Ltd	Εταιρεία συμμετοχών και επενδύσεων	99,09%	Κύπρος
44.	Tellurion Ltd	Εταιρεία συμμετοχών	100,00%	Κύπρος
45.	Trieris Two Real Estate Ltd	Εταιρεία συμμετοχών, επενδύσεων και διαχείρισης χαρτοφυλακίου ακινήτων	100,00%	Κύπρος
46.	R.E. Anodus Ltd	Εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών για real estate και συμμετοχών	100,00%	Κύπρος
47.	Ακίνητα Λάκκος Μικέλλη Ltd	Εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων	40,00%	Κύπρος
48.	Φιλοκτηματική Δημόσια Ltd	Ανάπτυξη γης και κτηματικής περιουσίας	6,39%	Κύπρος
49.	JSC Piraeus Bank ICB	Τραπεζικές υπηρεσίες	99,99%	Ουκρανία

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
50.	Piraeus Bank Romania S.A.	Τραπεζικές υπηρεσίες	100,00%	Ρουμανία
51.	Piraeus Leasing Romania IFN S.A.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	99,85%	Ρουμανία
52.	Piraeus Bank Beograd A.D.	Τραπεζικές υπηρεσίες	100,00%	Σερβία
53.	Piraeus Leasing Doo Beograd	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	51,00%	Σερβία
54.	Piraeus Rent Doo Beograd	Λειτουργικές μισθώσεις	100,00%	Σερβία
55.	Piraeus Real Estate Egypt LLC	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	99,90%	Αίγυπτος
56.	Trieris Real Estate Management Ltd	Διαχείριση της Trieris Real Estate Ltd	100,00%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι
57.	Marathon 1 Greenvale Rd LLC	Εταιρεία διαχείρισης ακινήτων	99,95%	Η.Π.Α.
58.	Piraeus Group Capital Ltd	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	100,00%	Ηνωμένο Βασίλειο
59.	Piraeus Group Finance P.L.C.	Έκδοση πιστωτικών τίτλων	100,00%	Ηνωμένο Βασίλειο
60.	Estia Mortgage Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
61.	Estia Mortgage Finance II PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
62.	Axia Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
63.	Praxis I Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
64.	Axia Finance III PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
65.	Praxis II Finance PLC	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
66.	Axia III APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
67.	Praxis II APC LIMITED	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
68.	Kion Mortgage Finance Plc	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
69.	Kion Mortgage Finance No.3 Plc	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
70.	Kion CLO Finance No.1 Plc	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων	-	Ηνωμένο Βασίλειο
71.	Capital Investments & Finance S.A.	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Λιβερία
72.	Piraeus Asset Management Europe S.A.	Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων	99,94%	Λουξεμβούργο
73.	Vitria Investments S.A.	Εταιρεία επενδύσεων	100,00%	Παναμάς

Οι εταιρείες με αρίθμηση 60-70 αποτελούν οχήματα ειδικού σκοπού για τιτλοποίηση δανείων και έκδοση πιστωτικών τίτλων. Οι εταιρείες με αρίθμηση 15, 17, 22, 28, 47 και 48 αποτελούν θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας λόγω άσκησης ελέγχου σε επίπεδο Ομίλου. Επίσης, κατά την 31/12/2016 σε καθεστώς εκκαθάρισης βρίσκονται οι εταιρείες με αρίθμηση 30, 38, 69-71 και 73. Τα αποτελέσματα των εταιρειών με αρίθμηση 69 και 70 περιλαμβάνονται στα ατομικά στοιχεία της Τράπεζας Πειραιώς. Τα αποτελέσματα της εταιρείας με αρίθμηση 2 περιλαμβάνονται στα ατομικά στοιχεία της Τράπεζας Πειραιώς για την περίοδο 1/1 - 31/7/2015, ενώ για την περίοδο 1/8 - 31/12/2015 η εταιρεία ενοποιήθηκε ως θυγατρική εταιρεία.

Η κίνηση των επενδύσεων σε θυγατρικές εταιρείες αναλύεται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	1.074.328	1.691.120
Προσθήκες	1	80.687
Συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών	63.787	273.602
Πωλήσεις	(28.844)	(28)
Απομείωση αξίας	(36.693)	(867.469)
Μεταφορά στο διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο	(70.000)	(140.240)
Συναλλαγματικές διαφορές	99	310
Μεταφορά από συγγενείς	48.714	36.345
Υπόλοιπο λήξης	1.051.392	1.074.328

Οι πωλήσεις της Τράπεζας εντός του 2016 αφορούν την πώληση του 33,8% του μετοχικού κεφαλαίου της Trastor A.E.E.A.Π.

Η «μεταφορά στο διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο» αφορά την εταιρεία Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε. Σχετική αναφορά γίνεται στη σημείωση 29.

Η «μεταφορά από συγγενείς» αφορά την εταιρεία ΕΥΡΩΑΚ Α. Ε. Ακινήτων και τις άμεσες θυγατρικές της εταιρείες, Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων, Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων και Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων.

Β) Συγγενείς εταιρείες

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
1.	Piraeus - TANEQ Capital Fund A.K.E.Σ.	Αμοιβαίο Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου	50,01%	Ελλάδα
2.	APE Commercial Property Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Εταιρεία συμμετοχών	27,80%	Ελλάδα
3.	Sciens Διεθνής Α.Ε. Επενδύσεων και Συμμετοχών	Εταιρεία συμμετοχών	28,10%	Ελλάδα
4.	Marfin Investment Group Α.Ε. Συμμετοχών	Εταιρεία συμμετοχών	31,19%	Ελλάδα
5.	APE Fixed Assets Κτημ. Τουρ. & Αναπτ. Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	27,80%	Ελλάδα
6.	APE Επενδυτικής Περιουσίας Α.Ε.	Κτηματική, τουριστική και αναπτυξιακή εταιρεία	27,20%	Ελλάδα
7.	Πύρριχος Α.Ε.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	50,77%	Ελλάδα
8.	Όργανος Α.Ε.	Διαχείριση και Εκμετάλλευση Ακινήτων/ Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Υδροηλεκτρικούς Σταθμούς	32,27%	Ελλάδα
9.	Εταιρία Διαχείρισης & Ανάπτυξης ΕΤΕΠ Κρήτης Α.Ε.	Διαχείριση τεχνολογικού πάρκου	30,45%	Ελλάδα
10.	Αναπτυξιακή Εταιρία Έβρου Α.Ε.	Διαχείριση κοινοτικών προγραμμάτων	30,00%	Ελλάδα
11.	Project on Line Α.Ε.	Εφαρμογών πληροφορικής	40,00%	Ελλάδα
12.	Exodus Α.Ε.	Εφαρμογές πληροφορικής	49,90%	Ελλάδα
13.	Τειρεσίας Α.Ε.	Διατραπεζική εταιρεία ανάπτυξης, λειτουργίας και διαχείρισης πληροφοριακών συστημάτων	23,53%	Ελλάδα
14.	Hellenic Seaways Α.Ν.Ε.	Θαλάσσιες Μεταφορές - Ακτοπλοΐα	40,44%	Ελλάδα
15.	Ιχθυοτροφεία Σελόντα ΑΕΓΕ	Εμπορία και Εκμετάλλευση ιχθύων - Εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	32,43%	Ελλάδα
16.	Νηρέυς Ιχθυοκαλλιέργειες ΑΕ	Εμπορία και Εκμετάλλευση ιχθύων - Εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων	24,76%	Ελλάδα

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
17.	Trieris Real Estate LTD	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	32,37%	Βρετανικές Παρθένες Νήσοι
18.	Exus Software Ltd	Εταιρεία Εμπορίας Προϊόντων Πληροφορικής	49,90%	Ηνωμένο Βασίλειο

Οι ανωτέρω εταιρείες αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο του Δ.Π.Χ.Α. 10 από την Τράπεζα. Από την αξιολόγηση δεν προέκυψε δυνατότητα άσκησης ελέγχου στις εν λόγω εταιρείες από την Τράπεζα και ως εκ τούτου δεν αποτελούν θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας. Βάσει των διατάξεων του Δ.Λ.Π. 28, πληρούνται τα κριτήρια κατηγοριοποίησης των εν λόγω εταιρειών στο χαρτοφυλάκιο συγγενών εταιρειών.

Με βάση τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Α. 12, για τις εταιρείες όπου η Τράπεζα κατέχει το 50% και άνω των δικαιωμάτων ψήφου εταιρειών αλλά δεν ασκεί έλεγχο, σημειώνονται τα ακόλουθα:

- Η εταιρεία με αριθμηση 1 συμπεριλαμβάνεται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών, διότι η Τράπεζα ασκεί ουσιώδη επιρροή στην επενδυτική επιτροπή του Α.Κ.Ε.Σ, η οποία λαμβάνει τις επενδυτικές αποφάσεις.
- Η εταιρεία με αριθμηση 7 συμπεριλαμβάνεται στο χαρτοφυλάκιο των συγγενών εταιρειών καθότι η Τράπεζα ασκεί ουσιώδη επιρροή και όχι έλεγχο.

Η κίνηση των επενδύσεων σε συγγενείς εταιρείες αναλύεται ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	279.597	279.154
Συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συγγενών εταιρειών	11.227	4.722
Προσθήκες	5.969	83.479
Απομείωση αξίας	(27.851)	(7.510)
Πωλήσεις	(18.265)	(44.903)
Μεταφορές από το διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο (σημείωση 23)	-	1.000
Μεταφορές σε θυγατρικές	(48.714)	(36.345)
Υπόλοιπο λήξης	201.961	279.597

Οι προσθήκες της Τράπεζας εντός του 2016 αφορούν κυρίως την απόκτηση επιπλέον 9,43% της συγγενούς εταιρείας Trieris Real Estate LTD, την απόκτηση επιπλέον 0,83% του μετοχικού κεφαλαίου της συγγενούς εταιρείας Hellenic Seaways A.N.E. και την απόκτηση επιπλέον 2,77% της συγγενούς εταιρείας Marfin Investment Group A.E.

Οι πωλήσεις της Τράπεζας εντός του 2016 περιλαμβάνουν κυρίως την πώληση της συγγενούς εταιρείας Ευρωπαϊκή Πίστη Α.Ε.Γ.Α.

Οι μεταφορές σε θυγατρικές αφορούν την εταιρεία ΕΥΡΩΑΚ Α.Ε. Ακινήτων και τις άμεσες θυγατρικές της εταιρείες, Rebikat Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων, Abies Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων και Euroterra Ανώνυμη Εταιρεία Ακινήτων.

Εντός της χρήσης 2016, η Τράπεζα απομείωσε κατά € 64,5 εκατ. την αξία των θυγατρικών και συγγενών της εταιρειών. Ο υπολογισμός της ανακτήσιμης αξίας των εταιρειών αυτών έγινε λαμβάνοντας υπόψη τις δυσμενείς εξελίξεις σε ορισμένους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, στους οποίους δραστηριοποιούνται οι θυγατρικές και οι συγγενείς εταιρείες. Η εν λόγω απομείωση εμφανίζεται στο κονδύλι «Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών».

26 Άυλα στοιχεία ενεργητικού

2016	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	4.632	451.828	36.972	493.432
Προσθήκες	-	27.006	-	27.006
Μεταφορές	-	30.119	-	30.119
Διαθέσεις	-	(4)	-	(4)
Διαγραφές	-	(9.237)	(630)	(9.867)
Απομείωση αξίας	-	(33)	(3)	(35)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2016	4.632	499.679	36.339	540.650

2016	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	-	(224.013)	(18.653)	(242.666)
Έξοδο χρήσης	-	(42.885)	(2.849)	(45.734)
Μεταφορές	-	6	-	6
Διαθέσεις	-	4	-	4
Διαγραφές	-	7.031	302	7.333
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2016	0	(259.858)	(21.200)	(281.058)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2016	4.632	239.822	15.139	259.592

Εντός του 2016, η Τράπεζα πραγματοποίησε μεταφορές ποσού € 30,1 εκατ. από τις "Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση" λόγω ένταξης των άυλων παγίων στην παραγωγική διαδικασία.

2015	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Αξία κτήσης				
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2015	-	410.735	31.339	442.073
Υπόλοιπο έναρξης τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	-	185	7.828	8.012
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΑΕ στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	(4)	-	(4)
Προσθήκες	4.632	27.284	-	31.916
Μεταφορές	-	22.321	(2.195)	20.126
Διαθέσεις	-	(29)	-	(29)
Διαγραφές	-	(8.663)	-	(8.663)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2015	4.632	451.828	36.972	493.432

2015	Υπεραξία	Λογισμικό	Λοιπά άυλα	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις				
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2015	-	(188.186)	(15.439)	(203.625)
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΑΕ στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	1	-	1
Έξοδο χρήσης	-	(40.351)	(3.217)	(43.568)
Μεταφορές	-	2	2	4
Διαθέσεις	-	1	-	1
Διαγραφές	-	4.521	-	4.521
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2015	0	(224.013)	(18.653)	(242.666)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2015	4.632	227.815	18.318	250.765

27 Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία

2016	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρον.& λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπο εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	597.035	290.475	51.914	7.931	211.372	1.158.728
Αγορές	33.963	27.114	29.725	1.644	13.920	106.366
Μεταφορές	(6.904)	43	(30.162)	-	(1.309)	(38.332)
Πωλήσεις	(14.450)	(6.478)	-	(1.337)	(5)	(22.270)
Διαγραφές	(25)	(43.569)	(1.840)	(1.915)	(11.497)	(58.846)
Απομειώσεις	(151)	(2.252)	-	(7)	(11.857)	(14.267)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2016	609.468	265.333	49.637	6.317	200.625	1.131.379

2016	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρον.& λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπο εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	(31.297)	(183.030)	-	(5.662)	(86.093)	(306.082)
Έξοδο χρήσης	(6.215)	(24.196)	-	(340)	(8.197)	(38.947)
Μεταφορές	(95)	(6)	-	-	190	89
Πωλήσεις	2.719	6.074	-	120	-	8.913
Διαγραφές	17	43.544	-	1.915	11.495	56.970
Λοιπές κινήσεις	128	-	-	-	-	128
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2016	(34.742)	(157.614)	0	(3.967)	(82.604)	(278.928)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2016						
	574.726	107.719	49.637	2.349	118.020	852.452

Εντός του 2016, η Τράπεζα πραγματοποίησε: α) μεταφορές προς τις "Επενδύσεις σε ακίνητα" ύψους € 13,8 εκατ., β) μεταφορές προς τα "Άυλα στοιχεία ενεργητικού" ύψους € 30,1 εκατ. λόγω ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία, γ) μεταφορές από τις "Επενδύσεις σε Ακίνητα" ύψους € 2,9 εκατ. και δ) μεταφορές από "Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού" ύψους € 2,8 εκατ. Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι εντός του 2016, το έξοδο της απομείωσης αξίας των ενσωμάτων παγίων, επιβαρύνθηκε με ποσό ύψους € 11,9 εκατ. από διακοπή εργασιών καταστημάτων της Τράπεζας. Από το κονδύλι "Διαγραφές" ποσό € 0,9 εκατ. εμφανίζεται στα Λοιπά αποτελέσματα.

Σχετική με τον προσδιορισμό της ανακτήσιμης αξίας των ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων, όπως αυτή ορίζεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α., είναι η σημείωση 4.3.

2015	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρον.& λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπο εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2015	577.371	324.818	44.135	9.342	220.403	1.176.069
Υπόλοιπο έναρξης τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	814	204	-	-	1.865	2.884
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΑΕ στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	(372)	-	-	-	(372)
Αγορές	34.409	32.337	28.466	814	14.404	110.430
Μεταφορές	28.347	248	(20.205)	(200)	(114)	8.075
Πωλήσεις	(2.744)	(8.992)	-	(1.065)	-	(12.801)
Διαγραφές	(1.134)	(48.208)	(482)	(751)	(11.733)	(62.308)
Απομειώσεις	(40.028)	(9.560)	-	(208)	(13.453)	(63.249)
Αξία κτήσης την 31 Δεκεμβρίου 2015	597.035	290.475	51.914	7.931	211.372	1.158.728

2015	Γήπεδα και Κτίρια	Έπιπλα, ηλεκτρον.& λοιπός εξοπλισμός	Ακίνητοποιήσεις υπο εκτέλεση	Λοιπά Ενσώματα Πάγια	Βελτιώσεις Εκμισθωμένων ακινήτων	Σύνολο
Συσσωρευμένες αποσβέσεις						
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2015	(25.070)	(217.384)	0	(6.981)	(87.830)	(337.265)
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΑΕ στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου	-	362	-	-	-	362
Έξοδο χρήσης	(7.204)	(22.514)	-	(365)	(10.307)	(40.390)
Μεταφορές	805	(212)	-	210	116	919
Πωλήσεις	14	8.501	-	722	-	9.237
Διαγραφές	158	48.216	-	751	11.928	61.053
Συσσωρευμένες αποσβέσεις 31 Δεκεμβρίου 2015	(31.297)	(183.030)	0	(5.662)	(86.093)	(306.084)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου 2015	565.739	107.445	51.914	2.269	125.279	852.644

28 Επενδύσεις σε ακίνητα

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	317.980	321.636
Υπόλοιπο έναρξης τραπεζικών δραστηριοτήτων που εξαγοράστηκαν	-	303
Αγορές	22.059	6.599
Αναπροσαρμογές αξίας	(9.463)	6.282
Μεταφορές	33.077	(13.469)
Πωλήσεις	(798)	(3.085)
Διαγραφές	(3)	(288)
Υπόλοιπο λήξης	362.851	317.980

Εντός του 2016, η Τράπεζα πραγματοποίησε μεταφορές α) προς "Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού" ύψους € 16,7 εκατ. λόγω μη πληρότητας των προϋποθέσεων που θέτει το ΔΛΠ 40 , β) προς "Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια" ύψους € 2,9 εκατ., γ) από "Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού " ύψους € 38,9 εκατ., λόγω μίσθωσης των ακινήτων και δ) από τα "Ιδιοχρησιμοποιούμενα Γήπεδα και Κτίρια" ύψους € 13,8 εκατ.

Η εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα ποσού € 362,9 εκατ. έχει κατηγοριοποιηθεί στο Επίπεδο Ιεράρχησης 3. Σχετική με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των ακινήτων είναι η σημείωση 4.3.

29 Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού

Στα «Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού» περιλαμβάνονται και οι παρακάτω εταιρείες:

α/α	Επωνυμία Εταιρείας	Αντικείμενο εργασιών	% συμμετοχής	Χώρα
1.	Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε.	Βραχ/νια & μακροχρόνια λειτουργική λειτουργική μίσθωση οχημάτων	94,00%	Ελλάδα
2.	ATE Insurance Romania S.A.	Ασφαλιστική	99,54%	Ρουμανία

Την 31/12/2016, η εταιρεία Olympic Εμπορικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις Α.Ε., θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας Πειραιώς, μεταφέρθηκε στο διακρατούμενο προς πώληση χαρτοφυλάκιο. Η εν λόγω θυγατρική εταιρεία είναι σε διαδικασία πώλησης, στο πλαίσιο της υλοποίησης των δεσμεύσεων του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης του Ομίλου, η οποία έχει ανατεθεί σε αποκλειστικό χρηματοοικονομικό σύμβουλο και αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2017.

30 Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	556.868	515.759
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού (Α)	556.868	515.759
Προπληρωμένα έξοδα	52.734	52.480
Έσοδα εισπρακτέα	72.348	47.621
Προπληρωμένοι φόροι και παρακρατηθέντες φόροι	45.350	49.559
Απαιτήσεις από φορολογικές αρχές και φορείς Δημοσίου	676.566	655.475
Εισπρακτέα μερίσματα	1.295	1.247
Απαιτήσεις από συναλλαγές πιστωτικών καρτών	188.066	168.054
Απαιτήσεις κατά θυγατρικών εταιρειών	277.870	319.352
Απαιτήσεις από Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ)	797.301	777.777
Λοιπά στοιχεία	308.660	444.942
Λοιπές απαιτήσεις (Β)	2.420.190	2.516.506
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (Α) + (Β)	2.977.058	3.032.265

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού μέχρι ενός έτους	693.725	973.344
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού πάνω από ένα έτος	1.726.465	1.543.161
	2.420.190	2.516.506

Τα "Λοιπά στοιχεία" περιλαμβάνουν κυρίως υπόλοιπα διαφόρων λογαριασμών, που σχετίζονται με την καθημερινή δραστηριότητα της Τράπεζας.

Εντός του 2016, τα αποτελέσματα της Τράπεζας επιβαρύνθηκαν με έξοδο απομείωσης € 103 εκατ., εκ των οποίων € 21 εκατ. αφορούν απομείωση της αξίας του χαρτοφυλακίου ακινήτων, που έχουν ταξινομηθεί στα αποθέματα, ενώ ποσό € 82 εκατ. ευρώ αφορά διάφορες απαιτήσεις, που απεικονίζονταν στα Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (όπως κονδύλια προσωρινών λογαριασμών, ποσά από φόρους κλπ) τα οποία στο πλαίσιο της ετήσιας αξιολόγησης εισπραξιμότητάς τους από τη Διοίκηση της Τράπεζας, κρίθηκαν μερικά ή ολικά μη εισπραξιμα.

Σχετική με τον προσδιορισμό της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας των αποθεμάτων ακινήτων, όπως αυτή ορίζεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α., είναι η σημείωση 4.3.

31 Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υποχρεώσεις προς την Κεντρική Τράπεζα	20.900.826	32.686.463
Καταθέσεις από τράπεζες	332.913	207.687
Υποχρεώσεις προς Π.Ι. - Repros	6.083.168	1.655.402
Λοιπές υποχρεώσεις σε τράπεζες	75.793	42.200
	27.392.700	34.591.752

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα μέχρι ενός έτους	23.324.073	31.852.123
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα πάνω από ένα έτος	4.068.628	2.739.629
	27.392.700	34.591.752

Το σύνολο των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα είναι κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στις υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα της 31/12/2016, περιλαμβάνονται οι πράξεις αναχρηματοδότησης έναντι ενεχύρων από το ευρωσύστημα ύψους € 20,9 δις (31/12/2015: € 32,7 δις). Η μείωση της αντλούμενης ρευστότητας οφείλεται κυρίως στην περαιτέρω βελτίωση της πρόσβασης στη διατραπεζική αγορά γερο, μετά και τη σταθεροποίηση των συνθηκών στον τραπεζικό κλάδο από το τέλος του 2015, στην περαιτέρω απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου, στην αύξηση των καταθέσεων, αλλά και στη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (QE) της ΕΚΤ με πώληση € 3,7 δις EFSF ομολόγων, εντός της χρήσης 2016.

32 Υποχρεώσεις αποτιμώμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών

Την 31/12/2016, δεν παρουσιάζονται ανοιχτές θέσεις πώλησης ομολόγων και εντόκων γραμματίων Ελληνικού Δημοσίου. Την 31/12/2015 το κονδύλι αυτό ανερχόταν σε € 2,5 εκατ. και περιελάμβανε ποσά που έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα και δημιουργούνται στο πλαίσιο διαχείρισης των θέσεων της Τράπεζας ως αποτέλεσμα της διαπραγματευτικής δραστηριότητας στη δευτερογενή αγορά.

33 Υποχρεώσεις προς πελάτες

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Επιχειρήσεις		
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως	7.460.746	6.322.790
Καταθέσεις προθεσμίας	2.058.679	2.077.661
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λοιπές καταθέσεις	207.886	183.505
Σύνολο (Α)	9.727.311	8.583.956
Ιδιώτες		
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και καταθέσεις όψεως	2.966.896	2.606.560
Ταμιευτήριο	14.626.688	15.010.615
Καταθέσεις προθεσμίας	12.344.638	10.691.063
Δεσμευμένες καταθέσεις, καταθέσεις για εγγύηση και λοιπές καταθέσεις	28.613	6.485
Σύνολο (Β)	29.966.836	28.314.723
Επιταγές και εμβάσματα (Γ)	71.155	72.171
Σύνολο Υποχρεώσεων προς πελάτες (Α)+(Β)+(Γ)	39.765.301	36.970.850

Στις λοιπές καταθέσεις περιλαμβάνονται επιταγές πληρωτέες και εμβάσματα ύψους € 71,2 εκατ. (2015: € 72,2 εκατ.). Από τις καταθέσεις εταιρειών και ιδιωτών, ποσό € 25.204,3 εκατ. (2015: € 24.484,9 εκατ.) αφορά καταθέσεις κυμαινόμενου επιτοκίου, ενώ ποσό € 14.489,9 εκατ. (2015: € 12.413,8 εκατ.) αφορά καταθέσεις σταθερού επιτοκίου.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υποχρεώσεις προς πελάτες μέχρι ενός έτους	39.647.125	36.852.109
Υποχρεώσεις προς πελάτες πάνω από ένα έτος	118.176	118.741
	39.765.301	36.970.850

34 Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία

Α) Υποχρέωση από τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων

		31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
	Μέσο επιτόκιο%		
Έκδοση € 750 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2040	3M Euribor + 0,60 %	12.720	25.756
Έκδοση € 1.250 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2054	3M Euribor + 0,71 %	39.071	56.196
Έκδοση € 600 εκατ. κυμαινόμενου επιτοκίου λήξης 2051	3M Euribor + 0,49 %	17.724	20.361
Σύνολο πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία		69.515	102.314

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία μέχρι ενός έτους	70	245
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία πάνω από ένα έτος	69.445	102.068
	69.515	102.314

Από τις παραπάνω εκδόσεις τιτλοποιήσεων στεγαστικών δανείων, η Τράπεζα την 31/12/2016 ιδιοκατέχει τίτλους ονομαστικής αξίας € 103,9 εκατ. από την έκδοση των € 750 εκατ., € 609,1 εκατ. από την έκδοση των € 1.250 εκατ. και € 35,3 εκατ. από την έκδοση των € 600 εκατ.

Η Τράπεζα εντός της περιόδου 1/1/2016 - 31/12/2016, προέβη σε επαναγορά ομολόγων από τιτλοποιήσεις δανείων συνολικού ποσού, μετά αποσβέσεων € 25,4 εκατ.

Β) Ιδιοκατεχόμενες εκδόσεις

Εκτός από τους πιστωτικούς τίτλους που αναφέρονται στον παραπάνω πίνακα, σημειώνεται ότι κατά την 31/12/2016, υφίστανται υποχρεώσεις από τιτλοποιήσεις δανείων, οι οποίες όμως διακρατούνται από την Τράπεζα Πειραιώς. Οι εκδόσεις αυτές είναι η πρώτη και τρίτη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων ύψους € 1.750 εκατ. και € 2.352 εκατ. αντίστοιχα, καθώς και η πρώτη και δεύτερη έκδοση ομολόγων από τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων ύψους € 725 εκατ. και € 558 εκατ. αντίστοιχα.

Με ημερομηνία 31/12/2016 καλυμμένες ομολογίες συνολικού ύψους € 5 εκατ. έκδοσης Τράπεζας Πειραιώς, διακρατούνται στο σύνολό τους από την Τράπεζα. Πρόκειται για μία έκδοση (σειρά), στο πλαίσιο του προγράμματος καλυμμένων ομολογιών της Τράπεζας, αρχικής έκδοσης ύψους € 1.250 εκατ. (Σειρά 1), λήξης Φεβρουαρίου 2017. Το Δεκέμβριο του 2016 έληξαν καλυμμένες ομολογίες συνολικού ύψους € 5 εκατ. έκδοσης Τράπεζας Πειραιώς που διακρατούντο στο σύνολό τους από την Τράπεζα. Πρόκειται για την Σειρά 2 έκδοσης Δεκεμβρίου 2014 και αρχικού ύψους € 750 εκατ. Με ημερομηνία 3/7/2015, η Τράπεζα Πειραιώς είχε προβεί σε μερική ακύρωση των δύο παραπάνω σειρών καλυμμένων ομολογιών, συνολικής αξίας € 1.990 εκατ. (€ 1.245 εκατ. και € 745 εκατ. από την πρώτη και δεύτερη έκδοση αντίστοιχα) διαμορφώνοντας το υπόλοιπο των καλυμμένων ομολογιών σε € 5 εκατ. ανά σειρά.

Γ) EMTN Μεσομακροπρόθεσμοι τίτλοι

Οι τίτλοι του προγράμματος EMTN εκδίδονται είτε απευθείας από την Τράπεζα Πειραιώς είτε μέσω της θυγατρικής Piraeus Group Finance PLC και φέρουν την εγγύηση της Τράπεζας Πειραιώς.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης 2016, η Τράπεζα Πειραιώς δεν προέβη σε καμία νέα έκδοση ομολόγου μέσω του προγράμματος EMTN. Το Φεβρουάριο του 2016, η Τράπεζα Πειραιώς προέβη στην ακύρωση ομολόγων ύψους € 3.100 εκατ. και € 1.050 εκατ., λήξης Μαΐου του 2016, που είχαν εκδοθεί τον Αύγουστο του 2015. Το Φεβρουάριο του 2016, έληξε ομολόγο ύψους € 2.000 εκατ. και τον Μάρτιο του 2016, έληξε ομολόγο ύψους € 2.500 εκατ., που είχαν εκδοθεί από την Τράπεζα Πειραιώς τον Οκτώβριο του 2015. Τον Απρίλιο του 2016 έληξε ομολόγο ύψους € 1.750 εκατ., έκδοσης Ιουλίου 2015. Το ομολόγο αυτό ήταν η τελευταία σε ισχύ έκδοση της Τράπεζας Πειραιώς μέσω του προγράμματος EMTN κατά τη χρήση 2016.

35 Λοιπές υποχρεώσεις

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Προεισπραγμένα έσοδα	250.807	379.513
Έξοδα πληρωτέα	76.784	75.835
Παρακρατηθέντες φόροι και εισφορές	59.251	80.005
Υποχρεώσεις από συναλλαγές μέσω ΔΙΑΣ	214.042	190.203
Προμηθευτές	82.108	155.302
Υποχρεώσεις από εισπράξεις για λογαριασμό Δημοσίου και τρίτων	72.490	76.419
Λοιπά στοιχεία υποχρεώσεων	284.774	299.383
	1.040.257	1.256.659

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Λοιπές υποχρεώσεις μέχρι ενός έτους	923.032	1.169.190
Λοιπές υποχρεώσεις πάνω από ένα έτος	117.225	87.469
	1.040.257	1.256.659

Τα λοιπά στοιχεία υποχρεώσεων περιλαμβάνουν υπόλοιπα από λοιπούς πιστωτικούς λογαριασμούς που προκύπτουν από την καθημερινή δραστηριότητα της Τράπεζας.

36 Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη

Οι προβλέψεις για κινδύνους και βάρη ανέρχονται την 31/12/2016 σε € 163.356 χιλ (2015: € 250.413 χιλ.) και αναλύονται σε προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις ύψους € 16.588 χιλ. (2015: € 13.456 χιλ.) και σε λοιπές προβλέψεις ύψους € 146.768 χιλ. (2015: € 236.957 χιλ.).

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	13.456	11.210
Έξοδο χρήσης	3.136	2.252
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στη χρήση	(4)	-
Λοιπές κινήσεις	-	(6)
Υπόλοιπο λήξης	16.588	13.456

Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι ενός έτους	14.926	10.396
Πάνω από ένα έτος	1.662	3.061
	16.588	13.457

Λοιπές προβλέψεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	236.957	16.454
Έξοδο χρήσης	40.142	95.899
Εκτίμηση δαπανών κόστους αποχώρησης	-	110.000
Χρήση προβλέψεων προγράμματος αποχώρησης (σημείωση 38)	(93.796)	-
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στη χρήση	(5.392)	(15)
Μη χρησιμοποιηθείσα πρόβλεψη (σημείωση 12)	(5.146)	-
Μεταφορά από απομείωση λοιπών στοιχείων ενεργητικού	-	15.136
Μεταφορά σε απομειώσεις λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(25.014)	-
Λοιπές κινήσεις	(983)	(517)
Υπόλοιπο λήξης	146.768	236.957

Λοιπές προβλέψεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Μέχρι ενός έτους	11.207	110.144
Πάνω από ένα έτος	135.561	126.813
	146.768	236.957

Το κονδύλι "Χρήση προβλέψεων λόγω προγράμματος αποχώρησης" ποσού € 93,8 εκατ. (σημείωση 38) αφορά την καταβολή αποζημιώσεων στο πλαίσιο του προγράμματος αποχώρησης (εθελούσιας εξόδου) προσωπικού της Τράπεζας, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης. Ειδικότερα, στο πρόγραμμα συμμετείχαν 1.087 άτομα.

Οι λοιπές προβλέψεις της 31/12/2016 περιλαμβάνουν: α) το υπολοιπό ποσό των προβλέψεων που σχηματίστηκαν στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί για τη μείωση του λειτουργικού κόστους και του αριθμού του προσωπικού μέσω του εγκεκριμένου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας Πειραιώς και αφορούν το κόστος του προγράμματος εθελούσιας αποχώρησης της Τράπεζας ύψους € 11 εκατ., β) εκτιμώμενες ζημιές ύψους περίπου € 115,6 εκατ. από θυγατρικές εταιρείες, η αξία των οποίων έχει απομειωθεί πλήρως και η καθαρή τους θέση είναι αρνητική, γ) προβλέψεις για κατάπτωση εγγυητικών επιστολών ύψους περίπου € 13 εκατ. και δ) προβλέψεις για λοιπούς τραπεζικούς κινδύνους ύψους € 7 εκατ.

37 Αναβαλλόμενοι φόροι

Οι αναβαλλόμενοι φόροι υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο της πλήρους υποχρέωσης (liability method) για όλες τις προσωρινές διαφορές με βάση τον ισχύοντα ονομαστικό φορολογικό συντελεστή για την Τράπεζα. Τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία της Τράπεζας αναλύονται ως εξής:

Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	51.733	46.263
Δάνεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	2.955.788	2.692.006
Λοιπές προβλέψεις	-	69
Αποτίμηση χρεογράφων	(1.617)	(12.582)
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	642.686	764.215
Αποτίμηση παραγώγων	4.616	2.362
Αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	(5.936)	(5.936)
Αποσβέσεις παγίων	(36.908)	(42.859)
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	38.110	66.886
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	1.380.851	1.436.019
Συμμετοχές	220.463	-
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	14.725	66.358
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	5.264.510	5.012.800

Ορισμένα κονδύλια που αφορούσαν δάνεια και λοιπές απαιτήσεις, τα οποία είχαν αναγνωριστεί στις κατηγορίες «Αναγνώριση προμηθειών και απόσβεση προσαρμογών στην εύλογη αξία με βάση το πραγματικό επιτόκιο (EIR)» και «Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία» αναταξινομήθηκαν στην κατηγορία «Δάνεια και απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων» για σκοπούς ορθότερης απεικόνισης κονδυλίων ίδιας κατηγορίας. Για σκοπούς συγκρισιμότητας, η σχετική αναταξινόμηση πραγματοποιήθηκε και στα κονδύλια της χρήσης 2015.

Η Τράπεζα προχώρησε στην αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης ποσού € 212 εκατ. περίπου για τα ποσά των απομειώσεων που είχε διενεργήσει στις αξίες των επενδύσεών της σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες κατά το προηγούμενο έτος, στο πλαίσιο των όσων ορίζει το ΔΛΠ 12 περί «φορολογίας εισοδήματος» και με βάση την αντίστοιχη πολιτική της, αφού λήφθηκαν υπόψη τα κάτωθι:

(α) Η εκτίμηση της Διοίκησης ότι οι σχετικές προσωρινές διαφορές θα αναστραφούν στο ορατό μέλλον βάσει των δεσμεύσεων της Τράπεζας για αποεπενδύσεις ή ρευστοποιήσεις, στο πλαίσιο του επικαιροποιημένου Restructuring Plan.

(β) Τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Διοίκησης για την ύπαρξη επαρκών φορολογητέων κερδών έναντι των οποίων οι εν λόγω προσωρινές διαφορές μπορεί να χρησιμοποιηθούν.

(γ) Το υφιστάμενο φορολογικό πλαίσιο, όπως διαμορφώθηκε και με την ψήφιση, στις 29 Μαρτίου 2017, της τροποποίησης του νόμου περί DTC.

(δ) Η ψήφιση του Ν.4446 εντός του 2016, με τον οποίο αποσαφηνίστηκε πλήρως το φορολογικό καθεστώς που διέπει τις ζημίες αλλοδαπής, ότι δηλαδή εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα κατά το χρόνο πραγματοποίησής τους.

Η κίνηση της καθαρής αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης έχει ως εξής:

	2016	2015
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 1^η Ιανουαρίου	5.012.800	3.950.983
Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση αποκτηθέντων εταιρειών	-	(5.092)
Επίδραση αναβαλλόμενου φόρου στα αποτελέσματα χρήσης	185.418	1.090.389
Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο (σημείωση 41)	11.127	(28.258)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών	48.117	-
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημιές) (σημείωση 16)	7.047	4.778
Καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση την 31^η Δεκεμβρίου	5.264.509	5.012.800

Τα ποσά του αναβαλλόμενου φόρου που επηρέασαν απευθείας την καθαρή θέση της Τράπεζας κατά τη χρήση του 2016 έχουν ως εξής: α) ποσό αναβαλλόμενου φόρου € 11.127 χιλ. που αφορά αποτίμηση των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων και καταχωρήθηκε στο αποθεματικό του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου (σημείωση 41), όπως προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις των Δ.Π.Χ.Α, β) ποσό € 7.047 χιλ. που αφορά αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που προέκυψε από αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) και επηρέασε το αποθεματικό από αναλογιστικά κέρδη (σημείωση 16) και γ) ποσό € 48.117 χιλ. που αφορά φόρο που προέκυψε από τους τόκους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 166 εκατ. περίπου.

Ο αναβαλλόμενος φόρος που επηρέασε τα αποτελέσματα της χρήσης αναλύεται ως εξής:

Αναβαλλόμενος φόρος (Κατάσταση Αποτελεσμάτων)	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την συνταξιοδότηση	(1.578)	(2.950)
Δανεια & Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των απομειώσεων	263.782	942.988
Λοιπές προβλέψεις	(69)	(754)
Αναγνώριση φορολογικών ζημιών	(121.528)	249.146
Αποτίμηση παραγώγων	2.254	(10.495)
Αποτίμηση επενδύσεων σε ακίνητα	-	(8.219)
Αποσβέσεις παγίων	5.950	16.148
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	(28.776)	10.959
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου	(55.168)	99.093
Συμμετοχές	220.463	-
Λοιπά αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	(99.912)	(205.527)
	185.418	1.090.389

Ανάλυση αναβαλλόμενης απαίτησης:	31/12/2016	31/12/2015
Μέχρι ενός έτους	186.945	131.276
Πάνω από ένα έτος	5.077.565	4.881.525
	5.264.510	5.012.800

Αναβαλλόμενοι φόροι - πρόσθετες πληροφορίες	31/12/2016	31/12/2015
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές για τις οποίες δεν έχει αναγνωρισθεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση στον ισολογισμό	-	-

Την 31/12/2016, οι συσσωρευμένες φορολογικές ζημιές της Τράπεζας ανέρχονταν σε € 2.216 εκατ. (2015: € 2.635 εκατ.) και δημιουργήθηκαν τα έτη 2012 έως 2015. Η Διοίκηση έχει εκτιμήσει ότι το σύνολο των φορολογικών ζημιών € 2.216 εκατ. (2015: € 2.635 εκατ.) μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για το λόγο αυτό αναγνωρίστηκε για την Τράπεζα αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση € 643 εκατ. (2015: € 764 εκατ.). Οι μη χρησιμοποιημένες φορολογικές ζημιές ανήλθαν σε € μηδέν για την Τράπεζα (2015: € μηδέν).

Στον ακόλουθο πίνακα απεικονίζονται οι φορολογικές ζημιές της Τράπεζας και το έτος παραγραφής τους:

Φορολογικό Έτος	31/12/2016
2017	244.144
2018	429.124
2019	985.691
2020	557.201
	2.216.160

38 Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση

Η πρόβλεψη η οποία πραγματοποιείται, βασίζεται σε αναλογιστική μελέτη από ανεξάρτητο αναλογιστή με βάση τη μέθοδο της «προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας υποχρέωσης», σύμφωνα με την οποία το κόστος για αποζημιώσεις λόγω συνταξιοδότησης προσωπικού επιβαρύνει την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, με σκοπό να επιμεριστεί και να αναγνωριστεί το αναλογούν κόστος, στην περίοδο που οι εργαζόμενοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Η αντίστοιχη υποχρέωση που εμφανίζεται στον Ισολογισμό υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των ταμειακών ροών με βάση το επιτόκιο των εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης, που έχουν ληκτότητα ανάλογη με αυτή της υποχρέωσης.

Οι εργαζόμενοι της Τράπεζας δικαιούνται αποζημίωση λόγω εξόδου από την υπηρεσία, με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξή τους. Η Τράπεζα υποστηρίζει επιπλέον προγράμματα, που παρέχουν εφάπαξ καθορισμένη παροχή με βάση το χρόνο υπηρεσίας, τις αποδοχές και την κατάταξη σε διάφορες ομάδες εργαζομένων.

Οι παροχές των προγραμμάτων εθελούσιας εξόδου που καταβλήθηκαν στις χρήσεις 2016 και 2015 περιλαμβάνονται στις απεικονίσεις για τα μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Υποχρεώσεις Ισολογισμού	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Παροχές μετά την συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	95.163	86.685
Παροχές μετά την συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	89.456	94.212
Σύνολο	184.619	180.897

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στον λογαριασμό αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - χρηματοδοτούμενες	2.808	7.212
Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - μη χρηματοδοτούμενες	106.094	14.290
Σύνολο (σημείωση 12)	108.902	21.502

Το παραπάνω αναφερθέν ποσο των € 108,9 εκατ., περιλαμβάνει ποσό 15,1 εκατ. που έχει επηρεάσει τα αποτελέσματα της χρήσης 2016 (σημείωση 12), καθώς και ποσό € 93,8 εκατ., το οποίο μείωσε ισόποσα το κονδύλι των λοιπών προβλέψεων (σημείωση 36).

Α) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - Χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	123.122	113.081
Εύλογη αξία περιουσιακών στοιχείων	(27.958)	(26.396)
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	95.163	86.685

Στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα η Τράπεζα ακολουθεί τις προτάσεις της ασφαλιστικής εταιρείας σε σχέση με το ύψος των εισφορών. Οι αναμενόμενες εισφορές της Τράπεζας προς τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών στο προσωπικό ανέρχονται σε € 2,2 εκατ. για το 2017. Σημειώνεται επίσης, ότι δεν υπάρχουν δεσμεύσεις από το νόμο σχετικά με το επίπεδο χρηματοδότησης των καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου, από την υπηρεσία που παρέχει η Τράπεζα.

Η κίνηση στην αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών αναλύεται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	113.081	117.644
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στις θυγατρικές εταιρίες του Ομίλου	-	(197)
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	5.918	6.498
Δαπάνη τόκου	2.554	2.120
Εισφορές εργαζομένων	1.017	1.086
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(6.766)	(2.891)
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	2.160	-
Ζημία/ (κέρδος) περικοπών/διακανονισμών/τερματισμού υπηρεσίας	(7.337)	(1.011)
Αναλογιστικά (κέρδη)/ ζημίες	12.495	(10.166)
Υπόλοιπο λήξης	123.122	113.081

Η κίνηση στην εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων αναλύεται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	26.396	26.843
Αναμενόμενη απόδοση των περιουσιακών στοιχείων	564	464
Εισφορές εργοδότη	6.509	1.370
Εισφορές εργαζομένων	1.017	1.086
Παροχές που καταβλήθηκαν από τα περιουσιακά στοιχεία	(6.766)	(2.891)
Έξοδα	(77)	(69)
Αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	315	(406)
Υπόλοιπο λήξης	27.958	26.396
Απόδοση περιουσιακών στοιχείων	879	58

Τα περιουσιακά στοιχεία είναι επενδεδυμένα ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Διαχείριση Διαθεσίμων	43,69%	55,03%
Ομόλογα	39,13%	33,51%
Καταθέσεις	3,62%	11,33%
Μετοχές	0,06%	-
Αμοιβαία κεφάλαια	13,51%	0,13%

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στον λογαριασμό αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	5.918	6.498
Καθαρή δαπάνη τόκου	1.990	1.656
Έξοδα	77	69
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	2.160	-
Κόστος περικοπών/ διακανονισμών/ τερματισμού υπηρεσίας	(7.337)	(1.011)
Σύνολο	2.808	7.212

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση αναλύονται ως εξής:

	31/12/2016	31/12/2015
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	(12.187)	7.356
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	(308)	2.811
Εμπειρικές προσαρμογές στα περιουσιακά στοιχεία	315	(406)
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	(12.180)	9.760

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στον ισολογισμό αναλύονται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	86.685	90.800
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στις θυγατρικές εταιρίες του Ομίλου	-	(197)
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	2.808	7.212
Εισφορές εργοδότη	(6.509)	(1.370)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	12.180	(9.760)
Υπόλοιπο λήξης	95.163	86.685

Β) Παροχές μετά τη συνταξιοδότηση - Μη χρηματοδοτούμενες

Τα ποσά που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Παρούσα αξία υποχρεώσεων	89.456	94.212
Υποχρέωση στον Ισολογισμό	89.456	94.212

Η κίνηση στην παρούσα αξία της υποχρέωσης αναλύεται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	94.212	101.398
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στις θυγατρικές εταιρίες του Ομίλου	-	(230)
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	4.702	5.241
Δαπάνη τόκου	1.938	1.662
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(122.992)	(11.390)
Ζημία/ (κέρδος) περικοπών/ διακανονισμών/ τερματισμού υπηρεσίας	101.166	7.367
Κόστος προϋπηρεσίας κατά τη χρήση	(1.711)	19
Αναλογιστικά (κέρδη)/ ζημίες	12.141	(9.855)
Υπόλοιπο λήξης	89.456	94.212

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στον λογαριασμό αποτελεσμάτων ή οδηγήθηκαν σε χρέωση των σχηματισμένων προβλέψεων αναλύονται ως εξής:

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Κόστος τρέχουσας υπηρεσίας	4.702	5.241
Δαπάνη τόκου	1.938	1.662
Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας	(1.711)	19
Κόστος περικοπών/ διακανονισμών/ τερματισμού υπηρεσίας	101.166	7.367
Σύνολο	106.094	14.290

Τα ποσά που αναγνωρίστηκαν στην Καθαρή Θέση αναλύονται ως εξής:

	31/12/2016	31/12/2015
Προσαρμογές στις υποχρεώσεις από αλλαγή των υποθέσεων	(11.527)	7.020
Εμπειρικές προσαρμογές στις υποχρεώσεις	(614)	2.835
Συνολικό ποσό που αναγνωρίζεται στην Καθαρή Θέση	(12.141)	9.855

Βάσει των παραπάνω, οι μεταβολές στην καθαρή υποχρέωση η οποία είναι αναγνωρισμένη στον ισολογισμό αναλύονται ως εξής:

	2016	2015
Υπόλοιπο έναρξης	94.212	101.398
Μεταφορά της Κύπρου Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στις θυγατρικές εταιρίες του Ομίλου	-	(230)
Σύνολο δαπάνης που αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	106.094	14.290
Παροχές που καταβλήθηκαν από τον εργοδότη	(122.992)	(11.390)
Ποσό που αναγνωρίστηκε στην καθαρή θέση	12.141	(9.855)
Υπόλοιπο λήξης	89.456	94.212

Η αναμενόμενη σταθμισμένη μέση διάρκεια των υποχρεώσεων των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών είναι 15,6 έτη.

Οι κύριες αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν έχουν ως εξής:

	31/12/2016	31/12/2015
Προεξοφλητικό Επιτόκιο	1,70%	2,50%
Αναμενόμενη Απόδοση Περιουσιακών Στοιχείων	1,70%	2,50%
Μελλοντικές Αυξήσεις Μισθών	1,75%	1,75%

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο Δ.Λ.Π. 19, το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της αναμενόμενης απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων, είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο βάσει του οποίου υπολογίζεται η υποχρέωση για παροχές μετά την απασχόληση.

Ανάλυση ευαισθησίας στις υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών

Η ανάλυση ευαισθησίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών στο προσωπικό λόγω εξόδου από την υπηρεσία είναι η ακόλουθη:

Κύριες Υποθέσεις	Επίδραση στη δεδουλευμένη υποχρέωση καθορισμένων παροχών		
	Αλλαγή στην υπόθεση	Αύξηση	Μείωση
Επιτόκιο προεξόφλησης	0,50%	-7,13%	7,90%
Αύξηση αποδοχών	0,50%	7,38%	-6,79%
Ρυθμός οικειοθελών αποχωρήσεων	μείωση κατά 50%	-	4,89%

Η ανωτέρω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στη μεταβολή κάθε παραδοχής, διατηρώντας όλες τις άλλες παραδοχές σταθερές. Σε ένα οικονομικό περιβάλλον όμως οι παραδοχές δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και συνήθως επηρεάζονται συνολικά. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση της ευαισθησίας, είναι η ίδια με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται κατά τον υπολογισμό της υποχρέωσης, που αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης. Το τελικό κόστος των καθορισμένων παροχών εξαρτάται από την πραγματική μελλοντική εμπειρία σχετικά με τις πραγματικές αυξήσεις μισθών και από άλλους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν το κόστος, όπως η κινητικότητα των εργαζομένων και οι νέες προσλήψεις.

39 Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις

A) Επίδικες υποθέσεις

Όπως αναφέρεται και στη σημείωση 36, στην Τράπεζα κατά την 31/12/2016 έχει σχηματισθεί πρόβλεψη για επίδικες υποθέσεις ύψους € 16,6 εκατ. έναντι € 13,5 εκατ. την 31/12/2015. Οι αγωγές που εκκρεμούν κατά της Τράπεζας την 31/12/2016 και έναντι των οποίων δεν έχουν σχηματισθεί προβλέψεις, δεν αναμένεται να έχουν σημαντική επίπτωση στην οικονομική της κατάσταση.

Κατά της Τράπεζας εκκρεμούν ατομικές και συλλογικές αγωγές σε σχέση με την εγκυρότητα επί μέρους όρων συμβάσεων δανείων σε ελβετικό νόμισμα.

Σε πρώτο βαθμό, έχουν εκδοθεί δικαστικές αποφάσεις μόνον για ατομικές προσφυγές, με την πλειονότητά τους να είναι υπέρ της Τράπεζας, ενώ για τις συλλογικές αγωγές δεν έχουν εκδοθεί ακόμη δικαστικές αποφάσεις.

Η Διοίκηση της Τράπεζας, με την συνδρομή των Νομικών της Υπηρεσιών, παρακολουθεί την εξέλιξη των ανωτέρω υποθέσεων προκειμένου να καθορίσει τις λογιστικές επιπτώσεις, στο πλαίσιο των σχετικών διατάξεων του ΔΛΠ 37.

B) Δανειακές δεσμεύσεις

Κατά την 31/12/2016 η Τράπεζα είχε τις ακόλουθες κεφαλαιακές δεσμεύσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Εγγυητικές επιστολές	2.910.870	3.055.098
Ενέγγυες πιστώσεις	40.929	29.294
Μη ανακλητά αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια	228.697	257.458
	3.180.496	3.341.850

Γ) Στοιχεία ενεργητικού σε ενέχυρο

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.069.647	1.172.785
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογες αξίες μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	8.102	8.707
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	1.270.418	1.192.301
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	27.831.368	24.766.404
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	7.242.929	15.252.624
	37.422.465	42.392.821

Τα ανωτέρω στοιχεία σε ενέχυρο χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας είτε μέσω του Ευρωσυστήματος είτε μέσω διατραπεζικών συναλλαγών επαναγοράς χρεογράφων. Εκτός από τα προαναφερόμενα στοιχεία ενεργητικού, η Τράπεζα ενεχυριάζει και διακρατούμενους πιστωτικούς τίτλους ίδιας έκδοσης που δεν εμφανίζονται ως στοιχεία ενεργητικού και έχουν προέλθει από την πιλοποίηση καταναλωτικών, στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων της Τράπεζας ονομαστικής αξίας € 4.994 εκατ. στις 31/12/2016 (31/12/2015: ονομαστική αξία € 16.002 εκατ. συμπεριλαμβανομένων των ομολόγων του Πυλώνα II N.3723 ονομαστικής αξίας € 10.400 εκατ.).

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο διατραπεζικών συναλλαγών επαναγοράς χρεογράφων (repo) χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας χρεωστικοί τίτλοι EFSF ονομαστικής αξίας € 5.929 εκατ. (31/12/2015: € 1.700 εκατ.) και διακρατούμενοι πιστωτικοί τίτλοι ονομαστικής αξίας € 219 εκατ.

Σημειώνεται επίσης ότι τα “Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών”, που εμφανίζονται στον παραπάνω πίνακα, περιλαμβάνουν δάνεια αξίας € 26.669 εκατ., τα οποία έχουν ενεχυριαστεί ή είχαν δυνατότητα να ενεχυριαστούν στο πλαίσιο χρηματοδότησης από τον E.L.A.

Δ) Υποχρεώσεις λειτουργικών μισθώσεων

Η υποχρέωση που απορρέει από μελλοντικές ελάχιστες καταβολές μισθωμάτων βάσει μη ακυρώσιμων λειτουργικών μισθώσεων, αναλύεται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Έως 1 έτος	50.081	56.763
Από 1 έως 5 έτη	205.101	231.373
Μετά από 5 έτη	393.039	425.616
	648.221	713.752

40 Μετοχικό κεφάλαιο και υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες

	Μετοχικό Κεφάλαιο	Υπέρ το Άρτιο	Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	Σύνολο
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2015	1.830.594	11.393.315	-	13.223.910
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	2.601.649	-	2.040.000	4.641.649
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	-	(130.915)	-	(130.915)
Μείωση ονομαστικής αξίας κοινών μετοχών	(1.812.288)	1.812.288	-	0
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2015	2.619.955	13.074.688	2.040.000	17.734.644
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2016	2.619.955	13.074.688	2.040.000	17.734.644
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016	2.619.955	13.074.688	2.040.000	17.734.644

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται η ανάλυση της μεταβολής του αριθμού των μετοχών της Τράπεζας:

	Αριθμός μετοχών
Υπόλοιπο έναρξης 1 Ιανουαρίου 2015	6.101.979.715
Προσαρμογή (μείωση) αριθμού κοινών μετοχών λόγω reverse split (αναλογία 100 προς 1)	(6.040.959.917)
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	8.672.163.482
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2015	8.733.183.280
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2016	8.733.183.280

Το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας κατά την 31/12/2015 και την 31/12/2016 ανέρχεται σε € 2.619.954.984,00 διαιρούμενο σε 8.733.183.280 κοινές ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας € 0,30 καθεμία. Επιπρόσθετα, οι υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες της 31/12/2015 και της 31/12/2016, ποσού € 2.040 εκατ., εκδόθηκαν στο πλαίσιο της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2015 και καλύφθηκαν αποκλειστικά από το ΤΧΣ με ομόλογα εκδόσεως ESM.

Η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας που πραγματοποιήθηκε στις 26/5/2016 αποφάσισε τη μη διανομή μερίσματος, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 10 του Ν. 3864/2010), για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Την 28/7/2016 η Τράπεζα ολοκλήρωσε τη διαδικασία εκποίησης των 46.737 κοινών ονομαστικών μετοχών της, που προέκυψαν ως κλασματικά υπόλοιπα από την αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετοχής από € 0,30 σε € 30,00 και την ταυτόχρονη μείωση, λόγω συνένωσης, του συνολικού αριθμού των κοινών μετοχών της Τράπεζας από 6.101.979.715 σε 61.019.798 (reverse split), ταυτόχρονα με τη συνακόλουθη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας με κεφαλαιοποίηση ποσού € 25,50 από το ειδικό αποθεματικό του άρθρου 4 παρ. 4α Κ.Ν. 2190/1920 προς το σκοπό επίτευξης ακεραίου αριθμού μετοχών, όπως αποφασίσθηκε στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων, που πραγματοποιήθηκε στις 15/11/2015, οι αποφάσεις της οποίας εξειδικεύτηκαν με την από 17/11/2015 απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου και εγκρίθηκαν με την υπ' αριθμ. 121015/25.11.2015 απόφαση του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Single Supervisory Mechanism - SSM) και σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, τα πιστωτικά ιδρύματα υπάγονται στις διατάξεις της Σύστασης της ΕΚΤ (ΕΚΤ/2015/49) σχετικά με τις πολιτικές διανομής μερισμάτων με μετρητά για την οικονομική χρήση 2015, καθώς και στις αντίστοιχες διατάξεις της Σύστασης της Τράπεζας της Ελλάδος αναφορικά με την καταβολή μερισμάτων κατά το έτος 2016 για την οικονομική χρήση του έτους 2015 (ΕΠΑΘ 184/25.4.2016), στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος, καθώς και στις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4261/2014.

Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16Γ του Ν. 3864/2010, κατά το χρονικό διάστημα συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς έγκριση του ΤΧΣ.

41 Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Τακτικό αποθεματικό	69.442	69.442
Αποθεματικό διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλακίου	3.958	30.643
Αποθεματικό από αναλογιστικά κέρδη/ (ζημίες)	(24.990)	(7.723)
Λοιπά αποθεματικά	26.754	26.754
Σύνολο λοιπών αποθεματικών	75.164	119.116

Η κίνηση του αποθεματικού διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου αναλύεται ως εξής:

Κίνηση αποθεματικού διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	30.643	(44.777)
Κέρδη/ (ζημίες) από την αποτίμηση ομολόγων και ΕΓΕΔ (σημείωση 23)	16.101	30.217
Κέρδη/ (ζημίες) από την αποτίμηση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων (σημείωση 23)	(3.261)	62.089
Ανακύκλωση στα αποτελέσματα από απομείωση μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	15.933	11.383
Ανακύκλωση της αποτίμησης των πωληθέντων χρεογράφων (σημείωση 10)	(66.585)	(11)
Αναβαλλόμενοι φόροι (σημείωση 37)	11.127	(28.258)
Υπόλοιπο λήξης	3.958	30.643

Το κονδύλι "Ανακύκλωση της αποτίμησης των πωληθέντων χρεογράφων" περιλαμβάνει κυρίως την πώληση των μετοχών της Visa Europe, που αναφέρεται στη σημείωση 10.

Κίνηση αποτελεσμάτων εις νέον	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Υπόλοιπο έναρξης	(8.245.744)	(5.829.593)
Κέρδη/ (ζημίες) χρήσης μετά φόρων	10.522	(2.389.397)
Μεταφορά από λοιπά αποθεματικά	-	(26.754)
Καταβολή στους κατόχους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (μετά από φόρους)	(117.803)	-
Υπόλοιπο λήξης	(8.353.025)	(8.245.744)

42 Μέρισμα ανά μετοχή

Σύμφωνα με το άρθρο 10, παρ.3 του Ν. 3864/2010 «Περί ίδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», όπως ισχύει (το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 3723/2008) οι Τράπεζες, για όσο διάστημα συμμετέχουν στα προγράμματα κεφαλαιακής ενίσχυσης του νόμου αυτού, δεν επιτρέπεται να προβαίνουν σε διανομή μερισμάτων στους μετόχους, το ύψος των οποίων να υπερβαίνει το ελάχιστο ποσοστό, που προβλέπεται από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του Α.Ν.148/1967, όπως ισχύει.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι οι εκπρόσωποι του ΤΧΣ στα Διοικητικά Συμβούλια των εν λόγω Τραπεζών, έχουν το δικαίωμα της αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικής με τη διανομή μερισμάτων.

Περαιτέρω περιορισμοί στη διανομή μερισμάτων όμως θεσπίστηκαν και από την, κατ' εξουσιοδότηση του Νόμου 3864/2010, όπως ισχύει, εκδοθείσα υπ' αρ. 36/2015 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται διανομή μερισμάτων στην περίπτωση που η Τράπεζα δεν καταβάλλει εξ' ολοκλήρου στη σχετική ημερομηνία καταβολής τόκου, οποιοδήποτε καταβλητέο τόκο των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών, οι οποίες εκδόθηκαν στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας. Σημειώνεται ότι η Τράπεζα κατέβαλε το Δεκέμβριο του 2016 στο ΤΧΣ τους τόκους των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους € 166 εκατ. περίπου. Σχετική με τις υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες είναι η σημείωση 40.

Επιπρόσθετα και μέχρι είτε (i) την 31/12/2017 είτε (ii) την αποπληρωμή των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών έκδοσης της Τράπεζας, που καλύφθηκαν από το ΤΧΣ στο πλαίσιο παροχής κεφαλαιακής ενίσχυσης (όποιο εκ των δύο επέλθει νωρίτερα), η Τράπεζα δεν επιτρέπεται να προβεί σε διανομή μερίσματος.

Σημειώνεται τέλος ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να συμμορφώνονται με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ/2016/44) σχετικά με τις πολιτικές διανομής μερισμάτων (εφαρμογή συντηρητικής πολιτικής διανομής μερισμάτων κατά το έτος 2017, για την οικονομική χρήση του έτους 2016, στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος), καθώς και επίσης και με τις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Νόμο 4261/2014.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους και παρότι για τη χρήση του 2016 υφίστανται κέρδη, το Δ.Σ. της Τράπεζας θα εισηγηθεί στην Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων του 2017 τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2016.

Για τη χρήση του 2015 δεν υφίσταντο διανεμητέα κέρδη ή αντίστοιχα ποσά από ελεύθερα προς διανομή αποθεματικά κατά τις διατάξεις του καταστατικού και του νόμου και σε εφαρμογή του άρθρου 44α του Κ.Ν.2190/1920 δεν επιτρεπόταν η καταβολή μερισμάτων με τη μορφή μετρητών ή μετοχών. Για το λόγο αυτό, η ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 26/05/2016 αποφάσισε τη μη διανομή μερισμάτων για τη χρήση του 2015, σύμφωνα και με τις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 10 του Ν. 3864/2010) για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

43 Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα

Για σκοπούς σύνταξης της κατάστασης ταμειακών ροών, ως ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα νοούνται τα ακόλουθα υπόλοιπα τα οποία έχουν λήξη μικρότερη των 90 ημερών από την ημερομηνία απόκτησής τους.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα (σημείωση 17)	1.082.467	1.260.995
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων (σημείωση 18)	474	3.029
	1.082.942	1.264.024

44 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Ως συνδεδεμένα μέρη νοούνται: α) τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης της Τράπεζας, β) τα πλησιέστερα μέλη και οικονομικά εξαρτώμενα μέλη (σύζυγοι, τέκνα, κ.ά.) των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης, γ) οι εταιρείες οι οποίες συναλλάσσονται με την Τράπεζα Πειραιώς, εφόσον η συνολική συμμετοχή σε αυτές (μελών Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και των εξαρτώμενων/πλησιέστερων μελών τους) υπερβαίνει αθροιστικά το 20%, δ) οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας, ε) οι συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας, στ) οι κοινοπραξίες της Τράπεζας και ζ) το ΤΧΣ, που οι κοινές μετοχές που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας παρέχουν τα ειδικά δικαιώματα του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Οι συναλλαγές με τα προαναφερόμενα συνδεδεμένα μέρη διέπονται από τους συνήθεις όρους και συνθήκες αγοράς. Ειδικότερα, οι χορηγήσεις και οι εγγυητικές επιστολές προς συνδεδεμένα μέρη συνιστούν ελάχιστο ποσοστό επί του συνόλου των χορηγήσεων και εγγυητικών επιστολών αντίστοιχα της Τράπεζας. Έχουν δοθεί μέσα στο πλαίσιο των εγκεκριμένων χρηματοδοτικών πολιτικών και διαδικασιών της Τράπεζας, με επαρκείς εξασφαλίσεις και καλύμματα και ο κίνδυνος αποπληρωμής τους κυμαίνεται στο σύνηθες πλαίσιο των συνθηκών της αγοράς.

Οι συναλλαγές με τα μέλη Δ.Σ. και Διοίκησης καθώς και με τα λοιπά συνδεδεμένα μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν τα συνδεδεμένα μέρη που αναφέρονται στα ως άνω σημεία (β) και (γ) αναλύονται στον κάτωθι πίνακα. Σημειώνεται ότι δεν υπήρχαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ κατά τις χρήσεις 2016 και 2015.

	31/12/2016		31/12/2015	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Υπόλοιπο δανείων	13.422	21.968	22.147	41.898
Υπόλοιπο καταθέσεων	2.140	3.164	6.023	4.648
Εγγυητικές επιστολές και ενέγγυες πιστώσεις	-	2.964	-	3.463

	1/1-31/12/2016		1/1-31/12/2015	
	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη	Μέλη ΔΣ και Διοίκησης	Λοιπά συνδεδεμένα μέρη
Έσοδα	182	1.207	375	1.689
Έξοδα	6	345	73	1.246

Παροχές μελών Δ.Σ. και Διοίκησης	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Βραχυπρόθεσμες παροχές	6.758	7.936
Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία	(1.361)	667

Οι βραχυπρόθεσμες παροχές των μελών Δ.Σ. και Διοίκησης περιλαμβάνουν τους μισθούς, τις αμοιβές, τις εργοδοτικές εισφορές και τις λοιπές επιβαρύνσεις. Το κονδύλι "Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία" περιλαμβάνει το κόστος προγραμμάτων για παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία. Για τη χρήση 2016, έχει επηρεαστεί θετικά από την αναστροφή μέρους των σχηματισμένων κατά την 31/12/2015 προβλέψεων.

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων για προγράμματα παροχών σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Διοίκησης διαμορφώθηκε σε € 9,0 εκατ., από € 26,5 εκατ. την 31/12/2015. Το σύνολο των εν λόγω προβλέψεων έχει συμπεριληφθεί στις υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση (σημείωση 38).

Τα υπόλοιπα των συναλλαγών της Τράπεζας με θυγατρικές, συγγενείς της εταιρείες καθώς και κοινοπραξίες, και τα σχετικά με τις συναλλαγές αυτές αποτελέσματα έχουν ως εξής:

I. Θυγατρικές εταιρείες

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Ενεργητικό		
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	11.273	10.940
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	485.895	745.943
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	2.561.046	2.569.950
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	277.870	319.352
Σύνολο	3.336.084	3.646.184
Υποχρεώσεις		
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	441.811	181.045
Υποχρεώσεις προς πελάτες	261.359	308.927
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	69.515	180.172
Λοιπές υποχρεώσεις	219.168	226.761
Σύνολο	991.852	896.904

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Έσοδα		
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	73.034	71.925
Έσοδα προμηθειών	10.228	9.538
Λοιπά έσοδα	1.630	1.783
Σύνολο	84.892	83.246
Έξοδα		
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(29.008)	(57.455)
Έξοδα προμηθειών	(20.804)	(18.850)
Λειτουργικά έξοδα	(44.963)	(45.091)
Σύνολο	(94.775)	(121.396)

Οι εγγυητικές επιστολές και οι ενέγγυες πιστώσεις προς τις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου κατά την 31/12/2016 ανέρχονται σε € 174,5 εκατ. (31/12/2015: € 165,5 εκατ.).

II. Συγγενείς εταιρείες

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Καταθέσεις και λοιπές υποχρεώσεις	71.270	76.314
Δάνεια και λοιπές απαιτήσεις	1.059.814	1.081.109
Χρεωστικοί τίτλοι	-	10.771
Παράγωγα στοιχεία ενεργητικού	3.283	2.197

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων επί δανείων σε συγγενείς εταιρείες διαμορφώθηκε στις 31/12/2016 σε € 56,2 εκατ., από € 65,6 εκατ. την 31/12/2015.

	1/1-31/12/2016	1/1-31/12/2015
Συνολικά έξοδα και κεφαλαιουχικές δαπάνες	(8.791)	(8.313)
Συνολικά έσοδα	58.715	51.823

Οι εγγυητικές επιστολές προς τις συγγενείς εταιρείες του Ομίλου κατά την 31/12/2016 ανέρχονται σε € 10,5 εκατ. (31/12/2015: € 17,3 εκατ.).

III. Κοινοπραξίες

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Δάνεια και λοιπές απαιτήσεις	50.495	-

Το σύνολο των σχηματισμένων προβλέψεων επί δανείων σε κοινοπραξίες διαμορφώθηκε στις 31/12/2016 σε € 0,2 εκατ. από € 0 την 31/12/2015.

	1/1 - 31/12/2016	1/1 - 31/12/2015
Συνολικά έσοδα	355	-

45 Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Για τις χρήσεις που έληξαν την 31 Δεκεμβρίου 2016 και 2015 οι αμοιβές του νόμιμου ορκωτού ελεγκτή λογιστή (PricewaterhouseCoopers) της Τράπεζας αναλύονται στον παρακάτω πίνακα, βάσει του άρθρου 43α του Κ.Ν. 2190/1920, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 30 του Ν.3756/2009.

	31 Δεκεμβρίου 2016	31 Δεκεμβρίου 2015
Τακτικός - υποχρεωτικός έλεγχος	1.072	1.490
Φορολογικός έλεγχος	236	211
Άλλες υπηρεσίες ελεγκτικής φύσης	106	544
Λοιπές μη ελεγκτικές υπηρεσίες	154	2.462
Σύνολο	1.567	4.708

46 Αναμόρφωση χρηματοοικονομικών πληροφοριών συγκριτικής χρήσης

Οι κατωτέρω αναμορφώσεις κατά την 31/12/2015 αφορούν κυρίως τις προθεσμιακές καταθέσεις του Σκέλους Επενδύσεων και του Πρόσθετου Σκέλους Κάλυψης Καταθέσεων του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ), που στη χρήση 2015 εμφανίζονταν αφαιρετικά στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού» μειώνοντας την αξία των επενδύσεων στις μερίδες του ΤΕΚΕ και πραγματοποιήθηκαν για σκοπούς συγκρισιμότητας με την 31/12/2016.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ	Από 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2015		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	2.626.503	405.762	3.032.265
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	83.002.278	405.762	83.408.039
Υποχρεώσεις προς πελάτες	36.771.355	199.495	36.970.850
Λοιπές υποχρεώσεις	1.050.392	206.267	1.256.659
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	73.394.262	405.762	73.800.024

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ	Από 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2015		
	Δημοσιευμένα ποσά	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα ποσά
Καθαρή (αύξηση)/ μείωση των λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(72.191)	(14.242)	(86.433)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των υποχρεώσεων προς πελάτες	(13.973.280)	46.863	(13.926.417)
Καθαρή αύξηση/ (μείωση) των λοιπών υποχρεώσεων	1.232.276	(32.621)	1.199.655
Καθαρή ταμειακή εισροή/ (εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες	(1.211.998)	0	(1.211.998)

47 Γνωστοποιήσεις του Ν. 4151/2013

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4151/2013, κάθε πιστωτικό ίδρυμα, που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, οφείλει αμέσως μετά την παρέλευση του χρονικού ορίου της εικοσαετίας να αποδίδει στο Ελληνικό Δημόσιο συγκεντρωτικά μέχρι το τέλος Απριλίου κάθε έτους τα υπόλοιπα των αδρανών καταθέσεων, πλέον αναλογούντων τόκων. Η Τράπεζα το 2016 απέδωσε το ποσό των € 245.535,54 για κεφάλαια και τόκους καταθέσεων που παραγράφηκαν υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

48 Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

- Στις 3 Ιανουαρίου 2017, αναφορικά με τη διαδικασία άσκησης Παραστατικών Τίτλων Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών («Warrants»), η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι δεν ασκήθηκε κανένα Warrant επί μετοχών έκδοσής της και κατοχής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Συνεπώς, τα εκδοθέντα Warrants τα οποία παραμένουν σε ισχύ ανέρχονται σε 843.637.022, ενώ οι μετοχές της Τράπεζας επί των οποίων σύρονται και τις οποίες κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, ανέρχονται σε 37.759.281.
- Στις 26 Ιανουαρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι, σε συνέχεια συμφωνίας με την Wert Red Sarl από τον Ιούνιο του 2016 για την πώληση ποσοστού που κατείχε στην Trastor A.E.E.A.Π. και μετά την ολοκλήρωση της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας χωρίς τη συμμετοχή της Τράπεζας, το ποσοστό της Τράπεζας στην Trastor περιορίσθηκε σε 39,4% από 57,9%. Μετά την ολοκλήρωση της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, η Wert Red ασκεί πλέον τη διοίκησή της.
- Κατά τη διάρκεια του Ιανουαρίου 2017, στο πλαίσιο του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της EKT (QE), η Τράπεζα Πειραιώς προχώρησε σε πωλήσεις ομολόγων ύψους ονομαστικής αξίας € 0,75 δις. Μετά τις 23 Ιανουαρίου 2017, η συμμετοχή στο πρόγραμμα σταμάτησε για τις ελληνικές τράπεζες συνέπεια της αποστολής δεσμευτικής επιστολής συμμετοχής τους στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων, στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του Ελληνικού δημοσίου χρέους.
- Τον Φεβρουάριο 2017, στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του Ελληνικού δημοσίου χρέους, ξεκίνησε η ανταλλαγή ομολόγων EFSF και ESM κυμαινόμενου επιτοκίου που κατείχε η Τράπεζα, με νέα ομόλογα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) σταθερού επιτοκίου. Μέχρι τις 30 Μαρτίου 2017, είχαν ανταλλαχθεί ομόλογα ονομαστικής αξίας € 2,0 δις τα οποία κατείχε η Τράπεζα, με νέα ομόλογα.

- Στις 16 Φεβρουαρίου 2017, στο πλαίσιο του Προγράμματος Καλυμμένων Ομολογιών της, η Τράπεζα Πειραιώς εξέδωσε νέα σειρά (3^η) Καλυμμένων Ομολογιών ύψους € 1 δις με κάλυμμα στεγαστικά δάνεια του εγχώριου χαρτοφυλακίου. Οι καλυμμένες ομολογίες είναι κυμαινόμενου επιτοκίου με τοκομερίδιο 3M Euribor + 150 μ.β. Η έκδοση διακρατήθηκε από την Τράπεζα και προγραμματίζεται να αξιοποιηθεί ως ενέχυρο για την άντληση ρευστότητας μέσω γeros στη διατραπεζική αγορά.
- Στις 22 Φεβρουαρίου 2017, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε την παραίτηση από το Διοικητικό της Συμβούλιο των κ.κ. Απόστολου Ταμβακάκη, Α΄ Αντιπροέδρου Δ.Σ., Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους, Σταύρου Λεκκάκου, Β΄ Αντιπροέδρου Δ.Σ., Μη Εκτελεστικού Μέλους, και Χαρίκλειας Απαλαγάκη, Εντεταλμένης Συμβούλου, Εκτελεστικού Μέλους. Το Διοικητικό Συμβούλιο, κατά τη συνεδρίασή του της 22^{ης} Φεβρουαρίου 2017, ανασυγκροτήθηκε σε σώμα εκλέγοντας τους κ.κ. Ιάκωβο Γεωργάνα στη θέση του Α΄ Αντιπροέδρου Δ.Σ., Μη Εκτελεστικού Μέλους και Karel De Boeck στη θέση του Β΄ Αντιπροέδρου Δ.Σ., Ανεξάρτητου Μη Εκτελεστικού Μέλους.
- Στις 8 Μαρτίου 2017, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Πειραιώς, κατά τη συνεδρίασή του, εξέλεξε ομόφωνα τον κ. Χρήστο Μεγάλο ως νέο Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας.
- Στις 29 Μαρτίου 2017 ψηφίστηκε από την ολομέλεια της Βουλής και αναμένεται να δημοσιευθεί στο ΦΕΚ, το Σχέδιο Νόμου “Ενσωμάτωση στη εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 2014 για την συγκρισιμότητα των τελών που συνδέονται με λογαριασμούς πληρωμών, την αλλαγή λογαριασμού πληρωμών και την πρόσβαση σε λογαριασμούς πληρωμών με βασικά χαρακτηριστικά και άλλες διατάξεις”, με το οποίο τροποποιείται το άρθρο 27Α του νέου ΚΦΕ (Ν. 4172/2013) και ρυθμίζεται ο λογιστικός και εποπτικός χειρισμός της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που έχει ήδη αναγνωριστεί (και μπορεί υπό προϋποθέσεις να μετατραπεί σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση) από τα πιστωτικά ιδρύματα και τις οντότητες που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ή κατά περίπτωση, τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, με τρόπο συμβατό προς τις διαγραφές και αναδιαρθρώσεις δανείων οφειλετών τους. Πιο συγκεκριμένα, με τις τροποποιούμενες διατάξεις του άρθρου 27Α προβλέπεται ρητά ότι πέραν της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που αφορά στο ποσό των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου και στο υπολειπόμενο (αναπόσβεστο) υπόλοιπο της χρεωστικής διαφοράς του PSI, μπορεί και η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που αφορά λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημιές λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, υπό προϋποθέσεις να μετατρέπεται σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση έναντι του Δημοσίου και έτσι προσμετράται στα εποπτικά κεφάλαια. Οι τροποποιούμενες διατάξεις έχουν εφαρμογή από 1/1/2016.

Αθήνα, 30^η Μαρτίου 2017

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο CHIEF
FINANCIAL OFFICER

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
CHIEF FINANCIAL OFFICER

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΧΑΝΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
Α.Δ.Τ. Χ 501829

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
Α.Δ.Τ. ΑΙ 696769

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ
Α.Δ.Τ. ΑΖ 630875

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
Α.Δ.Τ. Σ 273947

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση για τη χρήση 2016 σύμφωνα με τις
διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016**

I. Πληρωμές σε ενοποιημένη βάση για τη χρήση 2016 λόγω διαφήμισης, προβολής ή προώθησης σε επιχειρήσεις Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 6 του Ν.4374/2016)

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
1984 PRODUCTIONS A.E.	36,00
24 MEDIA Μ.Ε.Π.Ε.	88,00
2K PROJECT Ε.Π.Ε.	3,00
96 ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΙΚΕ Ρ/Σ FLASH 96.0	80,00
A.S.A.P ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	30,00
ACTIVE BUSINESS - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΜΟΝ/ΠΗ Ε.Π.Ε.	3,30
ADWEB Ltd ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	15,00
AGRO BROKERS LTD	11,00
ALFA ΕΠΙΧ/ΚΟΣ ΟΡΓ. ΔΙΕΘΝΗΣ ΥΠΗΡ. Α.Ε.	45,49
ALPHA ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	690,33
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Α.Ε.	137,50
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	8,00
ΑΡΟΣΠΑΣΜΑ ΙΚΕ	3,05
ART TV ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ Α.Ε.	4,05
ASM PUBLICATION Π. ΣΤΕΡΓΙΟΥ	33,34
ΑΥΤΟFOCUS - ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2,40
ΑΥΤΟΤΡΙΤΗ Α.Ε.	30,00
ΒΑΝ MEDIA - ΧΡΗΣΤΟΣ ΝΙΚ. ΜΠΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ	28,80
BEE CHANNEL - RADIO ATHOS - ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧ.	6,88
BOULEVARD FREE PRESS ΙΚΕ	28,00
CEO CLUBS GREECE	0,50
CITY NEWS Α.Ε.	91,63
CODEX ΥΠΗΡ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΠΟΛΙΤΗ - ΣΙΑΦΑΚΑ ΜΑΡΙΕΛΙΖΕ	7,60
CREATIVE INTERNET SERVICES ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	18,00
CRETALIVE Ε.Π.Ε. ΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΥΛΕΣ	22,00
CRETAROST.GR	8,80
D. A. ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΥΜ/ΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	123,50
DIRECTION BUSINESS NETWORK	22,00
DITIONE LIMITED Ε.Ε.	33,00
DMT ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	5,00
DOUSIS COM Ε.Ε. - ΔΟΥΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	41,50
DPG DIGITAL MEDIA Α.Ε.	381,25
EUROMEDIA ACTION Α.Ε.	31,50
FAN & COMMUNICATION Α.Ε.	9,60
FINANCIAL MARKETS VOICE	9,00
FINANCIAL PRESS ΙΚΕ	18,00
FLY ΡΑΔΙΟΤ/ΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	0,15
FORTHNET MEDIA HOLDINGS Α.Ε.	237,08
FREE SUNDAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	36,00
FREE SUNDAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	20,00
FREENET Α.Ε.	64,00
G.P. FORWARD ΥΠΗΡ. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΠΡΟΒ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΟΝ/ΠΗ ΙΚΕ	2,40
GREEN AGENDA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	11,00
GREEN BOX ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	144,88
HAPPY PUBLICATIONS - ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΟΥΝΑΛΗΣ ΜΙΚΕ	9,00
HELLASPRODUCTS Ε.Π.Ε.	5,00
HT PRESS ONLINE ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	22,00
IDENTITY Α.Ε.	12,17
INFOMARKET ΙΚΕ	24,33
INTERNATIONAL PUBLICATIONS	0,13
INTERNATIONAL SHIPPING MEDIA PC	17,55
INTERNET COMMERCIAL Α.Ε.	139,50
INTERNET MEDIA SERVICES Ο.Ε.	0,70
INTHECITY	9,00
INTRACORD Ε.Π.Ε.	5,87
I-TECH ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ	1,00
K S D BUSINESS SOLUTIONS	6,48
KINISIS ΚΟΙΝ. Σ. ΕΠ.	0,70
KISS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΠΙΧ. ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	308,00
KONTRA ΙΚΕ	2,50
KONTRA MEDIA ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	234,78
KOOL WORKS Α.Ε.	33,50
ΚΟΥΦΑΛΙΣ MEDIA CORPORATION Α.Ε.	12,00
LARGOVIDIARIA ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Α.Ε.	1,44

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
LEFT MEDIA ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ - ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	72,01
LERANTO - R.TV	7,67
LIQUID MEDIA ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΜΕ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	179,00
M MEDIA Α.Ε	18,01
MARKETING AND MEDIA SERVICES ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ	21,00
MEDIA - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε./ΕΚΔΟΤΙΚΗ - ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	1,50
MEDIA & ART - ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	6,00
MEDIA CENTER ΑΝΩΝΥΜΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	18,13
MEDIA2DAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	185,00
MEDIAVIEW ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ - ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΑΣΙΝΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	21,75
MEDIHOLD ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	22,12
ΜΕΤΑΜΕΔΙΑ ΜΟΝ. ΙΚΕ	2,50
METRON ARISTON	21,50
MORAX MEDIA Α.Ε.Ε.	8,64
NEW COMMUNICATION	14,25
NEW COMMUNICATION - ΠΑΠΑΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ Σ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1,25
NEW MEDIA NETWORK SYNOPSIS S.A.	157,56
NEW POST PRIVATE COMPANY - ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	58,50
NEWSIT Ε.Π.Ε.	109,50
NEWSMEDIA Ε.Ε.	6,60
NIKO ADVERTISING	1,00
NK HOLDING ΙΚΕ	25,00
NK MEDIA GROUP Ε.Π.Ε.	45,00
OLIVE MEDIA Α.Ε.	36,15
ONALERT ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ Ε.Π.Ε.	3,00
PEGASUS MAGAZINES PUBLICATIONS Α.Ε.Ε.	17,45
PLAN A ΤΗΛ/ΚΕΣ & ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΙΚΕ	14,00
PONTEMEDIA ΙΚΕ	0,50
PREMIUM Α.Ε. ΕΠΙΚΟΙΝ. ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠ. & ΕΡΕΥΝΩΝ	159,00
PRIME APPLICATIONS Α.Ε.	147,70
PRISMA 91,6 - ENERGY MEDIA GROUP ΙΚΕ	0,80
QUIZDOM ΕΛΛΑΔΑ GREEK BRANCH	20,00
RADIO TIMES Ε.Π.Ε.	8,80
REAL MEDIA ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	250,40
REAL PRESS ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	9,60
REPORT PRIVATE COMPANY	16,25
ROADSHOW ADVERTISING ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	10,20
SABD ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	289,03
SAMBO EVENTS ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ Ο.Ε.	6,00
SARONIC PRESS ΛΑΟΥΣΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	6,95
SATKO MEDIA TV	1,23
SBC SINGLE MEMBER PRIVATE COMPANY	44,00
SOLAR MEDIA Α.Ε.	29,73
SPORT NEW MEDIA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	1,40
SPORT TV ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ Α.Ε.	326,00
SPORTNEWS ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ Α.Ε.	18,25
STAR Α.Ε. ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	6,95
SYSTEM MEDIA ART Α.Ε.	7,20
TB NEWS ΓΕΩΡΓΙΟΣ & ΤΟΛΗΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	23,39
THE ATHENS PAPER ΙΚΕ	15,00
THE MACHINE ΙΚΕ	1,20
THE MONOCLE MEDIA LAB	14,00
THE TOC DIGITAL MEDIA ΥΠΗΡ. ΕΝΗΜ. Α.Ε.	82,01
THESS PRINT Α.Ε.	12,35
THESTIVAL ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ - ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	1,00
TICKET 365	50,00
TNC GROUP ΙΚΕ	12,00
TODAY WORLD PUBLICATION ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ. Α.Ε.	55,00
TRAVELWORKS Α.Ε.	9,18
TRIBUNE Ι.Κ.Ε.	13,00
UNIQUE MEDIA Α.Ε.	4,00
USAY Μ.Ε.Π.Ε.	15,00
VICE GREECE ΜΟΝ/ΠΗ Α.Ε.	100,00
VOTE POSITIVE CRITERION ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	27,00
WAVE MEDIA OPERATIONS Ε.Π.Ε.	2,25
WEBCENTER - ΡΑΤΣΙΚΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	0,70
YELLOWFIELDS ΝΙΚΟΛΑΟΣ Π. ΛΕΜΟΝΗΣ	5,00

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΥΡΣΙΛΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	4,80
ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ MEDIA Ι.Κ.Ε.	19,80
ΖΟΥΓΛΑ G.R. Α.Ε.	182,58
Α & Κ ΚΑΡΤΕΛΙΑΣ Ο.Ε.	1,00
Α. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,00
Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,50
ΑΓΡ. ΣΥΝ/ΣΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΣΥΝ. ΠΕ	0,20
ΑΓΡΟΤΥΠΟΣ Α.Ε.	10,38
ΑΔΕΣΜΕΥΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ Ι.Κ.Ε.	30,00
ΑΔΕΣΜΕΥΤΗ Μ.Ε.Π.Ε.	2,20
ΑΘ. ΤΑΤΣΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	19,20
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ Ε. ΧΡΗΣΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ	2,40
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛ. ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ ΠΑΝΕΡΡΑΪΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔ. ΕΦΗΜ.	56,00
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΑΜΙΑΝΟΣ	2,30
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΧΡ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΦΩΚΙΚΟΙ ΚΑΙΡΟΙ	0,50
ΑΘΕΝΣ ΒΟΙΣ ΑΝ. ΕΚΔ. & ΔΙΑΦΗΜ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	68,49
ΑΘΗΝΑΪΚΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΜΟΝ Ε.Π.Ε.	275,00
ΑΘΗΝΑΙΚΟ ΠΡΑΚΤ. ΕΙΔΗΣ. - ΜΑΚΕΔΟΝ. ΠΡΑΚΤ. ΕΙΔΗΣ. Α.Ε.	146,50
ΑΪΣΟΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΙΝΤΕΡΝΕΤ Ε.Π.Ε.	18,00
ΑΚΟΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	14,09
ΑΚΡΙΤΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΣΤΑΘΜΟΣ	2,79
ΑΚΤΗ ΜΙΑΟΥΛΗ PUBLICATIONS ΙΚΕ	14,00
ΑΛ ΤΣΑΝΤΙΡΙ.GR	187,50
ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ Α.Ε. - ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	381,70
ΑΛΣ Α.Ε.	2,50
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	0,50
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΨΑΛΤΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ Α.Ε.	2,00
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ Γ. ΣΤΑΥΡΟΣ	0,25
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	237,50
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ Α.Ε.	22,00
ΑΝΝΑ ΚΑΛΑΙΤΖΗ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	1,35
ΑΝΤ1 ΡΑΔΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	138,54
ΑΝΤΑΡΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	18,00
ΑΝΤΕΝΝΑ TV Α.Ε.	1.244,77
ΑΝΤΩΝΑΡΑΚΟΣ Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	3,00
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΣΤΕΒΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,50
ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΝΙΚ. ΕΛΕΝΗ	18,00
ΑΡΑΤΟΣ ΝΤΟΤ ΝΕΤ Ε.Π.Ε.	4,50
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΠΟΛΥΞΕΝΗ	1,50
ΑΡΓΩ ΕΚΔΟΤΙΚΗ - ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Μ.Ε.Π.Ε.	1,44
ΑΡΕΤΗ - ΑΝΝΑ Ε. ΤΖΑΛΛΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,50
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΘΕΟΦ. ΙΩΑΝΝΗΣ	1,00
ΑΡΚΑΔΙΚΗ TV Α.Ε./ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	4,05
ΑΤΜΑΤΖΙΔΗΣ ΠΑΝ. ΧΡΗΣΤΟΣ	16,50
ΑΤΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΩΝ. ΕΚΔΟΤ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	4,55
ΑΦΟΙ Π. ΧΟΥΤΖΟΥΜΗ Ε.Π.Ε.	1,50
ΑΦΟΙ ΡΗΓΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝ. ΕΜΠΟΡ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1,50
ΑΧΑΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	1,90
Β. ΣΚΟΥΤΑΡΑΣ Α.Ε.	79,10
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ	1,50
ΒΑΡΒΑΡΑ Ε. ΓΚΙΓΚΙΛΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	0,75
ΒΑΣ. Η. ΚΑΡΥΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε. - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ	2,20
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ι. ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑΣ	1,20
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΝΤΟΥΦΕΞΗ - ΤΗΛ/ΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	0,60
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΚΟΥΛΙΚΑ	0,80
ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΔΟΥ Σ. & ΣΙΑ Ο.Ε.	4,50
ΒΕΡΓΙΝΑ Α.Ε.	18,00
ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ Κ. ΣΤΑΥΡΟΣ	0,90
ΒΟΙΩΤΙΚΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	1,65
ΒΟΡΕΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ Α.Ε.	18,00
ΒΟΥΖΑ ΒΑΣ. ΓΙΑΝΝΑ	0,70
Γ. ΑΛΕΞΙΟΥ & ΣΙΑ Α.Ε.	4,95
Γ. ΜΠΟΚΑΣ & ΣΙΑ Α.Ε. - ΑΧΕΛΩΟΣ TV	6,30
Γ.Ι. ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΑΚΗ ΕΚΔΟΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ	5,50
ΓΑΛΑΝΟΜΑΤΗΣ ΓΑΒΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1,00
ΓΕΝΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ. Α.Ε.	25,45
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΚΟΣΜΑΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,10

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	3,20
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΚΑΡΑΪΒΑΖ	12,00
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ	1,25
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΟΪΔΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,50
ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΣ ΑΘΑ. ΣΤΑΥΡΟΣ	1,22
ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ Κ. ΜΙΚΕΣ	1,20
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΧΑΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ WOMANDOL	8,00
ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΜΑΡΙΑ - Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΦΩΚΙΔΑΣ	1,20
ΓΚΕΤΣΗΣ ΚΩΣΤΑΣ	10,00
ΓΚΟΤΣΟΥΛΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	0,80
ΓΝΩΜΗ Μ.Ε.Π.Ε.	2,50
ΓΡΑΦΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.Ε.	10,75
Δ. ΚΟΛΟΚΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	1,00
Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,50
Δ. ΤΖΕΚΑΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.	0,25
ΔΑΝΙΟΥΛΗΣ Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	0,91
ΔΑΦΝΗ ΚΟΝΤΑΡΙΝΗ - MEDIA GROUP	20,00
ΔΑΦΝΟΠΟΤΑΜΟΣ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	36,00
ΔΕΛΤΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	8,37
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΖΟΥΓΡΗΣ	11,00
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΜΟΥΛΗΣ Ε.Ε.	2,50
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	240,00
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡ. ΟΡΓΑΝ. ΚΟΝΔΥΛΗ Α.Ε.	3,65
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡ. ΟΡΓΑΝ. ΛΑΜΠΡΑΚΗ Α.Ε.	876,78
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ Α.Ε.	2,30
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Ο ΧΡΟΝΟΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	6,75
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	0,50
ΔΙΑΚΟΦΩΤΗΣ Α ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ - ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΣΤΗΣ	0,50
ΔΙΚΤΥΟ ΣΕΡΡΕΣ ΝΕΣΤ ΑΛΦΑ TV Α.Ε.	4,95
ΔΙΟΓΕΝΗΣ Μ.Κ.Ο	4,05
ΔΙΦΩΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ Α.Ε.	36,28
ΔΟΛ DIGITAL Α.Ε.	24,33
ΔΥΟ ΔΕΚΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	51,00
Ε. ΛΑΣΚΑΡΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,10
Ε. ΣΠΥΡΟΥ - Κ. ΣΠΥΡΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε.	4,43
ΕΙΡ. ΔΡΑΚΑΤΟΥ - Μ. ΔΡΑΚΑΤΟΥ Ο.Ε.	8,47
ΕΚΔΟΣΕΙΣ <<ΜΥΡΤΙΑ>> ΠΑΝΤΟΛΕΩΝ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΣ	0,25
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΗΘΕΙΑ Ε.Π.Ε.	1,80
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΘΝΟΣ Α.Ε.	966,02
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΑ Α.Ε.	131,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΑΣΤΑ Ε.Π.Ε.	1,60
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΟ ΧΡΗΜΑ Α.Ε.	72,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	1.016,59
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ Α.Ε.	15,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΑΡΦΙ Α.Ε.	3,00
ΕΚΡΕΜΕΣ Α.Ε.	11,50
ΕΛΕΝΗ Ι. ΔΙΑΦΩΝΙΔΟΥ	2,50
ΕΛΕΝΗ ΚΩΝ. ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ	0,48
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α.Ε.	45,70
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α.Ε.	3,50
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΜΑΚΕΝΑΤΖΗ ΝΟΜΙΔΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,50
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΟΪΜΟΙΡΗ - ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	41,34
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Κ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε.	18,00
ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΕΛΕΣΗ	1,35
ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	0,17
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	4,70
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΑΛ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ	10,80
ΕΝΑ Α.Ε.	41,50
ΕΝΙΚΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	96,00
ΕΝΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε.Τ.	43,00
ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΝΑΥΤΙΚΟΥ	9,60
ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗΣ - ΕΞΠΛΟΡΕΡ Α.Ε.	356,81
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε.	12,40
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ Α.Ε.	21,47
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ - 6ο ΠΕΡΙΦ. ΤΜ. ΗΠΕΙΡΟΥ - ΕΔΡΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ	1,50
ΕΡΖ Α.Ε. ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	54,60
ΕΡΜΗΣ Α.Ε. ΡΑΔΙΟΤΗΛ/ΚΗ - ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	48,60

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΕΡΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΕΑ	10,03
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΠΥΡΟΥ Ε.Π.Ε.	5,03
ΕΥΛΑΜΠΙΑ ΜΠΑΜΠΙΛΗ	11,00
ΕΥΡΙΠΙΩΤΗ ΣΟΦΙΑ	1,01
ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΝΕΑ	1,50
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΣΤΙΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	40,00
ΖΕΡΒΑ ΣΥΖ. ΚΩΝ/ΝΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ - ΤΟΠΙΚΗ ΦΩΝΗ	1,50
ΖΗΣΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	50,00
ΖΩΗ Γ. ΛΕΥΚΟΦΡΥΔΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.	4,80
Η ΑΥΓΗ Α.Ε. ΕΚΔ. & ΔΗΜΟΣ ΟΡΓ.	236,50
Η ΕΡΕΥΝΑ Α.Ε. ΘΕΣΣΑΛΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΕΚΤΥΠ Κ ΜΜΕ	2,05
Η ΚΕΡΚΥΡΑ ΣΗΜΕΡΑ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗ ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	0,50
ΗΛΙΑΣ ΚΟΚΚΩΝΗΣ ΔΙΑΔΟΧΟΙ Ε.Π.Ε.	0,18
ΗΜΕΡΗΣΙΑ Α.Ε.Ε.	6,20
ΗΧΟΕΙΚΟΝΑ/ΤΗΛΕΟΠ. ΔΙΑΥΛΟΣ ΚΕΝ/ΚΗΣ ΜΑΚ. Α.Ε. - WEST TV	4,95
ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΣ Α.Ε.	88,79
ΘΑΡΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Ε.Π.Ε.	2,10
ΘΕΜΑ ΡΑΔΙΟ Α.Ε.	44,01
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,80
ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΣΠΥΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	10,00
ΘΕΣΣΑΛΙΑ Τ.Υ. Α.Ε.	4,73
ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	54,63
ΘΗΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Ε.Π.Ε. (Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ)	2,80
ΘΡΑΚΗ NET	0,72
ΘΡΑΚΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Ε.Π.Ε.	1,00
ΘΡΑΚΙΚΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	3,60
ΘΩΜΑ Δ. ΑΝΤΩΝΙΑ	3,50
ΘΩΜΑ ΘΕΟΔ. - ΤΥΠΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	1,00
Ι & Ε ΚΟΥΤΣΟΛΙΟΝΤΟΥ Ο.Ε.	19,50
Ι. ΔΙΟΝΑΤΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	13,50
Ι. ΚΟΡΟΜΗΛΗΣ Α.Ε.	4,00
ΙΑΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	20,00
ΙΑΤΡΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓ.	0,60
ΙΑΤΡΟΥ ΓΕΩΡ. ΣΤΕΡΓΙΟΣ	0,60
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ Α.Ε.	3,75
ΙΚΑΡΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	183,75
ΙΝΤΕΡΝΑΣΙΟΝΑΛ ΧΕΡΑΛΝΤ ΤΡΙΜΠΙΟΥΝ - ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΕΕ	1,63
ΙΡΙΔΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡ Α.Ε.	35,11
ΙΩΑΝΝΗΣ - ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ Χ ΚΑΛΟΓΡΙΤΣΑΣ	8,00
ΙΩΑΝΝΙΝΑ TV Α.Ε.	4,00
Κ. ΤΣΙΓΚΑ & ΣΙΑ Ε.Ε. ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ	28,00
Κ.Γ. ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	1,50
ΚΑΖΑΝΤΣΙΔΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	2,96
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	683,39
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	83,00
ΚΑΛΑΪΤΖΑΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	5,40
ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ Ε. ΓΡΗΓΟΡΗΣ	0,90
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΟΖΥΡΗ - ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΟΖΥΡΗΣ ΟΕΕ	1,30
ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗΣ ΜΙΧ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1,50
ΚΑΝΤΑΣ Η. ΙΩΑΝΝΗΣ	1,50
ΚΑΝΤΙΑΝΙΟΥΣ ΙΚΕ	7,20
ΚΑΠΙΤΑΛ GR Α.Ε.	282,81
ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	0,90
ΚΑΤΣΑΪΤΗΣ Σ. ΓΙΩΡΓΟΣ	1,00
ΚΑΤΣΑΤΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	2,40
ΚΑΤΣΙΠΑΝΕΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ)	1,50
ΚΑΤΩΠΟΔΗ ΑΡΓΥΡΗ	1,00
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ & ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΒΕΕ	4,34
ΚΟΚΚΙΝΟ ΙΚΕ - ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	0,50
ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΓΑΥΡΟΣ ΜΟΝ ΙΚΕ	4,00
ΚΟΛΗΜΕΝΟΣ Ε. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	1,50
ΚΟΛΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	2,50
ΚΟΜΗΤΟΥΔΗΣ ΔΗΜ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	2,10
ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗ ΗΜΕΡΑ (ΗΜΕΡ ΤΟΠ ΕΦΗΜΕΡ)	1,50
ΚΟΣΜΟΣ Ε.Π.Ε. ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	1,80
ΚΟΣΜΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	44,92
ΚΟΥΠΑΤΣΗΣ ΠΑΥΛΟΣ	0,50

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΚΟΥΡΗΣ MEDIA GROUP ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	29,27
ΚΟΥΤΣΗΣ Ι ΔΗΜΗΤΡΗΣ	1,87
ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	1,40
ΚΡΗΤΙΚΑ ΕΠΙΚΑΙΡΑ - ΒΑΡΒΕΡΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	2,40
ΚΥΚΛΑΔΙΚΗ	0,90
ΚΥΚΛΟΣ Α.Ε.	100,00
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ	2,30
ΚΩΣΤΑΡΕΛΛΑΣ ΝΙΚΟΣ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ Ο ΧΡΟΝΟΣ	1,50
ΚΩΣΤΑΣ Δ. ΚΟΚΚΟΝΟΣ	0,50
ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΙΚΕ	10,37
ΛΑΜΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	1,50
ΛΑΜΨΗ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ & ΡΑΔ/ΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	3,80
ΛΕΜΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ - Η ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ	0,80
ΛΙΘΑΡΗΣ Α. & ΣΙΑ Ε.Ε.	0,30
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΚΗ - Κ. ΜΠΟΥΘΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	2,00
ΛΟΓΟΣ Α.Ε.Ε.	2,00
ΛΟΪΖΟΣ ΚΛ. ΛΟΙΟΖΟΣ	1,00
Μ. ΜΑΝΟΥΡΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε. - ΣΤΑΡ ΕΦ ΕΜ	0,50
Μ. ΧΑΛΚΟΥ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΗΦΙΑΚΑ Μ.Μ.Ε.	16,50
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.	109,60
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ	0,80
ΜΑΚΚΑ ΔΙΑΜΑΝΤΩ	0,10
ΜΑΛΑΠΕΤΣΑΣ Ι. ΚΩΣΤΑΣ	44,00
ΜΑΛΟΥΣΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ - ΡΑΔΙΟ ΡΟΔΟΠΗ	0,25
ΜΑΛΟΥΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε. - ΡΑΔΙΟ ΞΥΛΑΓΑΝΗ	0,25
ΜΑΝΕΣΙΩΤΗΣ ΝΙΚ. ΨΩΜΙΑΔΗΣ ΚΩΝ. Ο.Ε.	35,40
ΜΑΡΙΑ ΒΑΣΙΛΑΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	42,15
ΜΑΡΙΝΑ Γ. ΤΟΥΛΑ & ΣΙΑ Ο.Ε.	3,60
ΜΑΡΙΟΣ Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΣ	1,20
ΜΑΣΤΟΡΑΣ ΔΗΜ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	1,50
ΜΑΥΡΙΚΟΣ Α.Ε.Β.Ε.	12,00
ΜΑΥΡΟΦΡΥΔΗ ΒΑΡΒΑΡΑ	0,60
ΜΑΧΗΤΗΣ Ε.Π.Ε.	2,10
ΜΕΛΙΝΑ ΧΛΩΡΟΥ	3,00
ΜΕΜΜΟΣ Χ. - Α. & ΣΙΑ Ο.Ε.	13,20
ΜΕΤΑΜΕΣΟΝΥΚΤΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε.	1,00
ΜΕΤΟΚΗΣ Β. ΜΕΤΟΚΗ Δ. Ο.Ε.	0,70
ΜΕΤΡΟΝΤΗΛ ΜΟΝ ΙΚΕ	23,78
ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ	0,15
ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε. ΑΜΒΡΟΣΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	0,80
ΜΟΥΚΑΣ ΧΡ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	0,83
ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΕΣ Μ.Ε.Π.Ε.	1,00
ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΔΙΑΥΛΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ FM STEREO Ε.Π.Ε.	1,20
ΜΠΑΙΡΑΚΤΑΡΗΣ Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	0,60
ΜΠΑΛΗ ΒΑΣ. ΣΟΦΙΑ	10,28
ΜΠΑΝΤΗΣ ΗΛΙΑΣ MADE IN WEB	0,25
ΜΠΑΡΚΑ - ΠΑΡΑΣΧΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	38,00
ΜΠΕΧΛΙΒΑΝΟΣ Ι. ΧΡΗΣΤΟΣ	18,00
ΜΠΟΝΙΟΣ Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	23,90
ΜΠΟΥΣΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	6,96
Ν. ΚΑΤΣΑΡΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,65
Ν.Σ. ΖΑΛΩΝΗΣ	0,60
ΝΑΤΣΟΥΛΗΣ ΓΕΩΡΓ. ΧΡΗΣΤΟΣ	0,80
ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	528,35
ΝΕΟΚΔΟΤΙΚΗ ΑΧΑΙΑΣ Ε.Π.Ε.	23,04
ΝΕΤ ΠΡΟΒΟΛΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	0,90
ΝΙΚ. ΛΕΩΝ. ΝΙΚΗΤΕΑΣ - ΛΕΩΝ ΝΙΚ. ΝΙΚΗΤΕΑΣ Ο.Ε.	14,40
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Α. ΚΟΛΛΙΑΣ	5,00
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	6,00
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡ. ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ	1,50
ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΙΡΗΝΗ	33,00
ΝΙΚΟΛΤΣΑΝΗΣ ΔΗΜ. ΙΩΑΝΝΗΣ	1,50
ΝΙΚΟΣ Α. ΚΑΝΗΣ	2,82
ΝΙΟΥΖ ΛΙΝΚ ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤ. ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Ε.Π.Ε.	13,50
ΝΤΑΗ ΒΑΣ. ΑΝΤΙΓΟΝΗ	1,22
ΝΤΟΚΟΥ ΚΩΝ. ΓΕΩΡΓΙΑ/ΕΦΗΜΕΡ. ΕΠΑΘΛΟ	12,60
ΝΤΟΥΜΝΙΤΖΕ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ & ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Α.Ε.	9,90

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ Α.Ε.	14,06
ΟΜΙΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΤΣΗ Α.Ε.Β.Ε.	0,18
ΟΜΙΛΟΣ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ Α.Ε.	4,00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠ/ΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	136,88
ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ Ε.Π.Ε.	1,50
Π. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	6,00
Π. ΛΕΩΤΣΑΚΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	96,00
Π. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	171,05
Π.Δ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε. - DEAL NEWS	133,50
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	31,20
ΠΑΛΟ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ Ε.Π.Ε.	12,00
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΠΑΟΣ	1,20
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	25,00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΟΜΟΣΠ. ΕΝΩΣΕΩΝ ΑΓΡΟΤ. ΣΥΝΕΤ. (ΠΑΣΕΓΕΣ)	6,40
ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΤΗΛ. Α.Ε.	3,75
ΠΑΝΘΡΑΚΙΚΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	4,05
ΠΑΝΜΑΡ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	26,00
ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Γ. ΜΙΧΑΛΗΣ	5,00
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ	0,75
ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,21
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	1,50
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Ι. ΒΑΣΙΛΙΚΗ	0,50
ΠΑΠΑΛΕΞΗΣ Ι. ΦΩΤΗΣ	1,50
ΠΑΡΑ ΕΝΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ Ε.Π.Ε.	120,30
ΠΑΡΑΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	274,65
ΠΑΡΑΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	2,00
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ - ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΖΕΡΒΟΥ	0,60
ΠΑΤΣΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,50
ΠΕΛΟΠΑΣ Α.Ε.	4,41
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	38,60
ΠΗΓΑΣΟΣ INTERACTIVE ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	35,00
ΠΙΤΡΟΠΑΚΗΣ ΙΑΚΩΒΟΣ	0,38
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ Α.Ε.	2,00
ΠΛΙΑΤΣΙΟΣ Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	0,50
ΠΟΛΥΓΙΑΝΝΗΣ Φ. ΤΡΥΦΩΝΑΣ	1,50
ΠΟΥΓΑΡΙΔΗΣ Κ. ΑΝΤΩΝΗΣ	2,20
ΠΟΦΑΝΤΗ Μ. ΝΙΚΟΛΕΤΑ	14,00
ΠΡΙΣΜΑΝΕΤ Α.Ε.	10,00
ΠΡΟΤΑΓΚΟΝ Α.Ε. ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡ. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ & ΕΝΤΥΠΩΝ	130,00
ΠΡΩΙΝΟΣ FM Ε.Π.Ε.	0,50
ΠΡΩΤΗ ΤΗΣ ΗΛΕΙΑΣ Α.Ε.	1,20
ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ Α.Ε.	2,00
ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	104,80
Ρ.Ε.ΔΗ.Σ.Ε.	0,60
ΡΑΔ/ΚΕΣ ΕΠΙΧ. ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. - ΗΠΕΙΡΟΣ TV 1	4,50
ΡΑΔΙΟ - ΑΙΟΛΟΣ 92,80	0,14
ΡΑΔΙΟ ΑΓΡΙΝΙΟ - ΠΑΠΑΣΠΥΡΕΛΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	1,20
ΡΑΔΙΟ ΒΕΡΑ Μ.Ε.Π.Ε.	2,28
ΡΑΔΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Α.Ε.	30,02
ΡΑΔΙΟ ΜΕΛΩΔΙΑ - Μ. ΚΟΚΚΑΛΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.	0,50
ΡΑΔΙΟ ΠΑΛΜΟΣ Ο.Ε.	0,70
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΚΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	103,00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ - ASTRA Α.Ε.	4,19
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ Α.Ε. TV 10	3,30
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	5,69
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ Α.Ε.	2,79
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	116,41
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΚΑΒΑΛΑΣ Α.Ε.	3,75
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΚΑΛΥΜΝΟΥ Α.Ε.	0,96
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΚΙΛΚΙΣ Α.Ε.	1,65
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΧΙΟΥ Α.Ε.	4,95
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε. - ART STUDIOS - ΚΑΝΑΛΙ	4,65
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΠΕΙΡΑΙΑ Α.Ε.	7,51
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΑΝΤΕΝΝΑ Ε.Π.Ε.	1,80
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ Ε.Π.Ε.	0,07
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ RADIO NORTH 98FM Ε.Π.Ε.	44,88

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΒΗΜΑ FM Α.Ε.	147,74
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ Α.Ε./OASIS 88 FM	94,98
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Α.Ε.	66,02
ΡΕΤΖΕΠΟΓΛΟΥ ΤΑΜΕΡ	1,50
ΡΗΓΑΣ ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ	1,50
ΡΟΔΟΣ - ΚΟΣΜΟΣ ΑΝ. ΤΗΛ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	3,75
ΡΟΥΧΩΤΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	8,72
Σ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	5,80
Σ. ΒΑΓΟΥΡΔΗΣ Α.Β.Ε.Ε.	1,67
Σ. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΥ - Ε. ΣΠΑΝΟΥΔΗ Ο.Ε.	13,42
Σ. ΖΗΝΙΑΤΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	0,50
Σ. ΣΚΙΑΘΙΤΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	0,60
ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	0,50
ΣΑΜΑΡΑΣ Ν. ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ	0,50
ΣΑΜΙΑΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	1,65
ΣΑΡΑΝΤΗ ΠΑΝ. ΚΑΛΛΙΟΠΗ - ΑΡΤΕΜΙΣ	16,00
ΣΑΡΙΣΑ Ε.Π.Ε. ΕΚΔΟΣΕΙΣ	117,30
ΣΕΡΡΑΪΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε.	2,04
ΣΚΑΪ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ	543,16
ΣΟΛΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	0,90
ΣΟΦΙΑ ΤΣΟΜΠΑΝΙΔΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε. - ΡΑΔΙΟ ΔΙΑΥΛΟΣ ΡΟΔΟΠΗ 92,4	0,83
ΣΠΑΝΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΙΚΕ - ZOOMNEWS	55,00
ΣΠΥΡΙΔΩΝ Ν. ΜΠΟΥΛΗΣ	0,70
ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΜΠΙΩΤΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	52,80
ΣΤΑΜΑΤΗ Λ. ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ	1,50
ΣΤΑΜΟΥ ΕΛΕΝΗ	2,50
ΣΤΑΜΠΕΡΝΑΣ ΠΑΥΛΟΣ - ΤΡΙΚΑΛΑΝΕWS	0,80
ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ Ι. ΣΤΕΛΛΑ	2,00
ΣΤΙΓΜΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Α.Ε.	9,69
ΣΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ 107,70 ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ Δ. ΕΛΕΝΗ	0,50
ΣΤΟΪΚΟΣ ΣΤ. & ΣΙΑ Ο.Ε.	1,00
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε.	49,00
ΣΥΝΔΙΚΑΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΥΧΩΝ	5,00
ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ Α.Ε.	2,50
ΣΥΡΓΚΑΝΗ ΛΑΜ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	15,60
ΣΩΚΡΑΤΗΣ Γ. ΣΤΕΛΛΙΟΣ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΙΧΜΗ	2,70
ΤΑΟΥΚΤΣΗΣ ΦΩΤΙΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,40
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ Μ.Ε.Π.Ε.	6,50
ΤΕΡΖΕΝΙΔΗΣ ΑΛ. ΚΩΝ/ΝΟΣ	2,50
ΤΕΤΡΑΔΗ ΜΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΑ	0,60
ΤΖΕΚΑ - ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ	1,80
ΤΖΕΚΑΣ Π. ΧΑΛΑΡΑΜΠΟΣ	2,05
ΤΖΟΥΑΝΟΥ ΕΥΘΑΛΙΑ	20,70
ΤΖΩΝΟΥ Θ. ΖΩΗ	1,00
ΤΗΛ/ΚΕΣ ΕΚΔ. ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ Α.Ε. CORFU CHANNEL	1,20
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ & ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε. STAR TV	4,89
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ Α.Ε.	20,25
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ Α.Ε.	4,20
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ - ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	6,01
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΔΡΑΜΑΣ Α.Ε. - STAR TV ΔΡΑΜΑΣ	4,95
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ Α.Ε. - CENTER TV	4,95
ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.	523,02
ΤΟΠ ΤΣΑΝΝΕΛ Α.Ε.	3,30
ΤΟΥΤΟΥΔΑΚΗΣ Η. & ΣΙΑ Ε.Ε.	18,00
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΒΗΜΑ	12,44
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΑΓΩΝ - Ι. ΤΟΜΕΛΙΤΟΥ - ΚΑΣΤΟΡΙΝΗ	16,28
ΤΡΙΓΩΝΗ ΓΕΩΡ. ΜΑΡΙΑ	0,50
ΤΡΥΦΩΝ ΑΛΕΥΡΙΤΗΣ Μ.Ε.Π.Ε.	3,00
ΤΣΑΚΝΑΚΗΣ Κ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ	3,50
ΤΣΑΡΟΥΧΑΣ Μ. & ΣΙΑ Α.Β.Ε.Ε. - ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ	1,50
ΤΣΙΑΚΟΣ ΠΑΝ. ΔΗΜΗΤΡΗΣ	0,16
ΤΣΙΤΑΣ Χ. ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	2,40
ΤΣΟΜΠΟΥ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΜΟΝ Ε.Π.Ε.	1,05
ΤΣΟΧΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	0,07
ΥΙΟΙ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ Ε.Ε.	1,00
ΥΙΟΙ Σ. ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ - Η. ΚΩΤΙΑΔΗΣ Ο.Ε.	2,90
ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ Α.Ε.	123,10
ΥΠΕΡΙΩΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ "ΔΗΜΗΤΡΑ ΑΓΓ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ"	0,55

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
Φ. ΤΣΙΜΕΛΑΣ - Π. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Ο.Ε.	12,00
ΦΑΙΔΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΩ	1,00
ΦΑΝΦΑΝΗΣ ΑΛΕΞ. ΣΤΑΥΡΟΣ	9,67
ΦΑΤΣΙΟΣ ΚΩΝ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ	1,22
ΦΕΛΝΙΚΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Μ.Ε.Π.Ε.	118,00
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	115,00
ΦΙΛΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ Ε.Π.Ε.	1,50
ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΒΑΣ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	3,00
ΦΛΟΥΝΕΤ Ο.Ε.	10,00
ΦΟΞ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	12,96
ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ Ο.Ε.	2,30
ΦΩΤΑΓΩΓΟΣ Ε.Π.Ε.	4,00
ΦΩΤΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	12,00
ΦΩΤΕΙΝΗ Δ. ΛΑΙΟΥ	0,40
ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΝΑ	0,70
ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ Α.Ε.	3,00
ΧΑΡΤΗΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	1,50
ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ ΕΥΤΥΧΙΑ	0,35
ΧΑΤΖΗΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ	1,50
ΧΙΩΤΗ Α. ΧΡΙΣΤΙΝΑ - ANNA <<ΛΑΚΩΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ>>	2,40
ΧΡ. ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,50
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΕΩΡ. ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗΣ	15,80
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΟΥΒΕΛΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,00
ΨΙΘΥΡΟΙ 90,3 - ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ ΝΙΚΟΣ	0,50
ΣΥΝΟΛΟ	21.550,31

II. Πληρωμές σε ενοποιημένη βάση για τη χρήση 2016 λόγω δωρεών, χορηγιών, επιχορηγήσεων ή άλλων χαριστικών αιτιών (σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 6 του Ν. 4374/2016)

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
"CHILDRENS JOY" KINDERGARTEN PANCEVO	0,35
"INDEPENDENCE" JUDICIARY, POLICE AND DEFENSE UNION BRANCH	0,81
"NEW IDEA" NGO	9,00
"ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΔΙΑΒΑΤΩΝ "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"	5,00
1η ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	5,00
ACI ROMANIA - ASOCIATIA PIETELOR FINANCIARE	1,01
ADOPT A KINDERGARTEN, TIRANA MUNICIPALITY	3,72
ALBANIAN BADMINTON FEDERATION	1,43
ALBANIAN ORTHODOX CHURCH	1,00
ALFACOMERCEGROUP LTD.	0,01
ARCHDIOCESE OF THYATEIRA & GREAT BRITAIN	0,12
ARTEXPRESS 2004	0,31
ASOC CLUB SPORT BIV RALLY TEAM	5,05
ASOC CULT GREACA ROM NOSTOS	1,50
ASOC GHEORGHE SINCAI	0,22
ASOC. PARINTILOR SI TUTORILOR GRECI	0,67
ASOCIATIA CURTEA VECHE	4,68
ASOCIATIA PENTRU INTERVENTIE PRECOCE IN AUTISM (A.I.P.A.)	0,89
ASSOCIATION OF SERBIAN BANKS	1,00
ASSOCIATION YOUTH NORTHWEST	0,26
ATIA PRINT LTD.	0,26
BALKAN MEDIA TEAM	0,98
BASKETBALL CLUB MEGA VIZURA	18,00
BELGRADE STOCK EXCHANGE	2,43
BELHOSPICE CENTER FOR PALIATIVE CARE	5,60
BULGARIAN BOXING FEDERATION	12,78
BULGARIAN NATIONAL TELEVISION	1,02
BULGARIAN RED CROSS	1,53
CACAK HEALTH CENTER	8,13
CAMERA DE COMERT SI INDUSTRIE ELENO-ROMANA	4,36
CENTER FOR ECONOMIC RESEARCHES KOSOVSKA MITROVICA	0,81
CHARITY ORGANIZATION "INTEGRUM"	0,18
CHILDREN BASKETBALL CLUB RADNICKI BEOGRAD	0,81
CLINICAL CENTER OF VOJVODINA	0,53
COEURS POUR TOUS HELLAS	5,00
COMMISSIONER FOR PRIVATE DATA SECURITY	0,74
CRVENI KRST BEOGRAD	8,51
DONATION CYPRUS RED CROSS	15,00
DOWN SYNDROME FOUNDATION	1,00
DROPULL MUNICIPALITY	1,49
E.T.S. EVENTS & TRAVEL SOL	10,00
ECO VOLIS	1,48
EDUCATION DIRECTORATE POGRADEC	3,09
ETHOS MEDIA	2,00
EU TRANSIT	5,00
EUROPA DONNA	0,75
FOOTBALL ASSOCIATION OF BELGRADE	20,25
FOUNDATION PREMATURELY BORN CHILDREN	0,26
FS ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΘΕΑΜΑΤΩΝ Ε.Ε.	4,84
FUNDATIA CULTURALA GREACA	0,80
FUNDATIA PRINCIPESA MARGARETA A ROMANIEI	3,69
FUNDATIA PROGRES BISTRITA	1,56
HELLENIC CULTURAL FOUNDATION	0,25
HELP FOR ORPHAN CHILDREN IN THE COMMUNITY	2,23
HOCKEY FEDERATION OF SERBIA	7,50
I.E.V PENALE	0,55
ICAP ADVISORY A.E.	3,47
ICAP GROUP A.E.	10,50
ICONHIC O.E.	4,07
JUNIOR ACHIEVEMENT CYPRUS	0,64
JUNIOR ACHIEVEMENTS IN SERBIA NGO	5,00
KAVAJA SOCIAL CENTER	1,67
KORCA MUNICIPALITY CHILDREN'S DAY	3,39
KORCA MUNICIPALITY CITY MAP "DESTINATION MANAGEMENT ORGANIZATION"	0,07

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
KPMG ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ Α.Ε.	16,00
LA RONDA SCHOOL OF MUSIC & BALLET	0,12
LIFE + NGO	2,50
LLC "THE CHESTNUT RUN"	0,09
MANOR HILL GREEK SCHOOL	0,26
MATHEMATICAL GRAMMAR SCHOOL	10,00
MINISTRY OF INTERIOR	1,02
ON AIR STUDIO SRL	3,12
PAPHOS APHRODITE FESTIVAL 2016	3,00
PARADIZE JAZZ FESTIVAL	0,50
PETRO NINI LUARASI HIGH SCHOOL	0,55
PING PONG CHAMPIONSHIP	0,44
POGRADEEC WINE PARTY	4,45
POLICE DIRECTORATE & POLICE ACADEMY	7,84
POVERTY HAS NO AGE "NJEREZ DHE IDE"	0,50
PSYCHIATRIC HOSPITAL ELBASAN	1,50
RADIOMARATHON FOUNDATION	0,80
REGIO DIREC HEALTH CARE INS OBLIG FUND ELBASAN	1,47
ROCOACH CONSULT SRL	1,01
SARANDA SOCIAL CENTER	0,59
SCOALA DE ARTE FRANCISC HUBIC	0,11
SCOALA NAT STUDII POLIT ADMIN	1,01
SERBIAN ASSOCIATION OF CLASSICAL GUITARISTS	0,50
SHELBY BULGARIA	2,40
SHKODRA BOXING	0,37
SHKODRA CITY COUNCIL	1,46
SMART PRESS - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	0,50
SOFIA MUNICIPALITY	0,51
SOS VILLAGE	3,40
ST KATHERINE'S GREEK ORTHODOX CHURCH	1,16
TACT HELLAS	1,50
TEATRUL DRAMATIC FANI TARDINI	0,30
TEDXATHENS EVENT COMPANY	25,76
TELETHON	0,35
TOURIST ORGANIZATION OF POZAREVAC	1,22
TOURIST ORGANIZATION OF VELIKO GRADISTE MUNICIPALITY	0,50
UKRAINIAN BAR ASSOCIATION	0,04
UNICEF	15,33
UNION OF BULGARIAN ARTISTS	5,98
VELIKO TURNOVO MUNICIPALITY	0,51
VOLLEYBALL CLUB MLADI RADNIK POZAREVAC	0,41
VORA HEALTHCENTRE	2,14
A.O. ΣΚΟΠΕΛΟΥ	1,50
ΑΓΙΑ ΣΚΕΠΗ	1,00
ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΖΑΓΟΡΑΣ ΠΗΛΙΟΥ	1,61
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΔΗΜΟΥ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ ΑΙΟΛΟΣ	1,34
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΙΔΟΝΙΟΥ ΤΑΛΩΣ	0,30
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΠΥΛΟΥ	2,00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ	5,00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΒΡΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	2,00
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	1,00
ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ	0,30
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	11,61
ΑΡΚΑΔΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΦΑΡΜΑ Α.Ε.	2,00
ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Ε.	177,19
ΑΡΩΓΗ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ	0,30
ΒΑΓΟΝΙ ΑΓΑΠΗΣ	1,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ Γ. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ	10,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	0,50
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ ΤΖΑΝΕΙΟ	3,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΧΑΝΙΩΝ Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	5,00
ΓΕΝΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	2,00
ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	1,42
ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΡΚΑΔΙΑΣ 2000 ΑΜΙΛΛΑ	1,50
Δ.Ε.Υ.Α. ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ	1,50
ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	2,50
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΑΛΤΙΑΣ	1,00

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ	3,00
ΔΗΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ	10,50
ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΕΑΣ ΦΙΓΑΛΕΙΑΣ	0,50
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ - ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΗΡΩΪΚΗΣ ΠΟΛΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	50,00
ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	1,00
ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ - ΑΙΔΗΨΟΥ	3,00
ΔΗΜΟΣ Ν. ΙΩΝΙΑΣ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ - VOLLEYBALL	0,25
ΔΗΜΟΣ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ - ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	5,00
ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	0,25
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ - ΧΟΡΤΙΑΤΗ	2,50
ΔΗΜΟΣ ΣΥΡΟΥ - ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	1,50
ΔΗΜΟΣ ΤΥΡΝΑΒΟΥ	0,50
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	2,00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΕΥΡΩΤΑ ΕΥΡΩΤΕΙΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ	3,00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΛΑΓΚΑΔΑ	5,00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΙΣΤΙΑΙΑΣ	0,50
ΔΙΑΖΩΜΑ	8,06
ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΗ Ε.Π.Ε.	0,38
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	50,00
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ	1,35
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ	1,00
ΔΡΟΜΕΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ & ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ Α.Ε.	5,00
Ε.ΚΑ.Σ.Θ ΕΝΩΣΗ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	0,81
ΕΔΑΠ ΕΤΕΠ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	0,50
ΕΘΝΙΚΟ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	1,00
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ	5,00
ΕΙΔ. ΛΟΓΑΡ. ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2,00
ΕΙΔ. ΛΟΓ. ΚΟΝΔΥΛ. ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	6,00
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	1,30
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΣΜΟΣ ΔΗΜΟΚΡΕΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΘΡΑΚΗΣ	0,81
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΣΜΟΣ Τ.Ε.Ι ΗΠΕΙΡΟΥ	0,50
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	6,70
ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΑ Α.Ε.	0,80
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	0,20
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ - ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ (ΑΤΗΕΧ)	27,50
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ	15,00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (Ε.Ε.Δ.Ε.)	1,50
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΕΘΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	4,07
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ & ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΑΙΔΩΝ (ΕΛΕΠΑΠ)	2,00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤ. ΕΞΥΠΗΡ. ΠΕΛΑΤΩΝ	0,40
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	2,42
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑ	1,00
ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	40,00
ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ ΜΙΑ ΕΥΧΗ	1,50
ΕΝΩΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΩΝ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	0,60
ΕΝΩΣΗ ΚΥΠΡΙΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ (Ε.ΚΥ.ΣΥ.)	0,35
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	5,00
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΑΣΤΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΑΣΗ ΣΤΗΡΙΞΗ Ε.Μ.Ε.Ι.Σ	2,20
ΕΣΤΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΓΑΠΗΣ	0,30
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (ΕΤ.ΑΓΡ.Ο)	1,00
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠ. & ΔΙΑΧ/ΣΕΩΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΘ Α.Ε.	19,35
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠ. & ΔΙΑΧ. ΠΕΡΙΟΥΣ. ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	8,06
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	50,00
ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ & ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	0,50
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ	3,00
ΘΕΟΤΟΚΟΣ	0,60
ΘΡΙΑΣΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	5,00
ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ ΝΠΔΔ	3,00
ΙΔΡΥΜΑ Α.Γ. ΛΕΒΕΝΤΗΣ	0,35
ΙΔΡΥΜΑ ΑΝΔΡ. Δ. ΚΑΨΑΛΗ & ΔΗΜ. & ΦΛΩΡΑΣ ΚΑΨΑΛΗ	0,50

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ & ΟΛΥΜΠΙΑΣ	0,30
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	5,00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΙΤΡΟΥΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ	1,00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ	20,00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ	5,00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΕΡΡΩΝ ΚΑΙ ΝΙΓΡΙΤΗΣ	2,50
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΝΕΔΟΥΣΗΣ	0,30
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0,30
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ & ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	2,00
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΣΥΝΕΔΡΙΟ "ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Α.Σ.Α.")	1,00
ΚΑΝΕ ΜΙΑ ΕΥΧΗ ΕΛΛΑΔΟΣ MAKE A WISH	5,00
ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ	0,40
ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΝΙΑΤΑ	0,30
ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	0,60
ΚΟΙΝ. ΔΗΜ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ - ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	4,00
ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΠΑΦΟΥ	0,10
ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΑΙΓΙΝΑΣ	1,00
ΚΥΚΛΟΣ ΦΙΛΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	0,20
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	0,50
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΕΙΟ ΠΑΤΗΣΙΩΝ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ Ν. ΙΩΝΙΑΣ	2,00
ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ/ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ - ΠΑΤΡΑ	0,29
ΛΕΒΕΝΤΗ ΛΟΥΛΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	4,03
ΛΕΣΧΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	12,20
ΛΥΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ	3,00
ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Δ. & ΣΙΑ Ε.Ε.	4,00
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ	49,05
ΜΗΤΡΙΚΟΣ ΘΗΛΑΣΜΟΣ	0,50
ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΠΑΦΟΥ	0,10
ΜΠΟΥΣΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	0,55
ΝΕΑ ΚΑΕ ΑΕΚ	10,00
ΝΟΜΑΡΧ. ΣΥΛΛ. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔ. ΑΝΑΓΚΕΣ ΛΕΣΒΟΥ Η ΚΥΨΕΛΗ	0,30
ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ	9,00
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ	6,00
ΝΠΔΔ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ	2,00
Ο.Τ.Α. ΑΜΦΙΠΟΛΗΣ	5,00
ΟΜΙΛΟΣ ΣΚΟΥΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	2,33
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΝΔ. ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΔΗΜ. ΣΧΟΛ. ΤΕΧΝ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	0,20
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΡΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	3,23
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	1,63
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΑΙΩΝ	2,00
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	0,05
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	2,00
Π.Γ.Σ ΚΙΣΣΑΜΙΚΟΣ Π.Α.Ε.	1,50
ΠΑΓΚ ΣΥΝΔ ΓΙΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΣΤΙΓΑΣ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ	0,09
ΠΑΓΚ. ΤΑΜΕΙΟ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΥΠΡΙΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ	0,05
ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΦΙΛΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΕΟΠΛΑΣΙΑ	0,15
ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΦΕΔΡΩΝ ΚΑΤΑΔΡΟΜΕΩΝ	0,10
ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ	2,00
ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΤΕΓΗ	0,60
ΠΑΝ/ΚΟ ΓΕΝ. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	1,70
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ (ΠΟΓΕΔΥ)	2,10
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ	1,50
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	2,00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΝΤΟΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ	3,90
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΤΤΙΚΩΝ	6,00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	10,00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ - ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ	10,00
ΠΑΣΥΚΑΦ	0,10
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2,00
ΠΛΕΓΜΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	6,00
ΠΟΛΙΤ. ΣΥΛΛ. ΚΕΝΤΡΙΚΙΩΤΩΝ ΑΡΤΑΣ Ο ΑΡΑΧΘΟΣ	4,00
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΟΜΙΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (Π.Ι.Ο.Π)	3.405,05
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0,60
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ RADIO NORTH 98FM Ε.Π.Ε.	1,22
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΙΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΦΛΟΓΑ	0,30
ΣΥΛ. ΔΙΟΙΚ. ΥΠΑΛΛ. ΔΗΜΟΚΡΕΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠ. ΘΡΑΚΗΣ ΒΙΖΥΗΝΟ	1,00
ΣΥΛΛ. ΦΙΛΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ Η ΕΛΠΙΔΑ	0,30

Επωνυμία ή Ονοματεπώνυμο	Ποσά σε χιλιάδες €
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΥ	0,41
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΔΗΜΟΥ ΘΗΒΑΙΩΝ	0,50
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΟΝΙΜΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ Μ.Τ.Σ	5,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΥΓΔΑΛΙΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ	1,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΡΑΜΑ ΕΛΠΙΔΑΣ	0,15
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΕΚΝΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	0,50
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΔΙΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΑΡΤΑΣ	1,50
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΝΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2,85
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΑΡΤΑΣ	4,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	130,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΕΟΚΑ	1,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΙΜΟΦΙΛΙΚΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	0,10
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ & ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ	2,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (Σ.Β.Β.Ε.)	5,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΧΑΝΙΩΝ	1,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	0,67
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕΣΙΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	4,49
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΑΡΔΙΟΠΑΘΩΝ ΠΑΦΟΥ	0,30
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ Γ.Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	2,00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ Ν.Ι.Μ.Τ.Σ	2,50
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΠΓΝ ΑΤΤΙΚΟΥ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ	2,00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ Ψ.Ν.Θ.	4,00
ΤΑΜΕΙΟ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΤΕΙ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	0,50
ΤΕΧΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ	1,00
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	4,25
ΥΠΕ ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗΣ ΓΕΝ. ΝΟΣ. ΘΕΣ/ΚΗΣ ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ	5,00
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	5,00
ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΟΜΕΤΙΟΥ	0,16
ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΑΓΙΩΝ ΟΜΟΛΟΓΗΤΩΝ	0,20
ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΟΤΑ	0,81
Σύνολο πληρωμών εκτός φυσικών προσώπων	4.797,19
Σύνολο πληρωμών σε φυσικά πρόσωπα (2.263 δικαιούχοι)	191,07